

MAGYAR

KÖZLÖNY

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG HIVATALOS LAPJA

Budapest,

2006. június 29.,

csütörtök

79. szám
II. kötet

Ára: 17 135,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

1/2006. (VI. 29.) OKM r.

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet módosításáról

II. rész JOGSZABÁLYOK

A Kormány tagjainak rendeletei

Az oktatási és kulturális miniszter
1/2006. (VI. 29.) OKM
rendelete

a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának
rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok
módosításáról szóló

17/2004. (V. 20.) OM rendelet módosításáról

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: közoktatásról szóló törvény) 94. §-a (1) bekezdésének a) és f) pontjában kapott felhatalmazás alap-

ján, továbbá a közoktatásról szóló törvény 8/A. §-ának, 27. §-ának (2) bekezdésében és (8) bekezdésében, továbbá 45. §-ának (2) bekezdésében foglaltak végrehajtására a következőket rendelem el:

1. §

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet 1. számú melléklete e rendelet *mellékletével* egészül ki.

2. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Dr. Hiller István s. k.,
oktatási és kulturális miniszter

Melléklet az 1/2006. (VI. 29.) OKM rendelethez

KERETTANTERV A SZAKISKOLÁK SZÁMÁRA

III.

KERETTANTERV A KÖZÉPFOKÚ NEVELÉS-OKTATÁS ÁLTALÁNOS MŰVELTSÉGET MEGALAPOZÓ SZAKISKOLAI SZAKASZÁRA (9–10. ÉVFOLYAM)

*[A 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet mellékleteként kiadott kerettanterv kiegészítése
a közoktatási törvény 2006. szeptember 1-jétől hatályos 27. § (2) bekezdése
és a NAT 2003 figyelembevételével kidolgozott változat]*

Ez a tanterv kiegészítése az oktatási miniszter által 2003. szeptember 1. óta hatályos kiadott kerettantervnek. Kiadása a közoktatási törvény 2006. szeptember 1-jétől hatályos 27. § (2) bekezdése és a NAT 2003 figyelembevételével történik.

A 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet mellékletében (V. KERETTANTERV A SZAKISKOLÁK SZÁMÁRA) az *Ajánlott tantárgyi rendszer és óraszámok* azzal az eltéréssel alkalmazhatók, hogy a kilencedik évfolyamon pályaorientációt és gyakorlati oktatást, a tizedik évfolyamon pedig szakmai elméleti és gyakorlati alapozó oktatást kell folytatni.

A tantárgyi tantervek továbbra is felhasználhatók a helyi tanterv elkészítéséhez.

1. A szakiskolai kerettanterveket meghatározó jogszabályi feltételek

A szakiskola kilencedik évfolyamán az általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, gyakorlati oktatás, a tizedik évfolyamán – a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában – szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik. A gyakorlati oktatást iskolai tanműhelyben kell megszervezni.¹

A szakiskola tanulója – az átvételre és a felvételre vonatkozó rendelkezések szerint (42. §, 46. §, 66–67. §) – folytathatja tanulmányait egy másik szakiskola, általános iskola, középiskola megfelelő évfolyamán.²

Ha a szakiskolai nevelés és oktatás – középiskolai nevelést és oktatást ellátó – többcélú intézményben folyik, a szakiskola tanulója a szakmai vizsga letételét követően – a kilencedik–tizedik évfolyamon folytatott tanulmányainak beszámításával – folytathatja tanulmányait az érettségi vizsgára történő felkészülés céljából.³

A kerettanterv ajánlást tartalmaz a szakiskolában a pályaorientációra, a szakmai előkészítő, szakmai alapozó oktatásra, továbbá az általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás és a pályaorientáció,

¹ Kt. 27. § (2)

² Kt. 27. § (6)

³ Kt. 27. § (15)

a szakmai előkészítő, szakmai alapozó oktatás, illetve a szakmai elméleti és gyakorlati képzés időbeli tagolására, időkereteire, arányaira.⁴

A közoktatási törvényben szabályozott szakiskolai pályaorientáció, szakmai előkészítő ismeretek oktatása és a szakmai alapozó oktatás során elsajátított és igazolt ismeretek tanulmányokba való beszámításáról a szakképzést folytató intézmény vezetője dönt.⁵

2. A szakiskolai kerettanterv célrendszere

A kilencedik-tizedik évfolyamos szakiskolai kerettanterv célja az oktatás hatékonyságának javítása, a lemorzsolódás csökkentése, a tanulók felkészítése a szakmatanulás elkezdésére és – egyes ágazatokban – a tanulószereződés keretében folyó szakképzésre is. Tekintettel arra, hogy a szakiskolába lépők motivációja, felkészültsége, képezhetősége nagyon különböző, a kerettantervnek egyaránt lehetővé kell tennie a leszakadó tanulók motiválását, felzárkóztatását, alapkészségeinek fejlesztését, illetve az érettségig adó iskolába átlépni kívánó tanulók igényes fejlesztését is. A kerettanterv ennek megfelelően rugalmas feltételeket kíván teremteni a különböző felkészültségű tanulók fejlesztésére.

A kilencedik és tizedik évfolyamon folyó oktatás elsődleges célja a közoktatási intézményekben az általános műveltség megszilárdítása.⁶ Ez a feladat a szakiskolában magában foglalja az alapismeretek hiánypótlását és a szakképzés megalapozásához szükséges ismeretek, készségek fejlesztését is.

A pedagógiai célok négy területre bonthatók:

- a személyiség fejlesztése,
- az általános műveltség megszilárdítását szolgáló képzés folytatása,
- a szakmatanulás elkezdéséhez szükséges kompetenciák fejlesztése,
- az élethosszig tartó tanulás megalapozása.

A kerettanterv a hangsúlyt a felzárkóztatásra, az alapvető képességek-készségek fejlesztésére helyezi. Ugyanakkor figyelembe veszik a szakiskolai kilencedik–tizedik évfolyamos programmal szemben a társadalmi környezet által megfogalmazott, a jogszabályokban megerősített követelményeket is. A szakiskola tanulója a közoktatási törvény rendelkezései szerint tanulmányait másik szakiskola, középiskola megfelelő évfolyamán is folytathatja,⁷ s a szakmai vizsga letételét követően – a kilencedik-tizedik évfolyamon folytatott tanulmányainak beszámításával – tanulhat tovább a szakközépiskolában.⁸

A kilencedik–tizedik évfolyamos szakiskolai programnak ezért a felzárkóztatás, hiánypótlás, szakmatanulásra való felkészítés mellett biztosítania kell az átlépést más középiskolába és a szakközépiskolai tanulmányokba beszámítható ismereteket is.

A személyiség fejlesztése, az általános műveltség megszilárdítását szolgáló képzés folytatása, a szakmatanulás elkezdéséhez szükséges kompetenciák fejlesztése, az élethosszig tartó tanulás megalapozása nem választhatók el egymástól. A program középpontjában a személyiség fejlesztése és a szakmatanulás elkezdéséhez szükséges kompetenciák fejlesztése áll. Az ismeretközpontú általános iskolában elszenvedett kudarcok következtében a szakiskolába lépő tanulók személyisége gyakran

⁴Kt. 8/A. § (1) b)

⁵ Szakképzési törvény 11. § (3) a)

⁶ Kt. 8. § (4) a)

⁷ Kt. 27. § (15)

⁸ Kt. 27. § (6)

sérül. Jellemző tünet az önbizalom hiánya, a visszahúzódás, a társadalom, az iskola értékeinek elvetése, a viselkedési és magatartási zavarok.

A személyiség fejlesztésének meghatározó eszköze olyan pedagógiai környezet megteremtése, amely a tanuló tevékenységére épít, és lehetőséget teremt a sikerre. A tevékenységre építő pedagógia fogalomrendszere a NAT 2003-ban jelenik meg, amelyben a korábbi követelmény-kategóriákat a „*fejlesztési feladatok*” váltják fel. A jelenlegi szakiskolai gyakorlatban a tanuló, aki korábban az általános iskolában gyakran akkor is továbbléphetett, ha csendben maradt a hátsó padban, új követelményekkel találkozik, és nem tud ezeknek megfelelni. Az iskola értékkel és büntet. E kerettanterv koncepciója abban tér el a korábbi gyakorlattól, hogy nem a szakiskolai követelmények teljesülését méri, hanem arra törekszik, hogy a belépő tanuló igényeinek és lehetőségeinek megfelelő fejlesztő programot kínáljon. Alapvetően módosul a pedagógiai cél: a követelmények teljesítése helyett, a nyitott fejlesztési környezet megteremtése és a tanuló motiválása, aktivizálása, tevékenykedtetése a cél.

A szakmatanulás elkezdéséhez szükséges kompetenciák körébe: a *személyiséghez kapcsolódó* kompetenciák, (motiváció, önértékelés, felelősség stb.) a *csoportban végzett munkához szükséges* szociális kompetenciák, (kommunikációs, együttműködési és konfliktuskezelő kompetenciák) a *tanuláshoz és a munkavégzéshez szükséges* problémamegoldó képesség, tanulásra való képesség, rendszerező képesség, az *életvezetéshez szükséges* kompetenciák, *interkulturális* kompetenciák és az *informatikai* eszközök használatához szükséges kompetenciák sorolhatók.

A tanulás és a munkavégzés feltétele ezen kívül az alapvető írás-olvasási, matematikai alapkompentenciák köre, a különböző ismeretterületekhez (pl. természettudományokhoz) kapcsolódó kompetenciák köre és a szakmai kompetenciák.

A szakmatanulás elkezdésének feltétele a megalapozott pályaválasztási döntés. A pályaválasztást segíti a szakmatanulásra való felkészítésben a szakmai alapozó képzés, amennyiben lehetőséget teremt a kiválasztott szakmaterület(ek) megismerésére, a szakmacsoportra jellemző munkahelyi körülmények, eszközök, feladatok megismerésére, a különböző szakmák követelményeinek összehasonlítására, a saját képességek, lehetőségek felmérésére és a reális önkép és életpályamodell kialakítására. A szakmatanulás elkezdéséhez szükséges kompetenciák között kiemelt jelentőséggel bír a szakmai kompetenciák elsajátítása azokban a szakképző rendszerekben, amelyekben a tanuló szerződés intézménye széles körben elterjedt. A munkaadók ugyanis elsősorban azokkal a fiatalokkal kötnek tanuló szerződést, akik ismerik a kiválasztott szakma munkahelyi feladatait, egyszerűbb technológiáit, akikről feltételezhető, hogy hatékonyan tudnak beilleszkedni az értéktermelő tevékenységbe. Különösen fontos a szakmai kompetenciák megerősítése a hátrányos helyzetű és kisebbséghez tartozó fiatalok szakmatanulásra felkészítésében és tanuló szerződéshez segítésében.

A kilencedikes-tizedikes szakiskolai program a személyiség fejlesztése és a szakmatanulás elkezdéséhez szükséges kompetenciák erősítése mellett tovább folytatja az általános művelést. Ez egyaránt feltétele a versenyképes szakképesítések elsajátításának, az élethosszig tartó tanulás képességének, az önművelés képességének a kialakításában. Az általános műveltség megszilárdítását szolgáló képzés folytatása feltétele az iskolaváltásnak – átlépés más középiskolába vagy szakképző intézménybe – vagy az érettségi megszerzésének is. A tanulók alapismereteinek hiánypótlása éppen úgy fontos feladata a programnak (és ezen keresztül a tantervi fejlesztésnek is), mint az átjárhatóság és beszámíthatóság elvének érvényesítése.

3. A szakiskolai program részei, szerkezete

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, gyakorlati oktatás, a tizedik évfolyamán – a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában – szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik.

Az **általános műveltséget megalapozó oktatás** a NAT kiemelt műveltségterületeire irányul. A műveltségterületek és a tantárgyak megnevezésekor a tanulók iskolaváltás iránti igényét, illetve az érettségit adó programokba való továbblépés igényét figyelembe véve, a jelenlegi középiskolai tantárgyak és az érettségi tantárgyak megnevezését használja. (Matematika, anyanyelv és irodalom, történelem és társadalmi ismeretek, természetismeret, élő idegen nyelv, informatika, testnevelés)

A **pályaorientáció** a kilencedik évfolyamon folyik. Az iskola helyi tanterve szerint a tizedik évfolyamon is folytathat pályaorientációt. A 9–10. évfolyamon javasolt kerettanterv a pályaorientációt az életpálya-építés előkészítő szakaszaként értelmezi. A program célja, hogy elősegítse és tudatosabbá tegye a diákok szakmaválasztását. A javasolt tananyag modulárisan építkezik. Áttekinti a sikeres pályaválasztás alappilléreiként számon tartott tényezőket: az önismereti elemeket, a pályainformációkat, azaz a szakmaismereti elemeket és a 10. évfolyamon – javasoltan a szakmai alapozás során – a munkaerő-piaci információkat. Az önismeret mélyítésére olyan lélektani alapozású pedagógiai, módszertani eszközöket kínál, amelyek egyúttal a szakmatanuláshoz szükséges kompetenciákat is fejlesztik. A pályaismeretek bővítésére, összevetésére és összeillesztésére választható módszereket kínál (a „B” modulban). Az előkészítő szakasz végére kialakul egy személyes portfólió, amelyet minden tanuló egyénileg készít el.

A portfólió az egész szakiskolai képzés folyamán dokumentálja, követi az egyén iskolai életének rávetülő jelentősebb hatásait. Tartalmazza: az egyén érdeklődési irányainak, képesség-struktúrájának alakulását, munkamódjának változását, a szakmaválasztás időszakában jelzi a tanuló adott kompetenciáinak fejlettségi szintjét, amelyekkel majd belép a szakképzési évfolyamra. Mivel a pályaorientációs modulok lehetőséget nyújtanak projektek megvalósítására is, a portfólió tartalmazza az egyén projektekben való részvételéről szóló visszajelzéseket is, az önmaga által adott és a társaktól, tanároktól kapott értékeléseket.

A szakiskolák 9. évfolyamán folyó **gyakorlati oktatás**, és a **10. évfolyamán folyó szakmai alapozás során** egy szakmacsoport közös (elméleti és gyakorlati) szakmai ismereteinek oktatása; készségek, képességek fejlesztése folyik. A gyakorlati oktatás és a szakmai alapozás keretében a tanulók megismerkednek a kiválasztott szakmacsoport jellemző technológiáival, az itt használt anyagokkal, megismerik a szakmacsoportba tartozó szakképesítéseket, ezáltal segítséget kapnak az Országos képzési jegyzékben szereplő, számukra leginkább megfelelő szakképesítés kiválasztásához.

Az oktatás célja a szakmacsoport közös elméleti és gyakorlati ismereteinek átadása, a jellemző technológiák, anyagok bemutatása, tapasztalatszerzés, és olyan szakmai kompetenciák elsajátítása, amelyek hatékonyan segítik sikeres helytállást a szakképzési évfolyamon, és lehetővé teszik a tanulószerveződés megkötését.

A közoktatási törvény 8/A. § (1) bekezdésében önálló kategóriaként szerepel a **szakmai előkészítő oktatás**. A szakiskolai kerettanterv a szakmai előkészítő oktatást nem önálló programelemként valósítja meg, hanem az egész kilencedik-tizedik évfolyamos program szervező elveként érvényesíti. Ha a szakiskolai kilencedik-tizedik évfolyamos kerettanterv és program elsődleges célja az, hogy fejlessze a tanulóknak a szakmatanulás elkezdéséhez szükséges kompetenciáit, akkor a teljes program szakmatanulásra felkészítő programként értelmezhető.

A helyi tantervek kialakítása során arra kell törekedni, hogy – elsősorban a kilencedik évfolyamon – a gyakorlati oktatás során a tanulók több szakmaterülettel ismerkedjenek meg.

A szakiskolai kerettanterv háromszintű. A **kerettanterv** megfogalmazza a szakiskola 9–10. évfolyama kerettantervének általános célját, felvázolja a tantárgyak rendszerét, ajánlást fogalmaz meg a pályaorientációra, a gyakorlati oktatás és a szakmai alapozó oktatás, illetve a szakmai elméleti és gyakorlati képzés időbeli tagolására, időkereteire, arányaira.

A **kerettantervi programok** ajánlást tesznek a nevelés és oktatás céljára, a tantárgyak rendszerére, az egyes tantárgyak témaköreire, a témakörök tartalmára, a tevékenységekre, a fejlesztési feladatokra, a tantárgyak évfolyamonkénti követelményeire, a követelmények teljesítéséhez rendelkezésre, álló időkeretre, a várható eredményekre.

A kerettantervi programokat **feladatbank (projektbank)** egészíti ki. Ez a tanterv harmadik szintje.

A szakiskolák a feladatbank (projektbank) projektkínálatára építve alakítják ki a tanulók fejlesztését szolgáló tevékenységrendszerüket. Saját projekteket is fejleszthetnek.

A tevékenységalapú oktatás megvalósítása különösen fontos a kilencedik évfolyamon folyó gyakorlati oktatás és a tizedik évfolyamon folyó szakmai alapozás során. A kerettanterv javaslata szerint a feladatbankban szereplő komplex feladatokra (projektek) épül a gyakorlati oktatás és a szakmai alapozás, s ehhez illeszthetők egyes természetismereti és matematikai témakörök is. A projekt-alapú oktatás kiterjesztése az általános műveltséget megalapozó képzés területén is indokolt.

4. Az általános műveltséget megalapozó oktatás, a pályaorientáció, a gyakorlati oktatás és a szakmai alapozó oktatás időarányai

A szakiskola kilencedik-tizedik évfolyamain a kötelező tanórai foglalkozás időkerete napi 5,5 óra, heti 27,5 óra. A kötelező és szabadon választott órák összege egy tanítási héten a közoktatásról szóló törvény 52. §-ában meghatározott időkeretet a hetedik-tizenharmadik évfolyamon legfeljebb négy tanítási órával haladhatja meg.⁹

A kerettanterv a kötelező tanórai foglalkozások heti 27,5 órájára fogalmaz meg ajánlásokat. A jogszabály lehetővé teszi, hogy a szakiskolák 10. évfolyamán – a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában – szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatást folytassanak.¹⁰

A szakiskolai kerettanterv nem javasolja a maximális időkeret (11 óra) szakmai alapozásra fordítását. Ennek indoka a következő: a szakiskola kilencedik-tizedik évfolyamaival szemben a társadalmi környezet elvárásai és a jogszabályok differenciált célokat fogalmaznak meg, mint pl. az átlépés más középiskolába és a továbblépés érettségig adó iskolába. Ezeknek a követelményeknek a szakiskola csak akkor tud eleget tenni, ha a kötelező tanórai foglalkozások időkeretének egy részét e differenciált célokra fordítja. Ezért a kerettantervben javasoljuk, hogy a szakiskola a kötelező oktatás heti 27,5 órás keretéből heti 4 óra felhasználását a helyi tantervben határozza meg.

A szabadon tervezhető (helyi tantervben meghatározott) időkeret a helyi tanterv kialakításakor *felhasználható a kerettantervekben szereplő tantárgyak időkeretének bővítésére, a tanulók egyéni felzárkóztatására, az egyéni érdeklődést kielégítő tantárgyi programokra, projektekre, a nyelvtanulás időkeretének bővítésére, művészeti tárgyak oktatására.*

⁹ 243/2003. (XII. 17.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról 7. § 1.c)

¹⁰ Kt. 27. § (2)

5. A kerettanterv alkalmazása

Az iskolában a nevelő-oktató munka a pedagógiai program alapján folyik. A pedagógiai program magában foglalja a nevelési programot és a helyi tantervet, továbbá a szakképzésben részt vevő iskolákban a szakmai programot. Az iskola a helyi tantervének elkészítéséhez felhasználhatja a kerettantervet. A helyi tantervnek az iskolában folyó tanulmányok befejezéséig biztosítani kell a nevelés és oktatás kötelező és közös követelményeinek teljesítését.¹¹

A tanterv szerkezetének jellemzői

Ez az ajánlott kerettanterv egy szemléletében, tartalmában és módszereiben hangsúlyosan a tanítás-tanulás folyamatára koncentráló, alapvetően a képességek fejlesztését célzó, gyakorlatközelű.

Alapelvek

1. A tanterv moduláris szerkezetű.
2. A modulok a műveltségterület és szakmacsoportok kiemelt tartalmi területeit integráltan kezelik.
3. Az integráció jellemző a 9–10. évfolyamok gyakorlati oktatás és szakmai alapozó oktatás moduljaira is – az elmélet és gyakorlat feldolgozási módjaiban.
4. A modulok középpontjában a tevékenység által fejleszthető kompetenciák állnak, feltételezve, hogy a tanulás aktív folyamat.
5. A tevékenység, problémamegoldás segíti a megértés folyamatát, fejleszti a tanulók önismeretét, együttműködési készségeit, kognitív és tanulási képességeit.
6. A tantervi modulok kiindulópontja mindenkor a tanuló közvetlen tapasztalata, előzetes ismeretei.
7. A tantervi modulok elsődlegesen nem az ismeretközvetítést, hanem a képességfejlesztést célozzák, a feldolgozásukat célzó tevékenységek a diákokat aktivizálják, cselekedtetik és gondolkodtatják. Ennek megfelelően kiemelt szerep jut a kooperatív technikáknak, a terepmunkának, a projektnek, a kutatómunkának, a drámapedagógiai módszereknek.
8. A modulok lehetőséget biztosítanak hosszsmetszeti és keresztmetszeti egyedi tantervek megszerkesztésére. A témákat, tartalmakat nem tekintjük kötelező tananyagnak, törzsanyagnak vagy kiegészítő anyagnak. A kerettantervnek azt a szerepet szánjuk, hogy segítséget nyújtson az iskola pedagógiai programjának, helyi tantervének kialakításában.

¹¹ Kt. 8/A. § (3)

6. Ajánlás a tantárgyak követelményeinek teljesítéséhez rendelkezésre álló időkeret felhasználására

Tantárgy	9. évf.	10. évf.
Magyar nyelv és irodalom	74	74
Matematika	74	74
Történelem és társadalmi ismeretek	74	74
Természetismeret és környezeti tanulmányok	74	74
Élő idegen nyelv	74	74
Informatika	74	74
Testnevelés és sport	92,5	92,5
Osztályfőnöki	37	37
Pályaorientáció	74	-
Gyakorlati oktatás	222	-
Szakmai alapozó oktatás	-	296
Szabadon tervezhető (helyi tantervben meghatározott)	148	148
Kötelező tanórai foglalkozások óraszám	1017,5	1017,5

7. Kerettantervi programok

A közismereti műveltségterületek/tantárgyak kerettantervi programjai:

1. Idegen nyelv (angol, német) [angol.doc](#); [nemet.doc](#)
2. Természetismeret és környezeti tanulmányok [termism.doc](#)
3. Történelem és társadalomismeret [tarsadalomismeret.doc](#)
4. Matematika [matematika.doc](#)
5. Informatika [informatika_kozismeret.doc](#)
6. Magyar nyelv és irodalom [magyar.doc](#)
7. Művészetek [muveszetek.doc](#)
8. Testnevelés és sport [a 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet szerint a szakiskolai „A2” tantervi változatból]

A pályaorientáció, a gyakorlati oktatás és szakmai alapozó képzés kerettantervi programjai:

1. Gyakorlati oktatás [09GYAKOLATIOKTATÁS.DOC](#)
2. Szakmai alapozó oktatás az egészségügy szakmacsoportra [01. 10_egeszssegugy_sza.doc](#)
3. Szakmai alapozó oktatás a szociális szolgáltatások szakmacsoportra [02. 10_szoc_szolg_sza.doc](#)
4. Szakmai alapozó oktatás a gépészet szakmacsoportra [05. 10_gepeszet_sza.doc](#)
5. Szakmai alapozó oktatás az elektrotechnika–elektronika szakmacsoportra [06. 10_elektr_sza.doc](#)
6. Szakmai alapozó oktatás a vegyipar szakmacsoportra [08. 10_vegyipar_sza.doc](#)
7. Szakmai alapozó oktatás az építészet szakmacsoportra [09. 10_epiteszet_sza.doc](#)
8. Szakmai alapozó oktatás a könnyűipar szakmacsoportra [10. 10_konnyuipar_sza.doc](#)
9. Szakmai alapozó oktatás a faipar szakmacsoportra [11. 10_faipar_sza.doc](#)
10. Szakmai alapozó oktatás a nyomdaipar szakmacsoportra [12. 10_nyomdaipar_sza.doc](#)
11. Szakmai alapozó oktatás a közlekedés szakmacsoportra [13. 10_kozlekedes_sza.doc](#)
12. Szakmai alapozó oktatás a környezetvédelem–vízgazdálkodás szakmacsoportra [14. 10_kornyved_vizgazd_sza.doc](#)
13. Szakmai alapozó oktatás az ügyvitel szakmacsoportra [16. 10_ugyvitel_sza.doc](#)
14. Szakmai alapozó oktatás az informatika szakmacsoportra [07. 10_informatika_sza.doc](#)

15. Szakmai alapozó oktatás a kereskedelem–marketing, üzleti adminisztráció szakmacsoportra 17. 10_ker-marketing_sza.doc
16. Szakmai alapozó oktatás a vendéglátás–idegenforgalom szakmacsoportra 18. 10_vendeglatas-idegenf_sza.doc
17. Szakmai alapozó oktatás az egyéb szolgáltatások szakmacsoportra 19. 10_egyeb_szolgaltatasok_sza.doc
18. Szakmai alapozó oktatás a mezőgazdaság szakmacsoportra 20. 10_mezogazdasag_sza.DOC
19. Szakmai alapozó oktatás az élelmiszeripar szakmacsoportra 21. 10_elelmiszeripar_sza.doc
20. Pályaorientáció palyaorientacio.doc

9. *A tantárgyak megfeleltetése a NAT műveltségi területeinek*

Műveltségi területek	Tantárgy
Anyanyelv és irodalom	Magyar nyelv
	Irodalom
Élő idegen nyelv	Német
	Angol
Matematika	Matematika
Ember és társadalom	Társadalomismeret
	Történelem és társadalomismeret
	Osztályfőnöki
Ember a természetben	Természetismeret és környezeti tanulmányok
	Osztályfőnöki
Földünk és környezetünk	Természetismeret és környezeti tanulmányok
Művészetek	Ének-zene
	Magyar irodalom
	Vizuális kommunikáció
	Informatika
Informatika	Informatika
	Vizuális kommunikáció
	Magyar irodalom
	Informatika
	Gyakorlati oktatás
	Szakmai alapozó oktatás
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Természetismeret és környezeti tanulmányok
	Pályaorientáció
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport

Megjegyzés: a 8 közismereti kerettantervet, a pályaorientáció, a gyakorlati oktatás és a szakmai alapozó oktatás kerettanterveit (20 db) elektronikus melléklet tartalmazza (összesen 28 fájl)

IV.

KERETTANTERV A SZAKISKOLÁK SZAKKÉPZÉST ELŐKÉSZÍTŐ ÉVFOLYAMÁRA (9. ÉVFOLYAM)

A szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai rendszere

A szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai rendszerének elemei

- (1) A szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai koncepciója
- (2) Tanterv
- (3) Modulok, moduláris projekt alapú tanulási útmutatók
- (4) A szakképzést előkészítő évfolyam eszközigénye
- (5) A szakképzést előkészítő évfolyam értékelési eszközei
- (6) Pedagógusok felkészítése a szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai rendszerének alkalmazására
- (7) Támogató elemek

(1) A szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai koncepciója

Bevezetés

A szakképzést előkészítő évfolyamon szakképzést előkészítő, kompetencia alapú oktatás folyik. Ennek keretében alapkészségek fejlesztése, szocializáció, pályaorientáció és szakmai alapozás történik.

A pedagógiai koncepció sajátossága, hogy speciális szempontként a kompetencia alapú fejlesztést, s ezen belül is a szakképzés megkezdéséhez szükséges bemeneti kompetenciák megszerzését teszi lehetővé. A tanulási utak sajátos, komplex támogatását tűzi ki feladatként, s ezzel túllép az oktatás-nevelés-képzés hagyományos megoldásain, és az egyéni különbségek figyelembevételére is hangsúlyt helyez.

A pedagógiai rendszer nem tantárgyi rendszerben dolgozik, hanem modulárisban, ezért nem vethető össze a NAT által ajánlott óraszámokkal. Nem tartalmaz hagyományos értelemben vett részletezett tanítási-nevelési tartalmakat, eszközöket, választandó tantervet, tankönyvet stb., nem határoz meg konkrétan alkalmazandó programokat, az ajánlott programokat a moduláris projekt alapú tanulási útmutatók komplexen írják le.

A differenciálás nem azonosítható a felzárkóztatással és a tehetségneveléssel, a differenciálás tehát nem a tanulmányi eredményesség szintjeihez igazodik. A differenciálás mindenki számára a saját komplex személyiségstruktúrájának leginkább megfelelő, számára optimális fejlesztés biztosítását jelenti, figyelembe véve előzetes tudását, annak gyengébb és erősebb területeit, a tanuló igényeit, törekvéseit, érdeklődését, személyiségének rá jellemző vonásait, speciális erősségeit és gyengeségeit. A nevelés, az oktatás igazodik a fiatalhoz, s ez azt is jelenti, hogy igazodik ahhoz a közeghez, amelynek a tanuló részese.

Kiindulópontja, hogy a szakképzést előkészítő évfolyam tanulóinak az egyes szakmacsoportokra kidolgozott bemeneti kompetenciák elsajátításával fel lehet készülniük a szakképzés sikeres megkezdésére.

A szakmacsoportokra kidolgozott bemeneti kompetenciatablák tehát szerves részét képezik a pedagógiai rendszernek, úgyis, mint amelyek igazodnak a szakképző évfolyamok követelményeihez, a szakmacsoportokban szereplő szakmák kimeneti követelményeihez, valamint a munkaerőpiac gazdasági szereplőinek elvárásaihoz, a gyakorlatorientált szakképzés szellemében.

Ha az előkészítő évfolyamot indító intézmények ezt a célt eléri, a program képes lesz teljesíteni küldetését, és jelentős mértékben járulhat hozzá a legképzetlenebb fiatalok társadalmi mobilitásához.

Pedagógiai alapelvek

A célok elérését az iskola, mint **partnerközpontú szervezet** működésének minden folyamatában a nevelés előtérbe helyezésével segíti. Alapvető fontosságú, hogy a szakmatanuláshoz szükséges bemeneti kompetenciák kialakításának folyamata a **személyre szóló fejlesztés** módszereivel, eljárásaival, az egyéni különbségekre alapozott nevelés kialakításával valósul meg a heterogén tanulócsoportokban.

Alapelvünk a **személyközpontúság**: a fiatal szükségleteire támaszkodva tervezzük az oktatást-nevelést.

A nevelés folyamatában különböző szükségletekre támaszkodunk.

Intellektuális szükségletek:

- intellektuális aktivitás szükséglete,
- új információk és ismeretek iránti szükségletek (érdeklődés, kíváncsiság),
- a konstruálás, a gyakorlati tevékenység szükséglete.

Szocializációs szükségletek:

- személyiségfejlesztés,
- teammunka,
- kommunikációs szükségletek.

Esztétikai szükségletek:

- esztétikai szemlélődés,
- élménybefogadás, esztétikai alkotás igénye,
- esztétikai jelenségek reprodukálásának igénye.

Egészséges életmód iránti szükségletek:

- rendszeres testmozgás, testedzés szükséglete,
- egészséges életritmus, szenvedélybetegségek megelőzésének, higiéniai szabályok betartásának szükséglete.

A személyközpontú pedagógiai megközelítés során **pedagógiai folyamatok** beépítése javasolt a pedagógiai programba: az előző tanulói életút felderítése; belépő állapotmérés; nyomon követés; egyéni haladási ütemet biztosító tanulási programok; komplex együttműködési modell; komplex személyiségfejlődést biztosító szabadidős tanórán kívüli tevékenységek.

A kompetenciák fejlesztését a képzés keretében beillesztjük gyakorlati tevékenységekbe, így ezek fejlesztése pedagógiaiailag tervszerűen megkonstruált projektek elvégzésénél történik. Tevékenységközpontúságra építünk, mert passzív tevékenység keretében a kompetenciák lassabban fejlődnek. A kompetenciafejlesztési célú tananyag és a projektoktatás gyakorlatorientált fejlesztést tesz lehetővé.

A tanulási kudarcok csökkentését, a további tanulói életút sikerességét az **egyéni haladási ütemet** lehetővé tevő differenciált oktatásszervezés, a **projektoktatás**, a **kooperatív tanítási-tanulási technikák** alkalmazása biztosítja a leghatékonyabb módon. A **projektoktatás**, mint különböző elméleti és gyakorlati tudáselemek szintézisét nyújtó cselekedtető oktatási módszer, a tanulói produktum létrehozásával a legfontosabb motiváló erőt adja a tanulási kudarcokkal küzdő fiataloknak: sikerélményt a tanulás folyamatában.

A projektmódszer olyan oktatásszervezési eljárás, mely az oktatást/képzést gyakorlati problémák megoldása köré csoportosítja. A tanulók aktivitására, érdeklődésére, kreativitására épül.

A kooperatív tanítási-tanulási technikák alkalmazása fejleszti az együttműködési kompetenciákat is, folyamatos motivációt jelent az aktivizálással és azonos tartalmak különböző szinten történő elsajátítását is biztosítja.

A rendszerelvű képzés moduláris oktatásszervezéssel valósul meg. A tananyag moduláris felépítése rugalmas programszerkezet kiépítésére ösztönzi a szakiskolákat, képzési profiljaiknak megfelelően, és a tanulók számára is biztosítja az egyéni érdeklődésnek, igényeknek, törekvéseknek a lehetőségek szerinti kibontakoztatását.

Ajánlások a pedagógiai alapelvek gyakorlati megvalósításához

„A differenciálás mindenki számára a saját komplex személyiségstruktúrájának leginkább megfelelő, számára optimális fejlesztés biztosítását jelenti, figyelembe véve előzetes tudását, annak gyengébb és erősebb területeit, a tanuló igényeit, törekvéseit, érdeklődését, személyiségének rá jellemző vonásait, speciális erősségeit és gyengeségeit. A nevelés és az oktatás igazodik a gyermekhez, s ez azt is jelenti, hogy igazodik ahhoz a közeghez, amelynek a gyermek részese.” (Idézet „*A hátrányos helyzetű tanulók integrációs és képességkibontakoztató felkészítésének pedagógiai rendszere*” című anyagból, Oktatási Közlöny XLVII. Évfolyam 20. sz. (2003. augusztus 6.))

Az előző tanulói életút felderítésének lépései: kérdőív az előző általános iskola vagy középfokú intézmény osztályfőnökéhez a tanuló eddigi fejlődésének folyamatáról; családlátogatás az osztályfőnök és a szociálpedagógus közreműködésével; környezettanulmány kérése a családgondozótól vagy gyermekjóléti szolgálat szakemberétől. Félévkor és tanév végén visszajelzés az előző iskolának a tanuló fejlődéséről. Szükség esetén problémamegoldó eszmegbeszélésen részt vehet az előző osztályfőnök is.

Belépő állapotmérés elemei: diagnosztikus mérések az alapkompentenciák területén, megfigyelés a kulcskompetenciák területén, pszichés és szociális állapot feltérképezése – a kiinduló helyzet rögzítése. Szükség esetén szakértői vélemény kérése (feltételezett sajátos nevelési igényű tanuló esetében). **Egyéni fejlesztési terv** összeállítása.

Nyomon követés: A tanuló jelen iskolai fejlődését folyamatosan figyelemmel követni az egyéni fejlesztési terv alapján. Ezt az osztályfőnök vezeti. Az osztályfőnök folyamatos, napi kapcsolatban van a tanulóval, segíti a céljai megvalósításában, s ezzel motiválja. Az osztályfőnök együttműködik a fejlesztő munkacsoport tagjaival. A fejlődés legfontosabb dokumentumait a tanulói dosszié (portfólió) tartalmazza: diagnosztikus mérések, kérdőívek, interjúk, tanulói produktumok dokumentumai,

kontrollfeljegyzések, szöveges értékelések, modulok elvégzésének dokumentumai – ezek alapján kell összegzően értékelni a tanuló fejlődését a szakképzést előkészítő évfolyam követelményeire viszonyítva.

A pályaaorientációs szakasz végén a szakmacsoport választást tanácsadással támogatjuk a portfólió alapján.

Az útmutató lehetőséget ad arra, hogy a tanuló **egyéni haladási ütemben** sajátítsa el a kompetenciákat, bármikor személyre szabottan bővíthető az *Információs lap*, az önellenőrzési feladat és az önellenőrzési feladat megoldókulcs.

Komplex együttműködési modell: együttműködési formák a pedagógusok között (team) és a külső partnerekkel: tervekészítő – folyamatelemző / problémamegoldó – értékelő esetmegbeszélések, hospitálás. Résztvevők a team tagjai: pedagógus, fejlesztő pedagógus, szociálpedagógus, pszichológus, osztályfőnök. Külső partnerek: a tanulókkal és családjukkal kapcsolatba kerülő családgondozók, gyermekjóléti szolgálat szakemberei, az önkormányzatok szociális munkatársai/szociális munkások, civil segítő szervezetek, kisebbségi önkormányzatok stb. – velük a szociálpedagógus tart kapcsolatot.

A differenciált oktatásszervezés hatékonyságát növeli az alacsony létszámú tanulócsoport (Kt. 3. számú melléklet II. „Az osztályok, csoportok szervezése” című rész 3. pontja szerint: „Két tanulóként kell számításba venni a felzárkóztató oktatásban [27. § (8) bekezdés] résztvevő tanulót.”. Ez átlag 12 fős, maximum 15 fős heterogén összetételű tanulócsoportot jelent.

Szintén a differenciált tanulásszervezést a nem kötelező tanórai foglalkozások időkeretének felhasználása, amelyhez szabadon választható modulokat tartalmaz a pedagógiai rendszer.

Moduláris felépítésű rugalmas programszerkezet

A modularizált tananyagtartalmak lényege a választhatóság és a beszámíthatóság az egy vagy több szakmacsoportba tartozó szakmai képzések körében, az egyéni haladási ütem biztosítása mellett.

A rugalmas programszerkezet azt jelenti, hogy a tanuló a képzés során bármikor bekapcsolódhat, mert biztosított az egyéni haladás, és kiléphet akkor, ha nem kívánja folytatni vagy teljesítette a modularizált képzési követelményeket

(2) Tanterv

A szakképzést előkészítő évfolyam megszervezésénél figyelembe veendő jogszabályok

- a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény,
- a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény,
- a Nemzeti alaptanterv kiadásáról szóló 130/1995. (X. 26.) Korm. rendelet,
- a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet (2004. szeptember 1-jétől felmenő rendszerben),
- a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról rendelkező 20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet,
- a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet,

- az iskolai sporttevékenységről szóló 16/2004. (V. 18.) OM-GyISM együttes rendelet,
- az Országos Képzési Jegyzékről szóló 37/2003. (XII. 27.) OM rendelet, továbbá az Országos Képzési Jegyzékről, és az Országos Képzési Jegyzékbe történő felvétel és törlés eljárási rendjéről szóló 1/2006. (II. 17.) OM rendelet,
- a kerettantervek kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet,
- a szakképzés megkezdésének és folytatásának feltételeiről, valamint a térségi integrált szakképző központ tanácsadó testületéről szóló 8 /2006. (III. 23.) OM rendelet,
- a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet.

Célszerű továbbá figyelembe venni

A szakképzés-fejlesztési stratégia végrehajtásához szükséges intézkedésekről szóló 1057/2005. (V. 31.) Korm. határozatot, valamint a szabályozott szakmák jegyzékéről szóló OM közleményt (Magyar Közlöny 2004/66.).

1. Célok és feladatok

- 1.1. A szakképzést előkészítő évfolyamon folyó felzárkóztatás célja a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges elméleti és gyakorlati tudáselemek (általános és szakmai kompetenciák) megszerzése. A tanuló a szakképzési évfolyamon a szakmai és vizsgakövetelményekben meghatározott elméleti és gyakorlati tudáselemek (kompetenciák) meglétéhez kötött szakképesítés megszerzésére készülhet fel. (Kt. szerint)
- 1.2. A szakképzést előkészítő évfolyamon történő oktatás lehetővé teszi a gyakorlatorientált felkészítéssel, hogy a tanulók a pályaorientációs szakasz keretében megismert legalább három szakmacsoport közül egyet a szakmai alapozás során a bemeneti kompetenciakövetelményeknek megfelelő szinten elsajátítsanak, s ezzel egy adott szakképesítés megszerzésére képessé váljanak, általános és szakmai kompetenciáik fejlesztése által. A felzárkóztató oktatás szakképzést előkészítő évfolyamának befejezéséről kiállított iskolai bizonyítvány a szakiskola első szakképzési évfolyamába lépésre jogosít.
- 1.3. A felzárkóztatás, s ezen belül a szakképzést előkészítő évfolyam célja a tanulóknak a társadalmilag hasznos magatartásformák kialakítása, a tanuláshoz szükséges motiváció megteremtése, a munkavégzésre való szocializálás, a pályaválasztási döntés megalapozása, a szakmai vizsgára történő felkészülés előkészítése a szakmatanuláshoz szükséges bemeneti kompetenciák elsajátítása által, a tanulók élettervezésének elősegítése, sikerélményhez juttatása a tanulásban és a munkában.

2. A képzés szakmai jellemzői

2.1. Kompetencia alapú képzés

A szakképzést előkészítő évfolyam a tanulási utak sajátos, komplex támogatását tűzi ki feladatként, s ezzel túllép az oktatás-nevelés-képzés hagyományos rendszerén.

Kiindulópontja, hogy a szakképzést előkészítő évfolyam tanulóinak az egyes szakmacsoportokra kidolgozott bemeneti kompetenciák elsajátításával fel lehet készülniük a szakképzés sikeres megkezdésére.

Abból a kompetenciameghatározásból indulunk ki, amely szerint a kompetencia: „Azon elvárható ismeretek, képességek, magatartási és viselkedési jegyek összessége, mely által a személy képes lesz egy adott feladat eredményes teljesítésére.” A képzés során a tanuló tájékoztatást kap az összes megszerzendő kompetenciát (kompetenciaprofil) és előre ismertetik vele a kompetencia elsajátítását mérő-értékelő módszereket is.

Akkor fejezi be a képzést, mikor a képzésben előírt valamennyi kompetenciamérésen megfelelt.

2.2. Gyakorlatorientált képzés

„A kompetencia alapú tanítás- és tanulásfelfogás a teljesítmények értékelésében az iskolázás során elsajátított tudás *alkalmazásának* ad prioritást” (NAT 2003) Az ismeretek alkalmazását állítja az oktatás középpontjába a gyakorlatorientált projektoktatással. A kompetencia alapú tananyagtartalom és a projektoktatás gyakorlatorientált helyi programfejlesztést tesz lehetővé. A projektoktatás olyan oktatásszervezési eljárás, mely az oktatást/képzést gyakorlati problémák megoldása köré csoportosítja. A tanulók aktivitására, érdeklődésére, kreativitására épül.

A projekt komplex feladatot tartalmaz, melyet a tanulók és a tanárok közös tervező, kivitelező és értékelő tevékenység során oldanak meg. A projektmunka központjában gyakorlati feladat megoldása áll, ami egyben a projekt célja, és amihez kapcsolódnak a megoldáshoz szükséges ismeretek.

2.3. Moduláris, projekt alapú rugalmas programszerkezet

A rendszerelvű képzés moduláris oktatásszervezéssel valósulhat meg, a hagyományos tantárgyakra/műveltségi területekre építő oktatásszervezés helyett. A tananyag moduláris felépítése rugalmas program kiépítésére ösztönzi a szakiskolákat, képzési profiljaiknak megfelelően. A rugalmas program azt jelenti, hogy a tanuló a képzés során bármikor bekapcsolódhat, mert biztosított az egyéni haladás, és kiléphet akkor, ha nem kívánja folytatni, vagy teljesítette a modularizált képzési követelményeket.

Modularizált képzés: a teljes képzési program tananyaga, önállóan kezelhető nagyobb, meghatározott időtartammal is behatárolható egységekből, azaz modulokból áll. Egy modul azonos témaköröket tartalmaz, szakítva a hagyományos tantárgyrendszerrel.

Előnye, hogy egy-egy modul több szakmacsoport szakképzést előkészítő évfolyamának oktatási programjában is felhasználható. Megkönnyíti az átjárhatóságot a tanulók számára a szakmacsoportok között a pályaorientáció során. A modulok a műveltségi területek, tantárgyak ismeretrendszere helyett az összes szükséges kompetencia megszerzését teszik lehetővé. Az egyes szakmacsoportok moduljai egységes alapokat tartalmaznak, mert koherensek a szakképzés megkezdéséhez szükséges bemeneti kompetenciákkal.

A modularizált tananyagtartalmak lényege a szakképzést előkészítő évfolyamon:

- választhatóság és a beszámíthatóság bármely szakmacsoportban az általános (alap/kulcs) kompetenciákat (A) érintő modul projektjei közül;
- választhatóság az adott szakmacsoportra jellemző speciális (szakmai) kompetenciák (S) moduljai projektjeiből;
- a szakmacsoportra jellemző kompetenciatablázat alapján az OKJ szerinti szakképzés bemeneti kompetenciáinak megszerzése;
- az egyéni haladási ütem biztosítása a tanulók számára.

2.4. A képzéssel elérhető tanulási utak

Belépési feltételek

A nappali rendszerű szakiskolai oktatás keretében megszervezett felzárkóztató oktatás egy évig (tíz hónapig) tartó szakképzést előkészítő évfolyamán azok a tanulók vehetnek részt, akik alapfokú végzettség hiányában kívánnak bekapcsolódni a szakképzésbe. (Kt. 27. § (8))

Be nem fejezett általános iskolai tanulmányok esetén legkorábban abban az évben jelentkezhetnek a következő tanévre a felzárkóztató oktatásra, amelyben betöltik a 15. életévüket. A hátrányos helyzetű tanuló esetén az iskola igazgatójának minden esetben be kell szerezni a gyermekjóléti szolgálat véleményét, és azt meg kell küldeni a továbbtanulási és pályaválasztási tanácsadónak.

A felzárkóztató oktatásba bekapcsolódhatnak azok a tanulók is, akik alapfokú iskolai végzettséggel rendelkeznek, de tanulmányaikat nem kívánják a szakiskola 9. évfolyamán megkezdeni, illetve folytatni. Az, aki a felzárkóztató oktatás megkezdésekor a 16. életévét nem tölti be, a továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadó javaslata alapján kapcsolódhat be a felzárkóztató oktatásba.

A szakképzést előkészítő évfolyamot a közoktatási törvény 27. § (8) bekezdésének *d)* pontja szabályozza. A felzárkóztató oktatásban egy évig (tíz hónapig) tartó szakképzést előkészítő évfolyam keretében a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges elméleti és gyakorlati tudáselemeket (kompetenciát) szerzi meg a tanuló, "és a szakképzési évfolyamo(ko)n a szakmai és vizsgakövetelményekben meghatározott elméleti és gyakorlati tudáselemek (kompetencia) meglétéhez kötött szakképesítés megszerzésére készülhet fel".

Továbbhaladás

A szakképzést előkészítő évfolyam sikeres elvégzése után a bemeneti kompetenciák biztosította belépés lehetőségével az OKJ 31–34. szint kódú szakképesítéseinek megszerzésére van lehetősége a tanulónak kérésére a szakképző évfolyamo(ko)n, hogy a szakmai és vizsgakövetelményeknek megfelelően szakképesítést szerezhessen.

3. Követelmények

A szükséges kompetenciák megléte felel meg a követelményeknek.

A NAT 2003 szellemében a kánonszerű követelmény megfogalmazás helyett inkább az összefüggésekre helyezi a hangsúlyt a szakképzést előkészítő évfolyam követelményrendszer. Ezen az úgynevezett „második szinten” találhatjuk azokat a tartalmakat, amelyek több téma együttesét, csomópontjait jelentik: jelen esetben a szakmacsoportokra jellemző bemeneti kompetenciák meghatározását és tartalmait.

A kompetenciátáblázat a kompetenciák két nagy csoportját öleli fel:

- az általános (alap/kulcs)kompetenciákat (A),
- és a szakmacsoportra jellemző speciális (szakmai) kompetenciákat (S).

A kompetencia alapú moduláris képzésnek megfelelően **a modulok kompetenciáinak teljesítésében** határozható meg a követelményrendszer.

A befejezett modulokat dokumentálja a tanári teljesítménymérő lapok összessége alapján kiállított – a modulok elvégzését igazoló – szakiskolai bizonyítvány.

A kompetenciák részletes felsorolása a moduláris, projekt alapú tanulási útmutatókban található. A moduláris projekt alapú tanulási útmutatók tartalmazzák részletesen többek között a mérendő és a fejlesztendő/kapcsolódó kompetenciák megnevezését, valamint a kompetenciákat rögzítő és mérő tanári teljesítményértékelő lapokat. Az egyes modulok előfeltételeket is meghatározhatnak, mint belépési követelményt, pl. más modul elvégzését. Az előfeltételek megfogalmazása az útmutató fedőlapján is szerepel „projektfeladatok kompetenciakövetelményei/részcélok” elnevezéssel, valamint a produktum is meghatározott a részletes projektmunkatervben „A teljesítés kritériuma” oszlopban.

(lásd részletesen: Modulleírások)

Ezek a „követelményjellegű” elemei a pedagógiai rendszernek. Szerves részét képezik a tantervnek. A jelenlegi és a fejlesztés alatt álló tantervi rendszer szintjén igazodnak a szakképző évfolyamok követelményeihez, a szakmacsoportokban szereplő szakmák kimeneti követelményeihez, valamint a munkaerőpiac gazdasági szereplőinek elvárásaihoz, a korszerű, gyakorlatorientált szakképzés szellemében.

4. Az értékelés elvei

A kompetencia leírásoknak megfelelően az értékelés alapelvei:

- **Kompetencia alapú**

A képzés során a tanuló ismeri az összes megszerzendő kompetenciát (kompetenciaprofil) és előre ismerteti vele a kompetencia elsajátítását mérő-értékelő módszereket is. Amikor a tanuló egy projektet befejez, ezzel több, a projektben fejleszthető kompetenciát is elsajátított, teljesítményét értékeli. Akkor fejezi be a képzést, mikor a képzésben előírt összes kompetenciát sikeresen teljesítette.

- **Teljesítménykritérium alapú (a kidolgozott mérési eszközökön alapul)**

A teljesítménykritérium a projektben a tanuló által végzett konkrét tevékenység.

- **Projektproduktumra épülő**

A tanulói kompetenciák fejlődésének értékelését – az adott teljesítménykritériumok alapján – a projekt során elvégzett feladatok és az előállított produktum, termék minősége alapján bírálják el. A tanár kerüli el, hogy a meghatározott kritériumoktól eltérő szempontokat is figyelembe vesz az értékelés során (más projekthez tartozó kompetenciát itt nem értékelhet).

- **Individualizált**

Minden tanuló egyéni tanulási-fejlődési-haladási ütemmel rendelkezik. Az értékelés időzítése során figyelembe kell venni a tanuló egyéni igényeit, tempóját, képességeinek kialakulásának időbeliségét. A tanulók tudását, teljesítményét egyénileg, eltérő időpontban is mérhetik. Nem lehet ugyanakkor eltekinteni attól, hogy megmérjük a szakképzés megkezdésekor a törvényben előírt valamennyi kompetenciát (azaz a 10. hónap végén valamennyi kompetenciával rendelkezzen a diák).

- **Szöveges formájú**

A tanári teljesítményértékelő lapon a teljesítménykritériumok szöveges formában jelennek meg.

- **Az értékelés szempontjai a tanuló és a tanár számára egyaránt azonosan értelmezhetők**

A tanulói teljesítményértékelő lapon a tanuló – az előre megadott szempontok alapján – ellenőrzi, hogy elvégezte-e a szükséges tevékenységeket. A tanuló önértékeléséről a tanár visszajelzést ad a

tanulónak, illetve amennyiben szükséges, további feladatokat ad a tanulónak a kompetencia megszerzése érdekében.

▪ **A tanulói önértékelést is figyelembe veszi**

A tanár a saját értékelésében figyelembe veszi a tanuló önértékelését, ez azonban nem jelenti azt, hogy a tanulói önértékelést be kell számítani a tanári teljesítményértékelésbe.

A kompetenciamérés folyamata

A mérési eszközök meghatározottak:

- rendszeres visszacsatolás az egyes projektfeladatokban (*Önellenőrző lapok*),
- értékelés a projekt végén az adott projektnek megfelelően adaptált *Tanulói teljesítményértékelő* lapon és *Tanári teljesítményértékelő* lapon,
- a szakképzést előkészítő évfolyam elvégzése akkor jogosít a választott szakmacsoportban egy szakma tanulásának megkezdésére, ha a tanuló az OKJ-ban bemeneti feltételként meghatározott valamennyi kompetenciával rendelkezik, és ezt az egyéni portfóliójával igazolja.

A tanuló értékelése előre megadott teljesítménykritériumok alapján történik, ez bizonyítja a tanuló felkészültségét az adott kompetencia elsajátításáról. Ahány kompetenciát tartalmaz a kompetenciaprofil táblázata, annyi kompetenciamérés szükséges. A kompetenciák leírását mellékelni kell a Moduláris, projekt alapú tanulási útmutatóhoz, tanári segédletként. A tanuló számára a *Tanulói teljesítményértékelő lap* és a *Tanári teljesítményértékelő lap* közérthető formában tartalmazza a kritériumokat.

Ez azt jelenti, hogy a csoport minden tanulója projektenkénti egyéni tanulási útmutatók készülnek, amelyekben az OKJ-ban szereplő minden bemeneti kompetencia fejlesztése és értékelése szerepel.

5. A képzés struktúrája

5.1. Képzési idő – A tantervi idő felosztása

A szakképzést előkészítő évfolyamon a tanulási idő pedagógiai céloknak megfelelő felosztása a 10 hónapos képzési időtartamot felölelő modulok kialakítása szerint történik. A hagyományos heti óraszám meghatározás a modularitás miatt csak keretjellegű. A teljes képzési idő, valamint a modulok összórászáma a modulterképen szerepel.

Az egyes projektek időtartama **csak ajánlott**, a felzárkóztató jellegből következő egyéni haladási ütem biztosításának igénye miatt. A jogszabályban meghatározott belépési feltételek egy viszonylag heterogén tanulói célcsoportot jelentenek iskolai előképzettség szempontjából, ugyanakkor közös sajátosságuk, hogy felzárkóztatásra van szükségük ahhoz, hogy rendelkezzenek a szakképzésbe lépés feltételeivel. Egyéni haladási ütemük tehát jelentősen eltérhet. A szakképzést előkészítő évfolyam tanulóinak biztosítani kell a rugalmas be- és kilépési lehetőséget, hiszen az a cél, hogy a 10 hónapos képzési idő alatt sajátítsák el a szakképzésbe lépéshez szükséges bemeneti kompetenciák összességét.

Az ajánlott időkeretnek határt szab az iskolai rendszerű oktatásban a tanulók kötelező órászáma, ami a jelenleg érvényben lévő jogszabályi feltételnek kell, hogy megfeleljen: évi 1017,5 óra lehet. A teljes időkeret 1017,5+74 lehet, a szabadon választottal együtt.

A kerettantervi modulok időtartama táblázat formájában, összesítve:

Modulok	Időkeret (óra)
„A” jelű modulok	347,5
1/II. Személyiségfejlesztés, önismeret	117,5
2/II. Tanulás módszertana	70
3/I. Alapkészségek fejlesztése: írás, olvasás, számolás	60
4/I. Számítástechnikai alkalmazás	60
5/I. Általános szóbeli kommunikáció	40
„S” jelű modulok	670
6/III. Pályaorientáció	270
7/IV. Szakmai kommunikáció	40 60
Anyanyelvi, Idegen nyelvi	
8/IV. Szakmai alapozás, projektek megvalósítása	300
Kötelező tanórai foglalkozások	1017,5
Szabadon választható modulok	74
A tanuló javasolt évi óraszám	1091,5

Az egyes iskolák helyi modulrendszerét a pedagógiai rendszer tantervében rögzített modul szerint, a modulterkép és az egyes modulok kompetenciáit tartalmazó kompetenciatáblázatok figyelembevételével a helyi tantervek határozzák meg.

5.2. Képzési szakaszok a moduláris projekt alapúság elve szerint

A szakképzést előkészítő évfolyam keretében alapkészségek fejlesztése, szocializáció, pályaorientáció és szakmai alapozás folyik. A képzési szakaszok és fejlesztési feladatok e négy kiemelt tartalomhoz kapcsolódnak. Az alapkészségek fejlesztése, mint általános feltétel, a teljes képzés során kiemelt cél, amellyel, hogy külön szakaszként is megjelenik az időbeli egymásra épültségnek megfelelően. A gyakorlatban nem lehet mereven kezelni az egyes képzési szakaszok lezárulását a 10 hónapos képzési időn belül a tanulók eltérő egyéni haladási üteme miatt. A szakaszok rendszert alkotnak, egyik nélkül sem lehet elérni a kitűzött célt.

A pedagógiai rendszerben meghatározott képzési szakaszok római számmal jelöltek:

- **I. Alapkészségek fejlesztése**
- **II. Szocializáció**
- **III. Pályaorientáció**
- **IV. Szakmai alapozás**

Modultérkép

A modultérkép a modularizált képzésekben a modulok térképszerű, rajzos elrendezése, mely ábrázolja a modulok időbeli elrendezését és kapcsolatát más modulokkal. Tartalmazza továbbá a be- és kilépési szinteket, a modulok nevét és ajánlott időkeretét.

A modultérképet a kompetencia alapú képzésnél szélesebb értelemben használjuk, tartalmazza a modulokhoz tartozó kompetenciák felsorolását is, így két részből áll:

- a tulajdonképpeni modultérkép,
- és a kompetenciák felsorolása modulokba rendezve (a modulokhoz tartozó kompetencialista).

A horizontális-vertikális térkép azt ábrázolja belépéstől kezdődően, hogy egy időben egyszerre két, vagy több modul is folyamatban van, és ezekre hogyan épülnek a képzés során a többi modulok.

A térkép áttekinthetően szemlélteti az egymásra épülést és a kölcsönös kapcsolódásokat.

Leolvasható róla, mely modulok futnak párhuzamosan, hol fontos feltétel az egymásra épülés, (ami azt jelenti, hogy az egyik modul befejezése után kezdhető meg a következő).

Fontos a modulok számozása (1–8.) és megnevezése

A kompetenciák felsorolása modulokba rendezve fontos része a modultérképnek. Táblázatos formában készült, melynek oszlopai tartalmazzák: a modulok sorszámát; – azaz a modul számát és törtjellel a képzési szakaszt, amelyhez tartozik – a modulok megnevezését; a kompetenciák számát és nevét – azaz a modulokhoz tartozó kompetenciák (kód)számát – ez utal a kompetencia-táblázatban lévő feladatsoportokra és feladat/tulajdonság listára.

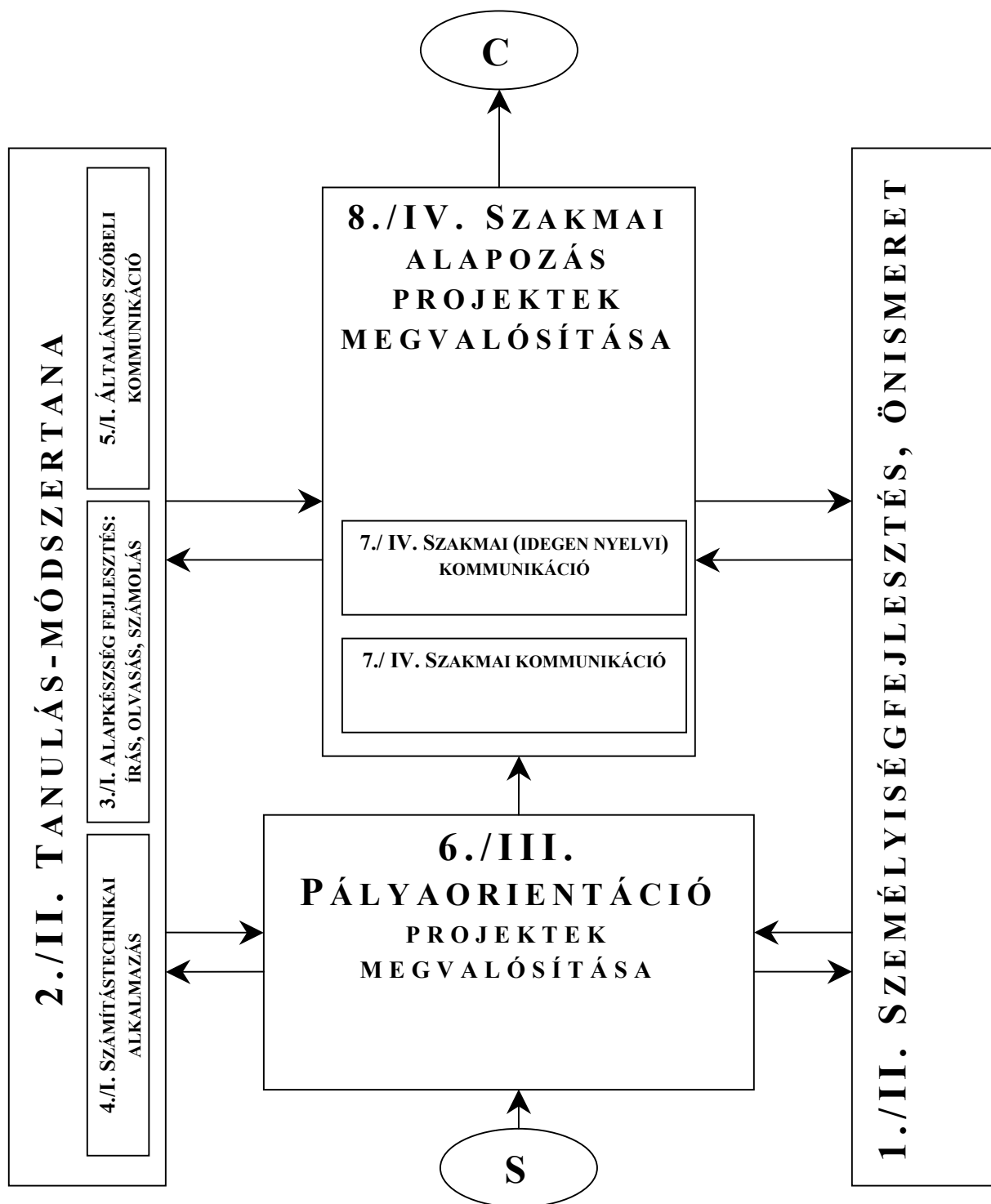
Ebből a táblázatból derül ki, hogy egy modulhoz hány és milyen tartalmú kompetenciák tartoznak.

A modultérkép és a táblázat fontos információs anyag az előkészítő programban részt vevő diákok számára, de értékes információkat tartalmaz a képzést szervezők és a képzés lebonyolításában közreműködő oktatók számára is.

[A kompetenciatáblázatok a 28/2003. (X. 18.) OM rendelet 3. számú mellékletében, a szakmai követelmények kiadásáról szóló 64/1994. (XII. 15.) FM rendelet mellékletében, továbbá az 5/2006. (II. 2.) KvVM rendelet 3. számú mellékletében találhatók.]

M O D U L T É R K É P

FŐ CÉLKITŰZÉS : *BELÉPÉS A SZAKKÉPZÉSBE*

MODUL SORSZÁM (1..8) / KÉPZÉSI SZAKASZOK (I. IV)

A MODULOK IDŐKERETÉNÉL JAVASOLJUK AZ 1017,5 ÓRA MAXIMUMOT BETARTANI!

EGY PROJEKT TÖBB MODULHOZ IS TARTOZHAT, AZ ELSAJÁTÍTANDÓ KOMPETENCIÁK SZERINT. AZ I-II. SZAKASZ MODULJAI „A” JELŰEK, AZAZ KÖTELEZŐK, A III-IV. SZAKASZ MODULJAI „S” JELŰEK, AZAZ KÖTELEZŐEN VÁLASZTHATÓK.

A KOMPETENCIAMÉRÉST FOLYAMATOSAN, PROJEKTENKÉNT KELL VÉGEZNI.

A modulterkép a szakaszok átjárhatóságát ábrázolja. A két, speciális (szakmai) kompetenciák megszerzését lehetővé tevő képzési szakasz a pályaorientáció és a szakmai alapozás. Ezek egyben „hordozói” az alapkészségek fejlesztésének és a szocializációnak is, mint az általános kompetenciák megszerzését biztosító szakaszoknak.

A modulterkép a következő szakmacsoportokra készült (az összevonásoknál megjelenik a szakmai alapozásban mindkét szakmacsoport speciális kompetenciáinak sorozata):

- Élelmiszeripar
- Építőipar
- Faipar
- Gépészet – elektrotechnika
- Könnyűipar
- Mezőgazdaság és Környezetvédelem – vízgazdálkodás
- Vendéglátóipar
- Kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció és Egyéb szakmacsoport

A 8 kompetenciátáblázat a hivatkozott rendeletekben található.

5.3. A modulok kijelölése és elrendezése

A szakképzést előkészítő évfolyam tanterve nem tartalmaz részletezett tanítási tartalmakat, eszközöket, azokat a Moduláris projekt alapú tanulási útmutatók hordozzák. A tananyagtartalom a modulokban és az azokat tovább bontó projektekben van részletezve. **A szakképzést előkészítő évfolyam tanterve tartalmazza a kötelezően választandó modulokat az általános kompetenciák (alap- és kulcskompetenciák) fejlesztésére és a kötelezően választható modulokat a szakmai kompetenciák fejlesztésére.**

Kötelező modulok a modulterkép alapján minden szakmacsoportban:

Az „A” jelűek: az általános bemeneti kompetenciákat tartalmazó modulok.

Összesen beépíthető időkeretük: 347,5 óra (34%)

- Tanulásmódszertan
- Alapkészségek fejlesztése: írás, olvasás, számolás
- Általános szóbeli kommunikáció
- Számítástechnikai alkalmazás
- Személyiségfejlesztés, önismeret

Ezek keresztmodul-jellegű modulok **(A)**, amelyek több modul projektjeiben is megvalósulnak, mert hosszabb, több képzési szakaszon átívelő fejlesztési időtartamra érhető el bennük a szükséges kompetenciák megszerzése.

A NAT 2003-ban foglalt műveltségi területeknek való megfelelés érdekében be kell építeni kötelezően **a kötelező modulok mellé (ennek időkeretébe beszámítva)** a mindennapos testnevelés időkeretét is minden tanuló számára, valamint az iskolai egészségfejlesztéssel, fogyasztóvédelemmel,

környezetvédelemmel összefüggő feladatok végrehajtására is biztosítani kell a szükséges helyi tanterv szerinti időkeretet és tanítási tartalmakat! Ezt az iskoláknak a helyi tantervükben kell meghatározniuk (lásd a 7. pontot).

Kötelezően választható modulok:

Az „S” jelűek: a speciális, bemeneti szakmai kompetenciákat tartalmazó modulok

Összesen beépíthető időkeretük: 670 óra (66%)

- Pályaorientáció három szakmacsoportra (90 óra szakmacsoportonként, összesen 270 óra)
- Szakmai alapozás, ezen belül:
 - Szakmai kommunikáció
 - Szakmai idegen nyelvi kommunikáció
 - Szakirányú alapozás

Kötelezően választható minden szakmacsoportban (a helyi tantervben meghatározottak szerint) a szakmai orientációs szakaszban három szakmacsoport pályaorientációja és a szakmai alapozás szakaszban egy szakmacsoport szakmai alapozása.¹²

Az **arányok és az időkeret betartása mellett** lehet növelni vagy csökkenteni a kötelező és a kötelezően választható modulok időtartamát, áttemelhetők más szakmacsoportokban kidolgozott projektek is a tanulók egyéni haladási ütemének biztosítása érdekében (lásd még: 6. pont).

Szabadon választható modulok:

Összes időkeretük: 74 óra

Fontos, hogy a szabadon választható modulok olyan kompetenciák megszerzését tegyék lehetővé, amelyekre feltehetően szüksége lesz a tanulóknak a szakképzésbe lépéshez vagy a mindennapi felnőtt életben, a munka világában.

A szabadon választható modul lehet:

- Az iskola saját fejlesztéseként a helyi tantervben rögzített választható modul,
- a Kerettanterv szakiskolák számára (2001) kínálatából választható modul,
- az SZFP „A” komponens közismereti moduljai közül választható, adaptált elem.

Így a tanulók számára ezzel együtt heti $27,5 + 2 = 29,5$ óra lehet a teljes tanítási idő.

¹² Megjegyzés: A tanuló számára a Pályaorientáció során megismerendő **kötelezően választható** szakmacsoportok moduljai olyannyira szabadon választhatók, hogy akár más szakképző intézményben oktatott szakmacsoportok is megismerhetők ily módon (például a TISZK központi képzőhelyén, vagy vendégtanulói jogviszony biztosításával az adott modul elsajátításának időtartamára.) Szintén szabadon választható a tanuló számára az iskola által meghirdetett teljes kínálatból a szakmai alapozás szakasz modulja.

A szakképzést előkészítő évfolyam programja a képzési szakaszokon belül a következő modulokból épül fel:

Alapkészségek fejlesztése

Alapkészségek fejlesztése: írás, olvasás, számolás

Számítástechnikai alkalmazás

Általános szóbeli kommunikáció

Tanulásmódszertan

Szocializáció

Személyiségfejlesztés, önismeret

Pályaorientáció

Pályaorientáció

Szakmai alapozás

Szakmai kommunikáció

- anyanyelvi
- idegen nyelvi

Szakirányú alapozó

6. Javaslatok a szakképzést előkészítő évfolyam helyi tantervének elkészítéséhez a pedagógiai rendszer és kerettanterve alapján

Oktatási program, programcsomag, pedagógiai rendszer

A tanítás-tanulás megtervezését-megszervezését segítő, választható dokumentumok, szakmai eszközök rendszere. Beszélhetünk átfogó, egy vagy több műveltségi területre, tantárgyra kiterjedő programokról. A tantárgyi program jellegzetes komponensei a következők. (1) *Kerettanterv*: tartalmazza a tantárgy céljait, a követelményeket témákhoz, évfolyamokhoz vagy hosszabb ciklusokhoz rendelve, az értékelés elveit, továbbá kijelöli és az időben elrendezi a tananyagot. (2) *Pedagógiai koncepció*, mely összefoglalja, esetleg elméletileg is megalapozza azokat a pedagógiai elveket, amelyeken a program alapul. (3) *Modulleírások*: részletes leírást adnak egy-egy téma feldolgozásának menetéről, mindenekelőtt a tanulói tevékenységekről és az ajánlott eszközökről. (4) *Eszközi elemek*, amelyek lehetővé teszik a tervezett tevékenységek megvalósítását: (a) információhordozók: tankönyvek, szövegek, képek, filmek, hanghordozók, makettek, CD-k stb., (b) feladathordozók: munkafüzetek, feladatlapok stb., (c) a kettő kombinációi: szoftverek stb. (5) *Értékelési eszközök*, amelyek elősegítik a tanulói teljesítmények, a tanulói fejlődés ellenőrzését és értékelését. (6) *Továbbképzési programok*, melyek során felkészítik a pedagógusokat a program alkalmazására. (7) *Támogatás*: tanácsadás és programkarbantartás a fejlesztő műhely részéről. A szóhasználatot differenciáltabbá tehetjük, ha programnak az (1), (2), (3) és (4) pontban felsorolt komponenseket nevezzük, programcsomagról akkor beszélünk, ha ezek kiegészülnek az (5) ponttal. A pedagógiai rendszer pedig a (6) és (7) pontokat is tartalmazza. (in: NAT szótár)

Helyi tanterv

Az a tanterv, melyet egy iskola pedagógiai programjában kitűzött céljainak, alapelveinek megfelelően kiválaszt/összeállít. A követelmények és a tananyagok (ezek időbeli elrendezése és a hozzárendelt eszközök rendszere) az iskola hagyományos klienseinek elvárásait és fejlesztési prognózisát teljesítik. Helyi jellegét az adja, hogy legitimációjában szerepet játszik a helyben érintettek megegyezése, a nevelőtestület elfogadó döntése, a klientúra támogató véleménye, a fenntartó jóváhagyó döntése. (Másodlagos, de nem elhanyagolható jellemzője, hogy a helyi kultúra elemeit is az elfogadott mértékben tartalmazza. A helyi kultúrán a helyi társadalom tradícióit és jövőképét egyaránt értjük.)

(in: NAT szótár)

6.1. A helyi tantervbe építendő elemek

Az iskolának **választani kell** az oktatandó **szakmacsoportok között, azaz hogy melyik szakmacsoport szakmai alapozását végzi** (többet is választhat). Ezután a **modultérkép** ábrája szerint építi fel helyi tantervét.

A **helyi tantervbe be kell építeni**¹³ a pályaaorientáció képzési szakaszban az adott iskola profiljának megfelelő (vagy a képzés feltételeivel rendelkező) legalább három szakmacsoport pályaaorientáció moduljait és a hozzájuk tartozó, projektekre kidolgozott Moduláris projekt alapú tanulási útmutatókat. A NAT 2003-ban foglalt műveltségi területeknek való megfelelés érdekében be kell építeni kötelezően **a modulokba (azok időkeretébe beszámítva)** a mindennapos testnevelés időkeretét is minden tanuló számára, valamint az iskolai egészségfejlesztéssel, fogyasztóvédelemmel, környezetvédelemmel összefüggő feladatok végrehajtására is biztosítani kell a szükséges helyi tanterv szerinti időkeretet és tanítási tartalmakat! Ezt az iskolának a helyi tantervükben kell meghatározniuk.

A modultérkép és a kompetenciátáblázatok figyelembe vételével **a pedagógusok** a tanulók egyéni fejlesztési tervének megvalósítása, egyéni haladási ütemének biztosítása érdekében, valamint az adott intézmény képzési profiljának megfelelően **választhatnak** az egyes **Moduláris projekt alapú tanulási útmutatók közül**, amennyiben azok a képzési időtartamba beilleszthetők és a szakmacsoportos kompetencia táblázatnak megfelelő kompetenciák elsajátítását biztosítják a tanulók számára.

6.2. A projekt alapú éves fejlesztési tervben¹⁴ **továbbfejleszthető elemek**

Természetesen sokféle projekt alapú éves fejlesztési terv készíthető. A projekt alapú éves fejlesztési terv legfontosabb kritériumai:

- kompetenciafejlesztést valósít meg,
- „A” és „S” modulokat fed le,

¹³ A helyi tantervbe építés módja:

Rögzíteni kell az egyes modulok értékelését és minősítését, valamint beszámítását az iskolai évfolyam sikeres befejezésébe. A tantárgyak és az előírt tananyag helyett a kötelezően választandó („A” jelűek) és a kötelezően választható („S” jelűek), valamint a szabadon választható modulokat jelölje meg és azok ajánlott óraszámait, az előírt követelmények helyett a kompetenciátáblázatban felsorolt kompetenciák teljes körét.

¹⁴ Projekt alapú éves fejlesztési terv:

A pedagógus által a teljes képzési időtartamra tervezett tanmenet/tantárgyi program elnevezés helyett ebben a rendszerben a projekt alapú **éves fejlesztési terv** megnevezést használjuk. Ez csak akkor biztosítja a tanuló számára a kompetenciák elsajátítását, ha lefedi a szakmacsoportra jellemző összes kompetenciát a modulok/projektek sorozata! A sajátos tanulói célcsoportra tekintettel a tanulási módszerek sokféleségét is biztosítani kell.

- projektmódszeren alapuló, differenciált oktatásszervezés valósul meg, ami szervezhető csoportmunka formájában is,
- személyre szóló fejlesztést is lehetővé tesz (egyéni tanulási utak),
- gyakorlatorientált,
- rugalmas programszerkezetű: a tanuló bármikor bekapcsolódhat és kiléphet, egyéni haladási ütemre van lehetősége.

Fejléc javaslat projekt alapú éves fejlesztési tervhez

Hónap, hét	A megvalósításhoz szükséges óraszám	A modul, azon belül a projekt megnevezése	A projekt „terméke”	Kapcsolódó modulok	Fejlesztendő kompetenciák	Mérendő kompetenciák
------------	-------------------------------------	---	---------------------	--------------------	---------------------------	----------------------

Továbbfejleszthetők a moduláris projekt alapú tanulási útmutatók következő elemei:

- Az Összefoglaló, tájékoztatóban a projekt neve, amennyiben a pedagógusok
 - (1) más projektek kidolgozását vállalják, vagy
 - (2) amennyiben a pedagógusok választanak az ajánlott modulok más projektjei közül.
- Tovább kell fejleszteni a projektet,
 - (3) ha a tanuló lassúbb egyéni haladási üteme megkívánja.

Az (1) esetben ki kell dolgozni a teljes moduláris projekt alapú tanulási útmutatót, amely tartalmazza az összes, az előzőekben felsorolt tartalmi elemet (új fejlesztése).

A (2) esetben egyszerűen beilleszthető a modulba a választott másik projekt (csere). Ügyelni kell azonban arra, hogy az új projekt tartalmazza azoknak a kompetenciáknak a fejlesztését, amelyek a szakmacsoportban előírtak, valamint igazodjon az időtartam, és mérhető legyen az eredeti projekt során elsajátítandó összes kompetencia. Ha valamelyik hiányzik, át kell alakítani a hiányzó kompetencia eléréséhez a részletes projektmunkatervtől kezdve a többi elemet (bővítés) és a változtatást fel kell tüntetni az összefoglaló, tájékoztató megfelelő részeinél is.

A (3) esetben a **tanulók egyéni fejlesztési tervének megfelelően** a választott következő moduláris projekt alapú útmutató projektjének (projektjeinek) azokat az elemeit kell megváltoztatni (bővítés), amelyek annak a kompetenciának a megszerzését segítik, amelyet a tanuló a korábbi projektben nem szerzett meg.

Ilyen elemek lehetnek részben vagy egészben: az Összefoglaló, tájékoztatóban rögzített Mérendő kompetenciák, Fejlesztendő/Kapcsolódó kompetenciák. Ennek megfelelően változnak a részletes projektmunkatervből az ismerettartalmak, feladatok, szükséges eszközök, anyagok, A végrehajtás módja – különös tekintettel a csak ajánlott rendelkezésre álló időtartamra. Megfelelően kell megfogalmazni a Teljesítés kritériumát és a biztonsági előírásokat is. Ezt követően át kell tekinteni, hogyan bontható tovább a részletes projektmunkaterv Tanulási projektleírásokra (a projektfeladatoknak megfelelően a bővített tanulói tevékenységek meghatározása) és a tanulási tevékenységeket támogató elemeket is ki kell dolgozni (Információs lap, Önellenző feladat, Megoldókulcs). A Teljesítményértékelés első része is átalakítandó: a Tanulói teljesítményértékelő lap az átalakított projekt fő tevékenységeit tartalmazza.

A Tanári teljesítményértékelő lap(ok) nem változtatható részei: a kompetencia betűjele, száma, megnevezése, mert ennek egyezni kell az Összefoglaló, tájékoztató részben felsorolt kompetenciákkal.

Amennyiben a tanuló a Tanári teljesítményértékelő lap szerint nem sajátította el a kitűzött kompetenciát, annak fejlesztését és mérését be kell építeni a képzési idő alatt más projektbe **(lásd: 3. pont)**! Ebben az esetben a tanuló halad a társaival együtt (nem kell külön projektet kidolgozni a számára), de a nem teljesített kompetenciának megfelelő tanulási tevékenységeket gyakoroltatni kell vele (beépíteni a tanulási projektleírástól kezdődően végig minden útmutató elembe a számára átadott útmutató lapokon), és azt a kompetenciát a projekt befejezésekor újra kell mérni (2. kísérlet), a többi új, ott megszerzett kompetencia mellett. Tulajdonképpen az ismétlés-alkalmazó gyakorlás – mint didaktikai feladat – megvalósítása történik a tanulói tevékenységek bővítésén keresztül.

Végül ki kell emelni, hogy az ún. „keresztmodulokban” (általános kompetenciákat tartalmazó modulok) lévő kompetenciák többsége a gyakorlatban folyamatos fejlesztést igényel a képzési idő alatt, ezért mindig komplex feladatokat kell tervezni a megfelelő szint elérése érdekében, még akkor is, ha már mértünk egy-egy kompetenciát. Pl. a szóbeli kommunikáció kompetenciáinak fejlesztése végigvonul az egész képzési idő alatt.

(3) Modulok, moduláris projekt alapú tanulási útmutató

Bevezetés

A szakképzést előkészítő évfolyam programja kompetencia alapú képzés. Ez azt jelenti, hogy a tanulóknak a képzés végén nem tantárgyakból, illetve ismeretekről kell számot adniuk, hanem meghatározott kompetenciákkal kell rendelkezniük. A kompetenciák igazodnak a szakmacsoportos felosztáshoz, ezért a kompetenciák szakmacsoportonként bizonyos mértékben eltérnek egymástól.

A szakmacsoportonként meghatározott kompetenciák modulokba rendeződnek. A modulokból épülnek fel a képzési szakaszok. A program négy képzési szakaszokból áll:

- Alapkészségek fejlesztése
- Szocializáció
- Pályaorientáció
- Szakmai alapozás

A szakképzést előkészítő évfolyam programja egyúttal projekt alapú képzés is, amely azt jelenti, hogy a tanulók a kompetenciákat alapvetően a projektmódszer révén sajátítják el.

I. Modulok

A modulok megnevezése szakmacsoportonként egységes, tartalmuk a szakmacsoportok sajátosságainak megfelelően tér el egymástól.

A modulok kapcsolódási pontjait, illetve időrendi sorrendjét a szakmacsoportonkénti modultérkép határozza meg. A modultérkép tartalmazza továbbá a belépési feltételeket is, amelyek a következők:

- Be nem fejezett általános iskolai tanulmányok esetén az adott évben a 15. életév betöltése
- Alapfokú iskolai végzettség esetén betöltött 16. életév
- Alapfokú iskolai végzettség, ám be nem töltött 16. életév esetén a továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadó javaslata

A modulterkép tartalmazza szakképzést előkészítő évfolyam programjának fő célkitűzését, a tanuló szakképzési évfolyamra történő belépését is.

II. Moduláris projekt alapú tanulási útmutató

A Moduláris projekt alapú tanulási útmutató tartalmazza a tanulási folyamathoz a tanuló számára szükséges valamennyi információt. Így tartalmazza különösen

- A kapcsolódó modulok megnevezését
- A mérendő és a fejlesztendő/kapcsolódó kompetenciák megnevezését
- Az előfeltételek meghatározását
- A részletes projektmunkatervet
- A tanulási projektleírást
- Az információs lapot
- Az önellenőrzési feladatot
- Az önellenőrzési feladat megoldókulcsát
- A teljesítménymérés szempontjait

A Moduláris projekt alapú tanulási útmutató projektenként készül, figyelembe véve az adott szakmacsoport jellegzetességeit. Minden szakmacsoportban annyi projekt, illetve ennek megfelelően Moduláris projekt alapú tanulási útmutató áll rendelkezésre, amennyi a szakképzést előkészítő évfolyam egyéves (tíz hónapos) képzési idejét lefedi.

A Moduláris projekt alapú tanulási útmutató az alábbi részekből épül fel:

1. Összefoglaló, tájékoztató

Általános ismertető a tanuló számára, amely a következő egységekre bomlik.

Fejléc

A Fejléc tartalmazza:

- A képzési program címét – ez minden esetben a Szakképzést előkészítő évfolyam programja.
- A modul nevét, amelyhez a projekt kapcsolódik – ez lehet egy vagy több modul, attól függően, hogy melyek a projektben mérendő, illetve fejlesztendő/kapcsolódó kompetenciák (lásd a következő két pontot). Amennyiben az alábbiakban felsorolt kompetenciák több modulhoz is kapcsolódnak, úgy valamennyi olyan modul szerepel itt, amelyhez az adott kompetencia tartozik. A megadott modulok más képzési szakaszba is tartozhatnak.
- A projekt nevét.

Mérendő kompetenciák

Ebben az egységben azok a kompetenciák találhatók, amelyeket a projekt során meg kell mérni. A mérendő kompetenciák fejlesztése korábbi projektek keretében is megkezdődhetett, ám azokat akkor nem kellett mérni. Az egyszer megmért és a teljesítménymérés során

elismert kompetenciákat a továbbiakban nem kell mérni, azokat a továbbiakban adottnak kell venni. A megmért és elismert kompetenciák a későbbiekben fejleszthetők, illetve „szinten tarthatók”.

Fejlesztendő/Kapcsolódó kompetenciák

Ebben az egységben azok a kompetenciák találhatók, amelyeket a projekt során nem kell megmérni, ugyanakkor beépültek a projektbe. A tanuló ezekben a kompetenciákban még nem érte el az elismeréshez szükséges szintet. A fejlesztendő/kapcsolódó kompetenciák a fejlődésben megadott modulok valamelyikébe tartoznak.

Bevezetés

Rövid, néhány soros, mondatos ismertető a tanuló számára, amelynek célja a tanuló motiválása, figyelmének felkeltése a projekt iránt. Bemutatja a legfontosabb tanulói tevékenységeket.

A projekt célkitűzése(i)

Ez az egység egymondatos, tömör megfogalmazása annak, hogy a tanulónak mit kell elvégeznie a projekt végére.

A projektfeladatokban végzendő fő tevékenységek bemutatása

A projektfeladat a projekt olyan nagyobb része, amelynek elvégzése során egyes kompetenciák fejlődését vagy meglétét igazoló produktumot hozott létre a tanuló egyéni vagy csoportmunkában.

Ez az egység ezért egymondatos, tömör megfogalmazása felszólító módban annak, hogy a tanulónak mit kell elvégeznie az egyes projektfeladatok végére.

Előfeltételek

Ebben az egységben azok a feltételek szerepelnek, ha vannak ilyenek, amelyek a projekt megkezdéséhez szükségesek.

2. Részletes projektmunkaterv

A Részletes projektmunkaterv a táblázatos forma (lásd a következő bekezdést) fölött tartalmazza:

- a projekt címét,
- a projekt végére előállítandó terméket (produktumot),
- a projekt időtartamát.

A Részletes projektmunkaterv táblázatos formájú. A táblázat főbb szerkezeti egységei a projektfeladatok, amelyekhez az egyes oszlopok elemei is kapcsolódnak. A táblázat fejlécében az alábbi megnevezésű oszlopok szerepelnek:

Kompetenciák

Azok a kompetenciák, amelyeket a projekt megvalósítása során a tanulónak meg kell szereznie (lásd: mérendő kompetenciák), illetve amelyeket a projekt megvalósításával fejleszteni kell.

Ismerettartalmak

Azok a tanuló által elsajátítandó ismeretek, amelyek nélkül az adott kompetenciá(ka)t a tanuló nem tudja megszerezni.

Feladatok

A megnevezés a tanuló által a projektfeladatban elvégzendő feladatokat jelöli.

Szükséges eszközök, anyagok

A megnevezés a tanuló által a projektfeladat elvégzéséhez szükséges eszközöket, anyagokat jelöli. Ide kell érteni a különböző „terepmunkák”, iskolán kívül végzendő tevékenységek helyszíneit is.

A végrehajtás módja

A végrehajtás történhet egyénileg, csoportban, párosan különféle módszertani technikák alkalmazásával.

A rendelkezésre álló időtartam

A projektfeladat végrehajtására rendelkezésre álló időt jelöli. A projektfeladatonként megadott időtartamok összege megegyezik a projekt időtartamával.

A teljesítés kritériuma

Ebben az oszlopban – elsősorban a mérendő kompetenciához kapcsolódóan – az az elvégzendő tanulói tevékenység, illetve az ennek eredményeként megvalósult produktum szerepel, amellyel a tanuló az adott kompetencia megszerzését igazolja. A kompetencia elismerésének szempontjait a Tanári teljesítményértékelő lap (lásd: 7. pont) tartalmazza.

Biztonsági előírások

A tanulói tevékenységek során betartandó biztonsági előírásokat rögzíti. Ebben az oszlopban szerepelnek az iskolán kívüli helyszíneken tanúsítandó magatartási formák megjelölései is.

3. Tanulási projektleírás

A *Tanulási projektleírás* a tanulói tevékenységeket, illetve az ezeket segítő tanácsokat, továbbá a projektfeladat megnevezését tartalmazza táblázatos formában.

A *Tanulói tevékenységet segítő tanácsok* a tevékenység önálló elvégzését segítik azzal, hogy megjelöli az információk megszerzésének, illetve a tevékenység elvégzésének helyét és/vagy módját. Az elvégzendő tanulói tevékenységek között mindig szerepelnie kell az önellenőrzésnek, illetve a megoldókulcs használatának, a segítő tanácsok között pedig a megfelelő önellenőrzési feladat, valamint a megoldókulcs megadásának (lásd az 5. és 6. pontokban). A segítő tanácsok között fel kell tüntetni az *Információs lapot* is (lásd a következő pontot), ha van.

A Moduláris projekt alapú tanulási útmutató annyi *Tanulási projektleírást* tartalmaz, ahány projektfeladatból áll a projekt.

4. Információs lap

Az *Információs lap* a kompetenciák elsajátításához szükséges ismereteket, információkat tartalmaz világos, a tanulók szövegértési szintjéhez igazodó megfogalmazásban. Nem tartalmazza a tanulói tevékenységek leírását, az ismeretek, információk megszerzésének módját.

Azt a célt szolgálja, hogy a tanulók a nehezen hozzáférhető vagy több helyről beszerezhető információkat könnyebben, egy helyről ériék el. Nem kötelező azonban, hogy a kompetenciák elsajátításához szükséges ismereteket és információkat a tanulók kizárólag az *Információs lap* segítségével szerezzék meg.

Az információs lapok száma és terjedelme tetszőleges.

Az *Információs lapon* fel kell tüntetni, hogy melyik *Tanulói projektleírás* melyik *Tanulói tevékenységet segítő tanácsához* kapcsolódik.

Az *Információs lap* nem kötelező része a *Moduláris projekt alapú tanulási útmutatónak*.

5. Önenellenőrzési feladat

Az Önenellenőrzési feladat a projekt – projektfeladatonkénti – megvalósításának önenellenőrzésen alapuló nyomon követését teszi lehetővé a tanuló számára.

Az Önenellenőrzési feladatot projektfeladatonként kell elvégeznie a tanulónak. Az Önenellenőrzési feladat tartalmazhat a szükséges ismeretek meglétét, illetve a tanuló által a kompetencia megszerzéséhez elvégzett tevékenységeket ellenőrző kérdéseket. Az Önenellenőrzési feladat egyes pontjai a tanulási projektleírásban megadott tanulói tevékenységekhez vagy az abban megjelölt ismeretforrásokhoz kapcsolódnak.

Az Önenellenőrzési feladathoz mindig tartozik Megoldókulcs (lásd a következő pontot).

6. Megoldókulcs

A Megoldókulcs az Önenellenőrzési feladatban szereplő kérdésekre adandó helyes válaszokat tartalmazza a kérdések sorrendjében. A Moduláris projekt alapú tanulási útmutatóban mindig annyi Megoldókulcs található, ahány Önenellenőrzési feladat van benne.

7. Teljesítményértékelés

A teljesítményértékelés két részből áll: a tanulói, illetve a tanári teljesítményértékelésből, amelyek táblázatos formájúak.

Mind a Tanulói teljesítményértékelő lapot, mind a Tanári teljesítményértékelő lapot a tanár állítja össze. Az előbbit a tanuló, az utóbbit a tanár tölti ki.

Tanulói teljesítményértékelő lap

A tanulói teljesítményértékelés célja, hogy a tanuló a tevékenységek befejezése után, illetve a tanári teljesítményértékelés előtt önállóan is felmérhesse az elvégzett tevékenységeket.

A Tanulói teljesítményértékelő lap a projekt egésze során elvégzett legfontosabb tanulói tevékenységeket tartalmazza. A tevékenységek elvégzését a tanuló igennel vagy nemmel értékeli.

Tanári teljesítményértékelő lap

A tanári teljesítményértékelés célja, hogy a tanár felmérje a tanuló egyes kompetenciáit.

A tanár a teljesítményértékelést kompetenciaként végzi, s minden egyes – az adott projektben – mérendő kompetenciáról külön Tanári teljesítményértékelő lapot tölt ki.

A Tanári teljesítményértékelő lap tartalmazza:

- A tanuló nevét
- Az értékelés dátumát
- A kompetencia betűjelét, számát, megnevezését
- A felmérés elvégzésére tett kísérlet számát
- A projekt célkitűzése(i)ben meghatározott tevékenység megnevezését
- A teljesítés követelményeit – amelyek valamennyi, a kompetencia megszerzését igazoló tevékenységet magukban foglalják. A követelmények nem tartalmazhatnak a projekt során nem gyakorolt tevékenységet, és összhangban kell állniuk a *Részletes projektmunkaterv*, illetve *A teljesítés kritériuma* megnevezésű oszlopában megfogalmazottakkal. A követelmények csak a kompetencia meglétének elismeréséhez elengedhetetlen elemeket sorolhatják fel. A követelmények teljesítését a tanár igennel vagy nemmel értékeli.
- Amennyiben a teljesítés követelményei közül a tanár akár egyet is nemmel értékel, az azt jelenti, hogy a tanuló nem szerezte meg az adott kompetenciát, s azt egy másik projekt keretében el kell sajátítania.
- A tanár aláírását.

(4) A szakképzést előkészítő évfolyam eszközigénye

1. Humán erőforrás

1.1. Képesítési követelmények

„A szakképzést előkészítő évfolyamban a pedagógus munkakör betölthető:

Tanító, tanár végzettségű vagy szakoktató, gyakorlati oktató egyaránt lehet a szakképzésre előkészítő évfolyamban pedagógus munkakörben. Megfelel a Kt. 17. § (1) bekezdés *b)–d)* és *g)–i)* pontjának, és a 127–128. §-okban foglaltaknak. A legjobb pedagógusok kiválasztása az igazgató felelőssége: feleljen meg a pedagógiai szemlélete az alább részletezettekben.”

A „Kt. 1. számú mellékletének »További foglalkoztatás a nevelési-oktatási intézményekben« című rész 2. c) pontjában felsorolt speciális végzettségű szakemberek közül a felzárkóztató oktatást szervező szakiskolákban kell foglalkoztatni: pszichológust, fejlesztő pedagógust, szociálpedagógust, felzárkóztató oktatásban részt vevő tanulócsoportonként legalább 0,5 fő/szakembert; és szabadidő-szervezőt létszámhatártól és hatályba lépéstől függetlenül.”

Ezek a szakemberek közreműködnek a **tanulási utak sajátos, komplex támogatásában, ami** a hagyományos elemeken túlmutató oktatás-nevelés-képzés rendszerszemléletének megfelelő. A reintegráláshoz nélkülözhetetlenek. Jelenlegi hiányuk jelentősen hozzájárul a magas lemorzsolódáshoz. Nem elegendő e szakemberek speciális szakmai szolgáltatások és szakszolgálatok igénybe vételével történő biztosítása (külső hálózat), mert a tanulók „hiányai” nem tűrik a várakoztatást, a segítség mindig sürgős, és nem ők keresik azt általában, hanem az iskolának kell felkínálni a tanítás-tanulás rendszerébe beépítetten.

1.2. A szakképzést előkészítő évfolyamon a tanulókkal foglalkozó pedagógusoktól elvárt szemlélet és kompetenciák

A pedagógiai szemlélet jellemzője a tanulóközpontúság, nevelésfilozófiai elemei: tolerancia, empátia, nyitottság, előítélet-mentesség, elfogadó attitűd, pozitív értékrend.

A szakképzést előkészítő évfolyamon oktató-nevelő pedagógusoktól elvárható kompetenciák megfogalmazása segíthet eldönteni a pedagógusnak, a vezetőnek, vállalja-e a pedagógus, alkalmas-e a pedagógus az adott feladatra:

Kompetenciaterület	Elvárások
1. Szakmai tapasztalat	Legalább 5 év – a vezetője szerint színvonalasan ellátott – hátrányokkal küzdő tanulókkal is kapcsolatos nevelési-oktatási gyakorlattal rendelkezik a szakoktatásban.
2. Pedagógus szakma iránt érdeklődés	A pedagógus szakmában felmerülő új megközelítések, új módszerek alapfokú ismereteivel rendelkezik, azokkal egyetért, gyakorolja, vagy szeretné gyakorolni mindennapi pedagógiai munkájában.
3. Tanulási és fejlődési készség	Az elmúlt 5 évben továbbképezte magát a fenti témában, önfejlődése tudatos.
4. Elmélet és gyakorlat egységében való gondolkodás	Az oktandó elméleti tananyagot a tanulóknak a gyakorlattal történő átadás módszereivel egységben látja.
5. Pedagógiai attitűd	A tanulók egyéni erősségeire koncentrálva tűz ki egyéni fejlesztő pedagógiai célokat. Képes nem tantárgyakban gondolkozni (érti a tananyagtartalom eszközjellegét az oktatásban) elfogadja, hogy a moduláris felépítés a szakképzésbe lépéshez nélkülözhetetlen kompetenciák fejlesztését szolgálja.
6. Csoportban való együttműködés	Az egy csoportban tanító pedagógusok együttműködésében van gyakorlata. Munkáját, ötleteit mások számára rendelkezésre bocsátja.
7. Rugalmasság	Mások véleményének érvényességét elismeri. Új megoldások bevezetését nem gátolja.
8. Kommunikációs készség	Képes saját véleményét szakmai érvekkel alátámasztani. Képes a tanulókat befolyásolni, adott dologról meggyőzni őket.
9. Eredményorientáltság	Képes megkülönböztetni a célhoz vezető feladatok között a lényegest a lényegtelenről.
10. Iránymutatás, motiválás	Eléri, hogy a tanulócsoporthoz a feladatokra koncentráljon.
11. Személyközpontú pedagógiai megközelítés	Képes másokat – a tanulók problémáit – megérteni (empatikus), a tanulókkal való viselkedésében nyílt és őszinte (érzelmeivel kongruens a kommunikációja), képes a személy feltétel nélküli pozitív elfogadására, vagyis csak a helytelen cselekedetet utasítja el, nem a tanuló személyiségét minősíti.

A szakképzésre előkészítő évfolyamban oktatást vállaló iskolák pedagógusai olyan pedagógus személyiségek, tanár egyéniségek, akik a felsoroltakkal belsőleg teljesen azonosultak, vagyis a hivatásuknak tekintik a felzárkóztatást. A tanulók számára pozitív mintát jelentenek. Vállalják a szoros személyes kapcsolatot is a tanár – diák viszonyban. Fejlettek szociális készségeik.

Szakmai szempontból a legjobbak közé tartoznak, innovatív módszertani kultúrával rendelkeznek, tökéletesen kommunikálnak (értенek a tanulók nyelvén). Önként vállalják ezt a feladatot.

A tanulókkal való együttműködés a projektoktatásban szerves része a pedagógusi tevékenységnek.

1.3 A bevezetést segítő elemek

1.3.1. Továbbképzés

Az akkreditált pedagógusképzésekre tett ajánlást lásd a „Továbbképzés” fejezetben.

Ajánlott az intézményen belül belső továbbképzések szervezése, hogy az előkészítő oktatásban részt vevő pedagógusok egységes szemlélettel rendelkezzenek, valamint a pedagógiai kultúrájuk új elemeit továbbadják a nevelőtestületen belül.

1.3.2. Változásmenedzsment ismeretekre felkészítés, disszemináció

A „kritikus tömeg” elve szerint (átütő erejű, végigvitt fejlesztéshez szükséges a felzárkóztató oktatásban dolgozó létszám legalább egyharmadának képzése, akik a legelkötelezettebbek, s továbbadják a tanultakat a belső továbbképzéseken – ehhez ajánlott belső továbbképzési programok is kellenek). Az intézményi munkacsoportok (team) vegyes összetételűek lehetnek, az intézmény vezetője (igazgatóhelyettes, teamvezető vagy munkaközösség-vezető), pedagógusa, segítő beosztású dolgozója, szakoktatója együtt készülhet fel az együttműködésre és az új módszertani készségek megszerzésére.

Modell iskolákban szerzett egyhetes gyakorlat kiegészítheti a tréninget, ahol láthatják a megvalósulást is. Élő kapcsolatban maradhatnak ezek az intézmények, ehhez évenként minimum háromnapos tréningek szükségesek, a tapasztalatcserére és a „kiegész” megakadályozására.

Az intézmények részéről szükséges szervezetfejlesztés elemei:

- **új típusú, együttműködésen alapuló munkakultúra:** feladatcultúrás szervezeti felépítés (munkacsoportok) kialakítása
- kellő mértékű (a hagyományosnál alacsonyabb) hierarchia, vezetői elkötelezettség, személyi felelősség, elismerés
- kollektív tervezés és értékelés
- hatékony információáramlás
- kommunikációs kultúra fejlesztése
- egyenletes terhelés kialakítása

El kell kerülni a szervezet leginkább aktív tagjainak túlterhelését, lehetőség szerint a többséget meg kell nyerni a feladatvállalásra, figyelembe véve az egyéniségek irányultságát, az egyéni adottságokat, képességeket, kompetenciákat, s motivációs eszköztárral tudatosan ösztönözni őket a fejlesztési folyamatokban való részvételre.

Ehhez el kell különíteni a csak időszakos jellegű folyamatokat az állandó feladatokról.

Mit tehet a tanár a sikeres munkacsoport kialakításáért?

PDCA ciklus szerint építsük fel a tanári együttműködést:

Előkészítés:

- minden egyes tag fontosságának hangsúlyozása az alakuló csoportban,
- a munka eredményének felvázolása,
- ennek alapján segítség a csoport világos célkitűzéseinek megfogalmazásához,
- megegyezés az alapokban: ezeknek a lépéseknek az irányítása, szakmai támogatása
- megegyezés a csoporttal a célkitűzésekben és a határidőkben,
- a teljesítményelvárásokban,
- mi történik abban az esetben, ha a dolgok nem a terv szerint alakulnak,
- a csoporttagok szerepeinek és felelősségi körének meghatározása,
- az azonnali feladatok meghatározása,
- világos, rövid távú célkitűzések, meghatározott időn belül elvégzendő munka kijelölése és az erőforrások meghatározása,
- megegyezés a beszámolás keretrendszeréről,
- megegyezés olyan belső folyamatokat illetően, mint a döntéshozatal és a problémamegoldás,
- más csoportok igénybevétele esetén azok tagjai is ismerjék a célkitűzéseket.

Félelmek eloszlítása:

- szakítsunk időt a csoportok, illetve az egyének kétségeinek meghallgatására,
- magyarázzuk meg az egyéni részvétel, hozzáértés és szakértelem jelentőségét, gyűjtsünk javaslatokat a továbblépésre,
- tisztázzuk, hogy a hibák elkerülhetetlenek, ugyanakkor a felmerülő problémákat a lehető leggyorsabban fel kell ismerni annak érdekében, hogy a csoport minél hamarabb megoldhassa azokat.

A részvétel ösztönzése:

- bátorítsuk a tagokat arra, hogy megnyilvánuljanak,
- alakítsunk ki ehhez megfelelő légkört – ne engedjük a minősítő megjegyzéseket,
- a csapatszellem megteremtése,
- magyarázzuk el a tagoknak, hogy csapatmunkát várunk tőlük,
- tegyenek javaslatokat ennek megvalósítása érdekében.

Rátermettség csoportvezető választása, aki

- tisztában van a célkitűzésekkel,
- tudja, hogyan valósítsa meg azokat,
- tisztázza az egyes csoporttagok szerepét,
- a csoporttagokat bevonja a tervezésbe és a megvalósításba,

- információval és útmutatással szolgál,
- kezelni tudja a konfliktushelyzeteket, és meg is oldja azokat,
- figyelemmel kíséri a fejlődést.

Megvalósítás (A csoport működésének segítése):

- teremtsünk kedvező lehetőségeket az ötletek megosztására, megvitatására,
- konfliktusos területek ütköztetésére.
- A hatékonyság ellenőrzése:
 - a csoport munkájának és hatékonyságának rendszeres ellenőrzése,
 - esetleges hiányosságok megállapítása.

A csoportműködés során felmerülő problémák:

- A tanári csoport (team) a tanárok részfeladatainak elvégzésére nem szab határidőt, azaz nem szabályozott a csoport működésének időtartama. Ennek következménye lehet a munka elnyújtása, eközben cél- és feladatvesztés léphet fel.
- A csoport nem kellően működik együtt a munkát irányító teamvezetővel, a csoport túlzottan önállósítja magát, a felmerülő problémákat nem kellő időben közvetítik a teamvezető felé.
- A csoportban résztvevők nem elsősorban az elvárásoknak akarnak megfelelni, hanem a csoportban akarják jól érezni, elfogadtatni magukat.
- Ha a feladat elvégzéséhez szükséges lenne más csoporttal együttműködni, ezt nem ismerik fel.
- Igen sok múlik azon, hogy hogyan határozza meg a csoport saját feladatát.

A csoport erőforrásigénye:

Humán erőforrás: akik rendelkeznek a szükséges kompetenciákkal.

Időszükséglet: (minimum heti 1 óra az órarendbe beépítve), amit a feladatra fordíthatnak.

Eszközsükséglet: a csoportmunkához szükséges eszközök

2. Tárgyi feltételek

2.1. Tantermek

A speciális bemeneti kompetenciák elsajátítása történhet modularizált rendszerű projektoktatásban is, ekkor a műhelykörülmények a legkedvezőbbek. De vannak olyan tanórai foglalkozások, amelyek elméleti jellegűek, s ezeket tantermi, szaktantermi körülmények között is lehet oktatni. Szaktantermek (a minimum 3 szakmacsoport szakértők által összeállított előkészítői eszközjegyzékével és az osztálytermek eszközjegyzék szerinti felszereléssel) és/vagy osztálytermek (az eszközjegyzék szerinti felszereléssel).

2.2. Oktatási eszközök

A felszereltség alapelemét képezik a **multimédiás** oktatásra használható eszközök, számítógépek, amelyek segítségével az oktatóprogramok is használhatók.

Hordozók: A szakképzést előkészítő évfolyam esetében az információhordozók a tanulási útmutatók információs lapjai, a feladathordozók a tanulási útmutatók önellenőrzési feladatlapjai az önellenőrzési feladat megoldókulcsával. Komplex információ- és feladathordozók a különböző szoftverek és e-learning anyagok.

(5) A szakképzést előkészítő évfolyam értékelési eszközei

A tanulói teljesítmények, a tanulói fejlődés ellenőrzését és értékelését moduláris projekt alapú tanulási útmutatók tartalmazzák. Erről a Modulok, moduláris projekt alapú tanulási útmutató című rész 7. Teljesítményértékelés pontja részletesen tartalmazza.

(6) Pedagógusok felkészítése a szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai rendszerének alkalmazására (30 órás akkreditált továbbképzés keretében)

A továbbképzés indokltsága:

A hátrányos helyzetű, általános iskolát el nem végzett, vagy a középfokú oktatásból lemorzsolódott, a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 27. § (8) bekezdése szerint a fiatalok számára más tanulási út, lehetőség biztosítása szükséges. Ezeknek a fiataloknak nagy része tanulmányait a szakképzésben szeretné folytatni. Szakmát szeretne szerezni, hogy a sikeres munkába állással önálló életet tudjon kezdeni. Ahhoz, hogy az iskolák korszerű, tanulóközpontú pedagógiai módszerekkel, a szociálpedagógia eszközeinek felhasználásával tudják segíteni a tanulók felzárkózását, nélkülözhetetlen a pedagógus-továbbképzésben a szakképzést előkészítő évfolyam programjának bevezetésére felkészítő képzés.

A továbbképzés célcsoportja:

Szakiskolában tanító pedagógus, szakoktató, gyakorlati oktató és a pedagógiai munkát segítő egyéb, pedagógus munkakörben foglalkoztatott alkalmazott.

A továbbképzés céljai:

A szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai rendszerének megismertetése és alkalmazására való felkészítés:

- ennek keretében a moduláris projekt alapú tanulási útmutató megismertetése és az alkalmazásához szükséges pedagógiai kompetenciák fejlesztése
- projekt alapú éves fejlesztési terv készítése – az egyéni különbségek figyelembevételével

A továbbképzés tartalmi követelményei:

A résztvevők ismerjék:

- a szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai rendszerének elemeit,
- ezen belül részletesen a moduláris projekt alapú tanulási útmutató felépítését.

A résztvevők legyenek képesek:

- a moduláris projekt alapú tanulási útmutató helyi tantervi adaptációjára,
- adott kompetenciákhoz egyéni tanulási utak tervezésére,
- projekt alapú éves fejlesztési terv készítésére.

A továbbképzés főbb tematikai egységei:

- A szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai rendszerének megismertetése.
- A moduláris projekt alapú tanulási útmutató alkalmazásának lépései – ezen belül projekt alapú éves fejlesztési terv készítése.
- A csoportmunka szerepe a projekt alapú tanulásban.
- Egy adott kompetenciához tanulási projektleírás elkészítése – a megadott projektleírások mintájára.
- A résztvevők adaptációs képességének fejlesztése.
- Kompetencia alapú teljesítményértékelés készítése adott szakmacsoport esetében, egy kiválasztott (egyszerű) kompetenciához.

A továbbképzés munkaformái: uralkodik a csoportmunka, a munka prezentációja és az ezt követő rövid megbeszélés a tanulságokról, néhány helyen kiegészítve előadással.

A záró ellenőrzés módja – a következő feladatok írásban történő benyújtása:

1. Projekt alapú éves fejlesztési terv készítése
2. Egy adott kompetencia fejlesztéséhez tanulási projektleírás elkészítése

Értékelési szempontok:

- az éves fejlesztési terv koherenciája a szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai rendszerének megfelelő elemeivel,
- az adott kompetencia fejlesztéséhez készült tanulási projektleírás koherenciája a pedagógiai rendszerben bemutatott tanulási projektleírással.

A tanúsítvány kiadásának feltételei: 90%-os részvétel, a feladatok írásban, határidőre történő benyújtása, valamint az írásbeli feladatok elfogadása.

(7) Támogató elemek

A szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai rendszerét bevezetni kívánó intézmények részére a kerettantervben és a fentiekben meghatározottakon kívül a következő, a program bevezetését segítő tevékenységek biztosításáról az oktatási miniszter gondoskodik:

- Tanácsadás
- A program továbbfejlesztése és kiterjesztése további 8 szakmacsoportra
- Hospitálási és helyszíni konzultációs lehetőség a szakképzést előkészítő évfolyam programját bevezető, a Szakiskolai Fejlesztési Program első körében részt vevő 23 intézményben
- Helyszíni szakértői támogatás, szaktanácsadás

KERETTANTERV A SZAKISKOLÁK 9–10. OSZTÁLYA SZÁMÁRA

AZ ANGOL MINT IDEGEN NYELV

1. Bevezetés

A szakiskolai angolnyelv-oktatás fejlesztését célzó kerettanterv a szakiskolák 9. és 10. évfolyamának fejlesztési feladatait, tartalmát, témáit, a tevékenységeket és az elérhető eredményeket tartalmazza. A cél az, hogy a tanuló olyan kompetenciákat és stratégiákat sajátítson el, amelyek segítségével képes idegen nyelven kommunikálni, használható nyelvtudásra szert tenni. Ehhez szükség van olyan hatékony nyelvi képzésre, amely megfelel a korszerű idegennyelv-oktatás elvárásainak. A szakiskolai nyelvoktatás során maximálisan figyelembe kell venni a szakiskolai tanulók képességeit és a megszerzett tudását. A kerettanterv a Nemzeti alaptantervből kiindulva a szakiskolai helyi tantervek kialakításához nyújthat segítséget.

A kerettanterv készítésekor a középpontban a tanuló áll. A szakiskolába bekerülő tanulók tanulmányi eredménye meglehetősen gyenge, sokuk küzd az alapkészségekhez kapcsolódó problémákkal (írás-olvasási, számolási nehézségekkel). A legtöbbjük hátrányos szociális helyzetű és meglehetősen motiválatlan a tanulást, a pályaválasztást illetően. Mindezeket figyelembe véve a szakiskolai nyelvoktatásnak biztosítani kell az idegen nyelvi felzárkóztatás lehetőségét, a differenciált, szükség szerint egyéni tanulás rendszerét. A tanulóknak a 10. évfolyam végére az A1 szintet kell elérniük, illetve az A2 szint felé elmozdulniuk. Az idegen nyelvi alapkészségek közül a beszédképesség, a beszédértés kerül előtérbe.

2. A műveltségterület tanításának célja

A szakiskolai diákok idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának fejlesztése a négy nyelvi alapképesség területén zajlik:

- beszédértés,
- olvasásértés,
- beszédképesség,
- írásképeség.

A készségek közül a beszédértés és a beszédképesség élvez elsőbbséget.

A szakiskolában folyó idegennyelv-oktatás célja, hogy a tanulók a 10. évfolyam befejezésekor:

- elérjék a Közös Európai Referenciakeretben meghatározott A1 szintet a négy alapképességben – elsősorban a beszédértés és a beszédképesség területén,
- elmozduljanak az A2 szint irányába, és a beszédértés és beszédképesség terén megközelítsék, esetleg elérjék az A2 szintet.

Optimális esetben a tanulók mind a négy alapképességben elérhetik az A2 szintet.

Az A1 és A2 szintek meghatározása

A1 szint (minimumszint)

Beszédértés

- Képes önmagára, családjára és közvetlen környezetére vonatkozó ismerős szavakat és nagyon egyszerű mondatokat megérteni, ha lassan és érthetően mondják azokat.
- Képes megérteni ismerős kifejezéseket és egyszerű mondatokat, melyek a mindennapi élet konkrét szükségleteivel kapcsolatosak, ha lassan és érthetően beszélnek hozzá, és a legfontosabb információkat többször elismétlik.

- Képes ismerős témakörökön belül lassan és érthetően elmondott rövid szövegek lényegét megérteni, ha sok bennük az internacionalizmus és van ideje feldolgozni a hallottakat.
- Képes megérteni neveket, számokat, árakat és időpontokat, ha lassan és érthetően beszélnek hozzá.

Olvasásértés

- Képes egyszerű és jól strukturált szövegekben, melyek a mindennapok konkrét szükségleteivel kapcsolatosak, egyes szavakat és nagyon egyszerű mondatokat megérteni.
- Képes arra, hogy sok internacionalizmust tartalmazó és/vagy képekkel illusztrált információközlő szövegek témáját beazonosítsa, és a lényegi információkat megértse.
- Ismerős kontextusban képes megérteni neveket, számokat, árakat és időpontokat, valamint egyes szavakat és nagyon egyszerű kifejezéseket.

Beszédkésztség

- Képes arra, hogy konkrét, ismerős helyzetekben egyszerű szavakkal, hétköznapi szófordulatokkal és nagyon egyszerű nyelvtani szerkezetekkel alapvető információkat adjon önmagáról és közvetlen környezetéről.
- Képes ismerős, hétköznapi helyzetekben röviden és jól begyakorolt fordulatok segítségével közléseket megfogalmazni úgy, hogy esetleg beszéd közben időnként hosszabb szüneteket tart, szavak után kutat az emlékezetében, küzd a nehéz szavak kiejtésével, és mondandóját olykor újrafogalmazza.
- Képes az ábécé hangjait és adott mennyiségű szót és kifejezést úgy kiejteni, hogy beszédét nagyobb erőfeszítés nélkül meg lehet érteni.
- Közléseiben nagyjából megfelelően alkalmazza a szó- és mondathangsúlyt.

Íráskésztség

- Képes a személyére és egészen mindennapi, ismerős dolgokra vonatkozó adatokat röviden és egyszerűen írásban megfogalmazni.
- Képes szótár segítségével mindennapi, ismerős témákhoz kapcsolódó feljegyzéseket készíteni.
- Képes számára ismerős szavakat és gyakran használt fordulatokat nagyjából helyesen leírni.

Képes arra, hogy szavakat és szócsoportokat egyszerű kötőszavakkal összekössön.

Szóbeli interakció

- Képes egyszerű módon kommunikálni, ha beszédpartnere lassan és érthetően beszél, továbbá hajlandó arra, hogy mondanivalóját szükség esetén többször, többféleképpen elismétlje, és segítséget nyújtson a válaszadásban.
- Képes arra, hogy egyszerű beszélgetést kezdeményezzen, s ennek során érti és alkalmazza az alapvető udvariassági formák legegyszerűbb változatait.
- Képes néhány egyszerű, jól begyakorolt kifejezéssel és mondattal megoldani olyan ismerős helyzeteket, melyek mindennapi, konkrét szükségleteihez kapcsolódnak.
- Képes jól ismert helyzetekben egyszerű szavak, kifejezések és nyelvtani szerkezetek segítségével megválaszolni közvetlenül hozzá intézett kérdéseket, és képes arra, hogy ő maga is feltegyen egyszerű kérdéseket.

- Képes rövid beszélgetésben előre begyakorolt fordulatok segítségével kommunikálni, még akkor is, ha gyakran megakad és keresi a szavakat.
- Képes arra, hogy beszédpartnere mondanivalóját a mondathangsúly alapján kijelentésként, kérdésként vagy felszólításként értelmezze.
- Képes beszédében a mondathangsúlyt úgy alkalmazni, hogy mondanivalójában többnyire világosan elkülönüljön a kijelentés, a kérdés és a felszólítás.
- Kiejtése legalább annyira érthető, hogy beszélgetőpartnere többnyire követni tudja, amit mond.

Írásbeli interakció

- Képes arra, hogy ismerős témakörökben szótár segítségével egyszerű, rövid közléseket megfogalmazzon, miközben a tanult egyszerű nyelvtani szerkezetek használatában még bizonytalanságokat mutat.
- Képes arra, hogy személyes kapcsolatai ápolására rövid, egyszerű szövegeket alkosson (pl. üdvözlőkártya, levelezőlap, e-mail).

A2 szint (alapszint)

Beszédértés

- Képes arra, hogy a mindennapi élet területén egyszerű mondatokat, gyakran használt szófordulatokat, szavakat megértsen.
- Képes arra, hogy felismerje a lassan és érthetően irodalmi angol nyelven elhangzó és ismerős dolgokról szóló szövegek témáját.
- Képes ismerős témakörökön belül érthetően elmondott rövid szövegek lényegét megérteni, ha sok bennük az internacionalizmus és van ideje feldolgozni a hallottakat.
- Képes egyszerű, rövid, a mindennapokkal kapcsolatos szövegek témáját meghatározni, valamint a szövegekből egyszerű, személyes szükségletei szempontjából fontos információkat kiszűrni.

Olvasásértés

- Képes egyszerű és jól strukturált, a mindennapi élettel összefüggő szövegek lényegét megérteni.
- Képes ismerős témakörökben egyszerű és formalizált szövegeket megérteni, ha azok nagyrészt gyakran előforduló szavakat és fordulatokat és/vagy internacionalizmusokat tartalmaznak.
- Képes arra, hogy hosszabb szövegekből kiszűrje és megértse a számára fontos információt.

Beszédképesség

- Képes arra, hogy mindennapi helyzetekben egyszerű nyelvi eszközökkel kifejezze magát, miközben azonban még gyakran megakad és szavak után kutat.
- Képes arra, hogy egyszerű szavakkal és rövid mondatokkal megközelítően korrekt közléseket fogalmazzon meg közvetlen környezetéről (pl. emberek, helyek és helyszínek, munkahelyi vagy iskolai tapasztalatok).
- Képes csekély szókinccs és egyszerű nyelvtani szerkezetek segítségével ismerős témákról, személyes érdeklődési körében közléseket megfogalmazni.
- Közléseiben többnyire világosan ki tudja fejezni szándékát.
- Képes egy esemény lefolyásáról megfelelő kötőszavak segítségével időbeli sorrendben beszámolni.
- Képes arra, hogy szavakat és egyszerű mondatokat kötőszavakkal összekössön.
- Képes mondatait helyesen hangsúlyozni, és hosszabb közléseit megfelelően tagolni.
- Kiejtése többnyire nem nehezíti az értést, bár idegen akcentusa feltűnő.

Íráskészség

- Képes arra, hogy egyszerű kifejezésekkel és rövid mondatokkal nagyjából hibátlan közléseket fogalmazzon meg közvetlen környezetével kapcsolatban (pl. emberek, helyek és helyszínek, munkahelyi vagy iskolai tapasztalatok).
- Képes arra, hogy csekély szókinccsel és néhány egyszerű nyelvtani szerkezettel egyszerű formában nyilatkozzon ismerős témáról, őt magát személyesen érintő kérdésekről.
- Képes egy esemény lefolyásáról megfelelő kötőszavak segítségével időbeli sorrendben beszámolni.
- Képes arra, hogy egyszerű mondatokat fogalmazzon meg, és ezeket egyszerű kötőszavakkal összekösse.
- Képes néhány fontos helyesírási szabály megközelítően helyesen alkalmazására.

Szóbeli interakció

- Képes ismerős témáról egyszerű módon kommunikálni, ha beszélgetőpartnere irodalmi német nyelven szól hozzá, és hajlandó arra, hogy kérésre bizonyos dolgokat megismételjen vagy átfogalmazzon.
- Képes arra, hogy a mindennapi élet konkrét szükségleteihez kapcsolódó helyzetekben rövid, egyszerű kifejezésekkel, mondatokkal kommunikáljon, miközben a kevésbé ismerős helyzeteket még nem mindig tudja megoldani, és esetenként félreértésekbe bonyolódik.
- Képes arra, hogy megoldjon ismerős, egyszerű és rutinszerű nyelvi helyzeteket, de közléseit rövidre fogja.
- Képes arra, hogy ismerős helyzetekben egyszerű nyelvi eszközökkel kommunikáljon.
- Képes arra, hogy ismerős témakörben folyó beszélgetések során, ha azok lassan és érthetően zajlanak, kövesse a beszélgetések fonalát, kérdéseket tegyen fel, illetve kérdésekre válaszoljon.
- Képes arra, hogy nem értés esetén megkérje beszélgetőpartnerét, ismételje meg a mondottakat, vagy betűzzön bizonyos szavakat, és kérésre ő maga is képes ezt megtenni.
- Képes beszédében a mondathangsúlyt úgy alkalmazni, hogy mondanivalójában világosan elkülönüljön a kijelentés, a kérdés és a felszólítás.
- Kiejtése többnyire nem zavarja közlései megértését.

Írásbeli interakció

- Képes jól ismert helyzetekben, megfelelő szókinccsel rövid, egyszerű közléseket fogalmazni, melyekben sok a formalizált elem, visszatérő szófordulat.
- Képes rövid, személyes jellegű szövegekben, melyek egyszerű formában eseményekre és kívánságokra vonatkoznak, a közléseket megérteni, és azokra egyszerű nyelvi eszközökkel reagálni.
- Képes gyakran használt szavak esetében alkalmazni a legfontosabb helyesírási szabályokat, s így a helytelen írásmódból adódó félreértéseket elkerülni.

3. A műveltségterület fejlesztési feladatai

Az élő idegen nyelv tanításának és tanulásának alapvető célja a kommunikatív nyelvi kompetenciák kialakítása. A kommunikatív nyelvi kompetencia fogalma azonos a használható nyelvtudással. Az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelenti, melynek mérése és értékelése a négy nyelvi alapkészségen (hallás utáni értés, beszédkésztség, olvasás utáni értés, íráskészség) keresztül lehetséges.

A kommunikatív kompetencia fogalmába beletartozik:

- a nyelvi kompetencia (a nyelvi eszközök, illetve ezen eszközök funkcióinak ismerete),
- a szociolingvisztikai kompetencia (a nyelvi kifejezésmódban a beszédhelyzethez való alkalmazkodás képessége),
- a szövegkompetencia (a szövegalkotásban és szövegértelmezésben a megfelelő stratégiák alkalmazása),
- a stratégiai kompetencia (a verbális és nem verbális kommunikáció eszközeinek alkalmazása a kommunikáció során előforduló nehézségek áthidalására),
- a szociokulturális kompetencia (annak ismerete, hogy a társadalmi és kulturális környezet hogyan határozza meg a nyelvi elemek kommunikatív értékét).

A nyelvtanulás során a tanulóban alakuljon ki és maradjon ébren a kedvező attitűd és motiváció a nyelvtanulás, a tanult nyelv, a célnyelven beszélő emberek és kultúrájuk, valamint más nyelvek megismerésére.

A tanulók legyenek képesek nyelvtudásukat egész életükön át önállóan fenntartani és fejleszteni, emellett új idegen nyelveket hatékonyan és sikeresen tanulni.

Fejlődjön a tanulóban a pozitív hozzáállás a nyelvtanulás iránt.

Alakuljon ki együttműködési készsége, tudjon részt venni pár- és csoportmunkában.

Alakuljanak ki a tanulóban az alapvető kommunikatív nyelvi kompetenciák.

Legyen képes:

- idegen nyelvű információt megérteni és idegen nyelven információt adni,
- interakcióban sikerrel részt venni,
- a tanárával és társaival a célnyelven együttműködni a nyelvórai feladatok megoldásában.

Alakuljon ki az igény a tanulóban, hogy az osztálytermen kívüli általános és szakmához kapcsolódó idegen nyelvi hatásokat (tévé-műsorok, újságok, internet stb.) is megpróbálja hasznosítani önálló haladása érdekében.

A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a modulok keretében feldolgozott témakörökhöz kapcsolódó, a korosztály igényeinek és érdeklődésének megfelelő kommunikatív helyzetekben.

Fejlődjön a négy alapkészsége (hallás utáni értés, beszéd-készség, olvasás utáni értés, íráskészség), bővüljön a szókincse, ismerje fel és alkalmazza a tanult nyelvtani struktúrákat, törekedjen beszédében a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.

Fejlődjön interkulturális kompetenciája: legyen nyitott az adott nyelvet beszélő népek és országaik, illetve más népek és kultúrák iránt.

Váljon nyitottá a nyelvek és a nyelvtanulás iránt, tudatosuljon benne a nyelvismeret értéke és fontossága. Legyen képes nyelvtudását egész életén át fenntartani, fejleszteni.

A nyelvtanulás folyamata a fent megfogalmazott általános kompetenciákra épül, melyek magukba foglalják a szakiskolai kerettanterv műveltségi területeinek tartalmait, ismereteit és készségeit. A kommunikatív nyelvi kompetenciák integrálják az általános kompetenciákat és tanulási képességeket, ezen belül az anyanyelvi kommunikatív nyelvi kompetenciákat.

A szakiskolai kerettanterv a 10. évfolyam végére minden diák számára a minimális szintet határozza meg, melyet a négy alapkészség területén kell teljesíteni. A helyi tantervekben, a lehetőségeknek megfelelően ennél magasabb szint is előírható egy vagy több alapkészség területén. A témaköröket és a helyi tanterv egyéb tartalmait a kerettantervre épülő programoknak kell meghatározniuk.

A tartalmak és a módszerek megválasztásakor maximálisan figyelembe kell venni a célcsoport tipikus tanulási céljait és szükségleteit.

Fel kell készíteni a tanulókat arra, hogy sokféle, a jövőben számukra reális helyzetben tudjanak különböző partnerekkel kommunikálni, különböző beszédhelyzetekben megfelelően reagálni.

A tartalmak, témakörök kiválasztásakor figyelemmel kell lenni a tanulók szocializáltságára, tanulási tapasztalataira, érdeklődésére, háttérismereteire. Az egyes témakörök tárgyalása és gyakoroltatása során fel kell készíteni a tanulókat arra, hogy különböző szerepekben (munkavállaló, vendég, turista stb.) megfelelően tudjanak kommunikálni.

Jelen kerettanterv – illeszkedve a NAT 2003. kiemelt fejlesztési feladataihoz – megfogalmazza a kommunikatív nyelvoktatás fejlesztési feladatait, a fejlesztési feladatokhoz kapcsolódó témákat és tananyagtartalmakat, az ajánlott tevékenységek körét és az elérhető eredményeket.

A kerettanterv moduláris felépítésű, a 9. és a 10. évfolyamra lebontott modulokból áll. A 9. évfolyamon elsősorban a tanulók felzárkóztatása, az eddig tanult idegen nyelvi tartalmak felfrissítése, elmélyítése a cél. A témákat és tananyagtartalmakat a kerettanterv moduláris rendszerben tartalmazza. A moduláris felépítés lehetőséget ad a témák és résztémák sorrendjének megváltoztatására, a tanulók nyelvi szintjének, érdeklődésének és a helyi igényeknek megfelelően. Az egyes modulokban jelzett témák, résztémák feldolgozására javasolt időkeret változtatható, rövidíthető, illetve hosszabbítható. A 9. és 10. évfolyamon a modulokon belül célszerű a témákra többször visszatérni, a kapcsolódó ismereteket bővíteni. A modulok lehetőséget adnak a témák strukturálására, bővítésére, visszacsatolására. A tanár ötletességén múlik, hogy milyen módon kapcsolja össze a modulokat. (A *Let's get started* című modulban nagyjából felvonulnak a fontosabb témakörök, hiszen a kezdő szakaszban a tanulók megismerkednek az új környezetükkel (iskola, osztály, tanári kar stb., az iskola követelményeivel, mindennapjaival, a sportolási és szabadidős tevékenységeivel). A *Me and my family* című modulban a szűkebb környezet ismertetésére, bemutatására kerül sor, ahol más aspektusból ugyan, de ismét körbejárják a környezet, a családtagok, a napi teendők, a szabadidő stb. témakörét. A kapcsolódási pontok variációja széles, a tanár dönti el, mit és mikor emel ki. A többi általános modul is hasonló módon összeköthető.

A 10. évfolyamon az általános témák feldolgozása mellett a szaknyelvi oktatás előkészítése is elkezdődik. A témák és tananyagtartalmak a szakmacsoportok igényeit figyelembe véve kerültek kidolgozásra. A 10. évfolyamon olyan témákat dolgoztunk ki, amelyek minden szakmához kapcsolhatók. Itt kerül sor például az alapvető szakmai szókincs áttekintésére (mértékegységek, számítások, formák, eszközök), valamint néhány alapvető kommunikatív helyzet feldolgozására (bemutatkozás, beszélgetés, kezdeményezés, megszólítás, érdeklődés, kérdés, tetszés és nemtetszés kifejezése, helyfoglalás, rendelés, reklamáció stb.). Foglalkozunk olyan témákkal is, mint a „szakmai terveim”, „foglalkozások”, „a munkahelyi környezet leírása”, „környezetvédelem”, „a munka világa: állásinterjú”, „szakmák és kapcsolódó területek”, „munkavédelem és egészségvédelem”.

A szakiskolai idegennyelv-oktatás első hat hetében ráhangoló szakaszt iktattunk be, mert a kerettanterv akkor valósítható meg, ha a tanulók és tanárok ismerik és elfogadják a fejlesztési feladatokat, a témákat, tevékenységet és a követelményeket. Az angolóra keretén belül a tanulók megismerkednek az angol nyelv oktatásának céljával, az oktatandó témakörökkel, a tevékenységi formákkal, a kooperatív technikákkal, a projektek megvalósításának folyamatával.

Az első hat hét folyamán kerül sor a bemeneti mérésre. Javasoljuk, hogy a kollégák az év végén is iktassanak be felmérést.

4. A 9–10. évfolyam tanterve

A 9. évfolyam moduljai

Modul neve:	Óraszám
A (alap)	
1. Let's get started (Kezdjük el!)	16 óra
2. Me and my family (Én és a családom)	14 óra
3. My home (Az otthonom)	14 óra
4. My friends (Barátaim)	14 óra
5. Leisure and pleasure (Szabadidő)	14 óra
Összesen	74 óra
B (kiegészítő)	
1. Weather and clothing (Időjárás – öltözködés)	8 óra
2. Food and drinks (Ételek és italok)	10 óra
3. Basic measuring and calculating procedures (Alapvető számolási – számítási és számolási műveletek)	7 óra
4. Vocational communication, instructions, basic situations (Alapvető társalgási szituációk, alapvető utasítások)	12 óra
Összesen	37 óra
A és B modul összesen	111 óra

A 10. évfolyam moduljai

Modul neve:	Óraszám
A (alap)	
1. Let's go on (Folytassuk!)	10 óra
2. My future plans (Jövőbeli terveim)	9 óra
3. Jobs and occupations (Foglalkozások)	
3.1 Vocational communication, instructions, basic situations (Alapvető társalgási szituációk, alapvető utasítások)	11 óra
3.2. Work environment – tools, equipment, procedures, processes (Munkahelyi környezet, munkaeszközök, felszerelések, eljárások)	11 óra
3.3 Environment – environmental protection (Környezet-környezetvédelem)	11 óra
3.4. Getting information in trades (Szakmai információk szerzése)	11 óra
3.5. The world of work: job interview, dos and donts (A munka világa)	11 óra
Összesen	74 óra
B (kiegészítő)	
1. Trades and related fields (Szakmák és rokon szakmák)	9 óra
2. Basic measuring and calculating procedures (Alapvető számolási – számítási és számolási műveletek)	9 óra
3. Labour and health protection (Munkavédelem, egészségvédelem)	9 óra
4. Shapes in trades (Formák és alakzatok a szakmákban)	10 óra
Összesen	37 óra
A és B modul összesen	111 óra

Összhangban a NAT kompetenciákra vonatkozó előírásaival, az angol nyelvi kerettanterv utal ezek megjelenésére a modulokban.

A modulok 9–10. évfolyamán alkalmazott rövidítések (a NAT kulcskompetenciái):

- KO Kommunikáció
- LÉ Lényegkiemelés
- ÉL Életvezetés
- EG Együttműködés
- PR Problémamegoldás
- NA Narratív
- DÖ Döntési képesség
- SZ Szabálykövetés
- KR Kritikai gondolkodás
- KI Komplex információk kezelése

Hasonlóan a kulcskompetenciákhoz, a modulok feldolgozása során figyelmet kell fordítani a NAT 2003. kiemelt fejlesztési feladataira.

A NAT 2003. kiemelt fejlesztési feladatai és jelölésük:

- HO Hon- és népismeret
- EU Európai azonosságtudat
- KÖ Környezeti nevelés
- IK Információs és kommunikációs kultúra
- TL Testi és lelki egészség
- TA Tanulás
- PO Pályaorientáció

5. 9. évfolyam

1. A 1. modul Let's get started (Kezdjük el!) (16 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló ismerkedjen meg az iskolával, ezen belül az iskola profiljával, az oktatott műveltségi területekkel, tantárgyakkal, szakmákkal, az iskola követelményeivel. Ismerje meg a pedagógusokat, az iskolavezetést, az iskolafenntartót, az iskola szűkebb és tágabb környezetét.	Ismerkedés az iskolai oktatás követelményeivel.		A tanuló megismeri és elfogadja az iskola követelményeit, elvárásait, valamint társait, szűkebb és tágabb iskolai környezetét. Képes meghatározni helyét az iskolai közösségben.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
Ismerje meg és fogadja el az iskolában alkalmazott tanulási és tanítási folyamatot, az alkalmazott módszereket. Tudjon együtt dolgozni társaival a különböző szociális munkaformákban. A kooperatív technikák használata során fejlődjön együttműködési készsége.	Páros, csoportos és egyéni munkaformák megismerése Kooperatív technikák, a projektmódszer megismerése.	A differenciált oktatás módszereinek kipróbálása: páros, csoportos és egyéni munkaformák alkalmazása az új környezet megismerése során.	A tanuló törekszik a megismert kooperatív technikák alkalmazására.
Ismerje meg és közös döntés alapján fogadja el az idegen nyelvi oktatásnak a tanulóval szemben támasztott követelményeit, törekedjen azok betartására. Ismerje meg az iskolában folyó angolnyelv-oktatást.	Ismerkedés az iskolai angolnyelv-oktatás követelményeivel, a tananyaggal, a tankönyvvel és a kiegészítő anyagokkal, valamint a könyvtárral.	Egyénre szabott, haladási feladatok megfogalmazása a bemeneti nyelvi szintfelmérés alapján.	Legyen képes elfogadni az angolnyelv elsajátítása terén támasztott követelményeket, módszereket és eljárásokat, valamint a kooperatív technikákat.
	A tanuló saját nyelvi készségeinek megismerése.	A bemeneti szintfelmérés feladatainak megoldása. Osztályalkotmány összeállítása és elfogadása.	Vegyen részt a bemeneti mérés alapján elkészített haladási feladatok kialakításában és fogadja el azokat.
	Az iskola (alaprajza, tantermei; a tantestület és a diákság megismerése) bemutatása. Környezetünk, iskolánk, osztályunk, osztálytársaink. Angol jövevényszavak a magyar nyelvben. Az ábécé, a kiejtés, betűzés.	Anyaggyűjtés, adatgyűjtés a könyvtárban, az iskolán kívül, kérdőív összeállítása. Interjú és rövid bemutatás. Kérdőívek kitöltése, értékelése.	
Projektkészítés. Kulcskompetenciák: KO, LÉ, EG, DÖ, SZ, KI. Kiemelt fejlesztési feladatok: EU, IK, TA, PO.	A tanulók által kiválasztott témában projekt megvalósítása.	A projekt témájának kiválasztása, menetének összeállítása, elfogadása, feladatok és határidők kijelölése, projektnapló vezetése. A projektkészítés időarányos áttekintése. A projekt megvalósítása, bemutatása, értékelése (egyéni, csoport és plenáris munkában).	A projekt keretén belül fejlődjenek a tanulók társas és szociális kompetenciái: az együttműködés, az általános tanulási képesség, a felelősségtudat, az interperszonális rugalmasság, a kapcsolattartó készség, a konszenzus képessége, a kreativitás, a logikus gondolkodás, a lényegfelismerés stb.
Projektötletek.	Tablókészítés az iskoláról, az osztályról		

2. A 2. modul Me and my family (Én és a családom) (14 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a modul keretében feldolgozott témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben.	Bemutatkozás. Személyi adatok: keresztnév, családnév, életkor, nemzetiség, cím, foglalkozás, hobbi, kedvenc együttes, énekes, sportoló, könyv, film stb.	Az információcseréhez kapcsolódó kommunikációs tevékenységek: irányított beszélgetés, rövid párbeszédalkotása és előadása.	Hallott szöveg értése. A tanuló legyen képes: – a témához kapcsolódó kéréseket, utasításokat követni, – egyszerű közléseket, kérdéseket megérteni.
Fejlődjön szociális kompetenciája: tudjon társaival és tanárával a célnyelven együttműködni. Fejlődjön stratégiai kompetenciája: ismerje és alkalmazza az elsajátított alapvető nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, technikákat.	Személyleírás: magasság, testalkat, haj és szem színe, belső tulajdonságok.	Személyek megnevezése, leírása csoportmunkában vagy páros munkában. Információkérés, információadás.	Beszédképesség: – a tanuló legyen képes egyszerű kérdéseket feltenni saját személyével és családjával kapcsolatban, – tudjon tetszése vagy nemtetszése kifejezésére közvetlen információkat megfogalmazni saját magával, társaival és közvetlen környezetével kapcsolatban.
Tudja beszélgetés során, illetve önállóan néhány mondatban bemutatni önmagát és családtagjait.	A családtagok bemutatása. Rokoni kapcsolatok, a családtagok külső és belső jellemzése, foglalkozása. Az osztálytársak külső és belső tulajdonságainak bemutatása. Tetszés és nemtetszés kifejezése.	Képleírás segítségével rövid, egyszerű témakifejtés. Rövid, egyszerű válaszadás.	Olvasott szöveg értése. A tanuló legyen képes: – ismerős nyelvi elemekből álló rövid szöveg lényegét megérteni, – a szövegben fontos információkat megtalálni.
Bővüljön a szókincse, ismerjen fel és alkalmazzon egyszerű nyelvtani struktúrákat. Beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.	Mindennapi tevékenységek felsorolása napszakhoz, időponthoz kötötten. Az idő kifejezése. Munkamegosztás a családban.	Levél vagy e-mail írása egyszerű nyelvtani szerkezetekkel. Szituációs játékok, szerepjátékok.	Írásképesség. A tanuló legyen képes: – ismert szavak helyes leírására, – információkérésre és információadásra, – igenlő vagy nemleges válaszadásra, – tudás vagy nem tudás kifejezésére, – ismerős témakörben egyszerű mondatok önálló alkotására.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Fejlődjön a négy alapkészsége: hallás utáni értés, olvasásértés, beszédkésztség, íráskészség.	Egy hétköznapi és egy hétvége leírása egyszerű kifejezésekkel.	Szöbeli prezentáció. Otthoni munkabeosztás készítése. Levéliás.	
Alakuljon ki az igénye arra, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat is hasznosítsa önálló haladása érdekében.	A témához kapcsolódó internetes programok segítségével az angol nyelvterületen élő fiatalok és családjuk életének, szokásainak megismerése.	A témához kapcsolódó, eredeti internetes anyagok, újság- és magazincikkek feldolgozása. A témakörhöz kapcsolódó hallott vagy olvasott szövegek, videofilme hanganyagának feldolgozása.	
	Országok, nemzetiségek mindennapjai.	A beszélgetések, illetve a hallott vagy olvasott szövegek feldolgozása során kapott információk feldolgozása, kreatív módon történő megjelenítése (szóban, írásban, rajzos formában stb.).	
Fejlődjön interkulturális kompetenciája: legyen nyitott az adott nyelvet beszélő népek és országai, illetve más népek és más kultúrák iránt. Váljon nyitottá a nyelvek és a nyelvtanulás iránt, tudatosuljon benne a nyelvismeret értéke és fontossága.		Autentikus anyagok: újságok, hanganyagok, dalok a tanulók érdeklődésének megfelelően. Különböző forrásokból származó, különböző személyekkel kapcsolatos információk összevetése, hasonlóságok és különbségek felfedezése.	
Projektötletek. Kulcskompetenciák: KO, ÉL, EG, SZ, KR, LÉ. Kiemelt fejlesztési feladatok: HO, EU, IK.	Családfa (családfa készítése különböző technikákkal: plakáton fényképekkel vagy rajzos formában).		
	Egy napom (a tanulók érdeklődése alapján választott témák). Montázs készítése egy hétköznapi vagy hétvége eseményeiről.		

3. A 3. modul My home (Az otthonom) (14 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a modul keretében feldolgozott témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben. Alakuljon ki az igénye arra, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat is hasznosítsa önálló haladása érdekében. Váljon nyitottá a nyelvek és a nyelvtanulás iránt, tudatosuljon benne a nyelvismeret értéke és fontossága.	Lakás, lakóhelyiségek, bútorok, használati tárgyak megnevezése.	Szógyűjtés. Szólánc.	Hallott szöveg értése. A tanuló legyen képes az adott témakörben a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott egyszerű szituációkban kérdéseket és közléseket megérteni, – szükség esetén az elhangzottakra nem verbálisan reagálni, – egyszerű szöveg mondanivalóját globálisan megérteni, – egyszerű szövegből számára fontos információkat kiszűrni.
Fejlődjön négy alapkészsége. Beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.	Helyet kifejező határozós szerkezetek használata szövegkörnyezetben. Saját ház, lakás, szoba leírása. A lakókönyezet bemutatása.	Rövid párbeszéd készítése szókártyák segítségével. Egyszerű alaprajz készítése: szobáról, lakásról. Szóbeli bemutatás alaprajz vagy kép alapján.	Beszédkésztség. A tanuló legyen képes az adott témakörben a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni, – egyszerű párbeszédben részt venni, – gondolatait, véleményét egyszerű mondatokba foglalni.
A tanuló legyen képes: bemutatni szűkebb, tágabb környezetét, kép alapján megnevezni a helyiségeket és berendezési tárgyakat, meghatározni azok egymáshoz viszonyított helyzetét.	A település legfontosabb épületeinek megnevezése. Az útbaigazítás szókincsének elsajátítása (irányok, határozós szerkezetek). Meghívás, meghatározott útvonal megadása szóban és írásban.	Egyszerű térképvázlat készítése. Helymeghatározás rövid párbeszédekben. Képleírás térképvázlat alapján. Szituációs játék. Szerepjáték. Gyűjtőmunka, csoportmunka.	Olvasott szöveg értése. A tanuló legyen képes az adott témakörben a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget felolvasni, – lényeget kiemelni, – kérdésekre válaszolni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Megérteni az útbaigazítással kapcsolatos kérdéseket, segítséget kérni és segítséget nyújtani. Bővüljön a szókincse, ismerjen fel és alkalmazzon egyszerű nyelvtani struktúrákat. Találjon kapcsolódási pontokat más tantárgyak moduljaival az adott témában, pl. Történelem és társadalmi ismeretek, Földünk és környezetünk, Művészetek: Vizuális kultúra stb.	Autentikus anyagok: folyóiratok, prospektusok segítségével a hasonlóságok és különbségek megkeresése a két kultúra lakberendezési és építkezési szokásai között. A célnyelvi országok otthonainak megismerése interneten, videón keresztül.	Meghívó, rövid levél, képeslap írása. A témához kapcsolódó autentikus anyagok feldolgozása, különböző tanulói produktumok létrehozása: (levél, e-mail, plakát, portfólió). Lakáshirdetés megfogalmazása, válasz megjelölt lakáshirdetésre.	Íráskészség. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert szavakat, néhány szavas mondatokat helyesen leírni, – egyszerű közléseket tanult minta alapján írásban megfogalmazni.
Projektötletek. Kulcskompetenciák: KO, LÉ, ÉL, EG, PR, DÖ, KI. Kiemelt fejlesztési feladatok: HO, EU, KÖ, IK.	Álmaim városa. Lakóhelyem a XXII. században. Álmaim lakása. Földünk híres épületei. Lakáskultúra: Osztályújság – lakberendezési ötletekkel – (különböző technikákkal poszter, montázs, újság készítése autentikus anyagok felhasználásával). Számítógépes programok segítségével virtuális lakóházak tervezése, berendezése, majd bemutatása szóban és írásban.		

4. A 4. modul My friends (Barátaim) (14 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalom	Tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a modul keretében feldolgozott témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben. Fejlődjön a négy alapkészsége: hallás utáni értés, olvasásértés, beszéd-készség, íráskészség. Bővüljön a szókincse, ismerjen fel és alkalmazzon egyszerű nyelvtani struktúrákat.	Bemutató. Egy jó barát vagy a legjobb barát bemutatása személyes adatok, külső és belső tulajdonságok ismertetésével.	Adekvát, egyszerű nyelvi eszközök alkalmazásával lebonyolított, többnyire irányított beszélgetések páros, illetve csoportmunkában. Vélemény kialakítása, kifejezése, egyszerű indoklása.	Hallott szöveg értése. A tanuló legyen képes a „barátság” témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű szituációkban kérdéseket és közléseket megérteni, – szükség esetén nem-verbális eszközökkel reagálni, – egyszerű szöveg mondanivalóját globálisan megérteni, – egyszerű szövegből számára fontos információkat kiszűrni.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalom	Tevékenységek	Elérhető eredmények
Beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre. Fejlődjön szociális kompetenciája: – tudjon együttműködni társaival és tanárával. Fejlődjön stratégiai kompetenciája: – ismerje és alkalmazza az elsajátított alapvető nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, technikákat. Fejlődjön interkulturális kompetenciája: – legyen nyitott az adott nyelvet beszélő népek és országaik, ill. más népek és más kultúrák iránt.	Megjelenés, személyiség jellemzése, személyes tulajdonságok összehasonlítása. Országok, nemzetiségek jellemzése. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok: – személyek megnevezése, leírása, – információkérés, információadás, – igenlő vagy nemleges válasz, – tudás és nem tudás.	A témakörhöz kapcsolódó hallott, illetve olvasott szövegek információinak feldolgozása, kreatív módon történő megjelenítése szóban, írásban, rajzos vagy egyéb vizuális formában.	Beszédképesség. A tanuló legyen képes a „barátság” témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni, – egyszerű párbeszédben részt venni, – gondolatait, véleményét egyszerű mondatokba foglalni.
Alakuljon ki az igénye arra, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat is hasznosítsa önálló haladása érdekében. Váljon nyitottá a nyelvek és a nyelvtanulás iránt, tudatosuljon benne a nyelvismeret értéke és fontossága.	A témába vágó olvasott, illetve hallott célnyelvi szövegek alapján, az angol nyelvterületen, illetve Európa és a világ más országaiban élő hasonló korú fiatalok életének, általános jellemzőinek megismerése.	Különböző (nyomtatott vagy elektronikus) forrásokból származó, különböző személyekkel kapcsolatos információk összevetése, hasonlóságok és különbségek felfedezése.	Olvasott szöveg értése. A tanuló legyen képes a „barátság” témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget elolvasni, lényegét kiemelni, kérdésekre válaszolni. – az így nyert információt további kommunikatív feladatok elvégzése során felhasználni.
Legyen képes beszélgetés során, ill. önállóan néhány mondatban bemutatni barátját vagy egy harmadik személyt. A bemutatás terjedjen ki a személyes adatokra, a megjelenés és a személyiség lényeges vonásaira.		Személyek, tevékenységek összefüggő bemutatása, illetve leírása adekvát, egyszerű nyelvi eszközökkel.	Írásképesség. A tanuló legyen képes a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert szavakat, néhány szavas mondatokat helyesen leírni, – egyszerű közléseket, tanult minta alapján írásban megfogalmazni.
Projektötletek. Kiemelt fejlesztési feladatok: HO, IK, EU. Kulcskompetenciák: ÉL, EG, LÉ, PR, NA, KR, LI.	Egy nyelvtanulók számára megjelenő magazin pályázatot hirdet meg...címmel. A pályamű maximum 80 szavas legyen. Javasolt címek: My best friend; My favourite singer; My favourite actor/actress		

5. A 5. modul Leisure and pleasure (Szabadidő)/14 óra/

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalom	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a modul keretében feldolgozott témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben. Bővíüljön a tematikus szókincse. Fejlődjön a négy nyelvi alapkészsége. Ismerjen fel és alkalmazzon egyszerű nyelvtani szerkezeteket a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben. Beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.	Hobbik – kertészkedés, bélyeggyűjtés, kötés, varrás, ezermesterkedés, fotózás stb.	Szókincsgyűjtés. Egyszerű nyelvi struktúrák segítségével megvalósított irányított beszélgetések páros és csoportos munkában, illetve rövid, önálló témakifejtés.	Hallásértés. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű szituációkban kérdéseket és közléseket megérteni, – az elhangzottakra szükség esetén nem verbálisan reagálni, – egyszerű szöveg mondanivalóját globálisan megérteni, – egyszerű szövegből számára fontos információkat kiszűrni.
Fejlődjön szociális kompetenciája. Fejlődjön stratégiai kompetenciája: ismerje és alkalmazza az elsajátított, alapvető nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, technikákat.	Kedvenc időtöltésem. Szabadidős tevékenységek: feladataim, melyeket szívesen végzek, és amelyeket nem szeretek.	Tárgyak, események, tevékenységek, cselekvéssorok összefüggő bemutatása egyszerű nyelvi eszközök segítségével.	Beszédkészség. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni, – egyszerű párbeszédben részt venni, – gondolatait, véleményét egyszerű mondatokba foglalni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Alakuljon ki az igénye arra, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat is hasznosítsa önálló haladása érdekében. Fejlődjön interkulturális kompetenciája: legyen nyitott a célnyelvet beszélő népek és országaik, illetve más népek és más kultúrák iránt. Váljon nyitottá a nyelvek és a nyelvtanulás iránt, tudatosuljon benne a nyelvismeret értéke és fontossága.	Pihenés és szórakozás: kedvenc könyvem, olvasmányaim, kedvenc filmem. Tévé nézési szokásaim. Zenehallgatás, színház. Hétvégi programjaim, a szabadidő közös eltöltése a barátokkal.	A témakörhöz kapcsolódó hallott és olvasott szövegek feldolgozása.	Olvasott szöveg értése. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű szövegből fontos információkat kiszűrni, – egyszerű szöveget érthetően felolvasni.
	Szokatlan szabadidős elfoglaltságok. A legnépszerűbb, illetve a legnépszerűtlenebb szabadidős tevékenységek. Sportok, melyeket űzök, illetve szeretek. Sporttevékenységek, helyszínek, eszközök. Sport az iskolában, tömegsport. Egészséges életmód.	Felmérés készítése. Egyszerű nyelvtani struktúrákat tartalmazó szövegek értelmezése. A szövegek feldolgozása során szerzett információk feldolgozása, majd azok szóban és írásban történő felhasználása. Hasonlóságok és különbségek felismerése.	Íráskészség. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert szavakat, néhány szavas mondatokban helyesen leírni, – egyszerű közléseket a tanult minta alapján írásban megfogalmazni.
Kulcskompetenciák: KO, LÉ, ÉL, EG, PR, NA, DÖ, SZ, KR, KI. Kiemelt fejlesztési feladatok: HO, EU, KÖ, IK, TL, TA. Projektlehetőségek.	Kedvenc együttes bemutatása. Képekkel illusztrált kollázs készítése kedvenc együttesről, énekesről, melyet elhelyeznek a faliújságra. Kedvenc könyvem / filmem címmel színes montázs készítése a faliújságra.		

1. B 1. modul Weather and clothing (Időjárás - öltözködés) (8 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a modul keretében feldolgozott témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben.	Női és férfi alapruhatár. Kiegészítő darabok. Méret, szín, anyag, ár. Hétköznapi és alkalmi viselet. Divatirányzatok. Éghajlat és időjárás.	Képleírás a mindennapi ruhatárról. A saját ruhatár rövid leírása, a kedvenc ruhadarab bemutatása. Csoportmunka: információgyűjtés különböző divatirányzatokról. Vásárlási tanácsok összeállítása. Információgyűjtés egyes boltokról: mit, hol, mennyiért vásárolhatunk? Térkép készítése a lakóhely boltjairól. Páros munka: Mit vegyek fel? Mi a stílusom? Tetszik vagy nem tetszik a stílusom? A kedvenc énekesem stílusa. Vásárlási szituációk.	Hallott szöveg értése. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű szituációkban kérdéseket és közléseket megérteni, – az elhangzottakra szükség esetén nem verbális eszközökkel reagálni, – egyszerű szöveg mondanivalóját globálisan megérteni, – egyszerű szövegből számára fontos információkat kiszűrni.
Fejlődjön a négy alapkészsége: hallás utáni értés, olvasásértés, beszéd-készség, íráskészség, bővüljön a szókincse, ismerjen fel és alkalmazzon egyszerű nyelvtani struktúrákat, beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.	Időjárás: évszakok, hőmérsékleti és légköri viszonyok. Az időjárásnak megfelelő öltözködés. Időjárás, időjárás jelentés. Földrészek és évszakok: különbségek, valamint hasonlóságok nyelvi eszközökkel való leírása. A célnyelvi országok éghajlata. Időjárási és környezeti katasztrófák.	Információ- és anyaggyűjtés.	Beszéd-készség. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni, – egyszerű párbeszédben részt venni, – gondolatait, véleményét egyszerű mondatokba foglalni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Fejlődjön szociális kompetenciája: tudjon együttműködni társaival és tanárával. Fejlődjön stratégiai kompetenciája: ismerje és alkalmazza az elsajátított alapvető nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, technikákat.	Az éghajlattal, időjárással kapcsolatos kifejezések. Földrészek. A környezet és az időjárás kapcsolata. Időjárás-jelentés.	Szövegszegény dokumentumok értelmezése (grafikonok, térképek). Időjárás-jelentéshez kapcsolódó hallott szöveg feldolgozása megadott szempontok alapján. Kedvenc évszakom címmel rövid leírás készítése. Csoportmunka: földrészek évszakainak jellemzése, összehasonlítása, információgyűjtés, rendszerezés, grafikonkészítés. A környezet és az időjárás kapcsolata: adat-, képgyűjtés, feldolgozás. Páros munka: utazással kapcsolatos információk gyűjtése; időjárás-előrejelzés kikeresése adott időszakra az internetről, az adatok párbeszédes feldolgozása.	Olvasott szöveg értése. A tanuló legyen képes: – egyszerű szöveg mondandóját globálisan megérteni, – egyszerű szövegből számára fontos információkat kiszűrni, – egyszerű szöveget érthetően felolvasni. Íráskészség. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és az továbbfejlesztve: – ismert szavakat néhány szavas mondatokban helyesen leírni, – egyszerű közléseket tanult minta alapján írásban megfogalmazni.
Alakuljon ki az igénye arra, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat is hasznosítsa önálló haladása érdekében.	Az öltözködés és az időjárás kapcsolata Az öltözködéssel és a vásárlással kapcsolatos nyelvi panelek elsajátítása. Önálló párbeszéd alkotása.	Párbeszéd összeállítása minta alapján. Szándék, kérdés, kívánság megfogalmazása. Visszakérdezés, sajnálkozás, öröm, bosszúság kifejezése. Véleménykérés, tetszés, nemtetszés nyilvánítása. Képleírás szóban és írásban.	Beszédkészség. A tanuló legyen képes: – egyszerű szituációkban (pl. vásárlás) párbeszédet folytatni, – egyszerű kifejezésekkel beszélni az öltözködekről (pl. divat.), – a szükséges információkat önállóan megtalálni magazinokban, interneten stb.
	Információszerzés az internetről: Keresés a témával kapcsolatos internetes oldalakon.	Internetes keresés: öltözködéssel, időjárással kapcsolatos információk (szöveg, kép, grafikon, esetleg hang- vagy videoanyag) gyűjtése.	

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Fejlődjön interkulturális kompetenciája: legyen nyitott az adott nyelvet beszélő népek és országaik, illetve más népek és más kultúrák iránt.	Az utazás és az időjárás kapcsolata.	Önálló információgyűjtés idegen nyelvű lapokból vagy az internetről. Az összegyűjtött információkból fogalmazás készítése, előadástartása. http://www.bbc.co.uk/weather/world/west_europe/ Ábra leírása szöveges formában.	A tanuló legyen képes: – egyszerű ábra segítségével összehasonlítani a két ország időjárását, éghajlatát, – önállóan gyűjtött információk segítségével bemutatni a különböző országok öltözködési szokásait.
Kulcskompetenciák: KO, LÉ, ÉL, EG, PR, KR, KI. Kiemelt fejlesztési feladatok: HO, EU, KÖ, TL, PO. Projektötletek.	Átváltoztunk!!!! Kedvenc éghajlatom.		

B 2. modul Food and drinks (Ételek és italok) (10 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalom	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a modul keretében feldolgozott témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben. Fejlődjön a négy nyelvi alapkészsége. Bővüljön a tematikus szókincse. Ismerjen fel és alkalmazzon egyszerű nyelvtani szerkezeteket a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben. Beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.	Alapvető élelmiszerek és ételféleségek megnevezése. Az egészséges étkezés ismérvei. Egészség, betegség. Az egészséges táplálkozás és az egészséges életmód.	Szógyűjtés. Ráhangelő feladatok. Egyszerű nyelvi struktúrák segítségével megvalósított, irányított beszélgetések páros és csoportmunkában.	Hallott szöveg értése. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – az ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű szituációkban kérdéseket és közléseket megérteni, – a hallottakra szükség esetén nem verbálisan reagálni, – egyszerű szöveg mondanivalóját globálisan megérteni, – egyszerű szövegből számára fontos információkat kiszűrni.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalom	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
Fejlődjön szociális kompetenciája. Fejlődjön stratégiai kompetenciája: ismerje és alkalmazza az elsajátított, alapvető nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, technikákat. Alakuljon ki az igénye arra, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat is hasznosítsa önálló haladása érdekében.	Bevásárlás, főzés, jellegzetes ételek elkészítése. Célországai ételek, étkezési szokások. Egyszerű ételek elkészítési módja.	Tárgyak, események, tevékenységek, cselekvéssorok összefüggő bemutatása egyszerű nyelvi eszközök segítségével. Receptírás.	Beszédképesség. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni, – egyszerű párbeszédben részt venni, – gondolatait, véleményét egyszerű mondatokba foglalni.
Fejlődjön interkulturális kompetenciája: legyen nyitott a célnyelvet beszélő népek és országaik, illetve más népek és más kultúrák iránt. Váljon nyitottá a nyelvek és a nyelvtanulás iránt, tudatosuljon benne a nyelvismeret értéke és fontossága.	Étkezési szokásaim – mikor és mit szoktam enni, inni. Kedvenc ételeim. Asztalterítés.	A témakörhöz kapcsolódó hallott és olvasott szövegek feldolgozása. Egyszerű nyelvtani struktúrákat tartalmazó szövegek értelmezése. A szövegek feldolgozása során szerzett információk feldolgozása, majd azok szóban és írásban történő felhasználása. Hasonlóságok és különbségek felismerése.	Olvasott szöveg értése. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott egyszerű szövegből fontos információkat kiszűrni, – egyszerű szöveget érthetően felolvasni.
	Bevásárlás élelmiszerboltban, supermarketben, piacon. Alapvető bolti szolgáltatások. Alapvető szolgáltatások a vendéglátásban.		Írásképesség. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert szavakat, néhány szavas mondatokban helyesen leírni, – egyszerű közléseket tanult minta alapján írásban megfogalmazni.
Kulcskompetenciák: KO, ÉL, EG, DÖ, SZ, KI. Kiemelt fejlesztési feladatok: HO, EU, KÖ, TL, PO. Projektötletek.	– Tabló készítése néhány célnyelvi ország tipikus ételeiről. – Közvélemény-kutatás az osztály kedvelt, illetve nem kedvelt ételeiről → diagram vagy táblázat készítése, elhelyezése a faliújságon. – Táplálkozási piramist bemutató kollázs készítése. – Szellemes tábló készítése, mely egészséges, illetve egészségtelen ételeket mutat be.		

**2. B 3. modul Basic measuring and calculating procedures
(Alapvető számolási – számítási és számolási műveletek) (7 óra)**

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
- A tanuló értse meg és értelmezze a témához kapcsolódó, autentikus forrásból származó olvasott vagy hallott, rövid, egyszerű szövegeket.	A szakmákra és szakmacsoportokra jellemző, alapvető mérési és számolási eljárások áttekintése, ezek szókincse és a hozzájuk kapcsolódó nyelvtani struktúrák.	Globális értés, illetve részinformáció kiszűrése autentikus szövegekben.	Hallott szövegértés. A tanuló legyen képes: – a szintjének megfelelő, a témakörhöz kapcsolódó hallott vagy olvasott szövegekből a globális, ill. a kulcsinformáció kiszűrésére, – az információk felhasználására meghatározott kommunikációs feladatok elvégzése érdekében, – a megfelelő kommunikációs stratégiák alkalmazására.
Értse meg a témakörrel kapcsolatos, hozzá intézett kérdéseket. Adjon tartalmilag megfelelő és elegendő információt tartalmazó válaszokat. Legyen képes a megfelelő kommunikációs stratégiák alkalmazására.	Angol nyelvű, rövid, témaspecifikus szövegek (pl. instrukció, prospektus, brosúra, hirdetés) megértése és értelmezése, valamint a részinformációk keresése irányított kérdések alapján.	Stratégiák, megoldások keresése, megvitatása, rendszerezése páros, illetve csoportmunkában –reáliák stb. segítségével, majd megbeszélése.	Beszédkészség. A tanuló legyen képes: – szókincset a témakörnek megfelelően bővíteni, – ezt a témakör által megkívánt szerepekben felhasználni a célnyelvi udvariasság szabályainak megfelelően, – érthetően beszélni, – felismerni és alkalmazni a kommunikációs helyzetek megoldásához szükséges alapvető nyelvtani eszközöket.
Rendelkezzen a megfelelő szókincssel a témával kapcsolatban, valamint legyen képes ezt a szókincset a kívánt szerepeknek megfelelően aktivizálni.	Hallásértés után autentikus szövegek elemeinek kigyűjtése, rendszerezése. Hallott instrukciók elemeinek megértése, az instrukció követése a gyakorlatban.	Egyszerű, hallott, gépi szöveg globális értése a megadott szempontok alapján páros, ill. csoportmunkában.	Íráskészség. A tanuló legyen képes: – egyszerű, előre megadott nyelvi panelek felhasználásával témaspecifikus szöveget alkotni.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
Legyen képes megfelelő stílusban, a célnyelvi udvariasság szabályainak megfelelően reagálni.	A célszövegek mértékegységei. Hasonlóságok és különbségek.	Szerepjáték, illetve szimuláció csoportokban, nyelvtanilag egyszerű mérési és számolási feladatok, problémák szerepeinek megfelelően, a tapasztalatok frontális megbeszélése.	Olvasott szöveg értése. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget felolvasni, – lényeget kiemelni, – kérdésekre válaszolni.
Ismerje fel és alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges, a szintjének és mondanivalójának megfelelő alapvető nyelvtani eszközöket.	Témaspecifikus dialógusok. Rövid, a tanuló nyelvi szintjének megfelelő nehézségű szövegek (brosúra, ismertető szöveg, felhívás stb.) megírása.		- Érdeklődéssel, nyitottan fordulni az övétől eltérő célnyelvi kultúra, illetve más szakmai elképzelések felé
Törekedjen a témának megfelelő szakmai nyelvhasználatra. Beszéde legyen érthető, hangképzése, hangsúlyai legyenek helyesek, és ne akadályozzák mondanivalója megértését, valamint törekedjen a folyamatosságra. Használja helyesen a hanglejtést és a mondat hangsúlyt mondanivalója kifejezése érdekében.			
Fejlődjön az interkulturális kompetenciája: legyen nyitott a célnyelvet beszélő népek és kultúrájuk, valamint más népek kultúrája iránt.			
Kulcskompetenciák: LÉ, EG, PR, SZ, KR, KI. Kiemelt fejlesztési feladatok: PO, IK, TA, PO. Komplex, projektmódszerrel feldolgozható témák.	Egy kiválasztott mérési és/vagy számolási feladat ismertetése szöveg és képek segítségével poszter formájában. Az anyaggyűjtéshez célszerű internetes kutatást is alkalmazni. Internetes kutatás csoportmunkában, angol és magyar nyelvű források felhasználásával. Egy adott szakma vagy szakterület jellemző mérési és/vagy számolási tevékenységeinek összegyűjtése és bemutatása. PowerPoint prezentáció, poszter vagy faliújságcikk formájában.		

3. B 4. modul Vocational communication, instructions, basic situations
(Alapvető társalgási szituációk, alapvető utasítások) (12 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalom	Tevékenység	Továbbhaladás feltételei
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a szakmacsoportjában eddig megismert szövegkörnyezethez kapcsolódó kommunikatív helyzetekben. Elsősorban az idegen nyelvi és a szakmai szövegkörnyezet összekapcsolása kap hangsúlyt, a nyelvhelyesség mint követelmény háttérbe szorulhat.	Szakmacsoportonként az ott tanító nyelv- és szakmai tanárok segítségével összeállított, a szakmai környezetben előforduló szituációk, szövegek, illetve az ehhez kapcsolódó szókincs feldolgozása.	Egyszerű nyelvi eszközökkel a tanuló nevének, életkorának, iskolájának, érdeklődésének ismertetése. A szakmacsoportos gyakorlaton megismert eszközök, anyagok, az alapvető eljárások célnyelvi megnevezése, csoportosítása.	Hallott szöveg értése. A tanuló legyen képes a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott egyszerű szituációkban kérdéseket és közléseket megérteni, – a hallottakra szükség esetén nem verbális eszközökkel reagálni, – egyszerű szöveg mondanivalóját globálisan megérteni, – egyszerű szövegből számára fontos információkat kiszűrni.
Fejlődjön a négy alapkészsége, kezdje meg kialakítani szakmai szókincsét. Ismerjen fel és alkalmazzon egyszerű nyelvtani struktúrákat, beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.	Bemutatkozás. Kommunikációs kapcsolat a munka-, illetve tanuló társakkal. Az ügyfél köszöntése a szakma sajátosságának megfelelően. Kommunikációs kapcsolatok az ügyfelekkel. Szakmai alapfogalmak megismerése, alapvető szakmai szófordulatok gyakorlása.	Köszönési formák gyakorlása különböző szituációkban. Az együttműködés és munkamegosztás megbeszélése egyszerű helyzetekben. Szakmai utasítások megértése (önálló, illetve páros munkában), gyakori kifejezések (pl. Miben segíthetek?, Máskor is szívesen... stb.) gyakorlása különböző szituációkban (szakmacsoportonként, szakképesítésekre vonatkoztatva). Az adott szakma sajátos szófordulatainak szituációba helyezése, gyakorlása.	Beszédképesség. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni, – egyszerű párbeszédben részt venni, – gondolatait, véleményét egyszerű mondatokba foglalni.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalom	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
Fejlődjön szociális kompetenciája: tudjon együttműködni társaival és tanárával Fejlődjön stratégiai kompetenciája: ismerje és alkalmazza az elsajátított alapvető nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, technikákat.	Írásbeli és szóbeli utasítások értelmezése.		Olvasott szöveg értése. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget felolvasni, – lényegét kiemelni, – kérdésekre válaszolni.
Alakuljon ki az igénye arra, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat is hasznosítsa önálló haladása érdekében. Fejlődjön interkulturális kompetenciája: legyen nyitott az adott nyelvet beszélő népek és országaik, ill. más népek és más kultúrák iránt.	Olyan szakmáknál, ahol az olvasáskészség fontosabb, mint a beszéd-készség, a szituációk mellett, illetve helyett szöveggyűjtemény alkalmazásával szövegértési gyakorlatok.		Íráskészség. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert szavakat, néhány szavas mondatokat helyesen leírni, – egyszerű közléseket tanult minta alapján írásban megfogalmazni.
Váljon nyitottá a nyelvek és a nyelvtanulás iránt, tudatosuljon benne a szakmai nyelvismeret értéke és fontossága.			
Kulcskompetenciák: KO, EG, PR, NA, DÖ, KI. Kiemelt fejlesztési feladatok: EU, IK, TA, PO. Projektötletek.	Szakmai szituációk gyűjtése a tanulók magyar nyelvű tapasztalatai alapján.		

6. 10. évfolyam

1. A 1 modul Let's go on (Folytassuk!) (10 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló fel tudja idézni az elmúlt tanévben tanult és használt szókincset a különböző modulokhoz kapcsolódó és a korosztály érdeklődésének megfelelő kommunikatív helyzetekben Ismerje fel és alkalmazza a tanult nyelvi struktúrákat szóban és írásban egyaránt. Beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre. Tudjon alkalmazkodni az adott beszédhelyzethez.	Bemutakozás, bemutatás, személyleírás. Családtagok és barátok jellemzése, foglalkozásuk. Étkezés, receptek. Országok, nemzetiségek. Otthon, lakókörnyezet leírása. Az útbaigazítás szókincse. Napirend. Az idő kifejezése. Időjárás, öltözködés. Vásárlással, szolgáltatásokkal kapcsolatos szókincs bővítése, elmélyítése.	Ráhangoló feladatok. Szólánc – frontális munka. A témához kapcsolódó új szavak gyűjtése különböző szempontok alapján – csoportmunka. Szituációk – páros munka. Differenciált csoportmunka. Szerepjáték – csoportmunka.	Hallott szöveg értése. A tanuló legyen képes: – megérteni az előző évben tanult szavakat, fordulatokat, melyek személyére, családjára és közvetlen környezetére vonatkoznak, – a témához kapcsolódó kéréseket, utasításokat követni, – egyszerű közléseket, kérdéseket megérteni, – megérteni a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések és egyéb gyakori szövegek lényegét.
Tudjon önállóan, egyszerű mondatokban beszélni nyári élményeiről kép alapján. Tudjon rövid, autentikus szöveget, hanganyagot értelmezni, egyszerű kérdésekre válaszolni.	A témához kapcsolódó, előző évben is használt, internetes programok segítségével az angol nyelvterületen élő fiatalok és családjuk életének, szokásainak további megismerése. A szünidő alatt gyűjtött vagy kapott, a modulokhoz tartozó autentikus anyagok: újságok, hanganyag, dalok a tanulók érdeklődésének megfelelően.	Képleírás – egyéni, szóbeli prezentáció vagy csoportos fogalmazás az előző évben készített projektek, illetve a tanulók által gyűjtött képek alapján. Internetes programok, autentikus nyomtatott, audiovizuális vagy hanganyagok értelmezése, feldolgozása.	Beszédkésztség. a tanuló legyen képes: – egyszerű kérdéseket feltenni személyével és családjával kapcsolatosan, – tetszés, nemtetszés kifejezésére, – igenlő és nemleges válasz adására, – információkérésre és információ adására, – közvetlen információkat megfogalmazni saját magával, társaival és közvetlen környezetével kapcsolatban, – egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenységek	Elérhető eredmények
Tudja megosztani társaival és tanárával a célnyelvi országhoz kapcsolódó bármilyen élményét verbális és nem verbális eszközökkel, autentikus segédanyagok segítségével (képek, újságok, levél, e-mail, zene, videofelvétel stb.), ezáltal fejlődjön szociokulturális és stratégiai kompetenciája, valamint a nyelvtanuláshoz való pozitív hozzáállása. Differenciált tanulási tevékenység folyamán a jobb képességű tanulónak fejlődjön négy alapkészsége, és tudjon az A2 szint felé elmozdulni.	A 10. évfolyam tananyagának bemutatása. Ismerkedés a modulok tartalmával, feladataival. A szintfelmérés céljainak, feladatainak ismertetése.	E-mail vagy levélírás a célnyelvi országban élő képzelt vagy valódi levelezőtársnak. Szintfelmérő megírása, értékelése.	Olvasott szöveg értése. A tanuló legyen képes: – ismerős nyelvi elemekből álló, rövid szöveg lényegét megérteni, – fontos információkat megtalálni, – rövid, egyszerű szövegek, történetek lényegét megérteni. Íráskészség. A tanuló legyen képes: – ismert szavakat helyesen leírni, – információkérésre és információ adására, – önállóan, írásban egyszerű mondatokat alkotni adott, ismerős témakörben, – üzeneteket, egyszerű magánlevelet írni.
Kulcskompetenciák: KO, LÉ, EG, NA, KI. Kiemelt fejlesztési feladatok: HO, EU, IK, PO. Projektötletek.	Nyári élményeim.		

2. A 2. modul MY FUTURE PLANS (My skills, my school, courses, exams, competencies, EUROPASS, CV) (9 óra)

(Jövőbeli terveim: képességek, végzettség, tanfolyamok, vizsgák, kompetenciák, Europass, önéletrajz)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az angol nyelvet a modul keretében feldolgozandó témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben.	Iskolai végzettség, lehetséges tanfolyamok (általános iskola, szakiskola, OKJ).	Egyszerű nyelvi eszközök felhasználásával lebonyolított, többnyire irányított beszélgetések páros és csoportmunkában, ill. frontálisan (pl. állásinterjú szimulálása, ismerkedés az új munkatársakkal, a munkahellyel).	Hallott szöveg értése. A tanuló ismerje és megfelelően alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikációs helyzetek megoldásához szükséges alapvető szókincset és nyelvtani szerkezeteket.
Bővüljön a tematikus szókincse. Fejlődjön a négy nyelvi alapkészsége (e modul keretein belül a beszédértés, beszéd hangsúlyosabban).	Eddigi vizsgák, jövőbeli vizsgák (szakmai vizsgák, tanfolyami vizsgák, OKJ-s vizsgák).	Tények, események stb. összefüggő elmondása egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. rövid bemutatkozás, néhány mondatos beszámoló vizsgáról, tanfolyamról, előző munkahelyről).	Beszédkésztség. Legyen képes arra, hogy kérdésekre válaszolva vagy néhány egyszerű, összefüggő mondatban meséljen eddigi tanulmányairól, szakmai tapasztalatairól, terveiről.
Ismerje fel és alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges legalapvetőbb nyelvtani szerkezeteket.	Gyakorlati ismeretek, tapasztalatok (nyári munka, iskolai műhelygyakorlat, vállalati gyakorlat, külföldi szakmai gyakorlat stb.).		Olvasott szöveg értése. Legyen képes egyszerű, a témakörhöz kapcsolódó hallott, olvasott szövegekből a legalapvetőbb információk kiszűrésére és felhasználására meghatározott kommunikatív feladatok elvégzése érdekében.
Fejlődjön az interkulturális kompetenciája. Legyen nyitott az angol nyelvet beszélő népek és kultúrájuk (különös tekintettel a munkakultúrára), valamint más népek és kultúrák iránt. Legyen képes saját országát kívülről, a külső szemlélő helyzetéből is látni.	Foglalkozás, munka (munkalehetőségek itthon és az Európai Unióban).	A témakörhöz kapcsolódó hallott, olvasott szövegek feldolgozása. Europass, Cv készítése.	Legyen érdeklődő mások iskolai tanulmányai, szakmai tapasztalatai iránt.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalom	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
Beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre. Fejlődjön a stratégiai kompetenciája.	A közeli jövő tervei (munkahely, tanulás, további tanfolyamok, élethosszig tartó tanulás). Munkavállaláskor lehetséges beszédhelyzetek (állásinterjú, bemutatkozás, ismerkedés, kollégák megismerése, a munkahely bemutatása). Munkavállaláshoz szükséges dokumentumok (önéletrajz, önéletrajzi kísérőlevél).	A beszélgetések, illetve a hallott, olvasott szövegek feldolgozása során kapott információk feldolgozása, kreatív módon történő megjelenítése (szóban, írásban, rajzos formában stb.).	Ismerje és alkalmazza a legalapvetőbb tanulási stratégiákat.
Komplex, projektek keretében feldolgozható témák. Kulcskompetenciák: KO, LÉ, ÉL, EG. Kiemelt fejlesztési feladatok: PO, EU, HO, IK, TA.	Tematikus szótár készítése (iskolai tanulmányokkal, vizsgákkal, munkával, beosztással kapcsolatos szavak gyűjtése). Europass önéletrajz készítése /Europass Curriculum Vitae Europass nyelvtanulási napló készítése/ Europass Language Portfolio CV készítése.		

3. A 3. modul: Jobs and occupations

A 3.1 modul. Vocational communication, instructions, basic situations (Alapvető társalgási szituációk, alapvető utasítások) (11 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a szakmacsoportjában eddig megismert szövegkörnyezethez kapcsolódó kommunikatív helyzetekben. Elsősorban az idegen nyelvi és a szakmai szövegkörnyezet összekapcsolása kap hangsúlyt.	Szakmacsoportonként (12 szakmacsoportban) az ott tanító nyelv- és szakmai tanárok segítségével összeállított, a szakmai környezetben előforduló szituációk, szövegek, illetve az ehhez kapcsolódó szókincs feldolgozása.	Pár- és csoportmunka. Információgyűjtés.	Hallott szöveg értése. A tanuló legyen képes a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott egyszerű szituációkban kérdéseket és közléseket megérteni, – szükség esetén nem verbális eszközökkel reagálni, – egyszerű szöveg mondanivalóját globálisan megérteni, – egyszerű szövegből számára fontos információkat kiszűrni.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
Fejlődjön a négy alapkészsége, bővüljön a szakmai szókincse. Ismerjen fel és alkalmazzon egyszerű nyelvtani struktúrákat, beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.	Bemutatkozás: a választható szakmákkal kapcsolatos információkkal bővítve.	A tanuló nevének, életkorának, iskolájának, érdeklődésének, szakmai tapasztalatainak és terveinek ismertetése. Páros és egyéni munka.	Beszédképesség. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni, – egyszerű párbeszédben részt venni, – gondolatait, véleményét egyszerű mondatokba foglalni.
Fejlődjön szociális kompetenciája: tudjon együttműködni társaival és tanárával. Váljon képessé szakmai szituációban arra, hogy megértse társait és megértesse magát. Fejlődjön stratégiai kompetenciája: ismerje és alkalmazza az elsajátított alapvető nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, technikákat. Alakuljon ki az igénye arra, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat is hasznosítsa önálló haladása érdekében.	Szakmai alapfogalmak megismerése. Kommunikációs kapcsolat a munka- és tanuló társakkal. Kommunikációs kapcsolatok az ügyfelekkel.	A szakmacsoportos gyakorlaton megismert eszközök, anyagok, az alapvető eljárások bővebb körének célnyelvi megnevezése (a képes szótár segítségével). Az együttműködés és munkamegosztás megbeszélése egyszerű helyzetekben. Páros és csoport munkában.	Olvasott szöveg értése. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget felolvasni, – lényegét kiemelni, kérdésekre válaszolni.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
Fejlődjön interkulturális kompetenciája: legyen nyitott az adott nyelvet beszélő népek és országaik, ill. más népek szakmai kultúrája iránt. Váljon nyitottá a nyelvek és a nyelvtanulás iránt, tudatosuljon benne a szakmai nyelvismeret értéke és fontossága.	Írásbeli és szóbeli utasítások. Azokban a szakmákban, amelyekben az olvasáskészség fontosabb, mint a beszéd-készség, a szituációk mellett, illetve helyett a szöveggyűjtemény feldolgozása.	További szakmai utasítások gyakorlása a szakmacsoportos gyakorlatok előrehaladásának megfelelően. A szakma sajátos szófordulatai. Bizonyos szakmai eljárások leírása, prezentálása. Probléma keresése, megoldása és kommunikálása.	Íráskészség. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert szavakat, néhány szavas mondatokat helyesen leírni, – egyszerű közléseket a tanult minta alapján írásban megfogalmazni.
Kulcskompetenciák: KO, EG, PR, NA, DÖ, KI. Kiemelt fejlesztési feladatok: EU, IK, TA, PO. Projektötletek.	Szakmai szituációk gyűjtése.		

**A 3.2 modul Work environment – tools, equipment, procedures, processes
(Munkahelyi környezet, munkaeszközök, felszerelések, eljárások) (11 óra)**

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalom	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a modul keretében feldolgozott témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben. Fejlődjön a négy nyelvi alapkészsége. Bővüljön a tematikus szókinccse. Ismerjen fel és alkalmazzon egyszerű nyelvtani szerkezeteket a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben. Beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre. Fejlődjön stratégiai kompetenciája: ismerje és alkalmazza az elsajátított alapvető nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, technikákat.	Munkahelyi környezet: eszközök, berendezések megnevezése. Szókinccsbővítés.	Szókinccsgyűjtés. Egyszerű nyelvi struktúrák segítségével megvalósított, irányított beszélgetések pár- és csoportmunkában.	Hallásértés. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű szituációkban kérdéseket és közléseket megérteni, – szükség esetén nem verbális eszközökkel reagálni, – egyszerű szöveg mondanivalóját globálisan megérteni, – egyszerű szövegből számára fontos információkat kiszűrni.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalom	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
	A szakmacsoportos gyakorlaton megismert szerszámok, eszközök, anyagok, tevékenységek csoportosítása megadott szempontok szerint.	Eszközök csoportosítása, cselekvéssorok összefüggő bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel.	Beszédképesség. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni, – egyszerű párbeszédben részt venni, – gondolatait, véleményét egyszerű mondatokba foglalni.
Fejlődjön a szociális kompetenciája.	Szakmai utasítások megértése. Eljárások egyszerű formában történő leírása. Használati utasítások, rövidítések értelmezése. Instrukciók (eszközök, gépek, eljárások) értelmezése. A szakma sajátos szakkifejezései, szófordulatai.	A témakörhöz kapcsolódó hallott és olvasott szövegek feldolgozása. Egyszerű nyelvtani struktúrákat tartalmazó szövegek értelmezése.	Olvasott szöveg értése. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű szövegből fontos információkat kiszűrni, – egyszerű szöveget érthetően felolvasni.
Alakuljon ki az igénye arra, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat is hasznosítsa önálló haladása érdekében. Fejlődjön interkulturális kompetenciája: legyen nyitott a célnyelvet beszélő népek és országaik, illetve más népek és más kultúrák iránt. Váljon nyitottá a nyelvek és a nyelvtanulás iránt, tudatosuljon benne a nyelvismeret értéke és fontossága.	Hasonlóságok és különbségek felismerése. A szakmához kapcsolódó folyamatok értelmezése, információk szerzése.	Információkérés és -adás. A szövegek feldolgozása során szerzett információk feldolgozása, majd azok szóban és írásban történő felhasználása.	Írásképesség. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert szavakat, néhány szavas mondatokban helyesen leírni, – egyszerű közléseket tanult minta alapján írásban megfogalmazni.
Kulcskompetenciák: KO, LÉ, EG, PR, DÖ, SZ, KI. Kiemelt fejlesztési feladatok: KÖ, IK, TA, PO. Projektötletek.	Tematikus szószerkesztés készítése. Autentikus anyagok (képek, újságok, prospektusok, internet) segítségével plakát, montázs, portfólió készítése csoportmunkában. Egy-egy kiválasztott szakmáról képes, rajzos és/vagy szöveges tábló készítése (szerszámok, berendezések tevékenységek, munkafolyamatok).		

A 3.3 modul Environment, environmental protection (Környezet, környezetvédelem) (11 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló értse meg és értelmezze a témához kapcsolódó, autentikus forrásból származó olvasott vagy hallott, rövid, egyszerű szövegeket. Értse meg a témakörrel kapcsolatos hozzá intézett kérdéseket. Adjon tartalmilag megfelelő és elegendő információt tartalmazó válaszokat.	A tanuló szűkebb és tágabb környezetében előforduló környezetvédelmi problémák felismerése. Az egyes szakmákhoz kötődő specifikus környezetvédelmi kérdések megvitatása, megoldások keresése.	Leírás készítése mindennapi és szakma-specifikus környezetvédelmi problémákról, egyszerű szókincs (főnevek, igék, melléknevek) felhasználásával – csoportmunkában, illetve frontálisan.	Hallott szöveg értése. A tanuló legyen képes a szintjének megfelelő, a témakörhöz kapcsolódó hallott és olvasott szövegekből a globális, ill. a kulcsinformáció kiszűrésére és felhasználására meghatározott kommunikatív feladatok elvégzése érdekében, a megfelelő kommunikációs stratégiák alkalmazásával.
Legyen képes a megfelelő kommunikációs stratégiák alkalmazására. Rendelkezzon a megfelelő szókincssel a témával kapcsolatban, valamint legyen képes ezt a szókincset a kívánt szerepeknek megfelelően aktivizálni.	Angol nyelvű, rövid, témaspecifikus szövegek megértése és értelmezése, valamint részinformációk keresése irányított kérdések alapján. Hallásértés után autentikus szövegek elemeinek kigyűjtése, rendszerezése.	Stratégiák, megoldások keresése, megvitatása, rendszerezése pár-, illetve csoportmunkában reáliák stb. segítségével, majd megbeszélése plénumban.	Beszédképesség. Rendelkezzék a témakörnek megfelelő szókincssel, és legyen képes ezt a témakör által megkívánt szerepekben felhasználni a célnyelvi udvariasság szabályainak megfelelően.
Legyen képes a célnyelvi udvariasság szabályainak megfelelően reagálni, és beszélgetőtársával szemben a megfelelő stílust alkalmazni.			Írásképesség. A tanuló legyen képes: – egyszerű, előre megadott nyelvi panelek felhasználásával témaspecifikus szöveget alkotni, – felismerni és alkalmazni a kommunikációs helyzetek megoldásához szükséges alapvető nyelvtani eszközöket, – beszéde érthető.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
Ismerje fel és alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikációs helyzetek megoldásához szükséges, a szintjének és mondanivalójának megfelelő alapvető nyelvtani eszközöket. Törekedjen a témának megfelelő szakmai nyelvhasználatra. Beszéde legyen érthető, hangképzése, hangsúlyai legyenek helyesek és ne akadályozzák mondanivalója megértését, valamint törekedjen a folyamatosságra. Használja helyesen a hanglejtést és a mondathangsúlyt mondanivalója kifejezése érdekében.	Rövid, a tanuló nyelvi szintjének megfelelő nehézségi fokú szövegek (brosúra, ismertető szöveg, felhívás stb.) megírása.	Egyszerű, hallott gépi szöveg globális értése a megadott szempontok alapján pár-, illetve csoportmunkában. Szerepjáték, illetve szimuláció csoportokban: nyelvileg egyszerű környezetvédelmi problémák (pl. víz- vagy levegőszennyezés) szerepeinek megfelelően, a tapasztalatok megbeszélése plénumban.	Olvasott szöveg értése: A tanuló legyen képes: – egyszerű szöveg mondanóját globálisan megérteni, – egyszerű szövegből számára fontos információkat kiszűrni.
Fejlődjön az interkulturális kompetenciája: legyen nyitott a célnyelvet beszélő népek és kultúrájuk, valamint más népek kultúrája iránt.		Rövid, kb. 50 szavas felhívás írása.	Érdeklődéssel, nyitottan forduljon az övétől esetleg eltérő célnyelvi kultúra, ill. más szakmai elképzelések felé.
Kulcskompetenciák: KO, ÉL, PR, DÖ, SZ, KR, KI. Kiemelt fejlesztési feladatok: EU, KÖ, TA, PO. Projekt témák.	- Egy kiválasztott környezetvédelmi probléma ismertetése, a lehetséges megoldások bemutatása szövegek és képek segítségével poszter formájában. Az anyaggyűjtéshez célszerű internetes kutatást is alkalmazni csoportmunkában, angol és magyar nyelvű források felhasználásával. – Egy adott angol nyelvű terület – pl. az USA középső államai, Skócia, Dél-Afrika – legégetőbb környezetvédelmi problémáinak összegyűjtése, és bemutatása PowerPoint alkalmazásával, esetleg poszter vagy faliújságcikk formájában. – Környezetvédelmi problémákhoz kapcsolódó társasjáték készítése. A dobókockás társasjátékok elveinek megfelelően lehet a lépéseket megtervezni. A továbbhaladáshoz a témakörből feltett kérdésekre kell válaszolni (a kérdéseket tartalmazó kártyákat a tanár is elkészítheti). – Szakmához kötődő környezetvédelmi probléma bemutatása.		

A 3.4 modul Getting information in trades (Szakmai információk szerzése) (11 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló legyen képes a leendő szakmájával kapcsolatos információk önálló megszerzésére és rendszerezésére. Fejlődjön a négy alapkészsége: hallás utáni értés, olvasásértés, beszéd-készség, íráskészség, bővüljön a szóincse, ismerjen fel és alkalmazzon egyszerű nyelvtani struktúrákat, beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.	A szakmai információszerzés módjainak megismerése szaktanártól, szakembertől és szakkönyvekből, szaklapokból, valamint az internetről. Az internet angol kifejezéseinek értelmezése. Önálló információkeresés.	Adatgyűjtés szóban és az interneten. Egyszerű szakmai szövegekből (műszaki leírás, használati utasítás stb.) a szükséges információ kiválasztása, előre megadott kérdések feladatok segítségével.	
Fejlődjön szociális kompetenciája: tudjon együttműködni társaival és tanárával. A tanuló legyen képes a témával kapcsolatos internetes oldalakat önállóan megtalálni az ismert keresőmotorok segítségével, és ezekről a site-okról információkat gyűjteni.	Ismerkedés az információkereséshez szükséges hardverek és szoftverek angol nyelvű kifejezéseivel. Információszerző rendszerek (keresőmotorok). A találatok szűkítése. Tematikus katalógusok. Közösségi webhelyek ismerete.	Háttéranyagok, szakirodalom keresése (kiválasztása, rendszerezése) az interneten. Egyszerű feladatok végrehajtása: keresés, mentés, elküldés e-mailben, angol nyelvű parancsok értelmezése és végrehajtása egyéni, páros és csoportos munkában.	Íráskészség. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és az továbbfejlesztve: – ismert szavakat néhány szavas mondatokban helyesen leírni, – egyszerű közléseket tanult minta alapján írásban megfogalmazni.
	Szövegszerkesztői feladatok ismerete angolul. Képleírás, grafikonelemzés szóban és írásban. Prezentáció készítése: A PowerPoint használata. A multimédia lényegének ismerete. A különböző médiumok mentése, másolása a webről és ppt dián való megjelenítése. A szerzői jogok alapvető ismerete.	A témákhoz kapcsolódó feladatok végrehajtása.	Hallásértés. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű szituációkban kérdéseket és közléseket megérteni, – szükség esetén nem verbális eszközökkel reagálni, – egyszerű szöveg mondanivalóját globálisan megérteni, – egyszerű szövegből számára fontos információkat kiszűrni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
	Kapcsolatfelvétel célnyelvi országok szakiskoláival az internet segítségével.		Beszédképesség. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül a korábban tanultakra alapozva és azt továbbfejlesztve: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni, – egyszerű párbeszédben részt venni, – gondolatait, véleményét egyszerű mondatokba foglalni, – egyszerű szövegből számára fontos információkat kiszűrni.
Kulcskompetenciák: KO, LÉ, ÉL, EG, PR, KR, KI. Kiemelt fejlesztési feladatok: EU, IK, TA, PO. Projektötletek.	Az internet. Szakmai ismertető készítése, szakmai reklám készítése.		

A 3.5 modul „The World of Work” (A munka világa) 11 óra

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló értse meg és értelmezze az autentikus forrásból származó, rövid, egyszerű álláshirdetéseket. Értse meg a témakörrel kapcsolatos hozzá intézett kérdéseket. Adjon tartalmilag megfelelő és elegendő információt tartalmazó válaszokat.	A tanuló környezetében előforduló szakmák előnyeinek és hátrányainak megismerése. A tanuló által kiválasztott szakmákban munkaköri leírás készítése. Az egyes szakmákhoz szükséges készségek és tulajdonságok ismertetése. Rövid, angol nyelvű álláshirdetések globális megértése és értelmezése, valamint részinformációk keresése irányított kérdések alapján.	Leírás készítése a szakmákról egyszerű igékkel, valamint tulajdonságot kifejező melléknevek felhasználásával csoportmunkában, ill. frontálisan. Adott szakma kitalálása a jellegzetességek felsorolása alapján.	A tanuló legyen képes a szintjének megfelelően: – a témakörhöz kapcsolódó hallott és olvasott szövegekből a globális, ill. a kulcsinformáció kiszűrésére, – az információk felhasználására meghatározott kommunikatív feladatok elvégzése érdekében a megfelelő kommunikációs stratégiák alkalmazásával.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
Legyen képes a megfelelő kommunikációs stratégiák alkalmazására. Rendelkezzen a megfelelő szókinccsel az álláskeresést és az állásinterjút illetően, valamint legyen képes ezt a szókinccset a kívánt szerepeknek megfelelően aktivizálni (álláskereső, ill. interjú-levezető).	Felkészülés az állásinterjúra: a jó és a rossz stratégiák rendszerezése, az önéletrajzi minta elemeinek felhasználása a felkészülésben.	Globális értés, ill. részinformációk kiszűrése autentikus álláshirdetésekből. Stratégiák rendszerezése megadott kártyák segítségével. Kérdések szerkesztése az önéletrajz elemeinek felhasználásával pár-, ill. csoportmunkában, majd frontális megbeszélése.	Rendelkezik a témakörnek megfelelő szókinccsel és képes ezt a témakör által megkívánt szerepekben a célnyelvi udvariasság szabályainak megfelelően felhasználni.
Legyen képes a célnyelvi udvariasság szabályainak megfelelően reagálni és beszélgetőtársával szemben a megfelelő stílust alkalmazni.	Hallásértés után autentikus állásinterjú elemeinek kigyűjtése, rendszerezése, az interjú menetének megfigyelése. A megfelelő interjúkérdések kiválasztása egy adott kérdéscsoportból, a lehetséges válaszok megszerkesztése és modellálása a munkakörnek megfelelően. Az állásinterjú szereplői és feladatuk: kérdések és válaszok egy meghatározott vagy a tanulók által kiválasztott szakmában. Állásinterjú szimulálása egy meghatározott vagy a tanulók által kiválasztott szakmában.	Egyszerű hallott gépi szöveg globális értése (A2 szint) a megadott szempontok alapján pár-, ill. csoportmunkában. Az interjúkérdések kiválasztása, a lehetséges kérdések összegyűjtése csoportmunkában – ellenőrzés frontálisan.	Képes egyszerű, előre megadott nyelvi panelek felhasználásával bemutatkozó levelet készíteni.
Legyen képes egyszerű bemutatkozó levelet készíteni angol nyelven. Ismerje fel és alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikációs helyzetek megoldásához szükséges, a szintjének és mondanivalójának megfelelő alapvető nyelvtani eszközöket. Törekedjen a témának megfelelő szakmai nyelvhasználatra.	Rövid bemutatkozó levél készítése megadott, egyszerű nyelvi panelek felhasználásával.	Szerepjáték, illetve szimuláció az állásinterjú szerepeinek megfelelően, a tapasztalatok összegzése.	– Felismeri és alkalmazza a kommunikációs helyzetek megoldásához szükséges alapvető nyelvtani eszközöket. – Beszéde érthető, kiejtése nem akadályozza mondanivalója megértését.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
Beszéde legyen érthető, hangképzése, hangsúlyai legyenek helyesek és ne akadályozzák mondanivalója megértését. Beszédében törekedjen a folyamatosságra. Használja helyesen a hanglejtést és a mondathangsúlyt mondanivalója kifejezése érdekében. Fejlődjön az interkulturális kompetenciája: legyen nyitott a célnyelvet beszélő népek és kultúrájuk, valamint más népek kultúrája iránt.		A hivatalos bemutatkozó levél egyszerű nyelvi paneljeinek felhasználásával (nem több mint 50 szóból álló) önálló levél készítése.	Érdeklődéssel, nyitottan fordul a célnyelvi kultúra, ill. más szakmai elképzelések felé.
Kulcskompetenciák: KO, LÉ, EG, PR, KR, KI, DÖ, SZ, KI. Kiemelt fejlesztési feladatok: EU, IK, TA, PO, KÖ. Projektötletek.	Komplex, projektmódszerrel feldolgozható témák: – A választott szakmáról képes, rajzos és/vagy szöveges poszter készítése (tevékenységek, készségek, előnyök/hátrányok, munkakörülmények stb.). – Megadott vagy a választott szakmához kapcsolódó interjúkérdések és a lehetséges válaszok modellálása szerepjátékkal. – Társasjáték készítése az állásinterjúhoz kapcsolódva. A dobókockás társasjátékok elveinek megfelelően lehet a lépéseket megtervezni. A továbbhaladáshoz a témakörből feltett kérdésekre kell válaszolni (a kérdéseket tartalmazó kártyákat a tanár is elkészítheti).		

**1. B 1. modul Trades and related fields
(Szakmák és rokon szakmák, kapcsolódó területek) (9 óra)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló ismerje meg a szakmacsoportok angol elnevezését, az általa választani kívánt szakma és a hozzá kapcsolódó társszakmák nevét. Fejlődjön négy alapkészsége a modul témájához kapcsolódó és a szakmai szókincs használatát igénylő kommunikatív helyzetekben.	A szakmacsoportok elnevezése. A szakmák és társszakmák elnevezése. Szakmák csoportosítása.	Szógyűjtés a képes szótár segítségével csoportmunkában. Szólánc – frontális munka. Barkochba – csoportmunka. Képleírás, szóbeli prezentáció – egyéni vagy frontális munka. Szituációk – pármunka.	Hallott szöveg értése. A tanuló legyen képes: – a témához kapcsolódó kéréseket, utasításokat követni, – egyszerű közléseket, kérdéseket önállóan megérteni, – hanganyagot és internetes programot tanári segítséggel megérteni. Beszédkészség. A tanuló legyen képes: – egyszerű kérdéseket feltenni a szakmákkal és a szakmaválasztással kapcsolatban,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenységek	Elérhető eredmények
			– válaszolni hasonló témájú kérdésekre, – közvetlen információkat megfogalmazni saját maga és társai pályaválasztásáról, érdeklődési köréről, illetve szülei, rokonai foglalkozásáról.
Ismerje meg az iskolájában tanított szakmák és a rokon szakmák alapszókincsét.	Az adott és a rokon szakmák alapszókincse egyszerű szituációkban, rövid párbeszédekben.	A szakmai szöveggyűjtemény segítségével egy-egy szakmához tartozó autentikus szövegek értelmezése, s a témához kapcsolódó írásbeli feladatok megoldása – egyéni vagy páros munka.	Olvasott szöveg értése. A tanuló legyen képes: – ismerős nyelvi elemekből álló rövid szöveg lényegét megérteni, – az adott szakmához tartozó, alapszókincset tartalmazó szöveget, egyszerű nyomtatványokat értelmezni, – fontos információkat megtalálni.
Tudatosuljon benne, hogy a rokon szakmák szókincse kapcsolódik egymáshoz.	Az adott és a rokon szakmákhoz kapcsolódó kompetenciák egyszerű megfogalmazása. Egy-egy szakma megismerése, rövid bemutatása.	Anyaggyűjtés a rokon szakmákról páros és csoportos munkában. Gyakorlóhelyek: műhely, bolt, fodrászüzlet, étterem, üzem vagy hasonló témájú videofilm megtekintése után egy-egy szakma alaptevékenységének elmondása rövid mondatokkal. Csoportmunka: szóbeli prezentáció.	Íráskészség. – A tanuló legyen képes: – ismert szavakat helyesen leírni, – alapvető információk kérésére és megadására, – egyszerű nyomtatványokat kitölteni, – írásban egyszerű mondatokat önállóan alkotni, – adott, ismerős témakörben segítséggel rövid, egyszerű érdeklődő levelet vagy e-mailt írni.
Fejlődjön interkulturális kompetenciája: legyen nyitott az adott nyelvet beszélő népek és országaik, illetve más népek és más kultúrák iránt.			

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenységek	Elérhető eredmények
Alakuljon ki az igénye arra, hogy az osztálytermen kívüli általános és szakmához kapcsolódó idegen nyelvi hatásokat (tévé-műsorok, újságok, internet stb.) is megpróbálja hasznosítani önálló haladása érdekében.			
Projektötletek. Kulcskompetenciák: PO, LÉ, EG, KR, KI. Kiemelt fejlesztési feladatok: EU, IK, PO, TA.	Szakmák különböző csoportosítása a tanulók érdeklődése szerint, például: Divatszakmák; Fizikai és szellemi munka; Veszélyes szakmák; Különleges foglalkozások stb. Pályaválasztási kalauz – osztálykiadvány készítése. A legnépszerűbb szakmák; A legkevésbé érdekes szakmák. Videofelvétel, hangfelvétel – riportok készítése. Újság, weboldal összeállítása. Filmkészítés a gyakorlati helyekről angol aláfestő szöveggel. Felmérés – statisztika- és diagramkészítés. Poszterek, plakátok; Portfólió; Faliújság; Montázs.		

2. B 2. modul Basic measuring and calculating procedures (Alapvető mérési és számolási eljárások) (9 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló értse meg és értelmezze a témához kapcsolódó, autentikus forrásból származó olvasott vagy hallott, rövid, egyszerű szövegeket.	A szakmákra és a szakmacsoportokra jellemző alapvető mérési és számolási eljárások áttekintése, szókincsük és a hozzájuk kapcsolódó nyelvtani struktúrák.	Globális értés, illetve részinformációk kiszűrése autentikus szövegekben.	Hallott szöveg értése. A tanuló legyen képes: – a szintjének megfelelő, a témakörhöz kapcsolódó hallott és olvasott szövegekből a globális, ill. a kulcsinformáció kiszűrésére, – az információk felhasználására meghatározott kommunikatív feladatok elvégzése érdekében a megfelelő kommunikációs stratégiák alkalmazásával.
Értse meg a témakörrel kapcsolatban hozzá intézett kérdéseket. Adjon tartalmilag megfelelő és elegendő információt tartalmazó válaszokat. Legyen képes a megfelelő kommunikációs stratégiák alkalmazására.	Rövid, angol nyelvű, témaspecifikus szövegek (pl. instrukció, prospektus, brosúra, hirdetés) megértése és értelmezése, valamint irányított kérdések alapján részinformációk keresése.	Stratégiák, megoldások keresése, megvitatása, rendszerezése pár-, ill. csoportmunkában reáliák stb. segítségével, majd frontális megbeszélése.	Beszédkésztség. – Rendelkezzék a témakörnek megfelelő szókincssel és legyen képes ezt a témakör által megkívánt szerepekben felhasználni a célnyelvi udvariasság szabályainak megfelelően.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
			– Ismerje fel és alkalmazza a kommunikációs helyzetek megoldásához szükséges alapvető nyelvtani eszközöket.
Rendelkezzen megfelelő szókinccsel a témával kapcsolatban, valamint legyen képes szókincsét a kívánt szerepeknek megfelelően aktivizálni.	Rendelkezzen megfelelő szókinccsel a témával kapcsolatban, valamint legyen képes szókincsét a kívánt szerepeknek megfelelően aktivizálni.	Egyszerű, hallott gépi szöveg globális értése a megadott szempontok alapján pár-, ill. csoportmunkában.	Íráskészség. A tanuló legyen képes: – egyszerű, előre megadott nyelvi panelek felhasználásával témaspecifikus szöveget alkotni.
Legyen képes a célnyelvi udvariasság szabályainak megfelelően reagálni és beszélgetőtársával szemben a megfelelő stílust alkalmazni.	Hallásértés után autentikus szövegek elemeinek kigyűjtése, rendszerezése. Hallott instrukciók elemeinek megértése, az instrukciók követése a gyakorlatban.	Szerepjáték, illetve szimuláció csoportokban: nyelvileg egyszerű mérési és számolási feladatok, problémák – a tapasztalatok frontális megbeszélése.	Olvasott szöveg értése. A tanuló legyen képes: – az ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget elolvasni, – kiszűrni és megérteni a számára fontos információkat, – a lényeget kiemelni, a szöveghez kapcsolódó kérdésekre válaszolni.
Ismerje fel és alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikációs helyzetek megoldásához szükséges, a szintjének és mondanivalójának megfelelő alapvető nyelvtani eszközöket.	Témaspecifikus dialógusok.	Rövid, a tanuló nyelvi szintjének megfelelő nehézségi fokú szövegek (brosúra, ismertető szöveg, felhívás stb.) megírása.	Érdeklődéssel, nyitottan forduljon az övétől esetleg eltérő, célnyelvi kultúra, ill. más szakmai elképzelések felé.
Törekedjen a témának megfelelő szakmai nyelvhasználatra. Beszéde legyen érthető, hangképzése, hangsúlyai legyenek helyesek, és ne akadályozzák mondanivalója megértését. Törekedjen a folyamatos beszédre. Használja helyesen a hanglejtést és a mondathangsúlyt mondanivalója kifejezése érdekében.			

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
Fejlődjön az interkulturális kompetenciája: legyen nyitott a célnyelvet beszélő népek és kultúrájuk, valamint más népek kultúrája iránt.			
Komplex, projekt módszerrel feldolgozható témák.	Egy kiválasztott mérési és/vagy számolási feladat ismertetése szöveg és képek segítségével poszter formájában. Az anyaggyűjtéshez célszerű internetes kutatást is alkalmazni csoportmunkában, angol és magyar nyelvű források felhasználásával. Egy adott szakma vagy szakterület jellemző mérési és/vagy számolási tevékenységeinek összegyűjtése és bemutatása PowerPoint alkalmazásával, esetleg poszter vagy faliújság formájában. Mérési és számolási feladatok elvégzése célnyelven szerepjáték formájában, csoportokban vagy pármunkában.		

3. B 3. modul Labour and health protection (Munka- és egészségvédelem) (10 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a munkavégzés során felmerülő, kommunikációt igénylő szituációkban. Fejlődjön négy alapkészsége. A tanuló szókincse folyamatosan bővüljön a szakmájához kapcsolódó munkavédelmi eszközök és a biztonságos munkavégzéshez elengedhetetlen eszközök nevével.	Munkaeszközök és munkavédelmi eszközök megnevezése. A már elsajátított mondatszerkezetek folyamatos gyakorlása, használatuk bővítése a modulhoz kapcsolódó szituációkban.	Munkaeszközök, munkavédelmi eszközök nevének gyűjtése, a felismerés és megnevezés gyakorlása. Csoportos és páros munkában a munkavégzés során felhasználható párbeszéd rekonstruálása, begyakorlása.	Beszédértés. A tanuló megérti a témához kapcsolódó ismerős szavakat, fordulatokat. A tanuló legyen képes: – idegen nyelvű információt megérteni és adni, – interakcióban sikerrel részt venni, szándékait többnyire világosan kifejezni, – angol nyelven együttműködni a munkavégzésben, – a megszerzett szókincs és nyelvtani tudás használatával szóban és írásban adott utasításokat és tiltásokat megérteni, azokra megfelelően reagálni, – a tanult nyelvi fordulatok és az elsajátított szókincs alapján logikus mondatokat felépíteni és azokat érthetően kifejezni.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló legyen képes elolvasni és megérteni a szakmai és a mindennapi környezetében körülötte lévő, a munkavégzés körülményeivel kapcsolatos feliratokat.	A mindennapi munka során végzett tevékenységek megnevezése. Munkafolyamatok leírása. Műveletek sorba rendezése.	Szöveg és kép egymáshoz rendelése. Szöveg alapján a szükséges felszerelések felsorolása. Kérdések feltevése a munkavégzéshez szükséges védőfelszerelésekről.	
Ismerje meg a munkavédelmi előírásokat, a biztonságos munkavégzéshez szükséges műveleti sorrendeket.	A munkahelyen előforduló feliratok, utasítások megismerése. Munkavégzéssel kapcsolatos főnevek, igék és prepozíciók gyűjtése. A munkavégzés során használt védőfelszerelések megnevezése. A munkavégzéshez, védőfelszerelések használatához szükséges igék, szavak, mondatok gyűjtése.	A munkavédelemmel kapcsolatos feliratok és táblák összegyűjtése. A védőfelszerelések felsorolása, használatuk rövid ismertetése, képhez, eszközhöz rendelése. Páros és csoportos munka.	Hallott szöveg értése. A tanuló legyen képes az adott témakörön belül: – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű szituációkban kérdéseket és közléseket megérteni, – szükség esetén nem verbálisan reagálni, – egyszerű szöveg mondanivalóját globálisan megérteni, – egyszerű szövegből számára fontos információkat kiszűrni.
A tanuló legyen képes az adott szituációban megfelelő kommunikációs stratégiák alkalmazására. Ismerje a segítség kérésére és felajánlására alkalmazható kommunikációs stratégiákat.	A munkavégzéshez kapcsolódó felszólítások és tiltások. Autentikus angol nyelvű párbeszéd hallgatása és értelmezése. Hallásértés alapján az elhangzott szövegből mondatpanelek gyűjtése, azok saját szituációban történő felhasználása. Kérdések feltevése hiányzó vagy nem elégséges információra. Meg nem értés kifejezése. Megszólítás, közvetítés, igenlés és tagadás kifejezése.	Csoportmunkában munkahelyhez, munkavégzéshez kapcsolódó szituációkban elhangzott utasítások rekonstruálása, gyűjtése; azok pármunkában való gyakorlása. Autentikus párbeszéd hallgatása, intonációjának gyakorlása. Pármunkában szituáció írása, majd – ellenőrzés után – begyakorlása. Párbeszéd alkotása; megadott mondatok sorba rendezése, begyakorlása pár-, illetve csoportmunkában. Szerepjáték, illetve szimuláció csoportokban.	A tanuló legyen képes: – a begyakorolt szituációkban a hozzá feltett kérdéseket megérteni, – azokra a szituációnak és a kifejezni kívánt szándéknak megfelelően reagálni.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló legyen képes kifejezni kívánságát, kérését és panaszait a célnyelvi udvariasság szabályainak megfelelően írásban és szóban.	A helyes kérdésfeltevés, szándékok kifejezése. Udvarias megszólítás és felszólítás adott szituációban. A panaszok kifejezése. Kérések, információkérés.	Információ kérése egy adott munkafolyamatban. Kérdésfeltevés az eszközök biztonságos használatával kapcsolatban. A munkavédelmi eszközök elkérése, átadása, használata. Panaszok és indokok párosítása, szövegbe szerkesztése. Szituációs játék. A hibás vagy hiányos eszközök problémáinak ismertetése, megfogalmazása. Probléma felvetése.	
Projektötletek. Kulcskompetenciák: KO, LÉ, EG, PR, DÖ, SZ, KR, KI. Kiemelt fejlesztési feladatok: PO, TA, KÖ, EU.	Egy kiválasztott környezetvédelmi probléma ismertetése, a lehetséges megoldások bemutatása szöveg és képek segítségével poszter formájában. Az anyaggyűjtéshez célszerű internetes kutatást is alkalmazni. Internetes kutatás csoportmunkában, angol és magyar nyelvű források felhasználásával. Egy adott angol nyelvű terület, pl. az USA középső államai, Skócia, Dél-Afrika legégetőbb környezetvédelmi problémáinak összegyűjtése, és bemutatásuk PowerPoint prezentáció, poszter vagy faliújság-cikk formájában. Társasjáték készítése környezetvédelmi problémákhoz kapcsolódóan. A dobókockás társasjátékok elveinek megfelelően lehet a lépéseket megtervezni, a továbbhaladáshoz a témakörhöz kapcsolódó kérdésekre kell válaszolni, amelyet a tanár is elkészíthet. Szerepjáték csoportokban vagy pármunkában: Két földrajzi régió legsúlyosabb / leginkább jellemző környezetvédelmi problémájának megvitatása. Szakmához kötődő környezetvédelmi probléma megvitatása. Egészségvédelem az adott szakmában. Egészség- és munkavédelmi szabályok.		

4. B 4. modul Shapes in trades (Formák és alakzatok a szakmákban) (10 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló értse meg és legyen képes beazonosítani a szóban elhangzó formákat.	A tanuló iskolájában, lakókörnyezetében fellelhető alakzatok megismerése, a szakmákhoz szükséges készségek és tulajdonságok ismertetése.	Lista készítése, formák, alakzatok gyűjtése.	A tanuló legyen képes szóban és írásban megnevezett formák beazonosítására, látott, illetve körülírt formák, alakzatok megnevezésére.
A tanuló képes legyen elolvasni és értelmezni a szakmájához szükséges egyszerűbb és összetettebb formák leírását.	Alakzatok angol nyelű leírásának megismerése. A leíráshoz szükséges mondatstruktúrák gyűjtése és begyakorlása.	Leírás készítése egyszerű tulajdonságot kifejező melléknevek felhasználásával először osztály-, majd csoportmunkában. Angol nyelvű, rövid leírások alapján alakzatok kiválasztása és megnevezése.	A tanuló legyen képes a szintjének megfelelő, a témakörhöz kapcsolódó hallott és olvasott szövegekből az alakzatokra jellemző részinformációk kiszűrésére.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló legyen képes formákat leírni, számokat leolvasni. A formákhoz kapcsolódó méreteket lejegyezni és elmondani.	A részadatokra való rákérdezés begyakorlása, adatok kérése megadott kérdéspanelek segítségével. Tárgyak méretének leolvasása. Biztonságos számhasználat. Mértékegységek olvasása, kigyűjtése, rendszerezése.	Pár-, ill. csoportmunkában a számok, mértékek gyakorlása.	A tanuló legyen képes: – hallás után számokat, mennyiségeket pontosan lejegyezni, – leírt számokat érthetően elolvasni.
	A megfelelő adatok kiemelése megadott csoportból, azok csoportosítása.	Csoportos, illetve páros munkában alakzatok mérése és a mérési eredmények rögzítése célnyelven történő kommunikáció során.	A tanuló legyen képes: – a leírt vagy méréssel szerzett mennyiségeket megnevezni, – a szóban közölt mérési eredményeket pontosan lejegyezni.
A tanuló tudja értelmezni az autentikus forrásból származó, rövid, egyszerű alakzatok és formák leírását.	Autentikus szövegek hallgatása, illetve szövegek olvasása, szövegértő feladatok végzése.	Globális értés, illetve részinformációk kiszűrése szövegekből. Jegyzetek készítése. Hibás adatok hallott szöveg alapján történő javítása.	A tanuló legyen képes: – hallott, illetve olvasott szöveg alapján alakzatokat kiválasztani, – hibás adatokat kijavítani.
A tanuló tudja jellemezni az adott formákat, meghatározni azok jellemző tulajdonságait. Tudja hozzárendelni a mértékegységeket az adott formákhoz.	Alakzatok leírása. Elemek tulajdonságainak gyűjtése, részadatok megadása.	Alakzatok teljes, illetve részleges leírásának alakzathoz rendelése. Alakzatok, formák tulajdonságainak csoportosítása. Kérdések összekevert szavainak sorrendbe tétele.	A tanuló legyen képes: – alapvető formák és alakzatok tulajdonságait meghatározni, – a használatos mértékegységeket megérteni és lejegyezni, – a használatos mértékegységeket megadni.
A tanuló értse meg a témakörrel kapcsolatos hozzá intézett kérdéseket és legyen képes kielégítő és pontos válaszokat adni.	Mérési feladatok megértése, végrehajtása.	Formákra, alakzatokra vonatkozó adatok és a hozzájuk kapcsolódó kérdések párosítása. Csoport, illetve pármunkában formák és alakzatok beazonosítása.	A tanuló legyen képes: – kérdésekre reagálni, – alakzatokhoz, formákhoz kapcsolódó egyszerű információkat megadni.
A tanuló legyen képes magát világosan és érthetően kifejezni. Rendelkezzen megfelelő szókinccsel a munkafolyamatok során előforduló formákkal és alakzatokkal kapcsolatban.	Hiányzó információkra vonatkozó kérdések feltevése, a válaszok lejegyzése.	Adatok gyűjtése, táblázatba rendezése – pármunkában. Információcsere. Interjú készítése munkatárssal, munkavezetővel.	A tanuló legyen képes: – az elsajátított szókinccset a társakkal történő kommunikáció során biztonsággal használni, – érthetően beszélni.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló legyen képes a célnyelven alapvető matematikai műveleteket elvégezni, azokat megérteni. A tanuló legyen képes matematikai műveleteket alakzatokkal kapcsolatban megérteni és lejegyezni.	Matematikai alpműveletek leírásának és megnevezésének megismerése. Műveletek megnevezése, leírása.	Pár-, illetve csoportmunkában műveleti utasítások adása, a kapott utasítások helyes leírása.	A tanuló legyen képes: – a munkájához szükséges műveleteket megérteni, – a szóban kapott műveleteket elvégezni.
Legyen tisztában a különböző országok eltérő mértékegységeivel és méretezéseivel. Törekedjen a témának megfelelő szakmai nyelvhasználatra. Beszéde legyen érthető, hangképzése, hangsúlyai legyenek helyesek és ne akadályozzák mondanivalója megértését, valamint törekedjen a folyamatosságra. Használja helyesen a hanglejtést és a mondathangsúlyt mondanivalója kifejezése érdekében.	Mértékegységek nevének és rövidítésének gyűjtése. A helyes kiejtés gyakorlása.	Mérések végzése, és a kapott adatok számokkal és mértékegységekkel történő lejegyzése.	A tanuló legyen képes: – a munkavégzése során használt, illetve szükséges formák részadatait megfelelő mértékegységekkel és mérési eredményekkel megadni.
Projektötletek.	A tanuló választott szakmájához kapcsolódó műhely méretezése, alakjának leírása: – a műhelyben vagy a munkahelyen felhasznált eszközök, termékek alakjának gyűjtése, az alakzatok lemérése, leírása, – a munkavégzés egyes fázisaival kapcsolatos utasítások feljegyzése, – bemutatótábla készítése a megismert alakzatokból és formákból. Memoriter jellegű játék készítése: alakzatok és eszközök, valamint szerszámok egymáshoz rendelése. Egy szobor vagy szoborcsoport létrehozása különböző alakzatokból. Híres építmények, szobrok jellegzetes alakzatokból (pl. a piramisok, az Atomium stb.): – az alakzat leírása; méretezése; képi megjelenítése; modellálása. Egy város, városrész vagy épület modellezése jellemző részformákból: – a részformák méretezése, terület, kerület számítása, – az anyagigény kiszámítása, kalkuláció készítése, szöveges bemutatása. Egy tetszőleges helyszín alakzatainak feltérképezése: – az alakzatok felsorolása és leírása, méretezése, – az alakzatok összehasonlítása. Bemutatóposzter készítése a jellemző alakzatokból.		

7. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervben

A szakiskolai kerettanterv helyi adaptálásakor, a fejlesztési feladatok meghatározásakor a választott tartalmak elsajátításához kis lépésekben kell meghatározni a tevékenységeket, hogy az elérhető eredményeket (a továbbhaladás feltételeit) a tanuló teljesíteni tudja. Hangsúlyozni kell, hogy a tanulói célcsoport olyan diákokból tevődik össze, akiknek az átlagosnál gyengébb a kommunikációs képessége szövegértési készségük nem túlságosan fejlett, tanulási problémákkal küzdenek, gyakran élik át a kudarcot, nem motiváltak a tanulásban, kevés támogatást kapnak a szülőktől.

Jelen kerettanterv szabadságot ad a pedagógusnak abban, hogy milyen rendszerben, milyen gyakorisággal él a projektmódszer adta lehetőségekkel. A kerettanterv 2 évet ölel fel évi 111–111 órás keretben, külön a 9. és a 10. évfolyamra. Emellé javasoljuk néhány projektnap megtartását. Projektnapnak tekintjük azt az időszakot, amikor a tanulók egy-egy témakörre koncentrálnak. A tanár és a diák együttes feladata és felelőssége, hogy ezeket a napokat milyen tartalommal tölti meg. A projektnapok középpontjában a tanulók önálló tevékenysége és annak eredménye kell hogy álljon. A projektmódszer előnyét kihasználva, a tanulók csoportdinamikája nagymértékben fejleszthető.

Az ellenőrzés és az értékelés módszerei

A folyamatos mérésnek és értékelésnek fontos szerepe van a tanulási folyamatban. A teljesítménymérés egyrészt visszajelzést ad a tanárnak és a tanulónak (esetleg a szülőnek) a tanítási-tanulási folyamat egy adott szakaszában elért eredményekről, másrészt segít a tanárnak abban, hogy a tanulók teljesítményét önmagukhoz és tanulótársaikhoz viszonyítva értékelje.

A mérésnek tartalmilag és formailag összhangban kell állnia a tanítás tartalmával és módszereivel. Csak azt mérhetjük, amit megtanítottunk, úgy, ahogyan megtanítottuk. A tanulókat minden esetben tájékoztatni kell a mérés céljáról, tartalmáról és az értékelés szempontjairól.

A tanulók kommunikatív nyelvi kompetenciájának fejlesztését célzó nyelvoktatásban a mérésnek is kommunikatív szemléletűnek kell lenni. Ez azt jelenti, hogy a teljesítmény mérése nem korlátozódhat a részkompetenciákra (szókincs, nyelvtan, kiejtés, helyesírás), bár időről időre természetesen ezek izolált mérésére is szükség lehet. Törekedni kell azonban arra, hogy minél többször végezzünk szövegszintű méréseket, azaz mérjük az olvasás- és beszédértést, az írásbeli és szóbeli kifejezőkészséget. Ezeket mérhetjük önállóan vagy egymással kombinálva.

A tanulók önállóságra nevelésének jegyében a teljesítménymérés során tanácsos minél több olyan mérési formát alkalmazni, amely módot ad a tanulónak arra, hogy teljesítményüket önmaguk mérjék és értékeljék.

A teljesítménymérés

Az egyes modulok más-más készség hangsúlyozott ellenőrzését igénylik. Az új módszerek és eszközök bevezetése és alkalmazása nemcsak a nyelvoktatás módszertanában, hanem az ellenőrzés és értékelés területén is szemléletváltást tesz szükségessé.

A teljesítménymérés a tanulók által elsajátított tartalmak mérését célozza. Azt kell mérni, amit már megtanítottunk, és nem azt, amit nem tudnak!

Visszajelzést ad a tanítási folyamat egyes szakaszairól. A mérési eredmények révén segíti a tanárt a megalapozott osztályozásban, értékelésben; segít a felzárkóztatás és a differenciált oktatás tartalmának és a fejlesztési feladatoknak a meghatározásában (a bemeneti tudás mérésének eredményeire, illetve az évenkénti tudásszint felmérésére (év eleji bemeneti mérés, év végi tudásszint mérése alapján mindkét évfolyamon) tekintettel.

Javasoljuk az írásbeli dolgozatok háttérbe szorítását és a szóbeliség arányának növelését. A lexikai és grammatikai elemek alkalmazásszintjén történő számonkérését ajánljuk a tradicionális szódolgozatok és nyelvtani tesztek helyett. Továbbá javasoljuk a tanulói önértékelés elterjesztését a

szakiskolai nyelvoktatásban. A „Közös Referenciaszintek: önértékelési táblázat” című kiadvány jó alap a helyi tanulói önértékelési szempontok, kérdőívek összeállításához. Az önértékelési lap(ok) a tanuló fejlődését is tükrözheti(k), illetve a differenciált felzárkóztatás fontos dokumentumai lehetnek. Erre a tevékenységre a szakiskolákban nagy szükség van.

A projektmunka értékelése sajátos megközelítést igényel. Fontosnak tartjuk, hogy az eredményorientált szemléletmódot egészítse ki a folyamatorientált teljesítményértékelés. Bár a projekt látványos eredménye a „termék” és ennek bemutatása, mégis nagy hangsúlyt kell fektetnünk a projekt elkészítésének folyamatára és a tervezés, kivitelezés módszereinek alkalmazására. A folyamatorientált gondolkodás lehetővé teszi, hogy a tanulói tevékenység, a különböző tanulási módszerek és munkaformák kerüljenek előtérbe. Ennek következményeként várhatóan jelentős minőségi változás következik be, melynek eredményei a projektermék prezentációja során szemmel láthatóvá válnak.

Az értékelés folyamatosságának biztosítása érdekében fontos mozzanatok:

- a személyre szabott dicséret,
- az órai munka rendszeres értékelése,
- a tanulók által egymás munkájának értékelése,
- a tanulók önértékelésének kialakítása és fejlesztése,
- a páros és csoportos tevékenység ellenőrzése, ezen belül tanulói és tanári értékelés,
- az írásbeli ellenőrzés életszerűsége (képeslap, nyomtatvány stb.),
- a feladatok tartalmi sokszínűsége (igényes feladatválasztás).

Az értékelés és az önértékelés az idegen nyelv oktatása során kiemelten fontos terület. A szakiskolai nyelvoktatásban erősíteni kell az értékelés módszerei közül a tanulói önértékelést, a csoportértékelést és a tanári értékelést. Az értékelés és az önértékelés számos kiemelt fejlesztési területet erősíthet, ezáltal növeli a tanítási-tanulási folyamat hatékonyságát, fejleszti a tanuló magáról és másokról (saját korcsoportjának tagjairól, a környezetében élő, dolgozó felnőttekről, a világról) alkotott értékelési technikáját.

8. A javasolt taneszközlista

A kerettanterv a taneszközüválasztás elveinek meghatározásakor prioritásként egyetlen szempontot kezel: az eszközök szolgálják a tevékenységközpontú, kommunikatív nyelvoktatást. Az eszközöket két csoportba sorolja: a minimális taneszközök csoportjában jelennek meg azok a segédeszközök, amelyek alapvetően szükségesek a kerettantervekben megfogalmazottak teljesítéséhez. Az ajánlott taneszközök között pedig azok kerülnek felsorolásra, amelyek segítik az egyedi igények kielégítését, a differenciált oktatást, az önálló ismeretszerzést, a tanulói motiváltságot és az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlesztik a diákok személyiségét.

Tananyagok, kiegészítő anyagok

Lényeges elem a nyelvoktatásban a korszerű tananyag, melynek részei a tankönyv, a munkafüzet, a tanári kézikönyv és a hangkazetta. A tananyag kiválasztásában segítséget nyújt a tanterv, mely meghatározza a célokat, fejlesztési feladatokat, tartalmakat, tevékenységtípusokat. Célszerű olyan tananyagot választani, amely messzemenően összhangban áll a tantervi előírásokkal.

A szakiskolák 9–10. osztályában folyó idegennyelv-oktatás tartalmi megújítását szolgálják a kifejezetten a szakiskolás célcsoport számára újonnan kifejlesztett kiegészítő anyagok:

- Szöveggyűjtemény: két szempontból kíván segítséget nyújtani a szakiskolák 9–10. évfolyamán idegen nyelvet tanítóknak és tanulóknak. Egyrészt autentikus, érdekes szövegeket kínál

feldolgozásra, s ezzel segít fenntartani a tanulók motivációját, másrészt bővíti, kiegészíti, elmélyíti a tankönyv anyagát, segíti a belső differenciálást. A Szöveggyűjtemény tartalmában és felépítésében illeszkedik a kerettantervhez. Modulokból indul ki, melyekhez szövegeket rendel. A szövegekhez feladatok tartoznak, melyek kommunikatív nyelvi tevékenységek keretében is elvégezhetők. A feladatok egy részének megoldása során egy-egy készség fejlesztése kerül előtérbe, többségük azonban a készségek integrációját teszi szükségessé.

- Alap- és szakmacsoportos képes szótár: köztes helyet foglal el a tankönyvekben gyakran megtalálható szószedet és a tanórán, illetve otthon vezetett szótárfüzet között. Az alapszótár funkciója az, hogy segítse a tanulókat a tankönyvi szövegek tartalmának megértésében. Az Alap- és szakmacsoportos képes szótár szándéka szerint abban nyújt segítséget, hogy a tanulók elsajátítsák a szótárhasználat technikáját.
- Szemléltető eszközök: A tanulás tartalmainak vizualizálása a szakiskolások idegennyelv-oktatásában (is) rendkívül fontos. Ki kell használni az információs és kommunikációs technológia nyújtotta helyi lehetőségeket (internet, multimédiás eszközök stb.).
- Az oktatást segítő technikai eszközök
 - flip-chart, írásvetítő, mágnes tábla stb.
 - fordulatszámolás magnó
 - CD-lejátszó
 - videokészülék
 - tv
 - internet
 - nyelvi labor
- Osztályterem
Könnyebb a dolga a tanárnak és a tanulóknak, ha mobil a tanterem berendezése, azaz a tanulók csekély erőfeszítéssel és kis időráfordítással úgy tudják elhelyezni székeiket és asztalaikat, hogy párban, kis csoportokban, plénumban dolgozhatnak együtt. Arra is kell hely, hogy a tanulók olykor felállhassanak, mozoghassanak a tanteremben. Számos, a kommunikációt elősegítő munkaforma nem valósítható meg, ha a tanulók összezsúfolva, padokba kényszerítve ülnek a tanteremben.
- Egyéb eszközök
 - angol nyelvű könyvtár, autentikus anyagok (reáliák, hirdetések, használati utasítások stb.)
 - képek
 - kártyajátékok
 - társasjátékok
 - pármunkás szerepjátékok gyűjteménye

9. Módszertani ajánlások

A Szakiskolai Fejlesztési Program élő idegen nyelvre vonatkozó kerettanterve különös hangsúlyt fektet a szakiskolai tanulók sajátos szociális és szocializációs körülményeire. Elsőrendű célkitűzésünk, hogy a szakiskolai nyelvoktatásban szemléletváltást érjünk el.

A szemléletváltás elengedhetetlen feltétele az új módszerek, a kooperatív technikák (pár- és csoportmunka, forgócsoporthoz stb.) és a projekt módszer bevezetése a nyelvórán. Ennek eredményeként a fentiekben már említett kommunikatív kompetenciák fejlesztése mellett előtérbe kerül a szociális kompetenciák fejlesztése. Emellett különös fontosságot kap a tanulók

személyiségének fejlesztése, mely során jelentős szerepet játszik a problémamegoldó képesség és a konfliktusok kezelésének képessége.

Módszereinkkel lehetőséget kell adnunk a tanulóknak arra, hogy minden lehetséges módon részt vegyenek a tanulás folyamatában, s ezáltal hatékonyabban alakíthassák azt. Nem szabad elfelejtenünk, hogy csak a hallás, csak az olvasás vagy csak az írás révén történő tanulás soha nem annyira hatékony, mint ezen lehetőségek kombinációja.

A legfontosabb módszertani alapelvek tehát, amelyek elősegítik a tantervi cél, azaz a szakiskolások számára az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia elsajátítását, a következők:

- cselekvés általi tanulás,
- sokcsatornás tanulás,
- az egész személyiséget aktivizáló tanulás,
- játékos tanulás.

E módszerek révén minden tanulótípus lehetőséget kap arra, hogy a számára legkedvezőbb módon sajátíthassa el a tantervi tartalmakat, s egyben arra is, hogy aktívan részt vegyen a munkában, élvezze a tanulást. Nagyon lényeges, hogy a tanítás-tanulás tartalmait és módszereit úgy válasszuk meg, hogy a tanulók kedvüket leljék a nyelvvel való foglalkozásban, abban, amit tanulnak és abban is, ahogyan ezt teszik.

Egy olyan közegben, ahol a jókedv dominál, könnyebb sikerélményhez jutni. A sikerélményre pedig minden tanulónak szüksége van. Ebből a szempontból (is) nagyon lényeges, hogy a tanulás folyamatát sok apró, logikusan egymásra épülő lépésre tagoljuk. A látványos, de bizonytalan siker helyett sokkal fontosabb a szerény, de biztos eredmény. Ha mindezekért a teljesítményekért dicséret jár, talán könnyebb a tanulóknak összegyűjteni az erejüket és nekivágni a következő feladatnak. Fontos tehát, hogy a tanár ne csak a hiányosságokra, kudarcra, hibákra reagáljon (többnyire negatívan, kevéssé építő módon), hanem elsősorban a pozitív eredményekre.

Sokban hozzájárul a nyelvórák oldott hangulatához a hibákhoz való helyes hozzáállás. Ha elfogadjuk, hogy a hiba természetes velejárója a tanulási folyamatnak, akkor könnyebben toleráljuk azt. A tanulóknak mindenképpen lehetőséget kell adni arra, hogy kísérletezhessenek a nyelvvel, felfedezhessék és kijavíthassák hibáikat, s ezáltal (is) fokozatosan megtanulják a nyelvet a kommunikáció eszközeként alkalmazni.

Tanuló és tanár számára egyaránt világosan el kell választani egymástól a gyakorló és mérési szakaszokat, s a gyakorló szakaszon belül azokat, amelyekben a korrekt nyelvhasználat a cél és azokat, amelyekben a kommunikatív szándék megvalósítása áll a középpontban. Ez utóbbi esetben hibának csak az számít, ami akadályozza a kommunikatív szándék megvalósulását.

Fontos továbbá a tanításban a differenciálás, tehát olyan munkaformák kialakítása, melyek keretében a tanulók lehetőséget kapnak a nyelvvel való kísérletezésre, az egyéni képességek tükrében végzett és egyéni szándékok által vezérelt nyelvi cselekvésre. A különböző munkaformák (egyéni-, pár- és csoportmunka, valamint az állomásokon való tanulás, a projektorientált tevékenységek, a projektmunka stb.) révén a tanulók megélhetik a közösen végzett munka örömét, lehetőséget kapnak lemaradásuk behozására és egyéni képességeik kamatoztatására.

Jelen tanterv nagy hangsúlyt helyez a projektmódszer meghonosítására a kerettantervhez illeszkedő, releváns alkalmazására a szakiskolai idegennyelv-oktatásban. A projektek célja a tanulók nyelvtanulási kedvének fenntartása, fokozása azáltal, hogy lehetőséget kapnak a nyelvtanulás örömeinek, a nyelvismeret hasznának közvetlen megtapasztalására, az iskolai és az iskolán kívüli valóság összekapcsolására a nyelv eszközével. A projektmódszer egyben kitűnő lehetőséget kínál a tanulók kompetenciáinak sokoldalú fejlesztésére. Kezdetben célszerű inkább kisebb, projektszerű

ötleteket megvalósítani és a projektmunkát az idegen nyelvi órakeretbe integrálni. Később, a tanulók projektkompetenciájának növekedésével a projektek mind tartalmilag mind formailag egyre komplexebbé válhatnak.

A receptív készségek fejlesztésénél nem szabad elfelejteni, hogy nem csak a totális értés (esetleg a szöveg lefordítása) lehet a cél. Sőt! Autentikus szövegek feldolgozása esetén sokszor elegendő, ha csak globálisan értjük meg egy szöveg üzenetét, vagy csak bizonyos információkat szűrünk ki belőle. A fejlesztés célja nem néhány szöveg mélyreható, alapos elemzése, hanem sok különböző fajtájú szöveg változatos módon történő feldolgozása.

A szókincs a feldolgozásra kerülő témák kapcsán, illetve a szövegekből kerül a tanításba. Fontos, hogy a tanulók tudják, mely szavakat elég csak megérteni (receptív szókincs) és melyeket kell aktívan használni is (produktív szókincs). A receptív és a produktív szókincs között nincs éles határ, a szavak ide-oda „vándorolnak”. A receptív szókincs azonban természetesen mindig nagyobb marad. A szókincs tanulása kapcsán fontosnak tartjuk megemlíteni az individuális, azaz az egy adott tanuló vagy tanulócsoport által ismert, használt szókészletet (melynek kiépítése és ismétlődő alkalmazása a tanulók és a tanár közös feladata), valamint a potenciális szókinccset. A hatékonyabb szótanulás érdekében fontos megismertetni a tanulókkal a szókincs megtanulásának és ismétlésének lehetőségeit.

A nyelvtani struktúrák tanítása során – a szókincshez hasonlóan – következetesen meg kell különböztetni azokat a szerkezeteket, amelyeket elég a tanulóknak csak megérteni, és azokat, amelyeket használniuk is kell. Ha a cél a nyelvtani szabályok tudatos alkalmazása, akkor minden esetben be kell tartani a fokozatosság elvét: recepció – reprodukció – rekonstrukció – produkció. A sikeres nyelvhasználathoz azonban sokszor elegendő, ha a tanuló egy adott nyelvtani szerkezetet csupán reprodukálni vagy rekonstruálni képes.

A produktív készségeken belül a beszédkészség fejlesztésekor a nyelvi normáknak megfelelő kiejtés és intonáció tanítása során törekednünk kell arra, hogy a hangokat ne izoláltan, hanem értelmes összefüggésekbe ágyazva gyakoroltassuk. A kiejtés és a mondathangsúly gyakorlásakor elsősorban azokra a jelenségekre kell nagy hangsúlyt fektetnünk, melyek a magyar tanulók számára különösen nehezek.

A produktív készségek fejlesztése során törekedni kell arra, hogy a tanulók a tanult nyelvi formákat egyre nagyobb mértékben spontán módon és rugalmasan is tudják alkalmazni. Ugyanakkor el kell fogadnunk, hogy nem minden tanuló szólal meg egyformán szívesen, illetve egyformán hamar. A bátortalanabb tanulókat nem szabad beszédre kényszeríteni, hanem ki kell várni, amíg egyéni nyelvtanulási tempójuk függvényében rövidebb vagy hosszabb idő után maguktól megszólalnak.

A hallás utáni értés- és a beszédkészség fejlesztése során törekedni kell, hogy a meghatározó minta ne csak a tanár kiejtése, hanglejtése legyen, hanem azt egészítse ki autentikus hanganyaggal. A nyelvi minta mennyiségének növelése érdekében (is) célszerű a nyelvórát célnyelven tartani.

Az egyes készségek és részkészségek fejlesztése történhet önállóan, de hosszú távon mindenképpen a készségek integrációja a cél. A fejlesztés mindig a receptív készségek irányából mutat a produktív készségek irányába. Ezt a célt nagyon jól szolgálja a projekt módszer.

10. Forrás

- Bárdos, J. (2000): *Az idegen nyelvek tanításának elméleti alapjai és gyakorlata*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- *Európai Nyelvtanulási Napló* (2001): Nodus Kiadó, Veszprém
- Hutchinson, T. – A. Waters (1987): *English for Specific Purposes*, Cambridge University Press
- *Közös Európai Referenciakeret* (2002): Oktatási Minisztérium – Pedagógus-továbbképzési Módszertani és Információs Központ Kht., Pilisborosjenő
- Kurtán, Zs. (2000): *Szakmai nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Kurtán, Zs. (2000): *Idegen nyelvi tantervek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- M. Nádas, M (2001): *Adaptivitás az oktatásban*. Comenius, Pécs
- M. Nádas, M (2003): *Projekt módszer*. Oktatás-módszertani Kiskönyvtár. Gondolat Kiadói Kör, Budapest
- *Nemzeti Alaptanterv 2003*: Oktatási Minisztérium, Budapest
- Robinson, P. (1991): *ESP Today: A Practitioner's Guide*. Prentice Hall International ELT

A modulokhoz javasolt források

- *Basic English for Science*. Beginner to Intermediate (2003) OUP
- Cornfort, J., S. Hilck, A. Savage (2003) *Basic Technical English* OUP
- Hollett, V.: *Tech Talk* Elementary, OUP
- Workshop (2000) OUP
- Demetriades, D. *Information Technology*
- White, L. *Engineering*
- Wood, N. *Business and Communication*
- Wood, N. *Tourism and Catering*

Néhány hasznos weboldal

Szavak kereséséhez és szókincsfejlesztő feladatok összeállításához hasznos:

http://www.tpub.com/content/aviation/14001/css/14001_60.htm

<http://www.ex.ac.uk/cimt/dictunit/dictunit.htm>

Konverziós táblázatok:

<http://www.refdesk.com/factmeas.html>

Országos Mérésügyi Hivatal

<http://www.omh.hu/hu/index.html>

http://www.europa.eu.int/youth/index.cfm?l_id=hu

<http://europass.cedefop.eu.int/europass/home/vernav/Europasss+Documents/Europass+CV/navigate.action>

<http://oneletrajziras.lap.hu>

http://www.job4smarts.com/karrier_cviras.html

http://www.bbc.co.uk/learning/subjects/environmental_studies.shtml

http://www.insurancetranslation.com/Glossary_Agent/environment.htm

Harris, Michael Mower, David–Sykorzyska, Anna: Opportunities Intermediate, Longman (88-89. oldal) + a hozzá tartozó hanganyag (job interview)

Hollett, Vicki: Tech Talk Elementary Coursebook + audio-cassette, Oxford University Press

Lloyd, Angela-Preier, Anne: Business Communication Games, Oxford University Press (fénymásolható anyagok az interjúra való felkészüléshez, az önéletrajz-íráshoz, valamint az állásinterjúhoz)

Mitchell, H.Q.: On Channel Tv Pre-intermediate Activity book + video, MMPublications

Oxenden, Clive- Latham-Koenig, Christina: New English Files Pre-Intermediate File 2., Oxford University Press

Workshop Series on Business English, Tourism and Catering and Information Technology, Oxford University Press (a sorozat több szakmához kapcsolódóan tartalmazza a szakmai szókincset és a hozzájuk rendelhető szakmai szituációkat).

www.palyanet.hu web-oldalon.

Let's read about című szöveggyűjtemény

Általános és szakmai képes szótár

Harmer, Jeremy (1991): The practice of English Language Teaching. Longman, London and New York

Byrne, Donn (1998): Teaching Oral English. Longman Handbooks for Language Teachers.

Hollett, Vicki: Tech Talk Elementary Coursebook + audio-cassette, Oxford University Press

ÉLŐ IDEGEN NYELVI KERETTANTERV A SZAKISKOLÁK 9–10. OSZTÁLYA SZÁMÁRA

A NÉMET MINT IDEGEN NYELV

1. Bevezetés

Az elmúlt évtized erőfeszítései ellenére a felnőtt magyar lakosság jelentős része még mindig nem rendelkezik legalább az alapvető kommunikatív szándékok megvalósításához szükséges idegennyelv-tudással. Ennek a helyzetnek a megváltoztatását célozza többek között a szakiskolákban folyó idegennyelv-oktatás fejlesztésére irányuló program. A program keretében a 9–10. osztályban minden tanuló számára kötelező egy élő idegen nyelv tanulása. Ez önmagában természetesen még nem elég ahhoz, hogy a tanulók használható nyelvtudásra tegyenek szert. Arra is szükség van, hogy a nyelvi képzés hatékony legyen, célkitűzéseiben, tartalmaiban és módszereiben megfeleljen a korszerű idegennyelv-oktatás iránt támasztott elvárásoknak és vegye figyelembe a nyelvtanulók képességeit és szükségleteit. Fontos továbbá az is, hogy a tanulók világosan lássák a nyelvtanulás hasznát, készek legyenek együtt dolgozni a tanárral és egymással a cél érdekében, partnerek legyenek saját tanítási-tanulási folyamatuk alakításában.

Jelen kerettantern az innováció egyik alappilléreként a Nemzeti alaptantervből kiindulva a szakiskolai helyi tantervek fejlesztéséhez kíván segítséget nyújtani. Középpontjában a tanuló áll, illetve az a törekvés, hogy a tanuló a szakiskolai idegennyelv-tanulás során olyan kompetenciák birtokába jusson, melyek képessé teszik az idegen nyelvi kommunikációra, valamint arra, hogy megfelelő motiváció esetén a kötelező nyelvtanulás időszakát követően önállóan is tovább tudja ápolni és fejleszteni idegennyelv-tudását. A használható nyelvtudás a tanuló számára nemcsak azt jelenti, hogy jobb eséllyel indul el a munkaerőpiacon, hanem egyben kulcsot is ad a kezébe más népek, más kultúrák, s ezáltal önmaga, saját népe és saját kultúrája alaposabb megismeréséhez, jobb megértéséhez.

A kerettantern tartalmazza a szakiskolai 9. és 10. osztályok idegennyelv-oktatásának céljait. A célokból kiindulva meghatározza a fejlesztési feladatokat és az elérhető eredményeket, a nyelvtanulás tartalmát és a legcélravezetőbb tanulásszervezési eljárásokat. A kitűzött célok megvalósításához a vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően évi 37 tanítási héttel és 111 tanórával számol (heti 2 kötelező tanóra + heti 1 tanóra a szabadon felhasználható órakeretből). Ennél alacsonyabb óraszámú iskolai keretek között idegen nyelvet oktatni nem tanácsos.

A kerettantern ajánlása szerint az idegen nyelv a szakiskolák 9. évfolyamának tantervében az 1–6. héten az ún. ráhangoló szakaszban jelenik meg. Ennek a szakasznak a legfontosabb céljai a nyelvtanulás fontosságának tudatosítása, a 9–10. osztály nyelvi programjának bemutatása, valamint a nyelv tanulásának megkezdésével ill. folytatásával párhuzamosan a tanulók figyelmének ráirányítása a hatékony nyelvtanulás módszereire.

A kötelező nyelvtanulás időszaka a 10. évfolyammal ér véget, amikor a tanuló ideális esetben

- képes arra, hogy az élet különböző területein, elsősorban személyes kapcsolataiban és a munka világában céljainak elérése érdekében A1–A2 szinten használja az idegen nyelvet,
- megfelelő idegen nyelvi alapokkal rendelkezik ahhoz, hogy a 11–12. évfolyamon szaknyelvi tanulmányokat folytasson,

- kedvet érez meglévő nyelvtudása ápolására és továbbfejlesztésére,
- érdeklődést mutat a nyelvtanulás, a tanult nyelv és a tanult nyelven beszélő emberek és kultúrájuk iránt.

2. A szakiskolák 9–10. évfolyamán folyó idegennyelv-oktatás céljai

Az idegennyelv-oktatás alapvető célkitűzése – korosztálytól és iskolatípustól függetlenül – a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának a fejlesztése. A kommunikatív nyelvi kompetencia fogalma azonos a használható nyelvtudással. Az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelenti, ami a nyelvhasználat során receptív és produktív nyelvi tevékenységekben nyilvánul meg, szóban vagy írásban.

A kommunikatív nyelvi kompetencia szintjeinek meghatározása a négy nyelvi alapkészség:

- beszédértés
- olvasásértés
- beszédkésztség
- íráskésztség

és ezek kombinációi, a szóbeli és írásbeli interakció területén történik.

A szakiskola 9–10. évfolyamán folyó idegennyelv-oktatás célja, hogy **a tanulók a 10. évfolyam végére**

- **a négy nyelvi alapkészség területén elérjék és biztonsággal teljesítsék a Közös Európai Referenciakeretben leírt hatfokú skálán mérve az A1 szintet,**
- **elmozduljanak az A2 szint irányába, és**
- **legalább egy vagy két nyelvi alapkészség területén (ezek jellemzően a beszédértés és/vagy beszédkésztség), ideális esetben mind a négy nyelvi alapkészség területén elérjék, esetenként túl is lépjenek az A2 szintet.**

Bár a kétéves tanulási folyamat összefüggő egységet képez, a 9. évfolyamon a hangsúly a felzárkóztatáson és az A1 szint elérése érdekében a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájában megmutatkozó hiányosságok pótlásán van. Az A2 szint irányába történő továbblépés túlnyomórészt a 10. évfolyam feladata.

3. Az A1 és A2 szintek meghatározása¹

3.1. A1 szint (minimumszint)

Beszédértés

- Képes önmagára, családjára és közvetlen környezetére vonatkozó ismerős szavakat és nagyon egyszerű mondatokat megérteni, ha lassan és érthetően mondják azokat.
- Képes megérteni ismerős kifejezéseket és egyszerű mondatokat, melyek a mindennapi élet konkrét szükségleteivel kapcsolatosak, ha lassan és érthetően beszélnek hozzá és a legfontosabb információkat többször elismétlik.
- Képes ismerős témakörökön belül lassan és érthetően elmondott rövid szövegek lényegét megérteni, ha sok bennük az internacionalizmus és van ideje feldolgozni a hallottakat.
- Képes megérteni neveket, számokat, árakat és időpontokat, ha lassan és érthetően beszélnek hozzá.

¹ A szintek leírása a tantervben a Közös Európai Referenciakereten és annak a német nyelvre kidolgozott konkretizálásán, a Glaboniat et al. által kifejlesztett „Profile deutsch” c. (Langenscheidt, 2002) összeállításon alapul.

Olvasásértés

- Képes egyszerű és jól strukturált szövegekben, melyek a mindennapok konkrét szükségleteivel kapcsolatosak, egyes szavakat és nagyon egyszerű mondatokat megérteni.
- Képes arra, hogy a sok internacionalizmust tartalmazó és/vagy képekkel illusztrált információközlő szövegek témáját beazonosítsa és a lényegi információkat megértse.
- Ismerős kontextusban képes megérteni neveket, számokat, árakat és időpontokat, valamint egyes szavakat és nagyon egyszerű kifejezéseket.

Beszédkésztség

- Képes arra, hogy konkrét, ismerős helyzetekben egyszerű szavakkal, hétköznapi szófordulatokkal és nagyon egyszerű nyelvtani szerkezetekkel alapvető információkat adjon önmagáról és közvetlen környezetéről.
- Képes ismerős, hétköznapi helyzetekben röviden és jól begyakorolt fordulatok segítségével közléseket megfogalmazni úgy, hogy beszéd közben időnként esetleg hosszabb szüneteket tart, szavak után kutat az emlékezetében, küzd a nehéz szavak kiejtésével és mondandóját olykor újrafogalmazza.
- Képes arra, hogy szavakat és szócsoportokat egyszerű kötőszavakkal, mint pl. „und”, „oder”, „und dann” összekössön.
- Képes az abc hangjait és egy adott mennyiségű szót és kifejezést úgy kiejteni, hogy beszédét nagyobb erőfeszítés nélkül meg lehet érteni.
- Közléseiben nagyjából megfelelően alkalmazza a szó- és mondathangsúlyt.

Íráskésztség

- Képes a személyére és az egészen mindennapi, ismerős dolgokra vonatkozó adatokat röviden és egyszerűen írásban megfogalmazni.
- Képes szótár segítségével mindennapi, ismerős témákhoz kapcsolódó feljegyzéseket készíteni.
- Képes számára ismerős szavakat és gyakran használt fordulatokat nagyjából helyesen leírni.
- Képes arra, hogy szavakat és szócsoportokat egyszerű kötőszavakkal, mint pl. „und”, „oder”, „und dann” összekössön.

Szóbeli interakció

- Képes egyszerű módon kommunikálni, ha beszédpartnere lassan és érthetően beszél, továbbá hajlandó arra, hogy mondanivalóját szükség esetén többször, többféleképpen elismételje és segítséget nyújtson a válaszadásban.
- Képes arra, hogy egyszerű beszélgetést kezdeményezzen, s ennek során érti és alkalmazza a köszönés, bocsúzkodás és az alapvető udvariassági formák legegyszerűbb változatait.
- Képes néhány egyszerű, jól begyakorolt kifejezéssel és mondattal megoldani olyan ismerős helyzeteket, melyek mindennapi, konkrét szükségleteihez kapcsolódnak.
- Képes jól ismert helyzetekben egyszerű szavak, kifejezések és nyelvtani szerkezetek segítségével megválaszolni a közvetlenül hozzá intézett kérdéseket és képes arra, hogy ő maga is feltegyen egyszerű kérdéseket.
- Képes rövid beszélgetésben előre begyakorolt fordulatok segítségével kommunikálni, még ha gyakran meg is akad és keresi a szavakat.
- Képes arra, hogy beszédpartnere mondanivalóját a mondathangsúly alapján kijelentésként, kérdésként vagy felszólításként értelmezze.
- Képes beszédében a mondathangsúlyt úgy alkalmazni, hogy mondanivalójában többnyire világosan elkülönüljön a kijelentés, a kérdés és a felszólítás.

- Kiejtése legalább annyira érthető, hogy beszélgetőpartnere többnyire követni tudja, amit mond.

Írásbeli interakció

- Képes arra, hogy ismerős témakörökben szótár segítségével egyszerű, rövid közléseket fogalmazzon meg, miközben a tanult egyszerű nyelvtani szerkezetek használatában még bizonytalanságokat mutat.
- Képes arra, hogy személyes kapcsolatai ápolására rövid, egyszerű szövegeket alkosson (pl. üdvözlőkártya, levelezőlap, e-mail).

3.2. A2 szint (alapszint)

Beszédértés

- Képes arra, hogy a mindennapi élet területén egyszerű mondatokat, gyakran használt szófordulatokat, szavakat megértsen.
- Képes arra, hogy felismerje a lassan és érthetően, valamint irodalmi német nyelven elhangzó és ismerős dolgokról szóló szövegek témáját.
- Képes ismerős témakörökön belül érthetően elmondott rövid szövegek lényegét megérteni, ha sok bennük az internacionalizmus és van ideje feldolgozni a hallottakat.
- Képes egyszerű, rövid, mindennapokkal kapcsolatos szövegek témáját meghatározni, valamint a szövegekből egyszerű, személyes szükségletei szempontjából fontos információkat kiszűrni.

Olvasásértés

- Képes egyszerű és jól strukturált, a mindennapi élettel összefüggő szövegek lényegét megérteni.
- Képes ismerős témakörökben egyszerű és formalizált szövegeket megérteni, ha azok nagyrészt gyakran előforduló szavakat és fordulatokat és/vagy internacionalizmusokat tartalmaznak.
- Képes arra, hogy hosszabb szövegekből kiszűrje és megértse a számára fontos információt.

Beszédkézség

- Képes arra, hogy mindennapi helyzetekben egyszerű nyelvi eszközökkel kifejezze magát, miközben azonban még gyakran megakad és szavak után kutat.
- Képes arra, hogy egyszerű szavakkal és esetenként rövid mondatokkal megközelítően korrekt közléseket fogalmazzon meg közvetlen környezetével (pl. emberek, helyek és helyszínek, munkahelyi vagy iskolai tapasztalatok) kapcsolatosan.
- Képes csekély szókincs és egyszerű nyelvtani szerkezetek segítségével ismerős témákról, személyes érdeklődési körében közléseket megfogalmazni.
- Közléseiben többnyire világosan ki tudja fejezni a szándékát.
- Képes egy esemény lefolyásáról megfelelő kötőszavak segítségével („zuerst”, „dann”, „nachher”, „später”, zum Schluss”) időbeli sorrendben beszámolni.
- Képes arra, hogy szavakat és egyszerű mondatokat kötőszavakkal (pl. „und”, „aber”, „denn”) összekössön.
- Képes mondatait helyesen hangsúlyozni és hosszabb közléseit megfelelően tagolni.
- Kiejtése többnyire nem nehezíti az értést, bár idegen akcentusa feltűnő.

Íráskészség

- Képes arra, hogy egyszerű kifejezésekkel és rövid mondatokkal nagyjából hibátlan közléseket fogalmazzon meg közvetlen környezetével kapcsolatban (pl. emberek, helyek és helyszínek, munkahelyi vagy iskolai tapasztalatok).
- Képes arra, hogy csekély szókinccsel és néhány egyszerű nyelvtani szerkezettel egyszerű formában nyilatkozzon ismerős témákról, őt magát személyesen érintő kérdésekről.
- Képes egy esemény lefolyásáról megfelelő kötőszavak segítségével („zuerst”, „dann”, „nachher”, „später”, zum Schluss”) időbeli sorrendben beszámolni.
- Képes arra, hogy egyszerű mondatokat fogalmazzon meg és ezeket egyszerű kötőszavakkal (pl. „und”, „aber”, „denn”) összekösse.
- Képes néhány fontos helyesírási szabály megközelítően helyes alkalmazására.

Szóbeli interakció

- Képes ismerős témákról egyszerű módon kommunikálni, ha beszélgetőpartnere irodalmi német nyelven szól hozzá és hajlandó arra, hogy kérésre bizonyos dolgokat megismételjen vagy átfogalmazzon.
- Képes arra, hogy a mindennapi élet konkrét szükségleteihez kapcsolódó helyzetekben rövid, egyszerű kifejezésekkel, mondatokkal kommunikáljon, miközben a kevésbé ismerős helyzeteket még nem mindig tudja megoldani és esetenként félreértésekbe bonyolódik.
- Képes arra, hogy megoldjon ismerős, egyszerű és rutinszerű nyelvi helyzeteket, de közléseit rövidre fogja.
- Képes arra, hogy ismerős helyzetekben egyszerű nyelvi eszközökkel kommunikáljon.
- Képes arra, hogy ismerős témakörben folyó beszélgetések során, ha azok lassan és érthetően zajlanak, kövesse a beszélgetések fonalát, kérdéseket tegyen fel, illetve kérdésekre válaszoljon.
- Képes arra, hogy nem értés esetén megkérje beszélgetőpartnerét, ismétlje meg a mondottakat vagy betűzzön bizonyos szavakat és kérésre ő maga is képes ezt megtenni.
- Képes beszédében a mondathangsúlyt úgy alkalmazni, hogy mondanivalójában világosan elkülönüljön a kijelentés, a kérdés és a felszólítás.
- Kiejtése többnyire nem zavarja közlései megértését.

Írásbeli interakció

- Képes jól ismert helyzetekben megfelelő szókinccsel rövid, egyszerű közléseket fogalmazni, melyekben sok a formalizált elem, visszatérő szófordulat.
- Képes rövid, személyes jellegű szövegekben, melyek egyszerű formában eseményekre és kívánságokra vonatkoznak, a közléseket megérteni és azokra egyszerű nyelvi eszközökkel reagálni.
- Képes gyakran használt szavak esetében alkalmazni a legfontosabb helyesírási szabályokat, s így a helytelen írásmódból adódó félreértéseket elkerülni.

Fenti szintleírások alapján az elérhető eredmények a helyi tantervekben tovább pontosíthatóak, a lehetőségek és a szükségletek alapján az összes készségre vonatkozóan vagy csak egyes készségterületeken kiegészíthetőek, módosíthatóak.²

Fontos, hogy ne csak a tanárok, hanem a tanulók is tisztában legyenek a nyelvtanítás–nyelvtanulás céljaival, az elérhető eredménnyel. Ennek érdekében érdemes beszélgetéseket kezdeményezni

² Ebben segítséget jelenthetnek a Profile deutsch c. összeállításban a „Detaillierte Kannbeschreibungen mit Beispielen” c. alfejezetek (Kannbeschreibungen A1 75–84 oldal; Kannbeschreibungen A2 85–94. oldal).

velük, melyek során egyrészt megismerhetik a célkitűzéseket, másrészt kinyilváníthatják véleményüket, javaslatokat, kívánságokat fogalmazhatnak meg.

4. Fejlesztési feladatok

A fejlesztési feladatok meghatározásakor figyelembe kell venni, hogy a szakiskolai tanulók esetében olyan célcsoportról van szó, melynek tagjai közül sokakra jellemző, hogy

- tanulási nehézségekkel küzdenek,
- gyakori iskolai élményük a kudarcc,
- kevés az önbizalmuk,
- csekély a tanulási motivációjuk,
- alacsony szintű az olvasottságuk,
- fejletlen a szövegértésük,
- az átlagosnál gyengébb a kommunikációs képességük,
- kevés támogatást, biztatást kapnak a szülői háttértől.

Mindezek tükrében az idegennyelv-oktatásnak ebben az iskolatípusban kiemelt feladata a tanulók nyelvtanulási kedvének felkeltése és fenntartása. Segíteni kell a tanulókat abban, hogy bízzanak önmagukban, megbizonyítsák önmaguknak és környezetüknek: képesek az idegen nyelv elsajátítására és különböző élethelyzetekben történő sikeres alkalmazására. Biztosítani kell számukra a feltételeket ahhoz, hogy logikusan egymásra épülő, kis lépésekben átismételhessék, rendszerezhessék és bővíthessék korábban megszerzett nyelvtudásukat vagy amennyiben valamilyen oknál fogva az előző évfolyamokon nem vagy csak rövid ideig tanulták az idegen nyelvet, felzárkózhassanak társaikhoz.

Fejleszteni kell a tanulók idegen nyelvi alapképességeit, a beszédértés és a beszédalképesség előtérbe helyezésével, ezen belül pedig a beszédalképesség területén a nyelvhelyesség helyett a folyamatosság és a megfelelő szóhasználat középpontba állításával.

Továbbá – mivel az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia szoros összefüggésben és állandó kölcsönhatásban áll az általános kompetenciákkal, ezektől sem a nyelvtanulás, sem pedig a nyelvhasználat során nem választható el – fejleszteni kell a tanulók

- **stratégiai kompetenciáját,** nagy hangsúlyt helyezve azokra a stratégiákra, melyek elősegítik az önálló nyelvtanulóvá válást, hatékonyabbá teszik a nyelvtanulást és megkönnyítik a nyelvhasználatot³
- **interkulturális kompetenciáját,** amibe beletartozik
 - a saját és az idegen kultúra egymáshoz való viszonyításának képessége
 - a más kultúrák képviselőivel való kapcsolatteremtés készsége és képessége
 - a kultúrák különbözőségeiből adódó félreértések kezelésére való készség és képesség
- **szociális kompetenciáját,** azaz az egymástól való tanulás és az egymásért végzett munka készségét és képességét
- **személyes kompetenciáit**

3 A nyelvtanítás egyik kiemelt feladata a szakiskolában éppúgy, mint más iskolatípusokban, a nyelvtanulók stratégiai kompetenciájának fejlesztése. A stratégiák helyes alkalmazása növeli az eredményes nyelvtanulást, fokozza az önbizalmat, növeli az önállóságot stb. Vö. Közös Európai Referenciakeret: nyelvtanulás, nyelvtanítás, értékelés. PTMIK, 2002:121ff és „Profile deutsch” Langenscheidt, 2002:166ff.

Fentiekből következik, hogy az idegennyelv-tanulás hatását tekintve a szakiskolában is jóval túlmutat a szaktárgyi kereteken és a maga speciális lehetőségei révén hatékonyan járul hozzá a NAT 2003-ban megjelölt és az alábbiakban felsorolt általános, tantárgyakon átívelő fejlesztési feladatok eléréséhez⁴:

Énkép, önismeret: A tanulóknak szorosabb és tágabb környezetükről szerzett ismeretei, tapasztalatai az életkor előrehaladtával egyre inkább lehetővé teszik, hogy árnyaltabban lássanak bizonyos összefüggéseket. Az idegen nyelv tanulása során nemcsak az idegen világot fedezik fel, hanem fokozatosan megtanulják önmagukat is az idegen szemével látni, azaz relativizálódik az önmagukról és az őket körülvevő világról alkotott képük, árnyaltabbá válik az önképük.

Az ismerős és az idegen felületes összehasonlításán túl képessé válnak bizonyos jelenségek mélyebbre ható elemzésére. A hasonlóságok és a különbségek tematizálása során fejlődik képességük a kölcsönös megértésre, megtanulják elfogadni és tisztelni a másságot.

Hon- és népismeret – európai azonosságtudat – egyetemes kultúra: Az idegen nyelvek tanulása nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók megismerjék és megtanulják becsülni a közös európai értékeket és eredményeket, valamint az egyetemes emberi kultúra értékeit és eredményeit. Egyúttal jobban megismerik és megértik saját kultúrájukat. Fokozatosan képessé válnak a magyar nemzeti és az európai azonosságtudat összhangjának megteremtésére.

Környezeti nevelés: Az idegen nyelv tanítása során a tárgyalt témakörök révén könnyen megteremthető a kapcsolat a környezeti neveléssel. Mivel pl. a német nyelvterületen komoly hagyományai és eredményei vannak a környezetvédelemnek, autentikus anyagok egész sora áll a rendelkezésre ahhoz, hogy az idegen nyelv tartalmain keresztül e nevelési cél elérése érdekében munkálkodjunk.

Információs és kommunikációs kultúra: Az idegen nyelvi kommunikációt minden esetben célszerű az anyanyelvi kommunikációs ismeretekre építeni. Nem elhanyagolható azonban az a hatás sem, melyet az idegen nyelvi kommunikáció terén szerzett tapasztalatok gyakorolnak az anyanyelvi kommunikációs kultúrára, annak fejlődésére, tudatos(abb) alakítására.

A tanulók kommunikatív kompetenciájának kialakulásában és fejlődésében jelentős szerepet játszanak a különböző információhordozók, melyek ésszerű és mértékletes használatának megtanításában az iskola és ezen belül az idegennyelv-oktatás fontos szerepet játszik.

Tanulás: A társadalmi változásokból, az egyén szükségleteinek alakulásából eredően a jövő embere számára a használható nyelvtudás mellett egyre inkább fontos lesz az is, hogy képes legyen nyelvtudását szinten tartani, továbbfejleszteni, s adott esetben újabb nyelveket önállóan megtanulni. E célkitűzések tükrében rendkívül lényeges, hogy a tanulók még az iskolában elsajátítsák azokat a tanulási stratégiákat és technikákat, amelyek nemcsak abban segítik őket, hogy hatékonyabbá váljon tanulási folyamatuk, hanem abban is, hogy fokozatosan önálló nyelvtanulóvá váljanak. Lehetőséget kell nekik adni arra, hogy megtapasztalják, mi az, ami segíti, illetve gátolja őket a tanulásban, milyen tanulótípushoz tartoznak.

Testi és lelki egészség: A harmonikus élet egyik alapfeltétele, hogy az ember szeresse feladatait, szívesen és ne feszültségben, szorongva végezze munkáját. Ha sikerül az idegennyelv-órákon oldott, kellemes hangulatot teremteni, ahol tanár és diák, diák és diák kölcsönösen elfogadják egymást, ahol az egyén és a csoport együtt és egymásért dolgozik, ahol a nyelvvel való kreatív és örömteli foglalkozás áll a tevékenységek középpontjában, ahol szabad hibázni (hiszen a hiba a tanulási folyamat szerves része), ahol mindenkinek lehet sikerélménye és az egyén teljesítményét elsősorban önmagához viszonyítva méri, ott nő az egyén önbizalma és ez pozitívan hat vissza az egyéniségre.

Ezen túl az egészséges életmódról a nyelvórák keretében különböző összefüggésekben eshet szó: sport, napirend, helyes táplálkozás stb. Érdekes és tanulságos lehet az életvitel tanulmányozása más országokban, más kultúrákban és az összehasonlítás saját valóságunkkal.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire: Az idegen nyelv tanítása során fontos számba venni, hogy a tanuló várhatóan milyen környezetben, milyen szerepekben fogja használni az idegen nyelvet.

4 Lásd NAT 2003.

Ezekre a szerepekre kell őt ugyanis elsősorban felkészíteni. Fontos az is, hogy a tanuló az idegen nyelv tanulása során foglalkozhasson olyan témákkal, melyek illeszkednek a jövőről alkotott elképzeléseihez. Mivel a nyelvtudásra itthon és külföldön is az élet számos területén, sok szakmában van szükség, közvetlen és jövőbeni haszna minden tanuló számára nyilvánvaló kell, hogy legyen.

5. A 9–10. évfolyam kerettantervi tartalmai

5.1. Alapelvek

A kommunikatív tevékenységek minden esetben témakörökhöz, témákhoz, résztémákhoz kapcsolódnak. A témakörök meghatározásához a tanulók aktuális és jövőbeni szükségletein túl elsősorban érdeklődésük, meglévő ismereteik, tapasztalataik szolgálnak alapul. A tartós motivációhoz azonban nem elég csupán az anyanyelvi világ felfedezése során már megszerzett tapasztalatok „átfordítása” az idegen nyelvre (lásd hagyományos tankönyvi szövegek). A tanulóknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy az új nyelv segítségével „új világokat” fedezzenek fel, valamint a már „ismert világot” addig ismeretlen aspektusokból újra szemügyre vegyék, összevessék az ismerőst a még ismeretlennel, hasonlóságokat és különbségeket fedezzenek fel.

Mindez elképzelhetetlen autentikus szövegek nélkül. A szövegek rendkívül különbözőek lehetnek, pl. dalok, versek, játékok, történetek, rádiós és televíziós adások (kvízzjátékok, ismeretterjesztő filmek), reklámszövegek, időjárás-jelentés, áruházi és utazási prospektusok, katalógusok, programfüzetek, menetredek, telefonkönyvek, különféle termékek csomagolásán feltüntetett információk, belépőjegyek, számlák, étlapok, szórólapok, nyomtatványok, receptek, használati utasítások (automaták, telefon, játék stb.), játékszabályok, újságcikkek, lexikoncikkek, térképek, áruházi útmutatók, üdvözlőlapok, hivatalos és magánjellegű levelek, naplószerű jegyzetek, feljegyzések, üzenetek stb.⁵

A szövegek kiválasztásakor ügyelni kell arra, hogy a tanulók minél árnyaltabb képet kapjanak a célnyelvi ország(ok)ról. Fontos, hogy a szövegek felkeltsék kíváncsiságukat, elgondolkottassák, esetleg megnevettsék őket; lehetőséget nyújtsanak nekik arra, hogy szárnyalhasson fantáziájuk, kibontakozhasson kreativitásuk.

A kerettanterv a 9–10. évfolyamon feldolgozandó tananyagot modulokba rendezve tartalmazza. A modulok önálló tematikus egységek, így feldolgozásuk sorrendje a tanulók érdeklődése tükrében nagyrészt tetszés szerint alakítható. Mivel a résztémák a modulokon belül, illetve azokon átívelve hálószerűen kapcsolódnak egymáshoz, a feldolgozás során a legkülönbélebb „mintázatot” alkothatják. Az „Én és a családom” témakörből például könnyedén elágazhatunk „Az otthonom” témakör felé, ha a tanulók szívesen foglalkoznak azzal a kérdéssel, hogy ki, hol, kivel, hogyan lakik. A résztémát aztán tovább mélyíthetjük a „Terveim, álmaim” témakör keretén belül. A tanulók megtervezhetik álmaik házáat, majd visszakanyarodhatnak az „Én és a családom” témakörhöz, s elképzelhetik az ideális férjet/feleséget, barátot/barátnőt, elgondolkodhatnak, hogy hány gyerekre vágnak stb. A „Ruhatáram télen-nyáron” témakör nyitható a „Végre itt a nyár!” témakör felé, hiszen mást csomagolunk a bőröndbe, ha egy tópartra utazunk vagy ha túrára indulunk a hegyekbe. S ha már ott vagyunk valahol egy kempingben és éppen paprikás krumplit készítünk bográcsban, logikusan adódhat az átvezetés a kedvenc ételek, a főzés tudománya, azaz az „Eszem-iszom” témakör felé, s belekukkanthatunk a kempingben lakó, különböző országokból érkező emberek fazekába. S még egy utolsó példa: a „Barátaim” témakör összekapcsolható a „Végre itt a nyár!” témakörrel, ha barátainkkal készülünk eltölteni a nyári szabadságunkat, a „Szabadidőmben” témakörrel, ha velük járunk sportolni, bulizni vagy az „Eszem-iszom” témakörrel, ha együtt készítjük a legközelebbi születésnapra a szendvicseket és együtt vesszük meg az összes hozzávalót.

A moduláris tantervi struktúra előnye, hogy mind a tanár, mind a tanuló számára megkönnyíti az eligazodást a tananyagban azáltal, hogy áttekinthető, kisebb egységekre tagolja a tanítás-tanulás

5 A további autentikus szövegtípusokat lásd „Profile deutsch” 62–63. oldal.

folyamatát. Az egyes témakörök többszöri, több különböző összefüggésben történő feldolgozása biztonságot ad, hiszen újra és újra lehetőség nyílik bizonyos anyagrészek megtanítására-megtanulására, átismétlésére. Így elkerülhetővé válik a lemaradások észrevétlen felhalmozódása.

A tanterv moduláris jellegéből adódik, hogy a tartalmi és a nyelvi fejlődés összehangolásának feladata nagyrészt a tanárra hárul. A motiváció felkeltése és fenntartása érdekében nagyon fontos, hogy a tanulás során mindenkor a tartalom, a kommunikatív szándék és a folyékonyág álljon az előtérben, s ehhez igazodjanak a megtanulandó nyelvi elemek, a szókincs és a nyelvtani struktúrák.

5.2. Javasolt témakörök:

1. **Wie lerne ich Fremdsprachen? / Hogyan tanuljak idegen nyelveket?**
2. **Ich und meine Familie / Én és a családom**
3. **Mein Zuhause / Az otthonom**
4. **Meine Freunde / A barátaim**
5. **Klamotten für alle Jahreszeiten / Ruhatáram télen-nyáron**
6. **Tischlein, deck dich! / Eszem-iszom**
7. **Das steht noch in den Sternen / Terveim, álmaim**
8. **In meiner Freizeit / Szabadidőmben**
9. **Berufswahl / Válasszunk szakmát!**
10. **Hurra, Ferien! / Végre itt a nyár!**

A témakörök és azokon belül a témák, résztémák feldolgozásának sorrendje a tanulók érdeklődése, igénye szerint szabadon alakítható (lásd fent). A számozás csupán a könnyebb tájékozódást hivatott segíteni. Kivételt egyedül a lista elején álló „Hogyan tanuljak idegen nyelveket?” című témakör képez, melynek céljából és tartalmából adódóan mindenképpen a kezdő, ráhangoló szakaszban, tehát a tanítási-tanulási folyamat legelején kell állnia.

A továbbiakban ajánlásokat fogalmazunk meg a témakörök évfolyamokra bontását illetően, tekintettel azok tartalmára, ill. a tartalmakhoz kapcsolódó kommunikatív feladatok komplexitásának fokára. Mivel a témakörök azokat a legfontosabb területeket fedik le, melyeken a nyelvtanulóknak, nyelvhasználóknak aktuálisan és a jövőben vélhetően leginkább szüksége lesz a használható nyelvtudásra, valamint mivel az alapkultúrás vizsga témakörei nagyjából egybeesnek a jelen kerettantervben szereplő témakörökkel, tanácsos az összes felsorolt témakör feldolgozása, ha nem is azonos mélységben. Az itt következő felsorolásban a modulokat „A” és „B” csoportokra bontjuk. Azt javasoljuk, hogy az „A” modulokat (egyszerre vagy részletekben, építve a témakörökön belül a tematikus kapcsolódási pontokra) minden, a tanulókat érdeklő témára ill. résztémára kiterjedően, a projektek nyújtotta lehetőségeket is megragadva dolgozzák fel. A „B” modulok esetében elegendő lehet a témakör legfontosabb, a tanulókat leginkább érdeklő aspektusának/aspektusainak a tárgyalása is. Hangsúlyozzuk azonban, hogy az általunk megadott bontás nem veszi, mert nem is veheti figyelembe a helyi sajátosságokat, a tanulók érdeklődését, igényeit stb. A mélyebben vagy kevésbé mélyen feldolgozandó tartalmak kiválasztása, a témák és résztémák kapcsolódási pontjainak meghatározása a helyi tantervek feladata.

Tanácsos azonban „mamutmodul” helyett a modulokat kisebb egységekre (témákra, résztémákra) bontani és a kétéves program során az egyes témakörökre különböző szempontok szerint, más-más kapcsolódási pontok mentén többször is visszatérni.

5.3. A témakörök javasolt felosztása a 9. és 10. évfolyam között:

A modul neve:	Óraszám
9. évfolyam:	
„A” modulok:	
1. Wie lerne ich Fremdsprachen? / Hogyan tanuljak idegen nyelveket?	(12-24 óra)
2. Ich und meine Familie / Én és a családom	(14-28 óra)
3. Mein Zuhause / Az otthonom	(14-28 óra)
10. Hurra, Ferien! / Végre itt a nyár!	(14-28 óra)

A modul neve:	Óraszám
9. évfolyam:	
„B” modul:	
4. Meine Freunde / A barátaim	(10-20 óra)
5. Tischlein, deck dich! / Eszem-iszom	(10-20 óra)
10. évfolyam:	
„A” modulok	
7. Das steht noch in den Sternen / Terveim, álmaim	(14-28 óra)
8. In meiner Freizeit / Szabadidőmben	(14-28 óra)
9. Berufswahl / Válasszunk szakmát! (általános és szakmaspecifikus rész)	(36-72 óra)
„B” modulok:	
6. Klamotten für alle Jahreszeiten / Ruhatáram télen-nyáron	(10-20 óra)

Az alábbiakban a modulok keretében kitűzött fejlesztési feladatokat, tananyagtartalmakat, javasolt tevékenységeket és elérhető eredményeket a jobb áttekinthetőség kedvéért táblázatos formában ismertetjük. Fontos azonban kiemelni, hogy

- a fejlesztési feladatok döntő többsége csak hosszú távon, folyamatos munkával, több modul keretében érhető el. Ez magyarázza ismétlődésüket a táblázatos összeállításban.
- a tevékenységek minden esetben konkrét feladatok keretében valósulnak meg, melyek kiválasztása a tanár feladata a mindenkor tanulócsoporthoz való igazításnak, érdeklődésének, a munka folyamatának stb. ismeretében. A tanulói önállóság fejlődésével párhuzamosan egyre inkább maguk a tanulók is bevonhatóak a feladatok kiválasztásába és kialakításába, főként akkor, ha a munka kisebb-nagyobb projektek keretében zajlik. (A tanterv 4. fejezetében található összeállítás kommunikatív feladatokat tartalmaz, természetesen a teljesség igénye nélkül.)
- A nyelvtanulás sajátosságából adódóan (a nyelv a tanulás célja és egyben eszköze is) az egyes modulok keretében elérhető eredmények más-más tartalmi vonatkozásban, de mindig azonos készségterületeken határozhatóak meg: hallott/olvasott szöveg értése, szóbeli/írásbeli kifejezőképesség, szóbeli és írásbeli interakció, valamint ezek háttérében adott szókincs és nyelvtani szerkezetek ismerete, kiejtés, intonáció, helyesírás. Az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia fejlődéséhez kapcsolódnak és azzal szoros összefüggésben alakulnak a tanulók stratégiai, interkulturális, szociális és személyes kompetenciái.
- A modulok leírását tartalmazó táblázatok végén minden esetben megadtunk néhány olyan komplex témát, amely különösen alkalmasnak tűnik kisebb-nagyobb projektek keretében való feldolgozásra. Az ötletek sora – a tanulók érdeklődését, a helyi adottságokat, lehetőségeket stb. is figyelembe véve – tetszés szerint tovább bővíthető. Annak kiválasztása, hogy a lehetséges témák közül melyikre illetve melyek valósuljanak meg, elsősorban a tanulók feladata, hiszen övék a kivitelezés felelőssége is. A tanárnak persze fel kell készülnie arra, hogy a döntés folyamata konfliktusokkal lehet terhelt, s a tanulók gyakorlatlansága a projektmunka bármely fázisában (tervezés, kivitelezés, értékelés – nem osztályozás, mert arra a projektmunka nem alkalmas) nehézségeket okozhat. A siker azonban kárpótol mindezt. Egy-egy jól sikerült projektprezentáció (tabló, kollázs, plakát, hang- vagy videofelvétel, színdarab stb.) maradandó élményt jelenthet egyén és csoport számára egyaránt, és hosszú távon erősítheti a tanulási kedvet.

6. A 9–10. évfolyam moduljai

1. Wie lerne ich Fremdsprachen? / Hogyan tanuljak idegen nyelveket? (12-24 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló – ismerje meg új környezetét (osztálytársait, tanárát, iskoláját);	Ismerkedés az új osztálytársakkal, a nyelvtanárral, az iskolával	Egyszerű nyelvi eszközök felhasználásával lebonyolított, többnyire irányított beszélgetések páros és csoportmunkában, illetve plénumban (szükség szerint olykor az anyanyelven is)	A tanuló – beilleszkedik az új tanulási környezetbe;
– ismerje meg az előtte álló nyelvtanulási szakasz legfontosabb célkitűzéseit, tartalmait és véleményével konstruktív módon járuljon hozzá azok alakításához;	Ismerkedés a tantervvel: tantervi célok megismerése és megvitatása, egyéni célok megfogalmazása A 9–10. osztályban feldolgozandó témakörök megismerése és megvitatása	Kutató- és gyűjtőmunka az interneten, lexikonokban, könyvtárakban stb. Interjúk készítése	– megismeri és elfogadja az előtte álló tanulási szakasz legfontosabb célkitűzéseit, tartalmait; – látja az általa tanult idegen nyelv szerepét, fontosságát saját maga és környezete életében;
– ismerje fel és lássa be az önálló tanulásra való képesség fontosságát; – ismerje meg a legalapvetőbb tanulótípusokat és tudja ezeket az ismereteket önmagára vonatkoztatni; – tudatosítsa magában és erősítse az általa alkalmazott hatékony (nyelv)tanulási stratégiákat, fejlessze, tökéletesítse stratégiai kompetenciáját;	Ötletbörze a nyelvtanulás hatékonyságának növelésére		– érti és érzi a hatékony tanulás érdekében a tanulási stratégiák ismeretének fontosságát, képes a legalapvetőbb tanulási stratégiák alkalmazására;
– ismerje meg és fogadja el a közös munka szabályait;	Nyelvórai szabályok – a közös munka kereteinek meghatározása		

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
– rendelkezzen alapvető ismeretekkel a célnyelvi országokról, a célnyelvnek Magyarországon, Európában és a világban játszott szerepéről.	A célnyelvi országokkal kapcsolatos alapvető ismeretek rendszerezése, elmélyítése, valamint a célnyelvre, annak szerepére, hasznára stb. vonatkozó ismeretek szerzése, felfrissítése, bővítése	A kutató- és gyűjtőmunka során, az interjúk, beszélgetések keretében szerzett információk vizualizálása különböző kreatív ötletek megvalósítása révén (pl. rajzos, fényképes dokumentáció, tábló)	– képes egyszerű hallott/olvasott szövegekből a legalapvetőbb információk (számok, nevek, internacionalizmusok stb.) kiszűrésére és felhasználására egy meghatározott feladat elvégzése érdekében; – képes egyszerű kérdések/válaszok, néhány nagyon egyszerű, összefüggő mondat megfogalmazására a modul keretén belül feldolgozott tartalmakkal kapcsolatosan; – ismeri és elfogadja a csoportban való nyelvtanulás eredményessége érdekében az általa betartandó szabályokat; – rendelkezik a célnyelvi országokkal kapcsolatos és a célnyelvnek a szűkebb és tágabb környezetében játszott szerepére vonatkozó alapvető ismeretekkel.

Projektötletek:

- A német nyelvterület országai
- A német nyelv szerepe a nagyvilágban
- A német nyelv szerepe Magyarországon egykor és napjainkban

2. Ich und meine Familie / Én és a családom (14-28 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a feldolgozandó témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben: – fejlődjön a négy nyelvi alapkészsége, bővüljön a tematikus szókincse – ismerje fel és alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges legalapvetőbb nyelvtani szerkezeteket – beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre	Bemutakozás (alapvető személyi adatok: családnév, keresztnév, kor, lakhely, állampolgárság, foglalkozás, esetleg kedvenc ételek, kedvenc időtöltés, háziállatok stb.)	Egyszerű nyelvi eszközök felhasználásával lebonyolított, többnyire irányított beszélgetések páros és csoportmunkában, illetve plénumban	A tanuló – képes egyszerű, a „család” témakörhöz kapcsolódó hallott/olvasott szövegekből a legalapvetőbb információk kiszűrésére és felhasználására meghatározott kommunikatív feladatok elvégzése érdekében;
	Családtagok bemutatása: rokon kapcsolatok megnevezése, családtagok legfontosabb adatainak, jellemzőinek felsorolása (név, kor, foglalkozás, esetleg külső és belső tulajdonságok, kedvenc időtöltés stb.).	Személyek/cselekvések bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel	– képes arra, hogy idegen nyelvi kommunikatív helyzetekben kérdésekre válaszolva vagy néhány egyszerű, összefüggő mondatban meséljen önmagáról és családjáról; – ismeri és megfelelően alkalmazza a „család” témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges alapvető szókincset és nyelvtani szerkezeteket;
	Egy napom: a mindennapokra jellemző alapvető tevékenységek felsorolása, napszakokhoz, esetleg időpontokhoz való kapcsolása A család egy hétköznapijának bemutatása, a családtagok feladatai		

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
– Fejlődjön az interkulturális kompetenciája: – legyen nyitott a célnyelvet beszélő népek és kultúrájuk, valamint más népek és kultúrák iránt – legyen képes saját népét és kultúráját kívülről, a külső szemlélő helyzetéből is látni	A témába vágó célnyelvi szövegek, hanganyagok feldolgozása alapján a német nyelvterület országaiban élő hasonló korú fiatalok személyének, családjának megismerése	A témakörhöz kapcsolódó hallott/olvasott szövegek feldolgozása A beszélgetések, illetve hallott/olvasott szövegek feldolgozása során kapott információk feldolgozása, kreatív módon történő megjelenítése (szóban, írásban, rajzos formában stb.) Különböző forrásokból származó/különböző személyekkel kapcsolatos információk összevetése, hasonlóságok és különbségek felfedezése	– érdeklődéssel, nyitottan fordul a másság (pl. más, az övétől esetleg jelentősen eltérő családmodellek) felé;
– Fejlődjön a stratégiai kompetenciája			– ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási stratégiát.

Projektötletek:

- Közös bemutatkozó tabló/kollázs készítése az osztályban a tanulók gyermekkori fényképeinek felhasználásával, esetleg rejtvénytyszerűen, megoldókulccsal
- Rövid, fotókkal illusztrált bemutatkozó interjúk/újságcikkek készítése diákújság, esetleg partnerkapcsolat részére
- Felmérés készítése az osztályban tanulók mindennapjairól – az eredmények diagramok, táblázatok stb. formájában történő rögzítése, kiértékelése, kommentálása

3. Mein Zuhause / Az otthonom (14-28 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló használja az idegen nyelvet a feldolgozandó témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben: – fejlődjön a négy nyelvi alapkészsége; – bővüljön a tematikus szókincse; – ismerje fel és alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges legalapvetőbb nyelvtani szerkezeteket; – beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.	A tanuló szobájának/lakóterének bemutatása fényképek, rajz alapján	Egyszerű nyelvi eszközök felhasználásával lebonyolított, többnyire irányított beszélgetések páros és csoportmunkában, illetve plénumban Tárgyak, személyek összefüggő leírása egyszerű nyelvi eszközökkel	A tanuló – képes egyszerű, a témakörhöz kapcsolódó hallott/olvasott szövegekből a legalapvetőbb információk kiszűrésére és felhasználására meghatározott kommunikatív feladatok elvégzése érdekében; – képes arra, hogy idegen nyelvi kommunikatív helyzetekben kérdésekre válaszolva vagy néhány egyszerű, összefüggő mondatban meséljen közvetlen és távolabbi lakókörnyezetéről;
	Kedvenc bútordarab bemutatása		
	A lakás egyéb helyiségeinek bemutatása		
	A lakás és közvetlen környezetének bemutatása (kert, park, üzletek, posta stb.)		
	A szomszédok bemutatása		
	Az iskolától hazáig – útvonalleírás		– képes egyszerű nyelvi eszközökkel útbaigazítást adni, illetve egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott útbaigazítás alapján tájékozódni; – ismeri és megfelelően alkalmazza a „lakás, lakóhely” témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges alapvető szókincset és nyelvtani szerkezeteket;

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
Fejlődjön az interkulturális kompetenciája:	A témába vágó olvasott célnyelvi szövegek, hanganyagok feldolgozása alapján a német nyelvterület országaiban élő hasonló korú fiatalok lakókörnyezetének megismerése	A témakörhöz kapcsolódó hallott/olvasott szövegek feldolgozása	– érdeklődéssel, nyitottan fordul a másság (pl. más, az övétől esetleg jelentősen eltérő lakókörnyezetek) felé;
Fejlődjön a stratégiai kompetenciája			– ismer és alkalmaz néhány további alapvető tanulási stratégiát.

Projektötletek:

- Lakberendezési újság, katalógus segítségével álomszoba, álomlakás/ház berendezése
- Egy vicces lakás/ház megtervezése/berendezése
- Ki hol lakik? Lakóhelyek a nagyvilágban – fríz készítése

4. Meine Freunde / A barátaim (10-20 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a feldolgozandó témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben:	Egy jó/a legjobb barát bemutatása, személyes adatok, külső, belső tulajdonságok	Egyszerű nyelvi eszközök felhasználásával lebonyolított, többnyire irányított beszélgetések páros és csoportmunkában, illetve plénumban Személyek, tevékenységek	A tanuló – képes egyszerű, a témakörhöz kapcsolódó hallott/olvasott szövegekből a legalapvetőbb információk
	A barátom és én – hasonlóságok és különbségek megnevezése		

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
– fejlődjön a négy nyelvi alapkészsége; – bővüljön a tematikus szókincse; – ismerje fel és alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges legalapvetőbb nyelvtani szerkezeteket; – beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.	Közös programok	összefüggő bemutatása/leírása egyszerű nyelvi eszközökkel	- kiszűrésére és felhasználására meghatározott kommunikatív feladatok elvégzése érdekében; – képes arra, hogy idegen nyelvi kommunikatív helyzetekben kérdésekre válaszolva vagy néhány egyszerű, összefüggő mondatban meséljen barátjáról/barátairól; – ismeri és megfelelően alkalmazza a „barátság”, „lakóhely” témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges alapvető szókincset és nyelvtani szerkezeteket;
Fejlődjön az interkulturális kompetenciája: – legyen nyitott a célnyelvet beszélő népek és kultúrájuk, valamint más népek és kultúrák iránt; – legyen képes saját népét és kultúráját kívülről, a külső szemlélő helyzetéből is látni.	A témába vágó olvasott célnyelvi szövegek, hanganyagok feldolgozása alapján a német nyelvterület országaiban élő hasonló korú fiatalok lakóköznyezetének megismerése	A témakörhöz kapcsolódó hallott/olvasott szövegek feldolgozása A beszélgetések, illetve a hallott/olvasott szövegek feldolgozása során kapott információk feldolgozása, kreatív módon történő megjelenítése (szóban, írásban, rajzos formában stb.) Különböző forrásokból származó/különböző személyekkel kapcsolatos információk összevetése, hasonlóságok és különbségek felfedezése	– érdeklődéssel, nyitottan fordul a másság, a barátság fogalmának az övétől esetleg jelentősen eltérő tartalma felé;
– Fejlődjön a stratégiai kompetenciája			– ismer és alkalmaz néhány további alapvető tanulási stratégiát.

Projektötletek:

- Interjú készítése az osztályban „Miért ő a legjobb barátom?” címmel – pozitív tulajdonságok/élmények összegyűjtése, kreatív módon történő ábrázolása
- Újságcikk készítése az iskolaújság számára „A legjobb barátom” címmel
- Fényképsorozatok/album/tabló készítése barátokkal közös programokról
- Barátságkarkötő (Freundschaftsband) készítése

5. Klamotten für alle Jahreszeiten / Ruhatáram télen-nyáron (10-20 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a feldolgozandó témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben: – fejlődjön a négy nyelvi alapkészsége; – bővüljön a tematikus szókinccse; – ismerje fel és alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges legalapvetőbb nyelvtani szerkezeteket; – beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre;	Kedvenc ruhadarabjaim	Egyszerű nyelvi eszközök felhasználásával lebonyolított, többnyire irányított beszélgetések páros és csoportmunkában, illetve plénumban Személyek, tevékenységek összefüggő bemutatása/leírása egyszerű nyelvi eszközökkel	A tanuló – képes egyszerű, a témakörhöz kapcsolódó hallott/olvasott szövegekből a legalapvetőbb információk kiszűrésére és felhasználására meghatározott kommunikatív feladatok elvégzése érdekében; – képes arra, hogy idegen nyelvi kommunikatív helyzetekben kérdésekre válaszolva vagy néhány egyszerű, összefüggő mondatban meséljen öltözködési szokásairól;
	Hajviselet, smink, testékszerek		
	Mit vegyek fel? (Öltözékek összeállítása iskolába, buliba, osztálykirándulásra, farsangra stb.) Időjárás megfigyelése napra/hétre/évszakra/égövre vonatkozóan. Esetleg: extrém időjárási viszonyok okozta katasztrófák		
	Új ruhadarab, cipő stb. vásárlása		– képes arra, hogy egyszerű, rutinszerűen zajló párbeszédekben részt vegyen (pl. vásárlás); – ismeri és megfelelően alkalmazza a „ruházat” és az „időjárás” témakörökhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges alapvető szókinccset és nyelvtani szerkezeteket;
Fejlődjön az interkulturális kompetenciája: – legyen nyitott a		A témakörhöz kapcsolódó hallott/televízióban hallott–látott/olvasott szövegek feldolgozása	– érdeklődéssel, nyitottan fordul a másság, az övétől esetleg jelentősen

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
célnyelvet beszélő népek és kultúrájuk, valamint más népek és kultúrák iránt; – legyen képes saját népét és kultúráját kívülről, a külső szemlélő helyzetéből is látni.		Szövegszegény dokumentumok értelmezése (grafikonok, térképek stb.) A beszélgetések, illetve a hallott/olvasott szövegek feldolgozása során kapott információk feldolgozása, kreatív módon történő megjelenítése (szóban, írásban, rajzos formában stb.) Különböző forrásokból származó/különböző személyekkel kapcsolatos információk összevetése, hasonlóságok és különbségek felfedezése	eltérő öltözködési szokások felé;
– Fejlődjön a stratégiai kompetenciája			– ismer és alkalmaz néhány további alapvető tanulási stratégiát.

Projektötletek:

- Vices divatbemutató
- Kollázs/plakát készítése egy német ruházati áruház katalógusának kínálatáról/rendelés katalógusból
- Divatirányzatok a múltban (pl. festmények, lexikonok stb. segítségével)
- A jövő divatja – divatbemutató 2050-ben

6. Tischlein, deck dich! / Eszem-iszom (10-20 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a feldolgozandó témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben:	Étkezési szokásaim – mikor, mit szoktam enni/inni	Egyszerű nyelvi eszközök felhasználásával lebonyolított, többnyire irányított beszélgetések páros és csoportmunkában, illetve plénumban	A tanuló – képes egyszerű, a témakörhöz kapcsolódó hallott/olvasott szövegekből a legalapvetőbb információk
	Munkamegosztás a családban – ki vásárol, ki főz, ki teríti meg/ki szedi le az asztalt, ki mosogat		
	Egyszerű ételek, amelyeket én magam is el tudok készíteni		

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
– fejlődjön a négy nyelvi alapkészsége; – bővüljön a tematikus szókincse; – ismerje fel és alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges legalapvetőbb nyelvtani szerkezeteket; – beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.	Kedvenc ételeim	Tárgyak, események, cselekvéssorok stb. összefüggő leírása egyszerű nyelvi eszközökkel	- kiszűrésére és felhasználására meghatározott kommunikatív feladatok elvégzése érdekében; – képes arra, hogy idegen nyelvi kommunikatív helyzetekben kérdésekre válaszolva vagy néhány egyszerű, összefüggő mondatban meséljen étkezési szokásairól;
	Az egészséges étkezés alapszabályai		– képes arra, hogy egyszerű, rutinszerűen zajló párbeszédekben részt vegyen (pl. bevásárlás, rendelés/fizetés egy étteremben, párbeszéd az orvosnál)
	Bevásárlás a szupermarketben/piacon/pékségben stb.		– tud egyszerű nyelvi eszközökkel érvelni az egészséges életmód mellett;
	Egészség, betegség		– ismeri és megfelelően alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges alapvető szókincset és nyelvtani szerkezeteket

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
Fejlődjön az interkulturális kompetenciája: – legyen nyitott a célnyelvet beszélő népek és kultúrájuk, valamint más népek és kultúrák iránt; – legyen képes saját népét és kultúráját kívülről, a külső szemlélő helyzetéből is látni.		A témakörhöz kapcsolódó hallott/olvasott szövegek feldolgozása Szövegszegény dokumentumok értelmezése (grafikonok, térképek stb.) A beszélgetések, illetve a hallott/olvasott szövegek feldolgozása során kapott információk feldolgozása, kreatív módon történő megjelenítése (szóban, írásban, rajzos formában stb.) Különböző forrásokból származó/különböző személyekkel kapcsolatos információk összevetése, hasonlóságok és különbségek felfedezése	– érdeklődéssel, nyitottan fordul a másság, az övétől esetleg jelentősen eltérő étkezési szokások felé;
– Fejlődjön a stratégiai kompetenciája			– ismer és alkalmaz néhány további alapvető tanulási stratégiát.

Projektötletek:

- Buli előkészítése (megbeszélés a barátokkal az ételekről és italokról, bevásárlólista összeállítása, az ár kalkulálása stb.)
- Kollázs/plakát készítése egy német szupermarket kínálatáról
- Német élelmiszertermékek Magyarországon – felfedező körút egy magyar szupermarketben
- Egyszerű ételek közös elkészítése (pl. gyümölcssaláta)
- Tomate oder Paradeis? Különböző ételek (zöldségek, gyümölcsök stb.) elnevezése az egyes német nyelvű országokban (szótárprojekt)

7. Das steht noch in den Sternen / Terveim, álmaim (14-28 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a feldolgozandó témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben: – fejlődjön a négy nyelvi alapkészsége; – bővüljön a tematikus szókincse; – ismerje fel és alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges legalapvetőbb nyelvtani szerkezeteket; – beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.	Mit várok a holnaptól? – Képekkel, rajzokkal, rövid szövegekkel illusztrált beszámoló a közeli jövő terveiről Mit várok a távolabbi jövőtől? – Képekkel, rajzokkal, rövid szövegekkel illusztrált beszámoló a távolabbi jövő terveiről: család (az ideális partner, gyerekek, nagycsalád stb.); lakáskörülmények (álmaim háza/lakása/kertje stb.); utazások (álmaim országa/városa); foglalkozásom, munkakörülményeim; baráti köröm, társas életem; autóm stb.	Egyszerű nyelvi eszközök felhasználásával lebonyolított, többnyire irányított beszélgetések páros és csoportmunkában, illetve plénumban Tárgyak, események, cselekvéssorok stb. összefüggő leírása egyszerű nyelvi eszközökkel	A tanuló – képes egyszerű, a témakörhöz kapcsolódó hallott/hallott–látott/olvasott szövegekből a legalapvetőbb információk kiszűrésére és felhasználására meghatározott kommunikatív feladatok elvégzése érdekében; – képes arra, hogy idegen nyelvi kommunikatív helyzetekben kérdésekre válaszolva vagy néhány egyszerű, összefüggő mondatban meséljen terveiről, álmairól; – ismeri és megfelelően alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges alapvető szókincset és nyelvtani szerkezeteket;
Fejlődjön az interkulturális kompetenciája: – legyen nyitott a célnyelvet beszélő népek és kultúrájuk, valamint más népek és kultúrák iránt; – legyen képes saját népét és kultúráját kívülről, a külső szemlélő helyzetéből is látni.		A témakörhöz kapcsolódó hallott/olvasott szövegek feldolgozása Szövegszegény dokumentumok értelmezése (grafikonok, térképek stb.) A beszélgetések, illetve a hallott/olvasott szövegek feldolgozása során kapott információk feldolgozása, kreatív módon történő megjelenítése (szóban, írásban, rajzos formában stb.)	– érdeklődéssel, nyitottan fordul a másság, az övétől esetleg jelentősen eltérő jövőről alkotott elképzelések, tervek, álmok felé;

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
		Különböző forrásokból származó/különböző személyekkel kapcsolatos információk összevetése, hasonlóságok és különbségek felfedezése	
– Fejlődjön a stratégiai kompetenciája			– ismer és alkalmaz néhány további alapvető tanulási stratégiát.

Projektötletek:

- Az életem 10–15 év múlva – tabló/fotóalbum stb. készítése
- A 30. osztálytalálkozónk
- Időutazás – kollázs/plakát készítése (utazás a múltba/jövőbe)

8. In meiner Freizeit / Szabadidőmben (14-28 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a feldolgozandó témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben:	Munkamegosztás a családban – feladataim, amelyeket szívesen végzek, és amelyeket nem	Egyszerű nyelvi eszközök felhasználásával lebonyolított, többnyire irányított beszélgetések páros és csoportmunkában, illetve plénumban	A tanuló
– fejlődjön a négy nyelvi alapkészsége;	Kedvenc időtöltésem	Tények, tárgyak, események stb. összefüggő leírása egyszerű nyelvi eszközökkel	– képes egyszerű, a témakörhöz kapcsolódó hallott/hallott–látott/olvasott szövegekből a legalapvetőbb információk kiszűrésére és felhasználására meghatározott kommunikatív feladatok elvégzése érdekében;
– bővüljön a tematikus szókincse;	Kedvenc filmem		
– ismerje fel és alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek	Kedvenc könyvem/olvasmányaim – olvasási szokásaim		
	Esti programjaim		
	Hétvégi programjaim		
	Kedvenc zeném		
	Tévénézési szokásaim		
	Haverok, buli – közös programok		

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
megoldásához szükséges legalapvetőbb nyelvtani szerkezeteket; – beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.	Sportok, amelyeket üzők/szeretek – sport az iskolában és az iskolán kívül Tömegsport, versenysport, extrém sportok Egészséges életmód		– képes arra, hogy idegen nyelvi kommunikatív helyzetekben kérdésekre válaszolva vagy néhány egyszerű, összefüggő mondatban meséljen arról, hogyan tölti szabadidejét, valamint képes egyszerű nyelvi eszközökkel érvelni az olvasás, a sporttevékenység vagy más egyéb értelmes elfoglaltság mellett; – ismeri és megfelelően alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges alapvető szókincset és nyelvtani szerkezeteket;
Fejlődjön az interkulturális kompetenciája: – legyen nyitott a célnyelvet beszélő népek és kultúrájuk, valamint más népek és kultúrák iránt; – legyen képes saját népét és kultúráját kívülről, a külső szemlélő helyzetéből is látni.		A témakörhöz kapcsolódó hallott/olvasott szövegek feldolgozása Szövegszegény dokumentumok értelmezése (grafikonok, térképek stb.) A beszélgetések, illetve a hallott/olvasott szövegek feldolgozása során kapott információk feldolgozása, kreatív módon történő megjelenítése (szóban, írásban, rajzos formában stb.) Különböző forrásokból származó/különböző személyekkel kapcsolatos információk összevetése, hasonlóságok és különbségek felfedezése	– érdeklődéssel, nyitottan fordul a másság, az övétől esetleg jelentősen eltérő szabadidős tevékenységek felé;
– Fejlődjön a stratégiai kompetenciája			– ismer és alkalmaz néhány további alapvető tanulási stratégiát.

Projektötletek:

- Német vendégeink jönnek - városnéző program összeállítása
- Interjúprojekt: ki, mit csinál szívesen a szabadidejében (egymás meginterjúvolása, tanárok megkérdezése, a párhuzamos osztály szabadidős programjainak feltérképezése stb.) – a kapott adatok vizualizálása a diákújság, partnerkapcsolat stb. számára
- A német nyelvterület országaiban élők szabadidős szokásainak feltérképezése az internet segítségével
- Egy szabadidőközpont kínálatának feldolgozása plakát formájában
- Híres emberek (művész, sportoló, zenész/zenekar stb.) portréjának elkészítése
- Kvíz összeállítása sportokról, híres emberekről stb.

9. Berufswahl / Válasszunk szakmát! (36-72 óra)

Ezt a modult tanácsos két részre bontani, egy általános és egy szakmacsoportos egységre. Az általános részben tematizálhatóak mindazok a kérdések, amelyek a pályaválasztással kapcsolatosan érdeklik, foglalkoztatják a tanulókat. A szakmacsoportos rész arra szolgál, hogy megalapozza a későbbi szaknyelvi oktatást, tehát mind tartalmában, mind szókincsében előkészíti azt.

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a feldolgozandó témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben: – fejlődjön a négy nyelvi alapkészsége; – bővüljön a tematikus szókincse; – ismerje fel és alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges legalapvetőbb nyelvtani szerkezeteket; – beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.	Foglalkozások a környezetemben – táblázatos összeállítás, előnyök, hátrányok stb. A magyar iskolarendszer felépítése/képzési formák – helyem, lehetőségeim ebben a rendszerben Összehasonlítás a német nyelvterületen kínákozó lehetőségekkel	Egyszerű nyelvi eszközök felhasználásával lebonyolított, többnyire irányított beszélgetések páros és csoportmunkában, illetve plénumban Tények, tárgyak események összefüggő leírása egyszerű nyelvi eszközökkel	A tanuló – képes egyszerű, a témakörhöz kapcsolódó hallott/hallott–látott/olvasott szövegekből a legalapvetőbb információk kiszűrésére és felhasználására meghatározott kommunikatív feladatok elvégzése érdekében; – képes arra, hogy idegen nyelvi kommunikatív helyzetekben kérdésekre válaszolva vagy néhány egyszerű, összefüggő mondatban beszéljen a munka világával kapcsolatos elképzeléseiről, szakmai vonatkozású terveiről; – ismeri és megfelelően alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges alapvető szókincset és nyelvtani szerkezeteket;

Általános rész:

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
	Álmaim foglalkozása A munka világa, fontos és kevésbé fontos dolgok: kereset, munkaidő, munkakörülmények, munkatársak stb. Érdekes, különleges foglalkozások Nyári munka, Álláskeresés, állásinterjú Pontokba rendezett önéletrajz elkészítése, egyszerű bemutatkozó levél megfogalmazása Bemutatkozó beszélgetés előkészítése – személyesen, telefonon		
Fejlődjön az interkulturális kompetenciája: – legyen nyitott a célnyelvet beszélő népek és kultúrájuk, valamint más népek és kultúrák iránt; – legyen képes saját népét és kultúráját kívülről, a külső szemlélő helyzetéből is látni.		A témakörhöz kapcsolódó hallott/olvasott szövegek feldolgozása A beszélgetések, illetve a hallott/hallott–látott/olvasott szövegek feldolgozása során kapott információk feldolgozása, kreatív módon történő megjelenítése (szóban, írásban, rajzos formában stb.)	– érdeklődéssel, nyitottan fordul a másság, az övétől esetleg jelentősen eltérő szakmai elképzelések felé;
– Fejlődjön a stratégiai kompetenciája.			– ismeri és alkalmazza az alapvető tanulási stratégiákat.

Projektötletek:

- Választott szakmám közelebről – fényképes dokumentáció készítése (tevékenységek, munkakörülmények, előnyök, hátrányok)
- Régi és új foglalkozások – kollázs/plakát készítése (internet, lexikon stb. segítségével)
- Munkahelyek a közvetlen környezetemben (fényképek, interjúk stb.)
- Férfimunka? Női munka?

Szakmacsoportos rész

A modul szakmacsoportos részében a legfontosabb fejlesztési feladatok megegyeznek az általános rész fejlesztési feladataival.

A tananyagtartalmak a szakmacsoport, illetve az egyes szakmák specifikumai szerint alakulnak. A kiválasztásban segíthetnek az alábbi kérdések:

- Milyen foglalkozások tartoznak egy adott szakmacsoportba? Hol és hogyan lehet megszerezni a megfelelő szakmai képesítést (esetleg összehasonlítva a német nyelvű országokkal)?
- Milyen ismeretek, készségek, képességek szükségesek egy adott szakma gyakorlásához?
- Milyen tevékenységeket, feladatokat kell ellátni az adott szakmában dolgozóknak?
- Melyek a munkavégzés legfontosabb eszközei?
- Milyenek a munkakörülmények?

Mindez azonban csupán a tájékozódás, az ismerkedés szintjén kerül feldolgozásra, hiszen az elmélyültebb foglalkozás a szakmai tartalmakkal a 11–12. évfolyam feladata.

A legfontosabb tevékenységek a korábbiakhoz hasonlóan itt is a hallott, hallott-látott és/vagy olvasott szövegek feldolgozása, valamint a szóbeli és/vagy írásbeli szövegalkotás. Különösen nagy hangsúlyt kap a szövegekbe ágyazott szakszókincs alapvető elemeinek elsajátítása. Itt van helye a szókincs tanulásán belül speciálisan a szakszókincs megtanulását segítő tanulási stratégiák, technikák megismerésének és begyakorlásának.

Az elérhető eredmények sem különböznek lényegesen a más modulokban, főként a szakmai modul általános részében megfogalmazottaktól.

A tanuló

- képes egyszerű, a témakörhöz kapcsolódó hallott, hallott-látott és/vagy olvasott szövegekből a legalapvetőbb információk kiszűrésére és felhasználására meghatározott kommunikatív feladatok elvégzése érdekében;
- képes arra, hogy idegen nyelvi kommunikatív helyzetekben kérdésekre válaszolva vagy néhány egyszerű, összefüggő mondatban szóban és/vagy írásban beszéljen választott szakmájáról, annak legfontosabb jellemzőiről, a munkavégzéshez szükséges kompetenciákról, eszközökről stb.;
- ismeri és megfelelően alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges alapvető szókincset és nyelvtani szerkezeteket;
- képes hatékony stratégiákat és technikákat alkalmazni a szakszókincs elsajátítására.

A tanulásnak ebben a szakaszában különösen jól alkalmazható a projektmunka, hiszen minden más tevékenységi formánál jobban biztosítja a tanulók érdeklődésének, szükségleteinek figyelembevételét és kitűnő lehetőséget nyújt az iskolai és az iskolán kívüli világ összekapcsolására.

10. Endlich Ferien! / Végre itt a nyár! (14-28 óra)

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az idegen nyelvet a feldolgozandó témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben: – fejlődjön a négy nyelvi alapkészsége; – bővüljön a tematikus szókincse; – ismerje fel és alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges legalapvetőbb nyelvtani szerkezeteket; – beszédében törekedjen a folyamatosságra és az érthető kiejtésre.	Terveim a nyárra (mikor kelek, mivel/kivel töltöm a napokat stb.) Valós és álom úti cél megnevezése Szálláskeresés, információkérés Bejelentkezés a szállásra (pl. ifjúsági szállás, kemping) Reklamálás, probléma/panasz udvarias kinyilvánítása, segítségkérés Jegyvásárlás Diákmunka nyáron – lehetőségek itthon és külföldön	Egyszerű nyelvi eszközök felhasználásával lebonyolított, többnyire irányított beszélgetések páros és csoportmunkában, illetve plénumban Tények, tárgyak, események összefüggő leírása egyszerű nyelvi eszközökkel	A tanuló – képes egyszerű, a témakörhöz kapcsolódó hallott/hallott–látott/olvasott szövegekből a legalapvetőbb információk kiszűrésére és felhasználására meghatározott kommunikatív feladatok elvégzése érdekében; – képes arra, hogy idegen nyelvi kommunikatív helyzetekben kérdésekre válaszolva vagy néhány egyszerű, összefüggő mondatban meséljen nyári terveiről; – képes egyszerű nyelvi eszközökkel útbaigazítást adni/egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott útbaigazítás/idegen nyelvű térkép alapján tájékozódni; – ismeri és megfelelően alkalmazza a témakörhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetek megoldásához szükséges alapvető szókincset és nyelvtani szerkezeteket;
	Tájékozódás egy idegen városban		

Fejlesztési feladatok	Tananyagtartalmak	Javasolt tevékenységek	Elérhető eredmények
Fejlődjön az interkulturális kompetenciája: – legyen nyitott a célnyelvet beszélő népek és kultúrájuk, valamint más népek és kultúrák iránt; – legyen képes saját népét és kultúráját kívülről, a külső szemlélő helyzetéből is látni.		A témakörhöz kapcsolódó hallott/olvasott szövegek feldolgozása Szövegszegény dokumentumok értelmezése (grafikonok, térképek stb.) A beszélgetések, illetve a hallott/olvasott szövegek feldolgozása során kapott információk feldolgozása, kreatív módon történő megjelenítése (szóban, írásban, rajzos formában stb.) Különböző forrásokból származó/különböző személyekkel kapcsolatos információk összevetése, hasonlóságok és különbségek felfedezése	– érdeklődéssel, nyitottan fordul a másság, az övétől esetleg jelentősen eltérő nyári programok, tevékenységek felé;
– Fejlődjön a stratégiai kompetenciája			– ismer és alkalmaz néhány további alapvető tanulási stratégiát.

Projektötletek:

- Plakát/kollázs készítése álmunk országáról/városáról
- Képekkel, reáliákkal illusztrált beszámoló egy osztálykirándulásról a partner osztálynak
- Utazás megtervezése német nyelvű katalógusok kínálata, internet stb. alapján
- Kvízzjáték összeállítása a célországgal kapcsolatos ismeretek köréből a párhuzamos osztály számára vagy a csoportot kétfelé bontva

7. Mérés, értékelés

A folyamatos mérésnek és értékelésnek fontos szerepe van a tanítási-tanulási folyamatban. A teljesítménymérés egyrészt visszajelzést ad a tanárnak és a tanulóknak (igény szerint a szülőknek) a tanítási-tanulási folyamat egy adott szakaszában elért eredményekről, s ezáltal segít a továbblépésben, másrészt alapot szolgáltat a tanárnak ahhoz, hogy az egyes tanulók teljesítményét önmagukhoz és tanulótársaikhoz viszonyítva jegyekkel értékelje.

A mérésnek tartalmilag és formailag összhangban kell állnia a tanítás tartalmával és módszereivel. Csak azt mérhetjük, amit megtanítottunk és csak úgy mérhetünk, ahogy tanítottunk. A tanulókat minden esetben tájékoztatni kell a mérés céljáról/céljairól, tartalmáról/tartalmairól és az értékelés szempontjairól.

A tanulók kommunikatív kompetenciájának fejlesztését célzó nyelvoktatásban a mérésnek is kommunikatív szemléletűnek kell lenni. Ez azt jelenti, hogy a teljesítmény mérése nem korlátozódhat a részkompetenciákra (szókincs, nyelvtan, kiejtés, helyesírás), bár időről időre természetesen ezek izolált mérésére is szükség lehet. Törekedni kell azonban arra, hogy minél

többször végezzünk szövegszintű méréseket, azaz mérjük a beszédértést és a szóbeli kifejezőkészséget, valamint a tanítás-tanulás folyamatában betöltött szerepéhez mérten az olvasásértést és az írásbeli kifejezőkészséget. A nyelvi alapkészségeket mérhetjük önállóan vagy integrálva.

A tanulók önállóságra nevelésének jegyében a teljesítménymérés során tanácsos minél több olyan mérési formát alkalmazni, amely módot ad a tanulónak arra, hogy **megtanulják teljesítményüket önállóan mérni és értékelni**. Fontos, hogy ezen túl megismerkedjenek a mérésnek és értékelésnek azokkal a formáival, melyek párban és csoportban is alkalmazhatóak.

A mérésnek és értékelésnek egyértelműen tükröznie kell azt a szemléletet, hogy a tanár nem arra kíváncsi, amit a tanuló nem tud, hanem arra, amit sikeresen megtanult. A tanulónak lehetőséget kell kapni a felkészülésre, s ha indokolt, a javításra is.

A továbbiakban néhány példán szemléltetjük, hogy a fenti értékelési alapelvek milyen értékelési módszerekkel valósíthatóak meg:

- A tanuló önértékelő lapon vezeti, hogy az egyes témakörökön belül a célok, illetve az elérhető eredmények közül mit teljesített elfogadható szinten, s mi az, amivel tovább kell foglalkoznia.
- A tanuló és/vagy a tanulócsoport a tanulási folyamat során egy dossziében (portfólióban) gyűjti jól sikerült munkáit, pl. posztert, kollázst, levelet, történetet stb. Időről időre áttekinti és formai és tartalmi szempontok alapján értékeli a munkáját.
- A tanuló és a tanár közösen állapítják meg és rögzítik azokat a kritériumokat, melyek alapján egy egyénileg, párban vagy csoportban elvégzett szóbeli feladatot értékelni kívánnak. Az értékelésben részt vesz(nek) a tanuló(k), társai(k) és a tanár is.
- A tanár olyan feladatok keretében végzi a mérést, amelyeknek több szinten is létezik megoldása. Az értékelés egyénre szabott, tehát egy gyengébb nyelvtanuló alacsonyabb szintű, de sikeres megoldása ugyanolyan értékű lehet, mint egy jobb nyelvtanuló magasabb szintű teljesítménye.
- A tanuló lehetőséget kap arra, hogy a teljesítményértékelés során rajzos, mozgásos formában kommunikáljon, illetve reagáljon a verbális impulzusokra (pl. rajzos diktálás, pantomim stb.), s így adjon számot fejlődéséről a beszédértés területén.
- Csoportmunka esetén minden tanuló külön-külön értékeli a csoportban végzett munkáját és annak eredményét - a tanár véleménye egy a sok közül.

8. Tananyagok, taneszközök

Tananyagok, kiegészítő anyagok

Lényeges elem a nyelvoktatásban a korszerű tananyag, melynek részei a tankönyv, a munkafüzet, a tanári kézikönyv és a hangkazetta/CD. A tananyag kiválasztásához segítséget nyújt a tanterv, mely meghatározza a célokat, fejlesztési feladatokat, tartalmakat, tevékenységtípusokat. Célszerű olyan tananyagot választani, amely messzemenően összhangban áll a tantervvel, hiszen az mind a tanárnak, mind a tanulóknak könnyebbé teszi a munkát.

A szakiskolai program keretében a könyvtárfejlesztés során az iskolai igényeknek megfelelően beszerezhetőek voltak és lesznek különböző korszerű tan- és kiegészítő anyagok, így pl. tankönyvek, videofilmek, CD-k, hangkazetták, szótárak stb. Továbbá a szakiskolák 9–10. osztályában folyó idegennyelv-oktatás tartalmi megújítását szolgálja a kifejezetten a szakiskolás célcsoport számára újonnan kifejlesztett, feladatsorokat és projektötleteket tartalmazó „**Feladat- és projektbank**”, valamint a hozzá tartozó „**Szószedet**”.

A „Feladat- és projektbank” két szempontból kíván segítséget nyújtani a szakiskolák 9–10. évfolyamán idegen nyelvet tanítóknak és tanulóknak. Egyrészt aktuális, érdekes és a német nyelvű országok népeinek, kultúrájának megismerése szempontjából fontos szövegeket kínál feldolgozásra, s ily módon erősíti a tanulók motivációját. Másrészt azért, hogy bővíti, kiegészíti, elmélyíti a tankönyvek anyagát, segíti a belső differenciálást, az egyénre szabott fejlesztést.

A „Feladat- és projektbank” mind tartalmában, mind felépítésében összhangban áll a kerettantervvel. Témakörökből indul ki, melyekhez szövegeket rendel. A szövegekhez feladatok tartoznak, amelyek kommunikatív nyelvi tevékenységek keretében végezhetők el. A feladatok egy része olyan, hogy megoldásuk során egy-egy készség fejlesztése kerül előtérbe, többségük azonban a készségek integrációját teszi szükségessé. A készségfejlesztés középpontjában a beszédkésztség fejlesztése áll. A modulonkénti progresszió minden esetben az A1 szinttől az A2 szintig terjed. A tartalmak feldolgozhatóak egyetlen tematikus blokkban, de ciklikusan is. A feldolgozás során a tanulóknak lehetősége nyílik a páros és csoportmunkára, projektszerű feladatok elvégzésére és kisebb projektek megvalósítására. Ezáltal fejlődik szociális és stratégiai kompetenciájuk, fokozatosan megtanulnak egymással és egymástól tanulni, valamint felelősséget vállalni saját tanulási folyamatukért. Az anyagban számos olyan feladat található, mely önálló kutatómunkára, az internet aktív használatára ösztönöz. A „Feladat- és projektbank” szakmaorientált egységei a fiatalok pályaeorientációját segítik.

A „Szószedet” funkciója az, hogy segítse a tanulókat a tananyagban található szövegek megértésében. A hozzá tartozó szótár-munkafüzet használatával pedig a tanulók hatékonyan fejleszthetik produktív szókincsüket.

A „Feladat- és projektbank”-hoz készített **„Módszertani útmutató”** konkrét segítséget kíván nyújtani a tananyag alkalmazásához, mind a tervezés, mind a megvalósítás során. A cselekedtető, sokcsatornás, az egész személyiséget aktivizáló tanítás-tanulás megvalósítására szolgál az **„Eszköztár”**.

Szemléltetőeszközök

A tanulás tartalmának vizualizálása a szakiskolások idegennyelv-oktatásában (is) rendkívül fontos. A módszertani ajánlásoknál már utaltunk rá, hogy a nyelv hatékony elsajátítása szempontjából lényeges a különböző érzékszervek, így a szem, azaz a látás bevonása is a tanítás/tanulás folyamatába. A szövegek tartalmának rajzos ábrázolása, a szókincs tanulása során a szó- és az íráskép összekapcsolása, a nyelvtani szerkezetek színekkel, formákkal történő megjelenítése, a tanulók írásos munkáinak rögzítése (pl. vastag filctollal csomagolópapírra) nemcsak változatosságot jelentenek, hanem egyben lehetőséget is arra, hogy a kognitív tartalmak a tanulók számára könnyebben hozzáférhetőek legyenek.

Technikai eszközök

Jó, ha van a tanteremben flip-chart, írásvetítő, mágnes tábla stb., de ne higgyük, hogy ezek elengedhetetlen feltételei a korszerű nyelvvoktatásnak, s hogy jól csak modern taneszközök segítségével lehet tanítani. Szükség esetén megfelel a hagyományos tábla és a kréta, a nyomdai hulladékkártya és a csomagolópapír is.

Fontos azonban, hogy mindig legyen a tanteremben egy jó minőségű magnó (lehetőleg CD-lejátszóval), hiszen a beszédértés fejlesztéséhez nem elegendő, ha a tanulók csak a tanári mintával találkoznak. Mindenképpen szükség van arra, hogy időről időre szembesüljenek a territoriálisan és individuálisan eltérő nyelvhasználat számos változatával. Ideális, ha van a tanteremben videokészülék is, hallani és látni jóval könnyebb, mint csak látni, s valós helyzetekben is

gyakrabban fordul elő, hogy egyszerre látjuk és halljuk beszélgetőpartnerünket, mint az, hogy csak halljuk őt (pl. telefonbeszélgetés). Ugyancsak hasznos, ha a tanulóknak időről időre lehetősége nyílik számítógéppel dolgozni, főként a projektmunka során, amikor pl. különböző információkat kell megtalálniuk az interneten vagy a számítógép segítségével prezentációkat készítenek elő.

Osztályterem

Könnyebb a dolga a tanárnak és a tanulóknak, ha mobil a tanterem berendezése, azaz a tanulók csekély erőfeszítéssel és kis időráfordítással úgy tudják elhelyezni székeiket és asztalaikat, hogy párban, kis csoportokban, plénumban dolgozhatnak együtt. Arra is kell hely, hogy a tanulók olykor felállhassanak, mozoghassanak a tanteremben. Számos, a kommunikációt elősegítő munkaforma nem valósítható meg, ha a tanulók összezsúfolva, padokba kényszerítve ülnek a tanteremben. Ülve nem lehet „az utcán összefutni”, egymásnak háttal nem lehet a „kávéházban rendelni” stb. Ha mégis ilyen kedvezőtlen körülmények között kényszerülünk idegen nyelvet tanítani, meg kell keresni azokat a lehetőségeket, amik javíthatnak a helyzeten, pl. a tanulók időszakosan a padok tetején ülve, a padsorok között sétálva, a tanári asztalt körbeállva stb. dolgoznak, így könnyebben tudnak egymás felé fordulni.

9. Módszertani ajánlások

Az idegennyelv-oktatás módszerei elválaszthatatlanul összefonódnak annak céljaival, tartalmaival és szoros összefüggésben állnak a tanulók életkori sajátosságaival, érdeklődésével, készségeivel, képességeivel és szükségleteivel.

Jelen tanterv ahhoz kíván segítséget nyújtani, hogy a szakiskolai tanulók a 9–10. évfolyamon folyó nyelvoktatás keretében (korábban megszerzett kompetenciáikra alapozva és azokat továbbfejlesztve) olyan használható nyelvtudásra tegyenek szert, amely lehetővé teszi számukra, hogy idegen nyelvi kommunikatív helyzetekben aktuálisan (az osztályteremben és azon kívül), valamint a jövő várható színterein (személyes kapcsolataikban, a munka világában stb.) A1–A2 szinten kommunikálni tudjanak. Ennek érdekében a tanítás-tanulás folyamatát úgy kell alakítani, hogy a tanulók a nyelvet értelmes összefüggésekben, kommunikatív nyelvi tevékenységek révén, cselekedve sajátíthassák el. Természetesen ugyanez vonatkozik a 11–12. évfolyamon a szaknyelv oktatására is, ami értelemszerűen nem korlátozódhat a szakszókincs közvetítésére.

A cselekedtetés mellett egy másik fontos módszertani alapelv a minél több érzékszervet aktivizáló, „sokcsatornás” tanulás. Módszereink révén lehetőséget kell adnunk a tanulóknak arra, hogy minden érzékszervükkel részt vegyenek a tanulás folyamatában, s ezáltal hatékonyan alakíthassák azt. Nem szabad elfelejtenünk, hogy csak a hallás, csak az olvasás vagy csak az írás révén történő tanulás soha nem annyira hatékony, mint ezen lehetőségek kombinációja. Különösen fontos a tanítási-tanulási tartalmak szemléltetése. Az ízlelés, a szaglás, a tapintás alkalomadtán ugyancsak bevonhatók a tanulás folyamatába.

Innen pedig már csak egy lépés a nyelv elemeinek és nagyobb összefüggéseinek játékok révén, illetve – a korcsoport igényeinek inkább megfelelően – játékos formában, oldott hangulatban történő megtanulása. Fontos, hogy a hiányosságok helyett az elért eredmények kerüljenek előtérbe. Mindez elősegíti azt, hogy a tanuló személyisége egészével, „szívvel-lélekkel” vegyen részt a tanulási folyamatban.

A legfontosabb módszertani alapelvek tehát, amelyek elősegítik a tantervi cél elérését, azaz a szakiskolások számára az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia elsajátítását, a következők:

- cselekedtetés
- sokcsatornás tanulás

- az egész személyiséget aktivizáló tanulás
- játékosság, oldott hangulat
- a hiányosságok helyett az elért eredmények előtérbe helyezése

E módszerek révén minden tanulótípus lehetőséget kap arra, hogy a számára legkedvezőbb módon sajátíthassa el a tantervi tartalmakat, s egyben arra is, hogy aktívan részt vegyen a munkában, élvezze a tanulást. Nagyon lényeges, hogy a tanítás-tanulás tartalmait és módszereit úgy válasszuk meg, hogy a tanulók kedvüket leljék a nyelvvel való foglalkozásban, abban, amit tanulnak és abban is, ahogyan ezt teszik.

Egy olyan közegben, ahol a jókedv dominál, könnyebb sikerélményhez jutni. A sikerélményre pedig minden tanulónak – és tanárnak – szüksége van. A látványos, de bizonytalan siker helyett sokkal fontosabb a szerény, de biztos eredmény. Egy szó jelentésének kikeresése a szótárból, egy hosszú szó kiejtése, egy mondat megfogalmazása nem is annyira könnyű feladat. Hát még annak megállapítása, hogy egy hanganyagban hány személy beszélget vagy egy szövegben hány szereplő van. Ha mindezekért a teljesítményekért dicséret jár, talán könnyebb a tanulónak összegyűjteni az erejét és nekivágni a következő feladatnak. Fontos tehát, hogy a tanár visszajelzéseiben arra reagáljon, amit a tanuló tud és ne a hiányosságokat hangsúlyozza.

A hiba természetes velejárója a tanulási folyamatnak. A tanulóknak lehetőséget kell kapni arra, hogy negatív következmények nélkül kísérletezhessenek a nyelvvel, felfedezhessék és kijavíthassák hibáikat. Ehhez a folyamat minden résztvevője számára egyértelműen külön kell választani a gyakorló és a mérési-értékelési szakaszokat.

Fontos továbbá a tanításban a **differenciálás**. Erre minden iskolatípusban és minden tanulócsoportban szükség van, hiszen homogén tanulói csoport nem létezik. A szakiskolák 9–10. osztályában a differenciálás feladata azáltal válik az átlagosnál bonyolultabbá, hogy sok a különböző hátránnyal küzdő, speciális nevelési igényű tanuló. Ráadásul a tanulók egy része korábban (folyamatosan vagy időszakosan) nem tanult idegen nyelvet vagy más idegen nyelvet tanult. Amennyiben ebből adódóan a tanulócsoportban a különbségek túlzottan nagy skálán jelennek meg, célszerű a csoportot a hatékony munkavégzés érdekében időszakosan vagy állandó jelleggel több kisebb csoportra bontani (külső differenciálás). A csoportok közötti átjárhatóságot azonban folyamatosan biztosítani kell. Differenciálni persze ezek után is kell, ami azt jelenti, hogy a tanárnak törekedni kell olyan munkaformák alkalmazására, amelyek keretében a tanulók különböző minőségű és/vagy mennyiségű feladatok elvégzése révén lehetőséget kapnak az adottságaiknak, érdeklődésüknek, igényeiknek leginkább megfelelő fejlesztésére, valamint arra, hogy **együtt és egymástól tanuljanak**, illetve hogy egymást is tanítsák (belső differenciálás).

Jelen kerettanterv hangsúlyt fektet arra, hogy helyet kapjon a projektmunka a szakiskolai idegennyelv-oktatásban. A **pedagógiai projektek** lehetőséget kínálnak a tanulók kompetenciáinak sokoldalú fejlesztésére, segítenek a tanulóknak abban, hogy kedvüket leljék a nyelvtanulásban, meg tapasztalják annak közvetlen hasznát és a nyelv eszközével hídként szolgáljanak az iskolai és az iskolán kívüli valóság között. Kezdetben célszerű inkább kisebb, projektszerű ötleteket megvalósítani és a projektmunkát az idegen nyelvi órakeretbe integrálni. Később a projektek mind tartalmilag, mind formailag egyre komplexebbé válhatnak, azaz betölthetik azt a fontos szerepüket, hogy a széttagolt tantárgyi tartalmakat tematikus egységekbe szervezzék.

Fontos látni, hogy a tevékenységközpontú oktatás, ami óriási előrelépést jelent a hagyományos oktatáshoz képest, önmagában még nem azonos a projekteken alapuló oktatással. A projektek megvalósítása során megváltozik a tanár és a tanulók szerepe, egymáshoz való viszonya, másképp oszlanak meg a felelőségek, másképp alakulnak az elvégzendő feladatok. A projektmunka – túl azon, hogy fejleszti a tanulónak a projekt témájával kapcsolatos ismereteit, készségeit és képességeit

– rendkívül fontos nevelési feladatot tölt be, amennyiben elősegíti, hogy a tanuló lépéseket tegyen az önállóság felé vezető úton, fejlessze stratégiai, szociális és személyes kompetenciáit.

A **receptív készségek** fejlesztésénél nem szabad elfelejteni, hogy elsősorban nem a pontos, szó szerinti értés a cél. Az autentikus szövegek olvasása/hallása esetén sokszor elegendő, ha csak globálisan értjük meg egy szöveg üzenetét vagy arra használjuk, hogy bizonyos információkat szűrjünk ki belőle.

A **szókincs** a feldolgozásra kerülő témák kapcsán, illetve a hallott/olvasott szövegekből kerül a tanításba. A tanulóknak tudniuk kell, hogy mely szavakat elég csak megérteniük (receptív szókincs) és melyeket kell aktívan használniuk is (produktív szókincs). A receptív és a produktív szókincs között nincs éles határ, a szavak ide-oda „vándorolnak”. A receptív szókincs azonban természetesen mindig nagyobb marad. A szókincs tanulása kapcsán fontosnak tartjuk megemlíteni az individuális, azaz az egy adott tanuló vagy tanulócsoport által ismert/használt szókészletet, melynek kiépítése és ismétlődő alkalmazása a tanulók és a tanár közös feladata, valamint a potenciális szókincset, mely a szóalkotás szabályainak tudatosítása révén képessé teszi a nyelvtanulót/nyelvhasználót arra, hogy olyan szavak, szófordulatok jelentését is megértse, illetve olyan szavakat, szófordulatokat is alkosson, melyekkel korábban még nem találkozott, illetve melyeket korábban még nem használt. A hatékony szótanulás érdekében fontos megismertetni a tanulókkal a szókincs megtanulásának és ismétlésének különböző lehetőségeit.

A **nyelvtan** tanítása során – a szókincshez hasonlóan – következetesen meg kell különböztetni azokat a szerkezeteket, amelyeket elég a tanulóknak csak megérteniük és azokat, amelyeket használniuk is kell. Sokszor elegendő, ha a tanulók egy adott nyelvtani szerkezetet csupán reprodukálni (a megismert formában megismételni) vagy rekonstruálni (kisebb-nagyobb változtatásokkal megismételni) képesek. Ha bizonyos esetekben mégis cél az, hogy a tanulók egy alapvető nyelvtani szabályt tudatosan alkalmazzanak, ajánlatos a „felfedező” (induktív) módszert alkalmazni: gyűjtés – rendszerezés – szabályalkotás. A tanulóknak így lehetőségük nyílik arra, hogy önállóan fedezzék fel a nyelvben rejlő szabályszerűségeket, s megalkossák „saját” használatra alkalmas nyelvtani szabályukat.⁶ A szabály ismerete persze nem garancia a helyes használatra, mint ahogy az „agyongyakoroltatás” sem. A gyakorlás során mindig be kell tartani a fokozatosság elvét: az út a recepció felől a reprodukción és rekonstrukción át vezet az önálló beszédprodukció felé.

A **produktív készségeken** belül a beszédkészség fejlesztésekor a nyelvi normáknak megfelelő kiejtés és intonáció tanulása során törekednünk kell arra, hogy a tanulók a hangokat ne izoláltan, hanem értelmes összefüggésekbe ágyazva gyakorolják. A kiejtés és a mondathangsúly gyakorlásakor elsősorban azokra a jelenségekre kell nagy hangsúlyt fektetni, amelyek a magyar tanulók számára különösen nehezek.

A gyakorlás során ügyelni kell a játékosság és változatosság elvének betartására. A gyakorlatsorok felépítése gondos tervező munkát igényel, elvégzésükre pedig elegendő időt kell biztosítani.

A produktív készségek fejlesztése során el kell fogadnunk, hogy nem minden tanuló szólal meg egyformán szívesen, illetve egyformán hamar. A bátortalanabb tanulókat nem szabad beszédre kényszeríteni, hanem ki kell várni, amíg egyéni nyelvtanulási tempójuk függvényében rövidebb vagy hosszabb idő után maguktól megszólalnak.

A hallás utáni értés és a beszédkészség fejlesztése során nem szabad elfelejteni, hogy a meghatározó minta minden esetben a tanár kiejtése, hanglejtése, mely ideális esetben kiegészül számos egyéb hanganyaggal. A nyelvi minta mennyiségének növelése érdekében (is) **célszerű a nyelvórát**

⁶ Arról, hogy az A1 és A2 szinten milyen nyelvtani szerkezeteket kell a tanulóknak ismernie (nem hibátlanul alkalmazni!), a „Profile deutsch” c. összeállításához tartozó CD-ROM részletes tájékoztatást ad.

lehetőség szerint célnyelven tartani. Nagymértékben segíti a megértést, ha a tanár a beszédét természetes módon arcjátékkal, kézmozdulatokkal, mozgással kíséri.

Az egyes készségek és a részkészségek fejlesztése történhet önállóan, de hosszú távon mindenképpen **a készségek integrációja** a cél. A fejlesztés mindig a receptív készségek irányából mutat a produktív készségek irányába. A receptív és a produktív készségek szintje a tanulás során nem egyforma: a tanuló anyanyelvi ismereteire támaszkodva és különböző stratégiák tudatos alkalmazásával többet ért meg az idegen nyelvi tartalmakból, mint amennyit maga közölni képes. Mindazonáltal a nyelvtanulás folyamatának előrehaladtával a receptív és produktív készségek közti „olló” nyílása fokozatosan csökken.

Javasolt feladatok, tevékenységek

Ahhoz, hogy a nyelvtanuló gyakorolhassa a kommunikatív nyelvi tevékenységeket és a kommunikációs stratégiákat, kommunikatív feladatokat kell megoldania. Olyan feladatokat, amelyek „a kommunikatív cél elérése érdekében megkövetelik a jelentés megértését, tisztázását, kifejezését, kommunikatív feladat elvégzésekor a feladat sikeres végrehajtásán van a hangsúly, következésképp pedig a jelentésen, amelynek segítségével a tanulók megvalósítják kommunikatív szándékaikat”.⁷ Az alábbiakban feladatok, feladattípusok következnek, melyek közül aszerint válogathatunk, hogy melyik illik leginkább a téma feldolgozásának aktuális aspektusához, melyik felel meg leginkább a tanulók érdeklődésének, képességeinek és szükségleteinek, melyik hogyan illeszkedik a tanítás/tanulás folyamatába, melyik milyen mértékben felel meg az osztálytermi adottságoknak stb. A lista korántsem teljes, a mindennapi gyakorlatban számos más lehetőség is kínálkozik.⁸

- szövegrészletek (pl. történet, párbeszéd) sorrendbe rakása, egy szöveg logikájának rekonstruálása
- több szöveg szétszabdalt részeinek összerendezése alapján több szöveg logikájának rekonstruálása
- főleg szövegrészek törlése és egy szöveg logikájának rekonstruálása
- hosszabb szöveg tartalmi egységekre bontása
- szöveg tartalmának vázlatos ábrázolása (folyamatábra, mind-map)
- olvasott/hallott szövegből a lényeg kiemelése
- olvasott vagy hallott szöveg lényegi mondanivalójának megértése – a tartalom rajzos ábrázolása, rövid összefoglalása, kérdések megválaszolása, képek összerendezése stb.
- olvasott vagy hallott szövegből fontos információk kiszűrése – az információk táblázatba rendezése, képekhez rendelése, az információk alapján rövid párbeszéd kezdeményezése (pl. hová menjünk ma este) stb.
- olvasott vagy hallott szöveg pontos, részletes értése – rajzok, rajzos ábrák készítése, cselekvéssor kivitelezése (pl. főzési receptek elkészítése), rövid szöveges összefoglalás stb.
- olvasott vagy hallott szöveg alapján képek vagy állítások igazságtartalmának eldöntése
- interjú készítése (osztálytársakkal, tanárokkal, német anyanyelvűekkel, pl. az iskolaújság számára)

7 Közös Európai Referenciakeret: Nyelvtanulás, nyelvtanítás, értékelés. PTMIK, 2002:192

8 A feladattípusok kiválasztásához és a konkrét feladatok elkészítéséhez nagyon nagy segítséget nyújt a fentebb már említett „Profile deutsch” c. összeállítás, illetve a hozzá tartozó CD-ROM, de jól használható G. Neuner/M. Krüger/U. Grever „Übungstypologie zum kommunikativen Deutschunterricht” Langenscheidt, 1981 és U. Häusermann/H.-E. Piepho „Aufgaben-Handbuch” iudicium, 1996 c. összeállítása is.

- kérdőív készítése és kitöltése
- mini dialógusok készítése és eljátszása (vendég – pincér, jegypénztár – vevő, cipőbolti eladó – vevő, orvos – beteg stb.)
- színpadi produkció (árnyjáték írásvetítő és lepedő segítségével, árnyjáték az írásvetítőn stb.)
- útvonal leírása/rajzos–szöveges ábrázolása, a leírás alapján az úti cél megtalálása (pl. egy lepedőre rajzolt térkép segítségével)
- képek leírása (pl. magyarázatok egy fotóalbum képeihez)
- szövegszegény dokumentumok értelmezése (grafikonok, ábrák, térképek)
- bemutatkozó levél készítése
- meghívó írása
- bevásárlólista készítése
- (minta után) versek, szövegek alkotása
- hiányos szövegek kiegészítése (ráfolyt a kávé, elszakadt a papír, ráesett az eső)
- megkezdett szöveg befejezése/szöveg elejének a kitalálása, ha a szöveg vége ismert/szöveg középső részének kitalálása, ha a szöveg eleje és vége ismert
- „Ezek vagyunk mi” című összeállítás készítése az osztály tagjairól rövid, képekkel is illusztrált szövegekkel (kedvenc ételeink, kedvenc állataink, kedvenc időtöltésünk stb.)
- célirányos keresés az interneten/lexikonban, a talált információk rendszerezése
- kutató- és gyűjtőmunka végzése (német források felkutatása egy adott témához, német feliratok felkutatása városukban/településünkön stb.)
- képekhez, fotókhoz, karikatúrákhoz szövegbuborékok kitöltése (Mit mond, mit gondol az illető személy?)
- rövid összefüggő szöveg elmondása (pl. beszámoló egy fontos eseményről)
- képes, rajzos önéletrajz összeállítása rövid magyarázó szövegekkel (szóban vagy írásban)
- egy étlapból menü összeállítása
- feljegyzések készítése (pl. időjárás, napi tevékenységek, kiadások)
- álmaink foglalkozásának/házának/barátnőjének/barátjának stb. képes, rajzos összeállítása magyarázó szövegekkel (szóban vagy írásban)
- plakát/kollázs készítése (országismereti tartalmakról, pl. hazai és külföldi látványosságok, pénznemek, árucikkek vagy álmaink háza, kedvenc ételeim)
- napló/album készítése képekkel és rövid képaláírásokkal (egy napom, egy nap az iskolában, szűkebb és tágabb környezetem stb.)
- videofelvétel készítése német alámondással (egy napom, egy nap az iskolában, szűkebb és tágabb környezetem stb.)
- egy városnéző körút megtervezése a legfontosabb nevezetességek német elnevezésének megjelölésével
- naptár készítése (benne a születésnapok, ünnepek feltüntetése)
- chatelés német nyelven
- rövid baráti üzenet/sms/e-mail/levél megfogalmazása
- toplista összeállítása (zene, filmsztárok, sportolók, filmek stb.)
- vicces divatbemutató rendezése
- kvíz összeállítása (pl. a párhuzamos osztály számára)

- képek és szavak egymáshoz rendelése
- tárgyak tapogatás útján való kitalálása és megnevezése
- szavak, kifejezések mozgásos ábrázolása
- találós kérdések megalkotása
- szövegek tartalmának mozgásos ábrázolása
- képes szótár összeállítása
- jelentések kikövetkeztetése magyarázatok és ábrázolások alapján
- jelentések kikövetkeztetése szövegösszefüggésből
- szavak csoportosítása különböző kritériumok alapján
- nyelvi jelenségek megfigyelése, szabályszerűségek felfedezése
- kreatív nyelvi játékok (szóalkotás)
- szótárban, lexikonban információ kikeresése
- jegyzetek készítése és felhasználása (pl. tévéműsorok nézése közben)
- kedvenc könyvemhez, filmemhez stb. egy borítólapon illusztráció és egy fülszöveg elkészítése
- szöveg és képes ábrázolása közötti különbségek megállapítása
- napi/heti program összeállítása (pl. torpedó játékban való felhasználása)
- beszédprodukciók hangkazettán való rögzítése a helyes kiejtés gyakorlására
- piktogramok verbalizálása, (vicces) piktogramok készítése rejtvény gyanánt
- kártyajáték, dominó/triminó, memóriajáték, puzzle, bingó, társasjáték készítése, játszása stb.

TERMÉSZETISMERET ÉS KÖRNYEZETI TANULMÁNYOK (EMBER A TERMÉSZETBEN, FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK) KERETTANTERV A SZAKISKOLÁK 9–10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A közoktatás és így a szakiskolai oktatás megújításának programja két alapvető megállapításra épül:

- Hatékony ismeretszerzés csak tanulói tevékenységeken keresztül lehetséges.
- A tanár feladata nem az, hogy a gyerekeket „tanítsa”, hanem az, hogy segítse az önálló ismeretszerzésben, tanulásban.

E két tömör megállapításban összefoglalt oktatási filozófia gyakorlati megvalósítására különösen alkalmas a természettudományos képzés. Ehhez viszont szakítani kell a tananyag- és tanárközpontú, leginkább frontális megoldásokat alkalmazó oktatási modellel, s egy új, a gyerekek személyiségét figyelembe vevő, motiválhatóságára építő, a tanulók tevékenységét középpontba állító oktatási struktúrát kell kialakítanunk.

2. A műveltségterület tanításának céljai

- Természettudományos alapismeretek nyújtása
- Logikus gondolkodás (természettudományos logika) képességének kialakítása
- Összefüggések, globális folyamatok felismerésére nevelés
- Az önálló tapasztalatgyűjtés, adatfeldolgozás gyakorlatának kialakítása
- Az együttműködés, csoportban végzett munka rutinjának kialakítása
- Gyakorlatias szemlélet kialakítása a természettudományok hétköznapi döntésekben való alkalmazhatósága érdekében
- A számítógép és a világháló használatának erősítése

3. Kompetenciák

A fentiekkel összhangban a fejlesztendő kompetenciák nem elsősorban tantárgyi kompetenciák. Ezek elsődlegesen az önálló és csoportos munkához, annak megtervezéséhez, kivitelezéséhez kötődnek, illetve az ismeretek, információk feldolgozásának módjához az elkészített feladatok, projekttermékek bemutatásához kapcsolhatók. Az így fejlesztendő kompetenciákat a műveltségterület fejlesztési feladatainak részletezése során ismertetjük.

4. A műveltségterület fejlesztési feladatai

A tananyagfejlesztés során olyan központi témaköröket határoztunk meg, melyek a személyiségfejlesztés céljaival összhangban a gyerekek érdeklődésének, motiválhatóságának irányából vezetnek közelebb a megismerendő tartalmakhoz. Úgy véljük, a leghatározottabban szakítani kell azzal a szemlélettel, amely szerint a tananyagtartalom az oktatás arkhimédészi pontja, a tanár feladata pedig a diákságot befogadóvá alakítani. Nem vitatva a tananyagtartalmak fontosságát, úgy ítéljük, hogy az oktatási programnak a diákok érdeklődéséből, motiválhatóságából kell kiindulnia. Mivel a tanulók előzetes ismereteik birtokában sajátítják el az új ismereteket, ezért pontosan fel kell mérnünk, milyen ismeretekkel rendelkeznek tanítványaink a képzés kezdetén. Ezek az ismeretek, elképzelések sokszor a legkevésbé sem szakszerűek, ugyanakkor a gyerekek meglévő világképével összhangban lévő „gyermeki elképzelések”, azaz a tanulók gondolkodásfejlődésének

természetes állapotai és nem lustaságukból fakadó tudatlanságuk. A fejlesztő munka során ezen ismereteket pontosan fel kell mérni. A gyerekek fejében lévő azon modelleket, melyek felépítendő tudásra vonatkoznak, lassú aprómunkával módosítani, pontosítani kell.

Mivel a készség- és képességfejlesztés módszerei nem tananyagfüggők, ezért az alkalmazott pedagógiai módszereknek előtérbe kell kerülniük a tartalmi kérdésekhez képest.

Maga a tanterv számos fejlesztési lehetőséget hordoz. Ezek a következők:

- Olvasás, írás, beszédképesség fejlesztése, természettudományos világszemlélet kialakítása.
- Megfigyelőképesség fejlesztése – önálló kísérletek, adatgyűjtés során.
- Súlyozás – A lényeges tulajdonságok, szempontok, rendezési elv kiválasztása egy adathalmazban.
- Rendezés – Egy adathalmaz kiválasztott szempontok szerint való rendezése.
- A természettudományok társadalmi vonatkozásainak bemutatása: környezeti terhelés, környezetvédelem, globális problémák, cselekvési lehetőségek.
- Az állampolgári felelősség fejlesztése, eligazodás a mindennapi élet gyakorlati kérdéseiben.
- Gyakorlatiasság – az eszközhasználat során, a háztartásban, a mindennapi életben előforduló anyagok kapcsán, a veszélyforrások felismerése során.
- Kooperáció – a mérőtárrsal, illetve a megbeszélések során az osztály tagjaival való együttműködés során.
- Pontosság, precizitás – a mérések kivitelezése során.
- Önálló problémafelvetés – a feladatok megoldása során, a váratlan mérési helyzetekben.
- Logikai készség – a mérési tapasztalatok általánosítása során, a felmerülő problémák során, a természet fontosabb alaptörvényeinek és összefüggéseinek felhasználása során.
- Kreativitás, gyakorlati készség – a mérés kivitelezése során, a mérési hibák kiküszöbölése során.
- Analizáló képesség fejlesztése – ábraelemzések, grafikonelemzések, táblázatkészítés során.
- Szintetizálóképesség – a mérési tapasztalatok általánosítása során.
- Differenciálóképesség – a tapasztalatok gyűjtése, a mérések értelmezése során a lényeges és lényegtelen tényezők elválasztása során.
- Elektronikus és nyomtatott információhordozók használata – a feladatlapok önálló információszerzést előíró részeinek kidolgozása során.
- Az elektronikus adatok felhasználásának etikai (szerzői jogi) kérdései, hivatkozás, idézés.

5. A 9–10. évfolyam tanterve

Éves óraszámjavaslat:

74–102 óra/év – 3 óra/hét

Az oktatás szerkezete

A négy természettudományos tárgy teljes órászáma minimálisan heti 2 órában van meghatározva. Az ezt meghaladó órászámot a szakiskolák egyedi döntése alapján kapja meg a terület. Ebben az órakeretben elsődlegesen készség- és képességfejlesztésre van szükség, ugyanakkor a szakmák rendkívül eltérő igényei határozzák meg azt az anyagot, amely mentén a fejlesztés megtörténhet. Mindebből nyilvánvaló, hogy tételesen betartandó, minden szakiskola számára azonos tartalmú tananyaglista az Ember a természetben és Földünk és környezetünk műveltségterületekhez nem készülhet.

Az általunk készített anyag lehetőségeihez mérten a legszélesebb terepét próbálja nyújtani a fejlesztésnek, ugyanakkor tartalmi szempontból nem lehet alkalmas minden típusú szakiskola összes lehetséges igényének kielégítésére. Tantervünk készítése során arra törekedtünk, hogy lehetőleg a mindennapokhoz jobban köthető, a tanulók életét jobban meghatározó témaköröket helyezzük előtérbe.

A szakiskolák sokrétű igényét olyan rugalmas modulszerkezet teszi kielégíthetővé, melyet áttanulmányozva az iskolák összeállítják kétéves természettudományos programjukat, s melybe akár jelen tantervben nem szereplő önálló tartalmi elemeket emelhetnek be. Elsődlegesen rögzíteni nem a tananyagot szeretnénk (persze erre is teszünk ajánlásokat), hanem a feldolgozás módszerét, struktúráját. A természettudományos tárgyra jutó óraszám – 2-3 óra/hét – egyértelműen behatárolja a lehetőségeinket. A természettudományokat nem szedhetjük szét szaktárgyakra. Így – elemi szinten – minden természettudományt tanító tanárnak képesnek kell lennie a többi természettudományos tárgy feldolgozásának irányítására. Ugyanakkor a tartalmi szabadság lehetővé teszi, hogy a tárgyat tanító tanár azon súlypontok mentén végezze a készség- és képességfejlesztést, amelyek leginkább közel állnak hozzá.

Javaslatunk a következő:

- A természettudományokat heti három órás blokkokban tanítsák.
- A heti három órából az egyik dupla óra, amikor feladatlapokkal irányított, kiscsoportos gyakorlat folyik a tanteremben, az iskolában, az iskolán kívül, a harmadik óra célja a gyakorlat anyagának megbeszélése, rendezése.
- Az osztály a gyakorlatait két csoportban, két tanár felügyelete alatt végzi, míg a megbeszélés közösen zajlik, ahol az irányítást végezheti az adott területen járatosabb tanár. Ebben a tekintetben a szerkezet tanártovábbképzésnek is tekinthető, amit elengedhetetlennek tartunk annak ismeretében, hogy mennyire idegenkednek a természettudományt tanító tanárok egymás tárgyaitól. Meggyőződésünk, hogy a közösen végzett munka során ez az idegenkedés csökkenthető.
- A tevékenységközpontú természetismeret tárgy oktatását a fentebb javasolt 2+1-es tantárgyszerkezetben tartjuk kivitelezhetőnek.
- Az adott, illetve választott órakeret meghatározza az évenként tartható 2+1 órás egység számát. Tervezéskor szánjunk időt az összegzésre, összefoglalásra is.
- A tantervben több hétre tervezett modulok bonthatók, rövidíthetők, de minden esetben hosszuk egész számú hét kell hogy legyen.
- Az esetleges töredékheteket összefoglalásra, értelmezésre lehet fordítani.
- Kifejezetten nem ajánljuk a természettudományos tárgyak frontális feldolgozását, még akkor sem, ha a fentebb vázolt szerkezet megvalósítása nem minden iskolában egyszerű.

6. Modulok felsorolása óraszámjavaslattal

Modulok neve	Óraszám
I. Alapmodul	
1. Bevezető szakasz	5 +1 hét – 18 óra
II. A Nap – Az energia	
2. Hő, hőmérséklet	2 hét
3. Halmazállapot-változások	1 hét
4. Időjárás	2 hét
5. Energia átalakítása (szállítás, felhasználás, takarékoság)	2 hét

6. Üzemanyagok	2 hét
7. A modern kor energiaforrásai (az energiaellátás problémája)	2 hét
Összesen, összefoglalással	12 hét – 36 óra
III. Mitől működik a számítógép?	
8. Az elektromos állapot	2 hét
9. Mágneses jelenségek	1 hét
10. Optika	2 hét
11. Adatrögzítés	1 hét
Összesen, összefoglalással	7 hét – 21 óra
IV. Közlekedés	
12. Mozgások	3 hét
Összesen, összefoglalással	4 hét – 12 óra
V. Környezetünk anyagai	
13. A háztartás anyagai	2 hét
14. Élelmiszerek	3 hét
15. Konyhai technológiák	1 hét
16. Épített környezet	2 hét
17. Háztartásunk hulladékai	1 hét
Összesen, összefoglalással	10 hét – 30 óra
VI. Bioszféra	
18. Az élő anyag, az élet feltételei	3 hét
19. Az élőlények csoportosítása	1 hét
20. Evolúció	1 hét
21. Biomok	1 hét
22. A bioszféra megóvása	2 hét
23. Környezeti tényezők	4 hét
Összesen, összefoglalással	13 hét – 39 óra
VII. Az ember	
24. A Homo sapiens	1 hét
25. Az emberi test	3 hét
26. Életműködések	3 hét
27. Az anyaság	1 hét
28. Egészség, betegség	4 hét
29. Modern korunk kockázatai	2 hét
30. Bioetika	1 hét
Összesen, összefoglalással	16 hét – 48 óra
VIII. A Föld, ahol élünk	
31. Tájékozódás a térképen és a világegyetemben	1 hét
32. A Föld kialakulása és szerkezete	2 hét
33. A vízburok földrajza	1 hét
34. Földünk gazdasága	2 hét
Összesen, összefoglalással	7 hét – 21 óra

IX. Lakóhelyünk, Magyarország (3hét)**35. Magyarország földrajza****1 hét****36. A mi lakóhelyünk****2 hét****Összesen, összefoglalással****4 hét – 12 óra****I. Bevezető szakasz****1. Bevezető szakasz (5 hét – 15 óra)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az önálló ismeretszerzés módszereinek kialakítása. A rendezett megfigyelés. A mérés szükségessége. A mérőeszköz megválasztása. Kísérletek eredményeinek értelmezése, rögzítése. A természeti jelenségek összekapcsolása. Az oksági kapcsolat alkalmazása. Egyszerű kísérleti eszközök összeállítása és használata. Természettudományi ismeretterjesztő szövegek értelmezése.	A hosszúság, a terület, a térfogat, a tömeg, az erő és az idő mértékegységei. Az alpmértékegységek törtrészei és többszörösei. A hosszúságmérés eszközei. A térfogatomérés. A mérleg. Az erőmérő. A stopperóra. Környezetünk természeti tárgyainak megfigyelése és leírása. Egyszerű kémiai, fizikai és biológiai jelenségek megfigyelése és leírása. A csillagászati, illetve a mikrovilági méretviszonyok.	Megfigyelés. Jegyzőkönyvkészítés. Egyszerű mérések. Egyszerű számítások, átváltások. Szövegértelmezés. Adatkigyűjtés. Ismeretek rendszerezése.	Ismerje a legfontosabb mérőeszközöket s azok használatát. Tudjon megfigyeléssel információkat gyűjteni környezetéről, s a megszerzett információkat tudja rendezetten összegezni, tárolni. El tudja helyezni a vizsgált objektumokat a csillagászati-, a makro- és a mikrovilág mérettartományában. Értelmezni tudjon egyszerű természettudományos szövegeket.

II. A Nap – Az energia**2. Hő, hőmérséklet (2 hét – 6 óra)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A halmazállapotok értelmezése. A hőjelenségek értelmezése. A hőmérők használata.	A hőérzet keletkezése. A hő mint az energia megjelenésének egyik formája. Hőmérsékletmérés (mértékegységek, hőmérők). Szélsőséges hőmérsékleti tartományok megismerése. A hőtágulás jelensége.	A logikus gondolkodás elemeinek használata. Kvalitatív és kvantitatív kísérletek elvégzése. Jegyzőkönyv készítése.	Ismerje fel az anyagi világ egységét. Össze tudja kapcsolni a hőmérsékletre vonatkozó információkat az adott környezetben uralkodó életfeltételekkel s az ott lezajló jelenségekkel. Ismerje fel a hőtágulási jelenség gyakorlati megnyilvánulásait a természeti és épített környezetben.

3. Halmazállapot-változások (1 hét – 3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A halmazállapot-változások elemzése. Az energia szerepe a halmazállapot-változásokban. A hőmérséklet- és a halmazállapot-változás közti összefüggések tanulmányozása. Az atom és molekula fogalmának kialakítása és használata.	Olvasás, fagyás, párolgás, lecsapódás. A forrás jelensége. A plazmaállapot. A szublimáció. A köd.	Kvalitatív tanulókísérletek. Jegyzőkönyv készítése. Ismeretszerzés film kép- és hanganyagából, az internetről.	Tudja csoportosítani az anyagokat megadott szempontok szerint (pl. halmazállapot, kémiai összetétel, felhasználási terület). Tudjon értelmezni olyan egyszerűbb folyamatokat, amelyekben energiaátadás történik.

4. Időjárás (2 hét – 6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A fizikai ismeretek alkalmazhatóságának megerősítése. A hőtani ismeretek alkalmazása az időjárás jelenségeinek megismerésére és megértésére. A tudatos környezetszemlélet szintjének emelése. A gázok és folyadékok áramlási viszonyainak megismerése.	Folyadékok és gázok áramlásának leírása. Lamináris és turbulens áramlások. Az örvények keletkezése. A légkör anyaga, szerkezete. A levegő felmelegedése. Időjárási alapjelenségek. A hőmérséklet hely és idő szerinti eloszlása. A szél keletkezésének folyamata. Földrajzi területek speciális szelei. A csapadék fajtái. Hazánk éghajlatának jellemzői. A domborzat hatása az éghajlatra.	Kvalitatív és kvantitatív tanulókísérletek. Filmek tartalmi elemzése. Ábraelemzés. Tematikus térkép használata. Szövegértelmezés. Fizikai törvényszerűségek alkalmazása. Számolási feladatok megoldása. A várható jelenségek felismerése.	Ismerje fel a fizikai törvények általános jellegét. Ismerje fel a folyadékok és a gázok áramlásakor az azonos tulajdonságokat. Ismerje fel az időjárás előrejelzésének nehézségét, a légkör folyamatainak összetettségét.

5. Energia átalakítása (szállítás, felhasználás, takarékoság) (2 hét – 6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
„Az energia forrása a Nap” tudásának fejlesztése. Az energiamegmaradás törvényének alkalmazása. Az energiaátalakítás technológiai módszereinek ismerete. Az energiát átalakító eszközök működése. Az elektromos energia előállításának, szállításának és felhasználásának ismerete.	Egy lakás energiafelhasználási (háztartási eszközök), illetve energiatermelő (fűtő-) eszközei. Energiahordozók. Megújuló energiaforrások. Az energia átalakítása. A villamos erőművek fajtái. Az elektromos generátor és transzformátor működése. A villamos energia szállítása.	Megfigyelés. Folyamatábrák értelmezése. Szövegértés, elemzés. Számítási feladatok megoldása.	Tudja összekapcsolni az energia előállításának és felhasználásának módjait és környezeti hatásait. Legyen képes egy egyszerű háztartási eszköz működésének elemzésére. Képes legyen kiválasztani az adott helyzetben legcélszerűbb energiafelhasználási módot.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A technikatörténeti tudás. Az energia-előállítás és -felhasználás hatásfokának fogalmai. Az energiatakarékosság jelentősége. A Föld készleteinek végeessége.	Az energiahordozók szállítása. A takarékoság kérdése. A hatásfok fogalma.		

6. Üzemanyagok (2 hét – 6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A technikatörténeti tudás. Technikai eszközök működése. A forgómozgás jelentősége a technikában. Az energiaátalakító eszközök szerepe.	A kerék használata és a forgómozgás előállítása. Emberi, állati erő. A gőzgép. A robbanómotor. A gázturbina. A rakétahajtómű. Az elektromos motor. Fa, szén, gázolaj, földgáz, vízi energia, szél, a Nap sugárzása.	Ábrák, működési sémák elemzése. Önálló anyaggyűjtés, rendszerezés. Néhány kőolajtermék vizsgálata.	Ismerje fel a legfontosabb gépek működése mögött rejlő fizikai folyamatokat. Tudjon különbséget tenni megújuló és nem megújuló energiaforrások között. Képes legyen az üzemanyagtípusok és jellegzetes felhasználási területeik összekapcsolására.

7. A modern kor energiaforrásai (az energiaellátás problémája) (2 hét – 6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Atommag modell kvalitatív kialakítása. A magmodell alkalmazása a maghasadás, a magfúzió és a radioaktivitás jelenségeire. Az energiaátalakítás környezeti hatásai. Önálló álláspont formálása az atomenergia felhasználásáról.	Az atommagban kötött energia. Az atomenergia felszabadítása. Atombomba, atomreaktor. Az atomerőmű. A radioaktív sugárzás. A proton, az elektron és a neutron. Az elektromágneses sugárzások. Az atomerőmű hatása a környezetre.	Filmek kép- és szöveganyagának elemzése. Ábrák, működési sémák elemzése. Szövegek, képek értelmezése.	Ismerje fel az elektromágneses sugárzás különböző formáinak együlényegűségét. Hétköznapi helyzetekben legyen képes az elektromágneses sugárzások kedvező és kedvezőtlen hatásainak azonosítására. Tudjon érveket felsorolni az atomenergia felhasználása ellen és mellett (kockázatok, előnyök).

III. Mitől működik a számítógép?

8. Az elektromos állapot (2 hét – 6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Általánosítás, elvonatkoztatás. Tapasztalat és modell. Önálló kísérletezés,	A kétféle töltés. Töltések közötti kölcsönhatások. A megosztás jelensége. Az elektromos tér.	Tanulókísérletek.	Tudja a legegyszerűbb elektromos modellt alkalmazni elektrosztatikai jelenségek értelmezésére.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
kreatív eszközhasználat, a megtanult jelenségek felismerése környezetünkben.	Az elektromos áram. Az áram vegyi, mágneses és hőhatása. Telep, ellenállás, árammérő műszer, feszültségmérő műszer. Egyszerű áramkörök.		Legyen képes kapcsolási rajz alapján egyszerű áramkörök összeállítására. Tudjon áramerősséget és feszültséget mérni egyszerű áramkörök megadott helyein.

9. Mágneses jelenségek (1 hét – 3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A mágnesség és az elektromosság jelenségeinek összehasonlítása	A mágnes tulajdonságai. Az iránytű. A felmágnesezés. Az elektromágnes. A Föld mágnessége.	Tanulókísérletek. Adatgyűjtés a földi mágnességről, a sarki fényről, a Nap hatásairól.	Legyen képes az égtájak meghatározására az iránytű állása alapján. Ismerje fel a mágnességgel veszélyeztetett helyeket a környezetében. Ismerje fel a háztartási elektromos eszközökben az elektromágnes szerepét.

10. Optika (2 hét – 6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Optikai eszközök működése. A látás fizikája.	A fény útja. A síktükör, a gömbtükörök és a lencsék. A szem. Leképezés, valódi és látszólagos kép, a nagyítás fogalma. Egyszerű optikai eszközök.	Tanulókísérletek.	Ismerje fel a fény szerepét az ember észlelésében. Tudjon sok példát az optikai leképezés gyakorlati alkalmazására. Ismerje a szem működésének mechanizmusát, legyen képes felismerni hibáit.

11. Adatrögzítés (1 hét – 3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Önálló információszerzés adatbázisokból.	Mágneses adattárolás. A digitális fényképezőgép. A CD.	Egyéni és kiscsoportos kutatómunka.	Ismerje az internetről történő adatgyűjtés lehetőségeit. Tudja szétválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat. Ismerje fel az adatok közzétételének etikai vonatkozásait. Kapcsolja össze a személyiségi jogokat az adatok felhasználásával.

IV. Közlekedés

12. Mozgások (3 hét – 9 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A mozgások fajtáinak elkülönítése, jellemzésük. Az alapvető kinematikai mennyiségek fogalmai. A súrlódás, a közegellenállás és a gördülési ellenállás fogalma. A mozgási energia szerepe a mozgásokban. A KRESZ előírásainak fizikai háttere. Technikatörténeti ismeretek.	A mozgás pályája. Haladó és periodikus mozgások. Az egyenes vonalú egyenletes mozgás. Út, sebesség, idő. Az egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás. A gyorsulás. A körmozgás és a forgómozgás leírása. A periódusidő és a fordulatszám. Súrlódás, közegellenállás, gördülési ellenállás. A tehetetlenség. Fékút. Lendület, energia. Az ütközés. Az autózás története.	Tanulókísérlet. Mérés. Jegyzőkönyv készítése. Kérdőív.	Tudjon különbséget tenni a különböző mozgásfajták között. Legyen képes a sebesség és a gyorsulás fogalmának használatára a mozgások leírásakor. Ismerje fel a súrlódás hasznosságát. Ismerje fel a mozgási energia és a fékút hossza közötti arányosságot. Tudja a kipörgésgátló és a blokkolásgátló hasznát.

V. Környezetünk anyagai (kémia)

13. A háztartás anyagai (2 hét – 6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A háztartás vegyi anyagainak megismerése, hatásuk megmagyarázása. A kezelési, használati útmutatók értelmezése. (Mit mivel és hogyan lehet használni.) A környezetre kifejtett hatásuk megismerése.	A savas, lúgos, semleges kémhatás lényege. Tisztálkodó- és mosószerek, vízlágyítók és vízköoldók, fertőtlenítő- és fehérítőszerek hatásmechanizmusa.	A háztartásukban használt szereket, megadott szempontok alapján csoportosítása. Cikkek gyűjtése a kozmetikumokról. Videofelvételek készítése a TV reklámjaiból és azok értékelése. Egyszerű kísérletek elvégzése a mosószerek tisztító hatásáról.	Ismerje a háztartásban használható anyagok választékát, azok szerepét, hatásait. Tudatosítsa ezen anyagok egészségre és a környezetre gyakorolt káros hatásait. Ismerje a takarékos és biztonságos vegyszerhasználat módjait.

14. Élelmiszerek (3 hét – 9 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az alapvető tápanyagok és forrásaik megismerése. Az ételkészítés segédanyagainak felsorolása. A táplálkozás energetikai hátterének megértése. A vitaminok, ásványi anyagok fontosságának, az adalékanyagok	Fehérjék, szénhidrátok, zsírok szerepe az életfolyamatokban. Élelmiszerek összetétele. A kiegészítő anyagok, élettani hatásai. Energiatáblázatok használata. Az emberek energiaigényét	Az élelmiszerek összetételének tanulmányozása, az ízesítő, térfogatnövelő anyagok összegyűjtése. Egyszerű kísérletek fehérjékkel, zsírokkal, szénhidrátokkal. A helyes étrend összeállítása	Ismerje az élet fenntartásához szükséges anyagokat, s azt, hogy milyen mennyiségben szükségesek ezek. Legyen tisztában a helyes táplálkozás szabályaival.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
veszélyességének megértése. Az élvezeti szerek (alkohol, koffein) élettani hatásainak tudatosítása.	(tápanyagigényét) befolyásoló tényezők. Táplálkozási szokások.	energiatáblázatok segítségével. A túlzott sófogyasztás és az elhízás veszélyeire figyelemfelkeltő akció szervezése. Kiselőadás a különböző táplálkozási szokásokról.	

15. Konyhai technológiák (1 hét – 3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A konyhai technológiák csoportosítása és azok energiaigényének felismerése. Tudatosulása annak, hogy a különböző technológiák az ételek összetételét, táplálkozás-élettani értékét hogyan befolyásolják.	Sütés, főzés, párolás. Mikrohullámú technológia. Tartósítás.	Gyűjtés, megfigyelés az otthoni ételkészítésekről (energiahordozók alkalmazása, elkészítési idő stb.).	Ki tudja választani a leginkább megfelelő konyhai technológiát. Ismerje fel az egyes technológiák során keletkező, egészségre káros anyagokat.

16. Épített környezet (2 hét – 6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A házépítés anyagainak felsorolása, azok jellemzése. Az egyes anyagok alkalmazhatóságának ismerete.	A ház felépítése során használt anyagok ismerete: alapozás, építés, burkolás, festés.	Listakészítés az építőanyagokról. Kísérletek: a mészoltás folyamata, a fa vetemedése, az üveg és a műanyagok tulajdonságai. A savas eső hatása az építőanyagokra.	Ismerje az építőanyagokat, az alkalmazhatóságuk szempontjait. Azonosítani tudja a környezetre és a bentlakókra veszélyes anyagokat. Ismerje fel a természetes építőanyagok és a környezetvédelem pozitív kapcsolatát.

17. Háztartásunk hulladékai (1 hét – 3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A hulladék és a szemét közti különbség felismerése. Környezettudatos magatartás kialakulása.	A hulladékok csoportosítása anyaguk és veszélyességük alapján. A hulladékok újrahasznosítási lehetőségei. A környezetbarát anyag fogalma.	Leltárkészítés egy hétvégén a szemétbe került anyagokról. Ötletgyűjtés arra vonatkozóan, hogyan lehetne a szemétté válás helyett a még használható anyagok élettartamát megnövelni.	Ismerje a szelektív szemétgyűjtés jelentőségét, módjait. Váljon tudatos fogyasztóvá. Tartsa be otthon is a szemétkezelés szabályait.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		A műanyagok veszélyességének bemutatása kísérlettel.	

VI. Bioszféra

18. Az élő anyag, az élet feltételei (3 hét – 9 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az élet iránti tisztelet kialakítása.	Az élő állapot. Élő és élettelen közti különbségek és hasonlóságok. Életjelenségek, életfeltételek.	Ábrakészítés, amely demonstrálja az élőlény és környezetének összefüggését.	Tudja tevékenységét dokumentálni.
Annak felismerése, hogy a struktúra és a funkció egymástól elválaszthatatlan.	A sejt szerveződés. Alak, méret, vizsgálhatóság. A sejt felépítése. Különböző sejtípusok összehasonlítása.	A mikroszkóp használatának megtanulása. Egysejtűek in vivo vizsgálata.	Tudja a mikroszkópot kezelni.
Anyagelvű természetszemlélet kialakítása. Az anyagi világ egységének tudatosítása.	Anyag-, energia- és információáramlás. Az anyag körforgása. Az energiaáramlás. A fotoszintézis jelentősége.	Egyszerű kísérlet összeállítása, megfigyelés, jegyzőkönyv készítése, értékelés. Folyamatábra készítése (pl. sejtosztódás).	Ismerje az életjelenségeket. Ismerje a sejt szerkezetét. Tudjon megkülönböztetni sejtípusokat.
Az ember felelősségének tudatosítása a természet megváltoztatásában.	Információ átadása és megváltozása. A DNS szerkezete és a mutáció.	A DNS egyszerű modellezése. Tudományos szöveg értő olvasása, jegyzetelése.	Értse a DNS szerepét az információ átadásában.

19. Az élőlények rendszerezése (1 hét – 3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A rendszerező gondolkodás kialakítása. Lényeges szempontok elkülönítése a lényegtelenektől és logikai rendszerbe illesztése.	Az élőlények változatossága. Rendszertani kategóriák. A csoportosítás szempontjai. Az élővilág országai. A törzsfa.	Egyszerű logikai rendszerek létrehozása. A rendszertani elkülönítés gyakorlása. Adott szempontok szerinti csoportosítás.	Legyen képes lényeges szempontok alapján rendezni egy adathalmazt. Ismerje az élőlények csoportosításának tudományos szempontjait.

20. Evolúció (1 hét – 3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Evolúciós szemlélet kialakítása. Az egymásra épülés hierarchikus	A bioevolúció fogalma, néhány bizonyíték. Az élet keletkezése.	Adatgyűjtés, ábraelemzés, szemelvények értő olvasása.	Értse meg a fejlődéstörténeti rendszer lényegét.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
rendjének és a fejlődés szükségszerűségének felismerése.	A növény- és állatvilág fejlődése. Az emberré válás folyamata.	Érvelés elméletek mellett, illetve ellen. Önálló referátum az emberré válás folyamatáról számítógépes prezentációval.	Ismerje az életkeletkezés idealista és materialista elméletét. Ismerje a földtörténeti korok jellemző történéseit.

21. Biomok (1 hét – 3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A folyamatok komplexitásának felismerése. Az alkalmazkodás határainak felismerése.	A Föld éghajlati övezetessége. A növényzeti övek jellemzői.	Tájékozódás a földgömbön. Adatgyűjtés, applikálás térképre. Fogalmazás egy választott biom élővilágáról. Táblázatkészítés az éghajlati jellemzőkről.	Össze tudja kapcsolni az övezetesség kialakulását, annak okaival s az élőlények elterjedésével. Ismerje az egyes zónák tipikus földrajzi képét és élőlényeit.

22. A bioszféra megóvása (2 hét – 6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az emberi felelősség fontossága. Az ember természet ellen elkövetett „bűneinek” tudatosítása, megoldási stratégiák megismerése.	Környezetvédelem. A talajpusztulás. Vízszennyezés. Légszennyezés. Talajszennyezés. Sugárszennyezés. Urbanizáció: szmog, zaj, hulladék.	Adatgyűjtés a nagy környezeti katasztrófákról (Csernobil, Exxon-Valdez, Bhopal). Érvelés a természetvédelem fontossága mellett.	A természet és környezet állapotát megismerve lássa be, hogy földünkön alapvető szükség van a természetvédelemre és a környezetvédelemre.
Erkölcsei felelősség kialakítása az élhető Föld megőrzésében a jövő generációk számára. Az emberi túlkapások, mohóság elítélése. Felelősség önmagunkért és másokért.	Természetvédelem A biológiai sokféleség jelentősége. Mesterséges életközösségek jellemzői. Élőhelyek védelme, fajok védelme (nemzeti parkok, rezervátumok, génbankok).	A világ nagy nemzeti parkjai és magyarországi nemzeti parkok földrajzi elhelyezése a térképen. Magyarországi védett növények és állatok kigyűjtése. Természetvédelmi szimbólumok gyűjtése.	Ismerje a leggyakoribb folyamatait az ember természetkárosításának. Találjon ok-okozati összefüggést a természetkárosítás és egyes természeti katasztrófák között. Ismerje Magyarország védett értékeit. Legyen tisztában a fenntartható fejlődés fogalmával.

23. Környezeti tényezők (4 hét – 12 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az élőlény és környezete szoros összefüggésének	Élet a vízben és a szárazföldön.	Toleranciagörbe értelmezése.	Ismerje a földi életterek főbb típusait.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
felismerése, ennek kiterjesztése az emberre is.	Alkalmazkodás a vízi környezethez. Vizes helyek életközösségei. Alkalmazkodás szárazföldi élethez.	Egyszerű talajvizsgálat. Ábrák, anatómiai felépítés összehasonlítása.	
	Élettelen környezeti tényezők hatása az élőlényekre. A víz, a fény, a hő, a levegő és a talaj szerepe.	Akváriumi életközösség megfigyelése.	Értse meg a környezet és az életforma meghatározó kapcsolatát. Ezáltal lássa be az élettelen környezet védelmének fontosságát.
Az életben maradáshoz szükséges feltételek megértése, ok-okozati összefüggések megtalálása.	Élőlények egymásra hatása. Különböző fajú élőlények egymásra hatása. Ugyanazon faj egyedeinek egymásra hatása. Kommunikáció az állatvilágban. Táplálékhálózatok. Táplálkozási szintek.	Természetfilm-részlet elemzése: főemlősök családi kapcsolatainak elemzése.	Ismerje az alkalmazkodás megnyilvánulásait. Ismerje a kommunikáció jelentőségét a társas kapcsolatokban s ennek módzatait. Legyen tisztában az ember „csúcsragadozó” felelősségével a természetben.

VII. Az ember

24. A Homo sapiens (1 hét – 3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A Homo sapiens elnevezés értelmezése. A tudat, a gondolkodás, a tanulás és a beszéd szerepe. Annak felismerése, hogy az ember egyszerre biológiai és társadalmi lény.	Az emberré válás környezeti tényezői. Az ember fejlődésének szakaszai. A magasabb rendű idegi tevékenységekről egyszerűen.	Önálló megfigyelések egyedfejlődésünk szakaszairól, a hangképzésről és a saját tanulási folyamatokról	Ismerje az ember sajátos helyét a természetben és az ebből fakadó etikai követelményeket.

25. Az emberi test (3 hét – 9 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Általános tájékozódás az emberi testben. A szervek és működéseik közti kapcsolat megismerése. Az ember fejlődési szakaszainak jellemzése.	A szervrendszerek anatómiája.	Ábraelemzések, „embertérkép” készítése. Az embrionális és posztembrionális fejlődés szakaszainak tanulmányozása makettek és képek alapján.	Ismerje az emberi test jellemzőit, változásának folyamatait, az egyes életkori szakaszok sajátosságait.

26. Életműködések (3 hét – 9 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az alapvető életfunkciók közti kapcsolat felismerése. A szabályozás jelentőségének megértése.	A szervrendszerek működése.	Önálló megfigyelések önmagunkról. Kísérletek az érzékszervek működésével kapcsolatban. Film alapján plakátok készítése.	Fel tudja ismerni az egyes életjelenségek közötti összefüggéseket.

27. Az anyaság (1 hét – 3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az emberi élet feltétlen tisztelete, az emberi lét minőségének védelme. Felelősségünk egyéni létünk kiteljesítéséért és a jövő generációkért. Az anyai hivatás megbecsülése.	A megtermékenyítés feltételei, a terhesség. A szülés és a gyermekágy. A szoptatás. A fogamzásgátlás lehetőségei. Az abortusz élettani és erkölcsi vonatkozásai.	Ismeretterjesztő filmek elemzése. Anatómiai ábrák elemzése.	Legyen tisztában a család fontosságával és szerepével az egyéni életben és a társadalomban. Ismerje a családtervezés szempontjait. Az utódvállalással kapcsolatos és a szülői felelősségtudat kialakulása.

28. Egészség, betegség (4 hét – 12 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az emberi minőségi lét alapja az egészség. Az egészség prioritásának felismerése. Igény kialakítása az egészséges életmódra.	Egészség, betegség. Az egészséges környezet. Az egészségügy szervezetei. A betegség okai.	Táblázatkészítés a magyarországi egészségügyi rendszer felépüléséről. Elsősegélynyújtó doboz és házi patika összeállítása.	Ismerje és környezetében teremtsen meg az egészséget erősítő környezeti feltételeket. Ismerje a segítségkérés lehetőségeit krízishelyzetben.
Az egészségnek ártó tényezők megismerése és kerülése. Az egészségmegőrző magatartás és technikák elsajátítása. Empátia és elfogadás a mentálisan vagy testileg sérült, fogyatékos vagy kiszolgáltatott embertársainkkal. Az idők megbecsülése. Igény a modern tudományok kínálta lehetőségek kihasználására a betegségek	Gyógyszerek, gyógyhatású készítmények. A betegápolás. Idősek gondozása, bánásmód a fogyatékos emberekkel. Prevenció. Szűrővizsgálatok. Védőoltások. Személyi higiénia. Balesetek megelőzése. Ártó tényezők tudatos kerülése. Az elsősegélynyújtás gyakorlata.	Kötelező védőoltásokról táblázatkészítés. Komplett tisztálkodási sor megtervezése. Baleseti források összegyűjtése a háztartásban, az utcán, a szórakozó helyeken, munkahelyen. Kondícióvizsgálatok: pulzus, vitálkapacitás, testtömegindex stb. A relaxálás gyakorlata. Életúttervezés (fogalmazás).	Ismerje a legegyszerűbb betegápolási technikákat. Tudatosítsa, hogy könnyebb a betegségek megelőzése, mint a gyógyítása. Ismerje a betegségek megelőzésének módjait. Elsősegély-nyújtási technikák elsajátítása. Legyen tisztában azzal, hogy a testi-lelki harmónia összefügg, hogy a megoldatlan lelki bajok előbb-utóbb testi betegségekhez vezetnek,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
megelőzésében. Az előrelátó gondolkodás fontossága. A népbetegségek kiváltó okainak megismerése.	Hosszú távú egészségmegőrzés. A fizikai aktivitás. Az egészséges táplálkozás alapelvei. Népbetegségek. A lelki élet harmóniája Az értelmes életcél megtalálása. Stresszkezelő technikák, énvédelmi technikák megismerése. Emberi kapcsolataink milyensége, fontossága.		hogy a tartalmas élethez értelmes életcélra van szükség.

29. Modern korunk kockázatai (2 hét – 6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Annak felismerése, hogy felelősek vagyunk önmagunkért. Annak tudatosítása, hogy életünk döntések sorozatából áll. A döntéshozás felelősségének hangsúlyozása. A rövid távú és a hosszú távú érdekek felismerése, a bölcs előrelátás fontossága.	Szenvedélyeink. A drog. A dohányzás. Az alkohol. Új szenvedélyek: a játékszenvedély, a számítógép-szenvedély. Kihívások. A stressz. Az AIDS. Az infarktus, a magas vérnyomás, a stroke. A daganatos betegségek. Depresszió, öngyilkosság. Közlekedési és diszkóbalesetek.	Táblázatkészítés a forgalomban levő drogok tulajdonságairól. A KRESZ rendelkezéseinek megkeresése a befolyásolt állapotról. Kísérlet: dohányzó gép (füst szűrése, lerakódás megfigyelése). Egészségvédő ismeretterjesztő filmek megbeszélése. Tüdőrontgen-felvételek megfigyelése. Statisztikai adatok, grafikonok elemzése a halálozási okokról.	Ismerje a leggyakoribb drogok élettani hatásait, használatuk következményeit. Ismerje a leggyakoribb népbetegségek okait, kivédésük lehetőségeit. Legyen tisztában a prevenció fontosságával és lehetőségeivel. Ismerje modern korunk egészségkárosító és egészségmegőrző szokásait, tendenciáit.

30. Bioetika (1 hét – 3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az emberi méltósághoz való jog értelmezése. A genetika és az etika közötti szoros kapcsolat felismerése. A génmanipuláció és a klónozás lényegének megértése.	Genetikai alapfogalmak. A génsébszét jelentősége, veszélyei. A klónozás emberi és élelmiszer-ipari vonatkozásai.	Képek elemzése. Cikkírás a génsébszetről és a klónozásról. Vita.	Ismerje fel a tudomány szerepét és felelősségét a jövő alakulásában. Alapvető fogalmak kialakulása az öröklődési folyamatról, a génsébszetről.

VIII. A Föld, ahol élünk (földrajz)**31. Lakóhelyem (3 hét – 9 óra)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A közvetlen lakóhely megismerése, leírása tágabb környezetből kiindulva (Magyarország). Az általános elemzési szempontok alkalmazása a szűkebb környezetre. Adatgyűjtési technikák megismerése, rendszerező képesség, rajzkészség, pontosság kialakítása.	Magyarország és a közvetlen lakóhely földrajzi helyzete, természeti és gazdasági adottságai. A lakóhely természetvédelmi értékei.	Térkép, földrajzi atlasz, kontúrtérkép használata. Könyvek, kiadványok használata. Tanulmányi séta vagy kirándulás. Tapasztalatok feldolgozása.	Legyen képes térkép segítségével meghatározni hazánk és lakóhelye földrajzi helyzetét, ismertetni természeti és gazdasági adottságait. Ismerkedjen meg legalább egy, lakóhelyéhez közeli természetvédelmi területtel vagy nemzeti parkkal.

32. Tájékozódás a térképen és a világegyetemben (1 hét – 3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Egyszerű tájékozódási és mérési feladatok végzése térképen. Adatok leolvasása tematikus térképekről. Helymeghatározás végzése fokhálózat segítségével. A Föld mozgásai és azok következményei közötti összefüggések felismerése, alkalmazása. Egyszerű zónaidő számítása. Az űrkutatás és az információs technológiák kapcsolatának bemutatása.	A térkép története. Tájékozódás a térképen: – térképjelek, – méretarány, – távolságmérés, – földrajzi fokhálózat, – zónaidő. A naprendszer. A Föld alakja, mozgásai és a belőlük adódó következmények.	A térkép, a földrajzi atlasz, a földgömb és a tellúrium biztos használata. Lehetőség szerint látogatás planetáriumban vagy csillagvizsgálóban. Információ gyűjtése az űrkutatás legfrissebb eseményeiről. Műholdfelvételek.	Legyen képes a térképen különböző eszközökkel, egyszerű tájékozódási és mérési feladatokat elvégezni. Megérteni és a mindennapok során alkalmazni az összefüggést a Föld mozgásai és azok következményei között (pl. nappalok és éjszakák, évszakok váltakozása).

33. A Föld kialakulása, szerkezete (2 hét – 6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Ok-okozati összefüggések megállapítása: – a Föld gömbhéjas szerkezete, – a kőzetlemezek, – a hegységképződés, – a vulkáni tevékenység, – a földrengés, – az ásvány és kőzetképződés között. A legalapvetőbb kőzetek,	A Föld kialakulása és szerkezete (külső és belső gömbhéjak). A kőzetlemezek – vulkáni tevékenység. A kőzetlemezek – földrengés. A hegységek keletkezése. A kőzetburok építőkövei – a kőzetek. A kőzetburok kincsei – az	Szemelvények: – a Föld kialakulásáról, – földtörténeti eseményekről. Ábraelemzés: – a Föld belső szerkezetének fizikai, kémiai jellemzőiről, – a hegységképződésről (vetődés, gyűrődés), – felszínformák	Ismerje a Föld gömbhéjas szerkezetét, tudja, hogy a mélység felé haladva növekszik a hőmérséklet, a sűrűség és a nyomás. Tudja, hogy a kőzetburok lemezekből áll és ezek vándorolnak. A lemezmozgásokhoz kötődő folyamatok (pl. földrengés, vulkáni tevékenység,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
ércek, ásványok felismerése.	ásványkincsek, az energiahordozók. A földfelszín belső és külső formálói.	felismerése. Videó: – a vulkáni működésről, – a földrengésről. Gyűjtőmunka: – a közelmúlt vulkánkitöréseiről, földrengéseiről. Kőzet- és ásványmeghatározás (gránit, andezit, bazalt, riolit, vulkáni tufakőzetek, lösz, mészkő, márvány, pala, vasérc, bauxit).	hegységképződés, ásvány- és kőzetképződés) a Föld belső felépítésének és szerkezetének következménye.

34. A vízburok földrajza (1 hét – 3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Ok-okozati összefüggés megállapítása (pl. csapadékképződés, a tengervíz mozgásai, a folyók építő, romboló munkája, tavak pusztulása), bizonyos esetekben az okok megszüntetésére való törekvés kialakítása (pl. vizek szennyezése, állóvizek eutrofizációja, árvizek).	A víz körforgása. Az óceánok és tengerek: – földrajzi jellemzői – éghajlat módosító szerep – sótartalom – mozgás A folyók: – vízgyűjtő terület – vízjárás – vízhozam – torkolat Állóvizek: – tavak keletkezése – pusztulása A felszín alatti vizek A jég és víz felszínformálása: – gleccser – lavina – karsztjelenségek Vízgazdálkodás: – folyószabályozás – hasznosítás	Ábraelemzés: – a tengervíz felszínformálásáról, – a folyók munkavégző képességéről, – a karsztvíz felszínformáló munkájáról. Gyűjtőmunka: – a világtengerek szerepe az ember élelmézésében, nyersanyag- és energiaellátásában – a világ legjelentősebb halászati hatalmai – saját lakóhely vízfolyása – terméklista a boltokban kapható ásványvizekről – az utóbbi évek nagy árvizeiről Videofilm egy tankhajó katasztrófájáról. Vízállásjelentés értelmezése. Vita: az árvíz és az erdők kivágásának kapcsolata. Esettanulmány a „kék kórról”.	Ismerje a víz körforgását, részfolyamatait. Tudja értelmezni a tengervíz mozgásait (pl. tengeráramlás, tengerjárás), kémiáját (sótartalom), fizikáját (hőmérséklet). Képes legyen felismerni a folyók és a tenger építő, romboló munkáját, a folyótorkolatokat, a tölcseértorkolat gazdasági jelentőségét. Értse meg és használja a vízállás, a vízhozam, a vízjárás fogalmát. Tudja megnevezni és megmutatni legjelentősebb tavainkat, folyóinkat. Értelmezni tudja a hírek természetföldrajzi fogalmait. Ismerje hazánk legnagyobb karsztos tájait, tudjon példát mondani a karsztjelenségekre.

35. Földünk gazdasága (2 hét – 6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A földrajzi környezet szerepe a társadalmi fejlődésben, az ember hatása a földrajzi környezetre. Az írott kommunikáció alkalmazásának képessége. Az érdeklődés felkeltése mindennapjaink gazdasági élete, pénzügyi folyamatai iránt. Egyszerű számítási feladatok végzése. A társadalmi, a gazdasági élet jelenségeiben, folyamataiban megnyilvánuló kölcsönhatások felismerése. Az emberek származásuk, kultúrájuk, értékrendszerük alapján különbözőek, de mindenki egyenrangú.	A Föld népessége, növekedése, területi eloszlása (népsűrűség), összetétele (nem, kor, foglalkozás), népességmozgások. Települések kialakulása, formái, szerkezete, környezeti problémái (pl. urbanizáció). A gazdaság ágazatai. Globalizáció. Földünk fejlett gazdasági térségei, országai (USA, Japán, Európai Unió, Délkelet-Ázsia). A fejlődő országok (Latin-Amerika, India). Egyedi szerepkörű országok bemutatása (banánköztársaságok, olajországok, tranzitországok).	Statisztikai adatok, grafikonok, korfa, mutatószámok elemzése, értelmezése. Napilapok, gazdasági folyóiratok cikkeinek gyűjtése, elemzése. A gazdaságot bemutató tematikus térképek elemzése. Kontúrtérképhez kapcsolódó feladatok. A lakóhely szerkezeti vázlatának elkészítése. Számítási feladatok: – lakosságszám alakulása, – népsűrűség. Gyűjtőmunka: – jellemző népességmozgások a tanuló lakóhelyének környékén, – a tanyasi, a falusi és a városi élet sajátosságai, problémái.	Ismerje a természetes szaporodás, a népsűrűség fogalmát. Tudja a korfát értelmezni, adatait leolvasni. Ismerje a települések formáit, szerkezetét, tudjon példákat mondani. Ismerje a globalizáció szó jelentését. Értelmezze a társadalmi, gazdasági események egyes országok, térségek fejlődésére gyakorolt hatásait (fejlett, fejlődő országok).

7. Az értékelés módszerei

A kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságcikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb.) A megfelelő kompetencia alapú értékelési rendszert az alapvizsgával összhangban kell fejleszteni.

8. Alkalmazott segédeszközök, taneszközök

A készség- és képességfejlesztést célul tűző tantervi programok sajátja, hogy bár a tananyag fontos részüket képezi, de azt nem rögzítik teljes mértékben. Programunk sikeres végrehajtásához szükség van a tevékenységet meghatározó munkáltató feladatlapok kidolgozására. Ezek a feladatlapok határozzák meg mind a mérések, kísérletek, megfigyelések elvégzéséhez szükséges eszközöket, mind az ajánlható segédkönyveket. A munkát szabályozó alapeszköz tehát maga a feladatlap. A szakiskolai fejlesztési program keretében, valamint az iskolai műhelyekben ilyen feladatlapok nagy számmal készültek s hozzáférhetők.

9. Módszertani ajánlások

Középpontban a tanulói tevékenység

A hatékony ismeretszerzés elképzelhetetlen személyes befogadás nélkül. A befogadás feltétele a részvétel. Meggyőződésünk, hogy pozitív változást csak akkor várhatunk a szakiskolások természettudományos képzésében, ha az órai munka tevékenységközpontú és csoportos. A természettudományok területén adódik a kísérletekre, önálló adatgyűjtésre, egyszerűbb problémák végiggondolására alkalmas feladatlapok rendszere, amely a tanulók tevékenységét és gondolkodását egyaránt irányíthatja.

A feladatlapokkal irányított csoportos ismeretszerzés módszerének hatékonyságát nagymértékben növelheti a tanár, ha tekintetbe veszi a következőket:

A tananyag hangsúlyainak önálló meghatározása lehetőséget ad arra, hogy:

- a csoport felkészültségéhez és a tanár személyiségéhez legjobban illeszkedő feladatlapok készüljenek,
- a feladatlapokkal feldolgozott anyag akár egyéni differenciálásra is alkalmas lehet,
- a csoport (párok) összeállítását a tanár a tanulók ismeretében tudatosan befolyásolhatja,
- munkamegosztás alakulhat ki a csoport tagjai között, a jól megválasztott tevékenység (akár órai, akár otthoni) lehet projektszerű.

A tanár számos kiegészítő programot, otthoni feladatot szervezhet az órai munkához illeszkedően, például:

- tematikus levelek megfogalmazása,
- plakátok, figyelemfelkeltő akciók készítése, szervezése,
- viták lefolytatása, szerepjátékok.

Tananyag-csoportosítás, integrálás lehetőségei

A természetismeret tananyagát a két év során sokféleképpen lehet csoportosítani. Itt szempont lehet az együtt tanító tanárok működésének összehangolása. A tananyaghoz hozzárendelhetők a hagyományos tantárgyak (fizika, kémia, biológia, földrajz), ugyanakkor ezek a területek több ponton összekapcsolhatók, az anyag felépítésének sokféle egyenértékűen használható szerkezetét megadva. A tananyagszerkezet kialakításának fontos szempontja kell hogy legyen a szakiskola irányultsága. Ugyanakkor hangsúlyozandó, hogy ennek elsődleges jelentősége abban van, hogy a szaktanárok szakmai szempontból otthonosabb terepen végezhetik a számukra új kihívásokat jelentő készség- és képességfejlesztést. Nem lehet cél, hogy túlságosan specializált tananyagválasztással megfosszuk a tanulókat az őket érdeklő és mindennapjaikat is érintő alapvető kérdésekkel való találkozástól. A 9–10. osztályos természettudományos képzés legfőbb célja az általános műveltség szolgálata, s nem a szakmai alapozás. Egy leendő gépésznek nem kevésbé fontos saját testének ismerete, mint egy egészségügyi szakiskolásnak. A választás tehát komoly szakmai-erkölcsi felelősséget ró az iskolákra.

Projektlehetőségek

A tanulókkal töltött tanári kontaktórák mellett jelentős szerepre kell hogy szert tegyenek az önállóan vagy csoportosan végzett projektmunkák. Természettudományos programunkhoz számtalan projekt rendelhető. A felsorolt projektek csak ötletadónak tekintendők, hiszen a projekt lényege éppen abban áll, hogy az adott csoport döntése alapján az adott környezetre szabottan alakul ki tartalmuk. A közös tervezéstől a projekttermékig vezető út során a gyerekek számos olyan képessége fejlődik, melynek fejlesztésére a kötött órai környezet kevésbé alkalmas. Ugyanakkor egy jól motiváló projekt ismeretszerzés szempontjából is lehet hatékonyabb, mint egy frontális óra.

Néhány projektjavaslat:

- A környezetünkben élő növények jellemző méretei
- Az elektromos energia előállításának eszközei. Képek és leírások gyűjtése és rendszerezése az internet segítségével
- Hazánk mezőgazdaságának lehetőségei a bioüzemanyagok előállításában
- Hőmérsékletmérés a lakásban és közvetlen lakókörnyezetünkben
- Természettudományos megfigyelések a településünkön
- Látogatás a múzeumban (állatkertben, botanikus kertben), anyaggyűjtés, feldolgozás. Történet.
- A tudomány nagyjai – híres kutatók, magyar tudósok, környezetünk neves szülöttei
- Szerkezet, modell készítése, működésének leírása, értelmezése
- Csoportosítsuk a háztartás eszközeit (pl. energiaforrás, üzemanyag, zajosság, szennyezőanyag-kibocsátás, nélkülözhető – nem nélkülözhető
- Háztartási anyagok tulajdonságai, főzés
- Időjárási adatok mérése, gyűjtése
- Az autózás története. Az autóversenyzés története. Autók, teljesítménye, gyorsulási adatai, azok értelmezése.
- A fényképezőgép működése, a képalkotás, az ide tartozó fogalmak gyakorlati feldolgozása
- A bolygók mozgása. Önálló anyagfeldolgozás internet segítségével
- Az elektromágnes gyakorlati alkalmazásai. Gyűjtőmunka, elektromágnes keresése háztartási eszközökben
- Az űrkutatás története. Internetes gyűjtőmunka
- A csillagászat hírei
- Interjú egy ismert természettudóssal, szakpolitikussal, közéleti szereplővel, polgármesterrel aktuális (pl. környezeti) kérdésekről, a települést érintő változásokról.
- Iskolai (családi) szemétmegfigyelés. Mi kerül a kukába?
- DNS-modell, DNS-makett készítése
- Az élővilág törzsfája (plakát)
- Saját állat (növény) megfigyelése, gondozása (esetleg iskolai állatház kialakítása)
- Az emberré válás folyamata. Önálló anyagfeldolgozás
- Magyarország nemzeti parkjai. Egy kiválasztott park bemutatása, idegenvezetés
- Mesterséges életterek – mesterséges életközösségek. Pl. növénytársulások létrehozása, megfigyelése
- Csernobil 1986. április 25. – okok, történések (feldolgozás az internet segítségével)
- Az ember anatómiai térképe (plakát)
- Emberi rasszok. Mindenki sokféle. Megfigyelés, fényképezés. Hogyan keverednek az emberi vonások?
- A mozgás élettani hatása az emberi szervezetre. Sportolás, mozgás hatása. Megfigyelés önmagunkon
- Magyarország egészségügyi intézményrendszere. Egészségügy a településünkön
- Egészségmegőrzési stratégiám
- Modern korunk kockázati tényezői (gyűjtőmunka)
- Dolly birka története (gyűjtőmunka)
- A Föld ismeretlen tájain. (Pl. Google Earth webkamerás megfigyelések Afrikában)
- Környezetünk földrajza
- A patakunk élővilága, vízminősége
- Hova járnak dolgozni a településünkről?
- Milyen nagyobb cégek fizetnek iparüzési adót településünkön?
- Terület, amelyet mi védünk.

TÖRTÉNELEM ÉS TÁRSADALOMISMERET KERETTANTERV A SZAKISKOLÁK 9–10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A 'Történelem és társadalomismeret' tantárgy tanításának célja a korszerű műveltség közvetítése, a történelmi-társadalmi jelenségek átfogó ismeretének elsajátíttatása, középpontba helyezve a kulcskompetenciák fejlesztését.

A kerettanterv moduláris szerkezetű, amely lehetővé teszi, hogy a pedagógusok a szakmai elvárásoknak, az osztályok igényeinek, a tanulók tudásának és a haladási lehetőségeknek megfelelően dolgozzák fel a tananyagtartalmakat.

A modulok a műveltségterület kiemelt tartalmi területeit integráltan kezelik (történelem, társadalomismeret, etika).

A NAT 2003 az 'Ember és társadalom' műveltségterület három aspektusát különbözteti meg:

Történelem – történelmi műveltség, nemzeti és európai identitástudat, a történelmi folyamatok megértése

Emberismeret – az etika, az antropológia és a pszichológia értelmezési keretei

Társadalomismeret (jelenismeret) – saját korunk társadalmi, gazdasági és politikai jelenségei közti eligazodás

A modulok tartalma feldolgozható történelmi, társadalomismereti és etikai/filozófiai aspektusból.

A tanterv alapvetően a jelenismeretet helyezi középpontba. Ezért hangsúlyozottabb szerep jut a modern társadalomtudományoknak.

A modulok tematikus felépítésűek, középpontba helyezve egy mai jelenség átfogó ismeretét, melyet további modulokra a jelenség összetevői szerint lehet bontani, a NAT-ban meghatározott főbb tartalmi elemek alapján. A tantervi modulok kiindulópontja mindig a tanuló közvetlen tapasztalata legyen, illetve az előzetes ismeretei.

A történelem teljes hosszsmetszetének megjelenítése a fenti prioritások és az idő rövidsége miatt szinte lehetetlen. A mai viszonyok megértése szempontjából a felvilágosodás korát, illetve a modern állam kialakulásának időszakát érdemes alapnak tekinteni. Ez a korlátozás a magyar közoktatási rendszer hagyományai miatt rendhagyónak tekinthető, de úgy véljük, lehet építeni az általános iskola műveltségmegalapozó funkciójára. Ott már sor került azoknak az ismereteknek az elsajátítására, melyek a magyar történelem teljes egészére vonatkoznak. A szakiskolai két év során célszerűbb az ismeretek elmélyítésére törekedni. Ez azonban csak időbeli korlátozásokkal képzelhető el. A jelen megértése szempontjából elsődleges relevanciája a modern állam kialakulásától számított időszaknak van.

A tantervi modulok elsődlegesen nem az ismeretközvetítést, hanem a képességfejlesztést célozzák, a feldolgozásukat segítő tevékenységek a diákokat aktivizálják, cselekedtetik és elgondolkodtatják. Ennek megfelelően kiemelt szerep jut a kooperatív technikáknak, a terepmunkának, a projektnek, a kutatómunkának és a drámapedagógiai módszereknek.

A modulok lehetőséget biztosítanak hosszsmetszeti és keresztmetszeti egyedi tantervek megszerkesztésére. A témákat, tartalmakat nem tekintjük kötelező tananyagnak, törzsanyagnak vagy kiegészítő anyagnak. A kerettantervnek azt a szerepet szánjuk, hogy segítséget nyújtson az iskola pedagógiai programjának, helyi tantervének kialakításában.

A kerettantervben szereplő óraszámok, témák és tartalmak ajánlások, a tevékenységi formák feladatai példák, melyek lehetőséget biztosítanak az iskolák, a pedagógusok, a tanulók adottságait, igényeit magába foglaló helyi tanterv készítésére.

Legfőbb értékei:

- demokratizmus
- humanizmus
- az egyéniség tisztelete és fejlődése
- a szolidaritás
- a tolerancia

Jellegzetességei:

- nemzeti, mert a közös nemzeti értékeket szolgálja
- figyelemmel van az európai, humanista értékrendre
- figyelemmel van a globális problémákra
- nyitott a különböző kultúrák iránt

E komplex feladatok megoldásához új keretekre van szükség, melyek biztosítják, hogy

- új tudástartalmak jelenhessenek meg
- lehetőség nyíljon a hagyományos tartalmak integrációjára
- lehetőség nyíljon interdiszciplináris tartalmak megjelenésére
- új tantárgyak kialakítására
- a tanulók érdeklődésének és tapasztalatainak figyelembevételére

2. A műveltségterület tanításának céljai

A tanulási-tanítási folyamat középpontjában a személyiségfejlesztés, a felelős állampolgári magatartás és a szakmatanulás elkezdéséhez szükséges alap- és kulcskompetenciák fejlesztése áll. Alapvető pedagógiai célunk egy olyan nyitott fejlesztési környezet megteremtése, amely kedvező lehetőséget biztosít a tanulók motiválásához, sikerélményeinek megszerzéséhez, a tanulási folyamatba való aktív bekapcsolódásához.

- Korszerű műveltség közvetítése: történelmi és társadalmi jelenségek (valamely mai jelenség) átfogó ismeretének elsajátítása, mely tovább bontható, a NAT-ban meghatározott főbb tartalmi elemek alapján
- Helyi hagyományok; természeti értékek; egy-egy történelmi téma mélységelvű tanulmányozása; a magyar állam és a magyar nép történetének fontosabb fordulópontjai; a magyar állam és a magyar nép kiemelkedő alakjai; az európai történelem jelentősebb állomásai; egy Európán kívüli civilizáció megismerése; ismeretek a határon túli magyarok történetéről; ismeretek a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek történetéről; ismeretek a magyarországi zsidóság történetéről; ismeretek a 20. századi hatalmi- és érdekkonfliktusokról; néhány jelentős történelmi személyiség átfogó pályaképe; ismeretek a szűkös erőforrásokkal való gazdálkodásról; ismeretek a globális problémákról; ismeretek Magyarország és az EU kapcsolatáról; ismeretek napjaink nemzetközi konfliktusairól
- A tartalmak kidolgozásánál a korábbi ismeretek elmélyítését, az ismeretek, tapasztalatok rendszerezését, önálló vélemény kialakítását, az alapismeretek hiánypótlását tekintettük elsődlegesnek

- Összefüggések, globális folyamatok felismerésére való nevelés
- Felelős állampolgári magatartás kialakítása
- A szakmatanulás megkezdéséhez, valamint az életben való boldoguláshoz nélkülözhetetlen alap- és kulcskompetenciák fejlesztése

3. Kompetenciaszintek

Szint	Ismeretszerzés, tanulás	Kritikai gondolkodás	Kommunikáció	Tájékozódás időben	Tájékozódás térben
1.	Explicit információ kikeresése, azonosítása egyszerű szövegből, táblázatból, grafiknról, képről Lényeg kiemelése	Egyszerű szöveg, kép stb. jelentésrétegeinek (implicit információ!) azonosítása	Fogalmak ismerete taxonómiai szint szerint Egyszerű szöveg szóban vagy írásban való kifejtése	Történelmi korszakok, periódusok kiválasztása adott esetben	Térképjelek alapján olvasás a térképről
2.	Explicit információ azonosítása bonyolultabb szövegből, táblázatból, grafiknról, képről Információk közötti közvetlen kapcsolat felismerése (strukturálás) A feladathoz releváns információ kiválasztása (háttértudás!)	Bonyolultabb szöveg, kép stb. jelentésrétegeinek (implicit információ!) feltárása Társadalmi, történelmi jelenségek közti hasonlóságok, különbségek feltárása Okok, következmények felismerése egyszerű esetekben	Egyszerű szöveg átfogalmazása, tömörítése Ábra alapján szöveg-alkotás Társadalmi, történelmi jelenségek közti hasonlóságok, különbségek kifejtése Okok, következmények kifejtése egyszerű esetekben Következtetés megfogalmazása	Időrend Idő ábrázolása Kronológiai táblázat készítése	Térképek összehasonlítása Adott témához releváns térkép kiválasztása
3.	Információk összehasonlítása különböző szempontok szerint Kérdések önálló megfogalmazása a témával kapcsolatban A lényeg kiemelése bonyolultabb szövegekből	Történelmi, társadalmi adatok, modellek elemzése a bizonyosság, lehetőség és valószínűség szempontjából (hipotézis) A hitelesség szempontjából Saját vélemény kialakítása Okok, következmények feltárása bonyolultabb esetekben	Hipotézis megfogalmazása Ábrakészítés szöveg alapján Kérdések önálló megfogalmazása Vélemény megfogalmazása Következtetés megfogalmazása	A világtörténelem, az európai történelem, a magyar történelem és a helytörténet időbeli ritmusának, kölcsönhatásainak felismerése és értelmezése egyszerűbb és bonyolultabb esetekben	Térképvázlat készítése leírás alapján

Szint	Ismeretszerzés, tanulás	Kritikai gondolkodás	Kommunikáció	Tájékozódás időben	Tájékozódás térben
4.	- Információk összehasonlítása önállóan felvetett szempontok szerint - A tanultak felhasználása új feladathelyzetben	- Szereplők viselkedésének elemzése, mozgatórugók felismerése - Jelenségek rendezése ok-következmény, hasonlóság-különbség, szándék-következmény szerint	- Szereplők viselkedésének és a viselkedések mozgatóinak megfogalmazása - Vélemény érvekkel való alátámasztása, ellenérvek megfogalmazása - Folyamatábra készítése önállóan		- A történelmi tér változásainak leolvasása különböző térképekről - A történelmi tér szerepének felismerése

4. A műveltségterület fejlesztési feladatai

A tantervi modulok elsődlegesen nem az ismeretközvetítést, hanem a képességfejlesztést célozzák meg. Ennek megfelelően a tananyagfejlesztés során olyan témaköröket határoztunk meg, amelyek a történelem teljes hosszmetsete helyett a „jelen” ismeretét helyezik a középpontba. A mai viszonyok megértése szempontjából a modern állam kialakulásának időszakát tekintettük alapul. Ez a tartalmi szelekció lehetőséget nyújt a sokoldalú tanulói tevékenység megszervezésére, mellyel bővebb lehetőség kínálkozik a fejlesztési feladatokban megfogalmazott képességek fejlesztésére.

- Az élethosszig tartó tanulás képességének megalapozásán belül kiemelt fontosságú az önálló ismeretszerzés, tapasztalatgyűjtés képességének fejlesztése, komplex információk kezelési és adatfeldolgozási gyakorlatának kialakítása
- Az együttműködés, csoportban végzett munka rutinjának kialakítása, a társakkal való kooperáció, a vállalt feladat elvégzéséért való egyéni és közösségi felelősségvállalás fejlesztése
- Kommunikációs képesség fejlesztése és a tanuláshoz, művelődéshez szükséges szövegértési és szövegalkotási képesség, beleértve a kérdéskultúra fejlesztését, az önálló problémafelvetés képességét
- Az infokommunikációs képességek fejlesztése, elektronikus és nyomtatott információhordozók használata, adott feladat érdekében való csoportosítása, bemutató anyagok, kisebb prezentációk készítése, egyéni karakterű kreatív és produktív képességek fejlesztése
- A szakmatanuláshoz, az életvitelhez, a munkavégzéshez, valamint a jelen világában való eligazodáshoz szükséges kulcskompetenciák fejlesztése: problémamegoldó, lényegkiemelő, döntési, szabálykövető, érdekérvényesítő és kritikai gondolkodási képesség fejlesztése

A műveltségterület alapvetően hat fejlesztési feladatkört határoz meg:

- Ismeretszerzés, tanulás (korrelál a 'Magyar nyelv és irodalom' és a 'Földünk és környezetünk' műveltségterülettel, a 'Dráma és tánc', a 'Vizuális kultúra', a 'Mozgókép-kultúra és médiaismeret' fejlesztési feladataival)
- Kritikai gondolkodás (korrelál a 'Mozgókép-kultúra és médiaismeret'-tel)
- Kommunikáció (korrelál a 'Matematika' és a 'Földünk és környezetünk' műveltségterülettel, a 'Vizuális kultúra', a 'Mozgókép-kultúra és médiaismeret' fejlesztési feladataival)
- Térben-időben való tájékozódás (korrelál a 'Matematika' műveltségterülettel)
- A tartalom kulcselemei
- A reflexiót irányító kérdés

5. A tanterv szerkezetének jellemzői, óraterv

A tanterv alapstruktúrája

1. A magyar állam és polgárai
2. A magyar társadalom
3. A magyar gazdaság
4. Oktatás, művelődés
5. Magyarország és Európa

ÓRATERV

9. ÉVFOLYAM 74 ÓRA		10. ÉVFOLYAM 74 ÓRA	
Bevezetés A történelem és társadalomismeret műveltségterület sajátosságai		3. A magyar gazdaság	
1. A magyar állam és polgárai		3.1. Egy kis gazdaságtörténet	18 óra
1.1. Magyarország a Habsburg Birodalomban Út a polgári Magyarország megteremtése felé		3.2. A harmadik Magyar Köztársaság gazdasága	8 óra
	6 óra	Összesen	26óra
1.2. Polgári Magyarország	5 óra	4. Oktatás, művelődés	
1.3. Királyság - kormányzóval	8 óra	4.1. Egy kis művelődéstörténet	10 óra
1.4. Diktatúra és népköztársaság	8 óra	4.2. Oktatás, kultúra, szabadidő	5 óra
1.5. A magyar köztársaság, a magyar állam	12 óra	Összesen	15 óra
1.6. Emberi és állampolgári jogok, kötelességek	10 óra	5. Magyarország és Európa	
Összesen	49 óra	5.1. Birodalmak részeként	18 óra
2. A magyar társadalom		5.2. A globális világ felé	15 óra
2.1. Egy kis társadalomtörténet	12 óra	Összesen	33 óra
2.2. Újratermelődő egyenlőtlenségek	7 óra	Mindösszesen	
Összesen	19 óra	74 óra	
Mindösszesen	74 óra		

6. A 9. évfolyam kerettantervi tartalma, 74 óra

BEVEZETÉS: Az ember és társadalom műveltségterület sajátosságai 6 óra			
Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– Pozitív motiváltság kialakítása	1. Kik éltek itt? A lakóhely vagy régió vagy megye vagy Magyarország területén élt népek az elmúlt századokban	Ismeretközlés frontális munkában <i>Megbeszélés:</i> A munkavégzés és a magatartás szabályainak kialakítása és	– Fogadja el a rögzített munkavégzési és magatartási szabályokat, törekedjen azok betartására
– Az önálló ismeretszerzés módszereinek kialakítása	2. Nyomozunk!		
– Kommunikációs és			

együttműködési készség fejlesztése – Szövegértés, szövegalkotás fejlesztése – Eltérő szempontok, vélemények figyelembevétele, megértése – Mások gondolatmenetébe való behelyezkedés képességének kialakítása – Szabálykövető magatartás kialakítása – Esztétikai érzék fejlesztése – Az igényes munkavégzés iránti igény felkeltése – Viselkedéskultúra fejlesztése – Szociális és életviteli kompetenciák fejlesztése – A szükséges eszközök megfelelő és célszerű használata	Valós napi események, balesetek, bűnügyek körülményeinek tisztázása, tárgyi és szóbeli bizonyítékok elemzése Objektivitás és szubjektivitás különbsége Az erkölcs kérdései 3. Nyomozás a jelen dokumentumainak segítségével A sajtó termékei, statisztikai adatok, törvények, rendeletek, jegyzőkönyvek Dokumentum elemzési módszerek megismerése A manipuláció működésének megértése 4. Nyomozás a történelemben A régészeti leletek és a történelmi források fajtáinak megismerése A történelmi tudás korlátjainak megértése A tudományos és a hétköznapi gondolkodás különbségének megértése 5. Esettanulmány Egy történelmi személyiség megítélésének nehézségei 6. Szimuláció Egy-egy jelenismereti vagy történelmi esemény okainak és motívumainak vizsgálata a kutató szemszögéből	rögzítése <i>Az információs adattárak (könyvtár, internet) használata:</i> Bevezetés az információszerzés módszereibe <i>Csoportmunka:</i> Kutatás-nyomozás, kérdések és problémák megfogalmazása <i>Egyéni munka:</i> családfakutatás <i>Megbeszélés:</i> Önálló vélemény kialakítása egyéni szempontok alapján <i>Gyűjtőmunka:</i> Egy-egy történelmi személyiség életútja <i>Vita:</i> Egy történelmi személyiség megítélése <i>Könyvtári, múzeumi gyakorlat:</i> Az információszerzés további módszereinek megismerése <i>Páros munka:</i> Ellentmondásos források elemzése, kérdések és szempontok megfogalmazása <i>Forráselemzés:</i> Aktuális esemény a napi sajtóban <i>Szimulációs játék:</i> Egy, az iskola egészét érintő döntés előkészítése	– Legyen képes ismeretszerzésre irányított beszélgetésekből, tömegkommunikációs eszközökből – Tudja használni a legfontosabb történelmi, társadalomtudományi kézikönyveket, atlaszokat, lexikonokat – Legyen képes saját véleménye érthető megfogalmazására, mások véleményének türelmes meghallgatására, érvelésük figyelembevételére – Legyen képes a többféleképpen értelmezhető szövegek, információforrások kritikus kezelésére – Legyen képes információgyűjtésére adott témához könyvtárban, médiatárban, múzeumban, interneten – Legyen képes a megismert jelenségek rendezésére – Ismerjen fel okokat és okozatokat, hasonlóságokat és különbségeket szándékok és következmények szerint
---	--	--	---

1. A MAGYAR ÁLLAM ÉS POLGÁRAI

49 óra

*1.1. Magyarország a Habsburg Birodalomban**Út a polgári Magyarország megteremtése felé*

6 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– A fogalmak tisztázása – A magyar államszervezetben, az állam működésében bekövetkezett változások megértése – A reformkorban megfogalmazott célok, reformprogramok megismerése – Az 1848-49-es forradalom legfontosabb követeléseinek, eseményeinek megismerése – A szövegértő olvasás fejlesztése – A probléma érthető módon történő megfogalmazása – Az ismeretek alkalmazás szintű felhasználása – Lényegkiemelő kompetencia fejlesztése – Kritikai gondolkodás fejlesztése – Kommunikációs, együttműködési és szabálykövetési kompetenciák fejlesztése – A rendszerezés igényének felkeltése	1.1.1. Magyarország helye a Habsburg Birodalomban Pragmatica Sanctio, országgyűlések, kormányzások, vármegyék 1.1.2. A felvilágosult abszolutizmus A magyar függetlenség korlátozása 1.1.3. Megoldandó feladatok a reformkorban A változás szükségessége Széchenyi és Kossuth reformprogramja 1.1.4. Reform országgyűlések A vármegye szerepe 1.1.5. 1848-49-es forradalom és szabadságharc Haza, hazaszeretet, önfeláldozás 1.1.6. Önkényuralom A személyes életút és a történelem eseményeinek kölcsönhatása	Ismeretközlés frontális munkában <i>Forráselemzés:</i> 12 pont, áprilisi törvények, függetlenségi nyilatkozat Megbeszélés <i>Csoportmunka:</i> A Lánchíd története Reformkori viselet <i>Vita:</i> Reformjavaslatok, programok a polgári Magyarország megteremtéséhez <i>Projektmunka:</i> Forradalom és szabadságharc (történelem, irodalom, zene, helytörténet) <i>Szituációs játék:</i> országgyűlési felszólalás a reformkorban <i>Gyűjtőmunka:</i> 1848-as forradalom a magyar irodalomban, művészetben Mária Terézia és II. József portréja <i>Páros munka:</i> Toborzóplakát tervezése, toborzóbeszéd megfogalmazása <i>Film:</i> A kőszívű ember fiai <i>Tablókészítés:</i> Honvéd tábornokok	– Legyen képes a vita során felismerni a véleménykülönbségeket, tartsa tiszteletben mások véleményét – Tudjon 8-10 mondatos beszámolót, kiselőadást készíteni szépirodalomból, filmélményeiből, történelmi forrásokból – előre meghatározott szempontok, kérdések alapján – Ismerje fel a tárgyalt korszakban a magyar állam szerkezetében, működésében bekövetkező változásokat – Fejlődjön ismereteinek alkalmazás szintű felhasználásában – Tudja a szabadságharc legfontosabb eseményeit térben elhelyezni – Tudjon tanárával, társaival együttműködni – Legyen képes történelmi jelenet eljátszására

– Az információ-szerzéshez szükséges eszközök célszerű használata – Térbeli tájékozódás fejlesztése – Esztétikai érzék fejlesztése – Kreativitás fejlesztése			
1.2. Polgári Magyarország 5 óra			
Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– A fogalmak tisztázása – A dualista állam működésének megismerése – Az új ideológiák legfőbb gondolatainak megértése – Az egyes eszmei irányzatok különbözőségének felismerése – Egy történelmi személy életútjának nyomon követése különböző információforrások segítségével – Kommunikációs, együttműködési, illetve narratív készségek fejlesztése – Esztétikai érzék fejlesztése – Szövegértés, szövegalkotás képességének fejlesztése – Térben való tájékozódás fejlesztése	1.2.1. Kiegyezés dualista államszervezet – részleges függetlenség Ferenc József portréja 1.2.2. Parlamentarizmus 1.2.3. Uralkodó eszmék liberalizmus, nacionalizmus konzervativizmus szocializmus 1.2.4. Jogkiterjesztés és emancipáció Új fejlemények e területeken a dualizmus korában (zsidóság, nemzetiségek, nők)	Megbeszélés <i>Forráselemzés:</i> Deák Ferenc „húsvéti cikke” Az 1895-ös Nemzetiségi Kongresszus Nők továbbtanulásának engedélyezése <i>Ábraelemzés:</i> A magyar országgyűlés működése, az állam feladatai a polgári Magyarországon <i>Kérdések megfogalmazása történelmi személyiségekről:</i> Tisza István <i>Vita:</i> A kiegyezés megítélése <i>Csoportmunka:</i> Különböző ideológiai irányzatok bemutatása <i>Film:</i> A fekete gyémántok, Erzsébet <i>Gyűjtőmunka:</i> Ferenc József és	– Legyen képes tanári segítséggel a tárgyalt fogalmak értelmezésére és próbálja azokat a mai viszonyokra vonatkoztatni – Legyen képes egy történelmi személy életútját különböző információforrásokból, 10-15 mondatos beszámoló alapján végigkísérni – Ismerje fel a térképen az Osztrák-Magyar Monarchia területi egységeit, a nemzetiségek megoszlását, elhelyezkedését – Legyen képes egyszerű ábrák, rajzok, táblázatok értelmezésére – Törekedjen pontos, igényes munkavégzésre

– Gondolkodási képességek fejlesztése		Erzsébet királyné portréja <i>Tablókészítés:</i> A koronázás <i>Filmhíradó:</i> IV. Károly koronázása Millenniumi ünnepségek	
1.3. Királyság - kormányzóval 8 óra			
Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– A revíziós politika, a német szövetség és az ország II. világháborús részvételének főbb állomásai, ezek megismerése - következmények – Szövegértés és szövegalkotás képességének fejlesztése – A kommunikációs és együttműködési készség fejlesztése – Térbeli és időbeli tájékozódó képesség fejlesztése – A rendszerezés igényének kialakítása – Az alkalmazásképes tudás fejlesztése – Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése – A narratív kompetencia fejlesztése – Az információszerzéshez szükséges eszközök célszerű használata	1.3.1. Korlátozott parlamentarizmus korlátozott választójog, jog-egyenlőség 1.3.2. Uralkodó ideológia Horthy Miklós portréja 1.3.3. A Bethlen-korszak Konszolidáció Revízió 1.3.4. A harmincas évek A politika jobbratolódása Antiszemizmus 1.3.5. Magyarország a világháborúban Magyar holokauszt A személyes életút és a történelem eseményeinek kölcsönhatása	Ismeretközlés frontális munkában <i>Forráselemzés:</i> Teleki Pál levele <i>Vita:</i> A magyar külpolitika kettőssége <i>Páros munka:</i> A kormányzó feladatai, jogköre a király nélküli királyságban <i>Kiselőadás:</i> Károlyi Mihály, Horthy Miklós, Bethlen István <i>Statisztikai adatok elemzése:</i> Népeségváltozás és anyanyelv a Kárpát-medencében Trianon után Korabeli híradórészletek megtekintése, értelmezése <i>Projektmunka:</i> A II. világháború a magyar irodalomban, művészetben <i>Térképkészítés:</i> Trianon előtt – után <i>Csoportmunka:</i> A magyar zsidóság sorsának alakulása	– Legyen képes tanári segítséggel a fogalmak értelmezésére – Ismerje a német szövetség felé vezető út főbb csomópontjait – Tudja Magyarország II. világháborús részvételének főbb eseményeit térben és időben elhelyezni – Legyen képes vaktérképen feladatot elvégezni, illetve egyszerű vaktérképet készíteni és azon megadott helyszíneket bejelölni – Legyen képes ismeretszerzésre statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból – Tudjon beszámolót, kiselőadást tartani előzetesen megadott szempontok alapján, szépirodalomból, korabeli forrásokból

		<i>Gyűjtőmunka:</i> Nagyszülők emlékeinek összegyűjtése <i>Film:</i> Hannibál tanár úr, A tizedes meg a többiek <i>Múzeumlátogatás:</i> Helytörténet	– Legyen képes néhány fős csoport munkájának megtervezésére, megvalósítására és dokumentálására – Legyen képes új ismereteit a meglévőhöz hozzáilleszteni
1.4. Diktatúra és népköztársaság 8 óra			
Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– A fogalmak tisztázása – Ok-okozati összefüggés felismerése az ötvenes évek politikája és az 1956-os forradalom között – A Rákosi és a Kádár-rendszer összehasonlítása – Problémák megfogalmazása érthető módon – Információk szétválasztása – problémamegoldó gondolkodás fejlesztése – Esztétikai érzék fejlesztése – Kreativitás fejlesztése – Szövegértés és szövegalkotás képességének fejlesztése – Kommunikációs és együttműködési készség fejlesztése – A rendszerezés iránti igény fejlesztése	1.4.1. A nép nevében Államosítás 1.4.2. Pártállam-állampárt Konceptiós perek Személyi kultusz 1.4.3. 1956-os forradalom és szabadságharc Nagy Imre portréja 1.4.4. Megtorlás és konszolidáció A forradalom eltérő megítélése 1.4.5. A Kádár-rendszer Az egypártrendszer működése, a „legvidámabb barakk”, Kádár János portréja 1.4.6. A Kádár-rendszer bukása 1.4.7. A „tárgyalásos forradalom”	Ismeretközlés frontális munkában <i>Gyűjtőmunka – kiselőadás:</i> Rákosi Mátyás, Nagy Imre, Kádár János Korabeli plakátok, csasztuskák gyűjtése, tartalmuk megbeszélése <i>Film:</i> A tanú Családi emlékezések összegyűjtése, megbeszélése <i>Forráselemzés:</i> Korabeli sajtócikkek Helytörténet <i>Csoportmunka:</i> Az állam szerepe a diktatúrában, a népköztársaságban A rendszerváltás <i>Tablókészítés:</i> A „legvidámabb barakk” <i>Kiállítás:</i> 1956 országos és helyi eseményei	– Tudja a tanultakat felhasználni új feladathelyzetekben – Legyen képes tanári segítséggel a fogalmak értelmezésére – Tudja szépirodalmi szövegek, filmek történelmi hitelességét tanári segítséggel, előzetes szempontok alapján megítélni – Legyen képes egy történelmi személy életútját különböző információforrásokból, 10-15 mondatos beszámoló alapján végigkísérni – Legyen képes esztétikus formában a gyűjtött anyag bemutatására – Legyen képes megérteni a problémát, kérdést feltenni

1.5. A magyar állam, a magyar köztárság 12 óra			
Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– A fogalmak tisztázása – Az állam feladatainak megismerése – A Magyar Köztársaság hatalmi szerveinek ismerete – A demokratikus döntési mechanizmus folyamatának megértése – Az ismeretek alkalmazás szintű felhasználása – Viselkedéskultúra fejlesztése – Megfigyelőkészség fejlesztése – A szükséges elektronikus eszközök megfelelő és célszerű használata – Döntési kompetencia fejlesztése – A lényegkiemelő, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése – A kommunikációs és együttműködési kompetencia fejlesztése – A narratív kompetencia fejlesztése – Szövegértés, szövegalkotás fejlesztése – Kreativitás fejlesztése	1.5.1. Az állam Államszervezet Az állam feladatai 1.5.2. Az alkotmányosság alapelvei 1.5.3. A magyar alkotmány Alkotmány és törvény 1.5.4. Közvetett és közvetlen demokrácia Választójog Népszavazás 1.5.5. Pártok és érdekvédelmi szervezetek Egyéni és csoportérdek Az egyén felelőssége 1.5.6. Az Országgyűlés 1.5.7. A köztársasági elnök Göncz Árpád portréja 1.5.8. A kormány Antall József portréja 1.5.9. A közigazgatás Szervei, feladatai, működési elve „köz-ügy” 1.5.10. A bírói hatalom és igazságszolgáltatás Bíró – ügyész – ügyvéd Jog és erkölcs 1.5.11. Az önkormányzatok 1.5.12. Állami Számvevőszék Magyar Nemzeti Bank	Ismeretközlés frontális munkában <i>Ábraelemzés:</i> Az állam feladatai <i>Forráselemzés:</i> Az Alkotmány Politikai pártok programjának főbb ismérvei <i>Csoportmunka:</i> Az Országgyűlés szerepe, feladatai, összetétele <i>Esetmegbeszélés:</i> A diákok javaslatai alapján <i>Szituációs játék:</i> A bíróság működésének bemutatása <i>Projektmunka:</i> Diákönkormányzat-választás az osztályban (jelöltek, programok, kampány, választás) Parlamenti közvetítés megtekintése <i>Gyűjtőmunka:</i> Göncz Árpád, Antall József <i>Páros munka:</i> Az iskola szervezeti felépítésének megismerése <i>Terepmunka:</i> Valamely közigazgatási szervezet meglátogatása <i>Páros munka:</i> Információszerzés a helyi önkormányzat működéséről,	– Legyen képes ábra alapján értelmezni az állam feladatait – Legyen képes az alkotmány korosztályára vonatkozó néhány törvényrészletének tanári segítséggel történő megértésére – Legyen képes kérdések megfogalmazására – Szituációs játék keretében tudja kipróbálni egy demokratikus döntéshozatal mechanizmusát – Ismerje fel a politikai pártok programjában a rá, illetve a családjára vonatkozó részeket – Legyen képes az internet segítségével aktuális információk szerzésére – Legyen az életkorának megfelelően tájékozott aktuális eseményekről (újságolvasás, híradó megtekintése) – Legyen képes a rendelkezésre álló információforrásokból lényegkiemelésre – Legyen képes előzetes

– Esztétikai érzék fejlesztése – A felelős állampolgári magatartás kialakítása – Érdekérvényesítési készség fejlesztése	Alkotmánybíróság ombudsmanok	konkrét példák alapján <i>Gyűjtőmunka:</i> A napi sajtóból az Állami Számvevőszék, a Nemzeti Bank, az Alkotmánybíróság és az ombudsmanok munkájával kapcsolatos cikkek gyűjtése <i>Tablókészítés:</i> A kormány tagjai, legfőbb közjogi méltóságok A Magyar Köztársaság államszervezete	szempontok alapján megfigyelni egy meglátogatott intézmény munkáját – Tudjon az iskolán kívüli helyszínen kulturált módon viselkedni, megnyilvánulni
---	--	---	---

1.6. Emberi és állampolgári jogok, kötelességek
10 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– A fogalmak tisztázása – Az alapvető emberi és állampolgári jogok, kötelességek ismerete, ezek érvényesülésének lehetőségei a mindennapi életben – Következtetések megfogalmazása egyedről az általánosra – Szövegértés, szövegalkotás fejlesztése – Szabálykövető magatartás kialakítása – Kritikai gondolkodás fejlesztése – Vitakultúra fejlesztése	1.6.1. A család 1.6.2. Jogok és kötelességek 1.6.3. Emberi és állampolgári jogok Nemzeti és etnikai kisebbségek 1.6.4. A személyi szabadságjogok Mit tehetek és mit nem? 1.6.5. A lelkiismereti és vallásszabadság Hitek és meggyőződések 1.6.6. Az egyesülési és gyülekezési szabadság Miért szervezkedünk, miért menjünk az utcára? 1.6.7. A gazdasági, szociális és	Személyes tapasztalatok megbeszélése <i>Vita:</i> A szólásszabadság korlátai <i>Esetmegbeszélés:</i> A határon túl élő magyarok emberi és állampolgári jogainak kérdése <i>Szituációs játék:</i> A diákok ötletei alapján <i>Gyűjtőmunka:</i> A magyarországi egyházak <i>Szövegelemzés:</i> Különböző mai magyar politikai dokumentumok alapján <i>Egyéni munka:</i> Húsz év múlva –	– Legyen képes tanári segítséggel a fogalmak értelmezésére – Tudja, hogy mindennapi életében mit jelentenek, hogyan érvényesülhetnek a jogai – Legyen életkorának megfelelően tájékozott aktuális eseményekről (újságolvasás, híradó megtekintése) – Legyen képes ismeretszerzésre különböző írásos forrásokból, a gyűjtött anyag tanári segítséggel, szempontok alapján

– A rendszerező képesség fejlesztése – Kreativitás fejlesztése – Érdekérvényesítési készség fejlesztése – Az információszerezéshez szükséges eszközök célszerű használata – A felelős állampolgári magatartás kialakítása	kulturális jogok Mit jelent a hátrányos helyzet? 1.6.8. A politikai nyilvánosság Szólás- és sajtószabadság 1.6.9. Állampolgári kötelesség	önéletrajz írása <i>Megbeszélés:</i> A diákok egyéni céljai, életprogramja <i>Csoportmunka:</i> Az iskolai házirend vagy Diákjogi Charta alapján a tanulók jogainak és kötelességeinek összegyűjtése <i>Ötletbörze:</i> Javaslatok a házirend megváltoztatására	történi rendszerezésére és értelmezésére – Legyen képes 10-15 mondatos, érthetően, szabatosan megfogalmazott önéletrajz készítésére – Legyen képes a rendelkezésre álló információforrásokból lényegkiemelésre – Legyen képes egyéni tapasztalatai alapján egyszerű általánosságok megfogalmazására, következtetések levonására – Legyen képes néhány fős csoport munkájának megtervezésére, megvalósítására és dokumentálására – Legyen tisztában azzal, hogy az állampolgárok hogyan érvényesíthetik egyéni és csoportos érdekeiket
---	---	--	--

2. A MAGYAR TÁRSADALOM

19 óra

2.1. Egy kis társadalomtörténet

12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– A fogalmak értelmezése – Az egyes társadalmi csoportok összetételében, helyzetében bekövetkezett változások megismerése	2.1.1. Népeség a XVIII. században Népességnövekedés Népmozgások Etnikumok 2.1.2. A kiváltságok fogságában Nemesek Jobbágyok	Ismeretközlés frontális munkában <i>Csoportmunka:</i> Különböző társadalmi csoportok életmódjának bemutatása a XX. század eleji Magyarországon	– Legyen képes tanári segítséggel a fogalmak értelmezésére – Legyen képes ismeretszerzésre különböző írásos forrásokból, a gyűjtött anyag

– A népesedési viszonyok változásának hatása a településszerkezetre – A társadalmi helyzet és az életmód közötti összefüggés felismerése – A család szerepváltozásának megértése – Pontos, igényes munkavégzés, kreativitás fejlesztése – Alkalmazhatóság felismerése – Megfigyelőkészség fejlesztése – Esztétikai érzék fejlesztése – Szövegértés és szövegalkotás fejlesztése – Kommunikációs és együttműködési készség fejlesztése – Alkalmazásképes tudás fejlesztése – Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése – Pozitív motiváltság erősítése – Az információ-szerzéshez szükséges eszközök célszerű használata – A szabálykövető magatartás erősítése – A narratív kompetencia fejlesztése – Önálló jegyzetek készítése	Nemzetiségek – törekvéseik 2.1.3. Torlóódó társadalom Népesedési viszonyok Elvándorlás és migráció Kisebbségek Urak Magyarországon Városok és falvak Különbségek a társadalmi csoportokon belül 2.1.4. Modernizáció és társadalmi különbségek Elitek A középosztály Kispolgárság A társadalom peremén 2.1.5. A szocialista társadalom A társadalom átrétegződése Csökkenő társadalmi különbségek A család életének átalakulása A jólét ára	<i>Gyűjtőmunka:</i> A kivándorlás <i>Projektmunka:</i> XIX. századi falu, város lakóinak, életkörülményeinek bemutatása <i>Makettkészítés:</i> Korabeli ruházat, lakóház, épületek <i>Szépirodalom:</i> Mikszáth: A tót atyafiak, Noszty fiú esete Tóth Marival <i>Film:</i> Egy magyar nábob, A napfény íze <i>Diagramm készítése:</i> A városi és falusi népességszám alakulása a tárgyalt időszakban <i>Kiállítás:</i> Korabeli tárgyak a nagyszülők életéből (Fábry: Dizájn center) <i>Megbeszélés:</i> Korabeli filmhíradók	tanári segítséggel, szempontok alapján történő rendszerezésére és értelmezésére – Tudjon grafikonokból, diagramokból, táblázatokból adatokat gyűjteni és ezek felhasználásával állításokat, összefüggéseket megfogalmazni – Tudjon megadott adatok alapján egyszerű grafikont, diagramot, táblázatot szerkeszteni – Tudjon beszámolót, kiselőadást készíteni előzetesen megadott szempontok alapján, szépirodalomból, korabeli forrásokból – Legyen képes önállóan gyűjtött képekből, tárgyakból összeállított tablók, modellek, makettek készítésére – Legyen képes egy film megtekintése kapcsán a látottak összefoglalására néhány mondatban – Legyen képes ismereteinek alkalmazás szintű felhasználására
---	--	--	---

2.2. Újratermelődő egyenlőtlenségek**7 óra**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– A fogalmak értelmezése – A gazdasági változások és a társadalom átrendeződése közötti összefüggés felismerése – A saját felelősség fontosságának felismerése az egyéni életút alakulásában – A szűkebb és tágabb környezet tapasztalatainak felhasználása – Szociális és életviteli kompetenciák fejlesztése – Az adatgyűjtéshez, információ-szerzéshez szükséges eszközök célszerű használata – Pontos, precíz, igényes munkavégzés – Döntési képesség, vitakultúra fejlesztése – Viselkedéskultúra fejlesztése – Kommunikációs és együttműködési készség fejlesztése – Alkalmazásképes tudás fejlesztése	2.2.1. Nemek és nemzedékek Népesedési helyzet 2.2.2. Vagyon- és jövedelem-különbségek Gazdasági változások és a társadalom átrendeződése Területi különbségek 2.2.3. Tevékenységszerkezet 2.2.4. Kisebbségek 2.2.5. Fiatalok az ezredfordulón Egyéni életút – saját felelősség Élethosszig tartó tanulás 2.2.6. A munka világa Munkaadók-munkavállalók A legális, fekete és szürke munka A munkavállalók jogai és kötelességei Mobilitás	<i>Csoportmunka:</i> Nemzedékek együttélése <i>Páros munka:</i> Az újratermelődő egyenlőtlenségek megjelenése környezetünkben <i>Megbeszélés:</i> A tanulószerveződés <i>Gyűjtőmunka:</i> Továbbtanulási, továbbképzési lehetőségek itthon és külföldön <i>Vita:</i> Legális vagy fekete munkavállalás, női és férfi munkaerő <i>Szituációs játék:</i> Állásinterjú Álláshirdetés megfogalmazása Portfólió- vagy önéletrajz-készítés <i>Tablókészítés:</i> Pl. Ilyenek a mai fiatalok vagy szüleink Statisztikai adatok vizsgálata	– Legyen képes tanári segítséggel a fogalmak értelmezésére – Legyen képes a vita során saját álláspontja szabatos megfogalmazására, társai véleményének türelmes meghallgatására, tudjon érveket, ellenérveket megfogalmazni – A csoportmunka során törekedjen a konszenzus kialakítására – Törekedjen arra, hogy az elkészített írásbeli munkái mind esztétikailag, mind tartalmilag, mind helyesírási szempontból megfelelőek legyenek – Tudja a gyűjtött anyagot rendszerezni – Tudjon a grafikonokból, diagramokból, táblázatokból adatokat gyűjteni és ezek felhasználásával állításokat, összefüggéseket megfogalmazni – Tudjon megadott adatok alapján egyszerű grafikont, diagramot, táblázatot szerkeszteni – Legyen képes egyéni tapasztalatai alapján egyszerű általánosságok megfogalmazására, következtetések levonására

7. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma 74 óra

3. A MAGYAR GAZDASÁG 26 óra			
3.1. Egy kis gazdaságtörténet 18 óra			
Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– Fogalmak tisztázása – A különböző gazdaságirányítási rendszerek lényegének megértése, hasonlóságok és különbségek felismerése – A technikai fejlődés gazdaságra gyakorolt hatásának megértése – A megszerzett ismeretek alkalmazás szintű felhasználása – Információrögzítés fejlesztése – Problémaérzékeny magatartás kialakítása – Esztétikai érzék fejlesztése – Közös és eltérő jellemzők keresése, felismerése – Információk szétválasztása – Kreativitás, szövegértés, szövegalkotás fejlesztése – Együttműködési készség fejlesztése – Gondolkodási műveletek – szintézis, analízis fejlesztése	3.1.1. Újjáépítés – 1711 után Mezőgazdaság Ipar Kereskedelem 3.1.2. Reformok útján Az első reformprogram Széchenyi István portréja A reformok gátja: a kiváltságok rendszere Eredeti tőkefelhalmozás Egy pozitív példa: pl. Ganz Ábrahám, Vidats János 3.1.3. Felzárkózás Európához Szabadversenyes kapitalizmus Ipari forradalom Konjunktúra Hatékony gazdaság Egy új világváros: Budapest 3.1.4. „Csonka Magyarország” Trianon után Konszolidáció és konjunktúra Gazdasági válság Hadigazdálkodás	Ismeretközlés frontális munkában <i>Kiselőadás:</i> Portrék Gyűjtőmunka: Találmányok, feltalálók <i>Projekt:</i> Budapest, mint világváros bemutatása <i>Helytörténet:</i> Egy város gazdasági fejlődésének alakulása a tárgyalt időszakban <i>Csoportmunka:</i> A közlekedés fejlődése – Baross Gábor szerepe, életútja <i>Családtörténet</i> – Trianon hatása Statisztikai adatok értelmezése, összehasonlítása <i>Csoportmunka:</i> A megismert gazdasági rendszerek összevetése Korabeli filmhíradók megtekintése, értelmezése <i>Gyűjtőmunka:</i> Nagyszülők élet- és munkakörülményeire vonatkozó tapasztalatok összegyűjtése és bemutatása <i>Tablókészítés:</i> Különböző időszakokban a boltok választékának összehasonlítása	– A fogalmak tanári segítséggel történő értelmezése – Legyen képes meglévő ismeretei új helyzetekben történő alkalmazására – Legyen képes közös és eltérő jellemzők megtalálására, csoportosítására – Legyen képes a rendelkezésre álló forrásokból önálló ismeretszerzésre – Tudja a különböző forrásból származó információkat szóban és írásban, néhány mondatban összefoglalni – Tudjon az olvasott vagy hallott szövegek problémás részeire rákérdezni – Tudjon grafikonokból, diagramokból, táblázatokból adatokat gyűjteni, és ezek felhasználásával állításokat, összefüggéseket megfogalmazni – Tudjon megadott adatok alapján egyszerű grafikont, diagramot, táblázatot szerkeszteni

– Pozitív motiváltság erősítése – Szociális és életviteli kompetenciák fejlesztése – Narratív készség fejlesztése – A rendszerezés igényének erősítése – Döntési képesség fejlesztése – lényeges és lényegtelen dolgok elkülönítése	3.1.5. Tervutasításos rendszer Tervgazdaság A vas és acél országa Új gazdasági mechanizmus „Frizsider-szocializmus” – gazdaság és életszínvonal	<i>Páros munka:</i> Reklámplakát, -szöveg tervezése <i>Csoportmunka:</i> Családi költségvetés tervezése: hosszú távú célok, havi költségvetés – bevétel, kiadás <i>Vita:</i> Mikor működik jól a családi költségvetés?	– Törekedjen az igényes kivitelű munkavégzésre – Tudjon fontossági sorrendet felállítani, különböző igényeket figyelembe venni, elfogadni (pl. családi költségvetés)
---	--	---	---

3.2. A harmadik Magyar Köztársaság gazdasága
8 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– Fogalmak tisztázása – A gazdaság szektorainak megismerése – A piacgazdaság működésének megismerése – Az egyéni tapasztalatok alkalmazás szintű felhasználása – Vitakultúra fejlesztése – Kommunikációs, együttműködési kompetencia fejlesztése – Kreativitás fejlesztése – Kérdések, problémák világos, érthető megfogalmazása – Viselkedéskultúra fejlesztése – Kapcsolat más műveltségterülettel – Esztétikai érzék fejlesztése	3.2.1. Piacgazdaság Verseny, versenyképesség Kereslet-kínálat 3.2.2. Re-kapitalizáció Tulajdonviszonyok Állami és magántulajdon Bt., Kft., Rt. 3.2.3. A gazdaság szektorai Mezőgazdaság Ipar Kereskedelem Szolgáltatás A szakiskola profiljának megfelelő szektor részletes bemutatása 3.2.4. Gazdasági válság A válság fogalma és következményei 3.2.5. Szakmák, mesterségek Az iskolában oktatott szakmák	Ismeretközlés frontális munkában <i>Gyűjtőmunka:</i> szülők, nagyszülők véleménye, tapasztalatai a magyarországi privatizációról <i>Szituációs játék:</i> Te mit tennél, ha lenne... (pl. 200 hold földed, 50 millió Ft-od stb.) <i>Vita:</i> Divatos és népszerűtlen szakmák <i>Kiállítás:</i> Az iskola oktatott szakmáról, a tanulók által készített munkadarabok, termékek bemutatása Külső gyakorlati képzési hely megtekintése <i>Beszélgetés:</i> Egy a szakmájában sikereket elért volt diákkal <i>Páros munka:</i> Az iskolát bemutató pályaválasztási reklámanyag tervezése	– Fogalmak önálló értelmezése – Legyen képes az egyéni tapasztalatok beillesztésére a tanult ismeretekbe – Tudja a megszerzett ismereteket új szituációban alkalmazni – Tudjon logikusan érvelni és tudja az ellenérveket megcáfolni – Tudjon világosan, érthetően megfogalmazott kérdéseket összegyűjteni, feltenni – Ismerje fel az egész életen át tartó tanulás jelentőségét – Legyen tisztában azzal, hogy a munkavállalással, elhelyezkedéssel, továbbképzéssel kapcsolatban hol, milyen

– Tájékoztatói képesség fejlesztése – Információhordozók célszerű használata – Önálló jegyzetek készítése		<i>Terepmunka:</i> látogatás egy munkaügyi központban <i>Gyűjtőmunka:</i> A napi sajtóból álláshirdetések gyűjtése <i>Csoportmunka:</i> Gazdasági társaság alapítása <i>Tablókészítés:</i> A harmadik Magyar Köztársaság gazdasága	intézményben kaphat tájékoztatást – Ismerje a választott szakma rövid történetét, képzési rendszerét, követelményeit és néhány mondatban képes legyen megfogalmazni – Tudja az összegyűjtött anyagot rendszerezni, csoportosítani és igényes formában bemutatni – Tudjon az iskolán kívüli helyszínen kulturált módon viselkedni, megnyilvánulni
---	--	--	---

4. OKTATÁS, MŰVELŐDÉS 15 óra

4.1. Egy kis művelődéstörténet 10 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– Fogalmak tisztázása – A különböző eszmék, eszmeáramlatok lényegének megértése – A már korábban megismert ideológiák és a tárgyalt korszak főbb eszmei irányzatainak összehasonlítása – A gazdaság, a társadalom és a kultúra kölcsönhatásának felismerése, megértése	4.1.1. A felvilágosodás százada A felvilágosodás eszméi Népoktatás Jozefinizmus 4.1.2. Korszakváltó évtizedek A magyar nyelv ügye Irodalmi és tudományos élet A sajtó 4.1.3. Boldog békeidők Emancipációs törekvések Eszmék, eszmeáramlatok	Ismeretközlés frontális munkával <i>Gyűjtőmunka:</i> Kazinczy Ferenc és Kölcsey Ferenc portréja <i>Csoportmunka:</i> Tablókészítés a XIX. század irodalmi, művészeti és tudományos életének kiemelkedő képviselőiről <i>Projektmunka:</i> Az életmód és életkörülmények változásának bemutatása a XIX. század elejétől a XX.	– Legyen képes a fogalmak értelmezésére – Legyen képes a korábbi ismeretei felidézésére és alkalmazására – Próbálja elkészíteni egy csoportmunka megvalósításának ütemtervét, a feladatot részfeladatokra bontani – Legyen képes az információforrásokat tudatosan használni, a gyűjtött

– Kapcsolat más műveltségterületekkel – Következtetési képesség fejlesztése – A gyűjtőmunkához szükséges eszközök célszerű használata – Emlékezőképesség, megfigyelőkészség fejlesztése – Információrögzítés fejlesztése – Szövegértés, szövegalkotás fejlesztése – Esztétikai érzék fejlesztése – Rendszerezőképesség fejlesztése – Tapasztalatokból következtetések levonása, általánosítás megfogalmazása – Pozitív motiváltság erősítése – Kommunikációs és együttműködési készség fejlesztése – Viselkedéskultúra fejlesztése	A már korábban megismert ideológiai irányzatok felelevenítése Városi élet Falusi élet A civilizáció áldásai Szakmatörténeti vonatkozások 4.1.4. Modern idők Az uralkodó ideológia és hatása az emberek mindennapi életére A gazdaság, társadalom és a kultúra kölcsönhatása Oktatási rendszer Életkörülmények: Az „úri életforma” Kutatás, fejlesztés Szakmatörténeti vonatkozások 4.1.5. Az ideológia meghatározottsága Az oktatás demokratizálása Államilag ellenőrzött magánélet Életmódváltás Értékrend és gondolkodás A beatnemzedék Szakmatörténeti vonatkozások	század közepéig <i>Makettkészítés:</i> Építészeti stílusok bemutatása <i>Múzeumlátogatás:</i> Helytörténet – szakmatörténet <i>Csoportmunka:</i> A „női első” portréja <i>Gyűjtőmunka:</i> Milyen volt az iskola a nagyszülők idejében? Statisztikai adatok értelmezése, ábrázolása az oktatásban részt vevők számának alakulásáról különböző időszakokban <i>Gyűjtőmunka:</i> Hogyan szórakoztak szüleink A „nagy generáció” zenéje, együttesei – hanglemezek bemutatása <i>Film:</i> Ezek a fiatalok Grease	anyagot meghatározott szempontok szerint rendszerezni és igényesen megjeleníteni – Tudjon grafikonokból, diagramokból, táblázatokból adatokat gyűjteni és ezek felhasználásával állításokat, összefüggéseket megfogalmazni – Tudjon megadott adatok alapján egyszerű grafikont, diagramot, táblázatot szerkeszteni – Legyen képes a megtekintett film, illetve a meghallgatott dalok tartalmának megértésére, értelmezésére – Tudja néhány összefüggő mondatban tartalmukat összefoglalni – Tudjon az iskolán kívüli helyszíneken kulturált módon viselkedni, megnyilvánulni
4.2. Oktatás, kultúra, szabadidő 5 óra			
Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– A szabadidő kulturált eltöltési lehetőségeinek, intézményeinek	4.2.1. Egész életen át tanulni A fogalom jelentőségének	Ismeretközlés frontális munkában <i>Forráselemzés és diagramm készítés:</i> A	– Legyen képes megérteni az élethosszig tartó tanulás fontosságát

– megismerése – A média mindennapi életünkre gyakorolt pozitív és negatív hatásainak megértése – Saját tapasztalatok alkalmazás szintű felhasználása – Rendszerezés igényének fejlesztése – Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése – Szociális és életviteli kompetenciák fejlesztése – Az adatgyűjtéshez, információszerezéshez szükséges eszközök célszerű használata – Döntési képesség, vitakultúra fejlesztése – Pontos, igényes munkavégzés, kreativitás fejlesztése – Alkalmazhatóság felismerése – Megfigyelőkészség fejlesztése – Esztétikai érzék fejlesztése – Szövegértés és szövegalkotás fejlesztése – Viselkedéskultúra fejlesztése	megértése 4.2.2. Kultúra, művelődés Intézményei, formái, területei 4.2.3. Szabadidő, sport Intézményei, formái, területei Helyi lehetőségek 4.2.4. A média Szerepe, jelentősége Televízió, rádió, sajtó, internet 4.2.5. Szubkulturák – ifjúsági kultúra Deviancia 4.2.6. Egyházak és vallások Szerepe a mai társadalomban	mai magyar művelődési szokások <i>Gyűjtőmunka:</i> A helyi kulturális és művelődési lehetőségek <i>Csoportmunka:</i> A helyi/megyei média bemutatása A helyi/megyei sportélet bemutatása Egy egyesületben sportoló tanuló napirendjének megismerése <i>Vita:</i> Az élethosszig tartó tanulás fontossága <i>Zene:</i> A különböző zenei irányzatok Színházlátogatás A helyi kulturális és sportélet egy-egy képviselőjének meghívása <i>Projektmunka:</i> Diáknapi programjának megtervezése <i>Páros munka:</i> A különböző vallások nevezetes egyházi ünnepei, szokásai <i>Reklámanyag tervezése:</i> Egy aktuális, Magyarországon megrendezésre kerülő sportesemény	saját életének alakulásában – Ismerje és lehetőség szerint használja ki a helyi kulturális és sportlehetőségeket – Tudjon kulturált módon viselkedni iskolán kívüli helyzetekben – Legyen képes szabatosan megfogalmazott kérdések feltevésére – Legyen képes csoportmunka megtervezésére, lebonyolítására és dokumentálására – Tudjon szempontok alapján egyszerű diagramot készíteni – Legyen képes az információforrásokat tudatosan használni, a gyűjtött anyagot meghatározott szempontok szerint rendszerezni és igényesen megjeleníteni – Legyen képes a feladatok elvégzése során felmerülő problémákat önállóan, esetleg tanári segítséggel megoldani
--	---	--	---

5. MAGYARORSZÁG ÉS EURÓPA

33 óra

5.1. Birodalmak részeként

18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– Fogalmak tisztázása – Az egyetemes és a magyar történelem kölcsönhatásának megértése – Az I. és a II. világháború előzményeinek, okainak és eseményeinek megismerése – Kronológiai és topográfiai készség fejlesztése – Közös és eltérő jellemzők keresése, felismerése – Információk szétválasztása – Kreativitás, szövegértés, szövegalkotás fejlesztése – Együttműködési készség fejlesztése – Gondolkodási műveletek (szintézis, analízis) fejlesztése – Narratív készség fejlesztése – Esztétikai érzék fejlesztése – Pontos, precíz munkavégzés	5.1.1. A „világosság” évszázada Az ész diadala Alkotmányos monarchia Felvilágosult abszolutizmus Az Amerikai Egyesült Államok 5.1.2. Forradalmak kora A francia forradalom Ipari forradalom Forradalmak Európában Dél-Amerika 5.1.3. Hatalmi átrendeződés A második ipari forradalom Nemzeti egység Nagyhatalmak Ideológiák Az I. világháború 5.1.4. A bizonytalanság kora A nagy gazdasági válság Totális rendszerek A demokrácia és a diktatúra közötti különbség A II. világháború Nevezetes eseményeik, történések, jelentős személyiségek Gyarmat-birodalmak	Ismeretközlés frontális munkában <i>Ábraelemzés:</i> Az Amerikai Egyesült Államok államszervezete <i>Gyűjtőmunka:</i> Az ipari forradalom korának feltalálói és találmányai <i>Beszámoló:</i> Napóleon portréja <i>Vaktérképkészítés:</i> A „népek tavasza” <i>Csoportmunka:</i> Indián törzsek <i>Tablókészítés:</i> A második ipari forradalom korának feltalálói és találmányai <i>Térképkészítés:</i> Az I. világháború szövetségi rendszerei, frontjai <i>Táblázatok, diagrammok készítése:</i> Gazdasági válság <i>Beszámoló:</i> Hitler és Sztálin portréja <i>Album:</i> A II. világháború fegyverei <i>Páros munka:</i> A II. világháború sorsdöntő csatái <i>Csoportmunka:</i> A gyarmati rendszer felbomlása <i>Projektmunka:</i> A kétpólusú világ <i>Forráselemzés:</i> filmhíradók <i>Film:</i> Hét nap Tibetben	– Legyen képes tanári segítséggel a fogalmak értelmezésére – A csoportmunka során törekedjen a konszenzus kialakítására – Törekedjen arra, hogy az elkészített írásbeli munkái mind esztétikailag, mind tartalmilag, mind helyesírási szempontból megfelelőek legyenek – Tudja a gyűjtött anyagot rendszerezni – Tudjon a grafikonokból, diagramokból, táblázatokból adatokat gyűjteni és ezek felhasználásával állításokat, összefüggéseket megfogalmazni – Tudjon megadott adatok alapján egyszerű grafikont, diagramot, táblázatot szerkeszteni – Legyen képes egy történelmi személy életútját különböző információforrásokból, 10-15 mondatos beszámoló alapján végigkísérni

	5.1.5. A kétpólusú világ Szövetségi rendszerek kialakulásának folyamata A jóléti állam Hidegháború Távol-Kelet	<i>Időszalag készítése:</i> Magyarország mikor, milyen birodalom része volt, illetve mely fennhatóság alá tartozott	– Tudja az I. és a II. világháború főbb eseményeit térben és időben elhelyezni – Tudjon tájékozódni a világtérképen – Legyen képes vaktérképen feladatot elvégezni, illetve egyszerű vaktérképet készíteni és azon megadott helyszíneket bejelölni
--	---	--	--

5.2. A globális világ felé
15 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– A fogalmak tisztázása – A globalizáció előnyeinek és hátrányainak megismerése, mindennapi életünkre gyakorolt hatásának megértése – A környezetvédelem fontosságának megértése, környezettudatos magatartás erősítése – Az európai egység fontosságának megértése – Az európai uniós tagság előnyeinek és hátrányainak megismerése – A kommunikációs és együttműködési készség fejlesztése – Szövegértés és szövegalkotás képességének fejlesztése	5.2.1. Globalizáció Fogalma Túlnépesedés Gazdagok – szegények A felfokozott fogyasztás veszélye Multikulturálisizmus 5.2.2. Fenntartható fejlődés Környezetvédelem Energia 5.2.3. Az iszlám Közel-Kelet 5.2.4. Terrorizmus Biztonságpolitika 5.2.5. Az Európai Unió Története, intézményei, jelképei Tagállamai Hazánk és az Európai Unió Regionalitás	Ismeretközlés frontális munkában A híradók és a napi sajtó nyomon követése <i>Gyűjtőmunka:</i> A közeli keleti helyzet a napi sajtóban <i>Csoportmunka:</i> Hogy él egy átlagos család napjainkban egy jóléti államban és a harmadik világ egy országában <i>Páros munka:</i> A túlnépesedés – statisztikai adatok elemzése A túlnépesedés veszélyei, megoldási lehetőségek <i>Tablókészítés:</i> A hagyományos és új/megújuló energiaforrások <i>Reklámplakát tervezése:</i> A szelektív hulladékgyűjtés <i>Projektmunka:</i> Én, mint a Magyar Köztársaság	– Legyen képes a fogalmak értelmezésére – Legyen életkorának megfelelően tájékozott a világ aktuális történéseiről – Tudjon tanárával, társaival együttműködni – Próbálja elkészíteni önállóan egy csoportmunkában végzendő feladat ütemtervét, a megvalósítás lépéseit és tudja dokumentálni azokat – Legyen képes az információforrásokra célszerűen használni, a gyűjtött anyagot a megadott szempontnak megfelelően rendszerezni és igényesen megjeleníteni

– Döntési kompetencia fejlesztése – A lényegkiemelő gondolkodás fejlesztése – Rendszerezés iránti igény erősítése – Vitakultúra fejlesztése – Az információ-szerzéshez szükséges eszközök tudatos használata – Alkalmazásképes tudás fejlesztése – A térbeli és időbeli tájékozódás képességének fejlesztése – Esztétikai érzék fejlesztése – A szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése – A szűkebb és tágabb környezet tapasztalatainak felhasználása – A szociális és életviteli kompetenciák fejlesztése – Pozitív motiváltság erősítése – Pontos, igényes munkavégzés		állampolgára és az Európai Unió polgára <i>Csoportmunka:</i> Útvonal tervezése a lakóhelytől egy uniós fővárosba <i>Gyűjtőmunka:</i> A választott uniós ország bemutatása <i>Beszámoló:</i> Híres európaiak <i>Vaktérképkészítés:</i> Magyarország régiói és központjaik <i>Térképkészítés:</i> Terrortámadások és áldozataik az elmúlt évtizedben <i>Plakát:</i> Az EU-tagállamok zászlói <i>Vita:</i> A terrorizmus megfékezésére tett intézkedések hatása mindennapjainkra <i>Film:</i> A lányom nélkül soha <i>Tablókészítés:</i> Napjainkban a globális világ problémái	– Tudjon statisztikai adatokból, grafikonokból, táblázatokból információt gyűjteni és ezek felhasználásával állításokat megfogalmazni – Legyen képes 10-15 mondatos, szabatosan megfogalmazott beszámoló készítésére, előadására – Legyen képes a vita során a saját álláspontja érthető megfogalmazására, társai véleményének türelmes meghallgatására – Tudjon érveket, ellenérveket megfogalmazni – Legyen képes Európa és a világ térképén tájékozódni, egyszerű vaktérképet készíteni és azon helyszíneket bejelölni
---	--	--	---

8. Értékelési javaslatok

Mivel a kerettanterv szemléletében, tartalmában és módszereiben hangsúlyosan a tanítás-tanulás folyamatára koncentráló, alapvetően a képességek fejlesztését célzó, gyakorlat-közelit tanterv, ezért értékelési rendszerében is e koncepciónak leginkább megfelelő értékelési eljárások, módszerek alkalmazását tartjuk szükségesnek. A hagyományos értékelési módszerek mellett támogatunk minden olyan eljárást, amely ösztönző jellegű, a tanulók sikereit, jó megoldásait, pozitív kezdeményezéseit preferáló módszer, amely ösztönzi az önbecsülés, a helyes önértékelés és a pozitív énkép kialakulását.

Fejlesztő értékeléssel támogatott tanulás

A tanítás során osztálytermi szituációban gyakran és interaktívan alkalmazható tanítási-tanulási módszer, értékelési mód. Segítségével megállapítható a tanuló fejlődése és tanulási szükséglete és ehhez igazítható a tanítási folyamat. Különös jelentőséggel bír ezen értékelési rendszerben a tanulási folyamat szervezése, azoknak a konkrét lépéseknek a tervezése, amelyeket a tanárok és a tanulók a teljesítmény minőségének fokozására tesznek, ahogy közös szemléletüket kialakítják. E módszerrel támogatott tanulás csak akkor lehet eredményes, ha a tanuló egyéni, személyes figyelmet kap, ha a tanulásról, illetve a magáról folytatott beszélgetés is része a folyamatnak és ha a tanuló személyes felelősséget vállal saját egyéni haladásáért.

E módszerrel támogatott tanulás általunk fontosnak tartott főbb jellemzői:

- A fejlesztő értékelés nem a folyamat egy-egy pontján történik, hanem végigkíséri az egész folyamatot. Végezheti maga a tanuló vagy társai, illetve tanára, de csakis olyan szereplők, akik maguk is részesei az adott folyamatnak.
- Az értékelés a tanuló konkrét munkájára vonatkozzon és a segítő szándékon túl konkrét ötleteket, javaslatokat is adjon arra vonatkozólag, hogyan fejlődhet a tanuló az adott, nagyon konkrét területen.
- A tanulási folyamat aktív, vagyis tevékenységek vezetnek el az alkalmazható tudásig. Tervezett feladatok, tevékenységek során épül fel a tudás valamilyen szintje.
- A tanulás egyszerre egyéni és társas tevékenység. Lehetősége van a tanulónak az egyéni elmélyülésre, elemzésre, próbálkozásra éppúgy, mint ahogy párban, kiscsoportban való problémamegoldásra, megbeszélésre, vitára stb.
- A tanuláshoz és értékeléshez a tanulási folyamatban számos beszélgetés kapcsolódik. Ez lehetőség az egyéni fejlesztésre.
- A munkaformákat a tanár határozza meg részletesen megbeszélve a tanulókkal. A tanulók tevékenységeit azonban a részletesen kitűzött feladatterv, illetve projektterv irányítja.
- A tanulói teljesítmények értékelésében nem nélkülözhető a változatosságra, sokféleségre és sokoldalúságra való törekvés. Ebben az esetben nemcsak a tanulás, hanem az értékelés is interaktív lehet (önértékelés, társak általi értékelés, tanári értékelés stb.).
- A fejlesztő értékelés eszközei (példák):
 1. Szöveges (írásbeli és szóbeli) tanári visszajelzés
 2. Szöveges kortársi értékelés, melynek során egymás munkáinak erőnyeit keresik meg
 3. Értékelési szempontok, kritériumok rögzítése
 4. Belső regisztrációs rendszer kialakítása és működtetése tanulócsoport és egyéni szinten, mely lehetővé teszi mind a tanulási célok, mind a tanulói teljesítmények, az egyénre szabott, differenciált fejlesztési feladatok rögzítését, illetve a tanulási eredmények folyamatos nyomon követését
 5. Önértékelés - Tanulói fejlesztő-önértékelő lap: a célok, illetve az elérhető eredmények közül mit teljesített elfogadható szinten, s mi az, amivel tovább kell foglalkoznia
 6. Prezentációs technikák szabad választása: a teljesítményértékelés során különböző kivitelezési formák közötti választási lehetőség (pl. szituációs játék, kiselőadás, makett- és modellkészítés, reklámanyag tervezése, rajz, térképkészítés stb.), s így adhat számot fejlődéséről
 7. Portfólió: a tanulási folyamat során egy mappában, portfólióban összegyűjtött munkák újszerű kombinációja

A portfólió értékelése

A portfólió értékelési rendszerét a fejlesztő értékelés fontos részének tekintjük. A tanulói teljesítmények olyan újszerű gyűjteménye, mely a tanuló egyéni életútjára, tanulási tevékenységének, elért eredményeinek újszerű dokumentálása, folyamatosan bővülő kollekciója.

Lényeges eleme az egyéni haladási út megtervezése. Ennek megfelelően a tanulás irányában, ütemében, eredményében tanári (mentori) segítséggel és társak segítségével állandó kontroll tartható fenn.

E módszerrel támogatott tanulás főbb jellemzői:

- A tanulói tudatosság kialakulásában nagy jelentőségű módszer, portfóliója tervezésével és elkészítésével felelősséget vállal önmaga sorsáért, teljesítményéért, elért eredményeiért, projektben és csoportmunkában a társak eredményéért és a közös produktumért is.
- Jól felderíthetők a tanulók erősségei és gyengeségei.
- A tanuló elért eredményeire sikeresen összpontosít, ezért nagy szerepe van az önbecsülés és a pozitív énkép kialakításában, a tanulási folyamatban a motiváltság biztosításában.

9. A taneszköz-kiválasztás elvei

A tanulásszervezés meghatározó eleme a tanterem. A képességek fejlesztésére és a tanulói tevékenységre épülő tantervjavaslatban az új módszerekhez nehezen illeszthető a hagyományos osztálytermi berendezkedés. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre nem alkalmas a normál termék padsora. Ezért ajánljuk a tantermek átrendezését, témától függően igény esetén más termék (könyvtár, zeneterem, informatikai terem, iskolai stúdió, rajz és technikaterem) bekapcsolását a műveltségterület tanításához.

Az ajánlott tanulói tevékenységek között szép számmal szerepelnek olyanok, amelyek megnyitják az iskola falait, kapcsolatot teremtenek más, iskolán kívüli intézményekkel, mint helytörténeti gyűjteményekben való kutatómunka, a helyi médiumok tanulmányozása, kiállítások látogatása, terepmunkák keretében látogatás a munkaügyi központokban, a helyi önkormányzat intézményeiben, hivatalaiban; a gazdasági társaságok, a helyi sport és kulturális élet tanulmányozásához különböző intézmények megtekintése stb. E tevékenységi formák megvalósításakor nincs iskolai eszközigeny, hiszen a tanulók a társintézmények eszközeit használhatják.

Ugyancsak szerepel az ajánlott projektek, csoportmunkák keretében iskolán kívüli prominens társadalmi személyiségek meghívása, mint például az iskola híres diákjainak, a helyi polgármesternek vagy más interjúalanyoknak a meghívása, akik saját élményanyagukkal, hivatali tapasztalatukkal segíthetik a diákok munkáját. Ezek a foglalkozások nem túl eszközigenyesek.

Prioritást ad a tanterv a saját és családi élmények, tapasztalatok, fényképek, iratok bemutatására és felhasználására az egyéni kutatómunkában, projektekben, csoportmunkákban.

A hiányzó eszközöket, sajtótermékeket, térképeket, diagramokat az elemzésekhez szükséges történeteket, statisztikai adatokat a digitális tananyagfejlesztés keretében készülő feladat- és projektbankban kívánjuk kidolgozni.

10. Módszertani ajánlások

A tantervi modulok feldolgozásában ajánlott tanulói tevékenységek elsősorban a diákokat aktivizálják, cselekedtetik és gondolkodtatják. Ennek megfelelően kiemelt szerepet szánunk a kooperatív technikáknak, a terepmunkáknak, a kutatómunkáknak, a drámapedagógiai módszereknek.

Az alapelvek és a helyi tanterv kidolgozására tett javaslatunkban már említést tettünk arra, hogy a témák megközelítési és feldolgozási módszerében hangsúlyos szerepet szánunk a tanulók előzetes tudásának és tapasztalatainak, amelyet ún. primer ismeretek címen foglaltunk össze. A tanuláshoz kell előzetes tudás, nem lehetséges úgy tanulni, hogy az új ismeretek nem illeszkednek be egy már korábban felépített rendszerbe. A konstruktivista tanulási filozófia arra az előfeltevésre alapoz, hogy előzetes tudásunkra építve mi magunk hozzuk létre azt a tudást, amellyel megértjük a bennünket körülvevő világot. Magunk generáljuk azokat a szabályokat, gondolkodási sablonokat, amelyekkel értelmezzük tapasztalatainkat. A módszerek megválasztása tekintetében az előzetes tudás prioritása mellett legalább olyan fontos elemnek tekintjük azt az elvet, hogy a tanulást aktív folyamatnak és egyben társas tevékenységnek tartjuk. Tanulásunk közvetlenül kapcsolódik az emberekhez való viszonyunkhoz, melyben fontos szerepet kapnak az interakciók és a tudás alkalmazása is. A csoportmunka, a projekt valamint a kooperatív pedagógia azoknak a módszereknek az alkalmazását jelenti, amelyek a tanulást társas tevékenységgé teszik. Módszertani ajánlásunkat ezek a tényezők indokolják.

Néhány, a társadalomtudományok tanulását segítő módszer:

1. *Probléma alapú tanulás módszere*, mely jól alkalmazható egy-egy jelenség megoldására, megmagyarázására, okok és következmények, hasonlóságok és különbségek feltárására.
2. *Számítógéppel segített kooperatív tanulás*, mely az információk gyűjtése, feldolgozása mellett az együttműködés és kommunikáció eszközeként is szolgál.
3. *Projektmunka*, mely hosszabb, rendszerint több tantárgyat átfogó tanulási folyamat, melynek céljaként létrejön valamilyen produktum kooperatív csoportmunkában, s mire a feladat elkészül, a tanulók tudása gyarapszik, megcélzott kompetenciáik fejlődnek.
4. *Tudományos vizsgálódás pedagógiai modellje*, mely jól alkalmazható kérdésfeltevések, teóriák, magyarázatok megfogalmazására, információk forrásainak kritikai használatára.
5. *Vitamódszer*, mely nagyon eredményes lehet egy probléma ellentmondásos, vitatható állítás formájában való megfogalmazására.
6. *Drámapedagógiai módszerek*, melyek jól alkalmazhatóak párbeszéd, szituációk játékos formájában való megjelenítésére.

A szakiskolai tanulók történelmi tudatossága, képességei, nyelvi és olvasottságbeli kultúrája, érdeklődése és nyitottsága meglehetősen heterogén. Ezért a tantervben megfogalmazott módszerek alkalmazását nagy rugalmassággal ajánljuk, figyelemmel a helyi sajátosságokra, lehetőségekre, különös figyelemmel az egyéni fejlettségi szintre. Az alkalmazott módszerek megválasztása éppúgy helyt ad a tanári önállóságnak és kreativitásnak, mint a modulok és a tananyagtartalom válogatása vagy mint a hozzá kapcsolódó eszközök, módszerek, értékelési eljárások kiválasztása. A képességfejlesztés sikere érdekében a pedagógiai eszközök és a tanítás egyéb feltételeinek megújítása is szükséges, melyhez az iskola elvi és olykor anyagi támogatása is fontos.

A tanulói aktivitás jó megszervezésére némelykor nem elegendő egy tanóra. Ezért javasolunk az órarendbe hivatalosan beépítve olyan alkalmakat, amikor több óra együttes megtartására van lehetőség. Ezt akár az iskolán kívüli terepmunkák, kutatómunkák, múzeumlátogatások indokolják, akár pedig az iskolában vagy osztályteremben végzett csoportmunkák, projektek stb.

Lehetséges az óraszámok növelése is az iskolai megállapodásnak megfelelő szabad órakeret terhére.

10.1. Javaslatok a helyi tanterv kidolgozásához

Mit tekintünk elsődleges célnak? A tradíciókon alapuló általános műveltség megszerzését vagy az önálló életvezetés képességének megalapozását? Tekintettel arra, hogy az iskolatípus sajátosságaiból adódóan a közismereti tárgyak oktatása az általánosan képző intézményekkel szemben nem négy, hanem két év, s az óraszámuk is alacsonyabb, szükséges a tantervi célok hierarchiába állítása.

Gyorsan változó világunkban, ahol a tudás minősége nehezen kiszámítható, meghatározható, elsősorban arra van szükség, hogy az iskolából kikerülő diákok felnőtt életükben ezekhez a változó viszonyokhoz megfelelő rugalmassággal legyenek képesek alkalmazkodni oly módon, hogy ez az egyéni céljaiknak, boldogulásuknak is megfeleljen. Ebből az következik, hogy az iskolának elsődlegesen ezeknek a képességeknek a fejlődését kell biztosítani. A képességfejlesztés céljait és feladatait a Nemzeti alaptanterv pontosan meghatározza. Ehhez úgy kell a tartalmi elemeket igazítanunk, hogy azok egyrészt biztosítsák azt a tudást, ami a fent megfogalmazott elvárásoknak megfelel, másrészt elsajátításuk szinkronban legyen a képességfejlesztéssel.

Mindezek alapján célszerűnek látszik, hogy a hagyományos tartalmi struktúrát, mely alapvetően történelem- és ismeretcentrikus, a fenti elvárásoknak megfelelően átértelmezzük. A koncepció kialakításakor a diákok primer politikai, társadalmi, gazdasági tapasztalataiból indultunk ki, ezt tekintettük alapnak, olyan fókuszra, amely alkalmas a társadalmi jelenségvilág problémáinak megbeszélésére, értelmezésére, értékelésére, egyúttal kiindulópont is a jelenség történelmi távlatának bemutatásához. Ha a személyes tapasztalat, a jelen a kiindulópont, akkor annak van realitása, ha a történelmi ismeret mélységét erre a jelenségvilágra korlátozzuk. Ez pedig nem más, mint a modern állam. Az a modern állam, amely a felvilágosodás eszméiből született, intézményei, társadalmi-gazdasági rendszere, politikai, jogi viszonyai innen eredeztethetők, s mely máig meghatározza az emberek életét.

A moduláris tanterv sajátossága, hogy helyi adaptálása során fokozott mértékben vehetjük figyelembe a helyi viszonyokat, az iskola speciális adottságait, a diákok képességeit és érdeklődését. Mit jelent mindez? Egyrészt lehetőség van arra, hogy a helyi tanterv összeállításakor a szakképzési iránynak megfelelően válogassunk a modulokból. Például kereskedelmi szakirány esetén célszerűnek látszik a kereskedelemmel foglalkozó modulokat teljes egészében beépíteni a helyi tantervbe, a politikai viszonyokkal foglalkozók közül azonban csak azokat, amelyek vázlatos keretet szolgáltatnak a kereskedelmi viszonyok megértéséhez. Ha azonban azt tapasztaljuk, hogy diákjainkat fokozottan érdeklik a hétköznapi élet eseményei, akkor ezek közül a modulok közül érdemes válogatni, míg a többi témát célszerű csak vázlatosan építeni be a rendszerbe. Vagyis a tradicionális politikai eseménytörténettel szemben más szempontok is vezérelhetik a társadalmi/történelmi jelenségvilág sajátosságainak feltárását.

Az anyag elrendezése szempontjából háromféle megközelítési módot követhetünk. Egyrészt a tartalmakat rendezhetjük hagyományos kronologikus sorrendben, másrészt kiindulhatunk a jelenből és innen közelíthetjük meg a múltat, harmadrészt problémafókuszok köré építve rendezhetjük el az anyagot. Az első esetben a történetiség, a másodikban a jelenismeret, a harmadikban a társadalmi/történelmi jelenség kerül előtérbe.

A helyi tanterv kialakításakor azonban a tartalmak helyett a tevékenységek, illetve a képességek fejlesztése is lehet szervezőerő. Ebben az esetben az a teendő, hogy ezeket a szempontokat olyan rendbe állítsuk, amely a fejlesztési elveknek megfelel. Kiindulópontunk mindenkor a diákok meglévő képességeinek figyelembevétele, hogy erre építve határozhassuk meg, mit kell, milyen mélységben és milyen tempóban fejlesztenünk. A tevékenységformák meghatározásánál mindenképpen arra kell figyelemmel lennünk, hogy azok milyen képességek fejlesztésére alkalmasak, továbbá ügyelnünk kell arra is, hogy ne tekintsünk semmit evidenciának. Semmit ne végeztessünk egyszer, minden alkalmazott módszernek, tevékenységformának legyen alapozása, hogy aztán rutinszerűen is alkalmazni tudjuk őket, hogy az ismeretszerzés és képességfejlesztés célszerű és automatikusan használható eszközeivé válhassanak.

A jelenlegi kerettanterv olyan ajánlat, amely egy lehetséges módját kínálja az 'Ember és társadalom' műveltségterület értelmezésének a szakiskolák számára. Egyrészt alkalmas arra, hogy viszonylag egyszerűen adaptálható legyen helyi tantervvé, másrészt modellje annak, milyen módon lehetséges a modulokból tantervet készíteni. Példaként bemutatunk egy olyan tematikus modulrendszert is, amely alapanyaga lehet a fent vázolt tantervkészítési eljárásoknak.

2. MODUL - B változat - minta

Jelenből a múltba

2. A MAGYAR TÁRSADALOM 19 óra			
Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– A fogalmak értelmezése – A saját felelősség fontosságának felismerése az egyéni életút alakulásában – A szűkebb és tágabb környezet tapasztalatainak felhasználása – A család szerepváltozásának megértése – A gazdasági változások és a társadalom átrendeződése közötti összefüggés felismerése – Az egyes társadalmi csoportok összetételében, helyzetében bekövetkezett változások megismerése – A társadalmi helyzet és az életmód közötti összefüggés felismerése – A népesedési viszonyok változásának hatása a településszerkezetre – Szociális és életviteli kompetenciák fejlesztése – Az adatgyűjtéshez, információ-szerzéshez szükséges	2.1. Fiatalok az ezredfordulón Egyéni életút – saját felelősség Élethosszigtartó tanulás 2.2. Nemek és nemzedékek Népesedési helyzet 2.3. Kisebbségek 2.4. A munka világa Munkaadók – munkavállalók A legális, fekete és a szürke munka A munkavállalók jogai és kötelességei Mobilitás 2.5. Tevékenység-szerkezet 2.6. Vagyon- és jövedelem-különbségek Gazdasági változások és a társadalom átrendeződése Területi különbségek 2.7. A szocialista társadalom A társadalom átrétegződése Csökkenő társadalmi különbségek A család életének átalakulása A jólét ára 2.8. Modernizáció és társadalmi különbségek Elitiek	Ismeretközlés frontális munkában <i>Tablókészítés:</i> Ilyenek a mai fiatalok vagy szüleink Statisztikai adatok vizsgálata <i>Csoportmunka:</i> Nemzedékek együttélése <i>Megbeszélés:</i> A tanulószerveződés <i>Gyűjtőmunka:</i> Továbbtanulási, továbbképzési lehetőségek itthon és külföldön <i>Vita:</i> Legális vagy fekete munkavállalás, női és férfi munkaerő <i>Szituációs játék:</i> Állásinterjú Álláshirdetés megfogalmazása Portfólió- vagy önéletrajz-készítés <i>Kiállítás:</i> Korabeli tárgyak a nagyszülők életéből (Fábry: Dizájn center) <i>Megbeszélés:</i> Korabeli filmhíradók <i>Csoportmunka:</i> Különböző társadalmi csoportok életmódjának bemutatása XX. század elején <i>Gyűjtőmunka:</i> A kivándorlás	– Legyen képes tanári segítséggel a fogalmak értelmezésére – Legyen képes a vita során saját álláspontja szabatos megfogalmazására, társai véleményének türelmes meghallgatására, tudjon érveket, ellenérveket megfogalmazni – A csoportmunka során törekedjen a konszenzus kialakítására – Törekedjen arra, hogy az elkészített írásbeli munkái mind esztétikailag, mind tartalmilag, mind helyesírási szempontból megfelelőek legyenek – Tudja a gyűjtött anyagot rendszerezni – Tudjon grafikonokból, diagramokból, táblázatokból adatokat gyűjteni és ezek felhasználásával

eszközök célszerű használata – Pontos, precíz, igényes munkavégzés – Döntési képesség, vitakultúra fejlesztése – Viselkedéskultúra fejlesztése – Kommunikációs és együttműködési készség fejlesztése – Alkalmazásképes tudás fejlesztése – Megfigyelőképesség fejlesztése – Szövegértés és szövegalkotás fejlesztése – Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése – Pozitív motiváltság erősítése – A szabálykövető magatartás erősítése – A narratív kompetencia fejlesztése – Önálló jegyzetek készítése	A középosztály Kispolgárság A társadalom peremén 2.9. Torló-dó társadalom Népesedési viszonyok Elvándorlás és migráció Kisebbségek Urak Magyarországon Városok és falvak Különbségek a társadalmi csoportokon belül 2.10. A kiváltságok fogságában Nemesek, jobbágyok Nemzetiségek és törekvéseik 2.11. Népeség a XVIII. században Népeségnövekedés Népmozgások Etnikumok	<i>Projekt munka:</i> XIX. századi falu, város lakóinak, életkörülményeinek bemutatása <i>Makett készítés:</i> Korabeli ruházat, lakóház, épületek <i>Szépirodalom:</i> Mikszáth: A tót atyafiak, Noszty fiú esete Tóth Marival <i>Film:</i> Egy magyar nábob, A napfény íze <i>Diagramm készítése:</i> A városi és falusi népesség számának alakulása a tárgyalt időszakban	állításokat, összefüggéseket megfogalmazni – Tudjon megadott adatok alapján egyszerű grafikon, diagramot, táblázatot szerkeszteni – Legyen képes egyéni tapasztalatai alapján egyszerű általánosságok megfogalmazására a, következtetések levonására – Tudjon beszámolót, kiselőadást készíteni előzetesen megadott szempontok alapján, szépirodalomból, korabeli forrásokból – Legyen képes önállóan gyűjtött képekből, tárgyakból összeállított tablók, modellek, makettek készítésére – Legyen képes egy film megtekintése kapcsán a látottak összefoglalására néhány mondatban – Legyen képes ismereteinek alkalmazás szintű felhasználására
---	---	---	--

5. MODUL - B változat - minta

Jelenből a múltba

5. MAGYARORSZÁG ÉS EURÓPA 33 óra			
Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
– Fogalmak tisztázása – A globalizáció előnyeinek és hátrányainak megismerése, mindennapi életünkre gyakorolt hatásának megértése – A környezetvédelem fontosságának megértése, környezettudatos magatartás erősítése – Az európai egység fontosságának megértése – Az európai uniós tagság előnyeinek és hátrányainak megismerése – Az egyetemes és a magyar történelem kölcsönhatásának megértése – Az I. és a II. világháború előzményeinek, okainak és eseményeinek megismerése – Kronológiai és topográfiai készség fejlesztése – Közös és eltérő jellemzők keresése, felismerése – Információk szétválasztása	5.1. Az Európai Unió Hazánk és az Európai Unió Regionalitás Tagállamok Intézmények, jelképek Történet 5.2. Globalizáció Fogalmi meghatározás Túlnépesedés Gazdagok – szegények A felfokozott fogyasztás veszélye Multikulturalizmus 5.3. Fenntartható fejlődés Környezetvédelem Energia 5.4. Az iszlám Közel-Kelet 5.5. Terrorizmus Biztonságpolitika 5.6. A kétpólusú világ A jóléti állam A hidegháború Szövetségi rendszerek kialakulásnak folyamata Távol-Kelet 5.7. A bizonytalanság kora Gyarmatbirodalmak A II. világháború Nevezetes események, történések, jelentős személyiségek	Ismeretközlés frontális munkában A híradók és a napi sajtó nyomon követése <i>Gyűjtőmunka:</i> A közel-keleti helyzet a napi sajtóban <i>Csoportmunka:</i> Hogy él egy átlagos család napjainkban, egy jóléti államban és a harmadik világ egy országában <i>Páros munka:</i> A túlnépesedés – statisztikai adatok elemzése A túlnépesedés veszélyei, megoldási lehetőségek <i>Tablóképzés:</i> A hagyományos és az új/megújuló energiaforrások <i>Reklámplakát tervezése:</i> A szelektív hulladékgyűjtés <i>Projektmunka:</i> Én, mint a Magyar Köztársaság állampolgára és az Európai Unió polgára <i>Csoportmunka:</i> Útvonal tervezése a lakóhelytől egy uniós fővárosba	– Legyen képes tanári segítséggel a fogalmak értelmezésére – Legyen életkorának megfelelően tájékozott a világ aktuális történéseiről – Tudjon tanárával, társaival együttműködni – Próbálja elkészíteni önállóan egy csoportmunkában végzendő feladat ütemtervét, a megvalósítás lépéseit és tudja dokumentálni azokat, a csoportmunka során törekedjen a konszenzus kialakítására – Legyen képes az információforrások at célszerűen használni, a gyűjtött anyagot a megadott szempontnak megfelelően rendszerezni és igényesen megjeleníteni – Tudjon statisztikai adatokból, grafikonokból, táblázatokból

– Kreativitás, szövegértés, szövegalkotás fejlesztése – Együttműködési készség fejlesztése – Gondolkodási műveletek (szintézis, analízis) fejlesztése – Narratív készség fejlesztése – Esztétikai érzék fejlesztése – Pontos, precíz munkavégzés – Döntési kompetencia fejlesztése – A lényegkiemelő gondolkodás fejlesztése – Rendszerezés iránti igény erősítése – Vitakultúra fejlesztése – Az információszerzéshez szükséges eszközök tudatos használata – Alkalmazásképes tudás fejlesztése – A szűkebb és a tágabb környezet tapasztalatainak felhasználása – A szociális és életviteli kompetenciák fejlesztése – Pozitív motiváltság erősítése	Totális rendszerek A demokrácia és a diktatúra közötti különbség A nagy gazdasági válság 5.8. Hatalmi átrendeződés Az I. világháború Nagyhatalmak Nemzeti egység Ideológiák A második ipari forradalom 5.9. Forradalmak kora Forradalmak Európában Dél-Amerika A francia forradalom Ipari forradalom 5.10. A „világosság” évszázada Alkotmányos monarchia Felvilágosult abszolutizmus Az Amerikai Egyesült Államok Az ész diadala	<i>Gyűjtőmunka:</i> A választott uniós ország bemutatása <i>Beszámoló:</i> Híres európaiak <i>Vaktérképkészítés:</i> Magyarország régiói és központjaik <i>Térképkészítés:</i> Terrorátadások és áldozataik az elmúlt évtizedben <i>Plakát:</i> Az EU-tagállamok zászlói <i>Vita:</i> A terrorizmus megfékezésére tett intézkedések hatása mindennapjainkra <i>Film:</i> A lányom nélkül soha <i>Tablókészítés:</i> Napjaink globális világának problémái <i>Ábraelemzés:</i> Az Amerikai Egyesült Államok államszervezete <i>Gyűjtőmunka:</i> Az ipari forradalom korának feltalálói és találmányai <i>Beszámoló:</i> Napóleon portréja <i>Vaktérképkészítés:</i> A „népek tavasza” <i>Csoportmunka:</i> Indián törzsek <i>Tablókészítés:</i> A második ipari forradalom korának feltalálói és találmányai <i>Térképkészítés:</i> Az I. világháború szövetségi rendszerei, frontjai <i>Táblázatok, diagrammok készítése:</i> Gazdasági válság	információt gyűjteni és ezek felhasználásával állításokat, összefüggéseket megfogalmazni – Legyen képes 10-15 mondatos, szabatosan megfogalmazott beszámoló készítésére, előadására – Legyen képes a vita során a saját álláspontja érthető megfogalmazására, társai véleményének türelmes meghallgatására – Tudjon érveket, ellenérveket megfogalmazni – Legyen képes Európa és a világ térképén tájékozódni, egyszerű vaktérképet készíteni és azon helyszíneket bejelölni – Törekedjen arra, hogy az elkészített írásbeli munkái mind esztétikailag, mind tartalmilag, mind helyesírási szempontból megfelelőek legyenek – Tudja a gyűjtött anyagot rendszerezni – Tudjon megadott adatok alapján egyszerű grafikont, diagramot, táblázatot szerkeszteni
--	--	---	--

		<i>Beszámoló:</i> Hitler és Sztálin portréja <i>Album:</i> A II. világháború fegyverei <i>Páros munka:</i> A II. világháború sorsdöntő csatái <i>Csoportmunka:</i> A gyarmati rendszer felbomlása <i>Projektmunka:</i> A kétpólusú világ <i>Forráselemzés:</i> Filmhíradók <i>Film:</i> Hét nap Tibetben <i>Időszalag készítése:</i> Magyarország mikor, milyen birodalom része volt, illetve mely állam fennhatósága alá tartozott	– Tudja az I. és a II. világháború főbb eseményeit térben és időben elhelyezni – Tudjon tájékozódni a világtérképen – Legyen képes vaktérképen feladatot elvégezni, illetve egyszerű vaktérképet készíteni és azon megadott helyszíneket bejelölni
--	--	---	--

10.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására (projektek, önálló feladatok, csoportmunkák)

Bevezetés

A 'Történelem és társadalomismeret' műveltségterület sajátosságai:

1. Gyűjts lakóhelyünk történelmi, gazdasági és kulturális nevezetességeiről adatokat és képeket! (feldolgozása csoportmunkában és egyéni beszámolók alapján.)!
2. Készíts rövid beszámolót „Családunk története” címmel, megemlítve a kutatás célját, nehézségeit és objektivitását!

1. A magyar állam és polgárai

1.1. Magyarország a Habsburg Birodalomban

Út a polgári Magyarország megteremtése felé

1. Értelmezd a Pragmatica Sanctiot a Habsburg és a magyar érdekek alapján! Érdekek ütköztetése: sérelmek és előnyök.
2. Vitassuk meg, hogy II. József rendeletei közül melyiket támogatnád vagy módosítanád!
3. Ismertessük csoportmunkában Széchenyi és Kossuth politikai elveit, elképzeléseit!
4. Vitassuk meg Széchenyi és Kossuth politikai állásfoglalását a Habsburg Birodalomhoz fűződő viszonyunkról!
5. Készíts felhívást, toborzó beszédet vagy plakátot „Veszélyben a haza” címmel!
6. Készíts tablót a honvédtábornokokról!
7. Írj fogalmazást: „Kossuth katonája voltam” címmel!

1.2. Polgári Magyarország

1. Dolgozzuk fel és értelmezzük Deák Ferenc 'Húsvéti cikke' alapján a magyar politikai álláspontot a kiegyezéssel kapcsolatban!
2. Készítsetek fogalmazást „Országgyűlési képviselő voltam 1867 után” címmel!
3. Vitassuk meg, hogyan ítélték meg a múltban és a jelenben a kiegyezést!

1.3. Királyság - kormányzóval

1. Csoportmunkában dolgozzuk fel a korszak kiemelkedő személyiségeinek portréját!
2. Vitassuk meg korabeli vélemények és újságcikkek alapján a trianoni békeszerződés társadalmi, politikai következményeit!
3. Készítsünk tablót a két világháború közötti időszak művészeti irányzatairól!
4. Állítsunk össze tablót a korabeli zsidóság hétköznapijairól, szokásairól!

1.4. Diktatúra és népköztársaság

1. Modellezzünk egy koncepciót a politikai érdekek és a valóság ütköztetésével!
2. Készítsünk helytörténeti tablót az 1956-os forradalom helyszíneiről és eseményeiről!
3. Gyűjtsünk korabeli plakátokat és hétköznapi tárgyakat a hatvanas évekből!
4. Mutassuk be Kádár János politikai életútját pozitív és negatív értelmezések alapján!
5. Készíts jövőképet Magyarországról az 1989 pártprogramok alapján!

1.5. A magyar állam, a Magyar Köztársaság

1. Készítsünk a diákok jogairól országgyűlési felszólalást!
2. Válasszuk meg az osztályból a Diákönkormányzat tagjait az előre elkészített programjuk alapján!
3. Készítsünk tablót a magyar kormány tagjairól és a legfőbb közjogi méltóságokról!
4. Nyújts be kérvényt lakóközrzedet parkosítása miatt az önkormányzathoz!
5. Legyél az ügyvédje az iskolában dohányzó osztálytársadnak!

1.6. Emberi és állampolgári jogok, kötelességek

1. Írj önéletrajzot „Húsz év múlva” címmel!
2. Készíts fogalmazást „Családi munkamegosztás 2030-ban” címmel!
3. Készíts tablót az erdélyi/szlovákiai/újvidéki magyarság kulturális életéről!
4. Vitassuk meg a cigányság társadalmi és kulturális szerepét!
5. Készítsük el az iskolai házirend alapján a diákok jogait és kötelességeit!

2. A magyar társadalom**2.1. Egy kis társadalomtörténet**

1. Készíts diagrammot a falusi és a városi népesség számának alakulásáról az adott korszakban!

2.2. Újratermelődő egyenlőtlenségek

1. Gyűjtsünk anyagot a továbbtanulási lehetőségekről itthon és külföldön!
2. Jelentkezz egy álláshirdetésre!
3. Készíts tablót „Mai fiatalok” címmel!

3. A magyar gazdaság

3.1. Egy kis gazdaságtörténet

1. Készíts tablót Széchenyi István gyakorlati alkotásairól!
2. Érvelj az 'Ellenzéki Nyilatkozat' alapján a gazdasági átalakulás szükségességéről!
3. Írj előszót Széchenyi István 'Hitel' című munkájához!
4. Gyűjts anyagot lakóhelyed gazdasági fejlődéséről a XIX. század második felében!
5. Írj jelentést Budapest 1873 utáni gazdasági fejlődéséről!
6. Készíts korabeli tudósítást a főpolgármesterrel „Budapest 1873” címmel!
7. Készíts tablót „Századvégi Budapest” címmel!
8. Ábrázold térképen 1844-től a vasútvonal fejlődését!
9. Gyűjts anyagot a korszak kiemelkedő személyiségeinek munkásságáról! (Ganz Ábrahám, Vidats János)
10. Vesd össze statisztikai adatok segítségével a Trianon előtti és utáni gazdasági helyzetet!
11. Készíts beszámolót korabeli újságcikkek alapján az 1929/33-as gazdasági válság következményeiről!
12. Érdeklődj és készíts családi költségvetést az 1960-as évek és napjaink áraival!

3.2. A harmadik Magyar Köztársaság gazdasága

1. Nézz utána, hogy lakóhelyeden és környékén milyen vállalatokat privatizáltak, szüntettek meg vagy alakítottak át!
2. Érvelj, ha lenne pénzed, a gazdaság melyik szektorába fektetnéd be!
3. Tarts bemutatót a szakmádról munkadarabok, termékek vagy tablók segítségével!
4. Tervezz iskoládat bemutató pályaválasztási reklámanyagot!
5. Vizsgáljátok meg álláshirdetések segítségével, melyek népszerű, illetve népszerűtlen szakmák a mai nemzetgazdaságban!
6. Csoportmunkában alakítsatok szakmákkal kapcsolatos gazdasági társaságot!
7. Készítsetek tablót, amely bemutatja a harmadik Magyar Köztársaság gazdasági eredményeit!

4. Oktatás, művelődés

4.1. Egy kis művelődéstörténet

1. Gyűjts áttekintő anyagot az oktatási rendszer fejlődéséről a XIX. században!
2. Írj országgyűlési felszólalást a magyar nyelv hivatalos államnyelvvé válásának ügyében!
3. Tervezz tablót „A Himnusz költője” címmel!
4. Készítsetek bemutató albumot (makettet, ruhaviseletet, stb.) a XIX. és a XX. század közötti időszak városi (falusi, vidéki, fővárosi) életének változásairól!
5. Írj beszámolót arról, miben és hogyan változott a szakmád tanítása a XX. század kezdete óta!
6. Készíts interjút „Oktatás a 30-as években” címmel!
7. Bizonyítsátok be statisztikai adatok segítségével a tanítás-tanulás folyamatának fejlődését a XX. században!

8. Csoportmunkában mutassátok be a 60-70-es évek ifjúságának zenéjét (Beatles, Rolling Stones), öltözködési kultúráját, emblematikus személyiségeit!

4.2. Oktatás, kultúra, szabadidő

1. Készíts diagrammot iskolád tanulóinak kulturális programjairól! Egy évben hányan és hányszor voltak színházban, moziban, könyvtárban vagy múzeumban?
2. Mutasd be lakóhelyed kulturális intézményeit!
3. Tervezzétek meg kulturális- és sportrendezvényekkel iskolátok névadójának napját!
4. Vitassátok meg a média nevelő és kulturális szerepét a kiválasztott műsorok alapján!
5. Állítsátok össze egy 16 éves diák optimális napirendjét!
6. Gyűjtsetek adatokat az esti és levelező oktatásban részt vevő felnőttek tanulásának okairól!
7. Gyűjtsetek napilapokból felnőttképzési tanfolyamokat! Vitassátok meg ezek szükségességét!
8. Mutassátok be különböző vallások szokásait és ünnepeit!

5. Magyarország és Európa

5.1. Birodalmak részeként

1. Készíts tablót az ipari forradalom jelentősebb találmányairól és feltalálóiáról!
2. Állíts össze albumot az amerikai indián törzsekről!
3. Készíts fiktív riportot Napóleonnal „A waterlooi csata” címmel!
4. Mutasd be képek, térképek alapján az I. világháború hadi eseményeit!
5. Mutassátok be Hitler szerepét az európai történelemben a „Hitler” című film alapján!
6. Gyűjts információt a Gulagon raboskodó magyarok sorsáról!
7. Mutasd be PowerPointtal a II. világháború fegyvereit!
8. Készítsetek folyamattérképet a gyarmati rendszer felbomlásáról!

5.2. A globális világ felé

1. Készítsetek diagrammot a kontinensek lakosságának számáról!
2. Hasonlítsátok össze egy közép-afrikai és egy nyugat-európai ország lakóinak mindennapi problémáit!
3. Rendeztetek vitát „Túlnépesedés vagy elöregedés?” címmel!
4. Készítsetek plakátot „Környezetvédelem a XXI. században” címmel!
5. Ábrázoljátok vaktérképen Magyarország régióit és azok központjait!
6. Csoportmunkában mutassátok be az EU-tagállamokat!

MATEMATIKA KERETTANTERV A SZAKISKOLÁK 9–10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A kerettanterv tananyagának összeállítása előtt országos mérést végeztünk. Mérésünk eredménye alátámasztotta azt a tényt, hogy az általános iskolát befejezett tanulók tudása, képességei között nagy különbségek vannak. A szakiskolai tanulók között találhatunk olyanokat, akik nem rendelkeznek a minimális alapismerettel sem, készségeik, képességeik alacsony szinten vannak. A diákok sok kudarcélményt gyűjtöttek megelőző tanulmányaik során, nem látják, nem veszik észre a matematika fontosságát mindennapi életükben.

Alapvető feladatnak érezzük a különböző iskolákból érkező és a mérések alapján hiányos előképzettséggel rendelkező tanulók olyan irányú fejlesztését, hogy a diákok a közös munkában aktívan tudjanak és akarjanak részt venni. A kerettanterv modulus szerkezete lehetővé teszi azt, hogy a tanárok az adott csoport számára a legmegfelelőbb feldolgozási sorrendet válasszák. Az egy-egy modulon belül található témák megkülönböztetése a tartalmak feldolgozási sorrendjének további finomítását teszi lehetővé.

A matematika egy lehetséges feldolgozását mutatjuk be a javasolt minimum óraszámoknak megfelelően, de hangsúlyozzuk, hogy ez javaslat, válogatni szabad és kell a kerettanterv kínálatából, hogy a konkrét iskola arculatához, az adott tanulói csoport felkészültségéhez, igényeihez képest a legjobb, legeredményesebb helyi tanterv szülessen matematikából. Természetesen minden kolléga a szakmai elvárásoknak, az osztály igényeinek, tudásának, a haladási lehetőségeknek megfelelően változtathat a javaslaton. Azért adunk több lehetőséget a tananyag feldolgozásához, hogy azokból a megfelelő tanulói ismeretek alapján tetszőlegesen választani lehessen.

A tananyagot azért dolgoztuk fel modulus szerkezetben, hogy a szaktanárok az igényeknek megfelelően tetszőleges sorrendben taníthassák. Csupán az első fejezet olyan, amit javaslunk, hogy mindenki a ráhangolás időszakában, elsőként dolgozzon fel, mert ezzel kicsit közelebb hozhatja a diákokat a matematikához, leépítheti az előző kudarcélményeik nyomán kialakult előítéleteket, sikerélményük lehet, melyet a későbbiekben jól hasznosíthatunk.

A dőlt betűs szedéssel megjelenített sorok olyan tananyagtartalmakat, fejlesztési tevékenységeket, elvárásokat fogalmaznak meg, amelyek nem lehetnek egységesen kötelezőek bármely szakmacsoport esetén. Válogatni szabad és kell a kerettanterv kínálatából, hogy az adott iskola arculatához, az adott tanulói csoport felkészültségéhez, igényeihez képest a legjobb, legeredményesebb helyi tanterv szülessen matematikából. A tanterv lehetőséget ad arra is, hogy például a szakma igényeinek felmérését követően ne csak a modulokra hivatkozzunk, belőlük válogassunk, hanem adott modulon belül fogalmazzuk meg a modulban felsorolt tananyag feldolgozási mélységét is. Erre a dőlt betűvel szedett kínálat széles lehetőséget biztosít.

A felsorolt óraszámok ajánlások. Nem lehet előre tudni, hogy a tantestülettel egyeztetve, konkrétan éppen mennyi az éves óraszám matematikából. A 20%-os szabadsáv terhére kialakított időkeret legjobb kihasználását csak úgy tudjuk elképzelni, ha számos csoport- és osztályprojekt kapcsolódik a tanév folyamán a helyi tanterv „törzsanyagához”, sőt az sem baj, ha új tanévre áthúzódó projektek is szerepelnek az iskola matematikai nevelésében. Nem szabad idegenkedni az idő mobil kezelésétől sem.

Természetesen az ellenőrzési és az értékelési módszereknek is illeszkedni kell a kialakított tartalmakhoz, nevelési elvekhez. Fontos, hogy az iskola a központi kompetenciamátrix alapján készítse el saját arculatát, fejlesztési kapcsolatrendszerét más műveltségterületekkel, az iskolai szakmacsoportokkal, iskolán kívüli programokkal.

2. A matematika tanításának célja

Általános cél:

- a megfelelő nevelő, orientáló és irányító funkciók ellátásával lehetőleg hiteles – ezért egységes, összefüggő – képet adni a matematikáról
- rávilágítani arra, hogy a matematika nemcsak egy kész ismeretrendszer, hanem sajátos emberi megismerési tevékenység, szellemi magatartás, amely érzelmi és motivációs tekintetben is formálja, gazdagítja az egész személyiséget, a gondolkodást
- bemutatni, hogy a matematika a gondolkodás örömeinek forrása, a struktúrákban tapasztalható rend és esztétikum megjelenítője, átszövi mindennapjainkat, az iskolai tantárgyak elsajátításának segítője, a mindennapi életben és a szakmák gyakorlásában a problémamegoldás nélkülözhetetlen eszköze

Kiemelt cél:

- Az alkalmazható, hasznosítható matematikai tudás megalapozása:
 - a sikeres szakmatanuláshoz szükséges matematikai műveltség elsajátíttatása
 - a szakmatanulást támogató speciális matematikai készségek, képességek, ismeretek kialakítása
 - a szakmacentrikus feladatok megoldási módszereinek elsajátíttatása
 - a gyakorlatorientált, közérthető matematikai kommunikáció kialakítása
- Az élethosszig tartó tanulásra való felkészítés:
 - a tanulás iránti pozitív motiváció kialakítása és fejlesztése
 - a tanulók sikerélményhez juttatása
 - az együttműködés, a közös és egyéni munka összhangjából adódó értékek bemutatása
 - a rugalmas, fegyelmezett, ötletes, logikus gondolkodás megalapozása
 - a matematikai ismeretek megszerzésének és rendszerezésének módszereivel való megismertetés

3. Kompetenciaszintek

Alapkompetenciák

Tantervünket tevékenységcentrikusan dolgoztuk fel. Lehetőség szerint törekedtünk arra, hogy a szerzett tapasztalatok általánosításával jussanak el a tanulók az ismeretekhez. A megfelelő következtetések felismerése után megfelelő gyakorlással a tanultakat készségszintre lehet fejleszteni. Elképzelésünk illeszkedik a NAT 2003. kiemelt fejlesztési feladataihoz, a következő kulcskompetenciákhoz:

- kommunikáció – a társsal, a tanárral, az adatbázisok használata során
- lényegkiemelés – a tapasztalatok értelmezésében, az önálló megfigyelés során, a jegyzetelés közben, a saját mérőlapok készítésekor
- együttműködés – a társakkal csoportmunkában, a tanárral a feladatok megoldása során
- szociális kompetencia – az egyensúly fennmarad a személyiség és a környezete között, a tanuló képes kapcsolatot teremteni, pozitívan befolyásolni társait a csoportos munka során
- problémamegoldás – a mérések megvalósítása, a valóságban lejátszódó matematikához kapcsolódó problémák felismerése közben, a feladatok megoldása során
- narratív – a feladatok és a mérések eredményeinek megvitatása során, a megoldott problémák ismertetésekor
- döntési képesség – a feladatmegoldás során keletkező problémák, nehézségek esetén, a megoldás algoritmusának kiválasztásában
- szabálykövetés – a feladatok, mérések leírásának betartása során, a definíciók, tételek alkalmazásakor
- kritikai gondolkodás – a tapasztalatok értelmezése során, kapott eredmények vizsgálatakor, önellenőrzéskor
- komplex információk kezelése – a szövegesen megadott feladatok értelmezésekor, a feladat szempontjából fontos adatok kiválogatásakor
- információs és kommunikációs kultúra – az adatgyűjtés során, a tanult anyag adott szoftver segítségével történő elmélyítésekor
- tanulás – a tevékenységhez kapcsolódó ismeretek elsajátítása során, gyakorláskor

Kiegészítő kompetenciák:

- olvasás, írás, beszédkézség fejlesztése, matematikai világszemlélet kialakítása
- a beszélgetés képessége, mások végighallgatásának képessége fejlődik a párban vagy csoportban végzett munka során
- az egymásra figyelés képessége a közös munka során kialakul, mert tudni szeretnék, hogy a másik mit tart fontosnak
- a közös munkában nő a diákok motivációja, mert a közösség elvárja, hogy pozitívan járuljon hozzá az egyén saját képességeinek megfelelően a közös munkához
- megfigyelőképesség fejlesztése – önálló kísérletek, adatgyűjtés során
- az állampolgári felelősség fejlesztése, eligazodás a mindennapi élet gyakorlati kérdéseiben, a problémákban felismerni a matematikai megoldási lehetőséget
- a konfliktusmegoldó képesség is nő, mert csak úgy tudnak közösen jól dolgozni, ha a problémákat megbeszélik

- kialakul egymás munkájának elismerése, dicsérete vagy segítő kritikája
- gyakorlatiasság – az eszközhasználat során, a háztartásban, a mindennapi életben előforduló problémák kapcsán, a megoldandó feladat felismerése során
- kooperáció – a mérőtárrsal, illetve a megbeszélések során az osztály tagjaival való együttműködés során
- pontosság, precizitás – a számolások és mérések kivitelezése során, a határidőre végzett munkával, mert a közösség csak együtt tud teljesíteni
- önálló problémafelvetés – a feladatok megoldása során, a váratlan számolási és mérési helyzetekben, a diák meg tudja fogalmazni a megoldás során felmerülő problémáját
- logikai készség – a tanult definíciók, tételek általánosítása során, a felmerülő problémák értelmezése közben, a matematika fontosabb alaptörvényeinek és összefüggéseinek felhasználása során
- kreativitás, gyakorlati készség – a feladatmegoldás közben, a számolási, mérési hibák kiküszöbölése során
- analízisképesség fejlesztése – ábraelemzések, grafikonelemzések a táblázatkészítés során
- szintetizálóképesség – a tapasztalati úton szerzett ismeretekből következtetések levonása, általánosítása
- differenciálóképesség – a tapasztalatok gyűjtése, a feladatok értelmezése során a lényeges és lényegtelen adatok elválasztásakor
- elektronikus és nyomtatott információhordozók használata – a feladatlapok önálló megoldásakor, illetve az önálló vagy csoportos információszerzést előíró részeinek kidolgozása során

4. Kiemelt fejlesztési feladatok

- Az írásbeli, a szóbeli, a grafikus és az elektronikus kommunikáció alapjainak alakítása, fejlesztése
- különböző matematika-tanulási technikák megismertetése és az egyénre legjobban illők kiválasztása
- különböző lehetőségek, esetek bemutatásával (pl.: helyes életmód, időbeosztás, fontos és kevésbé fontos feladatok szétválasztása, lényegkiemelés, az egészséges és a hasznos időtöltés formái, módszerei, az együttműködés hasznossága, az önállóság szükségessége, s ezekre konkrét példák bemutatása), fejleszteni az életvezetési problémák helyes megoldására vonatkozó képességeket
- a matematikai alapismeretek elsajátíttatásával és rendszerezésével egy időben a további bővítési lehetőségek felfedeztetése
- a matematika hasznosíthatóságának, alkalmazhatóságának felismerésére vonatkozó képesség, a problémamegoldó gondolkodás kialakítása
- a kritikai gondolkodás fejlesztése
- a szabálykövető képesség kialakítása
- a következtetés képességének kialakítása
- komplex információk kezelése
- a döntési képesség kialakítása
- tartalmilag és formailag is rendezett írásbeli munka igényének kialakítása

- értelmes, pontos szóbeli megfogalmazások kialakítása
- oksági kapcsolatok felfedezésére való törekvés és a megértés igényének kialakítása
- egyszerű algoritmus követésének, értelmezésének, készítésének képességét fejleszteni a gyakorlati problémák helyes megoldásának érdekében
- tervszerű, következetes, pontos munkavégzés igényét kialakítani, statisztikai szemlélet, adatok rendszerezett gyűjtésére, áttekinthető megjelenítésére, adott szempontú elemzésére vonatkozó képességek, a világ mennyiségi viszonyaiban való helyes tájékozódás képessége, térszemlélet, időérzék kialakítása
- megfigyelési képesség fejlesztése statikus és változó helyzetekben
- lényegkiemelés, az adott probléma megoldása szempontjából lényeges és lényegtelen információk megkülönböztetésére vonatkozó képességek kialakítása
- kapott eredmények vizsgálatakor (és más helyzetekben is) az ellenőrzési képesség kialakítása, fejlesztése
- matematikatörténeti ismeretek segítségével hon- és népismeret erősítése, bővítése, az emberi kultúra megismerésének szélesítése

5. A 9–10. évfolyam tanterve

Az alábbi felsorolás az „A” modulokhoz tartozó óraszámokat tartalmazza, az ehhez tartozó tananyagot álló betűkkel írtuk a táblázatba. A „B” modul tananyagát dőlt betűkkel jelöltük. Erre nem adtunk meg óraszámjavaslatot, mert ez az a terület, ahol a tanári szabadság érvényesülhet a szakmáknak megfelelően.

Óraszámjavaslat 9–10. évfolyamon összesen: 148 óra

Modul neve	Óraszám
A gondolkodás élménye	8 óra
A világ számokban, számok a világban	27 óra
A mindennapok matematikája	14 óra
Mérünk, hasonlítunk	25 óra
A gondolkodás élménye	8 óra
Hatványozás, normálalak	8 óra
A mindennapok matematikája	18 óra
A kapcsolatok matematikája	16 óra
Összefüggések a derékszögű háromszögben	10 óra
Alakzatok a térben	14 óra
Összesen	148 óra

6. A 9. évfolyam tanterve

Éves óraszámjavaslat:

kb. 74 óra

Modulok felsorolása óraszámjavaslattal:

1. A gondolkodás élménye	kb.	8 óra
2. A világ számokban, számok a világban	kb.	27 óra
3. A mindennapok matematikája	kb.	14 óra
4. Mérünk, hasonlítunk	kb.	25 óra

1. A gondolkodás élménye (kb. 8 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Pozitív motiváltság Kommunikációs és együttműködési, valamint narratív készségek	1.1. A gondolkodás élménye Fejtörők, találós kérdések, nyerő stratégiák Tangramok Tárgyak, építmények előállítása Transzformációk és tulajdonságaik felfedeztetése az épített és a természetes környezetben Matematikatörténeti érdekességek	Páros, csoportos tevékenységek Síkbeli és térbeli alkotások megfigyelése, jellemzése, előállítása A természet és az épített környezet szimmetriáinak megfigyelése, lejegyzése Számolási trükkök, ötletek Zsebszámológép értelmes használata Könyvtár és internet használata	Képes egyszerű feladatokat visszamondani Megérti a problémát és képes kérdéseket feltenni, amelyek elvezetnek a helyes megoldáshoz Képes a vitakultúra szabályainak megfelelően részt venni a közös munkában (fegyelmezett, toleráns, képes mások gondolatának követésére, udvarias válaszok megfogalmazására) Keresi és eddigi tudásának kontextusába beépíti a műveltségterülethez tartozó új információkat
Kombinatorikus gondolkodás Szabálykövető magatartás Szövegértés, szövegalkotás Szimbólumértés, -kezelés Jegyzetelési technikák	1.2. Egyszerű kiválasztási és sorba rendezési feladatok megoldása Szimbólumok értelmezése	Helyiérték-táblázat és a számkártyák segítségével adott feltételnek eleget tevő számok keresése Adott elemekkel a megadott terület változatos lefedése (pl.: parkettázási lehetőségek, csempekirakások, díszítések) Adott összegek előállítása különböző adott pénzermék, papírpénzek segítségével Tanulási módszerekkel való ismerkedés, kiemelések, tömörítés Képes ismertetőket, folyóiratokat, tankönyveket, különböző használati utasítások olvasása, értelmezése Fordítva is: a gyakorlati foglalkozáson előállított eszközökhöz használati utasítás készítése	Képes a kombinatorika szabályai szerint feladatokat megoldani, rendszerekben gondolkodik Képes előállítani 3 elem különböző sorrendjét, keresi az összes lehetséges esetet a feladatmegoldás során Képes az önálló tanulásra Képes elolvasni és értelmezni a megkapott ismertetőt, használati utasítást, folyóiratot, tananyagrészt, könyvet stb. Az olvasottakat képes megfelelő szinten néhány szóban értelmesen összefoglalni, a problémás részekre rá tud kérdezni

2. A világ számokban, számok a világban (kb. 27 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban Arányérzék fejlesztése Becslési készség fejlesztése Következtetési képesség fejlesztése Probléma megfogalmazása mások számára is érthető módon Elemek elrendezése, sorrend, szerkezetek felidézése Csoportosítások, sorba rendezések, osztályozások	2.1. Matematikai problémák vizsgálata A számolás kezdetei, matematika történeti előzmények Kisebb, nagyobb, egyenlő, ugyanannyi, több, kevesebb fogalmak helyes alkalmazása Összehasonlítás, adott tulajdonságok szerinti sorba rendezés Becslés, kerekítés Különböző elemek (számok) halmazba sorolása Halmazok elemszámának becslése	Matematikatörténeti érdekességek gyűjtése Feladatlapokkal irányított megfigyelések, adatgyűjtés Megfigyelések végzése megadott feltételek mellett, majd választott feltételekkel A megfigyelések eredményeinek rögzítése különböző formákban A szerzett ismeretek rendszerezése Rendezés halmazok segítségével (pl. közös tulajdonságok keresése) Környezetünkben lévő dolgok méreteinek becslése	<i>Kisebb, nagyobb, egyenlő relációk biztos alkalmazása</i> <i>Tud nagyság szerint sorba rendezni</i> <i>A tanult ismeretek és az egyéni tapasztalatok alapján képes a tények közti kapcsolatokat észrevenni, egyszerűbb esetekben pontosan megfogalmazni és alkalmazni azokat</i> <i>Képes egyszerűbb esetekben általánosítani, modelleket készíteni</i> <i>Új ismereteit a már meglévő ismeret-rendszerhez képes hozzáilleszteni</i> <i>Képes megtalálni a dolgok közös tulajdonságait, melyek alapján csoportosíthat</i>
Biztonságos tájékozódás a helyiérték-rendszerben	2.2. A számfogalom mélyítése, bővítése Egész számok írása, olvasása, számok helyi értéke, alaki értéke, valódi értéke	Számjelek felidézése, pontosítása, műveleti jelek tisztázása	<i>Képes a valóság bizonyos dimenzióinak számokkal történő leírására</i>
Számok leolvasása és megfelelő pontossággal történő elhelyezése a számegyenesen	A tízes számrendszer, kettes számrendszer Számegyenes Számok nagyság szerinti rendezése Számok abszolút értéke és a távolság kapcsolata Hosszúság mérése Mértékegységek Mérés választott és szabvány mértékegységek segítségével. Mértékegység választása a mérendő mennyiséghez Római számok írása, olvasása	Egyéni versenyszámok hallás és olvasás utáni helyes leírása „Élő” számegyenes készítése Hőmérő, különböző beosztású vonalzók, mint számegyenesek bemutatása Ugyanazon számok elhelyezése különböző egységű számegyeneseken Számok helyének bejelölése adott és választott egység mellett a számegyenesen	Biztosan és pontosan írja az olvasott, hallott egész számokat milliós számkörben <i>El tudja rendezni a számokat a kért sorrendben</i> <i>Jól tájékozódik a tízes számrendszerben</i> <i>Az egész számokat biztosan helyezi el, illetve pontosan olvassa le a számegyenesről</i> Biztosan használja a hosszúság egységeit, ismeri és alkalmazza az átváltásukat, kerekítésüket

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		A számegyenes megjelölt helyéhez tartozó számadat leolvasása	<i>Ki tudja választani és le tudja olvasni a számegyenesről a feltételeknek megfelelő számokat</i> <i>Felismeri és képes értelmezni, tízes számrendszerben kifejezni a római számokat</i>
Számfogalom mélyítése, műveletfogalom fejlesztése Számolási készség, megfelelő pontosságú becslés készségének fejlesztése Algoritmikus gondolkodás fejlesztése Matematikai szimbólumok helyes alkalmazása A becslő és a tényleges eredmény összevetése, ellenőrzési igény kialakítása Adott probléma esetén az alkalmazható összefüggések kiválasztása, a legmegfelelőbb eljárás felismerése a pontos megoldás érdekében	2.3. Műveletek és alkalmazásuk A négy alapművelet felidézése és elvégzése fejben pozitív egész számok körében A 0 és az 1 szerepe Kerekítés, becslés, közelítő érték, pontos érték, gyakorlati alkalmazásuk Műveleti tulajdonságok, kapcsolatok a különböző műveletek között Műveleti sorrend, zárójel-használat Írásbeli számolási eljárások ismételése, gyakorlása Szövegelemzés, a matematikai modell keresése A szöveg, rajz alapján felírt műveletek elvégzése Szövegalkotás adott összefüggések ismeretében Az ellenőrzés különböző lehetőségei (pl. inverz műveletekkel)	Egyéni, csapat- és sorversenyek fejszámolás gyakorlására Alapműveletek – verseny keretében való – gyakorlása számkártyák és műveleti jeleket tartalmazó kártyák segítségével A számok kerekítési szabályainak alkalmazása, a számolás előtti végeredmény becslése verseny keretében A gyakorlati életből vett példákon keresztül bemutatni a helyes kerekítés fontosságát Megkezdett sorozatok folytatása előre megadott szabály szerint és fordítva A negatív számok a mindennapokban: tartozás, hőmérő, időszalag, vízszintmérő stb. Alapműveletek gyakorlása egyénileg feladatlapokkal, számítógépes program segítségével	Biztosan végzi az alapműveleteket az egész számok körében. <i>Ismeri a műveleti tulajdonságokat, alkalmazza a műveletek közötti kapcsolatokat</i> Biztosan alkalmazza a kerekítés szabályait a természetes számok körében <i>A valóságtartalomnak megfelelően, értelmesen alkalmazza a kerekítés szabályait</i> Biztosan írja le matematikai szimbólumokkal a szövegesen megfogalmazott műveleti kapcsolatokat és jól oldja meg azokat a pozitív egész számok körében <i>Képes megoldani egyszerű szöveges feladatokat</i> <i>Képes megbecsülni a várható eredményt és ellenőrzi a megoldást</i>

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Törtfogalom mélyítése Absztrahálás, konkretizálás A szakmai nyelv és az anyanyelv pontos használata Információk szétválasztása aszerint, hogy szükséges-e az adott probléma megoldásához Új helyzetben adott utasítás megértése mintapélda segítségével és anélkül Matematikai fogalmak kialakítása, felismerése és alkalmazása problémamegoldásban A tanult ismeretek alkalmazhatóságának felismerése adott problémaszituációban Törtekkel való számolási készség fejlesztése	2.4. Számfogalom bővítése, törtszámok Egy, illetve több egész egyenlő részekre osztása Törtek nagyságának összehasonlítása Tizedes törtek Közönséges törtek egyszerűsítése, bővítése <i>Közönséges törtek felírása tizedes tört alakban, véges tizedes tört felírása közönséges tört alakban</i> Alapműveletek törtekkel <i>Műveleti tulajdonságok</i> <i>Kapcsolatok a különböző műveletek között</i> Műveleti sorrend, zárójel használata Egész meghatározása törtreszből, törtresz meghatározása egészéből következtetéssel, algoritmussal <i>Századrész és százalék kapcsolata</i>	Felezés és egyéb darabolás esetén a kapott eredmény értelmezése <i>Egységtörtek megjelenítése vágással, hajtogatással, színezéssel, összeméréssel</i> Egyenlő és különböző részekre szétvágott részekből a kép kirakása Alakzatok egyenlő részekre osztásának megtervezése, végrehajtása <i>Különböző sűrűtményű anyagok, folyadékok (pl. üdítők) összeöntése után kóstolással megbecsülni a keverékben szereplő összetevők százalékos arányát</i>	<i>Képes különböző méreteket megbecsülni, összehasonlítani, egymáshoz viszonyítani</i> <i>Képes kapcsolatot teremteni a különböző törtek között</i> <i>Állításait képes megindokolni</i> <i>Képes következtetni részről az egészre és egészről annak keresett részére</i> Helyesen tudja alkalmazni a törtekkel végzett műveletek szabályait két tag/tényező esetén <i>Képes felidézi és alkalmazni a megismert definíciókat, szabályokat</i> <i>Biztosan alakít át közönséges törtet tizedes törtté és a véges tizedes törtet közönséges törtté</i>
Becslési készség kialakítása A zsebszámológépek biztos és célszerű használata Eredmények valóságtartalmának vizsgálata, ellenőrzés képességének fejlesztése	2.5. A technika értő igénybevétele Várható eredmény nagyságrendjének becslése Zsebszámológépek szabályos, célszerű használata Önellenőrzés	Az alkalmazott zsebszámológép megismerése a használati utasítás segítségével Páros, csoportos tevékenységek fejszámolás és géppel való számolás sebességének, helyességének összevetésére	Biztosan és célszerűen használja a zsebszámológépét Jól becsüli a várható eredményt A valóság tükrében vizsgálja a kapott eredményt Ellenőrzést, önellenőrzést végez
Becslési készség Kommunikációs és együttműködési, valamint szabálykövetési kompetenciák fejlesztése	2.6. Hatvány A hatvány fogalma, elnevezések A hatványozás és a szorzás közti különbség megértése Hatványértékek becslése	Matematikatörténeti érdekességek (pl.: sakktábla, búzaszemek száma) A szakmacsoportot vezető kollégával történő egyeztetés alapján feladatok megfogalmazása és megoldása	<i>A témára vonatkozó információkról és tapasztalatairól képes szabatosan beszámolni</i> Nem keveri össze a hatványozás és a számmal való szorzás műveletét

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
	Számok négyzetének, köbének, további hatványainak kiszámítása egyszerű esetekben fejben és zsebszámológéppel	Helyi értékek táblázatos formában való bemutatása a 10-es és a 2-es számrendszerben, felírásuk hatványalakban	Biztosan számolja ki pozitív számok négyzetét, köbét valamilyen módszerrel <i>Képes a hatvány fogalmának értő alkalmazására egyszerű feladatokban</i>
Becslési készség fejlesztése Kommunikációs, együttműködési és szabálykövetési kompetenciák fejlesztése A szükséges elektronikus eszközök megfelelő és célszerű használata	2.7. Négyzetgyök A négyzetgyök fogalma Adott szám négyzetgyökének becslése és kiszámítása zsebszámológéppel vagy táblázattal	Számok meghatározása négyzetük ismeretében Négyzetgyök értékének közelítő meghatározása alsó és felső értékek becslésével	<i>Képes négyzetgyököt számolni fejben vagy számológéppel vagy táblázattal</i> Legalább egy módszerrel biztosan számolja ki a négyzetgyök értékét <i>Képes a négyzetgyök fogalmának értő alkalmazására egyszerű feladatokban</i>

3. A mindennapok matematikája (kb. 14 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A együttműködési és döntési kompetencia fejlesztése Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése A matematikai ismeretek alkalmazása más műveltségterületeken (pl. természettudományokban, társadalomtudományokban)	3.1. Arány, arányosság Arány, aránypár. <i>Egyenes és fordított arányosság és ábrázolása.</i> Egyszerű arányossági feladatok. <i>Szöveges feladatok.</i>	A szakmacsoportot vezető kollégával való egyeztetés alapján feladatok megfogalmazása A munka arányos felosztása, a munka mennyisége, minősége és a jövedelem kapcsolata Mértékegység és mérőszám kapcsolata konkrét gyakorlati feladatok kapcsán Sebesség és idő kapcsolatának vizsgálata egy adott útszakaszon Áru ára az egységár ismeretében, az ár és a valóságos termék mennyiségének kapcsolata (csomagolóanyagok, különböző formák (adott ár mellett a csökkenő térfogat, tömeg észrevétele)	Képes az arány, aránypár fogalmának értő alkalmazására a feladatok megoldása során Egyszerű egyenes arányossági feladatokat képes megoldani <i>Képes felismerni az egyenes és a fordított arányosságot a környezet egyszerűbb jelenségeiben, eseményeiben</i> <i>Fejlődjön az ismereteinek alkalmazásszintű felhasználásában</i>

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A matematika hasznosságának, hasznosíthatóságának bemutatása: – a mindennapi problémák megoldásában – a szakmacsoportokban előforduló feladatokban	3.2. Százalékszámítás A százalék fogalma Alap, százaléérték, százalékláb fogalma, kapcsolatuk Százalékszámítási feladatok megoldása következtetéssel, aránypárral	Adók, nyereségek, haszon kiszámítása konkrét feladatok kapcsán <i>Kölcsön felvételének feltételei</i> Árleszállítások, áremelések és ezek kapcsolata Számlák kitöltése, az adatok (pl. bruttó, nettó, áfa) kiszámítása Zsebszámológép használata számítások gyorsítására	Jól használja a százalék fogalmát konkrét feladatokban <i>Képes egyszerű százalékszámítási feladatok megoldásának megtalálására és annak érthető kommunikációjára</i> Képes egy-két lépésben megoldható százalékszámítási feladatok megoldásait tetszőleges módszerrel kiszámolni
<i>Szociális és életviteli kompetenciák fejlesztése</i>	<i>A százalékszámítási feladatok képlettel való kiszámítása, szöveges százalékszámítási feladatok</i>	<i>Lakáskölcsön, egyéb hitelkonstrukciók feltételének vizsgálata</i>	<i>Alkalmazza a matematikai ismereteit a saját életét befolyásoló döntéseiben</i>

4. MÉRÜNK, HASONLÍTUNK (kb. 25 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban	4.1. Mértékegységek Mérési lehetőségek Alapmennyiségek megválasztása Származtatott mennyiségek alkalmazása	Mértékegységek beírása a helyiérték-táblázatba Mértékegységek átalakítása, átváltása (tízes alapú és nem tízes alapú mértékegységek)	Adott mértékegységgel elvégzi a mérést Ki tudja választani a megfelelő mértékegységet az adott méréshez és azt használja
Gondolkodási műveletek fejlesztése: az összehasonlítás, a nagyobb, kisebb, egyenlő relációk és kapcsolatuk A becslési készség fejlesztése	Tízes alapú mértékegységek: hosszúság/terület, terület/felület, térfogat/ürtartalom, tömeg Nem tízes alapú mértékegységek: idő; fok	Mértékegységek összehasonlítása: kisebb, nagyobb, ugyanannyi Becslés, mérés Térképhasználat, a térkép és a valóság kapcsolata Régi mértékegységek gyűjtése Saját, jellemző adatok lejegyzése: magasság, súly stb. Ingatlanhirdetések gyűjtése (újságkivágások), értelmezésük Az iránytű használata Alkalmazza a matematikát	Biztosan váltja át a mértékegységeket egyszerű gyakorlati feladatokban Mértékek alkalmazása a gyakorlati életben Alapműveletek pontos végzése a gyakorlati feladatokban, a megfelelő mértékegységek feltüntetésével

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		a szakácskönyvek receptjeinek megvalósításában (becslés, mérés, arányok)	
A térképkészítés szabályai: valóságos viszonyok becslése térkép alapján A köznyelv és a matematikai nyelv kapcsolata Síkbeli alakzatok előállítása másolással, részek összerakásával, rajzzal, szerkesztéssel	4.2. Felfedezések a síkban Síkbeli alakzatok összehasonlítása, csoportosítása közös tulajdonságok alapján Tulajdonságokkal adott síkbeli alakzatok felismerése és megrajzolása Pont, egyenes, félegyenes, szakasz Párhuzamos, merőleges Szög fogalma, szögek fajtái, mérése Háromszög, négyszög, szabályos sokszög, kör fogalma, tulajdonságai	Adott tulajdonsággal rendelkező síkidomok gyűjtése Síkidomgyűjtemény készítése egyénileg, csoportosan Tervrajzok „olvasása”	Képes alakzatokat adott tulajdonság szerint csoportosítani Képes felismerni és megnevezni a tanult síkidomokat – különböző típusú háromszögek, négyszögek, kör – ábra alapján Le tudja rajzolni a síkidomot, amelyről beszél Képes egyszerű tervrajzokat értelmezni Meg tudja különböztetni és le tudja rajzolni a különböző szögfajtákat
Esztétikai érzék fejlesztése Gyakorlati problémák és a szakrajz tantárgyhoz kapcsolódó feladatok megoldása	4.3. Síkidomok csoportosítása, egybevágóságuk, hasonlóságuk <i>Síkidomok halmazba sorolása tulajdonságok alapján: oldalak száma, átlók száma stb.</i> Háromszögek, négyzet, téglalap, rombusz, paralelogramma, trapéz, deltoid, sokszögek, kör, körcikk Egybevágóság, hasonlóság fogalma. Az „ugyanolyan”, „majdnem olyan” fogalmak „matematikai” értelmezése Módszerek egyszerű síkbeli alakzatok kerület-, területszámítására	Síkbeli alakzatok adott halmazba sorolása, a halmaz elemeinek közös tulajdonsága(i) Kerület és terület meghatározása, darabolással, következtetéssel, képletekkel Bekerítés, lefedés, általánosítások a szerzett tapasztalatok alapján Háromszögek, négyzet, téglalap, rombusz, paralelogramma, trapéz, deltoid, általános és szabályos sokszögek, kör, körcikk kerületének, területének számolása képletek és darabolás segítségével Képletgyűjtemény készítése egyénileg vagy csoportosan Szakmai számítási feladatok	<i>Képes önállóan halmazokba rendezni síkidomokat, felismerni a közös tulajdonságaikat</i> <i>Képes lerajzolni egy síkidomot tulajdonságai ismeretében</i> <i>Felismeri az egybevágóságot, hasonlóságot és alkalmazza a probléma megoldása során</i> Megoldja a kijelölt kerület- és területszámítási feladatokat az általa választott módszerrel, háromszög, négyzet, téglalap, kör esetén <i>Ki tudja választani, le tudja mérni a szükséges adatokat a kívánt számolási eljáráshoz</i>

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Megfigyelőképesség fejlesztése Közös tulajdonság keresése, felismerése Összehasonlítás Rendszerezés igényének kialakítása Emlékezet, lényeglátás és lényegkiemelés képességének fejlesztése	4.4. Szerkesztési eljárások Egyszerű szerkesztési eljárások felelevenítése, alkalmazása Általános jelölések megismerése, alkalmazása	Szerkesztés és rajz közötti különbség bemutatása példákkal Görög betűk írása, rajzolása; titkosírás készítése görög betűkkel Vonalzó, körző használata Gyakorlati problémák kapcsán az alapszerkesztések megjelenése	<i>Felkutatja a népi motívumkincset, keresi alkalmazhatóságának lehetőségeit a szakmában</i> <i>Pontos és igényes a munkavégzésben</i>
Gyakorlati problémák matematikai nyelven történő leírása Képletek felidézése, alkalmazása feladatmegoldás során Tapasztalatból következtetések levonása, általánosítások megfogalmazása Tájékozódás a síkban	Merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése: szakaszfelező merőleges, szögfelező, egyenes adott pontjába merőleges, egyenesre külső pontból merőleges, egyenessel párhuzamos egyenes-pár szerkesztése Szögek szerkesztése Szakasz arányos felosztása szerkesztéssel	Mért adatok alapján síkidomok szerkesztése, tervek készítése Épületek kicsinyített alaprajzának készítése mérési adatok alapján <i>Népművészeti elemek gyűjtése (pl. hímzések, díszítő elemek stb.)</i> <i>Mandalák: jelentésük, hatásaik, festésük, tervezésük</i> <i>Gyűjtés könyvtárban, interneten népművészeti alkotásokról</i>	<i>Képes adott vagy mért adatok alapján rajzot készíteni</i> <i>Alkalmazza az alapszerkesztéseket, egyéb szerkesztési eljárásokat</i>
Geometriai alkotások létrehozása szabadon és másolással Gondolkodási műveletek: összetartozás, szétválasztás (lényeges és lényegtelen dolgok elkülönítése) Szabályosság felismerése, a szabály követése, alkotása Gondolkodási műveletek: a megítélés (egyértelműség, érthetőség, egyszerűség, szépség, gyakorlati felhasználhatóság)	Háromszögek nevezetes pontjainak, vonalainak rajzolása, megnevezése A fogalmak pontos definiálása, rögzítése: magasságvonal, magasságpont, súlyvonal, súlypont, a háromszögbe írható kör középpontja, háromszög köré írható kör középpontja, háromszög középvonalai Szabályos háromszög, négyszög, hatszög, tízszög, tizenkét szög, kör <i>Ötszög, hétszög, tizenegyszög</i>	Nevezetes vonalak és pontok szerkesztése különböző háromszögek esetén, elhelyezkedésük és viszonyuk vizsgálata Szabályos síkidomok rajzolása, szerkesztése Szabályos síkidomok keresése a körülöttünk lévő világban Súlypont keresése kísérleti úton, majd szerkesztése	Pontosan megnevezi a nevezetes vonalakat, pontokat adott ábrán <i>Megtalálja a szükséges nevezetes adatokat a feladat megoldásához</i> <i>Felismeri a szabályos alakzatot, tudja azt szerkeszteni, darabolással a területét számolni, kerületét meghatározni</i> <i>Munkáját precízen végzi</i>

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Transzformációk végzése, a „kép” eredetijének megalkotása Geometriai transzformációk tulajdonságainak felismerése, alkalmazása gyakorlati problémák megoldásában A szerkesztési képesség fejlesztése Pontos munkavégzés iránti igény Rendszerezés igényének felkeltése Következtetés egyediről az általánosra	4.6. Geometriai transzformációk Alakzatok megfigyelése, összehasonlításuk Kivágott alakzatok mozgatása során szerzett tapasztalatok általánosítása Transzformációk: tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, eltolás, elforgatás, nagyítás, kicsinyítés A transzformációk tulajdonságai Adott alakzatokról rajz készítése Adott rajzról modell, alakzat készítése A tárgyalakzat és a képalakzat összehasonlítása, közös tulajdonságok keresése, megfogalmazása	A geometriai transzformációk megjelenítése a koordináta-rendszerben Szimmetria a természetben, gyűjtőmunka Kicsinyített, nagyított képek keresése mindennapjainkban Szimmetrikus és nem szimmetrikus alakzatok rajzolása, gyűjtése <i>Az origami alapjai, alaphajtogatások</i> <i>Torpedójáték</i>	<i>Alkalmazza a transzformációs eljárásokat</i> Képes felismerni szimmetriákat alakzatokon, valamint a természetes és épített környezetben <i>Pontos rajzokat készít adott vagy mért adatok alapján</i> <i>Szakmai jellegű rajzokat értelmez, készít</i> <i>A magyar népművészet formai elemeiben felismeri a transzformációk alkalmazását</i>

7. A 10. évfolyam tanterve

Éves óraszámjavaslat:

74 óra

Modulok felsorolása óraszámjavaslattal:

5. A gondolkodás élménye	kb.	8 óra
6. Hatványozás, normálalak	kb.	8 óra
7. A mindennapok matematikája	kb.	18 óra
8. A kapcsolatok matematikája	kb.	16 óra
9. Összefüggések a derékszögű háromszögben	kb.	10 óra
10. Alakzatok a térben	kb.	14 óra

5. A gondolkodás élménye (kb. 8 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Kommunikációs és együttműködési, valamint narratív készségek fejlesztése Pozitív motiváltság kialakítása	5.1. Matematikai problémák vizsgálata Gyakorlati feladatok a mindennapi életből, szakmacsoportokkal együttműködve <i>Matematikatörténeti érdekességek</i> Egyszerű kiválasztási és sorba rendezési feladatok megoldása	A szakmacsoport munkáját támogató projektek megfogalmazása Könyvtár és internet használata Zsebszámológép használata <i>Érdekes szöveges feladatok</i>	<i>Az információforrásokat értően, elemzően olvassa</i> <i>Képes néhány tanulóból álló csoport munkájának megtervezésére, megvalósítására és dokumentálására</i> Képes három különböző elem különböző sorrendjének előállítására, az összes lehetőség megkeresésére
Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése Szabálykövető magatartás kialakítása és fejlesztése Halmazszemlélet és a rendszerező gondolkodás fejlesztése	5.2. Halmazok, logika Számhalmazok, ponthalmazok, szakmacsoportok eszközeinek, tárgyainak, termékeinek rendszerezése különböző szempontok alapján <i>Véges és végtelen halmazok</i> Az „és”, „vagy”, „nem”, „ha, ... akkor” értelmezése, alkalmazása Halmazok uniója, metszete, részhalmazok	Különböző számhalmazok kapcsolatának felismerése Adott tulajdonságú pontok keresése Gyakorlati példák véges és végtelen halmazokra a szakmacsoportokból, a mindennapi életből	<i>Kapcsolatokat szemléltet egyszerű esetekben</i> <i>halmazábrák segítségével, számegyenesen és koordináta-rendszerben</i> <i>Logikusan alkalmazza a nyelv elemeit</i> Két halmaz metszetének, uniójának meghatározása egyszerű, konkrét esetekben

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Valószínűségi és statisztikai gondolkodás, szemlélet alakítása, fejlesztése	5.3. Valószínűség, statisztika A kombinatorikus és geometriai valószínűség szemléletes előkészítése Grafikonok értelmezése, készítése, egyszerű esetekben Átlagszámítás	Egyszerű valószínűségi játékok alapján szemléletformálás <i>Biztosítók, bankok feltételei, lehetőségek Szerencsejátékok</i> Számok átlagát számolja <i>Reklámanyagok és valóság kapcsolata</i> Újságcikkek, szórólapok grafikonjainak értelmezése <i>Szöveges feladatok</i>	<i>Képes áttekinteni egy gyakorlati probléma megoldásának lehetőségeit, felmérni az esélyeket, kiválasztani a maga és mások számára kínált, jó lehetőségeket, képes becslést adni a teljesülés esélyére</i> A napi sajtó és a választott szakma statisztikai adatait képes értelmezni Képes egy-két kérdés vagy állítás megfogalmazására a médiumokban előforduló valamilyen grafikon, táblázat alapján Tud átlagot számolni, legfeljebb 10 elem esetén

6. Hatványozás, normálalak (kb. 8 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Kommunikációs és együttműködési, valamint szabálykövetési készségek fejlesztése Pozitív motiváltság kialakítása	6.1. Hatványozás Azonos tényezőjű szorzatok és jelölésük Pozitív egész és nulla kitevőjű hatványok <i>Negatív egész kitevőjű hatványok</i> Becslés hatványértékekre A hatványozás azonosságai	A szakmacsoportot vezető kollégával való egyeztetés alapján a gyakorlati foglalkozások munkáját támogató feladatok megfogalmazása Ismétlő áttekintés a helyiérték-táblázatokról (tízes és kettes alapú számrendszer)	<i>A helyi érték és hatvány fogalmát értő módon alkalmazza egyszerű gyakorlati feladatokban</i> Képes kiszámítani egyes hatványértékeket fejben, továbbiakat írásban zsebszámológéppel Képesse válik a tanult azonosságok használatának felismerésére és alkalmazására egyszerű feladatokban (pozitív egész kitevős hatványok esetén)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
	6.2. Számok normálalakja Normálalak fogalma Különböző nagyságrendű számok normálalakjának meghatározása	<i>Csillagászati (és atomi) távolságok felírása különböző mértékegységekkel</i> A hatványok és a normálalak célszerű használata a természettudományokban 2^x függvény növekedésének vizsgálata Internethasználat Zsebszámológép használata	Egyszerű esetekben konkrét számot biztosan felír normálalakban <i>Képes a normálalak értelmes használatának felismerésére, alkalmazására egyszerű feladatokban</i> Adott szám normálalakjából fel tudja írni a számot Biztosan alkalmazza a hatványozás azonosságait számok normálalakjával végzett kéttényezős szorzás és osztás esetén

7. A mindennapok matematikája (kb. 18 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyai között	7.1. Függvény szemléletes fogalma, ábrázolása Oszlopdiagramok, kördiagramok olvasása, készítése <i>Kapcsolatok értelmezése, azokhoz grafikonok készítése, jellemzése</i>	A szakmacsoportot vezető kollégával való egyeztetés alapján a gyakorlati foglalkozások munkáját támogató feladatok megfogalmazása <i>Menetrend, lázgörbe olvasása</i>	<i>Képes visszamondani a feladatokat, a vele kapcsolatos fogalmakat megfogalmazni</i> Helyesen értelmezi a környezetben található egyszerűbb diagramokat, grafikonokat
Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése	A függvény (szemléletes) fogalma, megadásának módjai Lineáris függvény ábrázolása, jellemzése a grafikon alapján	Internethasználat <i>Szöveges feladatok</i> Táblázat és grafikon készítése konkrét függvényekhez a szakmacsoport igényei és a gyakorlati tapasztalatok alapján, grafikonok tulajdonságai, jellemzése Zsebszámológép használata	Biztosan ábrázol pontokat a koordináta-rendszerben, jól olvassa le azok koordinátáit <i>Helyesen tud leolvasni, ábrázolni és jellemezni egyszerű összefüggéseket</i> Tud konkrét adatok alapján diagramot készíteni Képes biztosan felrajzolni egy lineáris függvény képét
A kritikai gondolkodás fejlesztése	Másodfokú függvény és egyszerű transzformációi Kamat fogalma, kamatszámítás egyszerű esetekben	Bizonyos szakmákhoz kapcsolódóan feladatok megoldása	Felismeri a lineáristól különböző függvényeket

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Döntési képesség fejlesztése Környezeti nevelés szöveges feladatokban	7.2. Százalék- és kamatszámítások Egyszerű százalékszámítási feladatok	A szakmacsoportok igényei szerinti feladatmegoldás (pl.: csempézés és hulladékszázalék) A mindennapi életből vett feladatok (pl.: árleszállítás, áremelés, népesség-összetétel (férfi-nő), különböző statisztikai adatok és változásai)	Egyszerű gyakorlati problémákat meg tud oldani, százalék- és kamatszámítási ismereteit képes alkalmazni
<i>Szociális és életviteli kompetenciák fejlesztése</i>	<i>Kamatos kamat számítása</i>	<i>Banki hitelek és betétek alakulása, biztosítási ügyek</i> <i>Törekvés az esetlegesen felmerülő kölcsönök feltételeinek megértésére</i>	<i>Matematikai ismereteit a gyakorlati életben tudja alkalmazni</i>

8. A kapcsolatok matematikája (kb. 16 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A mennyiségek között relációk felírása, a változók értelmezése Tájékozódás a valóságos viszonyokról térkép és egyéb vázlatok alapján Pontos megfigyelés statikus, majd változó szituációkban Szöveges feladatokban a lényegkiemelés, lényeges és lényegtelen információk szétválasztása Szövegértés, olvasási készség	8.1. Lineáris kapcsolatok Lineáris növekedés, csökkenés megjelenése a mindennapokban, leírásuk a matematika nyelvén Változó mennyiségek közötti kapcsolatok felismerése, megjelenítése szimbolikus jelekkel, vázlat, rajz, ábra készítése Kapcsolatkeresés összetartozó mennyiségek között, a kapcsolat megfogalmazása, megoldása következtetéssel Szöveges feladatok szövegének értelmezése, megértése, lefordítása a matematika nyelvére	Tapasztalataink, mérési eredményeink megjelenítése táblázatos, grafikus formában Konkrét példák gyűjtése a változások bemutatására A megoldáshoz modellek, algoritmusok keresése, a megfelelő kiválasztása, felidézése, használata, értelmezése adott szituációkban	<i>Észreveszi, hogy a változás lineáris</i> <i>Fel tudja írni matematikai szimbólumok segítségével a lineáris kapcsolatokat</i> <i>Kiválasztja és figyelmen kívül hagyja a feladat megoldása szempontjából a lényegtelen adatokat</i> <i>Helyesen alkalmazza a változás, a reláció fogalmát</i> <i>Tud olyan problémákat megoldani, melyeknél fel kell ismerni az összetartozó mennyiségeket és megtalálja a köztük lévő kapcsolatokat</i>
Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése Becsléskészség fejlesztése Matematikai modellek keresése, megfelelő	8.2. Algebrai egész kifejezések Betűket tartalmazó egyszerű kifejezések felírása, értelmezése, helyettesítési értékek kiszámolása	Szöveg alapján kifejezések felírása, átalakítási lehetőségek bemutatása konkrét szakmákhoz kapcsolódó feladatokban	<i>Fel tudja írni a matematika nyelvén a hallott összefüggéseket</i> <i>Biztosan tudja számolni az algebrai kifejezések</i>

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
kiválasztása, értelmezése adott szituációkhoz	Behelyettesítés algebrai kifejezésekbe, tanult fizikai, geometriai képletekbe		helyettesítési értékét konkrét számokkal egész számkörben legfeljebb három ismeretlen esetén
Problémameglátó képesség fejlesztése Az ellenőrzés igényének kialakítása, fejlesztése	Elsőfokú, egyváltozós algebrai egész kifejezések és összevonásuk	Végeredményének becslése számolás előtt, majd a kapott eredmény összevetése a becsülttel	<i>Számolás előtt becslést végez</i> <i>Összeveti a kapott eredményt a becsülttel</i>
Emlékezőképesség fejlesztése: – szóbeli és írásbeli információkra és kérdésekre való emlékezés – emlékezést segítő ábrák, vázlatok, rajzok készítése, visszaolvasása – eljárásokra, módszerekre való emlékezés Érvelés, cáfolás Bizonyítási igény kialakítása	8.3. Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek Egyszerű elsőfokú egyenletek megoldása következtetéssel, lebontással, grafikus, táblázatos, közelítéssel megoldással A megoldás menetének pontos leírását segítő eljárások ismertetése Elsőfokú egyenletek algebrai megoldása során alkalmazott azonos átalakítások, mérlegelv <i>Egyenletek fokszámaról</i> Szöveges feladatok megoldása Egyszerű fizikai, kémiai képletek átrendezése <i>Egyenlőtlenségek megoldása</i> <i>Másodfokú egyenlet megoldására való módszer bemutatása</i>	Szöveges feladat képi megjelenítése egyszerű rajz, ábra segítségével Lehetőség szerint az adatok táblázatba foglalása Egyenletek megoldási módszerei közül a megfelelő kiválasztása, alkalmazása mintapélda segítségével Képletek átrendezésének gyakorlása a szakmai és a szaktanároktól kapott példák segítségével	<i>Az olvasott, hallott szöveg alapján tud egyenlőtlenséget, egyenletet felírni</i> Biztosan oldja meg az elsőfokú egyenletet, amely legfeljebb egy zárójelpárt tartalmaz <i>Az algoritmust kiválasztja, értelmezi, követi, esetleg önállóan elkészíti</i> <i>Ellenőrzi a kapott eredményt az egyenletbe történő behelyettesítéssel, szöveges feladat esetén a szövegbe való helyettesítéssel</i>
Többféle megoldási mód közül a legcélszerűbb kiválasztása Szövegértés, szövegalkotás kompetenciájának fejlesztése Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése, követése, értelmezése, készítése	8.4. Több mennyiség lineáris változása A megtalált változások felírása szimbolikus jelekkel Egyszerű elsőfokú kétismeretlenes egyenletek megoldása grafikusán, következtetéssel, táblázattal Behelyettesítő, egyenlő együtthatók módszerének megismerése Szöveg alapján egyenletrendszer, egyenletrendszer alapján szöveg felírása	Ugyanannak a feladatnak a felírása egy változó, majd két változó segítségével Egyenletrendszer különböző megoldási módszereihez konkrét, a tanult szakmához kapcsolódó példák adása Szöveg írása adott egyenletrendszerhez Zsebszámológépek szabályos és célszerű használata, főként az ellenőrzés során	Fel tud állítani elsőfokú kétismeretlenes egyenletrendszert Megoldja az elsőfokú kétismeretlenes egyenletrendszert az általa választott módszerrel A szöveges feladatokat lefordítja a matematika nyelvére és megoldja azokat Ellenőrzi a kapott eredményt és megvizsgálja annak valóságtartalmát

9. Összefüggések a derékszögű háromszögben (kb. 10 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Analizáló gondolkodás fejlesztése Tudatos, célirányos figyelem, tudatos érzékelés fejlesztése Lényegkiemelés Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés	9.1. Pitagorasz-tétel Elnevezések a derékszögű háromszögben Pitagorasz-tétel és megfordításának megfogalmazása A Pitagorasz-tétel alkalmazása szakmai számításokban	Ismétlés: mérés, mérőszám, mértékegységek, pontos szám, közelítő érték, távolság Derékszögű háromszögek rajzolása Derékszögű háromszögek kiválogatása a háromszögek halmazából	<i>Ismétel, ismereteit újakkal egészíti ki</i> <i>Biztosan alkalmazza a hosszabb, rövidebb, szélesebb, keskenyebb, ugyanolyan hosszú fogalmakat.</i> <i>Alkalmasan választja ki a mértékegységeket</i>
Adott tulajdonság keresése síkidomokhoz, különböző tárgyakhoz kapcsolódóan	<i>Irracionális hosszúságú szakasz hosszának megszerkesztése</i>	Gyakorlati életből vett problémák megbeszélése, vázlatrajz készítése Szükséges adatok megállapítása, sajátkezü vagy csoportos lemérése a számoláshoz	<i>Biztosan használja a számolás során a pontos értékeket és a közelítő értékeket</i> <i>Biztosan választja ki a háromszögek közül a derékszögű háromszögeket</i> <i>Tudja számítani a derékszögű háromszög oldalának hosszát Pitagorasz-tétellel</i> <i>Képes előállítani derékszögű háromszöget adatokból</i>
Célszerű eljárás kiválasztása a feladat megoldásához Eszközhasználat pontos, gyors elsajátítása Adott tulajdonságok megtalálása Arányosság felismerése Értő, elemző olvasás fejlesztése Algoritmus követése, értelmezése, készítése Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok felismerése	9.2. Szögfüggvények Szögmérés különböző mértékegységekkel Arányok felírása derékszögű háromszögben Az arány értékének és a hegyesszögek nagyságának összehasonlítása Szögfüggvények definíciója, értelmezése Adott szöghöz tartozó szögfüggvényértékek meghatározása táblázattal vagy zsebszámológéppel Síkidomok hiányzó adatainak meghatározása A feladatok átfogalmazása a matematika nyelvére Zsebszámológépek használata	Szögek mérése Kapcsolat a mértékegységek között Ábra, vázlatrajz készítése adott szöveg alapján Derékszögű háromszög és egyéb alakzatok ismeretlen adatainak kiszámítása szögfüggvények segítségével	<i>Alkalmazza a szög mérésének technikáját, lehetőségeit, egységeit</i> <i>Helyesen alkalmazza a szögfüggvények definícióját</i> <i>Tud rajzolni olyan háromszöget, amelyre érvényes az adott arány</i> <i>Elkészíti a szakmából vett egyszerű feladat megoldási tervét</i> <i>Felírja a megoldáshoz szükséges összefüggéseket, megkeresi a megoldást.</i> <i>Vizsgálja a kapott eredmény valóságtartalmát</i> <i>Biztosan meg tudja határozni a szögek</i>

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
			szögfüggvény értékeit és a szögfüggvényértékekből a hozzá tartozó hegyesszöget táblázattal vagy zsebszámológéppel

10. Alakzatok a térben (kb. 14 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Gondolkodási műveletek fejlesztése: analízis, szintézis, absztrahálás Térszemlélet fejlesztése, térbeli ábrázolás két dimenzióban: takarás, síkmetszetek Számolási készség fejlesztése Modellezés Testek felépítése különböző nézetekből, vetületekből A térbeli alakzatok megismerésének igénye (szakmai gyakorlati alkalmazhatóság)	10.1. Tájékozódás a térben <i>A természetben található tárgyak összehasonlítása, csoportosítása tulajdonságaik alapján</i> Testek megnevezése, tulajdonságai, képi megjelenítésük kétdimenziós rajzon Kocka, négyzetes oszlop, téglatest, henger, négyzet alapú gúla, kúp, gömb Testek csoportosítása jellemző adataik alapján Kiterített palást rajzolása a test elkészítéséhez szükséges anyagmennyiség kiszámolásához <i>Befedés, űrtartalom problémájának megvitatása, általánosítás a szerzett tapasztalatok alapján</i> Testek felszínének és térfogatának számítása <i>A szakmában leggyakrabban előforduló testek felszínének és térfogatának kiszámítása</i> <i>Tételek kölcsönös helyzete</i>	Különböző testek megfigyelése, közös tulajdonság keresése Testek csoportosítása tulajdonságok alapján (határoló lapok, élek, csúcsok, felszín, térfogat) Testek rajzai: látványrajz, kiterített palást rajza Szakmai számítási feladatok Szövegesen megfogalmazott szakmával kapcsolatos feladatok megoldása Illesztések: játék az építőkockákkal Háromdimenziós alakzat nézeti képeinek rajzolása, bemutatása Kiterített palást alapján a test készítése gyurmából, rajz készítése róla <i>Metszeti rajzból következtetés a testre, tervrajz készítése</i> <i>Makett készítése</i> <i>Különböző épületek makettjeinek elkészítése, kiállítása</i> <i>Ábrázolás a képsíkokban</i>	<i>Felfedezi, észreveszi a körülöttünk lévő világ alakzatait</i> Felismeri a különböző típusú testeket <i>Össze tudja hasonlítani a tárgyakat adott tulajdonságok alapján</i> <i>Munkáját tervszerűen és pontosan végzi</i> Megbízható módon számítja ki a testek felszínét és térfogatát kocka, téglatest és henger esetén <i>Biztosan alkalmazza és váltja át a térfogat mértékegységeit</i> <i>Tervek alapján maketteket készít</i> <i>Elkészíti adott test palástjának rajzát</i>

8. Ellenőrzés, értékelés módszerei

A tanulók ellenőrzésének és értékelésének a módszereit úgy kell kialakítani, hogy azok a kompetenciák, az a tudás és műveltség legyenek előtérben, amelyek kialakulása és folyamatos fejlődése alapvető feltétele annak, hogy az ember a munka világában, a magánéletben elégedett, boldog és sikeres legyen. Ehhez kerettantervi szinten is sok mindent újra kell értelmeznünk, az ellenőrzés és értékelés új, ösztönzőbb módszereit kell megkeresnünk. A szakiskolások körében nem lehet elvárás a tudományos alapokon nyugvó akadémikus tudás kialakítása.

A kerettantervnek egy minimálisan szükséges ismeretanyagra építkező fejlesztés- és alkalmazás-központúságot kell tükröznie. A matematika tanuláshoz-tanításnak az eredményeit a mindennapok gyakorlati életében ugyanúgy használhatóvá kell tenni, mint más műveltségterületeken és szakmacsoportokban, ezzel is igazolva a matematika alkalmazhatóságát.

A matematikatanulás értékelési és ellenőrzési módszereinek korrektsége, következetessége, a javítási lehetőségek rendszere motiválja a tanulót, érdekeltté teszi az együttműködésben.

Az ellenőrzés és értékelés során ne szűkölködjünk az indokolt dicséretekkel és ne tekintsünk el a reális elvárások nem teljesítését követő elmarasztalástól sem. A dicséret és elmarasztalás mértéke legyen arányban a konkrét esemény fontosságával. Fordítsunk figyelmet arra, hogy a diákot sose szégyenítsük meg, ne alázzuk meg, hiszen ebben a korban – oly sok tanulási kudarc után – különösen érzékenyek, s ugyanakkor nagy az önérzetük, s rendkívül indulatosak. Ha személyre szóló érdeklődéssel, empátiával, segíteni akarással közeledünk a tanítványokhoz, nem marad el az eredmény. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a kísérletet támogató iskolák tanárai bizonyos korlátok között szabad kezet kapjanak a tanulásszervezésben, a különböző tanulási technikák gyakorlati megvalósításában. A tanároknak hiteles és következetes, valamint egyéni értékelési és ellenőrzési módszereket is alkalmazniuk kell.

Javaslatunk kiterjed a szóbeli, írásbeli, elektronikus értékelésekre, de felhívja a figyelmet a meta-kommunikatív jelzések szerepére is. A dicsérő, elismerő értékelés mindig lehet nyilvános, sőt fontos, hogy nyilvános legyen. Az elmarasztalás nyilvánosságára vonatkozóan nehéz általánosan érvényes szabályokat adni. Többnyire szituációfüggő, hogy mikor hatékonyabb a nyilvános dorgálás, s mikor hatékonyabb a tanuló személyes kudarcának a diszkrét, de határozott ismertetése. Az elmarasztalás járjon együtt a megoldási alternatívák bemutatásával is.

Nagyon fontos, hogy a hagyományos ellenőrzési módszerek (rövid szóbeli felelet, „röpdolgozat”, felmérés, kiselőadás, házi dolgozat, kis kutatómunka szóbeli és/vagy írásbeli prezentálása stb.) és értékelési eljárások (szóbeli és írásbeli dicséret, szóbeli és írásbeli elmarasztalás, pontszámgyűjtés, közösségi munka, csoportos munka, egyéni munka értékelése a tanár által, illetve a társak által, ön-értékelés stb.) mellett szerepet kapjon az elektronikus úton való információszerzés (tévé, internet, CD, rádió stb.) értékelése is.

9. Javasolt taneszközlista

A taneszköz-kiválasztás elvei

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, mely felébresztheti a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethosszig tartó tanulást.

Éppen ezért különös figyelmet kell fordítani a megfelelő tankönyvek, taneszközök kiválasztására és ajánlására.

A tankönyvválasztás szempontjai közül kiemelem a külső formai jegyeket (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokaságát. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segíteni és motiválni kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl.: hálók, testmodellek fából papírból, fémből stb.), de szükséges beszerezni a szabványos mértékegységeket és a gyakorlatban használatos többszörösüket, hogy a mérés valóban az összehasonlítás élményén alapuló tudássá váljon.

A sík- és térmértani modellek változatosságát bővíthetjük saját készítésű elemekkel. Így pl. a parkettázás, csempézés, mintázatok kirakása a kombinatorikus gondolkodás mellett a kerület, terület, valamint a felszín és térfogat fogalmának helyes kialakulását, mélyítését és mérését is lehetővé teszi.

A zsebszámológépek számolást segítő használatának megismertetését előzze meg a műveleti sorrend és a kerekítés, becslés alapvetéseinek megismertetése, elmélyítése.

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tarjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

10. Módszertani ajánlások

Felmérésünk alapján a szakiskolákba kerülő tanulók többsége gyenge matematikai előképzettséggel érkezik. A tantervi anyag elsajátítása és elsajátíttatása nehezen megoldható feladat elé állítja a diákokat és a tanárt egyaránt. Ez az oka annak, hogy ezen a területen még nagyobb jelentősége van a gondosan kiválasztott módszereknek és azok alkalmazásának, mint a nevelés és oktatás egyéb területein. A változatos, heterogén összetételű tanulók közösségével csak **differenciált foglalkozás** során remélhetünk eredményt, sikert. Oda kell figyelniük a gyengébbekre, biztosítanunk kell számukra, hogy alacsonyabb szintről indulhassanak, a nekik megfelelő **ütemben** haladhassanak. A jobbaknak pedig a gyorsabb haladás feltételeit kell biztosítanunk.

A **csoportos foglalkozás** során az osztály összetételétől és az elérendő céloktól függően állíthatjuk össze a csoportokat. Egy csoportba sorolhatjuk a jobbakat nehezebb feladatok gyakorlására, a gyengébbeket az alapvető ismeretek begyakorlására. Kialakíthatunk vegyes csapatokat is, de a megoldást csak akkor fogadjuk el, ha azt a csoport bármelyik tagja el tudja mondani. Ezzel az egymásért érzett felelősséget is növelhetjük amellet, hogy a magyarázatokból mindkét fél tanul. A különböző témakörök bevezetésekor más-más nevelési-oktatási célú órán természetesen a csoportok összetétele a feladatnak megfelelően változik. A csoportokban szerzett tapasztalatokat, problémákat időnként az osztállyal is meg kell vitatni, hogy közösen találjunk megoldást a felmerülő problémákra.

A csoportos foglalkoztatás egyik eredményes és hatékony módja lehet a jól megválasztott, természetesen a tanulók közösségével megbeszélte és elfogadtatott projektfeladat(ok) kivitelezése. A projektek lényegi jellemzője a közösségi munka, melynek eredményeként születő produktum sikeressége minden csoporttag felelősségteljes és fegyelmezett munkáját feltételezi. Ennek az a következménye, hogy az értékelés során nem feltétlenül a tanárnak kell dicséretet vagy elmarasztalást megfogalmazni, szükség esetén megteszik ezt a csoport tagjai is, de akár – egy önértékelés keretében – maga az érintett tanuló is. A társak elismerő véleménye gyakran fontosabb a tanár dicsérő szavainál.

A kollégák számára néhány, úgynevezett mintaprojektet ajánlunk, melyben több műveltségterület és természetesen a szakma együttműködésére mutatunk példát.

Az **önálló problémamegoldás** igényét is alakítsuk ki a diákjainkban. Ennek létrejötte és fejlesztése megváltoztatja a tanítási óra jellegét, mert a tanítás helyett a felfedezés, az önálló ismeretszerzés kerül előtérbe. Megváltoztatja a **tanár szerepét** is, mert nem ő az ismeretközli személy, hanem a szervező- és segítőtárs, akihez probléma esetén fordulni lehet.

Alkalmanként **végezzünk felméréseket, de szükséges a szóbeli felelet is**, hogy képet kapjunk az elért eredményekről. **Kezdetben ne osztályozzunk, de szóban értékeljünk**, mutassunk rá a hiányosságokra, dicsérjük meg az eredményesen dolgozókat. A tanulókkal érzékeltesük, hogy a felmérések az ő érdekükben történnek, hiszen a reális énkép kialakulása, az önbecsülés fejlesztése fontos feladatok.

INFORMATIKA KERETTANTERV A SZAKISKOLÁK 9–10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

Az informatika kerettanterv a NAT 2003. által megfogalmazott elveket, kompetenciákat követve figyelembe veszi a szakiskolai képzés helyi jellegzetességeit. A tananyag feldolgozása tartalmában igazodik a különböző szakmai képzési területeken felmerülő információs technológiai igényekhez, azokat kiszolgálja és alapozza. Alapvetően tevékenységorientált, a valóságban is felmerülő problémák megoldásán keresztül ismerteti meg a diákokat az informatika világával.

2. A műveltségterület tanításának célja

Az informatika egyre szélesebb mértékben jelenik meg a mindennapi életben, az önálló munkavégzés és az önművelés során.

Az informatika oktatásának célja, hogy a tanulók:

- tudják és merjék használni a számítógépet
- észrevegység, hogy egy hibaüzenet érkezésekor nem a számítógép romlott el, hanem esetleg a felhasználó vétett hibát, melyet javítani lehet
- megismerjék azokat az eszközöket, technológiákat, amelyekkel munkájuk és mindennapjaik során találkozhatnak
- megismerjék és alkalmazzák a gyakorlati életben használt legfontosabb írásos formátumok gépi megvalósításának lehetőségeit
- megismerjék és alkalmazzák az információ szemléltetését, vizsgálatát segítő eszközöket és módszereket egyszerűbb táblázat, diagram készítésénél
- megismerjék, miként tudnak az internet szolgáltatásainak felhasználásával információhoz jutni, a megszerzett információkat a célnak megfelelően feldolgozni, illetve kapcsolatot teremteni másokkal

3. A műveltségterület fejlesztési feladatai

- Az információs környezet megismerése és tudatos alkalmazása a hétköznapi életben felmerülő problémák megoldása során
- kommunikációs képesség fejlesztése az infokommunikációs eszközök és a hatékony, céltudatos információszerzési technikák alkalmazásával

4. A 9. évfolyam tanterve

Éves óraszámjavaslat:

37–61 óra

Modulok felsorolása óraszámjavaslattal:

1. Az informatika alapjai	„A” változat	6 óra
	„B” változat	9 óra
2. Az informatikai eszközök használata	„A” változat	8 óra
	„B” változat	14 óra
3. Infokommunikáció (hatékony, céltudatos információszerzés az internetről)	„A” változat	12 óra
	„B” változat	16 óra
4. Informatika alkalmazói ismeretek (szövegszerkesztés)	„A” változat	11 óra
	„B” változat	16 óra
5. Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	„A” változat	–
	„B” változat	6 óra

A tantervben javasolt órakeret az „A” változatban évi 37 óra, a „B” változatban évi 61 óra. A tantervben „B” változat az „A” változat kibővítése a dőlten szedett tananyagrészekkel.

1. Az informatika alapjai („A” változat 6 óra, „B” változat 9 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Szintfelmérés után a tantárgyhoz kapcsolódó szabályok megismerése Alapvető számítógép-használati és helyi lehetőségek megismerése Egyszerűbb irányított forrás- és információkeresés direkt eszközökben és a helyi adatbázisban	Szintfelmérés A helyi biztonsági szabályok és teremrend A számítógép ki- és bekapcsolása, a teendők megbeszélése és lejegyzetelése Egérhasználat A helyi hálózat, internet, levelezés használatának megismerése Könyvtárhasználati szabályok, látogatás egy könyvtárban	Az érdeklődés felkeltése érdekében az első órák mindenképpen tevékenységorientáltak legyenek Minden tanuló saját felhasználónevének és jelszavának megismerése Az egérhasználatot rajzverseny kiírásával lehet gyakorolni meghatározott témában (rajzolás, színezés, nyomtatás, elkészült művek kiállítása, díjazása)	A tanulók tudják, hogy milyen informatikai szolgáltatások állnak a rendelkezésükre, melyek a későbbi munkájukat megkönnyíthetik A könyvtár szerkezetében, állományrészeiben való eligazodás, főbb szolgáltatások igénybevétele A könyvtárhasználat szabályainak alkalmazása és a könyvtári viselkedés normáinak követése
	Oktatóprogramok bemutatása, alkalmazása A többi műveltségterülethez kapcsolódó témák ismertetése	Hálózati belépés, iskolai honlap megtekintése, helyi lehetőségek bemutatása, levél írása, fogadása, keressen adatokat az iskolára vonatkozóan (megközelítés, történet, névadók), böngészés A tantárgyak feldolgozását segítő oktatóprogramok és CD-ROM kiadványok	Tudja alkalmazni a helyi hálózat adta összes lehetőséget, melyeket később gyakorlati ismereteinek bővülésével felhasználhat önálló ismeretszerzés céljára

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		használatának bemutatása, alkalmazásuk A műveltségterületekhez kapcsolódó adott könyv megkeresése, megtalálási módjának rögzítése	

2. Az informatikai eszközök használata („A” változat 8 óra, „B” változat 14 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A számítógép és legfontosabb perifériáinak kezelése felhasználói szinten Az operációs rendszer és segédprogramjai alapszolgáltatásainak megismerése Mappa és állományműveletek megismerése	Alapkonfiguráció kialakítása A számítógép fő részei Számítástechnikai eszközök kezelése: billentyűzet, egér, lemezek, nyomtató Perifériák csoportosítása Könyvtárszerkezet kialakításának lehetősége a háttértárolón	Számítógép képzeletbeli vásárláshoz egyszerűbb reklámújság hirdetésének elemzése A számítástechnikai eszközök megismerése során az elméleti anyagot gyakorlati feladatok egészítsék ki, mely során nemcsak használják az eszközöket, hanem az internetről kiegészítő információkat tölthetnek le	Meg tudja választani a számítógép használatával összefüggő munkáihoz a megfelelő hardver- és szoftverelemeket A számítógéppel interaktív kapcsolatot létesít Alkalmazni tudja az operációs rendszer és a segédprogramok legfontosabb szolgáltatásait
A számítógép használata során előforduló kiegészítő szoftverek megismerése Rendszerezés igényének felkeltése Tervszerű munkavégzésre nevelés	Kiválasztott állományok másolása, mozgatása, átnevezése, törlése A legelterjedtebben használt cserélhető adattároló használata Egyszerű programok telepítése Kiadott feladat megoldásának mentése háttértárolóra Mentésünk sikerességének ellenőrzése a mentett állomány megnyitásával Állománytípusok	Rajzolóprogram indítása, az alapkonfiguráció készítése, mentése, nyomtatása, színezése A könyvtárlátogatás során leírt útvonal számítógépes megvalósítása Az internetről való anyaggyűjtés során rengeteg állományt halmoznak fel saját mappájukban a tanulók – ezek rendezése (a lényeges információk kiemelése során a mappa és állományműveletek gyakorlására nyílik lehetőség)	Folyamatosan bővíti a megismert adattípusok számát, felhasználásuk módját és rutinfeladattá válik az összegyűjtött adatállományok kezelése

3. Infokommunikáció („A” változat 12 óra, „B” változat 16 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az eddig megszerzett hálózati ismeretek rendszerezése és kiszélesítése Az internetről történő hatékony és céltudatos információszerzés technikájának megismerése Együttműködési készség a csoportmunka során az internet szolgáltatásainak kihasználásával	Böngészőprogram használata Navigálás a honlapok között Webcímek felépítése Hasznos webhelyek Weboldal szövegének, ábráinak mentése a háttértárra, fájl letöltése Internetes keresőoldalak használata webhelykereséshez	Néhány közszolgálati adatbázis és egy webáruház felkeresése Hasznos weboldalak: menetrend, telefonkönyv, térképek és a diákok számára készült oldalak megtekintése Álláskeresés A Magyar Elektronikus Könyvtár felkeresése	Önállóan tudja használni a hálózatot és kapcsolatot tud teremteni másokkal a hálózaton keresztül. Folyamatosan bővíti a megismert adattípusok számát, felhasználásuk módját és rutinfeladattá válik az összegyűjtött adatállományok kezelése Az egyre bonyolultabb tartalmú feladatok feldolgozásának hatására az összetettebb szövegeket is értelmezni tudja
Fogalmazási és kifejezőkészség alakítása Adatvédelmi alapfogalmak megismerése Az informatikai eszközök egyre szélesebb körben való hétköznapi felhasználásának megismerése Az internetre kapcsolódó számítógép biztonsági problémáinak és azok megoldásainak megismerése	Az elektronikus levelezés legfontosabb funkciói Szabad és/vagy belső levelezőrendszer használata A levelezőprogram néhány beállításának megváltoztatása Szerzői jogi alapfogalmak Szabad felhasználás, szabad szoftver, ingyenes programok Állomány tömörítése, kicsomagolása A hétköznapi emberének és az informatikai technológiát tartalmazó eszközöknek, szolgáltatásoknak a bemutatása (e-bolt, home banking stb.) Elektronikus ügyintézés Biztonsági problémák, megoldások	Távoktatás-tanulás lehetőségének bemutatása, pl. www.netezs.matav.hu. Levél fogadása, mentése, törlése, levél írása, küldése Válasz egy kapott levélre, levél továbbítása egy választott címre Cím felvétele a címjegyzékbe Fájl csatolása az e-mailhez Saját mappa készítése a levelek tárolására Csoportmunka során a többi műveltségterület anyagához kapcsolódó témák alapján az internetről kiegészítő információk letöltése (a lényeges információk kiemelése során a mappa és állományműveletek gyakorlására nyílik lehetőség)	Egyszerűbb témákban rövid idő alatt tud információt gyűjteni Összetettebb témákban is tud információt gyűjteni Alkalmazza az internetről történő információk és állományok felhasználásához kapcsolódó jogi és etikai ismereteit Alkalmazza az adatvédelmi és a személyes adatok kezelésével kapcsolatos ismereteit
	Elektronikus kereskedelem, virtuális bevásárlókosár	A feladatok a belső levelezés útján jutnak el a tanulókhöz, a csatolt állományokra vonatkozó méretkorlátozások szükségessé teszik a tömörítés gyors elsajátítását, alkalmazását Vírústámadások	

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		szimulálásával, illetve a mindennapok biztonságtechnikai tapasztalataival a fájl- és gépvédelem szükségességére hívhatjuk fel a figyelmet WAP – mobiltelefon használata	

4. Informatika alkalmazói ismeretek (szövegszerkesztés)
(„A” változat 11 óra, „B” változat 16 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A szövegszerkesztő programok használatához szükséges alpműveletek megismerése A dokumentumok esztétikus külsejének megteremtéséhez szükséges műveletek megismerése Helyesírás-ellenőrzés fontosságának kiemelése A gyakorlati életben használt legfontosabb dokumentumok létrehozása	Alapvető gépelési tudnivalók, szövegbevitel, kijelölés, módosítás Mozgás a dokumentumban Mentés, betöltés Műveletek a vágólappal Oldalbeállítás, nyomtatás (de legalább nyomtatási kép) Karakterek alapvető formázása (méret, stílus, típus)	Egyszerű, rövid szövegek beírása, formázása Nyers szöveg formázása minta alapján, meglévő képek beszúrásával Az internetről összegyűjtött szöveges és képi anyag felhasználásával a többi műveltségterülethez kapcsolódó, munkájukat segítő dokumentumok készítése	Folyamatosan bővíti a megismert adattípusok számát, felhasználásuk módját és rutinfeladattá válik az összegyűjtött adatállományok kezelése Az egyre bonyolultabb tartalmú feladatok feldolgozásának hatására az összetettebb szövegeket is értelmezni tudja Alkalmazza azokat a szövegszerkesztési műveleteket, amelyekkel a szöveget esztétikusabbá teheti A többi műveltségterülethez kapcsolódó összetett témákban tud információt gyűjteni, melyet a szövegszerkesztő programban dolgoz fel
	Bekezdések alapvető formázása (igazítás, behúzás vonalzón, sorköz) Helyesírás-ellenőrzés Egyszerű táblázatok készítése Rajz, kép, objektumok beszúrása, méretezése További karakterformázások (szín, aláhúzás, különlegességek, térköz és pozíció)	A feladatok a belső levelezés útján jutnak el a tanulókhöz, mely a mindennapi használathoz szükséges rutinszerű használatot segíti elő A csatolt állományokra vonatkozó méretkorlátozások szükségessé teszik a tömörítés gyors elsajátítását, alkalmazását	Meg tudja szervezni az összetettebb csoportmunka miatt szükségessé vált feladatokat

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
	További bekezdésformázási lehetőségek (tabulátorok, alapformázások menüből, térköz, szövegbeosztás) Felsorolás, számozás Szegélyek, mintázat Oldalszám, dátum Élőfej, élőláb Rajz készítése a Word-ben A gyakorlati életben használt dokumentumok készítése A többi műveltségterülethez kapcsolódó dokumentumok megvalósítása		

5. Infotechnológia („B” változat 6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Problémák informatikai jellegű megfogalmazása Lényeges, lényegtelen dolgok válogatása Informatikai eszközökkel történő problémamegoldás gyakorlása	Problémák megoldása önálló, illetve csoportmunkában (projekt) A problémamegoldás során szükséges adatok és eredmények megtervezése, értelmezése	Osztály faliújság-tervezésének elkezdése: feladat és időterv készítése Újságok, könyvek formai elemzése az iskolai könyvtárban Iskolához kapcsolódó probléma megoldása önálló, illetve irányított csoportmunkában (projekt) A feladatok a belső levelezés útján jutnak el a tanulókhhoz, mely a mindennapi használathoz szükséges rutinszerű használatot segíti elő	Megoldja az előző modulokhoz kapcsolódó összetett feladatok során előforduló problémákat Együtt tud működni másokkal az összetett feladatok megoldása során, a kommunikációban informatikai megoldásokat is használ Folyamatosan bővíti a megismert adattípusok számát, felhasználásuk módját és rutinfeladattá válik az összegyűjtött adatállományok kezelése Bővíti az adatok, az információk, a kiadványok felhasználásához kapcsolódó jogi és etikai ismereteit (pl. szerzői jog-védelem)

5. A 10. évfolyam tanterve

Éves óraszámjavaslat:

37–61 óra

Modulok felsorolása óraszámjavaslattal:

6. Informatika alkalmazói ismeretek (prezentációkészítés)	„A” változat	10 óra
	„B” változat	14 óra
7. Informatika alkalmazói ismeretek (táblázatok és adatlisták kezelése)	„A” változat	14 óra
	„B” változat	20 óra
8. Médiainformatika	„A” változat	6 óra
	„B” változat	9 óra
9. Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	„A” változat	13 óra
	„B” változat	27 óra

6. Informatika alkalmazói ismeretek (prezentációkészítés) („A” változat 10 óra, „B” változat 14 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A prezentációkészítő programok használatához szükséges alpműveletek megismerése Elektronikus faliújságok, kirakati bemutatók készítése A gyakorlati életben szükséges legfontosabb feladatok megvalósítása Tervszerű munkavégzésre nevelés	Prezentációkészítés lehetőségei, a számítógépes prezentációkészítés előnyei Dia felépítése, elemei (szöveg, kép, hang stb) A diaelemek alapelrendezései (beépített elrendezések) Szöveg formázása Objektum beszúrása (pl. kép) Diasorozat, diatervező és diarendező nézet Diavetítés Műveletek dialapokkal (dialap törlése, másolása) Bemutató mentése Nyomtatási lehetőségek Szöveg és más objektumok animálása Áttűnés beállítása Hangeffektusok Adatcsere más alkalmazásokkal Előadás-tervező varázsló Interaktív bemutató, akciógombok	Az óra anyaga tanári prezentációban Előzetesen gyűjtött névjegy, meghívó, szórólap, álláshirdetés elemzése Egy-három dialapos bemutató készítése a diák által választott témában Összegyűjtött vagy átadott szöveg- és képállományból prezentáció készítése (pl. a tervezett osztálykirándulás során felkeresendő helyekről, nevezetességekről)	Együtt tud működni másokkal az összetett feladatok megoldása során, a kommunikációban informatikai megoldásokat is használ Folyamatosan bővíti a megismert adattípusok számát, felhasználásuk módját és rutinfeladattá válik az összegyűjtött adatállományok kezelése Az egyre bonyolultabb tartalmú feladatok feldolgozásának hatására az összetettebb szövegeket is értelmezni tudja Bemutatót tud készíteni az általa választott témában Írányítottan vagy önállóan interaktív bemutatót tud készíteni Meg tudja szervezni az összetettebb csoportmunka miatt szükségessé vált feladatokat

7. Informatika alkalmazói ismeretek (táblázatok és adatlisták kezelése)
(„A” változat 14 óra, „B” változat 20 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A táblázatkezelő programok használatához szükséges alpműveletek megismerése Lényeges, lényegtelen dolgok válogatása A gyakorlati életben szükséges legfontosabb feladatok megvalósítása Pontos szövegértés Alapvető függvények, képlethasználat megismerése Egyszerű diagramok készítéséhez szükséges alapvető műveletek megismerése	Táblázatkezelő használata, előnyeinek bemutatása. Sor, oszlop, cella, aktív cella, tartomány, munkafüzet, munkalap, navigálás, kijelölés Táblázatok mentése, megnyitása, nyomtatása (legalább nyomtatási kép) Alapvető adattípusok (szám, szöveg, dátum, pénznem) Adatok bevitel, adatmódosítás, cellák méretezése Alapvető formázások (cella tartalmának formázása, keretezés, cellák egyesítése) Függvények, képletek (négy alpművelet, SZUM(), ÁTLAG(), MIN(), MAX()), másolásuk a hivatkozások említése nélkül Egyszerű diagramok készítése (oszlop, kör) Abszolút és relatív cellahivatkozások További formázási lehetőségek	Árajánlatok gyűjtése, elemzése Anyagszükséglet számítása Osztály tanulmányi munkájának kiértékelése Bevétel, kiadás, eredmény táblázatba foglalása Bevásárlás tervezése, fizetendő összeg kiszámítása az egységárak ismeretében Nettó bér kiszámítása (A különböző feladatokat külön csoportok végezhetik.) A feladatok a belső levelezés útján jutnak el a tanulókhhoz, mely a mindennapi használathoz szükséges rutinszerű használatot segíti elő	Együtt tud működni másokkal az összetett feladatok megoldása során, a kommunikációban informatikai megoldásokat is használ Az egyre bonyolultabb tartalmú feladatok feldolgozásának hatására az összetettebb szövegeket is értelmezni tudja Adatokat tud elemezni, az adatok közötti összefüggéseket felismeri Megoldja az összetett feladatok során előforduló problémákat Meg tudja szervezni az összetettebb csoportmunka miatt szükségessé vált feladatokat
	További diagramok és formázási lehetőségek Rendezés További függvények szakmáktól függően Szűrés A valóságban lejátszódó folyamatok		

8. Médiainformatika („A” változat 6 óra, „B” változat 9 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A hagyományos médiumok (könyv, folyóirat, rádió, zene, film, tévé) informatikai eszközöket alkalmazó lehetőségei, azok alkalmazása a megismerési folyamatban.	Internetes portálok lehetőségei. Elektronikus könyv, elektronikus szótár. Digitalizálás, digitális fényképezés. Mozgóképfilm, animáció felhasználása.	TV-csatorna honlapjának felkeresése: zenehallgatás és mozgóképanyag megtekintése, elemzése, értékelése. Képfeldolgozás lehetőségeinek bemutatása. Egyszerű honlap készítése. A feladatok a belső levelezés útján jutnak el a tanulókhhoz, mely a mindennapi használathoz szükséges rutinszerű használatot segíti elő.	Megismeri az informatikai eszközöket tartalmazó média nemcsak szórakoztató jellegét, hanem a megismerési folyamatban, az önművelésben betöltött szerepét is

9. Infotechnológia („A” változat 13 óra, „B” változat 27 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Problémák informatikai jellegű megfogalmazása Informatikai eszközökkel történő problémamegoldás gyakorlása Igényes munkavégzés kialakítása	Problémák megoldása önálló, illetve csoportmunkában (projekt) A problémamegoldás során szükséges adatok és eredmények megtervezése, értelmezése Adott feladat megoldásához algoritmusok tervezése, elemzése és megvalósítása	Kirándulás tervezésének kezdete (helyszínválasztás, szálláshely, utazás) Kirándulás tervezéséhez ajánlott könyvek, webcímek listája Feladatmegoldásokhoz segítséget adó közszolgálati és egyéb weboldalak listája Utazási költségek kalkulálása és összevetése Tervek bemutatása (prezentáció) Tervek összehasonlítása, módosítása Hivatalos levél (megrendelés, kérvény, kérelem) írása Beszámoló készítése lehetőleg a valódi (esetleg képzeletbeli) kirándulásról	Megoldja az összetett feladatok során előforduló problémákat Együtt tud működni másokkal az összetett feladatok megoldása során, a kommunikációban informatikai megoldásokat is használ Folyamatosan bővíti a megismert adattípusok számát, felhasználásuk módját és rutinfeladattá válik az összegyűjtött adatállományok kezelése

6. Ellenőrzés, értékelés módszerei

A tevékenységcentrikus óravezetések előnye, hogy nem lesznek elkülönülve a tanulók tudatában az egyes tananyagrészek, hanem azok integrálódnak egymással.

Kíváncsú a témák párhuzamos ébren tartása és a gyakori visszacsatolás, ezáltal a fogalmak és a készségek érési ideje hosszabb lesz, illetve megnyúlik.

A valódi tudásszint kialakulása csak év végére várható. Ajánlott a tanuló produktumairól „egyéni dossziét” vezetni, melyből a tanuló fejlődése nyomon követhető. Év közben elsősorban a produktumokat és az éppen elvárható résztudást osztályozhatjuk.

7. Javasolt taneszközlista

Informatikai eszközök

- helyi hálózatba kötött multimédiás számítógép-konfiguráció (tanulónként egy), internetelési lehetőséggel
- projektor
- nyomtató
- lapolvasó (szkenner)
- digitális fényképezőgép

8. Módszertani ajánlások

8.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

Az éves óraszámot a NAT 2003. ajánlás formájában műveltségterületenként százalékos arányban határozza meg [243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet]. Tantárgyunk esetében a NAT ajánlás 6–10%-ot tartalmaz, amely minimum 37 óra, maximum 61 óra. E százalékos arányokon belül az iskola tantestülete dönt az éves óraszámokról.

A dőlt betűs szedéssel megjelenített sorok szakmacsoportonként eltérő tananyagtartalmakat, fejlesztési tevékenységeket fogalmaznak meg, melyekből ki lehet válogatni, hogy az adott iskola arculatához, az adott tanulói csoport felkészültségéhez, igényeihez képest a legjobb, legeredményesebb helyi tanterv szülessen.

Az önálló ismeretszerzés elérése érdekében a könyvtárhoz hasonlóan a számítógépteremben is lehetővé kell tenni az eszközökhöz való hozzáférést a tanórákon és azokon kívül is. Biztosítani kell a géphasználatot a többi műveltségterület, tantárgy számára is.

8.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

A helyi tantervnek és tanítási gyakorlatnak a tanulók előzetes ismereteihez és képességeihez kell alkalmazkodnia. Az „Informatika” tantárgy célkitűzéseinek megvalósítása során nem a megszokott, hagyományos tantárgyi módszereket kell alkalmazni, hanem a mindennapi életből vett játékos, motiváló, érdekes feladatokra kell építeni.

A pedagógusnak az alapvető tantárgyi ismeretek átadásán túl az ismeretek közötti eligazodást segítő, tanácsadó szerepet is be kell töltenie. Az informatikatanár feladata, hogy felkészítse a tanulókat a megfelelő információszerzési, -feldolgozási és átadási technikákra, a megtalált információ értékelésére és a problémamegoldó gondolkodásra a feladatmegoldások során. Meg kell jelennie a hagyományos tanórákon túlmutató informatikával támogatott projektmunkáknak is.

A tanév elején módszertanilag fontos lenne – a többi műveltségterülettel együtt – egy 6 hetes időszak, melynek célja: felzárkóztatás, szocializálás, bevezetés a tantárgy tanulásmódszertanába,

ismerkedés a számítógéppel, a számítógépes hálózattal, valamint a könyvtár használatának megismerése. A külön felhasználói nevek nagyobb lehetőséget teremtenek, hogy személyre szabott feladatokat kapjanak a tanulók. Az iskolai hálózaton elérhetővé tett multimédiás tananyag látványosabbá, érdekesebbé teszi az összes műveltségterület tananyagát.

A tanév folyamán párhuzamosan több témakörrel is lehet foglalkozni, azok lezárása nélkül. A modulok nem hierarchikus felépítésű nagy fejezetek, hanem többnyire integráltak, a témák „kis blokkos” rendszerben követhetik egymást – egy tevékenységorientált oktatáshoz igazodó sorrendben. Egy témakör annyit mond el egy-egy elméleti témáról, amely a gyakorlatok értő végrehajtásához éppen szükséges. Ezt nemcsak a kedvező időkihasználás indokolja, hanem lélektani okai is vannak: a diákok ugyanis nem szeretik a hosszú elméleti előkészítéseket, inkább szeretnek tevékenykedni, s a már kipróbált, átélt dolgok elmélete iránt sokkal fogékonyabbak.

A tanév folyamán mozaikszerűen összegyűjtött tudást a tanév végén modulonként rendszerezzük, rögzítjük.

Fontos: A helyi tantervben a szakmacsoportos alapozó és előkészítő képzés „Információkezelés” ismeret- és tananyagát szakmacsoportonként feltétlenül egyeztetni kell a „közismereti” informatika tananyagával.

A MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 9–10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A kilencedikes-tizedikes szakiskolai program a személyiség fejlesztése és a szakmatanulás elkezdéséhez szükséges kompetenciák erősítése mellett tovább folytatja az általános művelést. Ez egyaránt feltétele a versenyképes szakképesítések elsajátításának, az élethosszig tartó tanulás képességének, az önművelés képességének a kialakításában. Az általános műveltség megszilárdítását szolgáló képzés folytatása feltétele az iskolaváltásnak – átlépés más középiskolába vagy szakképző intézménybe – vagy az érettségi megszerzésének is. A tanulók alapismereteinek hiánypótlása éppen úgy fontos feladata a programnak (és ezen keresztül a tantervi fejlesztésnek is), mint az átjárhatóság és beszámíthatóság elvének érvényesítése.

Ennek megfelelően a kerettanterv olyan dokumentum, amely a tevékenységközpontú oktatás, a projektjellegű feldolgozási módszer alkalmazásával a közismereti és a szakmai alapozó oktatásban egyaránt segíti a szakiskolába felvett hátrányos helyzetű fiatalok felzárkóztatását, motiválását, szakmatanulásra való felkészítését. Biztosítja a projektmódszer szerint szervezett közismereti oktatás és szakmai alapozás egységének megteremtését úgy, hogy a közismeret oktatása a szakiskolai tanulók alapismereteinek hiánypótlását és a szakképzés megalapozásához szükséges ismeretek, készségek fejlesztését szolgálja.

2. A magyar nyelv és irodalom tanításának célja

A szakiskolai fejlesztési program keretében készült magyar nyelv és irodalom kerettanterv a NAT szellemében fogalmaz, a képességfejlesztést állítja a középpontba.

A tantárgy tanításának alapvető célja a kommunikációs képesség fejlesztése és a tanuláshoz, művelődéshez szükséges szövegértési és szövegalkotási képesség kialakítása.

A kerettanterv a képességstruktúra egymásra épülését és egymásmellettiiségét egyaránt figyelembe veszi.

Kiemelten hangsúlyozza a jelenben szükséges kulcskompetenciákat. Korszerű műveltséget közvetít: az életvitelhez, a munkavégzéshez szükséges szokások, kompetenciák (önismeret, akarat, együttműködési készség, komplex információk kezelése, pontosság, szolidaritás) fejlesztését tűzi ki célul.

Ezeket túl kiemelt fejlesztési feladat: a lényegkiemelő, a szabálykövető, a döntési, a problémamegoldó, az érdekvényesítő és a kritikai gondolkodási képesség kialakítása.

3. Kompetenciaszintek

3.1. Alap

A beszédkészség, szövegértés, szövegalkotás, anyanyelvhasználat, irodalomértés mindazon kompetenciái, amelyek a szakképzésben való részvételre, a szakmunkásvizsga letételére és a szakma gyakorlásának megkezdésére képesítenek.

3.2. Kiegészítő

A beszédkészség, szövegértés, szövegalkotás, anyanyelvhasználat, irodalomértés mindazon kompetenciái, melyek lehetővé teszik az érettségit nyújtó középiskolában való továbbtanulás megkezdését.

4. Kiemelt fejlesztési feladatok

A szakiskolák esetében az adott szakmával az anyanyelvi oktatás szoros kapcsolatot tart, a szakma nyelvi igényei megjelennek a tananyagban. Az integráció és a kooperáció lehetőségei az egyes tantárgyakkal, műveltségi területekkel adóttak. Az informatikai tudás, a vizuális kultúra fejlesztése vagy az életvitel kérdéskörei a magyarórákon célként, ismeretként vagy eszközként egyaránt megjelennek.

A kiemelt fejlesztési feladatok közül a hon- és népismeret, a magyar identitás elmélyítése, valamint az európaiság gyakorlati és érzelmi aspektusainak kialakítása tantárgyunk hagyományos területei.

A kommunikációs kultúra mellé szükségszerűen felzárkózik az információs kultúra fejlesztésének igénye. A média világában való eligazodásra, a kritikai gondolkodásra is felkészítjük tanulóinkat.

Az új feladatok új tanári attitűdöt kívánnak. A szakiskolai program támogatni fogja a tanári megújulás feltételeit.

5. A 9–10. évfolyam óraterve

Óraszám a 9. évfolyamon:

heti 2 óra

Óraszám a 10. évfolyamon:

heti 2 óra

Az „A” modulok felsorolása óraszám javaslattal:

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	16–22 óra
2. Olvasás, írott szöveg megértése	14–20 óra
3. Írásbeli szövegek alkotása	14–20 óra
4. A tanulási képesség fejlesztése	12–16 óra
5. Ismeretek az anyanyelvről	14–20 óra
6. Ismeretek az irodalomról	16–22 óra
7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése	14–20 óra

Az „A” modulok a magyar nyelv és irodalom tantárgy kötelező feladatai. Helyük csak indokolt esetben változtatható.

6. A 9–10. évfolyam tanterve

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása (16–22 óra)

Az első modul a beszédkészség, a szóbeli szövegek megértését és alkotását célozza.

Az anyanyelvi képességek fejlesztése komplex szemléletének nem célja a meghatározó képességelemek szétválasztása, csak hangsúlyokat kíván megjeleníteni. A beszédkészség, az olvasás, az írás magától értetődően speciális tartalommal bírnak, speciális készségekre épülnek, fejlesztésük tehát csak együtt, egymást kiegészítve képzelhető el.

A beszédkészség, a szóbeli szövegek megértésének és alkotásának elfogadható szintje elengedhetetlen az új ismeretek megszerzéséhez, a tanuláshoz, a mindennapi életben való eligazodáshoz.

Mivel a beszédkészséggel összefüggő tevékenységek az esetek többségében valamilyen kapcsolatot feltételeznek egy vagy több partner között, az együttműködés képességének fejlesztése a modul kínálta lehetőségek keretein belül nem mellőzhető. Szintén fontos szempont és rendezőelv a modul összeállításában annak az igénynek a figyelembevétele, hogy a tanulók kapjanak elegendő segítséget gondolataik, érzéseik világos, érthető, egyéniségükhöz leginkább illő kinyilvánításához, illetve a különböző kommunikációs helyzetek mintáinak megismeréséhez és gyakorlásához.

A beszédkésztség fejlesztésekor ajánlott a tanulóközeli, életközeli szituációkat, bemutató témákat feldolgozó szövegek minél nagyobb számú szerepeltetése a tanulók motiválása, illetve közvetlenül hasznosítható ismeretek nyújtása céljából.

Hangsúlyosan jelen van a témák és tartalmak között a vita, amely belső tartalmában (megfelelő érvek kiválasztása, ütköztetése, a vitapartner érveinek elemzése stb.) és külső jegyeiben (a vitakultúra külső megnyilvánulásai) kiválóan alkalmas a beszédkésztség, ezzel egy időben számos egyéb készség (logikus és kritikai gondolkodás, tolerancia, rendszerszemlélet stb.) fejlesztésére.

A modul nagy figyelmet fordít a különböző kommunikációs technikák gyakorlására is. Tervezéskor ajánlott mindig mindkét oldal (szövegértés, szövegalkotás) fejlesztésére gondolni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
9. évfolyam			
A kulturált nyelvi magatartás kialakítása; a kommunikációs és együttműködési képesség fejlesztése.	A kommunikáció fogalma, a folyamat szereplői. Alkalmazkodás a beszédpartnerhez. Verbális és nonverbális kommunikáció. Érvelés, ellenérv értékelése. Az önbecsülésen és mások megbecsülésén alapuló együttműködés beszélgetésben, vitában; saját vélemény megvédésének kulturált formája.	Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok, mindennapi szituációk modellálása. Vita a gyakorlatban, a megélt elemzése, értékelése.	Mindennapi szituációkban a megfelelő nyelvi kód kiválasztása, alkalmazkodás a beszédpartnerhez. A vita elemi szabályainak alkalmazása (érvelés és meghallgatás, érvek értékelése, a meggyőzőhetőség).
10. évfolyam			
A kulturált nyelvi magatartás kialakítása; a kommunikációs és együttműködési képesség fejlesztése.	Különböző beszédműfajok. A tömegkommunikáció jellemzői, a manipulációs szándék felismerése. Kommunikációs zavarok, konfliktusok feloldása.	Filmek, irodalmi alkotások (konfliktusos, érzelmeket kifejező stb.) jeleneteinek elemzése, átalakítása, folytatása. Vélemény, vita képek, ábrák, reklámok sajátos kommunikációs céljairól. A tömegkommunikációs kultúra területeiről vett példák elemzése, az írott sajtó műfajai, a kritikus viszony kialakítása. Kommunikációs tréningek. A mindennapi élet színterein elvárt beszédformulák gyakorlása, szokások alakítása.	Csoportos beszélgetésekben aktivitás, együttműködés, kíváncsiság (motiváltság). Törekvés a konfliktusok verbális megoldására, a belső tartalmak, érzések kifejezésére. A manipulációs szándék felismerése.

2. Olvasás, írott szöveg megértése (14–20 óra)

A 2. modul az olvasás- és a szövegmegértési képességek fejlesztését célozza.

Az olvasásmegértés képességének diagnosztikus mérése alapján egyénenként fejlesztendő területek: szóolvasó, fogalomaktiváló, mondatolvasó, szövegolvasó készség. Ezek együtt jelentik az olvasástechnikai tudást, az olvasás képességét. A szövegértési, szövegértelmezési képesség fejlesztése csak ezekre a készségekre, képességekre épülhet. Az irodalmi szövegek mint élményszerző alkotások a szövegfeldolgozás módszerének fejlesztésére nem ajánlottak. A szövegfeldolgozó, -értelmező készség fejlesztésére a magyarázó-érvelő szövegek a legalkalmasabbak (ilyenek a tankönyvi szövegek). A szövegértési technikák olyan stratégiák, amelyek feltételeznek bizonyos gondolkodási képességet, ugyanakkor fejlesztik is azokat.

Relevanciák kiválasztása, logikus gondolkodás, problémalátás, a meglévő tudásba való integrálás.

A szövegszerűség (kohézió) elemeinek felfedezése.

Tartalmi kapcsolatok, tények és vélemények felismerése különböző szövegekben.

Az irodalmi alkotások mint szövegek feldolgozása más céloknak megfelelően más módszereket igényel. A műelemzés szempontjainak megfelelően dolgozzuk fel a szöveget: jelentésszintek, elsődleges és másodlagos jelentés felfedeztetése, világ- és önértelmezés, nyelvi árnyalatok észrevétele, kétértelműség, humor, ironia észrevétele stb. A művészi szöveg által elsősorban szociális és individuális kompetenciákat fejlesztünk.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
9. évfolyam			
Különböző műfajú és formájú szövegek megértése: dokumentum, információt közvetítő, magyarázó-érvelő, elbeszélő (irodalmi) szövegek.	Az olvasásmegértés képességének diagnosztikus mérése alapján egyénenként fejlesztendő területek: szóolvasó, fogalomaktiváló, mondatolvasó, szövegolvasó készség. Az olvasástechnikai tudás képességére épül a szövegértési stratégiák tanítása. A kifejtő-magyarázó szöveg (pl. tankönyvi szövegek) szerkezetének felismerése (okság, kronológia, témák egymásutánisága, a kohézió felismerése), lényegkiválasztás, szelektálás, műfaji konvenciók ismerete, létrejön a jelentés konstrukciója, melyet a meglévő tudásba integrálunk.	Tartalmi kapcsolatok, tények és vélemények felismerése. Vázlatkészítés. A releváns és az irreleváns információk válogatása. Lényegkiválasztás. Szövegátalakítások. Címadás. A olvasott szöveg lényegének összefoglalása szóban és írásban. Irodalmi szövegek: a kontextuális ismeret és a szöveg tartalmának együttese alapján történik az élmény feldolgozása, a jelentésrétegek felfedezése, a világ- és önértelmezés, a nyelvi árnyalatok, kétértelműség, humor, ironia észrevétele.	Az információszerzés, feldolgozás és alkalmazás különböző műfajú és formájú szövegek esetében. Képes önálló tanulásra. A különböző szövegolvasatok felismerése, értelmezése.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
	Az irodalmi szövegek feldolgozása a műelemzés módszere szerint történik.		
10. évfolyam			
A lényegkiemelő készség és a pontos információkeresés képességének fejlesztése. Az irodalmi szövegek (mint sajátos nyelvi kód és élmény) és az információt közlő vagy a tudást kínáló szövegek különbségének felismertetése.	Különböző műfajú és formájú szövegek megértése. Szókincsfejlesztés: a civil társadalom, a munka világa, a hivatal és a sajtó szókincse. Nyelvváltozatok a társadalmi rétegzettség szerint. Különböző nyelvi rétegek, stílusok. Szavak jelentésváltozása szövegbeli használatuktól függően. Szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben megjelenített értékek. A digitális információk hozzáférési és önálló olvasási lehetőségei.	A civil társadalom jellemző információs szövegeinek szövegértési technikái: a tipográfia jelentősége stb. Különböző tantárgyak tankönyvi szövegeibe ágyazott ábrák, táblázatok értelmezése. Szógyűjtés, szótárhasználat. Internethasználat.	A szöveg jelentéshálózatának felismerése. Az új ismeret beépítésének képessége az eddigi tudás kontextusába. Képes szókincset gazdagítani.

3. Írásbeli szövegek alkotása (14–20 óra)

A 3. modul az írásbeli szövegek alkotásának képességfejlesztését tűzi ki célul.

A szövegalkotás kompetenciája egyik területe a nyelvi kompetenciának, amely szorosan összefügg a kommunikációval. A szövegalkotás feltételezi a helyes artikulációs készséget, az írástechnikai tudást, a megfelelő szókincset, a nyelv szabályrendszerének ismeretét és alkalmazásának képességét. A szókincs terjedelmétől függően jöhet létre a szöveg, valósítható meg a kommunikáció. A szóismeret pontosságán a szóhasználati mozgástér tudását is értjük.

A szókincs az olvasási készség fejlődésével, a szövegértés fokozatos elsajátításával együtt és annak hatására is növekszik. A szövegértésnek feltétele egy bizonyos szóregiszter, ugyanakkor a fogalmi háló fejlesztési lehetőségét is kínálja. A szövegalkotó tevékenység – különösen írásbeli szövegek esetében – szorosan kapcsolódik a szövegértéshez. Az előzetes olvasási és szövegértési rutinok, készségek, képességek hálója, mint pszichikus folyamat, megelőzi az írásbeli produktumok létrejöttét, de fejlesztése párhuzamos tevékenységek által hatásos.

A szóhasználat biztonsága a szókincs terjedelmétől is függ. A kommunikációs helyzetnek megfelelő szóválasztás csak akkor lehetséges, ha előhívható a rokon értelmű, de eltérő stílusértékű szavak közül az adott szövegbe illő. A nyelvi műveltség egyik mércéje, a képességszint meghatározója a szóhasználat stílusbeli, hangnembeli és tartalmi megfelelése. Ehhez szükséges a köznyelvi norma ismerete és alkalmazásának képessége. A köznyelvi normától való tudatos eltérés alkalmas eszköz lehet a stílus eredetiségének, az önkifejezés egyediségének.

A nyelv mikrostruktúrájában, a mondat szerkesztés szintjén is fel kell tételeznünk a köznyelvi norma ismeretét és alkalmazásának képességét. A nyelvhasználati szabályok helyes alkalmazásának képessége az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének része.

A szövegalkotás a meglévő tudás felidézésének, aktivizálásának és aktualizálásának képességét tételezi fel.

A tartalmi kifejtés minősége – különösen írásbeli szövegalkotás esetében – a szövegalkotás technikájának tudásától függ.

A nyelvi kreativitás, a nyelvi teremtés képessége az önkifejezés egyik lényeges eszköze, fejlesztése folyamatos lehet (jelenti a szóhasználat pontosságát és egyediségét, a stílus érzékletességét a képi kifejezések által, a meglepő szövegstruktúrát stb.).

A beszédhelyzet függvénye a szó és a nyelvi struktúra megválasztása. Jelentős az eltérés aszerint, hogy írásbeli vagy szóbeli szövegalkotásra gondolunk. Alkalmazkodási képességre azonban mindkét esetben szükség van. A sikeres, vagyis célját teljesítő szöveg létrejöttének alapvető feltétele a megfelelő nyelvi kód kiválasztásának képessége. Alkalmazkodást jelent ez a kommunikációs partnerhez, a témához, a műfajhoz, az időhöz, a kommunikáció céljához, a kommunikációs csatornához, az önkifejezés lehetőségéhez stb.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
9. évfolyam			
A szövegalkotási képesség fejlesztése: alkalmazkodás az írásbeliség alapvető kritériumaihoz (olvashatóság, áttekinthetőség, megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás), valamint a nyelvi szituációhoz (témához, műfajhoz, a kommunikáció céljához, a csatornához, az önkifejezés lehetőségéhez).	Különböző műfajú és formájú szövegtípusok megismerése, alkotása. A szövegszerűség alapvető követelményei: a szövegkohézió elemeinek felismertetése, alkalmazása, a struktúra meghatározása, nézőpont kialakítása, a szövegmű tagolása, témataartás, logikus gondolatvezetés.	Mondat- és szövegalkotási gyakorlatok. A hétköznapi és a társadalmi élet területén kíváncs szövegek alkotása: levél, önéletrajz, kérvény, pályázat, jellemzés, leírás. Egyéni élmény elbeszélésének gyakorlatai: narratív szövegek alkotása. A szövegalkotás technikájának gyakorlása: a megfelelő szókinccs előhívása, a szövegkonnexiót biztosító nyelvi elemek használata, a szöveg koherenciáját biztosító pragmatikai szövegösszetartó elemek használata, a nézőpont kialakítása, a struktúra meghatározása, a koncepció szerinti válogatás, a logikus sorrend, a témataartás stb.	Olvasható, áttekinthető, érthető és az adott kommunikációs céloknak megfelelő szövegek megalkotásának képessége.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
10. évfolyam			
A szövegalkotási képesség fejlesztése: alkalmazkodás az írásbeliség alapvető kritériumaihoz (olvashatóság, áttekinthetőség, megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás), valamint a nyelvi szituációhoz (témához, műfajhoz, a kommunikáció céljához, a csatornához, az önkifejezés lehetőségéhez).	A nyelvi önkifejezés írásbeli képességének fejlesztése. A szövegalkotás technikájának megtanítása és alkalmazása.	Írástechnikai gyakorlatok (ha szükséges), számítógépes szövegszerkesztés stb.	Önkifejező és társadalmi igényű szövegművek alkotása. A számítógép szövegszerkesztő programjának használata.

4. A tanulási képesség fejlesztése (12–16 óra)

A 4. modul a tanulás tanítását tűzi ki célul. A tanulás alapja, az önálló információszerzés feltétele a szövegértés. A mérések azt mutatták meg, hogy itt baj van, mivel hatékony technikai eszközként sokan nem tudják még jól alkalmazni olvasástudásukat, ezért probléma számukra az önálló tanulás.

Társadalmi és egyéni igény, hogy fejlődjenek a 9–10. évfolyamon a kognitív képességek, ez pedig összekapcsolódik a szövegértési képesség meglétével. A lényegkiemelő vagy a problémamegoldó képesség alapvetően éppen a szövegekkel kapcsolatos munkálkodás által lehetséges.

A szövegértési technikák megtanításával a tanulási képességet is fejleszthetjük. A kettő kapcsolt-ságából következhet, hogy az olvasásmódul a tanulásmodullal összevonható, hiszen hasonló stratégiákat kíván a tanulás és a szövegértés. Elsősorban a kapcsolatkeresési technikák megtanítása célszerű (pl. az információkat kapcsolja a meglévőkhöz, a megtanulandót meghatározza, vagyis a relevanciákat kiválasztja, a meg nem értett részleteknek utánanéz, ellenőrzi önmagát).

A memorizáló tanulás nem kívánja meg a szövegértést, eredménye csekély. A tankönyvi olvasmányok, illetve szépirodalmi szövegek tartalmának ismertetése, reprodukálása nem elég hatékony módszer a tanulási képesség fejlesztésére. Még kevésbé számít napi gyakorlatnak a többféle műfajú és formájú szövegek megértésének fejlesztése, pedig az információk kiválasztásának képességét a nem folyamatos szövegek esetében is fejleszteni szükséges, a tanulási-tanítási folyamat részét kell képeznie, hiszen a felnőttéletben leggyakrabban éppen ilyen típusú szövegekkel találkozunk. Jelenleg, ahol ábrák, térképek olvasása is része a teljes szövegnek, ott a tanulók gyakran elakadnak. Információs társadalmunk köznapi írott közleményeit, vagyis a közösségnek szóló szövegeket nehezen olvassák.

Nyomtatványok, hirdetések, használati utasítások, szórólapok, hivatalos közlemények stb. megértésére is fel kell készíteni a tanulókat, másképpen társadalmi tájékozódásuk később bizonytalanná válhat.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
9. évfolyam			
Adatok gyűjtésének képessége különböző információhordozókról, önállóan. Megadott szempontok szerint – tanári segítséggel, majd önállóan – ismeretek felhasználása, rendszerezése, memorizálása.	Az ismeretszerzés módjainak (különböző forrásainak) és módszereinek megismertetése.	Az önálló vázlat- és jegyzetkészítés gyakoroltatása. Tömörítés, összefoglalás. Könyvtárhasználat, az internet mint ismeretforrás. Ábrák, illusztrációk értelmezése és készítése a megértés szolgálatában.	Képes önálló ismeretszerzésre. Meg tudja egymástól különböztetni a dokumentumokat, az érvelő szövegeket és a szakmai szövegeket. Felismeri a különböző szövegtípusok vizuális környezetének eltéréseit. Elemi gyakorlottság a különböző (verbális és nem verbális) információk gyakorlati felhasználásában
10. évfolyam			
Gyakorlottság az ismeret előhívásának, lelőhelye megtalálásának módjában.	Az ismeretszerzés módjainak (különböző forrásainak) és módszereinek megismertetése.	Múzeumlátogatás. Képi és verbális információk összekapcsolása. Kritikus magatartás alakítása az információkkal kapcsolatosan stb.	Az információkkal kapcsolatos kritikai attitűd kialakulása.

5. Ismeretek az anyanyelvről (14–20 óra)

Az 5. modul az anyanyelvi ismeretek témakörét öleli fel.

A nyelvtantanítás megújítása is sürgető feladat. Az eddigi leíró nyelvtani ismeretek és a nyelvészet köréből vett egyéb elméleti tananyagtartalom eszköze lesz a gyakorlati kompetenciák fejlesztésének, a helyes beszéd és írás alakításának, a szövegek megalkotásának. Nyelvi tudatosságra szükség van, a grammatikai ismeretek fontosak, de alárendelt szerepét figyelembe kell venni a tanítási anyag meghatározásakor és a módszerek kiválasztásakor.

Az órák tervezése azoknak a tevékenységeknek a számbavételét jelenti, amelyek a kívánt nyelvi kompetenciákat fejlesztik. Ezek elsősorban a kommunikációs képesség, a szövegértés, valamint az írásbeli és szóbeli szövegek megalkotásának képessége.

Mindennapi helyzetek modellálásával készítjük fel tanítványainkat a társadalmi szerepekre. Megkönnyítjük a beilleszkedést – bizonyos szituációkban – a nyelvi szokások kialakításával. A munkahelyi megnyilatkozások kulturált formáit is gyakoroltatnunk kell. Meg kell értetnünk (gyakoroltatnunk), hogy a konfliktuskezelésre – a konfliktusok pszichikus hátterének ismeretében – a nyelvi tisztázás és feloldás lehet a legjobb módszer. Tehát mindennapi helyzetekben a megfelelő nyelvi kód kiválasztásának képességét csak életszerű jelenetek előadásával, képek, filmek, elemzésével, vagyis változatos módszerekkel alakíthatjuk. A vita is kíváncsú színtere az anyanyelvi képességek fejlesztésének. A metakommunikatív elemek jelentőségének megmutatása és elvárt alkalmazásának gyakoroltatása is fontos feladatunk.

A 9. évfolyam év eleji diagnosztikus mérésének eredménye az irányadó abban, hogy mit válasszunk a megjelölt tartalmakból: a leíró nyelvtan, a helyesírás, a szövegtan, illetve a stilisztika köréből. Nem szükséges újra tanítani azt, amit a nyolc év alatt már megtanultak tanulóink. A tevékenységeket az ismeretek pótlása, elmélyítése és az alapvető anyanyelvi képességek fejlesztési feladatai

határozzák meg. Az ajánlott tevékenységek sora folytatható, ezeket módszertani füzet formájában kapja meg az iskola.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
9. évfolyam			
Az anyanyelv sajátosságainak alapvető ismeretéből kiinduló nyelvi tudatosság kialakítása beszédben és írásban. A nyelvi identitás elmélyítése.	A mai magyar nyelv alapvető hangtani, szótani, mondattani, szövegtani ismeretei. Írás, helyesírás, nyelvhelyesség. A nyelvváltozatok és a nyelvhasználat összefüggései. A stílus. Írásbeli és szóbeli szövegalkotás. A nyelvi jelrendszer. A nyelv jelentősége az emberi életben.	Szavak (szófajok) mondatbeli, illetve szövegbeli viselkedése: a különbözőségek felismerése. Szógyűjtés. Helyesírási gyakorlatok. Eltérő szerkezetű mondatok hasonló tartalommal és fordítva; szerkezetek átalakítása. Önálló szövegvariációk alkotása írásban és szóban.	Képes gördülékeny kommunikációra a mindennapi élethelyzetekben. Nyelvileg helyes szövegeket alkot írásban és szóban. Nyelvhasználatában képes egyéniségének kifejezésére. Képes észrevenni és javítani a nyelvi hibákat.
10. évfolyam			
Az anyanyelv sajátosságainak alapvető ismeretéből kiinduló nyelvi tudatosság kialakítása beszédben és írásban. A nyelvi identitás elmélyítése.	A nyelv változásának – mint törvényszerű folyamatnak – a felismerése. A magyar nyelv rendszerének alapvető sajátosságai. A nyelvi identitás elmélyítése. Anyanyelvünk sajátosságainak összevetése a tanult idegen nyelvvel.	A metakommunikáció jelentőségének megfigyeltetése és gyakoroltatása mindennapi élethelyzetekben. Az önkorrekciónak képességének fejlesztése a helyesírás és a szövegalkotás területén. Szótárhasználat gyakoroltatása.	Képes gördülékeny kommunikációra a mindennapi élethelyzetekben. Nyelvileg helyes szövegeket alkot írásban és szóban. Nyelvhasználatában képes egyéniségének kifejezésére. Képes észrevenni és javítani a nyelvi hibákat.

6. Ismeretek az irodalomról (16–22 óra)

A 6. modul az irodalmi ismereteket tartalmazza.

Az eddigi gyakorlat szerint az irodalomórák és a nyelvi órák teljességgel elkülönültek. Az irodalmi anyag elrendezése a kronológia alapján történt. A tanítás anyaga a kerettanterv előírásainak megfelelően hosszú műlistában összegződött. A tapasztalatok azt mutatták, hogy a szakiskolákban csak kevesen voltak képesek megérteni, értelmezni ezt az irodalmi kánont, vagyis személyiségüket gazdagítani az olvasott művekkel. Feltételezhetjük, hogy több időre van szükségük tanulóinknak ahhoz, hogy valóban gazdagodjanak az irodalom által.

A mélységelvű irodalomtanítás kipróbálása jelen tantervünk szerint azt jelenti, hogy évente 5-6 művel ismertetjük meg diákjainkat. A művek kiválasztásának megkönnyítésére közösen kialakított kínálatot állítunk össze. A válogatás szempontja (a művek esztétikai értékén túl) elsősorban az érthetőség és az átélhetőség legyen! Érzelmileg, értelmileg és erkölcsi dilemmaként is közel hozható alkotásokra gondoljunk! A szövegválogatás a magyar identitás elmélyítése szempontjából is történik.

A műelemzéseknél térjünk ki a művek értelmezésének szubjektív és objektív meghatározottságára, legyen célunk a lehetséges szövegolvasatok táguló horizontjának megismertetése (felismertetése), hiszen az aktuálistól, az egyeditől az egyetemes emberiig terjedhetnek az értelmezési szintek.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
9. évfolyam			
Az irodalom iránti érdeklődés felkeltése, illetve ébrentartása a művészi élmény megtapasztaltatása által. Annak tudatosítása, hogy az irodalomolvasás segíti a tájékozódást az emberi helyzetek értékelésében, az önmeghatározásban és világunk értelmezésében. Az egyéni ízlés, az esztétikai érzék alakítása. Az alapvető irodalmi fogalmak használatának gyakoroltatása.	A közösen megtekintett és értelmezett film és színházi előadás élménye segíti a művészi értékek felismerését. A művek értelmezésének szubjektív és objektív meghatározottsága. A lehetséges szövegolvasatok táguló horizontjának megismerése (felismerése): vagyis az aktuálistól, az egyeditől az egyetemes emberiig terjedhetnek az értelmezési szintek Értelmezési lehetőségek a művek elemzése kapcsán.	Epikai művek közös és önálló olvasása, elemzése tanári segítséggel, csoportosan, végül önállóan. (Egy regény és néhány elbeszélés, illetve novella.) Alapvető elemzési szempontok: nyelvi sajátosságok, a jellemzés eszközei, idő és tér, nézőpontok, az elbeszélői helyzet, szerkezet, értelmezés. Egy dráma olvasása vagy megtekintése; közös elemzése. A drámai műnem sajátosságai: jelenidejűség, konfliktus, drámai szituáció, dramatizált formák felismertetése. Jelenetek a megismert műből: csoportos megjelenítéssel.	Tudatosan keresi az irodalmi élményeket. Képes azonosítani az irodalmi művekben felismert élethelyzeteket és világképet saját tapasztalataival. Képes az irodalmi művekben tapasztalt emberi tulajdonságokat önmagára vonatkoztatni. Képes átélni az irodalmi művekben megjelenő nemzeti identitásproblémákat. A szakszókincs elsajátításával lehetővé válik szóbeli és írásbeli szövegek létrehozása a műalkotásokról. Képes megkülönböztetni az esztétikailag értékes alkotásokat a tömegkultúra termékeitől.
10. évfolyam			
Az irodalom iránti érdeklődés felkeltése, illetve ébrentartása a művészi élmény megtapasztaltatása által. Annak tudatosítása, hogy az irodalomolvasás segíti a tájékozódást az emberi helyzetek értékelésében, az önmeghatározásban és világunk értelmezésében. Az egyéni ízlés, az esztétikai érzék alakítása. Az alapvető irodalmi fogalmak használatának gyakoroltatása.	A lírai műnem sajátosságai. A versritmus jelentősége. A verses forma és a lírai műnem megkülönböztetése. Legismertebb lírai műfajok: dal, óda, elégia, epigramma. A költői nyelv és a kompozíció sajátos művészi hatásának felismerése. Az epika műnemének tartalmi és formai sajátosságai. Műfajai: elbeszélés, elbeszélő költemény, novella, regény.	Ismerkedés klasszikus és kortárs lírai művekkel. Ritmizálási gyakorlatok: különböző verselési formák felismertetése. A műelemzés segítségével a költői nyelv és a kompozíció sajátosságainak felismerése és jelentésteremtő szerepük megértése.	A szakszókincs elsajátításával lehetővé válik szóbeli és írásbeli szövegek létrehozása a műalkotásokról.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
	A ballada. A drámai műnem sajátosságai. Műfajai: tragédia, komédia, tragikomédia. A dráma és az epika megkülönböztetése. A művészi élmény megfogalmazásának érdekében az alapvető szakszókincs bővítése, elmélyítése.		

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése (14–20 óra)

A 7. modul komplex képességek fejlesztését tűzi ki célul.

Az itt olvasható elvárások valószínűleg a 10. évfolyam végére teljesülnek.

Olyan személyiségjegyek ezek, melyek a felnőttlét ismervei, kíváncsai. Az idevezető út nemcsak a mi tárgyunkat érinti, hanem az iskolai oktatás és nevelés egészét. A műveltségterületek egységes pedagógiai szemléletén és az integráció sikerén múlik az eredmény. A mi feladatunk ezeken az órákon, hogy komplexitásában, a gyakorlatban mutassunk rá a lényeges kompetenciákra. Ízlés, művészi érzék, identitás, jog, empátia, morális ítélet stb. már sokszor és sokféle kontextusban előforduló fogalmak tanításunkban. Ezeken az órákon az elmélyítés, a relevanciák megfogalmazása legyen a hangsúlyos. A iskolai keretből érdemes kilépni, a kulturális kínálatot végignézve választani színház, múzeum, bíróság stb. helyszínei közül.

A tanári kreativitásnak tág teret biztosít ez a modul.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
9. évfolyam			
A humor, az esztétikai élmény megélése. A morális tartalom felismerése szituációkban és szövegekben, reflektálási igény morális kérdésekre. Kulturált konfliktuskezelés.	Kulturális fogyasztói szokások. Az igazság és a nézőpont, a jog és a morál. Konfliktuskezelési eljárások.	Szituációk (életük különböző területeiről) előadása, elemzése, megvitatása. Szokások. A kulturált magatartás gyakorlatai. Filmek megtekintése, múzeumlátogatás, az önálló vélemény megfogalmazásának tartalmi és formai elvárásai. Vitában való részvétel.	Döntéseiben erkölcsi szempontokat alkalmaz.

10. évfolyam			
A kultúra sokféleségének felismerése és elfogadása, igény az ízlés önálló fejlesztésére. Az önkifejezés kulturáltsága.	Ismerkedés más kultúrákkal. A történeti másság elfogadása. Alapvető esztétikai fogalmak használata különböző műalkotások értékelésében. (Lehetségesé válik a beszéd a művészetről, illetve a művészi élményről.)	Szituációk (életük különböző területeiről) előadása, elemzése, megvitatása. Szokások. A kulturált magatartás gyakorlatai. Filmek megtekintése, múzeumlátogatás, az önálló vélemény megfogalmazásának tartalmi és formai elvárásai. Vitában való részvétel.	Elfogadja a másságot. Keresi az alkalmat az önkifejezésre. Keresi a művészi élményeket.

A „B” modulok felsorolása:

1. Énkép, önismeret, felkészülés a felnőttlét szerepeire
2. Hon- és népismeret
3. Európai azonosságtudat, egyetemes kultúra
4. Környezeti nevelés
5. Információs és kommunikációs kultúra
6. Ismeretek felhasználása különböző helyzetekben
7. Testi és lelki egészség

Kiemelt fejlesztési feladatok. Az „A” modulokhoz igény szerint kapcsolhatók, helyük változtatható.

1. Énkép, önismeret, felkészülés a felnőttlét szerepeire

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
9. évfolyam			
A reális önismeret fokozatos kialakítása. Az egyéni adottságok képességek, a megismerésen alapuló önismeret fejlesztése. Ennek alapján az individuális célok meghatározása.	Önismereti technikák. Az ember társadalmisága. Pszichés tulajdonságok. Alapvető etikai normák.	Az emberismeretre irányuló tevékenységek: élethelyzetek dramatikus bemutatása, irodalmi szemelvények elemzése etikai szempontból, konfliktusok megoldási lehetőségei, társak véleménye, együttműködés. Önelemzés: önmegfigyelés és kontrollálási képesség különböző helyzetekben. Az önkifejezés verbális és nem verbális lehetőségei.	A valósághoz híven mérlegeli önmaga lehetőségeit, erősíteni tudja erőnyeit, javítani hibáit. Döntéseiben alkalmazza az erkölcsi normákat. Megbecsül másokat, másoktól megköveteli önmaga megbecsülését. Képes megismerni és mérlegelni a lehetőségeket, tud különbséget tenni a vágyak és a realitások között.
10. évfolyam			
A tanulók további pályaválasztásának segítése.	A pályaválasztással kapcsolatos kulcskompetenciák.	A szociális és társadalmi kompetenciák fejlesztése szituációs gyakorlatokkal.	Felkészült az életpályája során várható pályamódosításokra.

2. Hon- és népismeret

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
9. évfolyam			
A közvetlen környezet és a tágabb régió kulturális hagyományainak és szokásainak megismerésével a nemzeti azonosságtudat erősítése.	Elődeink mindennapi életének tárgyi emlékei, írásos dokumentumai. Ünnepek, szokások (folytonosság és változás).	Egyéni gyűjtés a környezet kulturális hagyományaiból (albumkészítés). Tájházak, múzeumok meglátogatásához kapcsolódó feladatok (projektmunka). Dramatikus játékok (jelmezkészítés). Összehasonlító elemzések.	Megismerkedik lakókörnyezete, régiója kulturális értékeivel. Tevékenységeiben érvényesíti esztétikai igényét és ízlését.
10. évfolyam			
A nemzeti hagyományok, népi szokások iránti érdeklődés felkeltése, az értékek tudatosítása. A hagyományápolás iránti készség erősítése.	A munka világának tárgyi emlékei. A népi hagyomány, a polgári élet, a modern élet kulturális jellemzői.	Kézműves munkák készítése. Folklóralkotások megtanulása (népdal, ballada, mise, ünnephez kötődő szövegek). Munkafolyamatok leírása, régi eszközök bemutatása.	Érdeklődik népszokásaink, elődeink életmódja, kulturális örökségünk, nemzeti hagyományaink iránt.

3. Európai azonosságtudat, egyetemes kultúra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
9. évfolyam			
Az európai és a magyar kultúra közös gyökereinek felismerése, az identitás elmélyítése.	Az EU kialakulása, alkotmánya, intézményei. A magyar kultúra sajátos vonásai, megőrzésének szándéka és lehetősége.	EU-val kapcsolatos szövegek elemzései, értelmezései az internet, a könyvtárak és más információhordozók igénybevételével. Az európai és a magyar művészet, a nyelv, a történelem, a tudományos élet közös pontjainak megkeresése.	A nemzeti kultúra értékeit belehelyezi az európai kultúra összefüggésrendszerébe.
10. évfolyam			
Nyitottság és elfogadás az egyetemes emberi kultúra távolabbi világainak irányába.	Európán kívüli kultúrák: a másság elfogadása és megbecsülése.	Az eddigi tudás rendszerezése. Projekt módszer.	Megismerkedik az egyetemes emberi kultúra értékeivel.

4. Környezeti nevelés

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
9. évfolyam			
Környezettudatos magatartás, életvitel kialakítása. Felelős elkötelezettség erősítése az egyéni és a közös tettekben.	Eligazodás a természet és a környezet kapcsolatának társadalmi, jogi és gazdasági kérdéseiben. A környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek vállalása és jogok gyakorlása.	A környezet megismerésére irányuló tevékenységek: önálló és csoportos kutatómunka, elemi szintű elemzések. A véleményalkotás és a véleménykülönbségek kifejezésének megfelelő formái, alkalmazásuk, a vitakultúra fejlesztése. Együttműködést fejlesztő dramatikus játékok.	Képes bekapcsolódni a szűkebb és tágabb környezet értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Képes együttműködni a környezeti konfliktusok megoldásában.
10. évfolyam			
A kreatív, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	Eligazodás a természet és a környezet kapcsolatának társadalmi, jogi és gazdasági kérdéseiben. A környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek vállalása és jogok gyakorlása.	Közvetlen tapasztalatok felhasználása alapján megoldási lehetőségek, stratégiák készítése, projektmódszer alkalmazása.	Képes bekapcsolódni a szűkebb és tágabb környezet értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Képes együttműködni a környezeti konfliktusok megoldásában.

5. Információs és kommunikációs kultúra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
9. évfolyam			
Az információs és kommunikációs kultúra lehetőségeinek megismerése. Eligazodás az egyéni és a társadalmi érintkezés alapvető formái között. Az emberi kapcsolatokat, együttműködést segítő információk megtalálása és felhasználása.	Az információs és kommunikációs kultúra összetevői. Az anyanyelv tudatos és igényes használata.	A kritikai és kreatív olvasást fejlesztő gyakorlatok. Ismertetés, elemzés, magyarázat készítése a médiumok által közvetített információkról. Lényegkiemelés, igényelt információk keresése, szelektív felhasználása. Tömörítés szóban és írásban. Szerkesztés valós vagy kitalált adatok, információk felhasználásával.	Képes a hatékony tanulási technikák alkalmazására az ismeretszerzésben. Képes az információs világháló nyújtotta lehetőségek felhasználására az önálló ismeretszerzésben.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
10. évfolyam			
A megismerési képességek hangsúlyos fejlesztése.	Információcsere az idegen nyelvű, illetve különböző kultúrák között. Az elektromos média hatásmechanizmusának megismerése, eligazodás a médiumok világában.	Tapasztalatcsere, sikeres tanulási technikák bemutatása.	Értő módon használja a médiumokból származó információkat.

6. Ismeretek felhasználása különböző helyzetekben

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
9. évfolyam			
Gyakorlatszerzés az ismeretek különböző felhasználásában. A különböző munkafolyamatokhoz, tevékenységekhez az ismeretek kiválasztása és célszerű felhasználása.	Az ismeretek felhasználásának különböző lehetőségei. Különböző munkafolyamatok és tevékenységek feladattípusai.	Könyvtári feladatok végzése. Elektronikus könyvtár használatának gyakorlása. Különböző műveltségterületek feladattípusainak értelmezése és megoldása.	Gyakorlottan választja ki és rendszerezi a megadott szempontok szerint az ismereteket.
10. évfolyam			
Gyakorlatszerzés az ismeretek különböző felhasználásában. A különböző munkafolyamatokhoz, tevékenységekhez az ismeretek kiválasztása és célszerű felhasználása.	Az ismeretek felhasználásának különböző lehetőségei. Különböző munkafolyamatok és tevékenységek feladattípusai.	Könyvtári feladatok végzése. Elektronikus könyvtár használatának gyakorlása. Különböző műveltségterületek feladattípusainak értelmezése és megoldása.	Jártas a feladatok értelmezési és megoldási technikájának célszerű felhasználásában.

7. Testi és lelki egészség

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
9. évfolyam			
A diszharmonikus helyzetek feloldására való képesség fejlesztése. A kiegyensúlyozott életvitel iránti vágy erősítése. A szociális érzékenység fejlesztése.	Harmónia és diszharmonia művészi alkotásokban. Konfliktusra épülő művek megoldásai. Az elesettekről, kiszolgáltatottakról szóló irodalmi alkotások, tévéfilmek és dokumentumok.	Csoportos munka az együtt munkálkodás gyakorlására. Különböző művészeti irányzatokhoz tartozó alkotások megadott szempontok szerinti feldolgozása. Vita, disputa az egészséges életvitelről. Vetélkedő csapat- és egyéni részvétellel. Naplóírás.	Irodalmi alkotásokban felismeri és kritikusan megítéli a különböző életmodelleket. A különböző életmodellek elemeit beépíti saját személyiségébe. Segíti a társadalom perifériájára szorultakat. Sikeresen feloldja a konfliktusokat.

10. évfolyam			
A diszharmonikus helyzetek feloldására való képesség fejlesztése. A kiegyensúlyozott életvitel iránti vágy erősítése. A szociális érzékenység fejlesztése.	A családi élet, a barátság, a szerelem a művészetben és a mindennapokban.	Csoportos munka az együtt munkálkodás gyakorlására. Különböző művészeti irányzatokhoz tartozó alkotások megadott szempontok szerinti feldolgozása. Vita, disputa az egészséges életvitelről. Vetélkedő csapat- és egyéni részvétellel. Naplóírás.	Irodalmi alkotásokban felismeri és kritikusan megítéli a különböző életmodelleket. A különböző életmodellek elemeit beépíti saját személyiségébe. Segíti a társadalom perifériájára szorultakat. Sikeresen feloldja a konfliktusokat.

7. Az ellenőrzés és az értékelés módszerei

Az értékelés alapelveinek tekintjük, hogy a műveltségi alapvizsgáig a tanuló egyéni szintjéhez mérjük a teljesítményét. Különösen fontos ez a 9. évfolyamon. A szakiskolába belépő tanulók képesség- és tudásszintje nagyon különböző. Közöttük nagy számban vannak a személyiségükben is sérültek. Motivátlanságuk oka a jelenlegi iskolarendszerben és szociális körülményeikben keresendő.

Az anyanyelv tanítását feltétlenül megelőzi az év eleji mérés. Ennek a diagnosztikus mérésnek az eredménye lesz a továbbiakban az értékelés viszonyítási alapja.

A folyamatos értékelés egyrészt az addigi eredmények minősítését, másrészt a képességek fejlesztésének meghatározását teszi lehetővé.

Az értékelésben is vegyük figyelembe azt a tantervi alapelvet, hogy kompetenciákat kívánunk fejleszteni. Az ismeretek visszamondása helyett ezért a készségek és képességek egyéni fejlődésének mértékét értékeljük. A „mit”-ről a „hogyan”-ra kerül a hangsúly.

Egy-egy szóbeli vagy írásbeli szövegalkotási produkció tartalma és nyelvi formája nehezen választható el egymástól. Ilyenkor egy osztályzatban és rövid szövegben is kifejezhetjük véleményünket. Többnyire azonban a tartalom és a forma külön értékelendő. Egy irodalmi mű bemutatásakor nem kívánhatunk tankönyvistílusú, elmélyült esztétikai elemzést, de megkívánhatjuk a mondanivaló világos nyelvi formáját és az egyéni vélemény megfogalmazását. (Természetesen az irodalomról való beszéd nem lehetséges a szakszókincs minimális birtoklása nélkül.) Az ismeretek mennyisége helyett a kifejezés minőségét értékeljük. A nyelvi forma megítélése lehetőleg analitikusan történjék. Analitikus elemzésünk szempontjai: a szerkezet, a nyelvhelyesség, a nyelvhasználat és a nyelvi kreativitás.

A kommunikációs képesség értékelésekor az együttműködési készséget is figyeljük. Ezeknek a kompetenciáknak a megítélése közös produkciókban lehetséges: vitákban, szituációs gyakorlatokban, projektekben stb. Ilyenkor az egyéni értékelésbe bevonjuk a társakat is.

A tanár pedagógiai kultúrájának megfelelően sokféle értékelési móddal él. Tudjuk, hogy az értékelés nem a büntetés és nem a jutalmazás funkcióját tölti be, hanem az önértékelést és az önbecsülést fejlesztve ösztönöz a továbblépésre. A motiválás a pedagógia alapvető feladata, a motiváló értékelés a sikeres értékelés.

A számszerű vagy a szöveges értékelés egyaránt lehet jó módszer. Az eddigi tapasztalatok szerint a szakiskolások kb. fele 9. félévkor elégtelen minősítést kap. Megvizsgálandó, hogy a bukásokért az olvasás-írás technikai hiányossága mennyiben felelős. Valószínűleg a funkcionális analfabétaként szakiskolába lépőket szeptembertől januárig nem lehet felzárkóztatni. A félévi elégtelen a lemaradókat nem ösztönözné a további erőfeszítésekre, hanem a sodródást és a végső lemondást jelentené. Ezért ajánlott a félévi osztályozás helyett a szöveges értékelés.

8. A taneszköz kiválasztásának elvei

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket.

1. A tantermek kérdése a tanulásszervezés meghatározó eleme. Műveltségterületünkön az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tantermek padsora. Hagyományos berendezés esetén még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymásnak háttal ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tantermek átrendezését és kis tantermek bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Az iskolai könyvtár a magyar nyelv és irodalom tantárgy tanításának továbbra is a legfontosabb tere marad. Jó lenne, ha a szaktanteremben, ha az nincs, az osztályteremben is ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja a könyvtár egy részét. A médiatár önálló használatára feltétlenül meg kell tanítanunk diákjainkat. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük a csoportos, az egyéni és az önálló tanulás segítésére, tehát a tantermek berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai; auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök; tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök; oktatócsomagok, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja. Műveltségterületünkön a taneszközök minden fajtája megjelenhet, de természetesen a nyomtatott eszközök túlsúlya megmarad. Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítási, tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti a művészi élmények iránti fogékonyság kialakulását, de az olvasmányélmények elmélyítését is.

A tankönyvek kiválasztásakor semmiképpen se legyünk merevek az évfolyam meghatározásában, hiszen a 9. évfolyamosok szövegértési és szövegalkotási képessége sok esetben nem éri el a 9. évfolyamok „normáját”.

A képességszint döntsön tehát a taneszközök kiválasztásakor.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

Javaulatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A flexibilitás érdekében moduláris szerkezetű a tanterv.

Az „A” modulok kötelezőek, helyük, sorrendjük azonban indokolt esetben változtatható. Például a tanulásmodul előre is hozható. Miért tettük mégis a negyedik helyre? A tanulás alapvető feltétele a szövegértés és a szövegalkotás képességének bizonyos szintű birtoklása. Ha ezzel a tanulócsoporthat már rendelkezik, a tanulásmodul első helyre kerülhet.

A modulok az anyanyelvi képzés egyes színtereit nevezik meg, ezeken az órákon a képzés hangsúlyait határozzák meg. A nyelv azonban egységes rendszer, így minden órán minden területet fejlesztünk.

A nyelv és az irodalom szétválasztása sem indokolt. Például a szövegértési órákon az irodalmi szövegek sajátos nyelvi struktúráját, a szövegek jelentésének konnotációját is meg akarjuk érteni.

A „B” modulok önállóan kezelendők vagy az „A” modulokhoz részben vagy egészében kapcsolódók. Helyüket a szaktanár az igényeknek megfelelően döntheti el. Ezek, a NAT-ban kiemelt fejlesztési célok minden műveltségi területet érintenek, tehát tervezésük iskolai összmunkát igényel. A fejlesztés sikeres módszere lehet például a jól kiválasztott projektmódszer.

Ez érinthet egy kisebb csoportot, de akár az iskola egészét is.

A tanév első két hetére tervezett motivációs modul összeállítása a helyi igények és lehetőségek szerint történik. Az alapelvek és a technikai rendezés kérdésében iskolai konszenzusra van szükség.

Komplex célokat kíván megvalósítani az iskola ebben az időszakban: a kíváncsiság felkeltését, a tanulási kedv felébresztését, az önbecsülésen és a reális önértékelésen alapuló egyéni tanulás-tervezést, az iskolai sikertelenségek miatt kialakult frusztrációk oldását stb. Az egyes műveltségi területek más-más módszerrel, tevékenységgel élnek. Az anyanyelvi órákon a szituációs játékoktól a nyelvi játékokig vagy a képi és verbális lehetőségek együttes megtalálásáig sokféle módszerrel lehet célhoz érni.

A szakiskolások anyanyelvi kultúrája, irodalmi tájékozottsága nagymértékben heterogén. Ezért a tantervben megfogalmazottak rugalmasan értelmezendők a helyi sajátosságoknak, sőt az egyéni fejlettségi szintnek megfelelően.

Javaulatok:

- A tantervben megfogalmazott célok és feladatok a 9–10. évfolyamra szólnak. A tanár az igényeknek megfelelően bonthatja, ütemezheti a tartalmakat.
- Lehetséges az óraszámok növelése az iskolai megállapodás szerint (szabadsáv, szabad órakeret).
- Az ismeretanyag válogatása, mennyiségének meghatározása és ütemezése a szaktanár kompetenciája (kevés a megkötés).
- A képességfejlesztés sikere érdekében a pedagógiai módszerek, eszközök és a tanítás egyéb feltételeinek megújulása szükséges, melyhez az adott iskola elvi és anyagi támogatása a feltétel.
- A helyi tanterv összeállításakor az anyanyelvi képzés prioritása elengedhetetlen.
- Nem hagyható figyelmen kívül, hogy az anyanyelvi kompetenciák kialakításának sikere az oktatás valamennyi színterének összehangolt munkáján alapul.
- 9. évfolyamon a tantárgyi motiválás érdekében félévkor a számszerű osztályozás helyett a szöveges értékelés alkalmazása a javasolt.

- Az iskola (a program) biztosítja a szaktanárok képzését a tanulás szempontjából kulcsfontosságú speciális alapkészségek fejlesztése érdekében (az olvasástechnika tanításának módszertana, tanulási módszerek, önfejlesztő tréningek, drámapedagógia, projekt módszer stb.).
- Kiscsoportos oktatásra, illetve egyéni foglalkozásra kapjon órakeretet a magyartanár abban az iskolában, ahol erre szükség van.
- Legyen mód arra, hogy pszichológussal működhessen együtt a tanár, ha úgy ítéli meg, hogy ez szükséges.
- A megfelelő tankönyvek kiválasztása a helyi igények szerint történjék.
- A szakiskolai tanulók között a más iskolatípusokhoz képest több a hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényűek száma. Az ő felzárkóztatásukhoz a közoktatási törvény is biztosít bizonyos feltételeket (pl. hosszabb időkeret a képességfejlődésre). Élünk ezekkel a lehetőségekkel is!

MŰVÉSZETEK KERETTANTERV A SZAKISKOLÁK 9–10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A „Művészetek” műveltségi terület alapja a nemzeti és az egyetemes emberi kultúra, valamint a mindennapi élet, a tervezett-alakított környezet és a természet esztétikai jelentésekkel is bíró tartománya. E tág kultúraértelmezésből következően sokféle lehetőség adódik a tanulók számára sajátos megismerési módjainak, tevékenységeinek érvényesüléséhez.

E területek közös jellemzője értékközvetítő és értékörző mivoltuk, továbbá, hogy aktív befogadásra, sőt alkotásra készítetnek. A „Művészetek” műveltségterület tehát egyaránt fejleszti a teremtés és a létrehozás képességét, valamint a megismerés, a befogadás és a művészettel való együttélés, az esztétikai átélés képességeit.

A „Művészetek” műveltségi részterületei a „Rajz és vizuális kultúra”, az „Ének-zene”, a „Mozgó-képkultúra és médiaismeret”, valamint a „Tánc és dráma”¹.

Ezen tantárgyak mindegyike alkalmas a tanulók érzelmi fejlesztésére, önismeretük elmélyítésére, a társas kapcsolatok kialakítására. A tanár-diák, diák-diák együttműködés megteremtése kulcsa lehet az egész program sikerének. A művészeti tantárgyak lehetőséget biztosítanak arra, hogy érzelmi kötődés alakuljon ki, illetve közösségépítés valósuljon meg. Emellett a tanulók önmagukat adhatják, sikert érhetnek el, a művészetek által segítséget kaphatnak önmaguk felfedezéséhez, megtalálásához, ami az önértékelésük javulását eredményezheti. Tudományos kutatások bizonyítják, hogy a művészeti tevékenységben részt vevő diákok más tantárgyakban, a továbbtanulásban is eredményesebbek lesznek. Így szolgálhatja a „Művészetek” műveltségterület a diákok felzárkóztatását, felkészítését a szakképzésre, majd az egész életen keresztüli tanulásra.

A nevelésben betöltött szerepükkel egymás hatását erősítik ezek a területek. Mindegyik célja, hogy a művészetekről, mint az alkotás, a megismerés, a kommunikáció összetett formáiról élményszerű tapasztalatokat, ismereteket nyújtsanak. Ezáltal nagyban hozzájárulnak a legkülönbözőbb képességek fejlesztéséhez, a harmonikus személyiség kialakulásához.

Több műveltségi részterületnek is célja – a sajátos kifejezési eszközeivel kapcsolatos ismeretszerzés és képességfejlesztés mellett – a kultúra köznapi jelenségeinek kritikai feldolgozása, a legfontosabb kommunikációs módok tanulmányozása. Ily módon az órai tevékenységek kapcsolódhatnak művészi alkotásokhoz és a mindennapi élet megnyilvánulásaihoz egyaránt.

A különböző művészeti területekkel összefüggő gyakorlati tevékenységek, kreatív feladatok által az ismeretek élményszerűvé, a tanulók sajátjává válnak, segítik a mélyebb megismerést és fejlesztik a kreativitást. Céljuk a képességek fejlesztése, a szellemi, lelki tulajdonságok gyarapítása, az esztétikai fogékonyság, a fantázia, az érzékenység fokozása. A művészetekkel való foglalkozás hozzájárul az észlelés érzékenységének, a kifejezés árnyaltságának fejlesztéséhez.

A művészetek tanítása mással nem helyettesíthető módon járul hozzá a nemzeti és az európai azonosságtudat kialakításához, a kultúra hagyományos és mai értékeinek megismertetéséhez, közös élményanyaggal szolgálva az összetartozás érzésének erősítését. A művészeti örökség és a belőle kibontakozó kortárs művészetek megismertetésével a művészeti nevelés segítséget nyújt a fiataloknak, hogy saját koruk kultúrájában jobban eligazodjanak, felismerjék és becsüeljék a ma születő értékeket is. Más kultúrák értékeinek megismerése – a nemzeti és az európai kultúra mellett – fokozza a fiatalok nyitottságát, felkeltheti az új, a más iránti kíváncsiságukat, toleranciájukat.

¹ A „Tánc és dráma” műveltségi részterületből ebben a tantervi egységben az „Ének-zene” területéhez illeszkedően a „Tánc” kerül kidolgozásra. A „Dráma” rész – mint keressztanterv – a „Magyar nyelv és irodalom”-ban kerül kidolgozásra.

A helyi tantervekben a négy művészeti terület többféle módon jelenhet meg. Az „Ének-zene” és a „Rajz és vizuális kultúra” a **szabad sávban** kaphat helyet, a kiteljesedő NAT szellemében. A **„Rajz és vizuális kultúra”-nak kiemelkedő szerepe van a szakmai alapozásban, a szakképzésben és az élethosszig tartó tanulás előkészítésében**, ezért tanácsos a **szakmai alapozás órakeretéből** is időt biztosítani a kerettantervi program hatékony megvalósításához.

A „Tánc”, a „Mozgóképkultúra és médiaismeret” fejlesztési céljainak megvalósítására a **művészeti projektek** lesznek alkalmasak, melyeket a **tanulók által választható, maximum 4 órában** javasoljuk megvalósítani. Ezek olyan komplex, akár egész tanévben/középiskolában folytatható szabadidős foglalkozások, melyek közel hozzák a kultúrát a diákokhoz és segítenek a **szabadidő értelmes eltöltésében**, valamint elindíthatják és fejleszthetik a **szocializáció folyamatát, a közösségi létben való részvételt**.

Mindez azért fontos, mert az alkotás, alakítás, a mozgásbeli önkifejezés és az együttéklés olyan közös élményt nyújt, melynek talaján kibontakozhat a gyerekek kötődése iskolájukhoz, szűkebb közösségükhöz. A művészeti tantárgyakkal fejleszthető kultúráltság az, ami az egész életen át tartó tanulás iránti igényt képes kialakítani, és megteremti az ehhez szükséges produktív és kreatív képességeket.

A kötelező óraszám csökkentése növeli diákjaink szabadidejét, de ennek értelmes eltöltéséhez az iskoláknak a jelenleginél sokkal több támpontot kell nyújtania, programokat kell szolgáltatnia. **E valós szükségletek kielégítéséhez járulhatnak hozzá eredményesen a „Művészetek” műveltségterület keretében tervezett személyiségfejlesztő projektek.** A hatékony művészeti nevelés a többi műveltségi területtel összefonódó közös projektekben is megjelenhet az iskolai gyakorlatban. Ezek a produktív, komplex tevékenységek a tanulók érdeklődésére számot tartó tervezéssel eredményes eszközei lehetnek a kulcskompetenciák fejlesztésének is.

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA KERETTANTERV A SZAKISKOLÁK 9–10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A „Rajz és vizuális kultúra” tanításának kiemelt szerepe van a szakiskolák 9–10. osztályában. Moduljainak hatékony megvalósítása hozzásegítheti a tanulókat ahhoz, hogy könnyebben megbirkózzanak közismereti alapismereteik hiányosságaival. E tantárgy nagymértékben hozzájárul a szakképzés megalapozásához szükséges ismeretek, készségek megszerzéséhez is. Mindezek mellett a vizuális kompetenciák megszerzése szükséges lesz az átképzésekhez, az élethosszig tartó tanuláshoz is.

A „Rajz és vizuális kultúra” tanulása segít a tanulóknak:

- Az alapvető megfigyelési és ábrázolási készségek kialakításában, gyakorlásában.
- A vizuális memória, a koncentrált figyelem edzése által a **tanulási képességek fejlesztésében**.
- A vizuális kommunikáció értelmezésében: a képi közlés és a képi üzenetek olvasási, értelmezési képességeinek elsajátításában, mely képességek minden tantárgy elsajátításához szükségesek.
- A közismereti és szakmai tantárgyakban előforduló ábrázolások megértésében, létrehozásában.
- A pozitív énkép formálásában, az önismeretet elmélyítésében, az érzelmi élet gazdagításában.
- A produktív életszemlélet kialakításában.
- Az eligazodásban a mindennapi élet és a médiumok pergő, túlszűfolt képi világában.
- Az értékszemléletük és környezettudatosságuk kialakításában. A vizuális kulturáltság elemei nélkülözhetetlen összetevői a jól képzett szakmunkás egyéniségének, bármely szakterületen.

A műszaki ábrázolást hagyományosan oktató szakmákban a „Rajz és vizuális kultúra” segít a fentiek mellett:

- A műszaki ábrázolások problémakörének hatékony előkészítésében.
- A szakmai tantárgyak speciális ábrázolási eljárásainak megértésében, készítésében.
- Mindenféle produktív (alkotó-alakító) tevékenységben, az anyag-funkció-forma és technika harmonikus egységének megértésében.

A szabadkézi és műszaki rajz igényű szakmák elsajátítása során a fentiek mellett „A rajz és vizuális kultúra” segít:

- A művészet-, stílus-, tárgy-, ipar- és kultúrtörténeti érdekességek megismertetése révén a szakma iránti tisztelet, elhivatottság kialakításában.
- A gyakorlati munka végzésében (kézügyesség, a manipulációs képességek, mozgáskoordináció). Egyszerű, személyes igényeknek megfelelő tárgy tervezése, készítése során sok tapasztalat szerezhető az anyagok tulajdonságairól, az eszközök használatáról, melyre a tananyag komplex, tevékenységközpontú feldolgozása során számos alkalom kínálkozik.

Az egyes modulok több szinten és irányban is hatnak:

- művészettörténeti háttér, kapcsolódik a történelemhez, stílustörténethez
- a történelmi korokra jellemző ábrázolási módok egy bizonyos fejlődési utat modelleznek, melynek hatására fejlődés érhető el a rajzolásban
- a feladatok irányát a tanuló korosztály érdeklődési köréhez igazítottuk, melyek a megvalósítást ösztönzik (ötlet > tevékenység > tanulás)

- a feladatok alkalmasak az egyes **szakmacsoportok igényei szerinti változatok** kidolgozására, illetve ezek szerinti folytatásra, közös projektfeladatok kidolgozására, melyeket az összeállított forrásanyagok is segítenek.

2. A „Rajz és vizuális kultúra” tanításának célja

A tantárgyi modulok tanításának legfőbb törekvése, hogy a vizuális esztétikai nevelés sajátos, mással nem pótolható eszközeivel járuljon hozzá a fiatalok **személyiségének formálásához, szocializációjukhoz, érzelmi életük, humánus érték szemléletük** kialakításához. Legfontosabb célkitűzése, hogy a leendő szakmunkások általános iskolából hozott vizuális-esztétikai műveltségének alapelemeit **összerendezze és megszilárdítsa**. Ezen belül kettős képességfejlesztési feladata van:

- a vizuális **megismerő** és esztétikai **befogadóképességük** fejlesztése, egyéni karakterű **kreatív és produktív** képességeik kibontakoztatása
- a szakmatanulás szándékát és az információs társadalom elvárásait is figyelembe vevő jártasság kialakítása a **vizuális kommunikáció** alapvető ismeretköreiben, képességeiben.

A tantárgyi munka feladata, hogy

- gyakoroltassa az irányított megfigyelésen, elemzésen alapuló ábrázolást, a „rajzolva tanulás” alapvető módjait és eljárásait,
- biztosítsa a fiatalok számára a képi önkifejezés lehetőségét, az alkotó-alakító tevékenység élményeivel járuljon hozzá énképük, önértékelésük formálódásához,
- megalapozza a személyes érdeklődésre épülő esztétikai befogadói törekvésük motivációit, attitűdjeit; megismertesse őket a képzőművészet és a tárgyalkotó művészetek történeti és kortársi törekvéseit reprezentáló egyes alkotásokkal és alkotókkal, a fotó- és filmművészet létrejöttének előzményeivel,
- fedeztesse fel a szülőföldi környezet művészeti értékeit, kulturális örökségét,
- tanítsa az egyetemes vizuális nyelv legalapvetőbb szabályait, a képi közlés és kifejezés leggyakrabban használt módjait; látvány-értelmező és képolvasó készségeket alakítson ki.

Mindezekkel járuljon hozzá a 10. évfolyam végére önmaguk és a látható világ viszonyáról való gondolkodás, a vizuális információszerzés és közlés mindennapi életben hasznosítható és szakirányban továbbfejleszthető alapvető képességeinek kialakulásához, tudás, ismeret birtoklásához, ízlés kiműveléséhez.

3. Kompetenciaszintek

3.1. Alapkompetenciák

A tanuló

- legyen képes önálló szabadkézi vázolásra, vázlatkészítésre látvány után, illetve elképzelés szerint,
- ismerje a festékszín keverésének módját,
- legyen jártas a rajzolás, festés, színezés, vegyes technikák alkalmazásában (technikai készségek),
- ismerje a rajzeszközöket és a modellezéshez, tárgyalkotáshoz szükséges alapszerszámokat,
- legyen képes a rajzeszközöket és alapszerszámokat önállóan használni,

- ismerje a rajzeszközök és alapszerszámok használatának balesetvédelmi és környezetvédelmi szabályait,
- segítséggel tervezzen, végezzen képzeleti munkát tanárra, szakirodalomra, internetre támaszkodva,
- legyen képes tárgyalásra saját igények és elképzelések szerint, segítséggel,
- ismerjen köznapi (tárgyalásra, modellezésre használatos) anyagokat, tulajdonságaikat, alakítási módjaikat, hulladékaik környezetre gyakorolt hatását,
- legyen képes vizuális észleléseit önállóan, verbálisan is megfogalmazni, (tanári, szakirodalmi, internetes),
- legyen képes (esetenként segítséggel) a verbális információkat vizuálisan megjeleníteni,
- ismerje a tárgyszervezés lépéseit,
- tudja értelmezni a mindennapi életben előforduló rajzos terméktájékoztatók tartalmát.

3.2. Kiegészítő kompetenciák

A tanuló

- legyen képes a tárgyak nézeteit ábrázolni²,
- ismerje fel az egyes ábrázolási módokat (látszati, vetületi, axonometrikus),
- legyen képes nézeti rajzokból rekonstruálni a térbeli látványt,
- tudja besorolni a képzőművészeti alkotásokat műfajuk szerint: szobrászat, festészet, grafika, építőművészet, iparművészet, fotóművészet,
- tudja párosítani a művészettörténet fő korszakait a történelmi korokkal,
- tudja besorolni a megismert kiemelkedő alkotásokat a fő művészettörténelmi korszakokba.

4. Kiemelt fejlesztési feladatok

- KO Kommunikáció
- LÉ Lényegkiemelés
- ÉL Életvezetés
- EG Együttműködés
- PR Problémamegoldás
- NA Narratív képességek
- DÖ Döntési képesség
- SZ Szabálykövetés
- KR Kritikai gondolkodás
- KI Komplex információk kezelése

A NAT 2003 kiemelt fejlesztési feladatai

- HO Hon- és népismeret
- EU Európai azonosságtudat
- KÖ Környezeti nevelés
- IK Információs és kommunikációs kultúra

² Az első három alapkompentencia fejlesztése a műszaki rajzbeli képzéssel közösen történik.

- TL Testi és lelki egészség
- TA Tanulás
- PO Pályaorientáció

5. A 9–10. évfolyam tanterve

A tanterv művészettörténeti korszakokra felfűzött modulokból épül fel, melyek mindegyikéhez kapcsolódik egy-egy vizuális problémakör. Ezért a modulok – elsősorban a történeti rész szempontjából – kötött sorrendűek. A vizuális problémák mindig az egyszerűtől a bonyolultabb felé haladó feladatok segítségével dolgozandók fel, így ebből a szempontból is tanácsos a sorrendet tartani. Az „A” **alapvető modulok** a téma minimálisan szükséges mélységű feldolgozásával **heti egy órában** képzelhetők el.

Lehetséges a modulsor egyes – a szakmai alapozás vagy a közismereti tárgyak valamelyikéhez kapcsolódó problémakör – elemeinek elmélyültebb feldolgozása, így **kiegészítő, „B” modulrészek** rendelhetők ezekhez. **Ebben az esetben megfelelő óraszámot kell biztosítani a szakmai alapozás órakeretéből**, a megvalósíthatóság érdekében: heti két órát. Olyan modulrészek is találhatók a programban, melyek a műszaki rajzhoz kapcsolhatóak, itt a helyi tantervben **kereszttantervi** megoldásokat kell kidolgozni.

Sorszám	Modul neve	Típusa	Óraszám	Típusa	Óraszám
Múra 9/1	Bevezetés. Alapvető művészeti műfajok	„A” alapvető	4 óra	„A+B”	4 óra
Múra 9/2	Vonal, folt. Jel, jelkép. A művészetek kezdetei	„A” alapvető	6 óra	„A+B”	10 óra
Múra 9/3	Nézetek – vetületek – térbeliség – mozgás – téralakítás. Az ókor domináns vizuális kifejezőeszközeinek alapelemei	„A” alapvető	6 óra	„A+B”	12 óra
Múra 9/4	Ábrázolási konvenciók tapasztalati megközelítése. Koraközépkor – román stílus	„A” alapvető	4 óra	„A+B”	8 óra
Múra 9/5	Honfoglaláskor tárgykultúrája. A magyar népművészet honfoglalás kori gyökerei	„A” alapvető	4 óra	„A+B”	14 óra
Múra 9/6	A gótikus stílus hatása a művészetekre, divatra, tárgykultúrára, iparra. Építészeti újítások a gótikában	„A” alapvető	4 óra	„A+B”	8 óra
Múra 9/7	A perspektivikus ábrázolás. A térillúziók létrehozásának kiteljesedése a reneszánszban	„A” alapvető	6 óra	„A+B”	12 óra
Múra 9/8	Rendszerezés	„A” alapvető	3 óra	„A+B”	4 óra
Múra 10/1	Ráhangolódás, a tantárgy éves feladatainak ismertetése	„A” alapvető	2 óra	„A+B”	2 óra
Múra 10/2	Természetesség - mesterségesen. A játékos barokk	„A” alapvető	4 óra	„A+B”	8 óra
Múra 10/3	A valóság színesben és fekete-fehérben. A 19. század „izmusai” és a fotográfia	„A” alapvető	10 óra	„A+B”	20 óra
Múra 10/4	A tudatos formatervezés születése a szecesszióban	„A” alapvető	4 óra	„A+B”	8 óra
Múra 10/5	„Modern idők”. A 20. század művészete, film, ipari formatervezés	„A” alapvető	8 óra	„A+B”	16 óra

Sorszám	Modul neve	Típusa	Óraszám	Típusa	Óraszám
Múra 10/6	Eligazodás a jelenben, a vizuális információk tengerében	„A” alapvető	6 óra	„A+B”	14 óra
Múra 10/7	Rendszerezés, felkészülés az alapvizsgára	„A” alapvető	3 óra	„A+B”	4 óra
	Óraszámjavaslat 9–10. évfolyamon összesen	„A” alapvető	72 óra	„A+B”	144 óra

6. A 9. évfolyam tanterve

1. Múra 9/1. Bevezetés. Alapvető művészeti műfajok, 4 óra („A” és „B”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Érdeklődés felkeltése, szocializáció, közösségépítés A helyes önértékelés és egymás különbözőségeinek elfogadása A általános iskolából magukkal hozott vizuális-esztétikai műveltség alapelemeinek összerendezése EG, SZ	A tantárgy alapvető célkitűzéseinek, és az egyéni képességek, teljesítmények szerinti értékelés szempontjainak ismertetése A vizuális nyelv alapelemeinek, a kifejezés eszközeinek rendszerezése A művészeti ágak és műfajok	A tantárgyi munka rendjének kialakítása, érdeklődési körök felmérése A vizuális nyelv alapelemeinek és a művészeti műfajok közös rendszerezése az általános iskolai tanulmányok alapján	Munkarend kialakítása közös érdekek és a műhelyjellegű munka igényei szerint Az általános iskolában tanult tananyag emlékezteti felidézése

2. Múra 9/2. Vonal, jel, jelképek. A művészet kezdetei, 6 óra („A”); 10 óra („A+B”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Személyiség formálása, az önismeret fejlesztése A képi közlés és kifejezés, a vonalas síkábrázolás képességének gyakorlása a legjellemzőbb nézetből Jelek, jelképek képi nyelvének megértése Redukciós képesség fejlesztése KR, ÉL, LÉ, HO	Őskori művészeti alkotások megfigyelése, ezek elemzése alapján vonalas, kontúros ábrázolás Legjellemzőbb nézet kiválasztása Őskori művészet színvilága Díszítmények fajtái: organikus, geometrikus A téma feldolgozásához Európán kívüli természeti népek kultúrája is kiváló kiindulást nyújt (Példák választhatók az Európán kívüli természeti népek kultúrájából, alkotásaiból is!)	Geometrikus díszítmények tervezése Amulettkészítés (tervtől a valóságos tárgykészítésig) Testfestési terv készítése Maszk készítése (rajzban vagy valóságosan)	Törekedjék a tanuló saját színvonalának megfelelő képi önkifejezésre Élje át az alkotó-alakító tevékenység örömet Tudjon osztozni a közösen végzett munka élményében Jellemezze egyéni karakterű produktív és lehetőleg kreatív teljesítmény is Mutasson toleranciát mások eltérő teljesítményei, ízlésvilága iránt Egészséges önkritikára törekvés jellemezze

3. Múra 9/3. Nézetek – vetületek – térbeliség – mozgás – téralakítás.

Az ókor domináns vizuális kifejezőeszközeinek alapelemei, 6 óra („A”); 12 óra („A+B”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Esztétikai befogadóképesség A képi közlés és kifejezés legfontosabb síkbeli és térbeli kifejezőeszközeinek gazdagítása Jellemző nézetek kiválasztásának képessége Alapszínek alkalmazásának képessége Alkotó-alakító tevékenység képessége KO, LÉ, PR, TA	Az ókori Egyiptom művészete A legjellemzőbb nézetek szerinti ábrázolás, a vetületi ábrázolás megértésének megalapozása Alapszínek alkalmazása, színek jelentése A térbeliség és időbeliség ábrázolása Nagyítás, kicsinyítés négyzethálójával A görög emberábrázolás: szobrászat, vázafestészet mozgásábrázolása, téri kifejezőeszközei A római kori térábrázolás fejlődése Az ókori építészet jelentős technikai megoldásai	Árnykép készítése valós méretekben egész alakról, egyiptomi stílusban, négyzethálós felosztással (csoportmunka) Méretarányos kicsinyítés Az alak kiegészítése jellemző részletekkel, öltözékekkel, frizurával, festése alapszínekkel (egyéni munka) Görög öltözékek megfigyelése vázafestményeken, szobrokon, vázlatok készítése Ruhák szabásmintájának rekonstruálása, majd modellezése, beöltözés (csoportmunka) Jellemző görög textilminták, építészeti elemek rajzolása, majd mintatervezés, nyomott mintás anyagok készítése A római kori térábrázolási mód vizsgálata, majd összevetése az axonometrikus ábrázolással A hasonlóság felismerése Képzleti munka	Fejlődjön a vázolóképesség, színhasználat, alkotó-alakító tevékenység Alapozza meg az ókori sík és térábrázolás elemzése a műszaki-vetületi és axonometrikus ábrázolások könnyebb megértését

**4. Múra 9/4. Ábrázolási konvenciók tapasztalati megközelítése.
Koraközépkor – román stílus, 4 óra („A”); 8 óra („A+B”)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Szóbeli kifejezőképesség fejlesztése a műalkotások által keltett érzelmek megfogalmazásával A „képolvasó” képesség fejlesztése A képi ábrázolás kompozíciós elemeinek felismerése, alkalmazása Egyazon téma többféle módon való megjelenítésének képessége (pl.: makett és ábrázolásai) LÉ, NA, TA	A román stílus általános jellemzőinek megismerése a különböző művészeti ágakban A román kori ábrázolás: a szigorú ikonográfia, térleképezési próbálkozások, elbeszélő jelleg A román kori építmények szerkezete: épülettípusok, jellegzetes térlefedési módok, alaprajz Makett tervezése Különböző makett-típusok Távlati rajz, nézeti rajzok, alaprajz készítése	Képregény készítése Szóban előadott (olvasott) történet, cselekmény egyes jellemző mozzanatainak megrajzolása (Ábrázolják a történet szereplőit azonos, felismerhető részletekkel, a cselekmény szerint mozgatva, változó helyszíneken) Agyag makett készítése tömörszerű vagy síklapokból összeállítva Modell készítése kartonból is, tipikus román kori templomról, várról megadott alaprajz, nézeti rajz alapján Látszati rajzok, nézeti rajzok készítése a maketről szabadkézzel Alaprajz szerkesztése méretvételrel	Ismerjék a korra jellemző legalapvetőbb épülettípusokat, építészeti elemeket Alkalmazzák a síkleképezés módját, jellegét Alkalmazzák a különböző ábrázolási konvenciókat tapasztalati úton, tanári segítséggel

**5. Múra 9/5. Honfoglaláskor tárgykultúrája.
A magyar népművészet honfoglalás kori gyökerei, 4 óra („A”); 14 óra („A+B”)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Alkotó-alakító tevékenység, egyéni karakterű kreatív és produktív képességek kibontakoztatása Az anyag – funkció – forma – alkalmas technika összefüggéseinek felfedezése Tárgykészítési képesség Személyes érdeklődés kialakítása a szülőföld kulturális öröksége iránt PR, DÖ, SZ, HO	Honfoglalás kori és pásztorművészeti példák megismerése A tarsolylemezek őseink hitvilágát tükröző motívumokkal díszített mintáinak szerkezete A díszítmények fémműves technikákkal kivitelezett, de egyéb – textil, bőrdíszítési módokra utaló részletei A honfoglalás kori tárgyak szerkezeti felépítésére utaló, a pásztorművészetben a 20. századig fellelhető jellegzetességek	A díszítmények szerkezeti felépítésének tanulmányozása Önálló tervezés az ismert példák alapján: többféle szerkezeti felépítésű minta megalkotása (lehet papírkivágással, rajzzal, sablonnal, számítógéppel) Projektfeladat: saját övtarsolyuk megtervezése (használati igény leírása, vázlatvariációk, kidolgozott látvány és szerkezeti rajzok, szabásminták), majd a tárgy makettjének vagy magának a tárgynak az elkészítése	Szerezzenek tapasztalatot a díszítmények mintakövető vagy kreatív rajzolásában Tudjanak sablonok segítségével önállóan létrehozni variálható mintákat A makett vagy tárgykészítésnél törekedjenek a kreatív anyaghasználatra, előre tervezzék meg a készítés sorrendjét is (a tévedés megengedett)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		(A projektfeladat több szinten megoldható, a részfeladatok meghatározása a tanulók képességeinek megfelelően történjen.)	

6. Múra 9/6. A gótikus stílus hatása a művészetekre, divatra, tárgykultúrára, iparra. Építészeti újítások a gótikában, 4 óra („A”); 8 óra („A+B”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Vizuális megismerő és esztétikai befogadó (látványértelmező és képolvás) képesség fejlesztése A műalkotások által keltett érzelmek, gondolatok szóbeli kifejezése Emberábrázolási kísérletek Alkotó-alakító tevékenység fejlesztése a korra jellemző betű és írásfajták megismerése nyomán Igényes, pontos munkavégzés, megfelelő gazdaságos eszköz és anyaghasználat képességének fejlesztése PR, NA, HO, EU	Szerkezeti újítások a gótika hangsúlyos műfajában, az építészetben (támfalak, támpillérek) Az egyházi és világi építészet kiegyensúlyozottsága A gótikus ólomüveg ablakok stilizált motívumai A városiasodás eredménye: az ipar differenciáltabbá válása, a divat, a kereskedelem előtérbe kerülése Az írásbeliség terjedése A vizuális arculat (cégér, embléma, logó, védjegy)	Gótikus emberábrázolás megfigyelése, majd saját próbálkozás Rózsablatok vagy adott témájú ólomüveg ablak tervezése (szerkezet, stilizált formák) Papírkivágással, színes papírok, esetleg fóliák segítségével átvilágítható „mű” létrehozása A saját leendő szakma, tervezett vállalkozás vizuális arculatának megtervezése: cégér, embléma, logó, védjegy (vázlatos tervek, makett, kidolgozott látványrajz, betűtervezés) (A feladatmegoldásokhoz alkalmazhatók számítógépes programok is.)	Ismerjék fel a térlefedés újdonságait, a gótikus stílus alapvető jellemvonásait egy-egy művészeti ágban, képek alapján (kerüljenek előtérbe magyar példák) A tárgytervezésben (cégér stb.) idézzék fel és törekedjenek alkalmazni a jelképekkel kapcsolatban tanult lényegsűrítést Kísérletezzenek hagyományos vagy számítógépes megoldásokkal

7. Múra 9/7. A perspektivikus ábrázolás. Térillúziók létrehozásának kiteljesedése a reneszánszban, 6 óra („A”); 12 óra („A+B”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az ábrázolási konvenciók és ábrázolás-technikai eljárások alkalmazása, a törvényszerűségek megismerésével Szóbeli kifejezőképesség fejlesztése a műalkotások által keltett érzelmek, gondolatok közlésével	A reneszánsz különféle művészeti műfajainak alapvető jellemzői A perspektivikus (távlati) ábrázolás törvényszerűségei A látvány perspektivikus leképezésének segédeszközei: camera obscura, négyzethálós nézőkeret	Rendszerezés: a valóságos tér leképezésének törvényszerűségei a tapasztalatok alapján – közös összegző tevékenység Kísérletezés a camera obscurával, nézőkerettel: majd fotó vagy rajz készítése	Ismerjék fel a reneszánsz művészet alapvető vonásait Fejlődjön a tanulók vázolóképesége Ismerjék fel tapasztalati úton a perspektivikus ábrázolás törvényszerűségeit, alkalmazzák munkáikban

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az irányított megfigyelésen, elemzésen alapuló ábrázolási képesség fejlesztése LÉ, KI EU	A tónusos tanulmányrajz	Egyszerű mértani testek perspektivikus ábrázolása szerkesztéssel Csendélet, szobarészlet, épület stb. rajzolása, tónusos tanulmányrajzok készítése	Fejlődjön a természet utáni rajzolási képesség, melyet a tanár irányított megfigyeléssel segít

8. Múra 9/8. Rendszerezés, 3 óra („A”); 4 óra („A+B”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A vizuális-esztétikai ismeretek alapelemeinek rendszerezése, megszilárdítása KO, LÉ, EG	Az év közben végzett feladatok áttekintése, lényeges tanulságok összegyűjtése A 9. évfolyam tananyagát összefoglaló ellenőrző feladatlap megoldása	Kiállítás rendezése minden tanuló legsikerültebb munkáiból A teljesítmények közös összefoglaló szóbeli értékelése	Képek alapján ismerjék fel a tárgyalta művészettörténeti korszakok főbb művészeti ágait, műfajait Alkalmazzák a tanult ábrázolási konvenciókat és ábrázolás-technikai eljárásokat Legyenek képesek felfedezni, szóban elemezni saját munkáikban a fejlődést

7. A 10. évfolyam tanterve

1. Múra 10/1. Ráhangolódás, a tantárgy éves feladatainak ismertetése, 2 óra („A”, „A+B”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Érdeklődés felkeltése, egyéni és közösségi igények összehangolása, egymás különbözőségeinek elfogadása EG, DÖ, SZ, KR	Alapvető célkitűzések ismertetése, a tantárgyi munka rendjének megbeszélése, tanulói igények felmérése, előzetes információk az alapvizsgáról A 9. évfolyamon tanult legfontosabb vizuális tudáselemek felidézése	Megbeszélés, problémák és javaslatok rögzítése (tanár, diákok), majd a megállapodás szerinti munkarend szabályainak írásos rögzítése a füzetekbe Ismétlő feladatlap megoldása	Alakuljon ki együttműködésre kész tanulóközösség, legyenek képesek kulturált vitakészséget gyakorolni Ismerjék fel a képek által kifejezett tudáselemeket

**2. Múra 10/2. Természetesség – mesterségesen.
A játékos barokk, 4 óra („A”); 8 óra („A+B”)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Gyakorlottság növelése a képi közlés és kifejezés leghasználatosabb módjaiban Az érzelmek, gondolatok verbális kifejezőképességének fejlesztése a kompozíció fajtáinak megfigyelése alapján A megfigyelő, vázoló képesség fejlesztése; a tárgykészítés, alkotó-alakító tevékenység kapcsán térlátás fejlesztése KO, PR, HO	A barokk kor műalkotásainak bemutatása elsősorban magyarországi példák alapján Az eddigiektől eltérő átlós komponálási mód Színek térhatása, optikai csalódások, fény-árnyék fontos szerepének hangsúlyozása az ábrázolásban	Tárgyak, csendéletek tónusos rajzolása, festése Nyomhagyás A „mozgóképek” előállítás, a mozgás fázisainak megrajzolásával „megmozduló” ábrák készítése: fázisrajzok készítése, majd felragasztása Így létrehozható mozgóképek készítése: „életkerék” = zootrop kerék, kör alakú, vagy hengeres formájú; pörgethető füzet; átmérő körül forgatható kétfázisú ábra Fázisrajzok készítése mértani testek határoló lapjainak fokozatos lebontásával a mozgás érzékeltetésére (térből síkba forgatva, majd síkból térbe visszaállítva látható a test) Színkerék készítése a színkeverések optikai tapasztalatainak megszerzésére	Alakuljon ki a tanulóknál gyakorlottabb vázoló képesség, színhasználat Észrevehetően fejlődjenek irányított megfigyelőképességük, valamint legyenek bátrabbak az ezzel kapcsolatos verbális és érzelmi megnyilatkozásokban Gyarapodjanak személyes tapasztalataik a játékos feladatok kapcsán a tárgykészítésben Mutassanak érdeklődést a mozgóképkultúra iránt Fejlődjenek térlátásuk gyakorlati feladatok segítségével

**3. Múra 10/3. A valóság színesben és fekete-fehérben.
A XIX. század „izmusai” és a fotográfia, 10 óra („A”); 20 óra („A+B”)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Fejlődjön a képi közlés és kifejezés legfontosabb síkbeli és térbeli kifejezőeszközeinek, hatáselemeinek használata Érzékenység kialakítása a színek érzelmi, hangulati, tér-érzékelítő hatásaira A bátor, de látványokra érzékeny tanulók vizuális képességeinek fejlesztése	A század első felének jelentős stílusai a klasszicizmus és realizmus (lokálszínek, szimmetria, antik elemek) Színkontrasztok kompozíciós és térhatásai A század második fele: az impresszionisták újításai (színek dominanciája, valörök, reflexek, színkontrasztok, melyek a tér leképezésének	Színkeverési gyakorlatok Hangulatokat kifejező színes képek alkotása Zene és színek hangulati összefüggései: színek kotta készítése Kísérletezés karikatúrák, portrék rajzolásával A fotográfia bevezető feladatai: árnykép-rajzolás, fotogramok létrehozása, kivetíthető „szendvics-dia” készítése	Törekedjenek saját érzelmek, hangulatok megjelenítésére, mozgásábrázolásra munkáikban Legyenek képesek a véletlen, szubjektív hatások szóbeli és vizuális feldolgozására Fejlődjön a színhasználat, esetkezelés, modulált felületek létrehozása, legyen tudatosabb

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
a fotográfia segítségével Önkifejezés képességének fejlesztése KO, EG, PR	új útját mutatják) A fotográfia, mint a valóság egyre tökéletesebb mását rögzítő eszköz, nagy kihívás a festőknek	(a két üveglap közé szorítható képelemekből) vagy fényt kapott negatív filmből karcolással képrajzolás, diaüvegre festés, cianotípia készítése Digitális fényképezőgép használata, számítógépes programok megismerése	komponálás Fejlődjön ki érdeklődés a fotográfia kifejezőeszközei és a digitális technika iránt

**4. Múra 10/4. A tudatos formatervezés születése a szecesszióban,
4 óra („A”); 8 óra („A+B”)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Alakuljon ki az egyszerűsítés (stilizálás) képessége Formálódjon a tanulók tárgy-használati és a tárgyak esztétikai értékeit elemző képessége Egyre tudatosabban legyenek képesek alkalmazni a tárgytervezés során az anyag – funkció – forma és technika összefüggéseit DÖ, SZ, KR, KI, HO, EU, PO	A szecesszió, mint az utolsó egységes stílus a tárgykultúra dominanciájával Az etnográfia kiteljesedése, afrikai, ázsiai kultúrák erőteljes hatása a főleg ornamentális díszítőműveket alkalmazó, Európa-szerte eltérő formavilágú helyi stílusváltozatokra Motívum, minta, díszítőmű Természeti formák stilizálása Arculattervezés területei	Tanulmányrajzok készítése természeti formákról, stilizálás, mintaelemek tervezése Díszítőművek tervezése, alkalmazása a tárgykészítésnél (boríték, levélpapír, dosszié, névjegy, pólón, kendőn megjelenő minta) Sokszorozás dűcos nyomtatással, szitával, cianotípiával Egységes „arculattervezés” szakmai területen (hirdetés, reklám)	Alkalmazzák a mintasokszorozás különféle technikáit Törekedjenek a pontos, tiszta, rendezett munkára Fejlődjön egyéniségük, érdeklődési körük, tudják ezeket kifejezni Érdeklődjenek választandó szakmájuk iránt, legyenek konkrét elképzeléseik e területről

5. Múra 10/5. „Modern idők”.

A XX. század művészete, film, ipari formatervezés, 8 óra („A”); 16 óra („A+B”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az analízáló-szintetizáló gondolkodásmód és a formák redukáló képességének fejlesztése Személyes érdeklődés felkeltése az ipari formatervezés kérdéskörével kapcsolatban, esetenként saját választott szakmájuk vonatkozásában DÖ, KI, EU, KÖ, TL	A forma egyszerűsítése, összevonása, kiemelése Az „áramvonalasság” mint a kor jellemző törekvése az ipari formatervezésben (Bauhaus szerepe) A film megjelenésének és a törzsi művészet felfedezésének hatása a század művészetére Mozgásábrázolás (expresszionizmus, futurizmus, kubizmus stb.)	Természeti formák, tárgyak ábrázolása a formák redukálásával, színfoltokkal Egy kedvenc tárgy vetületeinek lerajzolása, kivágása, a darabokból egységes kompozíció szervezése (önkifejezés, saját színek alkalmazása) Mindennapi használati tárgyak szóbeli elemzése	Legyenek képesek környezetük elemzésére, esztétikai, használhatósági szempontból tudjanak javaslatot tenni a jobbítására

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
	Mindennapi tárgyaink Csomagolás	Részletrajzok, metszetrajzok készítése Az elemzett tárgy elkészítésének megtervezése Ötletek gyűjtése a tárgyak használhatóbbá tételéhez (vázlatok készítésével) Tárgytervezés a mindennapokra	

**6. Múra 10/6. Eligazodás a jelenben, a vizuális információk tengerében,
6 óra („A”); 14 óra („A+B”)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Fejlődjön a képi közlés és kifejezés, a látványértelmező és képolvásó képesség leghasználatosabb módjainak alkalmazási képessége A vizuális információszerzés és közlés képessége a digitális világban KO, KR, KI, EU, TA, PO	Médiumok üzenete a mozitól a tévéig Különbség és összefüggés a nyomtatott sajtó, videó, tévé és a hálózati kommunikáció között A műszaki és a mindennapi élet vizuális kommunikációs nyelve A nagy teret nyert digitális fotótechnika hatása a tömegkultúrára	Működési rajzok, termékismertető, képes- szöveges reklámanyagok megértése, felhasználása a gyakorlatban Magyarázó-közlő rajzok készítése kiválasztott tárgyakról, működésükről Diagrammok készítése Digitális fényképezés, adott témában kép komponálása, készítése	Alakuljon ki a vizuális tájékozódási képesség a szakmai életpálya és az információs társadalom elvárásai szerint Szerezzenek használati alapképességeket a vizuális kommunikáció alapvető ismeretköreiben

**7. Múra 10/7. Rendszerezés, felkészülés az alapvizsgára,
3 óra „A”; 4 óra („A+B”)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A tanult alapelemek összerendezésének képessége LÉ, EG, KI, PO	Az alapvető tudásanyag rendszerzése a tanulói munkafüzet, tankönyv alapján	Kiállítás rendezése tanulónként a legsikerültebb munkákból A teljesítmények közös szóbeli összefoglaló értékelése Összefoglaló emlékeztető készítése a legfontosabb témákról	Ismerjék fel képek alapján a tárgyalat művészettörténeti korszakok főbb művészeti ágait, műfajait Alkalmazzák a tanult ábrázolási konvenciókat és ábrázolástechnikai eljárásokat Alapfokon tudják értelmezni és használni a műszaki és a mindennapi élet vizuális kommunikációs nyelvét

8. Ellenőrzés, értékelés módszerei

A program természeténél fogva összetett tartalmú. A komplexitásból következően még egy-egy gyermek tantárgyi teljesítményei is mindig többszintűek. Más-más színvonalú eredmény érhetnek el a megfigyelés, az elemzés, a gyakorlati feladatok vagy a művészeti ismeretek területén.

Az erre alapozott fejlesztő munka során a feladatokban, a követelményekben, de az ellenőrzésben, értékelésben is maximálisan rugalmasan, a gyermekek eltérő adottságaihoz, egyéni fejlődésének üteméhez lehet igazodni.

Az értékelés célja, hogy a gyermekek rendszeres és következetes visszajelzést kapjanak saját ábrázolásbeli fejlődésükről, hogy pontosan tudják, miben voltak jók, miben kell igényesebbnek lenniük, igyekezetük milyen eredményt hozott az adott értékelési időszakban.

Feladata, hogy az elvárás, ellenőrzés és minősítés eszközeivel a tanulókat az önértékelésben, saját fejlődésük követésében, reális megítélésében segítse, kialakítsa bennük saját teljesítményük elemzésének szokását.

Az ellenőrzés és értékelés szempontjai: a megítélés minden esetben a tanuló személyiségének, adottságainak és a pedagógus fejlesztőmunkájának, valamint a követelmények elvárásainak összevetésével, a fejlődés tényének és mértékének megállapításával történjék, s térjen ki az apró részletekre is (sokszor csak ezekben mutatható ki a fejlődés ténye, de a kevésbé motivált gyerekeknek ezek is jelentős sikerforrások lehetnek).

A türelmes, a tanuló személyiségét megnyilvánulásain, produktumain keresztül is tisztelő, szeretetteljes légkörű egyéni és közös megbeszélések, az óra alatti és az óra végi értékelés egyaránt a jó, ötletes, kifejező megoldásokat, próbálkozásokat vagy a feladatnak való megfelelés mértékét, az érdeklődő közreműködését állapítsák meg.

Az értékelési alkalmak a tanultak megszilárdítását, a gyerekek szemléletének irányítását és ízlésének alakítását szolgálják. Maximálisan biztosítják a teljesítmény örömét a gyerekek, a közösség és a tanár részére is.

A gyermekek saját munkáikkal, s a képzőművészeti alkotásokkal kapcsolatos szóbeli reagálásában, képzettársításában a legszubjektívebb módon nyilvánulnak meg. A személyes érintettségre való tekintettel ezekhez elmarasztaló megjegyzés soha ne fűződjön. Ehelyett érdemes rámutatni az érdekes gondolatokra, ígéretes ötletekre. Értékelni kell a művészet iránti legkisebb érdeklődést is, kiemelni munkáikban a jól sikerült részleteket. Legyen lehetőség arra is, hogy a rajzórán bátran elronthassanak vagy újrakezdhessenek valamit.

Az értékelés, ellenőrzés lehetséges módjai:

A képességfejlesztés alapszabálya: az értékelés soha ne maradjon el.

Az egyéni és közös korrektúra a konkrét feladattal kapcsolatos személyes konzultációk, az önellenőrzés megkövetelése, a tanórákon történő folyamatos szóbeli értékelés keretében valósulhat meg.

A közös értékelésre az együttes eredmények áttekintésekor kerül sor, alkalmat adva az elvégzett munka feletti öröm kinyilvánítására. A tanulók munkáinak kiállítása, bemutatása, portfólió összeállítása az értékelés sajátos eszköze.

Az adott szempontok szerinti elemzés a tanulók és a nevelő részéről egy-egy feladat vagy több tanórán át tartó témafeldolgozás befejezésekor valósulhat meg. Ilyenkor a konkrét feladat céljával vetjük össze a csoport és benne az egyének teljesítményét, kiemelve a sikeres megoldásokat, a fejlődés tényét, a feladat megértését, illetve az eredetiséget.

Érdemes értékelni a tanulók füzeit is, amelybe az ismeretek tanár által diktált vázlatát írták, rajzaikat és egyéb feladataikat megoldották, gyűjtött képeiket rendszerezve beragasztották.

Mindezek összefoglalásaként kerülhet sor az iskolában szokásos írásos vagy osztályzattal lezárt **tanév közbeni, és osztályzattal a félévi és tanév végi értékelésre.**

9. A taneszköz-kiválasztás elvei

A szakiskolákban rövid múltja van (ez a megállapítás csak az utóbbi évtizedekre vonatkozik – mert a szervezett szakképzés több mint kétszáz évét tekintve kiemelt szerepet tulajdonítottak az általános rajzbeli képzésnek) a közismereti rajz és vizuális kultúra tanításának. A szakmák nagy részében a szakmai képzés részét képező szakrajztanítás az iskolákban hagyományokkal bír. Az erre szakosodott pedagógusok, összegyűjtött szemléltető eszközök rendelkezésre állnak.

A közismereti „**Rajz és vizuális kultúra**”-nak a **hátrányos helyzetű tanulók nevelésében igen hatékony szerepe lehet.** A tantárgy megalapozza a szakrajzi és szakmai képzést, emellett a személyiségfejlesztés, tanulási képességek javítása, az elméleti tananyag képi megjelenítésének könnyebb megértése stb. révén a **felzárkóztatásban nélkülözhetetlen.** Oktatásának eredményességét nagymértékben meghatározza a rátermett nevelő mellett a megfelelően felszerelt szaktanterem, szertár. Ez utóbbiak biztosítása elengedhetetlen feladata a szakképző iskoláknak.

Miután a **feltételeket újonnan kell biztosítani, célszerű** (és takarékos hosszú távon) **a legkorszerűbb eszközöket alkalmazni.** A szemléltetés ennek a tantárgynak alappillére. A változatos, multimédia-eszközöket használó tanítási programok kidolgozása nélkülözhetetlen az eredményesség szempontjából.

Javasolt taneszközlista

Szaktanterem

A műhelymunkához, alkotó-alakító tevékenységhez, műalkotásokkal való ismerkedéshez motiváló környezetet csak a jól felszerelt, működő szaktanterem biztosíthat. A szűkös időkeret hatékony támogatói a szaktanteremben megtalálható szemléltetőeszközök, poszterek, modellek, számítógéppel összekapcsolt projektor (ideális, jövőbemutató esetben), ennek hiányában írás és diavetítő, TV, videó (ezek az eszközök általában rendelkezésre állnak, de a vetíthető anyagok hiánya miatt – melyek beszerzése jelentős összeg, kevésbé alkalmasak a fejlesztési programban).

Szükségesek még jó minőségű sötétítőfüggönyök, mobil egyszemélyes rajzasztalok (melyek alkalmasak rajzolásra és tárgykészítésre és egyéni és csoportmunka igényei szerint átrendezhetők), vízcsap, vetítövászón, megfelelő méretű tábla, tárolóhelyek a különféle papírok, anyagok, eszközök, számszámok részére (ezek kerülhetnek a szaktanteremből nyíló szertárba is). Fontos, hogy legyenek installációk a tanulói munkák és művészeti reprodukciók bemutatásához, kiállításához.

Tanári segédeszközök

A vetítőeszközöktől függően változó a szükséges eszközök köre. Számítógépes projektor esetén fontos segédeszköz a szkennerek és a digitális fényképezőgép, melynek segítségével elkészíthetők a szemléltető képösszeállítások, feladatlapok. Digitális fényképezőgép, képfeldolgozást szolgáló programok. Fénymásolási lehetőség. Szakmai kézikönyvek, művészettörténeti albumok.

Írásvetítő, diavetítő, TV, videó esetén művészettörténeti diasorozatok, videofilmek, írásvetítő fóliák szükségesek.

A fejlesztési program keretében elkészítendő egy CD-ROM, mely a modulok szerkezete szerint épül fel, digitális lexikon, valamint egy állandóan fejleszthető feladatbank.

Tanulói eszközök

Tanulói munkafüzet a feladatlapokkal a kerettanterv moduljai szerinti tartalommal, nagyméretű (spirálos) rajzfüzet, rajzeszközök, színes papírok, festék, ecsetek, olló, snitzer, vágólap, ragasztó, körző, vonalzó, valamint dossziében gyűjtött képanyag.

Egyes témakörökhöz szükség van egyéni használatú számítógépekre.

Alkalmazható tankönyv az általános iskolában használt (tartós kivitelű) **TÉR–FORMA–SZÍN** Rajz Általános iskola 5–8. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt. Ez a tankönyv a vizuális kultúra alapjait tartalmazza, a NAT szellemében készült. Megfelelő keretbe foglalja azt az ismeretanyagot, melynek megszerzése, megszilárdítása a szakképzésben részt vevő fiatalok számára is jó szemléleti alapokat nyújthat.

10. Módszertani ajánlások

Élményszerűség

A szakiskolába belépő, heterogén felkészültségű és többnyire motiválatlan tanulók vizuális nevelésében arra kell törekedni, hogy minden egyes rajzóra foglalkozás **élményszerű** legyen, a tanulók jól érezzék magukat. A tevékenységek közül minél több a **gyerekeket érdeklő témára irányuljon**. Fontos, hogy a feladattípusok **változatosak** legyenek, mert az ismétlődő tevékenységi formák nem alkalmasak az érdeklődés szinten tartására.

Mindent meg kell tenni azért, hogy az adott csoport tagjai a közös munkába bekapcsolódjanak, érdeklődést, kedvet ébresszen bennük a látható világ, a művészet és kifejezhessék ehhez való viszonyukat. Elengedhetetlen ezért maximálisan figyelembe venni a magukkal hozott beállítottságot, irányultságot. A helyi tanterv és tanmenet kidolgozásánál kiemelten figyelemmel kell lenni erre. Emellett a kerettanterv feladatjavaslatait a helyi szakmai igényekhez is szükséges hozzáigazítani.

Természetesen a falfirkák, a testdíszítések vagy az ifjúsági szubkultúra jellegzetességeinek megközelítése nagy diplomáciai készséget, toleranciát kíván a pedagógustól. Az ok és okozat, a külső forma és a belső tartalom közötti mélyebb összefüggések vizsgálatával a diákok remélhetőleg elemzőbben, kritikusabban ítélik meg az érintett jelenségeket. **Ha ezeket a témákat a nevelő mereven kezeli, fölülről ítéli meg, ha kényes volta miatt kerüli, senki nincs, akivel erről a fiatalok beszélhetnek, s aki a vizualitás törvényszerűségeinek segítségével elgondolkodtatja őket ezekről a kérdésekről.**

Még szűkre szabott időkeretben is fontos arra törekedni, hogy a **tevékenység, a felfedezés öröme, az egyéni megérzés, elképzelés, vélemény szabad kifejtése elsődleges szerepet kapjon a száraz oktató módszerrel szemben**. Ha a művészettel kapcsolatos, gyakran éretlen, előítéletes gondolatok felszínre jönnek, ne a kioktatás, ledorongolás, hanem a vélemény komolyan vétele, a higgadság, a tényekre kérdésekkel való rávezetés domináljon. Nagy eredménynek tekinthető, ha van a tanulóknak véleménye, s azt ki is akarja nyilvánítani, ugyanakkor természetesen követeljük meg a véleményük érvekkel való alátámasztását és mások gondolatainak tiszteletben tartását.

Alkotó-alakító tevékenység

Sajnálatos, hogy erre az időkeret szűkössége kevés lehetőséget ad, pedig a fiatalok manipulációs készségei között nagy különbségeket lehet tapasztalni. A kreatív bátorság és ötletesség mellett a program által fejlesztendő legfontosabb ábrázoló, alakító készségek:

- szabadkézi vázolás, vázlatkészítés
- technikai készségek: rajzolás, festés, színezés, vegyes technikák alkalmazása
- tervezés, képzeleti munka.

Az irányított megfigyelés

Az irányított megfigyelés lényege, hogy megfelelő hangulati motivációval, megfigyelési szempontokkal és kérdésekkel irányítsuk a tanulók vizuális észlelését. Következetes ellenőrzés szükséges, hogy a megfigyelést valóban elvégezték-e, mert ennek során válhatnak képessé a konkrét látvány tüzetes, értő szemlélésére. Az értékelés mindig terjedjen ki a megfigyelés minőségére, alaposságára is.

A megfigyeltetés alapszabálya az irányító kérdések pontos, tervszerű megfogalmazása. Kerülendő az egyszerre több, túl sok vagy túl általános szempont. A tanítványok eltérő fejlettségű megfigyelőképességét módszeres fokozatossággal kell fejleszteni, s különösen dicsérni kell minden „éles szemre”, egyéni felfedezésre utaló megnyilvánulást.

A megfigyelés irányulhat konkrét tárgyra, annak térbeli, formai, színbeli jellemzőire, használatosságára, célja lehet a vizuális közlések, információk formai és tartalmi feltárása, műalkotások vizsgálata, valamint a befogadásban a személyes reflexiókra irányuló önmegfigyelés. Elsősorban arról kell beszélni, ami konkrétan megmutatható (hiszen vizuális minőségekről van szó), de mindig teret kell adni a tanulók asszociációinak is.

A megbeszélés

Ajánlatos szorgalmazni a személyes tapasztalatok, megfigyelések, felfedezések szóbeli megfogalmazását, elismerően értékelni minden erre való törekvést, próbálkozást. Fontos rámutatni arra, hogy a tanulók „nézzenek is, ne csak lássanak”, s hogy látásukkal ellenőrizzék a vizuális közlések, a kifejezés hitelességét.

Kevésbé várható, hogy a tanulók megfigyeléseik alapján érett, önálló gondolatközlésre lesznek képesek. Ez a probléma eleinte a megfigyelték közös megbeszélésével hidalható át. Módszeresen, véleményük komolyan vételével arra kell törekedni, hogy a gyerekek minél többen és minél gyakrabban szóljanak érdemileg hozzá a témához. Az ábrázoló tevékenység a maga konkrétságával kimondottan segíti a verbális megfogalmazással küzdőket, mert könnyebb azt elmagyarázni, hogy mit, miért rajzol az ember vagy mi látható egy képen, mint gondolatokat önállóan megfogalmazni.

Az elemzés

A látványélmények mellett a műalkotások folyamatos jelenlétét is biztosítani kell a foglalkozásokon. Ennek több módja is lehet:

- a felvetődő problémákhoz, tananyaghoz **példaként** kapcsolható az alkalmas műalkotás, melynek elemzése során a probléma (pl. szíkontraszt, térbeli helyzet, komponálásmód) jobban megérthető
- a kimondottan művészeti ismeretekkel foglalkozó órákon a műfaji és egyéb problémák felfedezését segítik a művészeti példák elemzései
- a művészettörténeti korszakok áttekintésekor, az egyes korok legjellemzőbb stíluselemeit, kifejezőeszközeit tárgyalva a rész-elemzések tapasztalataira lehet támaszkodni.

Az elemzés, mint a **látható jelenségek** megértésének, értelmezésének eszköze a tárgyak, a téri környezet, de a tanulók által készített munkák vizsgálatát is éppúgy jelentheti, mint a különféle rendeltetésű képi információk analízisét. A műalkotás-elemzés alapja a „**képolvasás**”: mit látok (leltár); mit közöl, mit fejez ki számomra; milyen vizuális eszközökkel, hatáselemekkel, kompozícióval éri el ezt a hatást. Majd összegzésként: Megvan-e az összhang a tartalom, a forma, valamint az anyag és technika között? S végül: Milyen érzéseket, gondolatokat támaszt bennem az elemzett műalkotás, milyen információkat hordoz a vizsgált ábra, épület vagy tárgy?

Tanulás

A vizuális képzésben és fejlesztésben a fentiek a tanulás, a vizuális megismerés elsődleges területei. Ugyanakkor vannak olyan fogalmak és ismeretek, melyek elsajátítása is a tantárgy feladatai közé tartozik. **A program sajátossága, hogy a fogalmak mindig a megfigyelés-ábrázolás útján alapozódnak meg, vagyis vizuális jellegűek.** Az ajánlott kerettanterv tartalmazza azokat a fogalomköröket, melyeket a program befejezéséig a fiataloknak meg kell értenie és ismernie. Segíti az elsajátítást az elkészült digitális tananyag, a szakkifejezéseket magyarázó kislexikon is.

A fogalmak mellett művészettörténeti alapismereteket is el kell sajátítani a tanulóknak. Itt elsősorban arra kell törekedni, hogy a gyerekek a megismert legtipikusabb képeket felismerjék, s tudják, hogy pl. egyiptomi, barokk vagy absztrakt művészeti alkotásról van-e szó.

Tanulást segítő eszköz a tanulók nagyalakú vázlatfüzete, melyben minden egyes óra vázlatát (a tanár táblai vázlata alapján) rögzítik, rajzos vagy más feladataikat megoldják, képeiket rendszerezve elhelyezik.

Múzeumlátogatások

Az eredeti építészeti, képzőművészeti, népművészeti alkotásokkal való találkozás lehetőségének biztosítása különösen fontos a szakiskolai tanulók esetében, akiket hasonló helyekre jobbra csak az iskola tud eljuttatni. A kiállítás és múzeumlátogatások szervezése mellett, (vagy ha a körülmények nem teszik lehetővé: helyett) a helyi lehetőségek kiaknázásával a lakóhelyi környezet jeles épületeinek, köztéri alkotásainak, emlékeinek (tájház, helytörténeti gyűjtemény, szép régi vagy új épület) megismertetésére célszerű törekedni.

Házi feladatok

Mindenekelőtt meg kell fontolni, hogy szükség van-e házi feladatra elsősorban az önálló gyűjtéssel kapcsolatosan, internet és könyvtárhasználatra, helyi értékekkel kapcsolatos kutatásokra, esetleg önálló kiállítás-látogatásra vonatkozólag. Az időkeret szűkössége miatt esetleg egy-egy iskolában megkezdett feladat befejezésére is házi feladat formájában kell sort keríteni.

ÉNEK-ZENE KERETTANTERV A SZAKISKOLÁK 9–10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskolai ének-zene oktatás fontos célja a tanulók kommunikációs, szociális és emocionális képességének fejlesztése. Az aktív, csoportos zenei tevékenységek (zenehallgatás, éneklés) kínálják a megfelelő közösségi magatartásformák kialakításának lehetőségét, a tanulók pozitív személyiségfejlődését. Az általános iskolákban szerzett alapismeretek rendszerezésén, összegzésén túl csak kisebb mértékben lehet célja az ismeretbővítés, ennél fontosabb az ismeretek megszilárdítása és azok felhasználása a személyiségformálás érdekében. A szakiskolai képzésben a tantárgyi funkciók más hangsúlyt kapnak, mint egyéb iskolatípusok esetén. A megismerő-ismeretszerzési funkciók mellett kiemelt szereppel bír az örömszerző, a relaxáló, a gyógyító-preventív és a szocializáló funkció. A zene művelése – a zenehallgatás és az aktív zenélés – esélyt teremt az önművelésre, az ízlésformálásra. Az ének-zene tantárgy tanításának kiemelt célja az is, hogy lehetőséget teremtsen más művészeti ágakkal való kapcsolatteremtésre.

Az iskolában – a közismereti tárgyak tanóráin – megszerzett ismeretek jelentős többségét később a munka és magánélet kapcsán ritkán vagy csak elvétve használjuk. Ezek az információk (pl. kétismeretlenes egyenletek megoldási sémái, versmemoriterek vagy történelmi események évszámai) nem is arra valók, hogy egy életen keresztül kívülről tudja őket az ember, hanem hogy az ismeret megszerzése által fejlődjön a memória, a kombinációs készség, hogy kialakítson olyan tanulási sémákat, melyeket viszont egész életében kamatoztatni lehet minden területen. és hogy kapcsolódik mindehhez az ének-zene tantárgy? A zene lélekre és szellemre kifejtett hatását már sokan felismerték és megfogalmazták. A legelsőik között volt mintegy 2400 évvel ezelőtt Platón, aki így foglalta össze észrevételeit: „Azért van olyan nagy fontossága a zenei nevelésnek, mert ritmus és dallam hatolnak be legjobban a lélek belsejébe, azt hatalmas erővel megragadják, s jó rendet hozva magukkal – azt, aki helyes elvek szerint nevelkedik, rendezett lelkű emberré teszik. A zene nem végződhetik másutt, csak a szép szeretetében.”

Egy másik híresség, aki szintén felismerte a zeneoktatásban levő fantasztikus lehetőséget, Kodály Zoltán volt, aki nemzetnevelő programjával bizonyította, hogy **akik emelt óraszámban tanulnak ének-zene tantárgyat, a „fontos” tantárgyakból is jobb eredményeket érnek el.** (Fontos megjegyezni, hogy átlagos képességű gyerekekből teljesen véletlenszerűen összeállított tanulócsoportokkal végezték a mérést.)

Az énekórán megszerezhető tapasztalatok az arány- és formaérzék kialakításához, az önkifejezés megfelelő módjainak elsajátításához, valamint a kommunikációs képesség fejlesztéséhez nyújtanak nélkülözhetetlen segítséget. Még nem beszéltünk az énekóra szellemi frissességet adó, lelki felszabadultságot teremtő hasznáról, valamint arról a nem elhanyagolható tényről, hogy a zenével és a társművészetekkel kapcsolatban olyan ismereteket közöl a tananyag, melytől a tanulók általános műveltsége összehasonlíthatatlanul gazdagabb lesz.

2. Az „Ének-zene” tanításának célja

- A magyar és egyetemes zenei kultúrában való alapszintű jártasság,
- a zenei ízlés formálása,
- kritikai képesség fejlesztése,
- a nemzeti identitástudat formálása,
- a magyar népzene, a zenei hagyományok megismertetése,
- a zenetörténeti (művészettörténeti) korszakok legfontosabb jellemzőinek megismertetése,
- nyitottság kialakítása az új befogadására.

3. Kompetenciaszintek

3.1. Alapkompetenciák

A tanuló

- legyen tisztában a zenei nevelés jelentőségével,
- legyen tisztában a zene társadalomban betöltött szerepével,
- ismerje az általános iskolában megtanult zenei fogalmakat,
- ismerje nagy vonalakban a zenetörténeti korszakokat,
- ismerje a népdalok főbb csoportjait,
- ismerje a régi és új stílusú népdalok jellemzőit és a hozzá kapcsolódó fogalmakat,
- ismerje az egyes zenetörténeti korszakok általános jellemzőit,
- ismerje a fontosabb zenei műfajokat,
- ismerje a fontosabb zeneszerzők munkásságát,
- az általa ismert zenei részleteket be tudja sorolni műfaji szempontból,
- ismerje fel hallás után a fontosabb hangszereket,
- ismerje a szimfonikus zenekar összetételét, hangszercsoportjait,
- ismerje a népi hangszereket,
- önállóan elemezzen egyszerű ismeretlen zenei anyagot megadott szempontok alapján.

3.2. Kiegészítő kompetenciák

A tanuló

- ismerje a ritmusértékek írott és hangzó jelrendszerét,
- képes legyen adott elemekből önállóan ritmussort készíteni írásban,
- képes legyen adott elemekből a gyakorlatban ritmussort improvizálni (differenciált),
- képes legyen többedmagával bonyolult ritmikai kompozíciót létrehozni (differenciált),
- ismerjen fel különböző jellegű dallamokat (dúr-moll viszony),
- legyen tisztában az egyházi és világi zene fogalmával,
- ismerje a vokális zene hangulati kifejezőeszközeit,
- legyen tisztában a zeneakusztika alapfogalmaival,
- ismerje a magyar zenetörténet nagy alkotóit és a magyar zeneirodalom kiemelkedő alkotásait,
- ismerje Kodály Zoltán és Bartók Béla zenepedagógiai és népzene-kutatói munkásságát,

- legyen tisztában a történelmi tárgyú magyar zeneművek zenetörténeti és ideológiai jelentőségével,
- zenei ízlését legyen képes szavakban megfogalmazni,
- legyen tisztában a különböző zenei stílusok hallgatóra gyakorolt eltérő hatásával.

4. Kiemelt fejlesztési feladatok

- KO Kommunikáció
- LÉ Lényegkiemelés
- ÉL Életvezetés
- EG Együttműködés
- PR Problémamegoldás
- NA Narratív
- DÖ Döntési képesség
- SZ Szabálykövetés
- KR Kritikai gondolkodás
- KI Komplex információk kezelése

A NAT 2003 kiemelt fejlesztési feladatai

- HO Hon- és népismeret
- EU Európai azonosságtudat
- KÖ Környezeti nevelés
- IK Információs és kommunikációs kultúra
- TL Testi és lelki egészség
- TA Tanulás
- PO Pályaorientáció

5. A 9–10. évfolyam tanterve

A teljes zenetörténetet nagy vonalakban áttekintő tananyag két tanév alatt (74 órában) tárgyalandó. Az egyes modulok részben egymásra épülnek, azonban **az alapkompétenciákat fejlesztő 8 modul (9. évfolyam 1–2 és 7. modul, 10. évfolyam 1–4 és 8. modul) – ebben a sorrendben – külön tananyagként értelmezhető** és egy tanév alatt heti egy órában megvalósítható ének-zene oktatást szolgál.

A zenetörténeti fejezetek a két évfolyamon időrendi sorrendben kerülnek tárgyalásra. A 9. évfolyamon az őskortól a barokk korszakig, a 10. évfolyamon a bécsi klasszicizmustól a modern zenéig. Minden zenetörténeti anyagrészhez kapcsolódik egy zenei fogalom (kifejezőeszköz, technika stb.), amely az adott korszak zenéjére elsősorban jellemző, így a tanulók a 10. évfolyam végére széles körű zenetörténeti, esztétikai, zeneelméleti ismeretekkel és zenei gyakorlati tapasztalatokkal rendelkeznek.

Az ily módon kialakított struktúra lehetővé teszi, hogy a tanulók tanulmányaik végére összefüggő rendszerként lássák a zene, valamint a zene határterületeként megismert más művészeti ágak törvényszerűségeit.

A tanterv lehetőséget biztosít az ének-zene tantárgy összesen 37 órában történő oktatására is (két évfolyamon kétheti 1 óra vagy egy évfolyamon heti 1 óra). A tananyag 37 órára csökkentett része fejlesztí az alapkompétenciákat (A), a többi modul pedig a kiegészítı kompetenciákat (B).

Sorszám	Modul neve	Típusa	Óraszám
Műén 9/1	A zene szerepe az ember életében. Az érték fogalma	A	3 óra
Műén 9/2	Vokális népzene – a régi és új stílusú népdalok	A	5 óra
Műén 9/3	A ritmus, mint a zene összetevője – az őskor zenéje	B	2 óra
Műén 9/4	A dallam, mint a zene összetevője, modális skálák – ógörög dallamok	B	4 óra
Műén 9/5	A zene célja – egyházi és világi zene – a gregorián ének, trubadúrdalok	B	5 óra
Műén 9/6	Komponálási technikák, több szólam együtthangzása – a reneszánsz zenéje	B	6 óra
Műén 9/7	Énekes és hangszeres stílus – a barokk zene	A	6 óra
Műén 9/8	Rendszerezés, összefoglalás	B	6 óra
Műén 10/1	A hangszín, mint a zene összetevője – a szimfonikus zenekar, hangszerismeret	A	3 óra
Műén 10/2	Hangszeres népzene – a tánc	A	3 óra
Műén 10/3	A zenei kis- és nagyformák – a bécsi klasszicizmus	A	5 óra
Műén 10/4	Zeneesztétika – abszolút zene, programzene, a romantika zenéje	A	5 óra
Műén 10/5	A nem zenei hangok, effektusok – a XX. század zenéje	B	5 óra
Műén 10/6	A magyar műzene története	B	6 óra
Műén 10/7	A zene, mint a szórakozás forrása – könnyűzene, komolyzene	B	3 óra
Műén 10/8	Rendszerezés, összefoglalás	A	7 óra
9. évfolyam	Összesen		37 óra
10. évfolyam	Összesen		37 óra
Alapvető	Összesen	A	37 óra
Kiegészítő	Összesen	B	37 óra

6. A 9. évfolyam tanterve

1. Műén 9/1. A zene szerepe az ember életében. Az érték fogalma „A” (3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Kommunikációs, szociális és emocionális képességek fejlesztése	A zene társadalomban betöltött szerepének megismertetése Az objektív érték fogalmának tisztázása Az általános iskolában tanult alapvető zenei nyelvi elemek és műfajok felismerése, rendszerezése	Egyéni éneklés, véleményalkotás	A tanuló – tisztában van a zenei nevelés jelentőségével, a zene társadalomban betöltött szerepével, az objektív és szubjektív érték fogalmával – ismeri az általános iskolában megtanult zenei fogalmakat, a zenetörténeti korszakokat – helyesen értékeli önmaga és társai egyéni alkotó megnyilvánulásait

2. Műén 9/2. Vokális népzene – a régi és új stílusú népdalok „A” (5 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Kommunikációs és éneklési készség fejlesztése	A népdalok főbb csoportjainak megismertetése A régi és új stílusú népdalok jellemzői Fontosabb elméleti fogalmak (sorszerkezet, előadásmód, dallamvonal, kvintváltás, hangkészlet stb.) A népdalgyűjtés folyamata és jelentősége Különböző stílusú népdalok stílusos éneklése (differenciált)	Megfigyelés, elemzés, egyéni éneklés	A tanuló – ismeri a népdalok főbb csoportjait, a régi és új stílusú népdalok jellemzőit – tisztában van a népdalokra vonatkozó fontosabb elméleti fogalmakkal, a népdalgyűjtés folyamatával és jelentőségével – stílusosan énekel régi és új stílusú népdalokat (differenciált)

3. Műén 9/3. A ritmus, mint a zene összetevője – az őskor zenéje „B” (2 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Ritmuskészség és improvizációs készség fejlesztése	A zene szerepe az ősközösség társadalmában Őskori hangszertípusok ismerete Ritmusértékek – szünetek Alapvető ritmusképletek Az ütembeosztás Rövid ritmussor rögtönzése előre meghatározott ritmikai elemekből	Megfigyelés, elemzés, improvizáció	A tanuló – ismeri az őskor zenei emlékeit, a ritmusértékek írott és hangzó jelrendszerét – képes adott elemekből önállóan ritmussort készíteni írásban, adott elemekből a gyakorlatban ritmussort improvizálni (differenciált), többedmagával bonyolult ritmikai kompozíciót létrehozni (differenciált).

4. Műén 9/4. A dallam, mint a zene összetevője, modális skálák – ógörög dallamok „B” (4 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Elemző és éneklési készség fejlesztése	A zene szerepe az ókori görög kultúrában Eltérő jellegű hangnemek érzelmi töltéseinek felismerése Egyszerű rövid dallamok elemzése megadott szempontok alapján	Megfigyelés, elemzés, egyéni éneklés	A tanuló – ismeri az ókori görögök zenei nevelésről vallott nézeteit, a modális hangsorokat – felismer különböző jellegű dallamokat (dúr-moll viszony) – képes egyszerű dallamokat elemezni megadott szempontok alapján – emlékezetből énekel egy-két ógörög dallamot (differenciált)

**5. Műén 9/5. A zene célja – egyházi és világi zene –
a gregorián ének, trubadúrdalok „B” (5 óra)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Elemző és éneklési készség fejlesztése	Alapvető zenei kifejezőeszközök (hangszín, dinamika, tempó) jelentőségének ismerete A gregorián ének fogalma, főbb jellemzői A középkori lovagi dalkultúra története	Megfigyelés, elemzés, egyéni éneklés	A tanuló – tisztában van az egyházi és világi zene fogalmával – ismeri a vokális zene hangulati kifejezőeszközeit, a gregorián ének történetét, a lovagi dalköltészet történetét – stílusosan énekel 1-2 gregorián éneket és trubadúrdalt (differenciált)

**6. Műén 9/6. Komponálási technikák, több szólam együtthangzása
– a reneszánsz zenéje „B” (6 óra)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Elemző és éneklési készség fejlesztése	A zeneművek elemzésének szempontjai A reneszánsz korszak behatárolása időben, a szó jelentése A reneszánsz műfajok és zeneszerzők Homofónia és polifónia fogalma A kánon fogalma és fajtái	Megfigyelés, elemzés, egyéni éneklés	A tanuló – tisztában van a reneszánsz fogalmával – ismeri a reneszánsz fontosabb műfajait és zeneszerzőit, a kor alapvető kompozíciós technikáit – önállóan elemez egyszerű ismeretlen zenei anyagot megadott szempontok alapján – emlékezetből énekel egyszerű vokális zenei szemelvényeket (differenciált)

7. Műén 9/7. Énekes és hangszeres stílus – a barokk zene „A” (6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Elemző és éneklési készség fejlesztése	A barokk művészetek általános jellemzői Fontosabb barokk műfajok és zeneszerzők ismerete A barokk zenekar felépítése	Megfigyelés, elemzés, egyéni éneklés	A tanuló – ismeri a barokk művészetek általános jellemzőit, a fontosabb zenei műfajokat, a fontosabb barokk zeneszerzők munkásságát – az általa ismert zenei részleteket be tudja sorolni műfaji szempontból – ismeri (hangjáról felismeri) a barokkban használatos fontosabb hangszereket – stílusosan énekel egy-két könnyű barokk áriát (differenciált)

8. Műén 9/8. Rendszerezés, összefoglalás „B” (6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az 1–7. moduloknál leírtak összesen	Az 1–7. moduloknál leírtak összesen	Az 1–7. moduloknál leírtak összesen	Az 1–7. moduloknál leírtak összesen

7. A 10. évfolyam tanterve**1. Műén 10/1. A hangszín, mint a zene összetevője
– a szimfonikus zenekar, hangszerismeret „A” (3 óra)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Hangszínhallás készségének fejlesztése	A hangszín fogalma A szimfonikus zenekar hangszereinek és hangszercsoportjainak ismerete	Megfigyelés, elemzés	A tanuló – tisztában van a hangszín fogalmával, szerepével – ismeri a szimfonikus zenekar összetételét, hangszercsoportjait, az egyes hangszerek hangszínét, felépítését, játéktechnikai lehetőségeit

2. Műén 10/2. Hangszeres népzene – a tánc „A” (3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Kommunikációs és éneklési készség fejlesztése	A magyar népzene nyelvjárási területei Népi hangszerek ismerete A néptánc és a népviselet fogalma	Megfigyelés, elemzés, egyéni éneklés	A tanuló – tisztában van a magyar népzene nyelvjárási területeivel, a néphagyomány jelentőségével – ismeri a népi hangszereket (ezeket be tudja sorolni típusok szerint), a néptánchoz és népviselethez kapcsolódó alapvető fogalmakat

3. Műén 10/3. A zenei kis- és nagyformák – a bécsi klasszicizmus „A” (5 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Elemző és éneklési készség fejlesztése	A zene szerepe a kor társadalmában A bécsi klasszicizmus kis- és nagyformáinak ismerete A klasszikus műfajok és zeneszerzők Egyszerű műdalok stílusos éneklése (differenciált)	Megfigyelés, elemzés, egyéni éneklés	A tanuló – időben el tudja helyezni a bécsi klasszicizmus korszakát – ismeri a klasszikus korszak tipikus zenei formáit – tisztában van a kor nagy zeneszerzőinek munkásságával és tipikus műfajaival – önállóan elemez egyszerű ismeretlen zenei anyagot megadott szempontok alapján – stílusosan énekel egyszerűbb vokális klasszikus műzenei szemelvényeket (differenciált)

4. Műén 10/4. Zeneesztétika – abszolút zene, programzene, a romantika zenéje „A” (5 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Elemző és éneklési készség fejlesztése	A zeneesztétika fogalma Az abszolút zene és programzene fogalma A romantika általános jellemzői Fontosabb romantikus műfajok és zeneszerzők Egyszerű romantikus műdalok stílusos éneklése (differenciált)	Megfigyelés, elemzés, egyéni éneklés	A tanuló – időben el tudja helyezni a romantika korszakát – tisztában van a kor nagy zeneszerzőinek munkásságával és tipikus műfajaival – önállóan elemez egyszerű ismeretlen zenei anyagot megadott szempontok alapján – ismeri a művészeteket alakító tényezők hatásmechanizmusát – stílusosan énekel egyszerűbb vokális romantikus műzenei szemelvényeket (differenciált)

5. Műén 10/5. Zeneakusztika. A nem zenei hangok, effektusok – a XX. század zenéje „A” (5 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Elemző és improvizációs készség fejlesztése	Zeneakusztikai alapismeretek A hang fogalma A zenei impresszionizmus A XX. század zenéjének legfontosabb irányzatai és zeneszerzői	Megfigyelés, elemzés, rögtönzés	A tanuló – tisztában van a zeneakusztika alapfogalmaival – ismeri a századforduló és a XX. század legfontosabb zenei irányzatait és zeneszerzőit – gyakorlati tapasztalatokkal rendelkezik a XX. század egyes zeneszerzői technikáit illetően

6. Műén 10/6. A magyar műzene története „B” (6 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Elemzőkészség fejlesztése, honismeret	A magyarországi reneszánsz zene. A históriás ének fogalma A XVII. századi magyar kódexek, kéziratok A verbunkos stílus A magyar nemzeti opera. Kodály Zoltán és Bartók Béla életműve	Megfigyelés, elemzés	A tanuló – ismeri a magyar zenetörténet nagy alkotóit és a magyar zeneirodalom kiemelkedő alkotásait, Kodály Zoltán és Bartók Béla zenepedagógiai és népzene-kutatói munkásságát – tisztában van a történelmi tárgyú magyar zeneművek zenetörténeti és ideológiai jelentőségével

7. Műén 10/7. A zene, mint a szórakozás forrása – „könnyűzene”, „komolyzene” „B” (3 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Elemző és improvizációs készség fejlesztése	A fejezet inkább vitafórum, mint ismeretanyag közlése A tanulóktól mindenképpen elvárható, hogy meg tudja fogalmazni, mi miért tetszik neki és tolerálja mások eltérő ízlését	Megfigyelés, elemzés	A tanuló – zenei ízlését képes szavakban megfogalmazni, tiszteletben tartja társai eltérő véleményét – tisztában van a különböző zenei stílusok hallgatóra gyakorolt eltérő hatásával

8. Műén 10/8. Rendszerezés, összefoglalás „A” (7 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A teljes tananyagban leírtak összesen	A teljes tananyagban leírtak összesen	A teljes tananyagban leírtak összesen	A teljes tananyagban leírtak összesen

8. Ellenőrzés, értékelés módszerei

Az egyes modulok esetében a mérés-értékelés szempontjai (a tananyag jellegétől függően) nagyon különbözőek lehetnek. Néhány fejezet anyaga inkább a szellemi-lelki ráhangolódást szolgálja, semmint tényanyag közlését, így a mérés-értékelés funkció is eltér a szokásostól. Nem osztályozhatjuk, hogy mer-e egy kilencedikes szakiskolás tanuló egyénileg énekelni a társai előtt vagy hogy a zene milyen szerepet játszik az adott tanuló életében. A megfelelő mód az értékelésre egy-egy szituáció közös elemzése, megvitatása.

Az egyéni éneklést minden esetben értékelni kell szóban, kiemelve annak minden pozitívumát, valamint ha olyan színvonalú, „jeles” tantárgyi érdemjeggyel vagy egyéb módon (plusz pont, „kisötös” stb.). 9. osztályos tanulók számára – különösen a tanév elején – komoly kihívás az egyéni éneklés az osztálytársak előtt, hiszen még nem ismerik egymást, nem tudják, milyen reakciót várhatnak társaiktól. Óriási hiba lenne kényszerítő erőt (feleltetés) alkalmazni. A megfelelő módszer a szeretetteljes biztatás, rávenni a tanulót, hogy magától akarjon egyénileg énekelni. Ha ezt az énektanár el tudja érni, sikeresnek mondhatja magát.

Itt kell kitérnünk a mutálás problematikájára. Ez a nemi éréssel összefüggő jelenség többnyire a 12–14. életév között zajlik, tehát a középiskola idejére általában véget ér. A fiúk esetében sokkal szembetűnőbb ez a változás, hiszen a mutálás során a gyermekhangból férfihang lesz, azaz a hang egy oktávval mélyebb lesz. A lányok esetében ez többnyire csak hangszínváltozással jár. A mutáláson frissen átesett fiúk hangterjedelme kicsi, intonálásuk bizonytalan. Ezeket a jelenségeket meg kell beszélni a tanulókkal, el kell fogadtatni velük saját maguk és társaik pillanatnyi hangj lehetőségait és pozitívan, lelkesítően értékelni minden próbálkozást.

Vannak olyan tanulók, akik nem rendelkeznek a tiszta énekléshez szükséges zenei hallással. Számukra más módon kell megteremteni a sikerélmény lehetőségét (ritmusgyakorlat, zenetörténeti kiseloadás, az ének-zene tárggyal összefüggő prózai elemek stb. által). A tanuló akkor is kaphat maximális érdemjegyet ének-zene tantárgyból, ha nem képes önálló tiszta éneklésre.

Az egyéni improvizáció értékelésére az egyéni énekléshez hasonló irányelvek vonatkoznak.

Az elméleti tudnivalók feladatlapon, dolgozat formájában számon kérhetők.

9. A taneszköz-kiválasztás elvei

Mivel az ének-zene tárgy oktatása a szakiskolákban csak kis óraszámban képzelhető el, a tárgyi-anyagi feltételek ennek arányában általában korlátozottak. A tantárgy szempontjából ideális természetesen a jól felszerelt ének-zene szaktanterem lenne, zongorával, egyéb hangszerekkel, mindenféle hanghordozó lejátszására, felvételt készítésre alkalmas nagy teljesítményű elektroakusztikai berendezésekkel, projektorral stb. A reális elvárás egy olyan tanterem lehet, melynek berendezési tárgyai közé tartozik egy pianínó (esetleg digitális pianínó), valamint tárolhatók a tantárgy tanításához (hangfelvételek szemléltetéséhez, improvizációhoz stb.) szükséges eszközök.

Olyan lejátszó berendezés azonban mindenképpen szükséges, amely jó hangminőségben, kellő hangerővel az adott terem akusztikai viszonyaihoz képest megszólaltatható.

10. Módszertani ajánlások

Élményszerűség

A szakiskolába belépő, heterogén felkészültségű és többnyire motiválatlan tanulók zenei nevelésében arra kell törekedni, hogy minden egyes énekórai foglalkozás élményszerű legyen, a tanulók jól érezzék magukat. A tanórán felmerülő tevékenységek közül minél több legyen az olyan, ami a tanulókat érdeklő témára irányul. Fontos, hogy a feladattípusok változatosak legyenek, mert az ismétlődő tevékenységi formák nem alkalmasak az érdeklődés szinten tartására.

Elengedhetetlen maximálisan figyelembe venni a tanulók magukkal hozott beállítottságait, irányultságait. A tanmenet kidolgozásánál ezekre kiemelten figyelemmel kell lenni. Emellett a kerettanterv feladatjavaslatait a helyi szakmai irányultsághoz is szükséges igazítani.

Természetesen a modern könnyűzenei irányzatok, az önpusztító jellegű öltözködési vagy egyéb kultuszjellegű divatok megközelítése nagy diplomáciai készséget, toleranciát kíván a pedagógustól. Az ok és okozat, a külső forma és a belső tartalom közötti mélyebb összefüggések vizsgálatával a tanár megértőbben, a diákok pedig remélhetőleg elemzőbben, kritikusabban ítélik meg az érintett jelenségeket. Ha mindezeket a nevelő mereven kezeli, fölülről ítéli meg, ha kényes volta miatt kerüli, végképp senki nincs, akivel erről a fiatalok beszélhetnek, s aki elgondolkodtatja őket ezekről a kérdésekről.

Még szűkre szabott időkeretben is fontos arra törekedni, hogy a tevékenység, a felfedezés öröme, az egyéni megérzés, elképzelés, vélemény szabad kifejtése elsődleges szerepet kapjon a száraz oktató módszerrel szemben. Ha a zenével kapcsolatos, gyakran éretlen, előítéletes gondolatok felszínre jönnek, ne a kioktatás, ledorongolás, hanem a vélemény komolyan vétele, a higgadtság, a tényekre kérdésekkel való rávezetés domináljon. Nagy eredménynek tekinthető, ha van a tanulónak véleménye, s azt ki is akarja nyilvánítani, ugyanakkor természetesen követeljük meg a véleményük érvekkel való alátámasztását és mások gondolatainak tiszteletben tartását.

Alkotó-alakító tevékenység

Ide tartozik minden vokális és instrumentális interpretáció, beleértve az improvizációt, ami megfelelő motiváció esetén rendkívül nagy élményt jelent a tanuló számára. A kreatív bátorság és ötletesség mellett a program által fejlesztendő legfontosabb előadási, alkotó készségek:

- éneklési készség
- hangszerjáték, elsősorban ritmushangszerek
- improvizációs készség.

Feltétlenül ki kell használni a társas zenélés adta lehetőségeket, szükséges, hogy a tanulók megismerjék és átéljék az együttalkotás örömét. A társas zenélésben a többiekre figyelni és hozzájuk alkalmazkodni tudó tanuló az elsajátított modellt alkalmazni tudja egyéb területeken is.

Az irányított megfigyelés

Az irányított megfigyelés a hallás utáni daltanítás, műelemzés és zenehallgatás elengedhetetlen összetevője. Lényege, hogy megfelelő hangulati motivációval, megfigyelési szempontok adásával és kérdésekkel irányítsuk a tanulók figyelmét. Következetes ellenőrzés szükséges, hogy a megfigyelést valóban elvégezték-e, mert ennek során válhatnak képessé konkrét dolgok értő szemlélésére. Az értékelés mindig terjedjen ki a megfigyelés minőségére, alaposságára is.

A megfigyeltetés alapszabálya az irányító kérdések pontos, tervszerű megfogalmazása. Kerülendő az egyszerre több, túl sok vagy túl általános szempont. Érdemes inkább többször ismételni egy adott szemelvényt, mindig más megfigyelési szempontot adva a tanulóknak. A tanulók eltérő fejlettségű megfigyelőképességét módszeres fokozatossággal kell fejleszteni. Az ismételt megfigyeltetés teret ad a gyengébb képességű tanulók felzárkózására. Dicsérni kell minden éleslátásra, egyéni felfedezésre utaló megnyilvánulást.

A megfigyelés irányulhat a daltanításban szövegre, szöveg és zene kapcsolatára, dallamvonalra általában vagy egyes motívumokra, zenei szerkezetre stb. Zenehallgatás és műelemzés esetén vonatkozhat a zeneirodalmi alkotás előadó-apparátusára, zenei elemeire (ritmus, dallam, harmónia, hangszín stb.), valamint a személyes reflexiókra. Elsősorban arról kell beszélni, ami konkrétan megmutatható, de mindig teret kell adni a tanulók asszociációinak is.

A megbeszélés

Ajánlatos szorgalmazni a személyes tapasztalatok, megfigyelések, felfedezések szóbeli megfogalmazását, elismerően értékelni minden erre való törekvést, próbálkozást. Fontos rámutatni arra, hogy a tanulók „lássanak is, ne csak nézzenek”, azaz elemző szemlélettel figyeljék az őket körülvevő dolgokat. Ez az általános szemlélet nagyon jól gyakorolható az aktív zenehallgatás, műelemzés által.

Eleinte kevésbé várható, hogy a tanulók megfigyeléseik alapján érett, önálló gondolatközlésre lesznek képesek. Ez a probléma a megfigyelt dolgok közös megbeszélésével áthidalható. Módszeresen, véleményük komolyan vételével kell törekedni arra, hogy a gyerekeknek minél gyakrabban legyen érdemi hozzászólnivalója.

Az elemzés

A népdalok, műdalok hallás utáni tanítási módszerének alapja a tanári bemutatás. Szükséges, hogy az elemző munka a folyamat legelején kezdődjön el, azaz minden egyes bemutatás alkalmával elemzési, megfigyelési szempontokat kell adnunk. Így a tanulók néhány hallás után többé-kevésbé megtanulhatnak egy dalt akár anélkül, hogy azt előzőleg egyszer is elénekelték volna.

A kimondottan művészeti ismeretekkel foglalkozó órákon a műfaji és egyéb problémák felfedezését segítik a művészeti példák elemzései. A művészettörténeti korszakok áttekintésekor az egyes korok legjellemzőbb zenei stíluselemeit, kifejezőeszközeit tárgyaljuk.

A zenei műelemzés alapja a zenehallgatás: mit fejez ki a zenemű; milyen eszközökkel éri el ezt a hatást, és milyen érzéseket, gondolatokat támaszt az elemzett mű. Ez a programzene körébe tartozó alkotások esetében különösen érdekes feladatot jelent a tanulók számára.

Tanulás

A legfontosabb célunk, hogy a tanóra a tanulók számára az örömteli alkotómunka forrása legyen, valódi sikerélményt éljenek át. Ugyanakkor vannak olyan fogalmak és ismeretek, melyek elsajátítása is a tantárgy feladatai közé tartozik. A program sajátossága, hogy a fogalmak ismerete mindig hangzó zenei szemelvények megfigyelése során alapozódik meg. Az ajánlott kerettanterv tartalmazza azokat a fogalomköröket, amelyeket a program befejezéséig a fiataloknak ismernie és értenie kell. A digitális tananyagok óriási előnye, hogy nem kell a tanulóknak saját felszerelés, hiszen a tananyagelemek (szövegek, kottapéldák, képek, videók stb.) projektorral kivetíthetőek,

a verbális (otthoni) tanulnivalókról pedig a tanuló a pedagógus segítségével jegyzetet, vázlatot készíthet.

Hangverseny-látogatások

A klasszikus zeneművekkel való személyes találkozás lehetőségének biztosítása különösen fontos a szakiskolai tanulók esetében, akiket hasonló helyre jobbra csak az iskola tud eljuttatni. Személyes találkozásokon azt értjük, hogy élő előadásban, az előadóművészek személyes jelenlétével - az interpretációval, mint egyszeri és megismételhetetlen önálló műalkotással találkozhat a tanuló. Mivel a tanulók leginkább felvételtől hallgatnak zenét, általában nem tudják átérezni a jelentőségét annak, hogy ott és akkor az ő kedvükért hoz létre egy művészeti alkotást az előadó-apparátus. Ezt feltétlenül szükséges a tanulókkal megértetni a hangverseny-látogatások előtt, összehasonlítva például a mozi-látogatással, ahol az alkotó „biztosra megy”, az alkotás pillanatnyi „tétje”, a személyes és megismételhetetlen egyszeri élmény nem játszik szerepet.

A hangverseny-látogatáshoz lehetőleg olyan műveket kell választani, amelyeket valamilyen szinten már ismer a tanuló, amit a tanórán már tárgyaltunk, vagy közvetlenül a koncert kedvéért az iskolában előkészítettünk. Így a zeneművel való személyes találkozás még inkább élménnyé válik.

A hangverseny-látogatást akkor készítettük elő megfelelően, ha a tanuló nem érzi iskolai kötelességének a programon való részvételt, hanem szabadidejének igényes eltöltéseként fogja fel, annak ellenére, hogy adott esetben jelentős anyagi ráfordítást igényel.

Különösen gondos előkészítést kíván az operaelőadások látogatása. Fel kell hívnunk a tanulók figyelmét arra, hogy összművészeti produkciót látnak, melyben a zene mellett fontos szerepet játszik a képzőművészet (építészet, festészet, szobrászat stb. a díszletekben és jelmezekben), valamint a mozgás művészete, a tánc. Nem mellékes az a tény, hogy az Operaház önmagában lenyűgöző vizuális élmény.

Házi feladatok

Mindenekelőtt meg kell fontolni, hogy szükség van-e házi feladatra elsősorban az önálló gyűjtéssel kapcsolatosan, internet és könyvtárhasználatra, egy-egy téma otthoni (fakultatív) kidolgozására, esetleg önálló hangverseny-látogatásra vonatkozólag.

MOZGÓKÉP ÉS MÉDIAISMERET KERETTANTERV A SZAKISKOLÁK 9–10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A „Mozgókép és médiaismeret” tanításának kettős szerepe van a felnőtté válás folyamatában. Egyrészt igyekszik megismertetni annak a nyelvnek az alapelemeit, melynek a mai gyerekek a legfőbb fogyasztói, mely igyekszik átvenni a „Guttenberg-galaxis” helyét. Egy mai diák átlagban napi 3 óránál is több időt tölt el a televízió előtt.

A médiumok, melyekkel naponta kapcsolatba kerülnek a diákok, alapvetően meghatározzák a világhoz való viszonyukat, többnyire tudtukon kívül. Ezért kiemelten fontos, hogy ismerjék a média nyelvének sajátosságait.

Másrészt ez a megismerés egyúttal tudatosságra, együttműködésre nevel, mivel a „Mozgóképkultúra és médiaismeretek” ajánlott kerettantervi programja csoportos munkát követel, így az együttgondolkodást, a közös döntéshozatal képességét is jelentősen fejleszti.

A „Mozgókép és médiaismeret” tanulása segít:

- az alapvető megfigyelési és ábrázolási készségek kialakításában, gyakorlásában; nagy fontossággal bír a **tanulási képességek fejlesztésében**, a vizuális memória, a koncentrált figyelem edzésére által,
- mert minden tantárgy elsajátításához szükségük van a tanulóknak a vizuális kommunikáció, a képi közlés és a képi üzenetek olvasására, értelmezésének képességére,
- a közismereti és szakmai tantárgyakban előforduló mozgóképi szövegek megértésében, létrehozásában,
- a közösségi együttlét szervezésében,
- a politikának, mint a közös dolgok intézésének áttekinthetőbbé tételében, alaposabb megértésében,
- az önismeretet elmélyítésében, az érzelmi élet gazdagításában,
- a produktív életszemlélet kialakításában,
- a közösen végzett munka örömeinek felismerésében,
- az együttműködési készség fejlődésében, a többiekért vállalt, közös célok elérésének felismerésében,
- a tanulók értékszemléletének és környezettudatosságának kialakításában (a mozgóképi kulturáltság elemei nélkülözhetetlen összetevői az egyénnek, bármely szakterületen).

A tantárgyi program többféle módon kerülhet be a 9–10. évfolyam helyi tantervébe, a helyi specialitások, igények szerint:

- a választható szabad sávba lehet tervezni tantárgyként
- a diákok által szabadon választható 4 óra terhére délutáni szabadidős foglalkozásként
- tantárgyközi projektek részeként

2. A „Mozgókép és médiaismeret” tanításának célja

A tantárgyi modulok tanításának legfőbb törekvése, hogy a mozgóképkultúra-nevelés sajátos, mással nem pótolható eszközeivel járuljon hozzá a fiatalok **személyiségének formálásához, szocializációjukhoz, érzelmi életük, humánus értékszemléletük** kialakításához.

A mozgókép a kultúrának azt a részét mutatja be, amely többek között a szabadidő értelmes eltöltésében segít. Ehhez az iskoláknak a jelenleginél jelentősebb mértékben kell hozzájárulnia, így csökkentve a mai szakiskolás fiatalok céltalanságát, kiábrándultságát.

Emellett a közösségi létben, az együttműködés kialakításában is nagy szerepet játszik a csoportosan végzett tananyag-feldolgozás miatt. A többi művészeti területtel együtt a mozgóképkultúra tanítása az egyik fontos eszköze annak, mellyel tanítványaink általános kulturáltságát növelhetjük. Ez biztos alapot adhat az egész életen át tartó tanulás iránti igény kialakításához, a szakmai fejlődés lehetőségének megalapozásához.

A „Mozgóképkultúra és médiaismeret” tanításának a fentiek mellett célja a vizuális **megismerő**, és esztétikai **befogadóképesség** fejlesztése, egyéni karakterű **kreatív és produktív** képességek kibontakoztatása, kiegészítve a „Rajz és vizuális kultúra” széles területét. Ezeken kívül a **vizuális kommunikáció** alapvető ismeretköreiben, képességeiben az információs társadalom elvárásait is figyelembe vevő jártasság kialakítását kell elérnünk.

A tantárgyi munka feladata, hogy

- gyakoroltassa az irányított megfigyelésen, elemzésen alapuló mozgókép-értelmezés alapvető módjait és eljárásait,
- biztosítsa a fiatalok számára a képi önkifejezés lehetőségét; az alkotó-alakító tevékenység élményeivel járuljon hozzá énképük, önértékelésük formálódásához,
- tegye otthonossá az őket körülvevő médiumokkal teli valóságot, biztosítson alapvető biztonságérzetet a benne való eligazodáshoz, készséget az értelmezéshez, kritikai, racionális befogadói attitűdöt,
- tegye őket érdeklődővé saját szűkebb és tágabb környezetük dolgai iránt, ébressze fel a beleszólás igényét saját és közösségeik ügyeibe,
- tanítsa meg azoknak az alapvető eszközöknek a használatát, használatuk szabályait, melyek segítségével a megértésen túl kreatívan részt tudnak venni médiaszövegek létrehozásában, környezetük, közösségeik életének alakításában,
- tanítsa meg az egyetemes vizuális nyelv legalapvetőbb szabályait, a képi közlés és kifejezés leggyakrabban használt módjait; látvány-értelmező és mozgóképolvasó készségeket alakítsa ki.

Mindezekkel járuljon hozzá a 10. évfolyam végére önmaguk és a látható világ viszonyáról való gondolkodás, a vizuális információszerzés és közlés mindennapi életben hasznosítható és szakirányban továbbfejleszthető alapvető képességeinek kialakulásához, tudás, ismeret birtoklásához, ízlés kiműveléséhez.

3. Kompetenciaszintek

3.1. Alapkompetenciák

Tájékozódjanak:

- a technikai képreprodukció és a tömeges sokszorosítás alkalmazására épülő ún. mediatizált kommunikáció egyeduralmához vezető kulturális, társadalmi és technikai fejlődés legfontosabb állomásaiban,
- az audiovizuális médiumok hordozói, közvetítő rendszerei és funkciói, illetve az audiovizuális kommunikáció nyelvén, kifejezési eszközeiben, rendszerezésben és az ahhoz kapcsolható elemző készség alapszintű elsajátításában.

Ismerjék meg:

- az audiovizuális tömegkommunikáció és mediatizált nyilvánosság működésével kapcsolatos alapvető működési sémákat,
- azokat az eltérő és rejtett stratégiákat, melyeket az egyes médiaintézmények a célközönség kialakítása és megtartása céljából alkalmaznak és ennek függvényében legyenek képesek alakítani saját befogadási szokásaikat,
- a mozgókép alapvető sajátosságait, nyelvezetét, az audiovizuális kultúra, illetve tömegkultúra művelődéstörténeti háttérét és jellegzetességeit, a médiaszövegek értelmezésénél alkalmazzák helyesen a tanult ismereteket.

Legyenek képesek:

- a magaskultúra és a tömegkultúra jellemző alkotásainak árnyalt elhatárolására,
- a médiával kapcsolatos véleményüket tudják kifejezni szabatosan, szóban és írásban,
- aktív, nyitott, befogadói magatartásra,
- a jellegzetes médiaszövegek értelmezésére és ennek a szükséges képességnek a fejlődésére,
- a médiaintézmények társadalmi és politikai háttérének, “mozgatórugóinak”, a média hatás-mechanizmusának felismerésére,
- a különböző kultúrák, etnikumok, a “másság” szerepének felismerésére.

3.2. Kiegészítő kompetenciák

A tanuló

- legyen tisztában a mozgóképkultúra történetének alapvető eseményeivel,
- ismerje az audiovizuális tömegkommunikáció és mediatizált nyilvánosság működésével kapcsolatos alapvető működési sémákat,
- ismerje a mozgókép alapvető sajátosságait, nyelvezetét, az audiovizuális kultúra, illetve tömegkultúra művelődéstörténeti háttérét és jellegzetességeit,
- a médiaszövegek értelmezésénél alkalmazza helyesen a tanult ismereteket
- legyen képes az audiovizuális médiumok hordozói, közvetítő rendszerei, illetve az audiovizuális kommunikáció nyelvén, kifejezési eszközeinek alapszintű használatára.

4. Kiemelt fejlesztési feladatok

- KO Kommunikáció
- LÉ Lényegkiemelés
- ÉL Életvezetés
- EG Együttműködés
- PR Problémamegoldás
- NA Narratív
- DÖ Döntési képesség
- SZ Szabálykövetés
- KR Kritikai gondolkodás
- KI Komplex információk kezelése

A NAT 2003 kiemelt fejlesztési feladatai

- HO Hon- és népismeret
- EU Európai azonosságtudat
- KÖ Környezeti nevelés
- IK Információs és kommunikációs kultúra
- TL Testi és lelki egészség
- TA Tanulás
- PO Pályaorientáció

5. A 9–10. évfolyam tanterve

A tanterv a nyelv felépülésének logikáját követi. A képpel indul, mely a vizuális kifejezés betűvetése. Ezt követően a történetmesélés elemeivel ismerkedünk, majd a filmes műfajok megismerésével zárul az első év. A második év a médiaismeret elemeit veszi sorra.

Sorszám	Modul neve	Típusa	Óraszám
Műmo 9/1	Bevezetés. A kép szerkezete	„A” alapvető	2 óra
Műmo 9/2	Képkivágás, kompozíció, a kiemelés eszközei	„A” alapvető	2 óra
Műmo 9/3	A tér érzékeltetése, többteres képek, a világítás szerepe	„A” alapvető	4 óra
Műmo 9/4	A mozgóképek szerkezeti sajátosságai, képek egymásutánja. Kameramozgások	„A” alapvető	6 óra
Műmo 9/5	A filmelbeszélés tartalmi (expozíció és lezárás, konfliktus és fordulat, jelenet)	„A” alapvető	6 óra
Műmo 9/6	A montázs jelentősége és néhány alaptípusa (pl. cselekményábrázoló és párhuzamos)	„A” alapvető	4 óra
Műmo 9/7	A mozgóképi szövegek rendszerezése. A filmműfajok jellemzői (pl. western, thriller, melodráma)	„A” alapvető	12 óra
Műmo 10/1	A nyilvánosság kialakulása, médiatörténet	„A” alapvető	4 óra
Műmo 10/2	A közönség, a média hatásmechanizmusa	„A” alapvető	2 óra
Műmo 10/3	A rádió, mint média működése, szerepe, műfajai	„A” alapvető	8 óra
Műmo 10/4	A televízió, a film és médiasztár, szerepjáték	„A” alapvető	4 óra

Sorszám	Modul neve	Típusa	Óraszama
Múmo 10/5	A televízió intézménye, funkciói. A műsorrend. A újszolgáltatás típusai. A tapasztalati- és reprezentált valóság	„A” alapvető	4 óra
Múmo 10/6	Jellegzetes médiaszövegek	„A” alapvető	6 óra
Múmo 10/7	Az írott sajtó	„A” alapvető	8 óra
	Óraszámjavaslat 9–10. évfolyamon összesen	„A” alapvető	72 óra

6. A 9. évfolyam tanterve

1. Múmo 9/1. Bevezetés. A kép szerkezete, 2 óra („A” és „B”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Érdeklődés felkeltése, szocializáció, közösségépítés. A helyes önértékelés és egymás különbözőségeinek elfogadása A általános iskolából magukkal hozott vizuális-estétikai műveltség alapelemeinek összerendezése EG, SZ	A tantárgy alapvető célkitűzéseinek, és az egyéni képességek, teljesítmények szerinti értékelés szempontjainak ismertetése A kép szerepének alakulása az emberiség történelme során. A kép, mint a túlélés eszköze. Sokszorosítás	A tantárgyi munka rendjének kialakítása, érdeklődési körök felmérése Képek összehasonlítása, lehetőleg azonos tematikában, különböző korokból	Munkarend kialakítása közös érdekek szerint Az általános iskolában tanult tananyag felidézése

2. Múmo 9/2. Képkivágás, kompozíció, a kiemelés eszközei, 2 óra („A”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Személyiség formálása, az önismeret fejlesztése A képelemek felismerése, a képi kiemelés eszközeinek felismerése KR, ÉL, LÉ, HO	A képkivágás, plánok rendszere Kompozíciós sémák	Kész képek csoportosítása képkivágás szerint. Játék a plánváltás hatásának vizsgálatára, képek átszabásával Kész képek átkomponálása Kompozíciós játékok kamerakép kivételével	A tanuló saját színvonalának megfelelő képi önkifejezés, alkotó-alakító tevékenység, közösen végzett munka Egyéni karakterű kreatív és produktív teljesítmény Tolerancia kialakulása mások eltérő teljesítményei, ízlésvilága iránt, egészséges önkritika gyakorlása

3. Múmo 9/3. A tér érzékeltetése, többterese képek, a világítás szerepe, 4 óra („A”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Estétikai befogadóképesség A képi közlés és kifejezés legfontosabb kifejezőeszközeinek	A térérzet kialakításának eszközei A látvány és a kép A világítás szerepe a kompozícióban, a kép	Digitális fotók készítése, szerkesztése, a kép végső kialakítása számítógépes szoftverek segítségével Világítási gyakorlatok	A látvány és a kép különbségének tudatos használata A kép technikai létrehozásában elemi

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
gazdagítása Alkotó-alakító tevékenység képessége KO, LÉ, PR, TA	hangulatában, a figyelem terelésében		gyakorlat szerzése, alapvető világítási rendszerek használata

**4. Műmo 9/4. A mozgókép szerkezeti sajátosságai, képek egymásutánja.
Kameramozgások, 6 óra („A”)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A „képolvasó” képesség fejlesztése A képi ábrázolás kompozíciós elemeinek felismerése, alkalmazása Az idő szerepének felismerése, a kiemelés tudatos használata a kamera mozgása közben LÉ, NA, TA	A kép megmozgatásának történeti előzményei. A képregény A kameramozgások rendszerbe foglalása, hatásuk felismerése	Fotósorozatok készítése egy-egy esemény elmeséléseként Fotórészletek időrendi sorrendbe rakása Alapvető kameramozgások gyakorlása, főként statívról A világítási stratégiák változása Vágási gyakorlat digitális eszközökkel	Egyszerű etűd elkészítése, lépéseinek megtanulása Storyboard készítése, szerepek felosztása forgatás során

**5. Műmo 9/5. A filmelbeszélés tartalmai
(expozíció és lezárás, konfliktus és fordulat, jelenet), 6 óra („A”)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Alkotó-alakító tevékenység, egyéni karakterű kreatív és produktív képességek kibontakoztatása A történetmesélés képi lehetőségeinek felismerése PR, DÖ, SZ, HO	A filmelbeszélés lényeges elemei Filmrészletek segítségével ezek bemutatása	Ismert film, filmek lerövidítése, jelenetekre bontása, a konfliktus megtalálása, az expozíció és a lezárás kiválasztása Saját filmelbeszélés kitalálása, kulcsszavak segítségével Filmszerkezetek kitalálása, ezekből egy közös megvalósítása „Vágás kamerában”	A film elemekre bontásának képessége A mozgóképi szöveg szerkezetének felismerésére való képesség kialakulása Saját történetek mozgóképes elmesélése iránti igény kialakulása, az alapszintű eszközhasználat képessége

**6. Műmo 9/6. A montázs jelentősége és néhány alaptípusa
(pl. cselekményábrázoló és párhuzamos), 4 óra („A”)**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Vizuális megismerő és esztétikai befogadóképesség fejlesztése (látvány- értelmező és képolvasó) A történetmesélési	A montázs szerepének tisztázása a mozgóképes történetmesélésben Montázstípusok	Egy filmfelvétel képanyagának egy része „megsérült”, vagy – mondjuk – „elveszett”. Pótoljuk először szóban a hiányzó részt! Válasszuk	A történetmesélés dramaturgiájának alaposabb használata A tudatosság fokozása a mozgókép készítése során

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
képesség fejlesztése, dramaturgiai elemek felismerésének és tudatos használatának fejlesztése PR, NA, HO, EU		ki a részletek közül, hogy mi tartozott oda eredetileg. Mi alapján döntöttünk? Mi okozhatott esetleg nehézséget? Egyszerű párhuzamosan futó történetek elmesélése párhuzamos montázzsal A forgatókönyvírás alapelemei	

7. Műmo 9/7. A mozgóképi szövegek rendszerezése.

A filmműfajok jellemzői, 12 óra („A”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A filmes történetmesélés sémáinak felismerése Eligazodás a filmes műfajok rendszerében LÉ, KI EU	A filmműfajok jellemzői (pl. western, thriller, melodráma)	Az egyes filmműfajok jellegzetes képviselőjének megnézése, a műfaj szempontjából jellegzetes részletek kiemelésével Különböző filmrészleteket nézünk meg. A jellegzetes elemek alapján megpróbáljuk meghatározni, hogy melyik milyen műfajba sorolható. A jellegzetes elemekből táblázatot készítünk, ezt használhatjuk a meghatározáshoz.	A leggyakoribb filmműfajok sajátosságainak, kliséinek felismerése

7. A 10. évfolyam tanterve

1. Műmo 10/1. A nyilvánosság kialakulása, médiatörténet, 4 óra („A”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A nyilvánosság szerepének felismerése, a társadalmi tudatosság fejlesztése EG, DÖ, SZ, KR	A nyilvánosság kialakulásának történeti elemei, médiatörténet	A nyilvánosság kialakulásának megbeszélése, médiatörténeti szempontból jellemző szövegek elemzése	A nyilvánosság kialakulásának tudatosodása, a média szerepének felismerése

2. Múmo 10/2. A közönség, a média hatásmechanizmusa, 2 óra („A”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A média tudatosságának felismerése KO, PR, HO	A célközönség fogalmának megbeszélése, a média eszközeinek tisztázása	Médiaszövegek elemzése Különbféle mediaszövegek hatásának elemzése, a jellegzetes hatáselemek megkeresése	A tudatos médiaelemzés képességének fejlesztése

3. Múmo 10/3. A rádió, mint média működése, szerepe, műfajai, 8 óra („A”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A tudatos fogyasztói magatartás és az önkifejezés fejlesztése KO, EG, PR	A rádiós médiaműfajok elemzése, saját rádióműsor készítése A műsorkészítés lépéseinek felismerése	Rádiós műsorok elemzése Saját riport készítése, műsorkészítés	A médiatudatosság fejlesztése

4. Múmo 10/4. A televízió, a film és médiasztár, szerepjáték, 4 óra („A”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Alakuljon ki az egyszerűsítés (stilizálás) képessége A médiafogyasztás tudatosságának fejlesztése DÖ, SZ, KR, KI, HO, EU, PO	A filmsztár és a médiasztár kialakulása, szerepe a média hatásmechanizmusában	A jellemző filmnézési szokások elemzése, a sztár szerepe a választásban A sztár mintaszerepének elemzése, felmérés készítése és elemzése	A mozgóképek és a média által kínált minták hatásának felismerése, a kritikus látásmód erősödése

5. Múmo 10/5. A televízió intézménye, funkciói, 4 óra („A”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A „médiatudatosság” fejlesztése A közösség kommunikációs igényeinek felismerése DÖ, KI, EU, KÖ, TL	A televízió intézménye, funkciói A műsorrend A műsorszolgáltatás típusai A tapasztalati- és reprezentált valóság	Időmérleg készítése arról, hogy szabadidejében ki mennyi időt tölt a tévé előtt. Írják le, hogy mi az, amit feltétlenül megnéznének és ez mennyi időt tesz ki. Egy héten át minden nap, majd ebből táblázatot készítenek. A helyi televízió adásának segítségével összehasonlítjuk azt a képet, amit a televízió fest a valóságról saját tapasztalatainkkal. Egy iskolai televízió terveinek kidolgozása.	A saját közösség ügyeiben növekvő problémaérzékenység A felhasználható eszközök jobb felismerése

6. Múmo 10/6. Jellegzetes médiaszövegek, 6 óra („A”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A rendszerező képesség fejlesztése A vizuális információszerzés és közlés képességének fejlesztése KO, KR, KI, EU, TA, PO	A közszolgálati (tömegkommunikációs) televízió egyéb műfajainak elemzése (pl. szappanoperák, reklámok, szórakoztató magazinok, kibeszélőshowk)	Felvett televíziós műsorok elemzése Az otthoni televíziózás során szerzett tapasztalatok összegzése, a jellemző jegyek elemzése Saját reklámfilm készítése	A tudatos médiafogyasztás A média működésének alaposabb megértése

7. Múmo 10/7. Az írott sajtó, 8 óra („A”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A tanult alapelemek összerendezésének képessége LÉ, EG, KI, PO	Az írott sajtó kialakulásáról tanultak felelevenítésével a média szerepének ártisméltése A sajtó szerkezetének tisztázása, kapcsolata a politikával Műfajismeret	Rendszeres újságolvasás, kiválasztott napilapok híryanagának összevetése Elemzés a különbségek okáról Saját iskolai lap tervezése és megvalósítása	Írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, alapfokú kiadvány-szerkesztési gyakorlat megszerzése

8. Ellenőrzés, értékelés módszerei

A program természeténél fogva összetett tartalmú. A komplexitásból következően egy-egy gyermek tantárgyi teljesítményei mindig többszintűek. Más-más színvonalú eredményt érhetnek el a megfigyelés, az elemzés, illetve a gyakorlati feladatok megoldása kapcsán.

Az erre alapozott fejlesztő munka során a feladatokban, a követelményekben, de az ellenőrzésben, értékelésben is maximálisan rugalmasan, a gyermekek eltérő adottságaihoz, egyéni fejlődési üteméhez kell igazodni.

Az értékelés célja, hogy a gyermekek rendszeres és következetes visszajelzést kapjanak saját fejlődésükről, hogy pontosan tudják miben voltak jók, miben kell igényesebbnek lenniük, igyekezetük milyen eredményt hozott az adott értékelési időszakban.

Az ellenőrzés, értékelés feladata, hogy az elvárás, ellenőrzés és minősítés eszközeivel a tanulókat az önértékelésben, saját fejlődésük követésében, reális megítélésében segítse, kialakítsa bennük saját teljesítményük elemzésének szokását.

Az ellenőrzés és értékelés szempontjai: a megítélés minden esetben a tanuló személyiségének, adottságainak és a pedagógus fejlesztőmunkájának, valamint a követelmények elvárásainak összevetésével, a fejlődés tényének és mértékének megállapításával történjék, s térjen ki az apró részletekre is (hiszen sokszor csak ezekben mutatható ki a fejlődés ténye, de a kevésbé motivált gyerekeknek ezek is jelentős sikerforrások lehetnek).

A tanuló személyiségét tisztelő, szeretetteljes légkörű egyéni és közös megbeszélések során, illetve az óra alatti és az óra végi értékelés során egyaránt a jó, ötletes, kifejező megoldásokat, próbálkozásokat kell kiemelni, valamint célszerű megállapítani a feladatnak való megfelelés mértékét, a tanulók érdeklődő közreműködését.

Az értékelési alkalmak a tanultak megszilárdítását szolgálják, emellett a gyerekek szemléletének irányítását és ízlésének alakítását. Maximálisan biztosítják a teljesítmény okozta örömet a gyerekek, a közösség és a tanár részére is.

A műveltségterület választható, szabadidős jellegének megfelelően a szóbeli értékelés mellett legfontosabb szerepe a produktum bemutatásának, illetve saját munkájuk elemző értékelésének van.

9. A taneszköz-kiválasztás elvei

A szakiskolákban nincs múltja a mozgóképkultúra tanításának.

Miután a **feltételeket újonnan kell biztosítani, célszerű** (és takarékos hosszú távon) **a legkorszerűbb eszközöket alkalmazni**. A technikai háttér, a szemléltetés alappillére ennek a tantárgynak. A változatos, multimédia-eszközöket használó tanítási programok kidolgozása nélkülözhetetlen az eredményesség szempontjából, de legalább ilyen fontos, ha nem fontosabb, a kreatív munkához nélkülözhetetlen technikai feltételek biztosítása. Ezeknek persze különböző szintjei lehetségesek, az anyagi lehetőségek függvényében.

Javasolt taneszközlista

Szaktanterem

A szaktanteremnek leginkább egy számítógépterem felel meg. Olyan komputerekkel, melyek a videó vágását is lehetővé teszik.

Elrendezését tekintve olyan terem szükséges, ahol frontális órákat lehet tartani, hogy az elkészült munkákat meg lehessen nézni. Ehhez elengedhetetlen egy kivetítő és megfelelő hangosító rendszer. Szoftverminimumként az Office-rendszer eszközei is használhatóak, de komolyabb munkákhoz képmanipuláló, hangvágó, videovágó és kiadványszerkesztő szoftverek beszerzése javasolt.

Tanári segédeszközök

Különleges eszközökre nincs szükség, egy hordozható számítógép megfelelő kapacitással azonban hasznos lehet. Szerepe kettős: egyrészt a munkák tanári megtekintését, elemzését teszi lehetővé, másrészt a bemutatás, szemléltetés eszköze.

Tanulói eszközök

Ez a rendszer költségigényes része. Ha komolyan vesszük a kreatív gyakorlatokat és ezzel eredményeket is akarunk elérni, digitális fényképezőgépekre, szkennerre, nyomtatóra, kamerára, valamilyen hangrögzítő eszközre feltétlenül szükség van. Az utómunkálatok minden esetben a számítógépeken zajlanak, melyek a teremben rendelkezésre állnak.

A technikai feltételek megteremtésének hatékony módja lehet, ha több iskola közösen hoz létre médiastúdiót (mely esetleg községi, önkormányzati célokat is szolgál). Az eszközök beszerzésének költsége így több intézmény között oszlik el. Ha ez helyi televíziós, illetve rádiós feladatokat is ellát, akkor **a diákoknak valódi gyakorlóterepe is lehet**, a műszaki területen gyakorlott szakembergárdával, és nem utolsósorban több intézmény együttesen jobban ki tudja használni a stúdiót. A szűkös órakeret miatti tanárgondokat is megoldhatja a szakemberek közös foglalkoztatása. Hogy az ilyen integrációnak milyen további haszna lehet, az nem szorul magyarázatra, azonban körültekintő szervezést, összehangolást igényel.

10. Módszertani ajánlások

Mozgóképi szövegek feldolgozása egyéni vagy különböző csoportos formákban kreatív gyakorlatok segítségével vagy megbeszélés útján történik. Műsorelemzés, műsortervezés, műsorok és médiaesemények hatáselemzése az egyik fő terepe. Az audiovizuális ábrázolás eszközeinek tanulmányozása pl. képsorozatok, mozgóképek-szekvenciák megtervezésével, illetve elkészítésével, storyboard (képes–illusztrált forgatókönyv/forgatókönyvvázlat) elkészítése, megvilágítási kísérletek, kommentár, illetve hangalámondás készítése.

Tanulói referátumok, kiselőadások készítése pl. televízió-nézési, illetve fogyasztói szokásokról, alkotókról, művelődéstörténeti ismeretekről.

A hosszabb időszakra tervezett projektfeladatok, projektmunkák különféle tevékenységi formákban jelenhetnek meg (pl. adatgyűjtés, sajtóanyagok, illetve különféle műsorok rendszerezése és feldolgozása, esettanulmány készítése, „osztályújság”, fotósorozat, riport, videoetűd megterezése, illetve kivitelezése).

A médiaismeret kreatív részének fontos eleme lehet a helyi médiával való együttműködés, az abban való tevékeny részvétel. Ez olyan lehetőséget teremt, mely valóságos terep, mégis lehetőséget ad a kísérletezésre.

A munka menetének rögzítése fontos eszköz lehet a problémák tudatosításában, a fogalmi absztrakciós gondolkodás fejlesztésében.

Az egyes audiovizuális eszközök használatának elsajátítása a rendelkezésre álló technikai lehetőségektől függően. Részvétel a hálózati kommunikációban, multimédia-eszközök használatának begyakorlása.

TÁNC KERETTANTERV A SZAKISKOLÁK 9–10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A táncoktatás a szakiskolákban nem művészettanulást, hanem a művészetten keresztül való tanulást jelenti. A művészet élménye az ismeretszerzés egyik forrása. A tanulóknak tapasztalatokat kell szerezni a művészetről és ennek a tapasztalatnak fel kell ébresztenie a felfedezés, a kíváncsiság, az érdeklődés, a másfajta ismeretekhez való hozzájutás örömét, mely segít a különböző szakterületek közötti átjárhatóság megteremtésében.

A csoportos tánctanulás lehetőséget ad egy közös kultúra létrehozására és megerősíti a „valahova tartozás” érzését, segít eltüntetni a szociális szakadékokat. A képzés igazi értéke a kulturált szórakozás iránti igény felkeltése és a közösségépítés mással nem pótolható sajátos módja. A táncoktatásnak nagy szerepe lehet a szabadidő értelmes eltöltésében. A rövid tánc történeti áttekintés, a tanított táncok európai tánc kultúrába helyezése pedig kapcsolódik a nép- és honismeret tematikájához, az európai azonosságtudat kialakításához.

A csoportosan végzett táncolás segít:

- abban, hogy a résztvevők összhangba kerüljenek önmagukkal, társaikkal, környezetükkel,
- az önfegyelem és felelősségérzet kialakításában,
- a múlt és jelen értékeinek befogadásában,
- abban, hogy később maguk igyekezzenek megtalálni a művészeti képzés egyéb forrásait (pl. tánc ház),
- a fiatalokat fenyegető kockázatok (erőszak, kábítószer-szenvedély) megelőzésében.

Képessé teheti a tanulót:

- saját kreativitásának a felismerésére,
- az önbecsülés és mások iránti tisztelet elsajátítására,
- az önbizalom kialakítására,
- a hallgatás, a csend megismerésére,
- új gondolatokkal és eltérő szokásokkal szembeni nyitottá válásra.

A csoportosan végzett táncolás fejleszti:

- a tanulók koncentráció- és emlékezőképességét,
- a tanulók kreativitását,
- a tanulók mozgáskultúráját,
- a tanulók fizikai állóképességét,
- a tanulók ritmusérzékét,
- a tanulók ízlését,
- a tanulók társ művészetek iránti érzékenységüket.

A táncolás kapcsolatot teremt az értelem és az érzelmek között. A Tánc tanítása az iskolák helyi tantervében a tanulók által választható szabadidős területként, **a tanítási időn kívüli 4 óra terhére tervezhető.**

2. A tánc tanításának célja

A tánc tanításának legfőbb célkitűzése, **hogy erősítse** a magyar néptánc és népi kultúra iránti érdeklődést a tanulóknál. A tanult táncokon keresztül megismerhetik a tanulók hagyományainkat, a magyar történelmet és népművészetet.

A tanulók számára nem cél a színpadi szereplésre való felkészítés. A két évig (vagy akár több évig) tartó tánctanulás során azonban indíttatást és jártasságot kapnak a további önműveléshez.

2.1. Kiemelt cél a körben való táncolás magával ragadó érzésének megtapasztalása, a tánc fegyelmező erejének átélése, felismerése. A közösen végzett táncolás pedig az együvé tartozás tudatát és a szórakozást szolgálja.

A csoportos táncolás feltétele a jó állóképesség, önfegyelem és a magas fokú alkalmazkodóképesség.

2.1.1. A táncoktatás feladata, hogy alakítsa ki a tanulóknál:

- a megfelelő munkafegyelmet,
- munkájuk tudatos kontrollálását
- a fogékonyságot a múlt és a jelen értékeinek befogadására.

3. Kompetenciaszintek

3.1. Alapkompetenciák

Ismerjék a tanulók:

- a tanult táncok elnevezését, zenéjét, viseletét,
- a társasági táncélet alkalmait, helyszíneit,
- a tanult táncok zenei kíséretét,
- a moldvai csángó népi hangszereket,
- a néptánc és népzene kutatás jelentőségét, nagy alakjait,
- azonosságokat, különbségeket,
- a moldvai csángók nehéz életét, földrajzi tagolódását.

Legyenek képesek:

- a kiválasztott táncok csoportos, egyöntetű táncolására
- a tanult dalok egyéni vagy csoportos eléneklésére.

3.2. Kiegészítő kompetenciák

Legyenek képesek:

- részt venni az iskola kulturális életében, közös programok, táncház szervezésében,
- tantárgyközi projektek részeként a tánc eszközeivel élni,
- felfedezni a különböző művészeti területek kapcsolódó témáit, pl. ritmus, hangulati, érzelmi kifejezés stb.

4. Kiemelt fejlesztési feladatok

- **KO** Kommunikáció
- **EG** Együttműködés
- **DÖ** Döntési képesség
- **SZ** Szabálykövetés
- **KR** Kritikai gondolkodás
- **KI** Komplex információk kezelése

A NAT 2003 kiemelt fejlesztési feladatai

- **É** Énkép, önismeret
- **HO** Hon- és népismeret
- **EU** Európai azonosságtudat
- **KÖ** Környezeti nevelés
- **IK** Információs és kommunikációs kultúra
- **TL** Testi és lelki egészség

5. 9–10. évfolyam tanterve

A javasolt tanítási anyag a moldvai csángók táncaira épül.

A tanulók életkori sajátosságait és minimális táncbeli előképzettségét figyelembe véve csoportos táncolásra alkalmas **körtáncok** tanítását javasoljuk. A szabályozott körtáncok mindenki számára elérhető, befogadható, egyszerűbb motívumkészlettel rendelkeznek, s ezek elsajátítása mintegy előiskoláját jelenti a táncolás fejlettebb formáinak. A moldvai magyarok körtáncai a lánc táncok összefogódzással szervezett formái közé tartozó, nagy múltú, egyszerű táncformák, melyeket minden európai nép közös kultúrkincsének tekinthetünk.

A **körtánc** a szó szoros értelemben vett közösségi táncforma, mely mindenkit egyenlővé tesz, mindenkit azonos követelmények elé állít. Korlátlanul bővíthető, tágítható, alakítható anélkül, hogy a résztvevők közötti szoros kapcsolat megszakadna vagy bárki is kirekesztve, mellőzve érezhetné magát a résztvevők közösségében.

A **moldvai csángó táncok** nagyon népszerűek a tánc házas törzsközönségnél és azoknál is, akik a néptáncal még csak ismerkednek. Ennek oka az, hogy a moldvai táncok többsége könnyen megtanulható körtánc, a zene pedig erősen ritmizált: a dobkíséret ősi ízt ad a dallamoknak, ami a kóboz hangjával együtt hidat jelent a könnyűzene felé is.

Az **alapvető modulok** a téma minimálisan szükséges mélységű feldolgozásával **havi két órában** képzelhetőek el. Amennyiben tanulói igény mutatkozik, a foglalkozások kétheti két órára sűrítethetők.

Sorszám	Modul neve	Típusa	Alternatívák	
			„A” havi 2 óra	„B” kéthetente 2 óra
Műta 9/1.	Körtáncok	Alapvető	6 óra	10 óra
Műta 9/2.	Sortáncok	Alapvető	2 óra	4 óra
Műta 9/3.	Összefoglaló projekt	Ismétlő, elemző, rendszerező	2 óra	6 óra
Műta 10/1.	Páros táncok	Alapvető	4 óra	6 óra

Sorszám	Modul neve	Típusa	Alternatívák	
			„A” havi 2 óra	„B” kéthetente 2 óra
Műta 10/2.	Körtáncok	Alapvető	4 óra	8 óra
Műta 10/3.	Összefoglaló projekt	Ismétlő, elemző, rendszerező	2 óra	6 óra
	Óraszámjavaslat 9–10. évfolyam összesen		20 óra	40 óra

6. A 9. évfolyam tanterve

1. Műta 9/1. Körtáncok, 6 óra („A”); 10 óra („B”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Érdeklődés felkeltése a téma iránt Mozgáskoordináció és ritmusérzék fejlesztése Társadalmi, művelődéstörténeti háttérismeretek Értő zenehallgatásra nevelés Mozgásos-táncos kommunikációs formák megismertetése EG, SZ, EU, HO, KR, KÖ, IK	A tánc, mint kommunikáció Csoporttáncok az európai tánc kultúrában (nyílt és zárt lánc táncok) A körtánc összefüggései, szabályai A csángók történelmi és földrajzi helyzete Körtáncok: az „öves” és az „erdélyes” motívumai, testtartása, fogásmódjai	Tánc tanulás A tanult táncok zenei kíséretének megismerése Megfigyelések, azonosságok, különbségek érzékelése	A tanult táncok zenéinek felismerése Élményszerű táncolásra törekvés A csángók meghatározása, jellemzése A koncentráció- és emlékezőképesség, valamint az azonosságtudat erősödése

2. Műta 9/2. Sortáncok, 2 óra („A”); 4 óra („B”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Ritmuskészség fejlesztése Hangszerek felismerése, azonosítása Digitális taneszközök használati készségeinek fejlesztése EG, SZ, KI, HO, DÖ	Sortáncok (csoportos táncok) „Tiszti szerba” Moldvai hangszeres zene A táncokat kísérő népi hangszerek (sültü, kaval, tilinkó, koboz, dob) A csángók viselkedési kultúrája	Két szemben elhelyezkedő sorban való mozgás, irányváltással, dobantással, kiáltásokkal díszítve Viselkedésformák elemzés, gyakorlása A hangszerekhez való alkalmazkodás a mozgásban	A táncosok lépéseinek, mozdulatainak egymáshoz hangolása A tánc élményszerű bemutatása A tanult táncokhoz kötődő zene felismerése, a táncformában megnyilvánuló morális tartalom felismerése

3. Műtá 9/3. Összefoglaló modul 2 óra („A”); 6 óra („B”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Közösségépítés Könyvtárhasználat Stílusérzék fejlesztése, ízlés formálása Kritikai érzék fejlesztése HO, EG, TL, KO, KR, KI, É	9. évfolyam témáinak összefoglalása Az iskola életében való bemutakozás lehetőségei Kulturált szórakozási formák, helyszínek régen és ma (guzsalyas, táncház)	A tanult táncok ismételése, zenehallgatás, daltanulás A csángókról készült archív filmek megtekintése Moldvai táncház szervezése	A tánchoz kapcsolódó hangulati elemek elsajátítása, egymás segítése Önértékelés erősödése A stílusérzék fejlődése

7. 10. évfolyam tanterve

1. Műtá 10/1. Páros táncok, 4 óra („A”); 6 óra („B”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Improvizációs készség fejlesztése Érzelmi és értelmi intelligencia fejlesztése Egymás elfogadása, segítése Alkalmazkodási készség fejlesztése EG, SZ, KI, HO, D, É	A páros táncok és a körben való mozgás kapcsolata A „kettős” régies, moldvai páros tánc Élethelyzetek és a hozzá kapcsolódó szokásrend megismerése	A „kettős”-ben először körben kezdik a táncolást, majd páros formában folytatják Megismerkedés az újévhez kötődő moldvai népszokásokkal (fotók, diaképek, esetleg film megtekintése)	A táncok élményszerű bemutatása, átélése Összehangolódás és egymásra figyelés Népszokások iránti érdeklődés, igény a tradíciók megismerésére, átörökítésére

2. Műtá 10/2. Körtáncok, 4 óra („A”); 6 óra („B”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Mozgáskoordináció és ritmusérzék fejlesztése Szimmetrikus és aszimmetrikus ritmusok felismerése Éneklési készség, csoportos éneklés HO, TL, KO, EG, DÖ	„Serény magyaros” erdélyi eredetű kiskörökben táncolt tánc „Gergeltánc” aszimmetrikus ritmusú körtánc Moldvai csángó magyarok viselete	Csárdáslépés és forgás hátsó-keresztelő kézfogással Zenehallgatás, a témához kötődő énekek tanulása Csángó viselet megismerése eredeti öltözetek, diaképek segítségével	A tanult táncok élményszerű eltáncolása Ismerje fel a tánc kötődő zenét és tanuljon meg legalább egy dalt Érdeklődés, elfogadó magatartás a csángó magyarok népművészete iránt

3. Műta 10/3. Összefoglaló modul, 2 óra („A”); 6 óra („B”)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A néphagyomány jelentőségének, a kutatás, gyűjtés fontosságának megértése A táncházak közösségteremtő funkciójának felfedezése A társművészetekkel való kapcsolat felismerése Rendszerező készség fejlesztése EG, HO, EU, TL	A kutató és gyűjtő munka jelentősége Bartók Béla, Kodály Zoltán, Martin György, Domokos Pál Péter, Kallós Zoltán munkássága	Készülődés egy iskolai bemutató, moldvai táncház szervezésének előkészítésére Moldvai csángó viseletből és tárgykultúrából kiállítás rendezése	Élményszerű bemutatás nagyobb közönség előtt Képesség a partnerrel, a tánc résztvevőivel való együttműködésre, a hangulati elemek megjelenítésére Aktív részvétel a közös éneklésben Egy dal megtanulása Eligazodás a legjellegzetesebb moldvai zenekari felállásban, hangszerekben, viseletben

8. Ellenőrzés, értékelés

Tantárgyunkban a táncos képzés eredményét nem osztályozással, hanem egy-egy tánc stílusos, élményszerű bemutatásával mérhetjük, közös iskolai eseményeken (pl. szalagavató, táncház).

Alapvető szempont, hogy az értékelés soha ne maradjon el, mindig motiváló legyen, mely biztosítja az önbizalom megerősítését, fejleszti a reális kritikai érzék kialakulását.

Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat, tegyük világossá szempontjainkat. A tanítás során, a részfeladatok megoldásához társuljon folyamatos szóbeli értékelés, javítás, s a foglalkozás végén összegző, az egész csoportra kiterjedő minősítés.

Különös figyelemmel kezeljük a tanórán kívüli tevékenységek (gyűjtőmunka, kiselőadás, könyvtárhasználati munka stb.) értékelését.

9. A taneszköz-kiválasztás elvei

A szakiskolai képzésben nincs hagyománya a táncoktatásnak, ezért a személyi és tárgyi feltételeket újonnan kell biztosítani.

Személyi feltételek:

A program sikerének alapfeltétele a táncitanár szakmai felkészültsége, módszertani kultúrájának nyitottsága.

A rendelkezésre álló rövid időkeret, valamint a csoportok várhatóan magasabb létszáma indokolná egy férfi és egy női táncitanár egyidejű alkalmazását, amely a foglalkozások hatékonyságát, hangulatát jelentősen megnövelné.

Tárgyi feltételek:

- próbaterem (tornaterem, nagyobb méretű, nem köves burkolatú tanterem)
- alkalmas bútorzat (székek, kiadványok tárolására alkalmas szekrény, asztal)
- öltözők, zuhanyzók
- taneszközök: tévé, videó
- kétkazettás magnó
- CD-lejátszó
- a tánctanításhoz szükséges video- és hangkazetták

- diavetítő
- diaképek (népviselet)
- Európa-térkép
- vetítőállvány és vetítőernyő
- számítógép
- projektor

Tanári segédeszközök:

- Power Point programmal rendelkező számítógép
- A tananyag mellékleteként szükség van egy olyan multimédiás (CD-ROM) anyag elkészítésére, amely a tantervben szereplő modulok szerint dolgozná fel a tanított táncok film és hangzóanyag részeit.

Tanulói eszközök:

- mozgást nem korlátozó ruha
- kényelmes cipő
- hangkazetta, CD.

10. Módszertani ajánlások

A képzést projekt formában javasoljuk megtervezni, ahol az egyes modulok önmagukban is egészet jelentenek. A képzés sikere nagymértékben függ a tanárok és a diákok közötti együttműködés minőségétől. A siker feltétele, hogy érzelmileg érintetté váljanak a tanulók a tevékenység iránt.

Fontos a motiváció kialakítása, a táncolásba bevonás elősegítése.

Értékelni kell a témák iránti legkisebb érdeklődést, kiemelni a jó megoldásokat, dicsérni a segítő gesztusokat.

Tanítás-tanulás:

A tánctanár feladata az értékek kiválasztásának segítése, kritikai szemlélet és ízlésformálás.

A tanterv gyakorlati és elméleti részekből épül fel.

A gyakorlat a tantárgy sajátosságának megfelelően bemutatással, utánzással valósul meg. A foglalkozásokon időt kell fordítani minimális tánctechnikai, ritmikai képzésre, a táncos nyelv kialakítására. Az elméleti részt azon fogalmak és ismeretek alkotják, melyek megismerése elengedhetetlen a projekt megvalósításához. Fejlesztési célként tűzhetjük ki a rögtönzésnek (improvizáció), mint az alkotótevékenység legfejlettebb fokának elérését.

A táncos képzés és a tanításra javasolt anyag sajátossága megengedi, hogy nagyobb létszámú csoportokban (évfolyamszinten 20-25 fő) szervezzék a foglalkozásokat.

Feltételezhető, hogy a tanulók kezdetben idegenkednek a tanított táncanyagtól, de jó pedagógiai érzéssel, erős érzelmi ráhatással fokozatosan bevonhatjuk őket a táncos tevékenységbe.

Fontos az élményszerűség látványban, zenében és táncolás közben egyaránt.

Tanórán kívüli munka (házi feladat), olyan önként vállalt feladatok elvégzését jelenti, melyek szorosan kapcsolódnak a tanterv anyagához, pl. különféle gyűjtőmunkák a könyvtár állományából, internetről.

Tanulói tevékenységformák:

Csoportos:

- közreműködés a csoportos táncolásban, éneklésben.

Egyéni:

- önálló vagy választott párral való táncolás
- a tanult népdal önálló eléneklése
- önálló hangszeres bemutató
- részvétel a közösség és a társak értékelésében
- kiselőadás vállalása
- közreműködés iskolai rendezvény szervezésében.

**A GYAKORLATI OKTATÁS KERETTANTERVE
A SZAKISKOLÁK 9. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA**

1. Bevezető
2. A gyakorlati oktatás tanításának célja
3. Kompetenciaszintek
4. Kiemelt fejlesztési feladatok
5. A 9. évfolyam óraterve
6. A 9. évfolyam kerettantervi tartalmai
 1. Személyes kompetenciákat fejlesztő modulok
 - 1.1. Egészségfejlesztés 18–55 óra
 - 1.2. Viselkedés és kommunikáció 18–37 óra
 - 1.3. Kulturális értékek megőrzése 27–37 óra
 - 1.4. Mindennapi teendők 27–55 óra
 - 1.5. Kommunikáció és önismeret 54–92 óra
 - 1.6. Tanulásmódszertan 74 óra
 2. A vizuális kultúra, a manuális készségek fejlesztését segítő modulok
 - 2.2. Műra 9/2. Vonal, jel, jelképek. A művészet kezdetei
 - 2.3. Műra 9/3. Nézetek – vetületek – térbeliség – mozgás – téralakítás. Az ókor domináns vizuális kifejezőeszközeinek alapelemei
 - 2.4. Műra 9/4. Ábrázolási konvenciók tapasztalati megközelítése. Kora középkor – román stílus
 - 2.5. Műra 9/5. A honfoglalás kor tárgykultúrája. A magyar népművészet honfoglalás kori gyökerei
 - 2.6. Műra 9/6. A gótikus stílus hatása a művészetekre, divatra, tárgykultúrára, iparra. Építészeti újítások a gótikában
 - 2.7. Műra 9/7. A perspektivikus ábrázolás. Térillúziók létrehozásának kiteljesedése a reneszánszban
 3. IKT-készségfejlesztő modulok
 - 3.1. Szövegszerkesztés 111 óra
 - 3.2. Táblázatkezelés 74 óra
 4. Műszaki és természettudományos készségeket fejlesztő modulok
 - 4.1. Mérések egyszerű mérőeszközökkel 37 óra
 - 4.2. A műszaki ábrázolások alapjai 37 óra
 - 4.3. Előrajzolás a síkban 18 óra
 - 4.4. Anyagok 37 óra
 - 4.5. Anyagmegmunkálások I. 64 óra
 - 4.6. Anyagmegmunkálások II. 74 óra
 - 4.7. Kötések készítése 18 óra
 - 4.8. Villamossági gyakorlatok 15 óra
 - 4.9. Bevezetés a laboratóriumi munkába 6 óra
 - 4.10. Alapvető fizikai, kémiai mennyiségek SI-mértékegységei 12 óra
 - 4.11. Kémiai jelrendszer alkalmazása 6 óra
 - 4.12. Fizikai alapmennyiségek mérése 18 óra
 - 4.13. Összetett anyagi rendszerek mennyiségi jellemzése 12 óra
 - 4.14. Származtatott SI-mennyiségek és mérésük 18 óra
 - 4.15. Az oldhatóság fogalma, hőmérsékletfüggése 18 óra
 - 4.16. Alapvető kémiai számítások 12 óra
 - 4.17. Tömegszázalékos oldat készítése 18 óra
 - 4.18. A kémhatás (pH) indikálása 12 óra
 - 4.19. Kémiai mennyiségek használata, mérése 18 óra
 - 4.20. Kémiai folyamatok vizsgálata 18 óra
 - 4.21. A kémiai jelrendszer alkalmazása 40 óra
 - 4.22. Analitikai mérleg használata 24 óra
 - 4.23. Sűrűségmérés piknométerrel 24 óra
 - 4.24. Műszeres pH-mérés 24 óra
 5. Épített környezet
 - 5.1. Az árkunyhótól az üvegpiramisig 74 óra
 - 5.2. Ismerkedés az építőanyagokkal 74 óra
 6. Számolási és számítási gyakorlatok
 - 6.1. Mérjük meg, számoljuk ki! 74. óra
 - 6.2. Bevezetés a szakmai számításokba 37 óra
 7. A manuális készség fejlesztése – textilmunkák
 - 7.1. A manuális készség fejlesztése 37 óra
 - 7.2. Textíliák feldolgozása 88 óra
 - 7.3. A bőr feldolgozása 18 óra

- 7.4. Textiltermékek díszítése 64 óra
- 7.5. Textíliák előállítás 52 óra
- 7.6. Rajzi alapgyakorlatok 24 óra
- 7.7. Nemezelés, fonatolás 12 óra
8. A manuális készség fejlesztése – famunkák
 - 8.1. A faipar fejlődése, kialakulása 12 óra
 - 8.2. A faanyagok jellemzői és kezelésük 36 óra
 - 8.3. Fakötések kialakítása 120 óra
 - 8.4. Intarziakép készítése 61 óra
9. Alkotómunkák: szín, forma, tér
 - 9.1. Személyes kompetenciák – munkakultúra: Munka, egészség, környezet 18 óra
 - 9.2. A tipográfia és a képfeldolgozás alapjai 18 óra
 - 9.3. Alkotómunka 111 óra
 - 9.4. Számítógépes szövegszerkesztési gyakorlat 111 óra
10. A környezetünk megismerése
 - 10.1. Az élővilág szerveződése 12 óra
 - 10.2. Ismerjük meg az élőhelyeket és az élővilágukat! 18 óra
 - 10.3. Tegyük láthatóvá a mikroszkopikus élővilágot! 18 óra
 - 10.4. A levegő mint környezeti elem 6 óra
 - 10.5. Mérjük meg a meteorológiai jellemzőket 12 óra
 - 10.6. A víz mint környezeti elem 12 óra
 - 10.7. A talaj mint környezeti elem 12 óra
 - 10.8. A táj mint környezeti elem 6 óra
 - 10.9. Vegyük észre a tájtalakító és -romboló emberi beavatkozásokat! 18 óra
 - 10.10. Légszennyező források, anyagok és hatásaik 6 óra
 - 10.11. Mérjük meg az ülepedő port! 6 óra
 - 10.12. Vízszennyező források, anyagok, és hatásaik 12 óra
 - 10.13. Végezzünk kémiai gyorstesztelkel tájékoztató méréseket! 30 óra
 - 10.14. Hogyan használjunk indikátorszervezeteket a szennyezések kimutatására? 18 óra
 - 10.15. A talajszennyezés forrásai, anyagai és hatásuk 6 óra
 - 10.16. Mérjük meg az egyszerűbb talajjellemzőket! 12 óra
 - 10.17. Látogassunk meg nemzeti parkokat, védett természeti értékeket! 18 óra
11. Vásárlás, eladás, vendéglátás
 - 11.1. Boltok áruházak helyiségei és berendezései 74 óra
 - 11.2. Az áru útjának megismerése 74 óra
 - 11.3. Az eladás szereplői 37 óra
 - 11.4. A gasztronómia alapanyagai és termékei 74 óra
 - 11.5. Gasztronómiai alapgyakorlatok 148 óra
 - 11.6. A hazai gasztronómia története 37 óra
 - 11.7. Higiéniai alapok 37 óra
12. Ügyeink intézése
 - 12.1. Gépelés, szakmai levelezés 37-74 óra
13. Növénytermesztési és állattenyésztési gyakorlatok
 - 13.1. Bevezető gyakorlatok 10 óra
 - 13.2. Állattenyésztési gyakorlatok 67 óra
 - 13.3. Növénytermesztési és kertészeti gyakorlatok 67 óra
 - 13.4. Általános munkavédelmi alapozó gyakorlatok 11 óra
14. Élelmiszereink: laboratóriumi és számítási gyakorlatok
 - 14.1. Az élelmiszer-termelés kialakulása és fejlődése 20 óra
 - 14.2. Táplálkozási alapismeretek 36 óra
 - 14.3. Munka- és környezetvédelem, higiénia 55 óra
 - 14.4. Laboratóriumi alapgyakorlatok 54 óra
 - 14.5. Szakmai számítások 36 óra
 - 14.6. Szakmai tanulmányút 21 óra
7. Az ellenőrzés és az értékelés módszerei
8. A taneszköz-kiválasztás elvei
9. Módszertani ajánlások
 - 9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben
 - 9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

1. Bevezető

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modulterkép figyelembevételével, a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések révén erősítik a fejlesztési feladatok és a szakmai alapozás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretek hiánypótlása, alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása.

Tekintettel arra, hogy a szakiskolák nagy része több szakmacsoportban végez szakmai alapozó képzést a 10. évfolyamon, az ezt megelőző 9. évfolyamon modulok sokaságát kínáljuk az iskola hagyományai, képzési szerkezete, struktúrája szerinti választás lehetőségét megteremtve a helyi tanterv kialakításához.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes modulok magasabb óraszámában történő feldolgozásával is.

A modulok kiválasztásakor törekedni kell arra, hogy az iskola pedagógiai törekvéseivel összhangban, a közismereti és a gyakorlati oktatás szoros együttműködését megteremtve, lehetőséget biztosítsunk a gyerekek felzárkóztatására. A 9. évfolyamon folyó képzésnek fel kell vállalnia tanulóink fejlesztését és felzárkóztatását, sokirányú tevékenységgel biztosítva a szakmai képzéshez szükséges kompetenciák kialakulását.

A tanterv modulválasztéka alkalmas arra, hogy a szükségleteknek leginkább megfelelő modulokat válasszuk ki mind a tanulók, mind a munkaerő-piaci igények vonatkozásában. Nem szabad elfeledkeznünk azonban arról sem, hogy a változtatás szükségessége nem csak erre a két terület által megfogalmazható igényre korlátozódik. Legfontosabb feladatunk, hogy értelmes célokhoz, értelmes feladatokat, tevékenységeket rendeljünk már a kilencedik évfolyam tanulói számára is. Az iskola szolgáltató. Ahhoz, hogy magas szinten legyen képes ezt a feladatát ellátni, a két végpont közötti utat kell úgy szabályozni a pedagógiai programban, az iskola küldetésnyilatkozatában, hogy az iskolát választó gyerekek minél kevesebb kimaradással, minél többen és eredményesebben jussanak el a végcélba. Figyelembe véve a tanulási és társadalmi környezetben bekövetkezett változásokat, sokkal több energiát követel a ma tanárától a mindennapos pedagógiai munka, mint a megszokott rutin. Módszereinkben is lényeges változtatás szükséges, melyekhez elsőként a kooperatív technikák, együttműködési, konfliktuskezelési, differenciálási, mérési és értékelési módszerek elsajátítását kell célul kitűznie a nevelőtestületnek, hogy ezeket minél változatosabban, minél eredményesebben alkalmazzák a tanulási-tanítási folyamatban, valamint a hétköznapi pedagógiai problémáinak megoldásában.

A 9. évfolyamon a modulok feldolgozása gyakorlati oktatás keretében történik.

A gyakorlati oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása indokolja valamennyi modulja esetén a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. A gyakorlati oktatás tanításának célja

A gyakorlati oktatás moduljai a szakiskola 9. évfolyamán azt a célt szolgálják, hogy a tanulókat sikerekhez, pozitív élményekhez juttassák, és passzivitásukat feloldják. Fontos, hogy a tanulást, ismeretszerzést személyessé, aktívvá, élményszerűvé tegyük.

Az aktív tanulás során a diákoknak olyan gyakorlati tevékenységet célszerű folytatniuk, amely a megismerést segíti, amiből felépíthetik saját tudásukat, amelybe beépíthetik tapasztalataikat.

A sikeres tanulási folyamat elengedhetetlen feltétele a megfelelő motiváció, melyet a személyessé vált feladat, az egyéni munka értéke, illetve a közös munka sikere, az együttműködés alapoz meg.

A tanulási folyamatot segíti az alkotás (konstruálás), felfedezés. Ehhez nyújtanak segítséget a gyakorlati oktatás moduljai.

Kiemelkedő helyet kap a programban a személyiségfejlesztés, a kommunikáció és viselkedéskultúra fejlesztése. A személyiségfejlesztés hatására a tanuló hatékonyabbnak, integráltabbnak és funkcionálóbbnak érzi önmagát, realisan tudja meghatározni énképét és jövőképét. A gyakorlatok segítik a tanulót abban, hogy jobban legyen képes önmagát irányítani, nagyobb önbizalommal rendelkezzen és hatékonyabb önkifejezési technikákat tudjon alkalmazni. A sikeres fejlesztés eredményeként a tanuló kommunikációjának hitelessége javul és konfliktusmegoldó képessége fokozódik. A szituációs gyakorlatok jó lehetőséget biztosítanak az interakciók gyakorlására, melynek során fejlődik a tanulók társaikhoz, tanáraikhoz, embertársaikhoz kapcsolódó viszonya.

A pszichomotoros készségfejlesztést segítő manuális gyakorlatok a rajzkészséget, a tárgykultúrát, az esztétikai érzéket gyarapítják és a kreativitás kibontakoztatását szolgálják. A produktum sikerélményhez juttatja a tanulót, és a végtermék egyben az aktuális érzelmek megjelenítésére, kivetítésére is szolgál. A gyakorlatok lehetőséget biztosítanak a mindennapi életben is szükséges, hasznosítható, praktikus anyag- és eszközhasználatra.

A kulturális értékek megőrzése modul során megismerkedhetnek a tanulók az egyes történelmi korok, az eltérő kultúrák jellemzőivel. A feltáró, elemző munka segíti a sajátjuktól eltérő kultúrák megértését, elfogadását és erősíti a tolerancia képességét. Hazánk kulturális sokszínűségének, sajátosságainak megismerése nyitottabbá teszi a tanulókat és fejleszti az empátiás készségüket.

A mindennapi teendők modul célja azon tevékenységek és képességek fejlesztése, melyek a mindennapi életvitel során a tanulók és családtagjaik számára hasznosíthatók. Mintát ad az információszerezés módjaira, azok célszerű, praktikus felhasználására, az erkölcsi és etikai normák betartásával. Szituációs feladatok során a tanulók tapasztalatokat szereznek az ügyintézással, a kapcsolatfelvétellel, az álláskereséssel összefüggő tennivalók és viselkedési szabályok terén.

Az egyén egészségvédelme, megőrzése, a mai kor kiemelt fontosságú, fejlesztésre váró feladata. A modul során a tanulók ismereteket szereznek az egészségről mint dinamikus, változó egyensúlyi állapotról, az ember legfőbb értékéről és az ezt veszélyeztető ártalmakról. A tanulók ismeretszerzése és tapasztalatainak bővítése képezi az alapját az egészséges életmód megvalósításának. Az élvezeti szerek, káros szenvedélyek egészség- és személyiségromboló hatásainak felismerése és használatuk elutasítása elengedhetetlen a harmonikus életvitel megvalósításhoz.

A tanulók életkori sajátosságainak, adottságainak és előző iskolatípusában szerzett tapasztalatainak felmérésével, azok figyelembevételével szükséges a tanulási módszerek, technikák fejlesztése. A hangsúly tehát nem a tanításon, hanem a tanuláson van. A tanulásmódszertan modul lehetőséget ad a kifejezőképesség és problémamegoldó-képesség fejlesztésére és gyakoroltatására. A pszichés megismerő tevékenységek fejlesztése egyéni gyakorlással és kooperatív feladatok megoldásával valósítható meg.

A sajátos nevelési igényű tanulók lehetőségeihez, korlátaikhoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek alkalmazandók:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időszavok, keretek megjelölése ott, ahol erre szükség van;
- szükség esetén sajátos, a fogyatékoságnak megfelelő tartalmak kiválasztása, az ehhez alkalmazkodó követelmények kialakítása és teljesítése;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, differenciáltan, egyénileg is segítsék ezeket a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz viszonyított fejlődésüket értékelve.

3. Kompetenciaszintek

Áttekintő képesség (alapszint)	Elemzőkészség (kiegészítő szint)
Legyen képes rendszerek, folyamatok és kapcsolatok egészben történő felismerésére és leírására.	Legyen képes rendszerek, folyamatok és kapcsolatok részekre bontására, a részek közötti összefüggések feltárására és leírására.
Legyen képes a gondolkodás, valamint a cselekvés elemeit rendszerezni.	Legyen képes a gondolkodás, valamint a cselekvés elemi egységeit folyamat jellegű egészre szervezni.
Legyen képes a logikai összefüggések felismerésére.	Legyen képes a logikus gondolkodással összefüggő műveletek megvalósítására.
Legyen képes konkrét probléma esetén annak azonosítására.	Legyen képes a problémaelemző képesség birtokában ok-okozati relációk meghatározására.
Legyen képes egy problémán belül saját rendszer felállítására.	Legyen képes a saját logikai rendszerének kommunikációjára.
Legyen képes új ismeretek befogadására.	Legyen képes a megtanult ismeretek alkalmazására.
Legyen képes önmaga ellenőrzésére.	Legyen képes a feladatkörébe tartozó tevékenységek ellenőrzésére.
Legyen képes egyszerű célok elérése érdekében a teendők meghatározására.	Legyen képes az elérendő célok érdekében a szükséges munkafolyamatok meghatározására.
Legyen képes önálló cselekvés kezdeményezésére.	Legyen képes másokat is önálló kezdeményezésre készíteni.

Állóképesség	Rendelkezzen általános fizikai kondícióval és teljesítőképeséggel.
Kiegyensúlyozottság	Legyen magatartása mások számára átlátható; érzelmi megnyilvánulásai álljanak arányban az élethelyzetekkel, történésekkel.
Stressztűrés	Legyen képes a munkával és a mindennapos együttéléssel járó konfliktusok kezelésére.
Alaposság	Legyen képes a feladat igényelte részletességig hozzávetőlegesen lebontani vagy felépíteni tevékenységét.
Elővigyázatosság	Legyen képes huzamosabb időn keresztül összpontosítani akaratát valamely feladat elvégzésére.
Figyelem	Legyen képes a feladat igényelte határok, a feladatvégzésből adódó következmények reális felismerésére.

Kitartás, Precizitás	Legyen képes figyelmét általában fenntartani és több eseményt is egyszerre követni, függetleníteni magát a környezeti hatásoktól.
Gyakorlat	A munkatevékenység során legyen képes eltérni a szokáskövető magatartásról és érdeklődjön az új megoldási lehetőségek iránt.
A termelőeszközök használatának képessége	Legyen képes a tevékenység igényelte ismereteket és készségeket magabiztosan gyakorolni.
Az előírások ismerete és a hozzájuk való igazodás	Tudásának részét képezze a munkára vonatkozó törvények, rendeletek, szabályok felsorolása és figyelembevétele.
Érvelési képesség	Legyen közléseinek jól érthető logikája.
Idegennyelv-ismeret	Legyen képes az elvárt ismereti szinten alapvető és érthető kommunikációra; helyes írásbeli és szóbeli közlésformákra.
Információgyűjtés, információfeldolgozás képessége	Legyen képes a környezetből érkező hatások korábbi ismeretein nyugvó, általános értelmezésére és az információk sok helyen való fellelésére, valamint megadott szempont szerinti rendezésére.
Önfejlesztő képesség	Legyen képes felismeri hiányosságait és próbálja azokat javítani.
Együttműködő képesség	Legyen képes a feladatai megoldása, céljai elérése során a társaival való közös tevékenységre.
Kultúrák közötti különbségek észrevétele	Legyen képes a másság elismerésére, elfogadására.
A felelősségvállalás képessége	Legyen képes belátni saját tevékenysége rövid és hosszú távú következményeit és vállalja azokat.

4. Kiemelt fejlesztési feladatok

A kiemelt fejlesztési feladatok az iskolai oktatás valamennyi elemét áthatják, elősegítik a tantárgyközi kapcsolatok erősítését, a tanítás-tanulás szemléleti egységét, a tanulók személyiségének fejlődését.

Énkép, önismeret: A tanulók a jól megtervezett tanulási folyamatban váljanak aktív részesévé a normaalkotásnak, mely kapaszkodót ad az önmaguk és környezetük, valamint társaik működésének megismerésében, világszemléletük formálásában.

Hon- és népismeret: Közvetlen és tágabb környezetünk megismerése, a hagyományok ápolásának és továbbadásának képessége segíti a társadalmi és természeti környezet megbecsülését, az érték való tenni tudást.

Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra: Váljanak nyitottá és megértővé a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások, valamint a másság iránt.

Környezeti nevelés: Életmódjukban a környezettudatos magatartás, a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésére való törekvés válják meghatározóvá.

Információs és kommunikációs kultúra: A fiatalokat fel kell készíteni a tanulási folyamat során a technológiai robbanás következtében megváltozott kommunikációs lehetőségekre, mely nemcsak elősegíti az egész életen át tartó tanulás teljesítését, hanem megkívánja és feltételezi az alapkészségek, -képességek meglétét is.

Tanulás: Az önálló tanulás képességének, az eredményes tanulás módszereinek kialakítása alapvető jelentőségű az alapkészségek és az élethosszig tartó tanulás képességének kialakulásában.

Testi és lelki egészség: Az egészséges, harmonikus életvitelt megalapozó szokások a tanulók cselekvő, tevékeny részvételével alakíthatók ki. Az iskolai környezetnek, a tanórai és tanórán kívüli tevékenységeknek is biztosítaniuk, garantálniuk kell az egészséges testi, lelki, szociális fejlődést.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire: Az ön- és pályaismeret, a szociális és társadalmi, valamint a társadalmi-állampolgári kompetenciák fejlesztése, az öntudatos munkavállalói, fogyasztói, vállalkozói magatartás kialakítása. A szakmaválasztás meghatározó mozzanata életünknek, ezért kiemelt jelentősége van annak, hogy a tanulók reális képet kapjanak önmagukról és választott szakmai területükről. Az önfejlesztés képessége akkor lesz fenntartható, ha a szülői ház és az iskola egyaránt el tudja látni feladatát.

5. A 9. évfolyam óraterve

A kilencedik évfolyamon a gyakorlati oktatásra rendelkezésre álló időkeret 222 óra/tanév, mely bővíthető a helyi programban meghatározott időkeretből heti 3 órával, azaz éves szinten 111 órával. Így a felhasználható éves óraszám: 333 óra.

A modulok címe mellett az ajánlott óraszámok is szerepelnek, mely segít a helyi tanterv összeállításában.

A modulok egy része a személyiség fejlesztését szolgálja (önismeret, társismeret, együttműködés), míg a manuális készségeket fejlesztő, a pályaválasztást segítő modulok fejlesztési céljai között – az előzőek mellett – szerepelnek az alap- és kulcskompetenciák fejlesztésének feladatai is.

Alapelv, hogy a modulok kiválasztásakor az adottságokból kell kiindulnunk.

Az adottságokat két szinten kell figyelembe vennünk. Az iskola által biztosítható személyi és tárgyi feltételek alapos felmérése, bővítésének lehetőségei a modulok kiválasztásánál szempont kell legyen, melynek illeszkednie kell az iskola képzési szerkezetéhez, struktúrájához.

A tanulói adottságok figyelembevétele nagy körütekintést kíván a felvett modulok témaválasztásakor és az óraszámok meghatározásakor.

A szakiskolai tanulók tanulási képességének hiánya, a motivátlanság, az alapképességek hiányosságai (számolás, olvasás, írás, szövegértés) sokszor terheltek a magatartási, beilleszkedési zavarokkal, a társadalmilag elfogadott értékek tagadásával. E problémák kiküszöbölése, megoldása csak akkor lehet sikeres, ha a nevelésben együttműködő tanári közösség meghatározza azokat a legfontosabb fejlesztési feladatokat és módszereket, amelyekkel segíteni kívánja a fejlesztést, felzárkóztatást, a hiányok pótlását. Ehhez szükséges a bemeneti diagnosztizálómérés elvégzése, mely felvilágosítást nyújt és támpontot ad a feladatmeghatározásban. Csak ezen információk birtokában lehet kiválasztani a tanítás-tanulás során felhasználandó modulokat, a tanítás-tanulás szervezési eljárásokat. Figyelemmel kell lennünk arra is, hogy választásunk segítse a pályaválasztást, nyújtson elegendő információt a tanulónak önmaga teljesítőképességéről éppúgy, mint választandó szakmacsoportjáról, szakmájáról, ezért érdemes megfontolni a több területet, témát is érintő, kisebb modulok felvételének lehetőségét.

6. A 9. évfolyam kerettantervi tartalmai

1. Személyes kompetenciákat fejlesztő modulok

1.1. Egészségfejlesztés 18–55 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az egészségkultúrával kapcsolatos észlelés, tapasztalás, információgyűjtés és -értelmezés lehetőségének megteremtése önállóan, kis- és nagycsoportban.	Az egészségkultúra fogalma, tartalma, kapcsolata a kultúra többi elemével.	Információgyűjtés, elemzés.	A tanulók legyenek képesek: – értelmezni az egészségkultúrát az általános kultúra részeként.
Ismeretek nyújtása az egészségről mint dinamikus, változó egyensúlyi állapotról. Az egészséges környezet tervezési képességének fejlesztése. Az egészségkultúra fejlesztése.	Az egészség mint érték. Az egészség fogalmának értelmezése. A higiéné fogalma és területei. A személyi és környezeti higiéné kapcsolata. Lelki egészségvédelem. Munka, pihenés, szórakozás. Beszélgetés és vita egy-egy témáról.	Összefüggések felismertetése a személyi, lelki és környezeti higiéné között. Beszélgetés és vita.	A tanulók legyenek képesek: – meghatározni az egészség fogalmát, – tágra értelmezni az egészséget, – megfogalmazni a személyi és környezeti higiéné kapcsolatát, – beszélni a lelki egészségvédelemről, – jellemezni a munka, a pihenés és a szórakozás helyes arányát.
Az egészséget befolyásoló környezeti ártalmak felismertetése. Az egészséges táplálkozással kapcsolatos ismeretek fejlesztése. A tűrő- és állóképesség fejlesztése. A harmonikus élet értékeinek tisztelése.	Az egészséget befolyásoló tényezők. A környezeti ártalmak hatásai az egészségre. A betegség hatása a szervezetre. Életmód, egészséges életmód. Az életmód szerkezete, összetevői, azok egymásra hatása. Egészséges táplálkozás.	Információgyűjtés. Könyvtár- és internethasználat. Program-összeállítás. Előadástartás kortárscsoportnak. Heti étrendkészítés. Az egészséges táplálkozás anyagainak bemutatása. Háziverseny készítése.	A tanulók legyenek képesek: – rendszerezni a környezeti ártalmakat, – megnevezni az egészséges táplálkozás ismérveit, – segítséggel összeállítani a kortársaknak szóló egészségnevelő előadást.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az élvezeti szerek, káros szenvedélyek egészség- és személyiségromboló hatásainak felismertetése. Ismeretek nyújtása a káros, függőséghez vezető szokások kialakulásának megelőzésére.	Szenvedélybetegségek. Öröm, szenvedély, függőség. Alkoholfogyasztás, drog, dohányzás, gyógyszerfogyasztás. A szenvedélybetegségek megelőzése és a gyógyítás lehetőségei.	Információgyűjtés. Könyvtár- és internethasználat. Adatgyűjtés. Drogtáska tanulmányozása. Következmények elemzése. Tablókészítés.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a szenvedélybetegségek kialakulásának okait, – megmagyarázni a szenvedélybetegségek következményeit, – elmondani a drogfogyasztás veszélyeit, – beszélni a szenvedélybetegségek megelőzéséről.
A felelős szexuális magatartásról szerzett ismeretek bővítése. A szexuális úton terjedő betegségek megismertetése.	A fiúk-lányok barátsága. A felelős szexuális magatartás. A nemi úton terjedő betegségek.	Információgyűjtés. Könyvtár- és internethasználat. Adatgyűjtés. Kiselőadás. Az eddigi életút, a jövőbeli elképzelések és a jelenlegi élethelyzet értékelése. Védőeszközök használata.	A tanulók legyenek képesek: – a felelősségteljes nemi élet jellemzőit felsorolni, – elmondani a nemi úton terjedő betegségek megelőzésének lehetőségeit.

1.2. Viselkedés és kommunikáció 18–37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A gyakorlatok során az együttműködési készség fejlesztése a csoport tagjaival. A csoportszabályok betartatása.	Ismerkedés egymással. Jégtörő gyakorlatok. A csoportmunka szabályai.	A csoportszabályok megalkotása. Csoportmunka.	A tanulók legyenek képesek: – csoportszabályokat alkotni, – alkalmazni a csoportmunka szabályait.
Reális ön- és társismeret kialakítása. Nytitottság és megérteni vágyó magatartás kialakítása.	A serdülőkor jellemzői. Ki vagyok én, milyen vagyok én. Képességek rendszere. Ki milyen képességekkel rendelkezik. Az értelmi képességek sajátossága.	Önismereti gyakorlatok. Fejlesztőgyakorlatok. Páros gyakorlatok. Teszt kitöltése, elemzése. Énbemutató. IQ-teszt.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a serdülőkor jellemzőit, – felismerni önmaguk képességeit.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A saját személyiség és a személyközi kapcsolatok kontrolljának és befolyásolásának fejlesztése.	Érzelem és akarat megjelenési formái. Érzelmek, reakciók, gondolatok, tettek jellemzői.	Érzelmek, reakciók, gondolatok, tettek fejlesztésére irányuló gyakorlatok.	A tanulók legyenek képesek: – kifejezni érzelmeiket, akaratukat a gyakorlatok során, – kontrollálni reakcióikat, – felmérni tetteik következményeit.
A kapcsolati kultúra pozitív irányú fejlesztése.	Az érintkezés kultúrája. A kommunikáció fogalma, fajtái.	Gyakorlatok a verbális és a nem verbális kommunikáció kifejezésére.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a kommunikáció alapfogalmait, – alkalmazni az érintkezés szabályait.
A konfliktuskezelés és konszenzuseresés fejlesztése, elsajátíttatása.	Konfliktusok a kapcsolatokban. Kommunikációs zavarok. Konfliktusmegoldási módok.	Konfliktusok megoldására szolgáló gyakorlatok. Szituációs gyakorlatok	A tanulók legyenek képesek: – a szituációs gyakorlatok során alkalmazni a konfliktusmegoldási módokat.

1.3. Kulturális értékek megőrzése 27–37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A néphagyománnyal kapcsolatos alapfogalmak megismertetése, tudatosítása. A néprajzi jelenségek felismerési képességének fejlesztése.	A hagyomány fogalma, jellemzői: – szóbeliség, – hagyományozó nemzedékről nemzedékre, – közösségi jelleg, – változatokban él: változat/variáns és típus fogalma.	Gyűjtőmunka, interjú, könyvtárzás.	A tanulók legyenek képesek: – megkülönböztetni az írott műveltséget (magaskultúra) és a szájhagyományt (paraszti kultúra), – felsorolni ezek fő jellemzőit a konkrét (népzenei és népmesei) példákon keresztül.
A modern emberétől eltérő kultúra (műveltség) megismertetése, tudatosítása. A sajátunktól eltérő kultúra elfogadási képessége, a tolerancia kialakítása.	Életmód, világkép: – a parasztember egy napja: főzés, étkezés, öltözködés, hétköznapi tevékenységek,	Gyűjtőmunka, interjú, könyvtárzás, internet. Múzeum-, tájházlátogatás, receptgyűjtés.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni a természet közeli életmód és a környezeti adottságok kapcsolatát,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	– a ház és a falu (építőanyagok, háztípusok), – világkép, néphit, – kapcsolatok: rokonok, falubeliek, hasonlóság és különbség, „mi és ti”.		– fogalmat alkotni az önellátásról, – összekapcsolni a fogalmakat a közösségi társadalom jellemzőivel.
Az ünnep fogalmának elmélyítése, társadalmi és kulturális szerepének tudatosítása, eltérő ünnepi szokások megismertetése (felekezet, nemzetiség, falu-város).	Népszokások: – az esztendő ünnepei, jeles napok (téli ünnepkör, farsang, nagyböjt és húsvét, pünkösöd, a gazdálkodás ünnepei), – az emberélet fordulói (születés, házasságkötés, halál), – különbségek az ünnepi kultúrában (eltérő felekezetek, nemzetiségek, falusi és városi ünnepek).	Gyűjtőmunka, interjú, könyvtárazás, Internet. Múzeumlátogatás. Tablókészítés, tárgyi emlékek gyűjtése, zene, táncmotívumok gyűjtése, táncművelés. Tojásfestés, adventi koszorú, naptár készítése, aratókoszorú, komatál összeállítása, esküvő megszervezése, vőfélyfeladatok, májusfa, pünkösddőlés stb.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni az ünnepek helyét, szerepét a mindennapokban, – jellemezni az esztendő ünnepeit, – beszélni az emberi élet fordulóiról, – megfogalmazni a különbségeket az ünnepi kultúrákban.
A díszítőművészet és a kézműves mesterségek jellemzőinek megismertetése, a helyi sajátosságok és eltérő stílusok megismertetése.	Népművészet, díszítőművészet, mesterségek: – fazekasság (tárgytípusok, díszítmények), – szövés, fonás, hímzés: öltözködés, a lakás szövött és hímzett ünnepi textíliái, a vetett ágy, – ácsolt és asztalos bútorok, – pásztorművészet, – régi és új stílus a díszítőművészetben, – stílusközpontok.	Gyűjtőmunka, interjú, könyvtárazás, Internet. Múzeum-, tájházlátogatás. Népművészeti tárgyak gyűjtése, tablókészítés.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni az egyes mesterségek legfőbb munkafolyamatait és technológiáit, – elmondani a díszítési eljárásokat, – megfogalmazni a természetes anyagok szerepét a népművészetben, – jellemezni a népművészet stíluskorzeit, – felismerni és bemutatni a népművészeti tárgyakat.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Hazánk kulturális sokszínűségének tudatosítása. A saját műveltségétől eltérő jelenségekre nyitottá válás kialakítása. A tolerancia fejlesztése. Az etnikum, a kisebbség, a népcsoport fogalmának és alapvető kulturális különbségeinek megismertetése.	Táji tagolódás, népcsoportok, nemzetiségek: – a négy nagytáj jellemzői (Alföld, Dunántúl, Felföld, Erdély), – kistájak, illetve népcsoportok (pl. Sárköz; palóc, székely, matyó), – nemzetiségek a Kárpát-medencében: németek, szlovákok, románok, cigányok.	Gyűjtőmunka (népmese, népzene, néptánc, népszokások, népviselet, ételek, használati tárgyak, mondavilág, hiedelmek stb.). Interjú, könyvtárzás, internet. Múzeum-, tájházlátogatás, tablókészítés.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a Magyarországon élő nemzetiségeket, – ismertetni a nemzetiségek legfontosabb jellemzőit, – megfogalmazni a nemzetiségek nyelvi, kulturális különbözőségeit.

1.4. Mindennapi teendők 27–55 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Azon készségek, tevékenységek, képességek fejlesztése, amelyek a mindennapi életvitel során a tanulók, családtagjaik és a közvetlen környezetükben élők számára hasznosíthatók. A tanulók környezettudatos magatartásának formálása. Az információk megtalálási, elemzési és felhasználási képességének fejlesztése. A rendszerezési és a lényegkiemelési képességek fejlesztése. Az erkölcsi, etikai normák felismerési, betartási képességének fejlesztése.	A mindennapi ismeretek gyakorlatának célja, feladata. A témakörök ismertetése: hasznos ismeretek a mindennapi életvitel során, ügyintézés. Az önéletrajz típusai, szerkezete. Formai és tartalmi követelmények. Kísérőlevél. A magán- és a hivatalos levél írásának tartalmi és formai követelményei. Személyazonosító igazolvány és útlevél igénylése. A nyomtatványok kitöltésének szabályai. Mit hordjunk mindig magunkkal. Tennivalók elveszett személyi okiratok pótlására. Tudakozók. A telefonálás (hívás és vétel) szabályai.	Írási, helyesírási gyakorlatok, fogalmazások, beadványok készítése. Kommunikációs eszközök használata. Önéletrajz írása. Magán- és hivatalos levél írása. Nyomtatványok kitöltése. Erkölcsei bizonyítvány igénylése. Kérdőívek kitöltése. Válaszadás megkeresésekre, felkérésekre. Használati utasítások értelmezése. Telefonkönyvek használata. Telefonregiszter készítése. A legfontosabb telefonszámok listája. Segélykérés telefonon. Mentők, rendőrség, tűzoltók hívása. Fax és fénymásoló használata.	A tanulók legyenek képesek: – az elvárásoknak megfelelő önéletrajzot készíteni, – magán- és hivatalos levelet írni a tartalmi és formai elvárásoknak megfelelően, – formanyomtatványokat értelemszerűen kitölteni, – használati utasítást értelmezni, – a telefonkönyvet rendeltetésszerűen használni, – felsorolni a segélyhívó számokat, – telefonhívást indítani és fogadni, – postai nyomtatványokat felhasználható módon kitölteni,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	Segélykérés telefonon. Mentők, rendőrség, tűzoltók hívásának szabályai. Teendők katasztrófahelyzet esetén. Postai ügyintézés. A menetrend használata. Álláskeresés. Munkáltatók megkeresése. Kapcsolatfelvétel. Külső megjelenés. Viselkedési szabályok. Családi, nemzeti és egyéb ünnepek, jelentőségük. Környezettudatos magatartás, életmód a mindennapokban. Környezetvédelem.	Utalvány kitöltése. Távirat- és csomagküldés. Ajánlott és elsőbbségi küldemény feladása. Menetjegyvásárlás és -rendelés. Internethasználat. Az álláskeresési interjú szituációs gyakorlása. Az ünnepekre való előkészület és annak megszervezése. Családi költségvetés készítése. Heti étrend összeállítása. Előkészület a bevásárláshoz. Bevásárlás. Szelektív hulladékgyűjtés. Kulturális programok szervezése. Megjelenés a programokon.	– bemutatni egy interjúszituációt, – családi költségvetést készíteni, – heti étrendet összeállítani, – a szelektív hulladékgyűjtés lényegét, követelményeit ismertetni, – kidolgozni egy családi ünnep forgatókönyvét.

1.5. Kommunikáció és önismeret 54–92 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók kapcsolatteremtő képességének fejlesztése. Az interaktív kapcsolatok törvényszerűségeinek megismertetése. A segítő kapcsolatokhoz szükséges érzékenység alakítása, fejlesztése.	Bevezetés. Az érintkezés kultúrája. Az általános kommunikációban tanultak felelevenítése. Az érintkezés kultúrája, személyészlelés, érintkezési formák. Kommunikáció a segítőszakmában. A segítőszakma értelmezése. Segítő kapcsolatok a szociális munkában.	Egyéni munka. Csoportos feladatok. Frontális munka. Beszélgetés. Kérdés-felelet. Ötletroham.	A tanulók legyenek képesek: – az interaktív kapcsolatok törvényszerűségeinek alkalmazására, – a segítő kapcsolathoz szükséges érzékenység kifejezésére.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók emberismeretének fejlesztése. A hiteles véleményalkotás segítése az emberek viselkedéséről, gondolatairól, és érzéseiről. A személyiségészlelés során magabiztosság, optimizmus, becsvágy, önzetlenség fejlesztése. A verbális és a nem verbális kommunikáció harmonizálása.	Emberi kapcsolatok. Üzenetek a kommunikációban. A szimmetrikus és az aszimmetrikus kommunikáció. A közvetlen kommunikáció szabályszerűségei. A kapcsolat felvétele és a kapcsolattartás, a kapcsolat lezárása. Gyakorlat.	Egyéni és csoportos beszélgetés. Kérdés-felelet. Frontális munka. Szituációs játék. Munkalappal irányított munka. Egyéni és csoportos tevékenység.	A tanulók legyenek képesek: – az emberi kapcsolataikban hiteles képet alkotni az emberi viselkedésről, gondolatairól és érzéseiről, – magabiztos, optimista, önzetlen viselkedésre kapcsolataikban.
A segítőkapcsolat működésének megismertetése. A segítőmagatartás kialakítása.	Segítő kapcsolat. Segítő magatartás. Segítő beszélgetés.	Szituációs játék. Döntésjáték.	A tanulók legyenek képesek: – a segítő kapcsolat dinamikájának ismertetésére, – a segítő magatartás prezentálására.
Gondozási problémák felismerése és a problémamegoldási stratégiák elsajátíttatása.	Problémamegoldás a gondozásban. Esettanulmányok feldolgozása. Gyakorlatok.	Egyéni tevékenység. Csoportos tevékenység. Esettanulmány feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – a problémák felismerésére, megfogalmazására, – problémamegoldó technikák alkalmazására.
Önérvényesítő és felelős kommunikáció kialakítása különböző életkorú személyekkel. Érdekérvényesítő technikák megismertetése.	Önérvényesítő és felelős kommunikáció különböző korú személyekkel. Érdekérvényesítési technikák. Asszertivitás. Agresszivitás. Nem asszertív magatartás. Gyakorlat.	Csoportos gyakorlat. Kérdőív kitöltése.	A tanulók legyenek képesek: – interaktív kapcsolataikban hatékonyan kommunikálni az életkornak megfelelően, – érdekérvényesítő technikákat alkalmazni.
A csoport jellemzőinek, működésének, a teammunka szabályainak és nehézségeinek megismertetése és átélése.	Csoportkommunikáció. Csoportok jellemzői. Csoportos együttműködés. A sikeres teammunka jellegzetességei. A teammunka csapdái.	Egyéni és csoportos tevékenység. Projekt munka: Ünnepség előkészítése.	A tanulók legyenek képesek: – a csoportjelenségek felismerésére, – hatékonyan együttműködni a csoport tagjaival,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A konfliktus helyzetek felismerése, és megoldási technikák alkalmazása.	A csoportos döntéshozatal alapelvei. Csoportjelenségek. Konfliktuskezelés. Gyakorlat.		– konfliktuskezelési technikák alkalmazására.
A meghallgatás, megfigyelés, odafordulás képességének fejlesztése. Az empátia készség fokozása. Az érzelmek kimutatásának elősegítése.	A meghallgatás alapelvei. Meghallgatás, megfigyelés. Odafordulás, értelmezés. Az aktív hallgatás. Az empátia jelentősége. Az aktív hallgatás jelei, zavarai. Az érzelmek reprodukálása. Gyakorlat.	Egyéni és csoportos tevékenység.	A tanulók legyenek képesek: – a hangok tudatosítására, – koncentrálni a másik személy meghallgatására, – értelmezni az üzenetek jelentéseit, – érzelmeiket hitelesen kimutatni.
Hatékony kommunikáció kialakítása.	A kommunikációs technikák formai követelményei. Dialógusra való képesség. Megfelelő időzítés, türelem és várakozás. A kommunikációs technika fejlesztése. Az eredményes közlés kritériumai. Gyakorlat.	Egyéni és csoportos tevékenység.	A tanulók legyenek képesek: – hatékony és eredményes kommunikációt folytatni, – kommunikációs technikákat alkalmazni.
A kommunikációs képességek gyarapítása. Az üzenetek jelentőségének felismerése a kommunikációban. A tömegkommunikáció hatásának helyes értelmezése.	Tájékoztatás. Az információ joga. A jó kommunikáció kritériumai. Üzenetek a kommunikációban. A tömegkommunikáció jelentősége, hatékonysága, felhasználása. Gyakorlat.	Egyéni és csoportos tevékenység.	A tanulók legyenek képesek: – a kommunikációs készségük fejlesztésére, – a kommunikációs üzenetek valós értelmezésére, – a tömegkommunikáció hatásainak célszerű alkalmazására.
A személyiségi jogok védelme, a titoktartás szabályainak betartása.	A hallgatáshoz való jog. Titoktartási kötelezettség. A személyiségjogok védelme. Gyakorlat.	Egyéni és csoportos tevékenység.	A tanulók legyenek képesek: – elfogadni az egyén hallgatáshoz való jogát, – gyakorolni a titoktartási kötelezettséget.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az interjúkészítés, beszélgetés szabályainak megismertetése, szabályos interjú készítése.	Interjúkészítés és szabályok a hatékonyság elérése érdekében. Gyakorlat.	Egyéni és csoportos tevékenység Interjúkészítés	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a beszélgetés szabályait, – interjút készíteni és az információt rögzíteni.
A szocializáció és a családi szocializáció fogalmának meghatározása. A családi szocializáció szerepének megismerése történelmi koronként és kultúránként. Hagyományok és szerepviselkedés-minták kapcsolatának hangsúlyozása.	Szocializáció. Családi szocializáció. A családfa. Gyakorlat.	Egyéni és csoportos tevékenység. Családfakészítés.	A tanulók legyenek képesek: – a szocializáció és a családi szocializáció jelentőségét ismertetni, – bemutatni a családi szocializáció jellemzőit történelmi koronként és kultúránként.
A tudósítás, beszámolókészítés formai követelményeinek megismertetése. Tudósítás, riport készítése.	Beszámoló. A riport. Gyakorlat.	Egyéni és csoportos tevékenység.	A tanulók legyenek képesek: – beszámolót készíteni kulturális eseményekről, rendezvényekről, – alkalmazni a riport tényközlő jellegét, modern stílusát, színes irodalmi formációkat.
Az önismeret fogalmának, lényegének és történetiségének megismertetése.	Az önismeret fogalma, lényege, történeti áttekintése. Az önismereti csoportmunka szabályai. Fikció, játék, realitás a csoportmunka során.		A tanulók legyenek képesek: – ismertetni az önismeret fogalmát, lényegét.
A személyiség ismert és rejtett dimenzióinak felfedezése. A hiányos önismeret okainak, következményeinek feltárása. A változás és változtatás szükségességének felismertetése.	Az önismereti kerék és a Johari-ablak. A tanulás és az önismeret összefüggései. A hiányos önismeret okai és következményei. A képességek szerepe a pályaválasztásban. A változás és a változtatás szükségessége.	Önismereti strukturált gyakorlatok.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a személyiség dimenzióit, – megfogalmazni a hiányos önismeret következményeit,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A képességek fontosságának felismerése a pályaválasztásban. A tanulás és önismeret összefüggéseinek feltárása.			– ismertetni a változás és változtatás, valamint a személyiség fejlődésének összefüggéseit. – bemutatni a tanulás és az önismeret kapcsolatát a saját tanulási szokásaik tükrében.
A testképnek, énképnek mint az önismeret tényezőinek valós megismerése. Az önismeret fejlesztése. Saját énídeál meghatározásával elősegíteni az önismeret fejlődését, jövőkép kialakítását. Interperszonális készségek gyarapítása. A személyiségtulajdonságok erősítése, pozitív irányú változtatása.	Szerep, norma, indulatáttétel, interakció. A csoportfejlődés fázisai. Testkép, énkép, énídeál. Az interperszonális készségek és személyiségtulajdonságok.	Önismereti strukturált gyakorlatok.	A tanulók legyenek képesek: – saját személyiségjegyeiket felsorolni, önmagukat bemutatni – testképüket, énképüket jellemezni, – énídeáljukat megfogalmazni, – interperszonális készségeiket eltérő élethelyzetekben alkalmazni, – a személyiségtulajdonságaik tudatosítására és pozitív irányú változtatására.

1.6. Tanulásmódszertan 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szóbeli és az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése.	Visszatekintés a tanulási előéletemre.	Felmérés, probléma feltárása.	Az írásbeli kifejezőképesség felmérése után egyéni tanulástechnikai eljárások megtervezése, gyakoroltatása. Tudja felismerni saját tanulási stílusát.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tanulási stílusának fejlesztése.	Tanulás, tudás. Tanulási stílus. A tanulás technikája, tanulási stratégiák. Tanulási orientáció. Megtanulni tanulni. Gyenge pontok a tanulásban. Gondolkodási kultúra fejlesztése, önművelés.	Elméleti alapok. Kérdve kifejtés. Megbeszélés. Vita.	Tudja megválasztani saját tanulási stílusát, tudja ezt alkalmazni.
A tanuló olvasási szokásainak és szókincsének fejlesztése.	A magyar nyelv és irodalom tanulásának technikája. Az olvasás technikája. Olvasási szokások, Olvasási készségek. Olvasási gyakorlatok. Szókincsfejlesztési gyakorlatok. Jegyzetelési gyakorlatok. Lexikonhasználat. Lényegkiemelési gyakorlatok.	Gyakorlás, egyéni és csoportmunka.	Tudja kialakítani olvasási szokásait. Tudja szókincsét fejleszteni. Tudja használni az értelmező szótárt. Szerezzen gyakorlatot a lényegkiemelésben és a jegyzetelésben.
A tanuló logikai képességének a fejlesztése.	A matematika tanulásának módszertana. Logikai játékok. Koncentrációs gyakorlatok. Számolás fejben. Feladatmegoldások. Feladatmegoldások ellenőrzése. A házi feladat elkészítésének módszerei.	Gyakorlás, egyéni és csoportmunka.	A logikai képesség fejlesztése. Hiányzó képességek pótlása. Tudja fejleszteni koncentrációs képességét.
A tanuló emlékezési és felidézési képességeinek fejlesztése.	Az idegennyelv-tanulás módszertana. Az emlékezés technikája. A felidézés és a felismerés különbsége. Memoriterek. Szótanulási gyakorlatok. Szótárhasználati gyakorlatok.	Gyakorlás, egyéni és csoportmunka.	Tudja fejleszteni az emlékezés és a felidézés képességét, tudja használni az idegen nyelvi szótárt, rendelkezzen az idegen nyelv tanulásának módszereivel, technikájával.
A tanuló a tanulásban is használatos számítógépes ismereteinek fejlesztése.	Számítógépes, egyéni tanulást segítő programok.	Egyéni munka, tanári segítségadás.	Tudja alkalmazni a számítógépes, egyéni tanulást segítő programokat

2. A vizuális kultúra, a manuális készségek fejlesztését segítő modulok

A modulok tanításának legátfogóbb törekvése, hogy a vizuális esztétikai nevelés sajátos, mással nem pótolható eszközeivel járuljon hozzá a fiatalok személyiségének formálásához, szocializációjukhoz, érzelmi életük, humánus értékszemléletük kialakításához. Ezen belül kettős képességfejlesztési feladata van:

- A vizuális megismerő- és az esztétikai befogadóképességük fejlesztése, egyéni karakterű kreatív és produktív képességeik kibontakoztatása.
- A szakmatanulás szándékát és az információs társadalom elvárásait is figyelembe vevő jártasság kialakítása a vizuális kommunikáció alapvető ismeretköreiben, képességeiben, gyakorlati alkalmazásában.

A tantárgyi munka feladata:

- Gyakoroltassa az irányított megfigyelésen, elemzésen alapuló ábrázolást, a „rajzolva tanulás” alapvető módjait és eljárásait.
- Biztosítsa a fiatalok számára a képi önkifejezés lehetőségét; az alkotó-alakító tevékenység élményeivel járuljon hozzá énképük, önértékelésük formálódásához.
- Az alkotó-alakító tevékenységek során alakítsák ki, modellezzék a gyakorlathoz, a szakmai alapozáshoz, a szakképzés megkezdéséhez szükséges alapkompenciákat.
- Alapozza meg személyes érdeklődésre épülő esztétikai befogadói törekvésük motivációit, attitűdjeit; ismertesse meg őket a képzőművészet és a tárgyalkotó művészetek, történeti és kortársi törekvéseit reprezentáló egyes alkotásokkal és alkotókkal, a fotó- és filmművészet létrejöttének előzményeivel.
- Fedeztesse fel a szülőföldi környezet művészeti értékeit, kulturális örökségét.
- Tanítsa az egyetemes vizuális nyelv legalapvetőbb szabályait: a képi közlés és kifejezés leggyakrabban használt módjait; látványértelmező és képolvasó készségeket alakítson ki.

A tanterv a művészettörténeti korszakokra felfűzött modulokból épül fel, melyek mindegyikéhez kapcsolódik egy-egy vizuális problémakör. Ezért a modulok – elsősorban a történeti rész szempontjából – kötött sorrendűek. Emellett a vizuális problémák is az egyszerűtől a bonyolultabb feladatok felé haladva oldhatók meg, így ebből a szempontból is tanácsos a sorrendet tartani.

A modulrészek elősegítik a műszaki rajz alapozását.

A következő modulok átvételét javasoljuk a művészetek kerettantervből:

Sorszám	Modul neve	Óraszám
Múra 9/1	Bevezetés. Alapvető művészeti műfajok	4 óra
Múra 9/2	Vonal, jel, jelképek. A művészet kezdetei	6–10 óra
Múra 9/3	Nézetek – vetületek – térbeliség – mozgás – téralakítás. Az ókor domináns vizuális kifejezőeszközeinek alapelemei	6–12 óra
Múra 9/4	Ábrázolási konvenciók tapasztalati megközelítése. Kora középkor – román stílus	4–8 óra
Múra 9/5	A honfoglalás kor tárgykultúrája. A magyar népművészet honfoglalás kori gyökerei	4–14 óra
Múra 9/6	A gótikus stílus hatása a művészetekre, divatra, tárgykultúrára, iparra. Építészeti újítások a gótikában	4–8 óra
Múra 9/7	A perspektivikus ábrázolás. A térillúziók létrehozásának kiteljesedése a reneszánszban	6–12 óra
Múra 9/8	Rendszerezés	3–4 óra
	Óraszámjavaslat 9. évfolyamon összesen	37–72 óra

Szöveges indoklás:**2.2. Múra 9/2. Vonal, jel, jelképek. A művészet kezdetei**

Kapcsolata a gyakorlattal: A művészet kezdeteihez kapcsolva a legjellemzőbb nézet, az oldalnézet fogalmának tisztázásával a vetületi ábrázolás témakörét készíthetjük elő. Díszítmények tervezése, készítése során a tanulók a szerkezetek elemi részekre bontását végzik, majd az elemek illesztése, sokszorozása révén az eredetitől különböző szerkezeteket hoznak létre. Közben megismerik a díszítőminták alapvető szerkezeti típusait, a tengelyes, a pont körüli forgatások alkalmazását. A mintasokszorozás különféle technikájának gyakorlása során anyagismereti tapasztalatokra tesznek szert, eszközhasználati módokat ismernek meg. Az amulettkészítés (projektfeladat) a tárgyalakítás teljes folyamatát modellezi. A tanuló saját igényeinek megfelelő tárgyat hozhat létre.

2.3. Múra 9/3. Nézetek – vetületek – térbeliség – mozgás – téralakítás.**Az ókor domináns vizuális kifejezőeszközeinek alapelemei**

Kapcsolata a gyakorlattal: Az egyiptomi művészethez kapcsolódó árnyképprojekt számos lehetőséget kínál a gyakorlati munkára. A vetítés fogalmának megértését segíti a feladat indítása. Ezt követően a nagy méretben készülő négyzetháló készítésekor a pontos mérésnek, a függőn, a csapózsínor használatának van szerepe. A feladat folytatásában arányos kicsinyítéssel készítik egyéni munkával a saját másolatot. Ennek során a négyzetháló készítése alkalmat ad a vonalzó-használat és a pontos mérés gyakorlására. A feladat kiegészíthető az öltözék tervezésével (divat-történet), az alapszínek alkalmazásával.

A görög művészet kapcsán a síklapból térforma létrehozása a cél, emellett díszítmények tervezése, motívum, minta sokszorozása.

A római kori térábrázolási példák tanulmányozása alkalmat ad az axonometrikus és perspektivikus ábrázolás előkészítésére, összehasonlítására.

2.4. Múra 9/4. Ábrázolási konvenciók tapasztalati megközelítése.**Kora középkor – román stílus**

Kapcsolata a gyakorlattal: A román kori elbeszélő ábrázolás tanulmányozása alkalmat ad egy történet (majd technológiai folyamat) ábrázolására, saját forgatókönyv készítésére. A román kori építmények szerkezete alkalmas makett-tervezési, -készítési feladat végzésére. Az építészeti elemek megismerésével, alaprajz, nézeti rajzok segítségével készül a makett. A feladat célja az egyik legfontosabb alapprobléma megismerése: a térformát síkban, nézetekben elképzelni, lerajzolni, majd ebből újra térformát létrehozni. Ez a gondolati és gyakorlati kompetencia sok szakmának alapvető igénye. A feladat kivitelezése során számos technikai, eszköz- és anyaghasználati tapasztalatot lehet szerezni.

2.5. Múra 9/5. A honfoglaláskor tárgykultúrája.**A magyar népművészet honfoglalás kori gyökerei**

Kapcsolata a gyakorlattal: Az övtáska tervezési projekt bevezető feladatsora rávezeti a tanulókat egy adott funkciójú (de: a tanulók személyes használati céljai szerinti) tárgy önálló létrehozására. Ennek során olyan szituációban tevékenykednek, mint sok szakma gyakorlása közben. A feladat egyszerűen és sokféleképpen megoldható. Komplex tevékenységi formák gyakorlását és kézzelfogható „végtermék” létrehozását eredményezi.

2.6. Múra 9/6. A gótikus stílus hatása a művészetekre, divatra, tárgykultúrára, iparra.

Építészeti újítások a gótikában

Kapcsolata a gyakorlattal: A gótikus építészet, szobrászat, üvegművészet témáihoz a stílussal, arányokkal, emberábrázolással kapcsolódó feladatok rendelhetők. A tárgykészítés közben a stilizálás, egyszerűsítés, redukálás problémakörével találkoznak a tanulók: rózsablak vagy rekeszes üveg lámpabúra makettje, cégér, embléma, logó, védjegy tervezése során. A feladatmegoldásokhoz alkalmazhatók számítógépes programok is.

2.7. Múra 9/7. A perspektivikus ábrázolás.

Térillúziók létrehozásának kiteljesedése a reneszánszban

Kapcsolata a gyakorlattal: A perspektivikus kép létrehozásához szükséges segédeszközök modellezése: nézőkeret, camera obscura. Tanulmányrajzok készítésével bármelyik szakmához kapcsolódó dolog pontos megfigyelése, megértése gyakorolható, emellett az ábrázolási készségeket, térérzékelést, vizuális memóriát is fejleszteni lehet.

3. IKT-készségfejlesztő modulok

3.1. Szövegszerkesztés 111 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók fogalmazási képességének fejlesztése. A műszaki és gazdasági életben használatos dokumentumok alkalmazási és készítési képességének fejlesztése.	A szövegformátum beállítása, változtatása, szabályozása. A hivatalos dokumentumok tartalmi és formai követelményei, elkészítésük gyakorlása. Az önéletrajz, kérvény, jelentés és beszámoló tartalmi követelményei, formai szokásai. Nyomtatási lehetőségek. A szövegszerkesztési ismeretek elmélyítése, szintetizálása. A különböző célú dokumentumok általános formai követelményei. A dokumentum felépítése (megszólítás, dátum, tárgymeghatározás, ügyintéző, tartalmi blokk, felelősök, határidők, feltételek stb.).	Megfigyelés, információgyűjtés, megbeszélés. Kipróbálás számítógépen, gyakorlás számítógépen a megadott téma szerint. A hivatalos dokumentumok tartalmi és formai követelményei, elkészítésük gyakorlása: az önéletrajz, kérvény, jelentés és beszámoló tartalmi követelményei, formai szokásai. Projektfeladat: Kerékpártúra szervezése. Önéletrajz készítése.	A tanulók legyenek képesek: – eligazodni a korszerű szövegszerkesztők szolgáltatásaiban és a legfontosabb tulajdonságaiban, – különböző célú dokumentumokat készíteni (önéletrajz, hivatalos levél, jelentés, kérelem, kérvény, hivatali beszámoló, üzleti megállapodás, szerződés stb.), – alkalmazni az általános formai követelményeket, felépítéseket (megszólítás, dátum, tárgymeghatározás, ügyintéző, tartalmi blokk, felelősök, határidők, feltételek stb.).

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tananyag feldolgozásakor a tanulók számítástechnikai és műszaki alkalmazási és alkalmazhatósági gyakorlatának fejlesztése. A dokumentációk, műszaki táblázatok kezelési, az információk rendszerezési képességének fejlesztése. Az önálló tanulásra, problémafeltárássra és problémamegoldásra való képesség fejlesztése a tanítási órákon szerzett képességek fejlesztésével, valamint a gyakorlati foglalkozásokon szerzett manuális készségek és attitűdök fejlesztésével.	A szövegformátum beállítása, változtatása, szabályozása. Szerkesztési funkciók, fejléc és lábléc készítése: – szövegrész kiemelése, átszerkesztése dokumentumon belül és dokumentumok között, – fejléc és lábléc szerkesztése, – tartalomjegyzék készítése a bekezdési szintek alapján.	Megfigyelés, információgyűjtés, megbeszélés. Kipróbálás számítógépen, gyakorlás számítógépen. A változtatások hatásainak elemzése, megvitatása.	A tanulók legyenek képesek: – egy korszerű szövegszerkesztőt használni, – formázott dokumentumokat előállítani, – kezelni a helyesírás-ellenőrzőt, – kezelni az automatikus elválasztót, – tagolni és felsorolást beállítani, – esztétikus, szabályszerű, dokumentatív értékű műszaki dokumentációt készíteni, ismertetni a dokumentáció általános nyelvezetét.
	Önálló gyakorlat keretében: – betűtípus, méret, alak és pozíció beállítása, – bekezdésméret, margó, tükör, első sorok behúzása, sorigazítás, sor- és bekezdéstávolság, fejléc, lábléc, lapszámozás beállítása, – betű- és szócsere, beszúrás, kijelölt blokkok mozgatása dokumentumon belül és két önálló dokumentum között.	Jegyzőkönyvek, műszaki dokumentációk készítése: – gépírási és szerkesztési gyakorlatok, – objektumok csatolása és beillesztése szövegbe vagy táblázatba. Nyomtatási feladatok.	

3.2. Táblázatkezelés 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A táblázatkezeléshez szükséges képességek fejlesztése. A műszaki és gazdasági életben használatos grafikonok értelmezési és készítési képességének fejlesztése. Az adatkezeléshez szükséges alapvető képességek fejlesztése.	Cellák és tömbök feltöltése értékkel, blokkok kijelölése, kijelölés többszörözése, másolás. Függvény grafikus ábrázolása és nyomtatott formátumú megjelenítése. A korábbi táblázatkezelési ismeretek elmélyítése és szintetizáló alkalmazásának elsajátítása. Grafikonok és diagramok típusai, kiválasztásuk elve.	Megfigyelés, információgyűjtés, megbeszélés, kipróbálás számítógépen, gyakorlás számítógépen. Statisztikai adatok feldolgozása (egyén, osztály, iskola).	A tanulók legyenek képesek: – konkrét feladatok kapcsán függvényeket és grafikonokat adatsorokhoz rendelni, – a kijelölt adathalmazhoz diagramot kiválasztani.
A megismerő és megfigyelő képesség fejlesztése. A manuális készségek fejlesztése. A pontosság, a precizitás kialakítása. A kommunikációs képességek és a kreativitás fejlesztése.	Cellák és tömbök feltöltése értékkel, blokkok kijelölése, kijelölés többszörözése, másolás. Abszolút és relatív hivatkozások megadása. Hivatkozás munkalapok között.	Megfigyelés, információgyűjtés, megbeszélés, kipróbálás számítógépen, gyakorlás számítógépen. Műszaki adatsor feldolgozása: – grafikon hozzárendelése adatsorhoz, – grafikon kiválasztása és formázása (lépték, tengelyfelirat, diagramrács, transzformáció), – grafikon elhelyezése a munkalapon, – munkalap nyomtatása, a nyomtatási paraméterek megadása (fejléc, lapcím stb.).	A tanulók legyenek képesek: – az alapvető kereső és szűrő funkciókat használni, – kijelölt adathalmazhoz diagramot kiválasztani.

4. Műszaki és természettudományos készségeket fejlesztő modulok

4.1. Mérések egyszerű mérőeszközökkel 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A mérés fogalma, szabványosítás, az SI-mértékegység-rendszer.	Mérési alapfogalmak, mérési hibalehetőségek, hibák. SI-mértékegységrendszer.	Csoportos, páros tevékenységek. Projektfeladat készítése.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a szabványosítás jelentőségét, – a mérési alapismereteket, – az SI-mértékegység-rendszert és alapegységeit, – meghatározni a hibát.
A tanulók hosszúságbecslési képességének fejlesztése, a mérési ismeretek erősítése, hosszúságmérő eszközök biztonságos használatának gyakorlása.	Hosszúságmérés. Szögmérés. SI-mértékegységek. Mérőeszközök: – mérőszalag, – tolómérő, – mikrométer.	Páros és csoportos tevékenységek. A tanulók otthonában és környezetében különböző méretek meghatározása. Kiadott munkadarabok mérése, ellenőrzése. Mért értékek összehasonlítása. Megfelelő mérési pontosságú mérőeszköz kiválasztása. Várható értékek becsléssel történő megállapítása, annak gyakorlása. Projektfeladat készítése.	A tanulók legyenek képesek: – a várható reális értéket megbecsülni, – a hosszúság SI-alapegységét, annak törtrészeit és többszöröseit alkalmazni, átváltani, – a mérési feladathoz szükséges, megfelelő mérési pontosságú eszközöket kiválasztani, – a hosszúság- és szögmérő eszközöket használni, a méréseket elvégezni.
A tanulók területbecslési képességének fejlesztése, a területmérés és számítás begyakorlása.	Területmérés. SI-mértékegységek. Területszámítás.	Páros és csoportos tevékenységek. Kiadott munkadarabok mérése, ellenőrzése. Mért értékek összehasonlítása. Számítási feladatok csoportos megoldása. Alapterületek (tanműhely, iskolaudvar, lakásméretetek, tárolószekrények, polcok stb.) mérése, számítása.	A tanulók legyenek képesek: – a várható reális értéket megbecsülni, – a terület SI-alapegységét, annak törtrészeit és többszöröseit alkalmazni, átváltani, – a hosszúságmérő eszközöket használni,

		Projektfeladat készítése.	– hosszúságadatokból egyszerű idomok, felületek felszínét meghatározni, – a feladat elvégzéséhez szükséges számításokat alkalmazni.
A tanulók tömegbecslési képességének fejlesztése, a tömegmérés és számítás begyakorlása, mértékegységek biztos átváltása.	Tömegmérés. SI-mértékegységek. Mérőeszközök.	Páros és csoportos tevékenységek. Kiadott munkadarabok mérése, ellenőrzése. Mért értékek összehasonlítása. Számítási feladatok csoportos megoldása. Projektfeladat készítése.	A tanulók legyenek képesek: – a várható reális értéket megbecsülni, – a tömeg SI-alapegységét, annak törtrészeit és többszöröseit alkalmazni, átváltani, – a mérési feladathoz szükséges megfelelő mérőeszközöket kiválasztani, használni, a méréseket elvégezni.
A hőmérsékletmérés gyakorlása, eszközhasználati készségfejlesztés.	Hőmérsékletmérés. SI-mértékegységek. Mérőeszközök (mikrométer, higanyos és hőelemes hőmérő).	Páros és csoportos tevékenységek. Mérőeszközök mérési tartományának ismertetése. Projektfeladat készítése.	A tanulók legyenek képesek: – a várható reális értéket megbecsülni, – a hőmérséklet fogalmát alkalmazni, – egyszerű hőmérők mérési elveit ismertetni, – hőmérsékletet mérni.
Az időmérő eszközök használatának gyakorlása.	Időmérés. SI-mértékegységek. Mérőeszközök (stopperóra).	Páros és csoportos tevékenységek. Projektfeladat készítése.	A tanulók legyenek képesek: – a várható reális értéket megbecsülni, – az időmérő eszközöket használni, időtartamokat, időintervallumokat megbecsülni.

4.2. A műszaki ábrázolások alapjai 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók fegyelmezett munkavégzésre nevelése. A rajzeszközök és mérőeszközök pontos használata. Gondos és esztétikus munkavégzésre nevelés. Tanári bemutatás és magyarázat alapján jegyzetkészítés.	A munkahely rendje. Munkavédelmi és tűzrendészeti oktatás, az elhangzottak ismeretének ellenőrzése. A műszaki dokumentáció és a szabvány fogalma. A műszaki dokumentáció általános előírásai. A mértékegységek, névleges és tényleges méret. Mérési gyakorlatok: hosszúságmérés mérőszalaggal, tolómérővel, mikrométerrel. Ellenőrző eszközök használata: derékszög, acél- és más vonalzók, szögellenőrző eszközök. Rajzlapok méretei, méretarány, feliratmező, darabjegyzék, vonalfajta, méretmegadás, szabványírás. Rajzeszközök használata, rajzok készítése (papíron és munkadarabon).	A munkahely rendjét, a fontosabb munkavédelmi és tűzrendészeti oktatás szabályait munkanaplóba, jegyzetfüzetbe leírják. Megismerkednek a műszaki dokumentáció általános előírásaival. Gyakorolják a fontosabb mértékegységeket és azok átszámítását prefixumokkal. Felmérő dolgozatot írnak, és azt kiértékelik. Hosszúságmérési gyakorlatokat végeznek, különféle hosszmérő eszközökkel. Ismerkednek az ellenőrző eszközökkel és használatukat gyakorolják. Rajzeszközökkel ismerkednek és gyakorolják azok használatát Vázlatkészítés gyakorlásával megtanulják a rajzlapok méreteit, a méretarányokat stb. Projektfeladat készítése.	– A tanulók be tudják tartani a munkavédelmi és tűzrendészeti előírásokat. – Tudják alkalmazni a műszaki dokumentáció általános előírásait. – A tanulók képesek alkalmazni az SI alapmértékegységeit és azok kisebb és nagyobb értékeit prefixumokkal átszámítani. – Tudnak mérőszalaggal mm-pontossággal, tolómérővel 0,05 mm pontossággal mérni. – Tudják használni az ellenőrző eszközöket. – Tudják a rajzeszközöket használni, ismerik a rajzlapméreteket, a kicsinyítést és nagyítást. – El tudják készíteni a feliratmezőt, a darabjegyzéket, tudnak méreteket helyesen megadni.

4.3. Előrajzolás a síkban 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A pontos előrajzolás begyakorlása.	Előrajzolás a síkban. Mérő- és rajzolóeszközök.	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek. Előrajzolási műveletek alumínium- vagy acéllemezre. Projektfeladat.	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani a szükséges előrajzoló- és jelölőeszközöket, – a megadott paraméterek alapján pontos előrajzolási munkákat végezni, – az előrajzolás helyességét és pontosságát ellenőrizni.

4.4. Anyagok 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Fémes és nemfémes anyagok. Nyersanyagok, alapanyagok, segédanyagok, hulladékok, melléktermékek, megkülönböztetése, felismerése.	A villamos és nem villamos szakterületeken használt anyagok csoportosítása. Az anyagok tulajdonságai.	Adatgyűjtés egyéni, illetve csoportos alapon. Alkalmazások a környezetben. Projektfeladat készítése.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni és jellemezni a fémes, nemfémes anyagokat, – megérteni a nyersanyagok, alapanyagok, segédanyagok fogalmát, – különbséget tenni a hulladék és a melléktermék között, – felismerni a hulladékhasznosítás gazdasági jelentőségét, – bemutatni, ismertetni az alapanyagok alapvető fizikai, kémiai, mechanikai és technológiai tulajdonságait.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Nemfém anyagok és jellemzőik ismerete.	Nemfém anyagok.	Adatgyűjtés, egyéni illetve csoportos alapon. Alkalmazások a környezetben. Projektfeladat készítés.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a kerámia, fa, textíliák, papír, bőr, műanyagok, gumi, hőszigetelő anyagok, kenőanyagok jellemző tulajdonságait, – ismertetni felhasználási területeiket.
Fémek, vasalapú, könnyű színesfémek, ötvözeteik jellemzői és felhasználási területeik ismerete.	Fémek jellemzői. Vasalapú fémfésések (öntöttvas, szerkezeti és szerszámacél). Könnyű és színesfémek és ötvözeteik.	Adatgyűjtés, egyéni illetve csoportos alapon. Alkalmazások a környezetben. Projektfeladat készítés.	A tanulók legyenek képesek: – jellemezni a vasat és a jellegzetes vasötvözeteket, könnyű- és színesfémeket, ötvözeteiket, – felsorolni a felhasználási területeiket.

4.5. Anyagmegmunkálások I. 64 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A darabolás, vágás, harapás, nyírás, lyukasztás, faragás, vésés műveleteinek begyakorlása.	Fémek és műanyagok alakítása I. Darabolás, vágás, harapás, nyírás, lyukasztás, faragás, vésés.	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek. Alakítási műveletek alumínium-, réz- vagy acéllemezzel. Projektfeladat készítés: lemezmunkák.	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani a szükséges eszközöket, szerszámokat, – a darabolás, vágás, harapás, nyírás, lyukasztás során pontos, balesetmentes, szakszerű munkát végezni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A képlékenyalakítás műveleteinek begyakorlása.	Fémek és műanyagok alakítása II. A képlékenység, alakváltozás fogalma. A képlékenyalakítás típusai: nyújtás, egyengetés, hajlítás, szegés, domborítás. Melegítés, hőre lágyuló műanyagok. Alakítószerszámok, eszközök.	.	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani a szükséges eszközöket, szerszámokat, – a képlékenység, alakváltozás, nyújtás, egyengetés, hajlítás, szegés, domborítás fogalmát ismertetni, – az alakítási műveleteket pontosan, balesetmentesen szakszerűen végezni, – elkészíteni egy önálló produktumot, amely az érdeklődési területükhöz kapcsolódik.

4.6. Anyagmegmunkálások II. 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Munkaműveletek önálló elvégztetése.	Mérés, ellenőrzés. A mérés eszközei. Jelölőeszközök.	Megfigyelés, tanulmányozás, mérés.	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani a feladat elvégzéséhez szükséges eszközöket, – a minőségi követelményeknek eleget tenni.
A manuális készségek és képességek továbbfejlesztése. A motorikai képességek fejlesztése.	Síkmértani szerkesztések. Tételek.	Megfigyelés, szerkesztések, értékelés.	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani a szükséges előrajzoló- és jelölőeszközöket, – az előrajzolást szakszerűen elvégezni, – a saját munkájukat elemezni, korrigálni, az eredményeket ellenőrizni, értékelni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A pontosság, precizitás, a munkamozdulatok összerendezettségének kialakítása. A munkához való pozitív viszony kialakítása.	A forgácsolás elmélete és gyakorlata. A forgácsolás szerszámai, eszközei. Balesetmentes munkavégzés.	Megfigyelés, megbeszélés.	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani a feladathoz megfelelő eszközöket, – a faragás, vésés, fűrészelés, reszelés, fűrés, súllyesztés, forgácsolás műveleteit önállóan elvégezni, – információkat értelmezni, következtetéseket megfogalmazni.
Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a tehetség kibontakoztatása.	Kötések, kötési módok. Oldható és nem oldható kötésmódok. A kézi menetkészítés eszközei. Forrasztások, lágyforrasztás.	Megfigyelés, kipróbálás, gyakorlás.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a kötési módokat, – felsorolni gyakorlati alkalmazásait, – a kézi menetvágás, menetfűrés műveleteit önállóan elvégezni, – alkatrészeket panelba be- és kiforrasztani, – fogalmakat alkotni közvetlen tapasztalatok alapján, – a szükséges védőeszközöket rendeltetésszerűen alkalmazni.

4.7. Kötések készítése 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek fejlesztése. A pontosság, precizitás, a munkamozdulatok összerendezettségének kialakítása. A munkához való pozitív viszony kialakítása. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a tehetség kibontakoztatása.	Oldható és nem oldható kötések.	Kötések készítése: – a különféle kötésmódok csoportosítása, bemutatása, – oldható és oldhatatlan kötések készítése, – egyszerű csőhálózat kiépítése.	A tanulók legyenek képesek: – a tanult munkafogásokat műveleti utasítás szerint elvégezni, – alkalmazni a munkahelyre vonatkozó szakmai előírásokat, – ügyelni a megmunkáló eszközök rendeltetésszerű használatára és alkalmazására, – a tanult munkafogásokat műveleti utasítás szerint elvégezni.

4.8. Villamossági gyakorlatok 15 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Vezetékek és vezetők felismerése.	Vezetékek és a vezetékfajták. Vezetőanyagok, vezető kialakítások (tömör, elemi szálak stb.).	Főként egyéni tevékenységek. A környezetben található vezetékek felismerése. Projektfeladat készítése.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni a vezetékeket és vezetőanyagokat, – megmérni és kiszámítani a keresztmetszetet.
Szigetelők felismerése.	Szilárd, cseppfolyós, légnemű szigetelőanyagok és néhány alkalmazási területük.	Főként egyéni tevékenységek. A környezetben található szigetelőanyagok felismerése. Projektfeladat készítése.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni a szigetelő anyagokat, – a szigetelő anyagok jellemzőit ismertetni.
Az áramkör alkotóinak ismerete. Villamos alaplennységek mérésének módjai.	Egyszerű áramkör és az áramköri elemek kapcsolata. Feszültség, áramerősség, ellenállás mérése törpefeszültségű táplálás mellett.	Páros, kiscsoportos, egyéni tevékenységek. A környezetben található egyszerű áramkörök és alkotóik felismerése. Törpefeszültségű áramkör jellemzőinek mérése. Projektfeladat készítése.	A tanulók legyenek képesek: – egyszerű áramkört rajzolni, – egyszerű áramkör áramköri elemeit megnevezni,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			egyszerű törpefeszültséggel táplált áramkör jellemzőit mérni (feszültség, áramerősség, ellenállás).

4.9. Bevezetés a laboratóriumi munkába 6 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az elemi, alapvető munkaszokások kialakítása. Felkészítés a balesetmentes, szakszerű munkavégzésre. A megismerő és megfigyelő képesség fejlesztése.	Bevezetés a laboratóriumi munkába: - a laboratórium munka-, környezet- és tűzvédelmi szabályai, - a laboratórium rendje, - a laboratóriumban használt eszközök és kezelésük, - a vegyszerek minősége, tárolása, - az R és S kód használata.	Ismerkedés a munkavédelmi eszközökkel: - az egyéni védőeszközök kiválasztása, helyes használata, - tűzvédelmi eszközök használata. Ismerkedés az alapvető laboratóriumi eszközökkel: - üvegeszközök bemutatása rajzon és a valóságban, - fémről, fából, műanyagból készült eszközök bemutatása rajzon és a valóságban. Ismerkedés a laboratóriumi vegyszerek tárolási szabályaival és eszközeivel: - szilárd és folyadék halmazállapotú vegyszertároló edények bemutatása, - vegyszertároló edények feliratainak tanulmányozása, értelmezése, feliratok készítése.	A tanulók legyenek képesek: - alkalmazni a munkavégzéssel kapcsolatos elemi munkavégzési szokásokat (rend, tisztaság, pontosság), - alkalmazni a laboratóriumi biztonsági szabályokat, - a laboratóriumban használt eszközöket felismerni, azonosítani, - a laboratóriumban használt vegyszerek tárolóedényének címkéjén található információkat értelmezni, - tárolóedényeket szakszerűen feliratozni, - az R és S kódot értelmezni.

4.10. Alapvető fizikai, kémiai mennyiségek SI-mértékegységei 12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tömeg, hosszúság és hőmérséklet mennyiségeiben és mértékegységeiben való eligazodás fejlesztése. Rutinszerű képesség kialakítása a mértékegységek átváltásában. Az anyagmennyiség fogalom kialakítása. Az ismeretek alkalmazási képességének kialakítása. Összefüggések biztos alkalmazási képességének kialakítása a számítási feladatokban. A szakmai kifejezések értelmezési képességének megalapozása.	Alapvető fizikai, kémiai mennyiségek SI-mértékegységei (hosszúság, tömeg, hőmérséklet, anyagmennyiség): – a mól fogalom és alkalmazása, – az atomtömeg és a moláris tömeg meghatározása, – a moláris térfogat fogalma, használata.	A mennyiségek becsléssel történő megállapításának gyakorlása, a becslt értékek kifejezése alapegységgel és annak többszöröseivel: – tömegbecslések, átváltások, – hosszúságok becslése, átváltások, – hőmérsékleti értékek becsléssel történő meghatározása. Anyagmennyiség számítása: – tömeg alapján, – moláris térfogat alapján.	A tanulók legyenek képesek: – adott mennyiségű anyagok tömegét megbecsülni, – a megadott tömegeket más egységre átváltani, – anyagok méretét látvány alapján megbecsülni, – a megadott hosszúságokat más egységre átváltani, – adott állapotú anyagok hőmérsékletét megbecsülni érzékszervi úton, – átszámítani az anyagmennyiségeket tömegre és fordítva, – molekulatömeget meghatározni adott képlet alapján, – elemek százalékos összetételét megadni a molekulákban, – gázok anyagmennyiségét, térfogatát, tömegét meghatározni.

4.11. Kémiai jelrendszer alkalmazása 6 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A kémiai írásmód fejlesztése. A szervetlen anyagok elnevezési és helyesírási szabályrendszerének tudatosítása, gyakorlása. A sztöchiometriai elvek alkalmazási képességének kifejlesztése. A szakmai kifejezések értelmezési képességének megalapozása.	Kémiai jelrendszer alkalmazása I. Vegyjelek, képletek használata. Képletírási gyakorlat (szervetlen anyagokra). Tájékozódás a periódusos rendszerben.	Atomok vegyjelének azonosítása nevük alapján: – adott elem megkeresése a periódusos rendszerben, – az elem helye alapján a fémes, nemfémes jelleg megállapítása, – az amfoter fogalom alkalmazása, – a szervetlen vegyületek, ionok képletírási szabályainak gyakorlása. – ionok kombinálása molekulákká.	A tanulók legyenek képesek: – megkülönböztetni az elemeket és a vegyületeket, – a vegyjel és a kémiai elem közötti kapcsolatot felismerni, – értelmezni a periódusokat és oszlopokat, – tájékozódni a periódusos rendszerben, – fémes, nemfémes elemeket megkülönböztetni, – a periódusos rendszerből amfoter elemeket kiválasztani, – molekulák képletét felírni, – a leggyakoribb szervetlen savak, bázisok nevét és képletét felírni, – a leggyakoribb szervetlen ionok nevét, képletét felírni, – az ionképletekből molekulaképleteket helyesen felírni, a molekulákat elnevezni.

4.12. Fizikai alapmennyiségek mérése 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók tömeg-, hőmérsékletbecslési képességének fejlesztése, a tömeg- és hőmérsékletmérés gyakoroltatása, és a mértékegységek biztos átváltási képességének fejlesztése. Mérőeszközök biztos, szakszerű használatának gyakoroltatása. A pontosság, precizitás, igényesség fejlesztése. A mérés fontosságának tudatosítása. Alapvető szakmai fogások megalapozása.	Fizikai alapmennyiségek: – tömegmérés tára- és/vagy gyorsmérleggel, – hőmérsékletmérés.	Fizikai alapmennyiségek mérése: – szilárd anyagok tömegének mérése, – folyékony anyagok tömegének mérése, – táratömeg, bruttó tömeg és nettó tömeg közötti összefüggés meghatározása, az összefüggés alkalmazása, – hőmérsékletmérés: melegedési görbe felvétele, olvadáspont meghatározása, forráspont meghatározása.	A tanulók legyenek képesek: – a mértékegységeket hibátlanul átváltani, – kiválasztani a mérési feladathoz illő tömegmérési eszközt, – szakszerűen tömeget mérni tára és/vagy gyorsmérleggel, – megkülönböztetni a bruttó, a tára és a nettó tömeget, – szilárd és folyadék halmazállapotú anyagok tömegét meghatározni, – a megfelelő hőmérőt kiválasztani, hőmérsékletet szakszerűen megmérni, – méréseket dokumentálni.

4.13. Összetett anyagi rendszerek mennyiségi jellemzése 12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az oldat, oldószer, oldott anyag fogalmak kialakítása. A kristályvíz fogalmának megismerése. A számítási algoritmusok begyakoroltatása. A komplex gondolkodás fejlesztése. Pontosságra, figyelemre, fegyelemre nevelés. A szakmai szövegek értelmezési képességének fejlesztése.	Összetett anyagi rendszerek (elegyek, oldatok) mennyiségi jellemzése. Az oldat fogalma: – az oldatok összetételére használatos százalékos mennyiségek, – az oldott anyag, az oldószer és az oldat tömege, valamint a tömegszázalékos összetétellel kapcsolatos számítások vízmentes anyagok esetén, – oldatok hígítása, töményítése és keverése vízmentes anyagok esetén, – az oldott anyag, az oldószer és az oldat tömege, valamint a tömegszázalékos összetétellel kapcsolatos számítások kristályvizet tartalmazó anyagok esetén, – oldatok hígítása, töményítése és keverése kristályvizet tartalmazó anyagok esetén.	Számítások a százalékos összetétellel kapcsolatban: – adott összetételű és tömegű oldatok összetevőinek kiszámítása kristályvizet nem tartalmazó anyagok esetén, – adott összetételű és tömegű oldatok összetevőinek kiszámítása kristályvizet tartalmazó anyagok esetén, – adott összetételű oldat hígítására vonatkozó számolások, – adott összetételű oldat töményítésére vonatkozó számolások kristályvizet nem tartalmazó anyagok esetén, – kristályvizet tartalmazó anyagok összetételének kiszámítása, – számítások oldatok keverésére kristályvizet is tartalmazó anyagok esetén.	A tanulók legyenek képesek: – megkülönböztetni az oldószer, az oldott anyag és a kristályvíz fogalmakat, – az oldatok összetételére, készítésére vonatkozó számításokat rutinszerűen elvégezni a tömegszázalékos összetételek körében, – számításaikat szabatosan leírni, a mértékegységeket helyesen használni.

4.14. Származtatott SI-mennyiségek és mérésük 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók térfogatbecslési képességének fejlesztése, a térfogat- és sűrűségmérés gyakoroltatása. A mértékegységek biztos átváltási képességének fejlesztése. Mérőeszközök biztos, szakszerű használatának gyakoroltatása. A pontosság, precizitás, igényesség fejlesztése. A mérés fontosságának tudatosítása. Alapvető szakmai fogások megalapozása.	Származtatott SI-mennyiségek: – a térfogat fogalma, mértékegysége, mérése, – a sűrűség fogalma, mértékegysége, mérése.	Származtatott SI-mennyiségek mérése: – térfogat meghatározása szabályos szilárd testeknél a lineáris méretek mérésével, számítással, – folyadék halmazállapotú anyagok térfogatának mérése, – sűrűségfogalom bevezetése, mértékegysége, – szabályos szilárd testek sűrűségének meghatározása tömegméréssel és a térfogat lineáris méretekkel történő mérésével, számítással, – folyadékok sűrűségének mérése areométerrel és Mohr–Westphal mérleggel.	A tanulók legyenek képesek: – a mértékegységeket hibátlanul átváltani, – kiválasztani a mérési feladathoz illő térfogatmérési eszközt, – szabályos testek térfogatát kiszámítani, – szakszerűen térfogatot mérni, – a tömeg-térfogat-sűrűség összefüggést alkalmazni, – folyadék halmazállapotú anyagok térfogatát meghatározni, – méréseket dokumentálni.

4.15. Oldhatóság fogalma, hőmérsékletfüggése 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A táblázathasználat képességének fejlesztése. A diagramkészítési ismeretek fejlesztése táblázat adataiból. A megfigyelési készség fejlesztése. Szakmai szövegek értelmezési képességének fejlesztése.	Az oldhatóság fogalma, hőmérsékletfüggése: – az oldódás folyamata, – az oldódás jellemzése az oldhatósággal, – az oldhatósági táblázat használata, – az oldhatóság hőmérsékletfüggése, – a telített és telítetlen oldat fogalma.	Telített oldat készítése: – oldhatósági diagram készítése táblázatok alapján, – az oldás folyamatának megfigyelése, amíg kétfázisú nem lesz a rendszer, – az oldás megfigyelése különböző hőmérsékleteken, – kristályosítás telített oldatból hűtéssel.	A tanulók legyenek képesek: – oldhatósági diagramot készíteni táblázatok alapján, – oldási műveletet végrehajtani, – a laboratóriumi eszközöket kiválasztani és szakszerűen használni, – telített oldatot készíteni, – telített oldatból szilárd anyagot hűtéssel kristályosítani, – munkájukat dokumentálni.

4.16. Alapvető kémiai számítások 12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A kémiai képletírás rutinszerűvé alakítása, fejlesztése. A százalékfogalom elmélyítése. Szakmai szövegek értelmezési képességének fejlesztése.	Alapvető kémiai számítások (vegyületek százalékos összetétele): – a százalékfogalom alkalmazása vegyületek elemi összetételére.	Számítások a százalékos összetétellel kapcsolatban: – atomtömegek keresése táblázatból, periódusos rendszerből, – vegyszeres edényeken található képletek elemi összetételének számítása, – az ismert szervesetlen ionokból kombinálható molekulák elemi összetételének számítása.	A tanulók legyenek képesek: – atomtömegeket kikeresni táblázatból, – atomtömegeket kikeresni periódusos rendszerből, – vegyületek képletét felismerni, – ionokból vegyületek képletét helyesen felírni, elnevezni, – rutinszerűen elvégezni a tömegszázalékos elemösszetétel-számításokat, – számításaikat szabatosan leírni, a mértékegységeket helyesen használni.

4.17. Tömegszázalékos oldat készítése 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A számítási algoritmusok begyakoroltatása. A komplex gondolkodás fejlesztése. Pontosságra, figyelemre, fegyelemre nevelés. Szakmai szövegek értelmezési képességének fejlesztése.	Tömegszázalékos oldat: – A tömegszázalék fogalma, – összetétel számítása vízmentes sóból, – kristályvizes só összetétel-számítása – keverés, hígítás, töményítés.	Oldatkészítés. Adott összetételű oldat készítése: – vízmentes sóból, – kristályvizes sóból, – keveréssel, – hígítással, – töményítéssel.	A tanulók legyenek képesek: – a tömegszázalékos oldat készítésével kapcsolatos számításokat elvégezni, – a laboratóriumi eszközöket kiválasztani és szakszerűen használni, – önállóan és szakszerűen oldatot készíteni, – mérésüket dokumentálni.

4.18. A kémhatás (pH) indikálása 12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A pH-fogalom megismerése, alkalmazási képesség fejlesztése konkrét anyagokra. Az anyag szerkezetének és tulajdonságának összekapcsolása. A szakmai kifejezések értelmezési képességének megalapozása. Szakmai szövegek értelmezési képességének fejlesztése.	A kémhatás (pH) fogalmának bevezetése, a pH indikálása: – a pH függése az anyagi minőségtől és a koncentrációtól, – színjelzésen alapuló indikátorok használata.	Oldatok pH-jának mérése: – az elkészített oldatok pH-jának előzetes becslése az összetétel alapján, – az elkészített oldatok pH-jának meghatározása indikátorpapírral.	A tanulók legyenek képesek: – megbecsülni az oldatok pH-ját kémiai összetételük és töménységük alapján, – indikátorpapírokat használni, – mérésüket dokumentálni.

4.19. Kémiai mennyiségek használata, mérése 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A számítási algoritmusok begyakoroltatása. A komplex gondolkodás fejlesztése. Pontosságra, figyelemre, fegyelemre nevelés. Szakmai szövegek értelmezési képességének fejlesztése.	Kémiai alapmennyiség mérése tömegméréssel (mólos oldat készítése), hígítással: – az anyagmennyiség fogalma, – összefüggés anyagmennyiség és tömeg között, – anyagmennyiség-koncentráció.	Oldatkészítés: – adott anyag-mennyiség-koncentrációjú oldat készítése szilárd anyagból, – adott anyag-mennyiség-koncentrációjú oldat készítése folyadék halmazállapotú anyagból, – adott anyag-mennyiség-koncentrációjú oldat hígítása.	A tanulók legyenek képesek: – elvégezni a megadott anyagmennyiség-koncentrációjú oldat készítésével kapcsolatos számításokat, – a laboratóriumi eszközöket kiválasztani és szakszerűen használni, – önállóan és szakszerűen oldatot készíteni, – mérésüket dokumentálni.

4.20. Kémiai folyamatok vizsgálata 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A sav-bázis fogalom elmélyítése. A redoxi reakció fogalmának kialakítása. Az indikátor használatának alkalmazása. A kémiai reakciók egyenlettel történő leírása. Szakmai szövegek értelmezési képességének fejlesztése.	Kémiai folyamatok vizsgálata: – savas és lúgos oldatok pH-ja, – a semlegesítési folyamata, – oxidációs reakció megfigyelése, – reakcióegyenletek gyakorlása.	Sav-bázis reakció megfigyelése: – savas oldat pH-jának ellenőrzése, lúggal való reakciójának megfigyelése, a pH-változás megfigyelése, – lúgos oldat pH-jának ellenőrzése, savval való reakciójának megfigyelése, a pH-változás megfigyelése, – a semlegesítési reakciók felírása, rendezése, – oxálsav és kálium-permanganát-oldat reakciójának megfigyelése, a reakcióegyenlet felírása, rendezése.	A tanulók legyenek képesek: – oldatok pH-ját ellenőrizni, – sav-bázis reakciót végrehajtani, – indikátort használni, – kálium-permanganát-oldattal redoxi reakciót elvégezni, – a végrehajtott reakciót egyenlettel leírni, – a laboratóriumi eszközöket kiválasztani és szakszerűen használni, – az elvégzett munkát dokumentálni.

4.21. A kémiai jelrendszer alkalmazása 40 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A kémiai írásmód fejlesztése. Néhány fontos szerves anyag nevének gyakorlása. A sztöchiometriai elvek alkalmazási képességének kifejlesztése.	A kémiai jelrendszer alkalmazása II. Alapvető szerves anyagok képleteinek használata. Képletírási gyakorlat (szerves anyagokra). Néhány kis molekulatömegű szerves anyag. Összegképlet, szerkezeti képlet és csoportfunkciós képletek az 1–6 szén-atomot tartalmazó szénhidrogének köréből. Néhány egyszerű, heteroatomot tartalmazó szerves vegyület: formaldehid, acetaldehid, hangyasav, ecetsav, aceton.	Anyagok azonosítása nevükkel és képletükkel: – összegképletek alapján százalékos elemösszetétel számítása, – összegképletből szerkezeti izomerek rajzolása, a kémiai kötésekre vonatkozó szabályok betartásával, – sav-bázis reakciók felírása, rendezése, – oxidációs reakciók felírása oxigénnel, kálium-permanganáttal.	– A tanulók legyenek képesek: – a százalékszámítást alkalmazni elemösszetétel meghatározására, – a szerkezeti izomériát alkalmazni a szénhidrogének körében, – reakcióegyenleteket felírni és rendezni.

4.22. Analitikai mérleg használata 24 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A mérőeszközök biztos, szakszerű használatának gyakoroltatása. A pontosság, precizitás, igényesség fejlesztése. A mérés fontosságának tudatosítása. A szakmai kifejezések értelmezési képességének megalapozása. Alapvető szakmai fogások megalapozása.	Tömegmérés analitikai mérleggel: – az analitikai mérleg használatának szabályai, – szilárd és folyadék halmazállapotú anyagok tömegének mérése.	Adott test tömegének meghatározása analitikai pontossággal: – egy adott szilárd anyag, (kocka, lemez stb.) tömegének mérése először gyorsmérleggel, majd analitikai mérleggel, – folyadék tömegének mérése analitikai mérleggel.	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani a mérési feladathoz illő tömegmérési eszközt, – a mérési feladathoz illeszkedő mérési pontossággal dolgozni, – a mérést a feladathoz illeszkedő mérési pontossággal dokumentálni, – a mérési eredményeket dokumentálni.

4.23. Sűrűségmérés piknométerrel 24 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A mérőeszközök biztos, szakszerű használatának gyakoroltatása. A pontosság, precizitás, igényesség fejlesztése. A mérés fontosságának tudatosítása. A szakmai kifejezések értelmezési képességének megalapozása. Alapvető szakmai fogások megalapozása.	Sűrűségmérés: – a sűrűség fogalma, mértékegysége, mérése, – sűrűség függése az összetételtől és a hőmérséklettől.	Nagy pontosságú sűrűségmérés: – adott összetételű oldat készítése a megismert módszerekkel, – folyadékok sűrűségének meghatározása adott hőmérsékleten piknométerrel és digitális sűrűségmérővel.	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani a mérési feladathoz illő térfogatmérési eszközt, – a hőmérsékletet beállítani, adott értéken tartani, – folyadék halmazállapotú anyagok sűrűségét meghatározni, – méréseket dokumentálni.

4.24. Műszeres pH-mérés 24 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Mérőeszközök biztos, szakszerű használatának gyakoroltatása. A pontosság, precizitás, igényesség fejlesztése. A mérés fontosságának tudatosítása.	Műszeres pH mérés: – a pH-fogalom ismételése, – egyszerű pH-mérő készülék kezelése.	Oldatok műszeres pH-mérése: – savakból, lúgokból, hidrolizáló sókból adott összetételű oldat készítése, – pH-mérő berendezés előkészítése mérésre, – az elkészített oldat pH-jának mérése indikátorpapírral, majd műszerrel, – különböző helyekről származó vízminták pH-jának mérése.	A tanulók legyenek képesek: – alkalmazni az oldatkészítéskor tanult ismereteket, – a pH-mérő készüléket üzembe helyezni és mérésre előkészíteni (kalibrálni), – a pH-t műszerrel megmérni, – a mérési eredményeket dokumentálni.

5. Épített környezet

5.1. Az ágkunyhótól az üvegpiramisig 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az építési tevékenységgel, az építési folyamattal kapcsolatos fogalmak és az építészeti alapfogalmak tudatos, szakszerű használata.	Természetes és épített környezet. A természetes környezet és a mesterséges környezet. Települések kialakulása, részei. Települések infrastruktúrája. Települések kül- és belterületei.	Megbeszélés. Szemléltetés filmmel. Vita. Városi kirándulás. Falusi kirándulás.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni a természetes és mesterséges környezet közötti különbségeket, – ismertetni a mesterséges környezet kialakítását, – érzékelteni a települések kialakulását, – leírni a települések infrastruktúrájának kialakulását, – osztályozni a települések részeit, – bemutatni a települések kül- és belterületeit.
Építmények kialakításának, funkcióinak értelmezése.	Épületek és építmények kialakítása, funkciói: – az építmény fogalma, – az építményfajták, – egyéb mérnöki létesítmények.	Szemléltetés, film. Tapasztalatok elemzése. Projekt I.: Az én házam – építményfajták, – a lakóépületek fajtái, – a lakás helyiségei, – a helyiségek kapcsolata, – a helyiségek méretei.	A tanulók legyenek képesek – ismertetni az építmény fogalmát, – bemutatni az építményfajtákat, – osztályozni az egyéb mérnöki létesítményeket.
Az építési tevékenységek rendszerezése.	Az építési tevékenység, az építés folyamata: – az építési folyamat szakaszai, – az építési igény, – az építési tervezés fázisai, – az engedélyezési eljárás, – az építés-előkészítési tevékenység, – az építés-kivitelezés menete,	Tanári előadás. Dokumentumok bemutatása. Videós szemléltetés. Építkezés látogatása. Megbeszélés. Vita.	A tanulók legyenek képesek: – megérteni az építési folyamat szakaszait, – az építési igény fogalmának kifejtésére, – felsorolni az építési tervezés fázisait, – ismertetni az engedélyezési eljárást,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	– a műszaki átadás-átvételi eljárás, – az épületfenntartás, karbantartás.		– leírni az építés-előkészítési tevékenységet, – felsorolni az építés-kivitelezés menetét, – ismertetni a műszaki átadás-átvétel folyamatát, – megfogalmazni az épületfenntartás, karbantartás szükségességét.
Az építészeti alapfogalmak megismerése.	Építészeti alapfogalmak.	Szemléltető ábrák tanulmányozása. Videofilmek megtekintése. Multimédiás tananyag használata a fogalmak megismeréséhez. Egyéni és csoportmunka.	A tanulók legyenek képesek: – megkülönböztetni az épületszerkezeteket, – felsorolni építési módokat, – felsorolni az épületszerkezeteket, – megállapítani az épületszerkezetek rendeltetését, – felsorolni az épületszerkezetekkel szemben támasztott követelményeket.
Az épületszerkezetek felismerése.	Épületszerkezetek és csoportosításuk: – az alépítményi szerkezetek, – az alapozási módok, – a földmunkák dúcolásai, szádfalak, víztelenítő szerkezetek, – felépítményi szerkezetek, – födémek, áthidalók, boltozatok, lépcsők, – iparosított technológiák, – vázas építési rendszerek, – fa épületszerkezetek,	Szemléltető ábrák tanulmányozása. Videofilmek megtekintése. Multimédiás tananyag használata a fogalmak megismeréséhez. Egyéni és csoportmunka.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni az alépítményi szerkezeteket, – megnevezni alapozási módokat, – felsorolni a földmunkák dúcolásait, szádfalakat, víztelenítő szerkezeteket, – megnevezni felépítményi szerkezeteket, – megmagyarázni a födémek, áthidalók, boltozatok, lépcsők rendeltetését,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	– különböző rendeltetésű ácsszerkezetek, – építési segéd szerkezetek, – az épületszigetelések fajtái.		– leírni iparosított technológiákat, – megnevezni vázas építési rendszereket, – leírni fa épületszerkezeteket, – felsorolni különböző rendeltetésű ácsszerkezeteket, – ismertetni az építési segéd szerkezeteket és azok elkészítését, – felsorolni az épületszigetelések fajtáit, – megkülönböztetni a tetőfedő munkákat, – körvonalazni az épületbádogos munkákat, – felsorolni a vakolatok fajtáit, külső és belső felületképzéseket, rabcifalakat, – osztályozni a különféle burkolatokat.

5.2. Ismerkedés az építőanyagokkal 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az anyagok csoportosításának ismerete, a fém és nemfém elemek megkülönböztetése, jellemzőinek ismerete, az alapanyag és a segédanyag fogalmának megkülönböztetése.	Az anyagok csoportosítása: – nyersanyagok, alapanyagok, segédanyagok, – termék, melléktermék, hulladék, – fizikai, kémiai, mechanikai, technológiai tulajdonságok, – fém, nemfém anyagok.	Szemléltető ábrák tanulmányozása. Videofilmek megtekintése. Multimédiás tananyag használata a fogalmak megismeréséhez. Egyéni és csoportmunka. Megbeszélés. Vita.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni az anyagok tulajdonságait (fizikai, technológiai, kémiai), – felsorolni a fém, nemfém anyagokat, – megérteni a nyersanyagok, alapanyagok, segédanyagok fogalmát,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			– megkülönböztetni a hulladék és melléktermék fogalmát, – ismertetni a kerámiaipari technológia alapelemeit, – érzékelteni a hulladékok és melléktermékek hasznosítási lehetőségeit és gazdasági jelentőségét, – megmagyarázni az alapanyagok alapvető fizikai, kémiai, mechanikai és technológiai tulajdonságait.
A nemfém anyagok jellemzőinek ismerete.	A nemfém anyagok: – kerámiák, – fa, – textíliák, – papír, – bőr, – gumi, – hő- és hangszigetelő anyagok.	Szemléltetés, film. Tapasztalatok elemzése.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a kerámiák, fa, textíliák, papír, bőr, műanyagok, gumi, hő- és hangszigetelő anyagok, kenőanyagok jellemző tulajdonságait, felhasználási területeit.
A fém anyagok jellemzőinek ismerete.	Fém anyagok.	Megbeszélés. Anyagminták megtekintése.	A tanulók legyenek képesek: – jellemezni a fém anyagokat, – megkülönböztetni a fém anyagokat a nemfém anyagoktól, – ismertetni a gyakoribb szerkezeti acélokat és felhasználási területüket,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			– jellemezni a könnyű- és színesfémeket, – ismertetni a réz és a rézötvözetek jellemzőit és felhasználási területüket, – ismertetni a könnyűfémek (alumínium, alumíniumötvözetek) jellemzőit és felhasználási területüket.
A legfontosabb kövek alapvető tulajdonságainak ismerete, jellemző alkalmazási területeinek megértése.	Természetes kövek.	Kőzetminták felismerésének gyakorlása.	A tanulók legyenek képesek: – osztályozni a kövek fajtáit, – osztályozni az építőköveket.
Agyagféleségek, agyaggyártmányok, a kerámiaipar megismerése.	Agyagféleségek, agyaggyártmányok, kerámiaipar.	Videofilmek megtekintése. Multimédiás tananyag használata a megismeréséhez. Egyéni és csoportmunka. Agyaggyártmányok tanulmányozása.	A tanulók legyenek képesek: – az agyagok tulajdonságait ismertetni, – jellemezni a vályogtermékeket, – megemlíteni egyéb agyagokat (tűzálló, nem tűzálló, kaolin, bentonit, talkum), – körvonalazni a kerámiaipari technológia alapelemeit, – megérteni a minőségi előírások és szabványok alkalmazásának fontosságát.
A betonok, habarcsok szerepének felismerése.	Betonok, habarcsok és összetevőik.	Szemléltető ábrák tanulmányozása. Videofilmek megtekintése. Multimédiás tananyag használata a megismeréséhez.	A tanulók legyenek képesek: – megnevezni a kötőanyagok fajtáit, – jellemezni az adalékanyagokat,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
		Egyéni és csoportmunka.	– jellemezni a betonokat, – jellemezni a habarcsokat, – értelmezni a minőségi előírásokat és szabványokat.
A legfontosabb faanyagok és faszerkezetek megismerése, felismerése.	Építőipari faárak.	Fafajták gyűjteményének tanulmányozása. Videofilmek megtekintése. Multimédiás tananyag használata a megismeréséhez. Egyéni és csoportmunka.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni az építőfákat, – felsorolni a faszerkezeteket és anyagaikat, – ismertetni a faanyagok hibáit, betegségeit, – ismertetni a beépített faszerkezetek megelőző és utólagos védelmének fontosságát.
Acél- és fémgyártmányok ismerete.	Acél- és fémgyártmányok.	Videofilmek megtekintése. Multimédiás tananyag használata a megismeréséhez. Egyéni és csoportmunka.	A tanulók legyenek képesek: – leírni a fém- és acéltermékeket, – említeni egyéb fémgyártmányokat, – ismertetni az építőiparban előforduló fémtermékeket, szerelvényeket, tömegcikkeket, félkész termékeket, a betonacélfajtákat és idomacélokat, – felidézni a korrózió fogalmát, rámutatni a folyamatra, a korrózió káros hatásaira, – ismertetni a fémek felületi kezelésének célját, – ismertetni a fémek tűz elleni védelmét.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Műanyag gyártmányok és alkalmazási területeik ismerete.	Műanyag gyártmányok.	Szemléltető ábrák tanulmányozása. Videofilmek megtekintése. Multimédiás tananyag használata a megismeréséhez. Egyéni és csoportmunka.	A tanulók legyenek képesek: – műanyag gyártmányokat csoportosítani (hőre lágyuló, hőre keményedő műanyagok), – ismertetni a műanyagok fizikai és kémiai tulajdonságait, alkalmazási területeit, – építőipari, műanyag késztermékeket megnevezni.
A burkolat- és felületkialakítás anyagainak és alkalmazási területeinek ismerete.	Burkolatok és felületek kialakítása.	Videofilmek megtekintése. Multimédiás tananyag használata a megismeréséhez. Séta a településen, feljegyzés készítése a különféle burkolóanyagokról. Egyéni és csoportmunka. Az iskola padlóburkolatainak összeírása.	A tanulók legyenek képesek: – jellemezni a külső és belső vakolatok fajtáit, – felsorolni különféle burkolóanyagokat, – falburkolatok anyagait felsorolni, – padlóburkolatok anyagait ismertetni.
Vízszigetelő, hő- és hangszigetelő anyagok felismerése.	Vízszigetelő, hő- és hangszigetelő anyagok.	Látogatás építőanyag-kereskedésben. A különféle szigetelőanyagok prospektusainak gyűjtése. Mappa készítése a prospektusokból. Az anyagok csoportosítása rendeltetésük szerint.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni vízszigetelő anyagokat (bitumen, bitumenmáz, bitumenemulzió, bitumen ragasztómassza), – felsorolni vízszigetelő lemezeket (bitumenes fedéllemezek, hegeszthető üvegfátyol-betétes bitumenes lemez,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			hegeszthető és modifikált bitumenes lemezek), – ismertetni hő- és hangszigetelő termékeket.

6. Számolási és számítási gyakorlatok

6.1. Mérjük meg, számoljuk ki! 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A valóság és a mértékegységek összekapcsolása.	A mértékegységek alkalmazása.	A mértékegységek szemléltetése.	A tanulók legyenek képesek: – a mérési feladathoz alkalmazni az SI-alapmértékegységeket, – átszámítani azok gyakoribb alakjait.
A tanulók távolságbecslési képességének fejlesztése, mérési ismereteinek erősítése, a hosszúságmérő eszközök biztonságos használatának gyakorlása.	Hosszúságmérés.	A hosszúságmérő eszközök használatának gyakorlása: – mérővessző, – csuklós mérővessző, – mérőszalag, – tolómérce.	A tanulók legyenek képesek: – a mérési feladathoz szükséges eszközöket kiválasztani, – a hosszúságmérő eszközöket használni, – távolságbecslést és egyszerűbb méréseket elvégezni.
A használatos tömegmérő eszközök és mérési eljárások megismerése, a tömegmérő eszközök használatának begyakorlása.	Tömegmérés.	A tömegmérő eszközök használatának gyakorlása: – mázsáló, – súlyokkal való mérés, – digitális mérleg.	A tanulók legyenek képesek: – a mérési feladathoz szükséges eszközöket kiválasztani, – a tömegmérő eszközöket használni, – tömegbecslést és egyszerűbb méréseket elvégezni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A területmérés és -számítás begyakorlása.	Területmérés.	Projekt II.: A mi termünk – a tantermet határoló szerkezetek és a berendezési tárgyak felületének becslése, sorrendállítás, a tényleges mennyiségek kiszámítása.	A tanulók legyenek képesek: – a mérési feladathoz szükséges eszközöket kiválasztani, – a hosszúságmérő eszközöket használni, – a szükséges számításokat alkalmazni a feladat elvégzéséhez.
Hőmérsékletmérés gyakorlása, eszközhasználati készségfejlesztés.	Hőmérsékletmérés.	Projekt III.: Hideg van kint? A külső és a belső hőmérséklet mérése fűtési időszakban egy héten keresztül különböző magasságokban. A mérési eredmények elemzése, ábrázolása.	A tanulók legyenek képesek: – a hőmérséklet fogalmát alkalmazni, – egyszerű hőmérők mérési elveit ismertetni, – hőmérsékletet meghatározni.
Az időmérő eszközök használatának gyakorlása.	Időmérés.	Óra használata. A stopperóra használatának bemutatása, gyakorlása.	A tanulók legyenek képesek: – időmérő eszközöket használni, – megmérni egyes munkafolyamatok idejét, – a kötőanyagok kötési idejét mérni.

6.2. Bevezetés a szakmai számításokba 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Felmérések önálló elkészítése, a mérési adatok kiszámítása.	Felmérések készítése helyszínen.	Felmérés, probléma feltárása. Projekt IV.: Az osztályterem felmérése – a tanterem helyszíni felmérése és az alaprajzának megrajzolása.	A tanulók legyenek képesek: – elmagyarázni a helyszíni felmérések célját, – alkalmazni a helyszíni felmérések módszereit, szabályait, – kiszámítani a felmérésekhez szükséges adatokat.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az épületek, építmények, helyiségek területének, térfogatának kiszámítása felmérés alapján.	Alapterület és léghőbméter számítása.	Terület- és térfogatszámítás ismételése. Gyakorlás, egyéni és csoportmunka tanári irányítással.	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani és használni a helyszíni felmérésekhez szükséges eszközöket, – kiszámítani területeket felmérés alapján, – kiszámítani térfogatókat felmérés alapján.
Az épületek, építmények, helyiségek területének, térfogatának kiszámítása tervek alapján.	Alapterület és léghőbméter számítása.	Tanári bevezető előadás. Gyakorlás, egyéni és csoportmunka.	A tanulók legyenek képesek: – kiszámítani területeket rajz alapján, – kiszámítani térfogatókat rajz alapján.
Épületszerkezetek, szerkezeti elemek készítéséhez anyagszükséglet-számítások végrehajtása helyszíni felmérések alapján.	Anyagszükséglet-számítások elkészítése, szabályai felmérés alapján.	Tanári bevezető előadás. Gyakorlás, egyéni és csoportmunka.	A tanulók legyenek képesek: – helyszíni felmérések alapján kiszámítani az anyagszükségletet termékkatalógusok, anyagnormák alkalmazásával.
Munkaidő- és létszámszükséglet számítások alkalmazása.	Időszükséglet-számítások, időütemezés, létszámszükséglet.	Tanári bevezető előadás Gyakorlás, egyéni és csoportmunka	A tanulók legyenek képesek: – az egyes munkafolyamatok elvégzéséhez szükséges idő- és létszámszükséglet kiszámítására adatok alapján.

7. A manuális készség fejlesztése – textilmunkák

7.1. A manuális készség fejlesztése 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A vizuális kultúra fejlesztése, érdeklődés felkeltése a kézzel készíthető tárgyak iránt. A kézügyesség és az alkotókészség fejlesztése, a kreativitás kibontakoztatása. Az esztétikai érzék fejlesztése, formálása, a sikerélmény megtapasztaltatása. Az érzelmek kivetítése a készített munkában. Felkészítés az anyagok és a belőlük készült tárgyak tulajdonságairól való tapasztalatszerzésre. A helyes munkaeszköz megválasztására, a tiszta, esztétikus és balesetmentes munkavégzésre nevelés.	Bevezetés: – felkészítés a balesetmentes munkavégzésre, – elemi, alapvető munkaszokások kialakítása, – rajzolás, – papírmunkák, – gyurmázás, – textilmunkák, – mintázás, tervezés, tárgyalakítás.	Rajzolás: – a rajzolás eszközei, – ábrázolási módok és összehasonlításuk, – a tér ábrázolásának szabályai, – egyszerű testek hálózati rajza, – vonalvezetési gyakorlatok, – fény és árnyék keletkezése, összefüggései, – természeti formák ábrázolása. Papírmunkák: – a papír fajtái, tulajdonságai, felhasználási lehetőségei, – papírmunkák (tépés, vágás, hajtogatás, ragasztás), – egyszerű testek készítése papírból. Gyurmázás, agyagozás, formázás: – a kézművesség és az ipari tevékenység, ezek kapcsolata, – gyurma készítése, színezése, – különböző formák készítése, – agyagozás: tárgyak készítése, – formázás egyéb anyagokból. Textilmunkák: – a textíliák fajtái, felhasználhatóságuk területei,	A tanulók legyenek képesek: – a balesetmentes munkavégzés körülményeit megteremteni, – alkalmazni a munkavégzéssel kapcsolatos elemi munkaszokásokat (testtartás, munkamegosztás, rend, pontosság, takarékoság), – rajzeszközöket megfelelően alkalmazni, – egy szabadon választott tárgyról rajzot készíteni, – 3 db papírmunkát bemutatni, – gyurmát készíteni és formázni, – textíliából 2 munkadarabot készíteni, – kiválasztani a tárgyalakotáshoz szükséges legmegfelelőbb anyagot, eszközöket, – a kiválasztott anyagból használati tárgyat vagy ajándékot készíteni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
		– textilvarrás: helyes technika, öltésformák, díszítőöltések, – babaruha-készítés, – bábkészítés (gyűszű-, ujj-, kesztyű- és zsákbábok), – kötés, horgolás, – fonatkészítés, madzagszövés. Mintázás, tervezés, tárgyalakítás: – ajándéktárgyak tervezése és alkotása különböző alkalmakra, a megismert anyagokból, a megismert technikákkal.	

7.2. Textíliák feldolgozása 88 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek és képességek fejlesztése. A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék és ízlés fejlesztése. A pontosság, precizitás, a munkamozdulatok összerendezettségének a kialakítása. A megismerő-, megfigyelőképességek fejlesztése. Az ismeretszerzés eredményeinek feldolgozása, értelmezése. Az együttműködési készség és a problémamegoldó képesség fejlesztése.	Szabás, varrás, vasalás. Anyagvizsgálatok.	Egyszerűbb termékek előállítása különböző textíliákból kézi varrással. A felhasznált textíliák vizsgálata megfigyeléssel, érzékeléssel, lupéval, mikroszkóppal, égetéssel. Ajánlott projektek: – A filc – gyapjú – kézi varrása. – A pamut kézi varrása. – Öltözékek nyersanyagai.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a munkavégzéssel kapcsolatos elemi munkavégzési szokásokat (testtartás, rend, pontosság), – kiválasztani a megfelelő anyagokat és eszközöket, – szakszerűen és balesetmentesen használni az alapvető szerszámokat, eszközöket,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a személyiség fejlesztése, a tehetség kibontakoztatása.			– irányítással egyszerű termékeket, apróárakat helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint elkészíteni, – meghatározni a felhasznált alapanyagok legfontosabb tulajdonságait szubjektív módszerekkel és egyszerű eszközök segítségével. Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek: – önállóan egyszerű termékeket, apróárakat helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint elkészíteni, – értelmezni a vizsgálatok tapasztalatait és az eredményeket kiértékelni.

7.3. A bőr feldolgozása 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek és képességek továbbfejlesztése. A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék és ízlés továbbfejlesztése. A motorikai képességek fejlesztése. A pontosság, precizitás, a munkamozdulatok összerendezettségének a kialakítása.	Vágás, ragasztás, varrás.	Egyszerűbb termékek előállítása különböző bőrökből, szőrmékből kézi műveletekkel. Játékos, motorikai mozgásfejlesztő gyakorlatok végzése. Projektötlet: A bőr kézi varrása.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a munkavégzéssel kapcsolatos elemi munkavégzési szokásokat (testtartás, rend, pontosság). – kiválasztani a megfelelő anyagokat és eszközöket,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az együttműködési készség és a problémamegoldó képesség fejlesztése. A munkához való pozitív viszony kialakítása. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a személyiség fejlesztése, a tehetség kibontakoztatása.			– szakszerűen és balesetmentesen használni az alapvető szerszámokat, eszközöket, – irányítással egyszerű termékeket, apróárakat helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint elkészíteni. Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek: – önállóan egyszerű termékeket, apróárakat helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint elkészíteni.

7.4. Textiltermékek díszítése 64 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek, képességek és a kreativitás fejlesztése. A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék és ízlés fejlesztése. A pontosság, a precizitás kialakítása. Az együttműködési készség és a problémamegoldó képesség fejlesztése. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a személyiség fejlesztése, a tehetség kibontakoztatása.	Hímzés.	Egyszerűbb textiltermékek díszítése különböző hímzési technikákkal. Projektötlet: Kézi hímzések.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a munkavégzéssel kapcsolatos elemi munkavégzési szokásokat (testtartás, rend, pontosság), – kiválasztani a megfelelő anyagokat és eszközöket, – szakszerűen és balesetmentesen használni az alapvető szerszámokat, eszközöket, – irányítással egyszerű termékeket, apróárakat helyes sorrendben,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			gazdaságosan, a minőségi előírások szerint díszíteni. Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek: – önállóan egyszerű termékeket, apróárakat helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint díszíteni.
A manuális készségek, képességek és a kreativitás fejlesztése. A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék és ízlés fejlesztése. A pontosság, a precizitás kialakítása. Az együttműködési készség és a problémamegoldó képesség fejlesztése. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a személyiség fejlesztése, a tehetség kibontakoztatása.	Festés.	Egyszerűbb textiltermékek díszítése különböző festési technikákkal. Projektötlet: Kézi festés.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a munkavégzéssel kapcsolatos elemi munkavégzési szokásokat (testtartás, rend, pontosság), – kiválasztani a megfelelő anyagokat és eszközöket, – szakszerűen és balesetmentesen használni az alapvető szerszámokat, eszközöket, – irányítással egyszerű termékeket, apróárakat helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint díszíteni. Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek: – önállóan egyszerű termékeket, apróárakat helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint díszíteni.

7.5. Textíliák előállítása 52 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek és képességek fejlesztése. A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék és ízlés fejlesztése. A pontosság, precizitás, a munkamozdulatok összerendezettségének a kialakítása. Az együttműködési készség és a problémamegoldó képesség fejlesztése. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a személyiség fejlesztése, a tehetség kibontakoztatása.	Szövés.	Alátét, terítő, egyéb apróaru szövése szövőszéken. – Projektötlet: Kézi szövés.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a munkavégzéssel kapcsolatos elemi munkavégzési szokásokat (testtartás, rend, pontosság), – kiválasztani a megfelelő anyagot és eszközt, – beállítani, szabályozni, tisztítani, szakszerűen és balesetmentesen használni az alapvető szerszámokat, eszközöket, – irányítással egyszerű termékeket, apróárakat helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint elkészíteni. Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek: – önállóan egyszerű termékeket, apróárakat helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint elkészíteni.
A manuális készségek és képességek fejlesztése. A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék és ízlés fejlesztése. A pontosság, precizitás, a munkamozdulatok összerendezettségének a kialakítása.	Kötés, horgolás.	Hajpántok, övek, táskák, tartók, egyéb apróárak kötése, horgolása. – Projektötlet: Kézi kötés.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a munkavégzéssel kapcsolatos elemi munkavégzési szokásokat (testtartás, rend, pontosság),

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az együttműködési készség és a problémamegoldó képesség fejlesztése. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a személyiség fejlesztése, a tehetség kibontakoztatása.			– kiválasztani a megfelelő anyagokat és eszközöket, – szakszerűen és balesetmentesen használni az alapvető szerszámokat, eszközöket, – irányítással egyszerű termékeket, apróárakat helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint elkészíteni, díszíteni. Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek: – önállóan egyszerű termékeket, apróárakat helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint elkészíteni, díszíteni.

7.6. Rajzi alapgyakorlatok 24 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális képességek és készségek fejlesztése. A megismerő- és megfigyelőképesség fejlesztése. A sík- és térszemlélet kialakítása. A vizuális kommunikációs képességek és a kreativitás fejlesztése.	A sík- és térábrázolás alapjai.	Geometrikus, forgás- és természetes formák ábrázolása különböző technikákkal. Projekt: Szabadkézi rajz.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek: – egyszerű beállításokról szabadkézi rajzot készíteni a megfelelő anyagok, eszközök alkalmazásával. Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek: – a szakmacsoportra jellemző sík- és térszemléleti alapokat elsajátítani.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális képességek, készségek és a kreativitás fejlesztése. Gondolatok, érzelmek, hangulatok kifejezése.	Montázsok és kollázsok.	Montázsok és kollázsok készítése a fotó felhasználásával. Projekt: Montázsok, kollázsok.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek: – színeket, formákat kiválasztani, átalakítani és összerendezni egy megadott témában. Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek: – színeket, formákat kiválasztani, átalakítani, összerendezni és ezzel gondolatokat, érzelmeket, hangulatokat kifejezni egy megadott témában.

7.7. Nemezelés, fonatolás 12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek és képességek fejlesztése. A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék, a pontosság, a precizitás és az ízlés fejlesztése. A munkamozdulatok összerendezettségének kialakítása. Az együttműködési készség és a problémamegoldó képesség fejlesztése. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a személyiség fejlesztése, a tehetség kibontakoztatása.	Nemezelés, fonatolás.	Nemezelt tárgyak, fonatok készítése.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a munkavégzéssel kapcsolatos elemi munkavégzési szokásokat (testtartás, rend, pontosság), – kiválasztani a megfelelő anyagokat és eszközöket, – szakszerűen és balesetmentesen használni az alapvető szerszámokat, eszközöket, – irányítással egyszerű termékeket, apróárakat helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint elkészíteni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek: – önállóan egyszerű termékeket, apróárakat helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint elkészíteni.

8. A manuális készség fejlesztése – famunkák

8.1. A faipar fejlődése, kialakulása 12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az absztrakt gondolkodás fejlesztése. A megismerő-, megfigyelőképességek fejlesztése. A komplex információk kezelése.	A faipar kialakulása, történeti fejlődése A faipari szakmák kialakulása. A jelenlegi szakmaszerkezet. A faiparban használt anyagok történeti fejlődése. A faipar kézi és gépi szerszámainak fejlődése. Az egyes történeti korok bútorai. A jelenleg szükséges végzettségek, elhelyezkedési lehetőségek a faiparban. A szakmunkások, a technikusok, a mesterek feladatai és működési területei.	Gyűjtőmunka a faipar kialakulása témakörben. A faiparban használt anyagminták gyűjtése. Információk gyűjtése a különböző történeti korokban használt kézi szerszámokról, a faipari gépek fejlődéséről. Régi kézi szerszámok összegyűjtése, kiállítása. Információk gyűjtése a különböző korok bútorairól. Az OKJ tanulmányozása, faipari szakképesítések kigyűjtése.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – a fa és a faipar jelentőségét, lényeges elemeit kiemelni az élet és a gazdaság kialakulásának folyamatában, – ismertetni a faipari anyagok kialakulását, korszakonként egy-két példát megnevezni, – bemutatni az egyes történeti korok megmunkálási módjait, – felismerni a legfontosabb történeti korok bútorait, – új ismeretek befogadására. Kiegészítő szinten – az emberré válás folyamatában a faeszközök és -tárgyak hatását kiemelni, – bemutatni az egyes történeti korok faipari termékeit,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			– az egyes bútorstílusokat bemutatni.

8.2. A faanyagok jellemzői és kezelésük 36 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A problémaelemző képesség fejlesztése. A megismerő-, megfigyelőképességek fejlesztése. Az ismeretszerzés eredményeinek feldolgozása, értelmezése. Az ok-okozati összefüggések logikájának kialakítása.	A faiparban használatos anyagok rendszerezése. Alap-, segéd- és kiegészítő anyagok a faiparban. A faanyag jelentősége, tulajdonságai, felhasználhatósága.	Információk gyűjtése a szakirodalomból, tankönyvekből, multimédiás tananyagokból, internetről. Kirándulás az erdőbe. Fényképfelvételek készítése a különböző fafajokról és belőlük tabló összeállítása. Levél-, hajtás- és terménygyűjtemény összeállítása. A tanműhelyben használt faanyagminták gyűjtése. Információk gyűjtése a fafajok felhasználásáról.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – a konkrét probléma esetén annak azonosítására, – megérteni az alapanyagok, segédanyagok fogalmát, – bemutatni, ismertetni a faanyagok alapvető fizikai, kémiai, mechanikai és technológiai tulajdonságait, – felismerni, milyen főbb anyagokat használnak fel a faipari késztermék előállításánál. Kiegészítő szinten – ok-okozati relációk meghatározására, – különbséget tenni a hulladék és a melléktermék között, – bemutatni a faipari késztermékek előállításakor felhasznált anyagokat, – önálló ismeretszerzésre a számítógép segítségével.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A belső kontroll fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések logikájának kialakítása. Az ismeretek alkalmazási képességének kialakítása. A kommunikációs képességek és a kreativitás fejlesztése. A szabálykövetés és a döntési képesség kialakítása.	Az alapanyagok fajtái, tulajdonságai, beszerzési lehetőségük, tárolásuk, szállításuk és felhasználhatóságuk: – fűrészárúk, – bútorlapok, – furnér, – rétegelt lemez, – forgácslap, – farostlemez, – MDF-lap. Alapanyagok mérése, nyilvántartása.	A fűrészáru szállítása, tárolása, szárítása (máglyázás). Lapok, lemezek szállítása, raktározása. Anyagok mérése, szakmai számítások végzése. Információ gyűjtése az anyagok biztonságos egyéni és csoportos szállításának előírásairól, tárolásáról.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – érzelmeiket, cselekedeteiket heves reakciók, megnyilatkozások nélkül ellenőrzés alatt tartani, – felismerni az egyes alapanyagokat, – az alapanyagok méreteinek pontos mérésére, – az alapanyagok biztonságos szállítására egyénileg és csoportosan, – az alapanyagok biztonságos tárolására, – alapanyagok mennyiségét meghatározni. Kiegészítő szinten – érzelmeiket, cselekedeteiket csak kevés érzékelhető reakcióval ellenőrzés alatt tartani, – bemutatni az egyes alapanyagok tulajdonságait, – a csoportmunkát helyesen megszervezni, irányítani, – az anyagok minőségét megővni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az előírások, ismeretek és a hozzájuk való igazodás fejlesztése. A szabálykövető magatartás kialakítása. Az ok-okozati összefüggések logikájának kialakítása.	A segédanyagok fajtái, tulajdonságai, szerzési lehetőségük, tárolásuk, szállításuk és felhasználhatóságuk: – ragasztóanyagok, – felületkezelők, – csiszolóanyagok, – pácok, – lemezek, – szegek, csavarok, – vasalatok. Segédanyagok mérése, nyilvántartása. A segédanyagokra vonatkozó egészségügyi és környezetvédelmi előírások.	Információ gyűjtése a segédanyagok fajtáiról, tulajdonságairól, felhasználásáról. Ragasztóanyagok előkészítése ragasztáshoz, ragasztási próba elvégzése. Felületkezelő anyagok alkalmazása. Egészségkárosító anyagok helyes használata, tárolása, hulladék kezelése.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – a segédanyagok előkészítésére vonatkozó előírások értelmezésére, – a környezetvédelmi előírások értelmezésére. Kiegészítő szinten – a segédanyagok előkészítésére vonatkozó előírások alkalmazására, – a környezetvédelmi előírások betartására.

8.3. Fakötések kialakítása 120 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A pontosság, a precizitás, az igényesség kialakítása, a kreativitás fejlesztése. Saját és mások munkájának, teljesítményének értékelése. A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása.	Bevezetés, műhelyrend: – magatartási szabályok a műhelyben, – alapvető munkaszokások, védőruha, – tűzvédelmi előírások (tilos a dohányzás), – baleseti lehetőségek, előforduló sérülések, elsősegélynyújtás. Szerszámszekrény, kézi szerszámok. Faipari üzem látogatása. Egyetemi botanikus kert, fafaj-gyűjtemény megtekintése.	Információk gyűjtése és rögzítése a biztonságos munkavégzés biztosítására. Munkaruhák, szerszámok kiosztása, egyéni szerszámszekrény berendezése, zárása. Írásbeli beszámoló készítése a faipari üzem és a botanikus kert látogatásáról a megadott szempontok szerint.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – a biztonságos munkavégzés feltételeit elfogadni, – használni a munkaruhát, – betartani a tűzvédelmi előírásokat, – ismertetni a baleseti veszélyeket, – kézi szerszámaikat megóvni, – külső helyszínen kulturáltan kommunikálni és viselkedni. Kiegészítő szinten – a biztonságos munkavégzés körülményeit megteremteni, – az egyszerűbb sérüléseket ellátni,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			– a külső helyszíneken szerzett információkat rendszerezni, a lényeget lejegyezni, és értékelhető beszámolót készíteni.
A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása.	Kézi szerszámok csoportosítása: – forgácsoló kéziszerszámok, – kisegítő kéziszerszámok, – segédeszközök. Kézi fűrészek fajtái, fűrészelési technológiák. Kapcsolatok a munkatársakkal a munkahelyen: – szóban (személyesen), – írásban, – telefonon. Saját munkájának megszervezése. Baleseti veszélyek, munkavédelmi előírások.	Gyalupad rendbe tétele. Információgyűjtés a fűrészek fajtáiról, jellemzőiről, használatáról és karbantartásáról. Fűrészelési gyakorlatok: – darabolás – szélezés, – hasítás, – szeletelés, – görbe felület kifűrészélése. Információgyűjtés a fűrészelt fafajok tulajdonságairól.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – udvarias, együttműködő kapcsolatokat kiépíteni a munkatársakkal, – a kapott írásos közlések alapján dolgozni, – ismertetni a kézi szerszámokat, – fűrészelési műveletet végezni. Kiegészítő szinten – az információkat pontosan továbbadni a munkatársaknak, – a munkatársaktól érkezett kéréseket pontosan teljesíteni, – a működés megkönnyítésére a munkát helyesen megszervezni, – a kapott írásos közlések alapján dolgozni, mások számára is jól érthető információkat adni, – biztonságosan használni és élezni a kézi szerszámokat, – a fűrészelést a megadott kritériumok szerint elvégezni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása.	A kézi gyaluk fajtái, gyalulási technológiák: – síklap gyalulása, – élgyalulás, – szerkezeti gyalulás, – idomok gyalulása. Saját munkájának megszervezése. Baleseti veszélyek, munkavédelmi előírások. A vésők fajtái, vésési technológiák: – lyuk vésése, – csaphely vésése, – csapok tisztítása. Saját munkájának megszervezése. Baleseti veszélyek, munkavédelmi előírások.	Információgyűjtés a gyaluk fajtáiról, jellemzőiről, használatáról és karbantartásáról. Gyalulási gyakorlatok: – lapgyalulás, – élgyalulás, – keresztmetszet kialakítása. Információgyűjtés a fa szöveti szerkezetéről (évgűrű, jobb-baloldal, szálirány, rostkifutás). Mérőeszközök szakszerű használata. Információgyűjtés a vésők fajtáiról, jellemzőiről, használatáról és karbantartásáról. Vésési gyakorlatok: – lyukvésés, – csapozás készítése. Információgyűjtés a fakötések fajtáiról.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – anyagot, szerszámot kiválasztani, – a kapott írásos közlések alapján dolgozni, – ismertetni a gyalukat, – gyalulási műveletet végezni, – saját munkájukat ellenőrizni (sík, egyenes). Kiegészítő szinten – a saját munkájukat helyesen megszervezni, – a kapott írásos közlések alapján dolgozni, – biztonságosan használni és élezni a gyalukat, – a gyalulást és a vésést a megadott kritériumok alapján elvégezni, – a gyalulási feladatot időre, balesetmentesen elvégezni.
A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása.	A fakötések fajtái: – toldások, – keretkötések, – kávakötések. Saját munkájának megszervezése. Baleseti veszélyek, munkavédelmi előírások.	Információgyűjtés a fakötések fajtáiról, jellemzőiről, készítéséről: – szélesbítő toldás készítése, – lapolások készítése, – ollós csapoázások készítése, – vésett csapoázások készítése, – fogazások készítése. Egyszerű keretek készítése. Egyszerű kávak készítése.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – az anyagot és a szerszámot a fakötésnek megfelelően kiválasztani, – a kapott rajzot értelmezni, – az információk alapján biztonságosan dolgozni, – ismertetni a fakötések fajtáit,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			– a fakötéskészítés műveleteit elvégezni, – saját munkájukat ellenőrizni (méret- és alakpontosság). Kiegészítő szinten – a technológiai sorrendet helyesen megtervezni, – a kapott rajz alapján méretpontosan dolgozni, – biztonságosan használni a különböző kézi szerszámokat, – a munkát a megadott kritériumok szerint elvégezni, – a feladatot időre, balesetmentesen elvégezni.

8.4. Intarziakép készítése 61 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Kritikus szemlélet fejlesztése. A vizuális nyelv tudatos alkalmazása. Manuális készségek és képességek fejlesztése. Ismeretszerző, befogadó- és megfigyelőképességek fejlesztése. Arányérzék, szemmérték fejlesztése. Művészeti érzék fejlesztése. Művészeti kifejezőmód fejlesztése.	Az intarzia fogalma, fajtái. Az intarziakészítés története. Alkalmazott technológiák. Felhasználható anyagok.	Információk szerzése: múzeumlátogatás során, stílbútorok rajzairól, szakmai könyvekből (egyszerű intarziakép rajza, intarziaképek: asztallap-intarzia, ajtóbetét-intarzia). Intarziakép méretének, mintájának meghatározása.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – hiba nélkül az információkat értelmezni, – az intarzia fogalmát értelmezni, – a felhasznált anyagokat bemutatni, – az egyes stílusok intarziáit felismerni. Kiegészítő szinten – az intarziakészítés műveleteit ismertetni, – hiba nélkül az intarzia méreteit, mintáját meghatározni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az új technológiák iránti fogékonyság fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés képességének és az ismeretek alkalmazási képességének kialakítása. A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása. A művészeti kifejezőmód fejlesztése.	Az intarziakép formai meghatározása. Rajzok másolása: – egyszerű intarziakép rajzokról, – intarziaképekről. Termék: pl. asztal, ajtó, fiók, tálca, díszdoboz stb. intarziaképe. Felhasználható alapfa és furnér berajzolása: pl. forgácslapból rajz segítségével. Furnér terítékképzés, -illesztés, furnérvágás, furnérragasztás technológiája. Az intarziakép készítésének sorrendje kézi műveletekkel. A furnérragasztás technológiája. Intarziakép felületkezelése.	Intarziakép tervezése. Alkatrészek berajzolása, az intarzia formájának berajzolása. Műhelyrajz készítése az intarziaképhez, anyagnorma összeállítása rajzok alapján. Alapfa és furnér berajzolása. Furnér terítékképzés, furnérillesztés, furnérvágás, furnérragasztás végzése. Intarziakép lakkozása.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – eltérni a szokáskövető magatartásról, – műhelyrajzot olvasni, – műhelyrajzot értelmezni, – anyagot kiválasztani, – a technológiát alkalmazni. Kiegészítő szinten – érdeklődni az új megoldási lehetőségek iránt, – intarziát mérethelyesen berajzolni, – az intarzia formáját alakhűen átrajzolni, – az anyagnormát pontosan elkészíteni, – arányokat, adatokat, részleteket szakszerűen jelölni, – intarziaelemeket berajzolni, kivágni, táblásítani, ragasztani, – hézagmentes intarziaképet készíteni.

9. Alkotómunkák: szín, forma, tér

9.1. Személyes kompetenciák – munkakultúra: Munka, egészség, környezet 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A munkavégzéssel kapcsolatos előírások megismerése során alakuljon ki tudatos megelőző, szabálykövető magatartás, amely a gyakorlati jellegű tevékenységeknél kap döntő jelentőséget.	A munkavédelem célja, alapfogalmak. A munkavédelem személyi és tárgyi feltételei. Munkabiztonsági, ergonómiai követelmények.	A tanulók értsék meg a munkaviszony és munkaszerződés fogalmának tartalmát, a legfontosabb munkavállalói jogokat és kötelezettségeket.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a munka- és munkásvédelem célját, az alapvető szabályokat, – ismertetni az alkalmazó felelősségét,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Átgondolt, tervszerű cselekvésre nevelés. Szabályok és előírások betartására nevelés.	Foglalkozás-egészségügy, foglalkozási ártalmak és megbetegedések. A nyomdaiparban előforduló munkavédelmi előírások.	A munkavégzéshez kapcsolódó óvó és védő rendszabályok alkalmazása.	– alkalmazni a vonatkozó jogszabályokat, – ismertetni a tűzvédelmi szabályokat és a tűzoltó készülékeket, – alkalmazni a villamos biztonságtechnika előírásait, – megválasztani a szükséges munkavédelmi eszközöket és felszereléseket.
A kommunikáció alapjainak értelmezése, tudatos használata.	A kommunikáció alapjai: – fogalma, – elemei, – folyamata, – formái.	Kommunikációs gyakorlatok.	A tanulók legyenek képesek: – elsajátítani a kommunikáció alapfogalmait, – megismerni, alkalmazni a kommunikáció folyamatát, formáit.
A kommunikációs eszközök szakszerű kiválasztása és alkalmazása.	Kommunikációs eszközök: – beszéd, – írás, – jelek, – képek. Metakommunikáció (testbeszéd). Kommunikációs eszközök helyes kiválasztása, használata.	Kommunikációs gyakorlatok.	A tanulók legyenek képesek: – kommunikációs eszközöket kiválasztani és alkalmazni.
Ismeretek szerzése az egészségről mint dinamikus, változó egyensúlyi állapotról. Összefüggések felismerése a személyi, lelki és környezeti higiéné között. Az egészséges környezet tervezésének képessége. Az egészségkultúra fejlesztése.	Az egészség mint érték. Az egészség fogalmának értelmezése. A higiéné fogalma és területei. A személyi és környezeti higiéné kapcsolata. Lelki egészségvédelem. Munka, pihenés, szórakozás.	Beszélgetés és vita egy-egy témáról.	A tanulók legyenek képesek: – értelmezni az egészségkultúrát az általános kultúra részeként, – meghatározni az egészség fogalmát, – tágra értelmezni az egészséget, – megfogalmazni a személyi és környezeti higiéné kapcsolatát,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
			– beszélni a lelki egészségvédelemről, – jellemezni a munka, pihenés, szórakozás helyes arányát.
Az egészséget befolyásoló környezeti ártalmak felismerése. Az egészséges táplálkozással kapcsolatos ismeretek fejlesztése. A tűrő- és állóképesség fejlesztése.	A környezeti ártalmak hatásai az egészségre. A betegség hatása a szervezetre. Életmód, egészséges életmód.	Beszélgetés és vita egy-egy témáról.	A tanulók legyenek képesek: – megszerezni a környezeti ártalmakat, – megnevezni az egészséges táplálkozás ismérveit, – segítséggel összeállítani a kortársaknak szóló egészségnevelő előadást.
A környezetvédelemre való törekvés általános igényének kialakítása. Az élet- és vagyonbiztonság tudatos alkalmazására való törekvés fejlesztése. A környezettudatos szemlélet és magatartás igényének alakítása. Figyelmes és fegyelmezett viselkedésre nevelés.	A környezetvédelem általános és szakmai vonatkozásai a nyomdaipari szakmacsoportban. Nyomdai berendezések üzemeltetése. Hulladékok keletkezése, kezelése: – nyomdaipari anyagok minősítése, környezetvédelmi besorolása, – a hulladékok osztályozása, – a veszélyes hulladékok kezelésének és ártalmatlanításának szabályai, – hulladékok újhasznosítása.	Ismertessék a tanulók a gyártás, üzemeltetés, szerelés, javítás során betartandó környezetvédelmi előírásokat és eljárásokat. Szemléltetés, film. Tapasztalatok elemzése. A környezetkárosítás következményeinek bemutatása.	A tanulók legyenek képesek: – csoportosítani a környezetkárosító hatásokat, – bemutatni a levegő- és talajszennyezés fontosabb forrásait, – bemutatni a veszélyes hulladék keletkezésének lehetőségeit, – ismertetni a zajártalom hatásait.

9.2. A tipográfia és a képfeldolgozás alapjai 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Fejlessze a tanulók kreativitását és esztétikai érzékét. Tudatosítsa a tanulóknál, hogy a szakszerű, szép munka alapja a gondos tervezés. A kommunikációs kifejezőkészség fejlesztése. Az alkalmazás képességének fejlesztése. Önálló ötletek, tervezési ötletek megvalósítása.	A tipográfiai tervezés szempontjai. A tipográfiai forma építőelemei. A tipográfia hatáskeltő elemei.	Szabadkézi rajzok készítése: – rajzoljunk betűket az egyes betűcsaládok jellemző ismertetőjegyeinek figyelembevételével, – tervezzünk önállóan szövegbetűt és reklámbetűt, – gyűjtsünk betűmintákat, készítsünk belőle betűmintakönyvet.	A tanulók ismerjék: – a betűk szerkezeti felépítését, a fontosabb betűtípusok jellemzőit, – a betűkeverés szabályait, – a sorcsoport fogalmát, a lipcsei, hármas sorosási szabályt, – a különböző nyomtatványok tervezésének alapelveit, szabályait.
A tipográfiai alapok modul tanításának célja, hogy a tanulók elsajátítsák az egyszerűbb nyomtatványok készítését, önállóan alkalmazzák a tipográfiai tervezési ismereteket. Az alkalmazás képességének fejlesztése. A kommunikációs kifejezőkészség fejlesztése. Önálló ötletek, tervezési ötletek megvalósítása.	A tipográfiai tervezés folyamata. Akcidens nyomtatványok tipográfiája. A napilapok tipográfiája. A folyóirat tipográfiája. A könyv tipográfiája.	Tipográfiai tervezés: – oldalpár méreteinek meghatározása a tipográfiai szabályok alkalmazásával, – arányok meghatározása, – beragasztott és berajzolt forgatókönyv készítése, – képek elhelyezése, – tipográfiai hatáskeltő elemek alkalmazása.	A tanulók legyenek képesek: – a felület biztonságos tagolására, – a tipográfiai arányok helyes alkalmazására, – a megismert szabályok alapján sorcsoportok kialakítására mindhárom tengelymegoldás esetén, – léniai és díszítőelemek esztétikus elhelyezésére, – a betűk és a díszítőelemek, a színek és a foltok ritmusának, összhangjának megteremtésére, – képek méretezésére és helyes elhelyezésére.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Elvont fogalmak definiálása kapcsán a kifejezési képességek fejlesztése.	Jelek, piktogramok, emblémák, iniciálék: – jelentéstartamuk, – formai megoldásuk, – az iniciálék kialakulása, hagyományos formája, – napjainkban alkalmazott iniciálék, – a kommunikáció elemeinek vizuális megjelenítése, – a piktogram mint a tájékoztatás speciális eleme.	Jelek, piktogramok, emblémák, iniciálék rajzolása: – gyakorlás, példák keresése és értelmezése, ötletbörze, – felismerési vetélkedő.	A tanulók legyenek képesek: – tájékozódni a vizuális jelek világában, – vázlatrajzot készíteni, – figyelmesen, fegyelmezetten és esztétikusan rajzolni.
A tanulók ismerjék meg a képfeldolgozás alapjait, sajátítsák el az egyszerűbb képeredetik feldolgozásának technikáját és ismerjék meg eszközrendszerét. A szín, forma és esztétikai érzék fejlesztése. A megismerő- és megfigyelőképesség fejlesztése.	A képfeldolgozás alapjai: – a képeredetik, – a képek méretezése, – a fénnel kapcsolatos alapjelenségek, – szenzitometriai alapfogalmak, – a fényérzékeny réteg tulajdonságai, – az autotípi elmélete.	Képeredetik tanulmányozása a megadott szempontok szerint.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni a képeredetik megítélésének szempontjait, – alkalmazni a képek méretezésének módját, – megérteni a képeredetik minőségének megítélését.
A tanulók ismerjék meg a színtan alapfogalmait. A megismerő- és megfigyelőképesség fejlesztése.	Színtani alapfogalmak: – a színlátás elmélete, – a szín jellemzői, – a színkeverés fogalma: összeadó és kivonó színkeverés, – színmérés, – a háromszínnyomás elmélete és gyakorlata.	Ismerkedés az alapszínekkel, a spektrum színeivel, színbontás. Goethe színekör.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a szín fogalmát, – felismerni a színek hatását a nyomtatás során, – ismertetni a színkeverés törvényeit, – alkalmazni a színtan alapfogalmait.
A tanulók ismerjék meg az egyszerűbb képfeldolgozó eszközöket.	A képfeldolgozás eszközei: – a hagyományos technológia, – az elektronikus képdigitalizálás eszközei.	Ismerkedés a képfeldolgozás eszközeivel, képfeldolgozó üzemszám látogatása.	A tanulók legyenek képesek: – a kézi és sárga szkennerek önálló kezelésére.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A tanulók ismerjék meg az egyszerűbb képfeldolgozó programokat.	Egyszerű grafika készítése: – menürendszer és eszközök, – a lapméret meghatározása, színdefiníálás. – szöveg a képben, szöveg és kép integrációja.	Egyszerű grafikai tervezések (embléma, névjegy, meghívó, szórólap, hirdetés). Szabadkézi vázlatrajz készítése.	A tanulók legyenek képesek: – számítógépes programmal egyszerű grafika elkészítésére.

9.3. Alkotómunka 111 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A vizuális kultúra fejlesztése, érdeklődés felkeltése a kézzel készíthető tárgyak iránt. A kézügyesség és alkotókészség fejlesztése, a kreativitás kibontakoztatása. Az esztétikai érzék fejlesztése, formálása, a sikerélmény megtapasztalása. Az érzelmek kivetítése a készített munkában. Tapasztalatszerzés az anyagok és a belőlük készült tárgyak tulajdonságairól. Fontos a helyes munkaeszköz megválasztására, a tiszta, esztétikus és balesetmentes munkavégzésre nevelés.	Bevezetés: – felkészítés a balesetmentes munkavégzésre, – elemi, alapvető munkaszokások kialakítása. Rajzolás és festés. Papírmunkák. Nyomdalátogatás.	Rajzolás és festés: – a rajzolás eszközei, – ábrázolási módok és ezek összehasonlítása, – vonalvezetési gyakorlatok. Papírmunkák: – a papír fajtái, tulajdonságai, felhasználási lehetőségei, – papírmerítés és papírmásé készítése, – egyszerű testek készítése papírból.	A tanulók legyenek képesek: – a balesetmentes munkavégzés körülményeit megteremteni, – alkalmazni a munkavégzéssel kapcsolatos elemi munkaszokásokat (testtartás, munkamegosztás, rend, pontosság, takarékoság), – rajzeszközöket megfelelően alkalmazni, – egy szabadon választott betű- és díszítőelemről rajzot készíteni, – kiválasztani a tárgyalkotáshoz szükséges legmegfelelőbb anyagot, eszközöket.
A kézügyesség és alkotókészség fejlesztése, a kreativitás kibontakoztatása. Fontos a helyes munkaeszköz megválasztására, a tiszta, esztétikus és balesetmentes munkavégzésre nevelés.	Nyomhagyás a papíron. A kéziszerszámok használata.	Nyomhagyás a papíron: – a kézművesség és az ipari tevékenység, ezek kapcsolata, – szín- és árnyalat-tanulmányok készítése,	A tanulók legyenek képesek: – nyomódúcot készíteni burgonyából, – linómetszetet és rézmetszetet készíteni,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az érzelmek kivetítése a készített munkában.		– színezési és mintázási gyakorlatok, melyek könyvkötészeti borítóanyagként felhasználhatók, – nyomdafesték tanulmányozása különböző hígítók segítségével, – temperafesték és keményítő használata.	– szitanyomóformát készíteni, – szakszerűen használni a kéziszerszámokat.
A kézügyesség és alkotókészség fejlesztése, a kreativitás kibontakoztatása. Fontos a helyes munkaeszköz megválasztására, a tiszta, esztétikus és balesetmentes munkavégzésre nevelés. Az esztétikai érzék fejlesztése, formálása, a sikerélmény megtapasztalása.	Kézi könyvkötészeti műveletek.	Kézi könyvkötészeti műveletek gyakorlása az alábbi tárgyak készítése során: – tömb, – füzet, – irományfedél, – mappa, – fényképkeret, – egyszerű kasírozások.	A tanulók legyenek képesek: – a megadott termékeket szakszerűen elkészíteni, – szakszerűen használni a kéziszerszámokat.
A kézügyesség és alkotókészség fejlesztése, a kreativitás kibontakoztatása.	Gépi műveletek a nyomtató és kikészítő üzembrészben.	A kézi lemezolló és a prések használata.	A tanulók legyenek képesek: – szakszerűen használni a kézi lemezollót és a préseket.

9.4. Számítógépes szövegek gyakorlat 111 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A tananyag feldolgozása során a tanulók számítástechnikai, műszaki alkalmazási és alkalmazhatósági gyakorlatának fejlesztése. Az önálló tanulásra, problémafeltárássra és problémamegoldásra való képesség fejlesztése a tanítási órákon szerzett képességek fejlesztésével,	A tipográfia fogalma. A tipográfiai mértékrendszer keletkezése, egységei (pontrendszer, picarendszer, metrikus rendszerek).	A tanulók használják a nyomdai mértékrendszert és az átváltásokat.	A tanulók legyenek képesek: – a tevékenység helyét, szerepét a nyomdaipari technológiában elhelyezni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
valamint a gyakorlati foglalkozásokon szerzett manuális készségek és attitűdök fejlesztésével.			
A tanulók fogalmazási képességének fejlesztése.	A nyomdabetűk rendszerezése. A kézirat fogalma, előírásai.	A tanulók készítsenek meghívót a betűk keverésének szabályait figyelembe véve.	A tanulók legyenek képesek: – a betűk keverésének szabályait alkalmazni.
A műszaki és gazdasági életben használatos dokumentumok alkalmazási és készítési képességének fejlesztése.	A szövegszedés alapszabályai. Egyszerű szövegszerkesztő programok. Szöveg- és állománykezelési lehetőségek. A szöveg formázása.	A hivatalos dokumentumok tartalmi és formai követelményei, elkészítésük gyakorlása: – az önéletrajz, kérvény, jelentés és beszámoló tartalmi követelményei, formai szokásai, – a szövegszedés szabályai. Önálló gyakorlat keretében: – betűtípus, méret, alak és pozíció beállítása, – bekezdésméret, margó, tükör, első sorok behúzása, sorigazítás, sor- és bekezdéstávolság, fejléc, lábléc, lapszámozás beállítása, – betű- és szócsere, beszúrás, kijelölt blokkok mozgatása dokumentumon belül és két önálló dokumentum között.	A tanulók legyenek képesek: – az előkészített kéziratot értelmezni, – az egyes programok közötti adatkonverziót önállóan elvégezni, – használni a szükséges technikai eszközöket, – használni a számítógépes hálózatot, – használni a szövegszerkesztő programok eszközszerét.
A táblázatkezeléshez szükséges képességek fejlesztése.	Táblázatszedés szövegszerkesztő programban. Szövegszerkesztő programok speciális lehetőségei.	A tanulók készítsék el az iskola újságját A tipográfia és a képfeldolgozás alapjai című modul ismereteit integrálva.	A tanulók legyenek képesek: – a javított szöveg korrigálását végrehajtani.

10. A környezetünk megismerése

10.1. Az élővilág szerveződése 12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az ismeretszerző, értékelő gondolkodás fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés képességének és az ismeretek alkalmazási képességének kialakítása. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása.	Az élet megjelenése a Földön. A növény- és állatvilág fejlődése. Az élőlények sokfélesége és rendszerezésük. A biológiai organizáció szintjei (populációk, társulások, bioszféra).	A tanári és tankönyvi információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése. A témához kapcsolódó kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása. Tablók, poszterek, portfóliók készítése.	A tanulók legyenek képesek: – rendszerezni az élővilágot, – meghatározni a biológiai organizáció szintjeit, – jellemezni az egyed feletti biológiai szinteket.

10.2. Ismerjük meg az élőhelyeket és az élővilágukat! 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A gyakorlatias feladatértelmezés és az információgyűjtés képességének fejlesztése. A rendszerező képesség fejlesztése.	Terepi növénymeghatározás és állatfelismerés. Jellegzetes élőhelyek és élőviláguk tanulmányozása, fajfelismerés.	A terepi munkára vonatkozó gyakorlatok, szabályok figyelembevételével és ezeket betartva dolgozik. Használja a határozókat és az egyéb segédleteket. A terepen megfigyeli az élővilágot és azonosítja a fajokat. A terepen megfigyeli és megkülönbözteti az élőhelyeket és élővilágukat.	A tanulók legyenek képesek: – határozók segítségével felismerni a növényeket, állatokat, – jellemezni a biotópokat, – értelmezni és felismerni az élőhely és élővilág kapcsolatát.

10.3. Tegyük láthatóvá a mikroszkopikus élővilágot! 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A precizitás, a pontosság és a megbízhatóság fejlesztése.	A mikroszkóp kezelése, használata. Biológiai mintavétel. A minta előkészítése.	A biológiai laboratóriumi munkára vonatkozó szabályok figyelembevételével és ezeket betartva dolgozik. Használja a mikroszkópot.	A tanulók legyenek képesek: – a mikroszkópot szakszerűen kezelni, – mintát venni biológiai vizsgálatokhoz,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
		Biológiai mintákat gyűjt kiscsoportban és egyénileg. A biológiai mintákat előkészíti a vizsgálatokhoz (pl. besűrít, szűr, megfest stb.).	– a mintát előkészíteni a biológiai vizsgálatokhoz, – biológiai tesztet végrehajtani és értékelni.

10.4. A levegő mint környezeti elem 6 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az általános tanulási képesség fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása.	A leggyakoribb légszennyező anyagok. A leggyakoribb légszennyező források. A szennyezett levegő hatásai az emberre és a környezetre.	Az általános iskolában tanult ismeretek felidézése, rendszerezése. A tanári és tankönyvi információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a leggyakoribb légszennyező anyagokat, – felsorolni a légszennyező forrásokat, – elmagyarázni a szennyezett levegő károsító hatásait.

10.5. Mérjük meg a meteorológiai jellemzőket 12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A gyakorlatias feladatértelmezés, a precizitás és a pontosság fejlesztése.	A levegő hőmérséklete. A szél iránya és sebessége. A levegő nyomása. A levegő relatív nedvességtartalma. A csapadék mennyisége.	Tanulmányozza (a gyakorlatban is) a meteorológiai mérőeszközök működését, használatát. Leolvasást (észlelést) végez. Rögzíti az észlelt adatokat. Megfigyeli a meteorológiai műszerkert berendezését, tanulmányozza a műszerek elhelyezéseinek szabályait.	A tanulók legyenek képesek: – a meteorológiai mérőeszközöket szakszerűen kezelni, – mérni a levegő hőmérsékletét, – mérni a levegő nyomását, – mérni a levegő relatív nedvességtartalmát, – mérni a csapadék mennyiségét, – elmagyarázni a meteorológiai adatok és a légszennyezettség kialakulása közötti összefüggéseket.

10.6. A víz mint környezeti elem 12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A megszerzett ismeretek értelmezési és rendszerezési képességének fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása. Az általános tanulási képességek fejlesztése.	A Föld vízkészlete. A víz természetes körforgása. Vízminőségi jellemzők.	Az általános iskolában tanult ismeretek felidézése, rendszerezése. A tanári és tankönyvi információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése, kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – megkülönböztetni a vízfajtákat, – értelmezni a víz körforgását, – felsorolni a vízminőségi jellemzőket (fizikai, kémiai, biológiai, bakteriológiai).

10.7. A talaj mint környezeti elem 12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A megszerzett ismeretek értelmezési és rendszerezési képességének fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása. Az általános tanulási képességek fejlesztése.	A talaj kialakulása. A talaj tulajdonságai. Lakóhelyünk jellemző talajtípusai.	Az általános iskolában tanult ismeretek felidézése, rendszerezése. A tanári és tankönyvi információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése, kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a talaj kialakulásának folyamatát, – ismertetni a talajok fontosabb tulajdonságait (fizikai, kémiai, biológiai, bakteriológiai), – felsorolni a helyi jellemző talajtípusokat.

10.8. A táj mint környezeti elem 6 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A megismerő-, megfigyelőképességek fejlesztése. Az esztétikai érzék és ízlés fejlesztése. A megszerzett ismeretek értelmezési, rendszerezési képességének fejlesztése.	Jellegzetes tájtypusok. Tájképi értékek.	A tanári és tankönyvi információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése, kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a táj fogalmát, – csoportosítani a tájakat domborzat és használat szerint, – felsorolni a legfontosabb tájképi értékeket.

10.9. Vegyük észre a tájátalakító és romboló emberi beavatkozásokat! 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A logikus gondolkodás és a problémaelemző képesség fejlesztése. Az elméleti ismeretek gyakorlatban történő alkalmazási képességének fejlesztése.	A bányászat tájromboló hatása. Az ipari tevékenység tájromboló hatása. Az épületek, építmények tájromboló hatása. Tájba illesztés.	Kimegy a terepre. Megfigyel, és megfigyeléseit rögzíti (pl. rajzok, jegyzetek, fényképek, videofelvételek készítése). Különbséget tesz átalakítás és rombolás között. Feldolgozza, megvitatja, bemutatja megfigyeléseit. A terepi munkára vonatkozó szabályok figyelembe vételével és ezeket betartva dolgozik.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni a bányászat tájromboló hatását, – felismerni az ipari tevékenység tájromboló hatását, – felismerni az épületek, építmények tájromboló hatását, – felismerni a tájba illesztés fontosságát, – megfigyeléseiket jegyzőkönyvbe rögzíteni.

10.10. Légszennyező források, anyagok és hatásaik 6 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az általános tanulási képességek fejlesztése A logikus gondolkodás és a problémaelemző képesség fejlesztése.	A légkör felépítése. A levegő összetétele. A levegő jellemző állapothatározói.	Az általános iskolában tanult ismeretek felidézése, rendszerezése. A tanári és tankönyvi információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése, kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – jellemezni és megkülönböztetni a légkör rétegeit, – ismertetni a levegő összetételét, – bemutatni a jellemző állapothatározókat.

10.11. Mérjük meg az ülepedő port! 6 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A gyakorlatias feladatértelmezés, a precizitás és a pontosság fejlesztése.	Pormintavétel porfelfogó fóliával. Pormintavétel gyűjtőedényes eljárással. A mérési eredmények kiértékelése.	Kihelyezi a mintavevő edényeket, eszközöket. Begyűjti a mintákat. Mérőeszközöket használ. Mérési eredményt számol és rögzít.	A tanulók legyenek képesek: – szakszerűen pormintát venni porfelfogó fóliával, – szakszerűen pormintát venni gyűjtőedénnyel,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
		A mintavételre vonatkozó szabályok figyelembevételével és ezeket betartva dolgozik.	– kiszámolni az ülepedő por vízben oldhatatlan frakciójának mennyiségét, – kiszámolni az ülepedő por vízben oldhatatlan mennyiségét, – kiszámolni az összes szedimentum mennyiségét, – meglátni összefüggéseket a porszennyező források jelenléte és a szennyezettség mértéke között.

10.12. Vízszennyező források, anyagok és hatásaik 12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az általános tanulási képességek fejlesztése. A logikus gondolkodás és a problémaelemző képesség fejlesztése.	A leggyakoribb vízszennyező anyagok. Vízszennyező források. A vízszennyezés hatásai.	Az általános iskolában tanult ismeretek felidézése, rendszerezése. A tanári és tankönyvi információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése, kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a leggyakoribb vízszennyező anyagokat. – ismertetni a vízszennyező forrásokat. – elmagyarázni a vízszennyezés következményeit.

10.13. Végezzünk kémiai gyorsesztekkel tájékoztató méréseket! 30 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A gyakorlatias feladatértelmezés, a precizitás, a pontosság és a megbízhatóság fejlesztése.	A felszíni víz pH-ja. A felszíni víz keménysége. A felszíni víz nitráttartalma. A felszíni víz nitrítartalma. A felszíni víz ammóniatartalma.	Kimegy a terepre. A tesztvizsgálat végrehajtására vonatkozó szabályok figyelembevételével és ezeket betartva dolgozik. Gyorsvizsgáló (teszt)felszerelést használ.	A tanulók legyenek képesek: – tesztek segítségével megmérni a felszíni víz pH-ját, keménységét, nitrát-, nitrít-, ammónia- és foszfortartalmát,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	A felszíni víz foszfáttartalma.	Mérési eredményt meghatároz (leolvas, számol) és rögzít.	– mérési eredményeiket kiértékelni, jegyzőkönyvbe rögzíteni.

10.14. Hogyan használjunk indikátorszervezeteket a szennyezések kimutatására? 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A gyakorlatias feladatértelmezés és a módszeres munkavégzés képességének fejlesztése. Az elővigyázatosság, valamint a figyelem képességének fejlesztése.	Az biológiai indikáció elve. A bioindikátorok fajtái. A bioindikátorok alkalmazása a környezetszennyezés kimutatására.	A bioindikáció végrehajtásának szabályait betartva dolgozik. Környezetszennyező anyagokat tartalmazó mintákat gyűjt. Végrehajtja a bioindikációs vizsgálatot (hígítási sorozatot készít, elhelyezi az indikátor szervezeteket a hígítási sorozatban). Mérési eredményt meghatároz és rögzít. A terepen projektmunka keretében részt vesz a BISEL-vizsgálat végrehajtásában.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a biológiai indikáció lényegét, – elvégezni algatesztet és/vagy csíranövény tesztet és/vagy Daphnia-tesztet és/vagy haltesztet és/vagy zuzmótesztet és/vagy BISEL-tesztet, – vizsgálati eredményeiket jegyzőkönyvben kiértékelni.

10.15. Talajszennyezés forrásai, anyagai és hatásuk 6 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az általános tanulási képességek fejlesztése. A logikus gondolkodás és a problémaelemző képesség fejlesztése.	Talajszennyező anyagok. A mezőgazdaság talajszennyezése. Az ipari talajszennyezés.	Az általános iskolában tanult ismeretek felidézése, rendszerezése. A tanári és tankönyvi információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése, kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a leggyakoribb talajszennyező anyagokat, – ismertetni a talajszennyező forrásokat, – elmagyarázni a talajszennyezés következményeit.

10.16. Mérjük meg az egyszerűbb talajjellemzőket! 12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az elméleti ismeretek gyakorlatban történő alkalmazási képességének fejlesztése. A gyakorlatias feladatértelmezés és a módszeres munkavégzés képességének fejlesztése.	A talaj pH-ja. A talaj nedvességtartalma. A talaj mésztartalma. A talaj szemcseszerkezete.	Kimegy a terepre. A tesztvizsgálat végrehajtására vonatkozó szabályok figyelembevételével és ezeket betartva dolgozik. Gyorsvizsgáló (teszt)felszerelést használ. Mérési eredményt meghatároz (leolvas, számol) és rögzít. Talajmintát vesz. Talajmintát vizsgál (táramérlegen, gyorsmérlegen mér, szita-rosta sorozatot használ, szárít, izzít).	A tanulók legyenek képesek: megmérni a talaj – pH-ját, – nedvességtartalmát, – mésztartalmát, – szemcseszerkezetét.

10.17. Látogassunk meg nemzeti parkokat, védett természeti értékeket! 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A kritikus szemlélet, az információgyűjtés és információfeldolgozás terepi körülmények közötti alkalmazásának fejlesztése.	Természeti értékeink. Általános védelem. Kiemelt oltalom. A törvény erejével védett értékeink.	Felkeresi a nemzeti parkot, védett természeti értéket. Figyel és jegyzetel a szóbeli tájékoztatón. A terepen (megadott szempontok szerint) megfigyel, és megfigyeléseit rögzíti (pl. rajzol, jegyzetel, fényképez, videofelvételt készít). Feldolgozza, megvitatja, bemutatja megfigyeléseit, információit.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a természeti értékeket, – ismertetni a védelem formáit, – adott szempontok alapján beszámolót készíteni a látogatott területről és természeti értékekről.
A szóbeli kifejezőkészség, fejlesztése.	A magánéleti és a hivatalos ügyek intézése. Az ünnepi és a hétköznapi alkalmak különbözősége.	Folytasson beszélgetést társaival. Gyűjtsön példát környezetéből. Játékos feladatok (szókérdések, nyelvi labor, írásvetítő).	A tanuló legyen képes röviden bemutatni az ügyintézés folyamatát.

11. Vásárlás, eladás, vendéglátás

11.1. Boltok áruházak helyiségei és berendezései 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
Felkelteni az érdeklődést a kereskedelmi szakma iránt. Az értékesítő helyek felépítésének, helyiségeinek, a helyiségek kapcsolati rendszerének megismerése.	Baleset-, munka- és tűzvédelmi oktatás. Boltok, áruházak helyiségei, a helyiségek rendszere. Boltok, áruházak látogatása (ráhangolás).	Hallgassa meg tanára magyarázatát a baleset-, munka- és tűzvédelemről. Ismerje meg a munkahelyeken alkalmazott jelzéseket, értelmezze jelentésüket. Ismerje meg a tűzoltó készülékek fajtáit, használatát. A magyarázat közben készítsen feljegyzést. Projektfeladat: Boltok, áruházak helyiségei és berendezései. A projektfeladat megoldása megfigyelési szempontok szerint.	A tanuló legyen képes: – a balesetvédelmi szabályokat betartani a munkahelyek meglátogatása során, – a megfigyelési szempontok alapján bemutatni a boltok helyiségeit, berendezési tárgyait és a helyiségek kapcsolódását, – elkészíteni a kereskedelmi egység alaprajzát.
A bolt külső képéhez kapcsolódó elemek megismerése, esztétikai érzék fejlesztése.	A bolt külső képe.	Projektfeladat: A bolt külső-belső képe. A projektfeladat megoldása megfigyelési szempontok szerint: – Figyelje meg a bolt külső képének legfontosabb elemeit (portál, feliratok, kirakat, színek, nyitvatartási tábla), készítsen feljegyzést! – Fogalmazza meg véleményét a látottakról! – Tegyen javaslatot az esetleges változtatásra! – Tervezze meg egy tanára által meghatározott bolt külső képét!	A tanuló legyen képes: – megállapításait írásban rögzíteni és bemutatni, – egy bolt külső képét rajz formájában vagy számítógéppel megtervezni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
A bolt belső képéhez kapcsolódó elemek megismerése, az önálló ismeretszerzés, esztétikai érzék, véleményalkotási képesség fejlesztése.	A bolt belső képe, helyiségei: – árusító tér, – üzemi helyiség, – iroda, – szociális helyiségek.	– Mondjon véleményt a színek alkalmazásáról és összhangjáról, világítási megoldásokról, a bolt nagyságáról és felépítéséről! – A tanár által kiosztott kártyákat, amelyek tartalmazzák az egyes berendezési tárgyak és eszközök neveit, helyezze a megfelelő helyre a bolt alaprajzán!	A tanuló legyen képes: – kritikusan értékelni a bolt belső képét, – ismertetni helyiségeit, berendezéseit, – összehasonlítani a hagyományos és az önkiszolgáló értékesítési módon árusító boltok eladótereit.
Az értékesítő helyek berendezéseinek és felszereléseinek megismerése, az ismeretek alkalmazási képességének fejlesztése.	Felszerelések, berendezések: – Az árusítótér, a pénztár és a raktár berendezése és felszerelése.	– Berendezések és felszerelések működtetésének bemutatása, – Felszerelések működtetésének gyakoroltatása.	A tanuló legyen képes: – a megismert berendezéseket és felszereléseket jellemezni, – a megismert berendezéseket és felszereléseket működtetni.
Az önálló ismeretszerzés képességének, az ismeretek integrálásának fejlesztése.	A helyiségek kapcsolódása.	Hallgassa meg egy gyakorló szakember előadását az ideális bolt, áruház kialakításáról és a gyakorlatban alkalmazott kapcsolódási rendszerekről.	A tanuló legyen képes: – a helyiségek ideális kapcsolatát meghatározni, – alaprajzot készíteni.

11.2. Az áru útjának megismerése 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
Felkelteni az érdeklődést az áruforgalmi folyamat elemei iránt. Az esztétikai érzék, manuális készség, csoportban végzett munka képességének fejlesztése.	Az áru útjának megismerése. Az áruforgalmi folyamat elemeinek megismerése: – az áru beszerzése, – az áru készletezése, tárolása, – az áru értékesítése.	Projektfeladat: Áruforgalom – Az áru útjának megismerése. – Vizsgálják meg, hogy a tanár által megadott termékcímkéken szereplő áruk honnan származnak. – Helyezzék el a térképen az egyes termékek szimbólumát, származási helyük szerint.	A tanuló legyen képes: – az áru útjának bemutatására, – elkészíteni a polctervet, a terv alapján az árut elhelyezni, – egyszerű árucsomagolást készíteni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
		– Tanári útmutatás alapján, csoportmunkában készítsenek meghatározott áruk elhelyezésére polctervet, és a terv alapján helyezzék ki az árut a kabinetben. A csoportok véleményezzék egymás munkáját! – Készítsenek fogyasztói és díszcsomagolást.	

11.3. Az eladás szereplői 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
Felkelteni az érdeklődést a kereskedelmi munka iránt. Az emberismeret, empátia, kommunikációs készségek fejlesztése és gyakorlati alkalmazása.	A kereskedő feladatai, a bolti munkakörök. A vevőtípusok megismerése. A vevők csoportosítása: – magatartásforma, – életkor, – nem szerint.	Projektfeladat: Ki a jó kereskedő? – Gyűjtsék össze, hogy a meglátogatott boltban milyen munkakörök vannak. – A boltvezetővel beszélgessenek arról, hogy milyen tulajdonságai vannak a jó kereskedőnek, készítsenek a látogatás során feljegyzést. Projektfeladat: A vevőtípusok megismerése. A szaktanár útmutatása alapján párokban szituációs feladatok megoldása. A párok értékeljék egymás feladatmegoldását.	A tanuló legyen képes: – bemutatni az egyes bolti munkaköröket, – felsorolni a jó kereskedőre jellemző tulajdonságokat. A tanuló legyen képes: – felismerni és jellemezni az egyes vevőtípusokat, – bemutatni az egyes vevőtípusokkal való bánásmódot.

11.4. A gasztronómia alapanyagai és termékei 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Fogalommegértés, problémamegoldó gondolkodás, ismeretalkalmazási képesség, az összefüggések rendszerezése.	Alapfogalmak: – élelmiszer, ételnyersanyag, segédanyagok stb., – étel (hideg- és melegkonyhai készítmény), – cukrászati termék, – italok stb.	Vezetett beszélgetések. Egyéni és/vagy csoportmunka keretében fogalomalkotások, kategóriák kialakítása.	A tanulók legyenek képesek: – meghatározni, rendszerezni a legfontosabb alapfogalmakat, – példákat felsorolni az egyes alapfogalmakra.
Fejlődjön az ismeretelemző, az alkalmazási, a csoportosítási képességük. A fontosabb élelmiszerek felismerése. Alakuljon ki az önálló tanulás és feladatmegoldás igénye.	Alapanyagok: – szárazárúk: liszt, pékáruk, cukor, méz, konzervek, száraztészta, fűszerek, száraz húskészítmények stb., – földesárúk: zöldségek, gombák, gyümölcsök, – hűtést igénylő termékek: tej és termékei, hús és húskészítmények stb., – italok: alkoholtartalmúak, alkoholmentesek, alkaloidtartalmúak. Cukrászati és ételkészítési termékek segédanyagai.	Projektek készítése. Alapvető élelmiszerek (fűszerek) felismerése. Egyéni, csoportos gyakorlati feladatok adása. Otthoni feladat készítése. Falitáblák készítése. Tanüzemi tevékenységek.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni az egyes alap- és segédanyagok szerepét az ételkészítésben, a cukrászatban, – példákat felsorolni az egyes termékcsoportok ételkészítési és cukrászati felhasználására, – csoportosítani az italokat, – megismerni a cukrászati és ételkészítési termékek segédanyagait.
Problémamegoldó gondolkodás, ismeretalkalmazási képesség fejlesztése, az összefüggések rendszerezése.	Élelmiszerek feldolgozása: – a feldolgozás célja, szerepe, – főbb formái: előkészítő, elkészítő, befejező műveletek, – az élelmiszerek tartósítása.	Projektek készítése. Vezetett beszélgetések. Egyéni és/vagy csoportmunka. Tanüzemi tevékenységek.	A tanulók legyenek képesek: – megismerni a feldolgozás célját, szerepét, – csoportosítani a fő élelmiszer-feldolgozási műveleteket, – példákat felsorolni az egyes előkészítő, elkészítő és befejező műveletekre.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Ismeretalkalmazási, csoportosítási, rendszerezési képesség fejlesztése.	Termékek: – félkész termékek (cukrászati, ételkészítési), – késztermékek (ételkészítési termékcsoportok, cukrászati termékek), – italtermékek.	Projektek készítése. Egyéni, csoportos gyakorlati feladatok megoldása. Tanüzemben a termékek megtekintése.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a cukrászati, az ételkészítési félkész és késztermékeket, valamint italtermékeket, – meghatározni a félkész és a késztermék közötti különbségeket, – rendszerezni, példákat mondani az egyes ételkészítési és cukrászati félkész és késztermékekre.

11.5. Gasztronómiai alagyakorlatok 148 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Közös munkafeladatok elvégztetése, az együttműködés fejlesztése. Alakuljon ki a tankonyhai eszközhasználati alapismeretük. Rajzkészség, kreativitás fejlesztése.	A tankonyha: – kialakítása, – helyiségei (áruátvevő, raktárak, előkészítők, konyha, tálaló, kiegészítő, szociális helyiségek), – helyiségkapcsolatok (az áru útja), – kiképzése, – főbb konyhai berendezések, gépek, eszközök, felszerelési tárgyak.	Projektek készítése. Egyéni, csoportos gyakorlati feladatok adása. Berendezési tárgyak alaprajzon való elhelyezése. Tevékenységek a tankonyhán.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a tankonyha helyiségeit, – értelmezni az egyes helyiségek kapcsolatát, – a beérkező áruk útját követni, – megismerni az alapvető tankonyhai berendezéseket, felszerelési eszközöket, gépeket.
A balesetmentes, biztonságos munkavégzés (elsősegély-nyújtási alapok, munka-, tűzvédelem). A környezetvédelmi szemlélet kialakítása.	Biztonságos munkavégzés: – a tankonyhai baleset lehetőségei és megelőzésük, – elsősegély-nyújtási alapok, – munka- és tűzvédelmi utasítások, – környezetvédelmi előírások (pl. szelektív hulladékgyűjtés),	Projektek készítése. Egyéni, csoportos gyakorlati feladatok adása. Esettanulmányok megbeszélése. Elsősegély-nyújtási táblázatok tanulmányozása.	A tanulók legyenek képesek: – megnevezni, a tankonyhai baleseti lehetőségeket, alkalmazni munka- és tűzvédelmi utasításokat, – elsajátítani az elsősegély-nyújtási alapokat,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	– élelmiszerbiztonság: HACCP, – a tankonyha rendje.		– környezettudatos magatartást kialakítani.
Munkájuk, tevékenységük legyen átgondolt, eredményes. A gyakorlatok végzéséhez szükséges alapképességek, alapkészségek kialakítása.	Ételkészítési alpműveletek, tevékenységek: – élelmianyagok kiválasztása, beszerzése, – előkészítő műveletek (pl. nyersanyagok kiválasztása, szeletelése, tisztítása, mérése, válogatása stb.), – elkészítő (pl. hőközlő) műveletek, – készen tartás, – befejező műveletek (pl. díszítés, tálalás stb.). Ételek készítése.	Projektek készítése. Egyéni, csoportos gyakorlati feladatok adása. Élelmiszerpiaci látogatás. Ételkészítési gyakorlatok (alapvető munkafolyamatok elvégzése tankonyhán, néhány egyszerű étel elkészítése).	A tanulók legyenek képesek: – megkülönböztetni a különböző ételkészítési alpműveleteket, – egyénileg és/vagy csoportban a legalapvetőbb konyhatechnológiai alpműveleteket, tevékenységeket elvégezni.

11.6. A hazai gasztronómia története 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Fejlődjön az ismeretelemző, az alkalmazási, a csoportosítási képességük. Alakuljon ki az önálló szakmai tanulás és feladatmegoldás igénye.	A magyar konyha jellemzői. A magyar konyha kialakulása, fejlődése: – honfoglalás előtti korok, – a honfoglalást követő századok, – a középkor, – a XVII–XIX. század, – a XX. század. A magyar konyha napjaikban.	Projektek készítése. Vezetett közös beszélgetések osztálykeretben. Egyéni és/vagy csoportmunka keretében szövegolvasás a szakirodalomból. Kiselőadások tartása. Gyűjtőmunka, képek tanulmányozása.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a magyar konyha jellemzőit, – nyomon követni gasztronómiánk változását, fejlődését az egyes századokban.
A jövőkép kialakítása. A szakmaválasztás elősegítése.	A szakácsszakma hazai történeti kialakulása. Ismert szakácsmesterek.	Projektek készítése. Egyéni és/vagy csoportmunka keretében szövegolvasás. Gyűjtőmunka, kiselőadások tartása. Interjúk készítése.	A tanulók legyenek képesek: – megismerni a szakácsszakma kialakulását, – felsorolni neves szakácsmestereket.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A jövőkép kialakítása. A szakmaválasztás elősegítése.	A cukrászat hazai történeti kialakulása. Híres cukrászdák. Ismert cukrászmesterek.	Projektek készítése. Egyéni és/vagy csoportmunka keretében szövegolvasás. Gyűjtőmunka, kiselőadások tartása. Interjúk készítése.	A tanulók legyenek képesek: – megismerni a cukrászszakma kialakulását, – felsorolni neves cukrászdákat, cukrászmestereket.
A jövőkép kialakítása. A szakmaválasztás elősegítése.	A pincérszakma hazai történeti kialakulása.	Projektek készítése. Egyéni és/vagy csoportmunka keretében szövegolvasás. Gyűjtőmunka, kiselőadások tartása. Interjúk készítése.	A tanulók legyenek képesek: – megismerni a pincérszakma kialakulását.

11.7. Higiéniai alapok 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Fejlődjön az ismeretelemző, az alkalmazási, a csoportosítási képességük.	A higiénia fogalma, szerepe. A mikroorganizmusok csoportjai. A mikroorganizmusok életfeltételei.	Vezetett beszélgetések osztálykeretben. Egyéni és/vagy csoportmunka keretében fogalomalkotások, kategóriák kialakítása.	A tanulók legyenek képesek: – megismerni a higiénia alapfogalmait, – felsorolni a mikroorganizmusok csoportjait, – felsorolni a mikroorganizmusok életfeltételeit.
Alakuljon ki a személyi higiénia betartásának az igénye.	Személyi higiénia: – a vendéglátásban dolgozók egészségügyi alkalmasságának feltételei, – a dolgozó testének tisztántartása, – a munka-, a védőruha megléte és tisztántartása, – a vendéglátási dolgozó helyes magatartása.	Projektek készítése. Egyéni, csoportos gyakorlati feladatok adása. Tisztálkodási technikák bemutatása, gyakorlása.	A tanulók legyenek képesek: – megismerni a vendéglátásban dolgozók egészségügyi alkalmasságának feltételeit, – alkalmazni a személyi higiéniát.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Alakuljon ki a munkahelyi higiénia betartásának az igénye.	Vendéglátó helyiségek (pl. raktárak, előkészítők, konyha, étterem, kiegészítő-, szociális helyiségek) higiénája.	Projektek készítése. Egyéni, csoportos gyakorlati feladatok adása. Vendéglátóegységek látogatása.	A tanulók legyenek képesek: – elsajátítani a vendéglátó helyiségek (pl. raktárak, előkészítők, termelő helyiségek, étterem) higiéniai előírásait.
Ismeretek alkalmazási képessége, a problémamegoldó gondolkodás kialakítása.	Tisztítási-, fertőtlenítési tevékenységek: – mosogatás, – takarítás (munka közbeni, napi, heti, havi, évi takarítás), – mosás, – hulladékkezelés (kommunális hulladékok, veszélyes hulladékok, fertőzőési veszélyt jelentő hulladékok), – rovar- és rágcsálóirtás.	Projektek készítése. Egyéni, csoportos gyakorlati feladatok adása. Tanüzemi látogatás, bemutatások.	A tanulók legyenek képesek: – megismerni, alkalmazni a mosogatási, a takarítási, a mosási, a hulladékkezelési, a tisztítási, a fertőtlenítési eljárásokat.

12. Ügyeink intézése

12.1. Gépelés, szakmai levelezés 37–74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tízujjas vakíráson alapuló ütemes írástechnika elsajátítása. A helyes test- és kéztartás kialakítása.	Az oktatóprogram használata. Az egyes betűk gépelésének gyakorlása.	Betű-, szám- és írásjelíró billentyűk kezelése.	A tanulók legyenek képesek: – az elsajátítást szolgáló eszközök, programok, módszerek helyes kezelésére.
Az alapsoron, a felső, az alsó és a számsoron lévő betűk megtanulása szó- és mondatgyakorlatokkal.	A váltóbillentyű helyes használata. A számok megtanulása betűkapcsolatokkal. Az írásjelek megtanulása.	Gépelési gyakorlatok elvégzése az oktatóprogram segítségével.	A tanulók legyenek képesek: – a váltóbillentyű helyes használatára, – az írásjeleket helyesen, begyakorlottan használni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az írássebesség fokozása. A másolási készség megalapozása. Az önálló és/vagy csoportmunka önértékelési, hibafeltárási módszereinek a tudatosítása.	Az önálló soralakítás, ügyességi feladatok. Az írási sebesség fokozása az oktatóprogram segítségével.	Betű-, szám- és írásjelíró billentyűk szakszerű kezelése, az írási sebesség fokozása. A kéziratból való másolás, diktálás utáni szövegek rögzítése.	A tanulók legyenek képesek: – biztosan használni a billentyűzetet, – a helyes testtartás és érintéstechnika alkalmazására, – a kapott önálló feladat értelmezésére, – egyénileg a nyelvhelyességi és a gépirási szabályok alkalmazására.

13. Növénytermesztési és állattenyésztési gyakorlatok

13.1. Bevezető gyakorlatok 10 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmény
A tanulóképesesség fejlesztése, új ismeretek befogadása és felhasználása a növénytermesztés és állattenyésztés kialakulási folyamatának megismerésén keresztül. Az áttekintő képesség fejlesztése: a mezőgazdasági eszközhasználat, a gépesítés folyamata. A problémamegoldó képesség fejlesztése: a mezőgazdasági termelés az emberi szükségletek kielégítéséből adódó feladatok megoldásán keresztül.	Az állattenyésztés kialakulása. A növénytermesztés kialakulása. A mezőgazdaságban alkalmazott eszközök. A mezőgazdaság gépesítése. A hazai mezőgazdaság sajátosságai.	A tanult történelmi ismeretekből gyűjtőmunka az állattenyésztés és növénytermesztés kialakulása témakörben. Megfigyelni a mezőgazdaság egyes ágazataiban használt gépekkel végzett munkákat. Információgyűjtés napjaink mezőgazdasági jellemzőiről.	A tanuló képes lesz: – az emberré válás folyamatának lényeges elemeit kiemelni, – ismertetni a növénytermesztés kialakulását, korszakonként egy-két példát megnevezni, – ismertetni az állattenyésztés kialakulását, korszakonként egy-két példát megnevezni. A tanuló képes lesz: – ismertetni a mezőgazdaságban alkalmazott eszközök fejlődését, korszakonként egy-két példát megnevezni. A tanuló képes lesz: – megfogalmazni a mezőgazdasági termelés célját, – bemutatni napjaink mezőgazdaságának sajátosságait.

13.2. Állattenyésztési gyakorlatok 67 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmény
A tanulók megismerő képességének fejlesztése során ismerjék meg hazájuk és környezetük állattenyésztési ágazatait. Alakuljon ki az áttekintő képességük az ágazat összefüggéseiről. A tanulók megismerő képességének fejlesztése során ismerjék meg az állattenyésztés tevékenységeinek jellemzőit. A tanulók empátiás készségük fejlesztése során ismerjék meg az állattenyésztésben dolgozók életvitelét. A tanulók megismerő képességének fejlesztése során ismerjék meg a szarvasmarha, juh, kecske, ló, sertés és baromfi faji sajátosságait.	Az állattenyésztés ágazatai. Magyarország és a lakóhely szűkebb környezetének sajátosságai. Az állattenyésztés tevékenységei. Az állattenyésztésben dolgozók életmódja. A szarvasmarha, juh, kecske, ló, sertés és baromfi faji sajátosságai.	Adatokat gyűjt Magyarországnak és lakóhelye szűkebb környezetének állattenyésztési ágazatairól és rendszerezi azokat a megadott szempontok szerint. <i>Javaolt program:</i> <i>9_1 Állattenyésztés ágazatai</i> <i>9_1 Állattenyésztés ágazatai feladatlap</i> Megfigyeli, összehasonlítja a különböző állattenyésztési ágazatok jellemzőit. Információkat gyűjt a dolgozók életviteléről. Megfigyeli és összehasonlítja a gazdasági állatok faji sajátosságait.	A tanuló képes lesz: – felsorolni az állattenyésztés ágazatait, – adatokat gyűjteni, – adatokat feldolgozni, – adatokat értelmezni, – adatokat összehasonlítani. A tanuló képes lesz: – adott szempontok szerint az alapos megfigyelésre, – megérteni az állattenyésztés fontosabb tevékenységeinek feladatait, – a telepen dolgozókkal kommunikálni és együttműködni, – a dolgozók életvitelét jellemezni. A tanuló képes lesz: – felismerni a haszonállatokat, – jellemezni a szarvasmarha, juh, kecske, ló, sertés és baromfi faji sajátosságait.
A tanulók általános tanulóképeségének fejlesztése során ismerjék meg a gazdasági állatfajok, hasznosítási típusok különbözőségeit, az istálló, az ól elrendezését, belső berendezéseit, mikroklímáját és az állatok elhelyezési módjait. A tanulók körültekintés, elővigyázatosság készségének fejlesztése során ismerjék meg az állatok viselkedési sajátosságait, a gondozási feladatokat.	Az állatok elhelyezése. Az istálló, az ól elrendezése, belső berendezései, mikroklíma. Az állatok viselkedése. Az állatok ápolása, gondozása. Az állatok takarmányozása, itatása.	Megfigyeli és összehasonlítja a gazdasági állatfajok különböző hasznosítási típusait, elhelyezési módjait, az istállók berendezéseit, mikroklímáját. Megfigyeli és összehasonlítja a gazdasági állatfajok viselkedését, ápolását és gondozását. <i>Javaolt program:</i> <i>9_2 Állatok viselkedése</i> <i>9_2 Állatok viselkedése feladatlap</i>	A tanuló képes lesz: – megkülönböztetni a gazdasági állatfajok hasznosítási típusait, – jellemezni az istálló, az ól elrendezését, belső berendezéseit, – megítélni a mikroklímát, – jellemezni az állatok elhelyezését. A tanuló képes lesz: – megítélni az állatok viselkedését, – ismertetni az állatok gondozását.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmény
A tanulók általános tanulóképességének fejlesztése során ismerjék meg a különböző csoportokba tartozó takarmányok kiadagolását, valamint az itatás módjait.		Megfigyeli és összehasonlítja a gazdasági állatfajok takarmányainak csoportjait, kiadagolásának módjait és a különböző itatási módokat.	A tanuló képes lesz: – ismertetni a takarmány kiadagolását, – ismertetni az itatás módjait.

13.3. Növénytermesztési, kertészeti gyakorlatok 67 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmény
A tanulók megismerőképességük fejlesztése során ismerjék meg hazájuk és környezetük növénytermesztési, kertészeti ágazatait. Alakuljon ki az áttekintő képességük az ágazat összefüggéseiről. A tanulók megismerőképességük fejlesztése során ismerjék meg a növénytermesztés és kertészet tevékenységeinek jellemzőit. A tanulók empátiás készségük fejlesztése során ismerjék meg az ágazatban dolgozók életvitelét. A tanulók megismerőképességük fejlesztése során ismerjék meg a fontosabb termesztett növények faji sajátosságait, a használatos termesztő-berendezéseket.	A növénytermesztés és kertészet ágazatai. Magyarország és lakóhely szűkebb környezetének sajátosságai. A növénytermesztés és kertészet tevékenységei. A ágazatban dolgozók életmódja. A fontosabb termesztett növények faji sajátosságai.	Adatokat gyűjt Magyarországnak és a lakóhely szűkebb környezetének növénytermesztési és kertészeti ágazatairól és rendszerezi azokat a megadott szempontok szerint. <i>Javasolt program:</i> 9_3_Növénytermesztés ágazatai 9_3_Növénytermesztés ágazatai feladatlap Megfigyeli, összehasonlítja a különböző ágazatok jellemzőit. Információkat gyűjt a dolgozók életviteléről. <i>Javasolt program:</i> 9_6_Növénytermesztés technológiai elemei 9_6_Növénytermesztés technológiai elemei feladatlap Megfigyeli és összehasonlítja a fontosabb termesztett növények faji sajátosságait. <i>Javasolt program:</i> 9_5_Növények faji sajátosságai 9_5_Növények faji sajátosságai feladatlap	A tanuló képes lesz: – felsorolni a növénytermesztés és a kertészet ágazatait – adatokat gyűjteni, – adatokat feldolgozni, – adatokat értelmezni, – adatokat összehasonlítani. A tanuló képes lesz: – adott szempontok szerint az alapos megfigyelésre, – megérteni a növénytermesztés és kertészet fontosabb tevékenységeinek feladatait, – az ágazatban dolgozókkal kommunikálni és együttműködni, – a dolgozók életvitelét jellemezni. A tanuló képes lesz: – felismerni a termesztett növényeket, – jellemezni a termesztett növények faji sajátosságait, – bemutatni a termesztő berendezéseket.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmény
A lényegfelismerő képesség fejlesztése, a növény felépítése és hasznosítása közötti összefüggés megértése. A tanulók információgyűjtő képességének fejlesztése során meteorológiai megfigyelés végzése. A tanulók megismerő képességük fejlesztése során ismerjék meg a talaj tulajdonságait, a talajtípusok és azok termőképességének összefüggéseit.	A növények morfológiai felépítése. Az éghajlat, időjárás elemei. Agrometeorológia. A talajtípusok és jellemzőik.	Vizsgálja a növény morfológiai felépítését, a termesztett növények sajátosságait. <i>Javaolt program:</i> <i>9_4_Növények morfológiai felépítése</i> <i>9_4_Növények morfológiai felépítése feladatlap</i> Agrometeorológiai megfigyeléseket végez, azt feljegyzi. Egyszerű méréseket végez. Talajtípusok gyűjteményének összeállítása. Talajszelvény leírása, jellemzése.	A tanuló képes lesz: – felismerni a termesztett növényt és meghatározni a felhasználási területét, – elvégezni az agrometeorológiai alpméréseket, – megítélni a talajt. A tanuló képes lesz: – alpméréseket elvégezni. A tanuló képes lesz: – adott talajtípust felismerni, – a talajt jellemezni és bemutatni.

13.4. Általános munkavédelmi alapozó gyakorlatok 11 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmény
A tanulóképeség fejlesztése során munka-, tűz-, környezet- és állatvédelmi alapfogalmakat sajátít el. A rendszerező képesség fejlesztése során, baleseteket kiváltó okokat csoportosít. A tanulóképeség fejlesztése során elsajátítja az elsősegély-nyújtási ismereteket, a tűz megelőzés szabályait. A felfogóképesség és felelősségtudat fejlesztése során megérti az állattartótelepek, növény- és kertészeti telepek munkahelyi szabályait és azokat a gyakorlatban alkalmazza.	A munka-, tűz-, környezet- és állatvédelemmel kapcsolatos alapfogalmak. A baleset keletkezésének okai. A baleseti ellátás, az elsősegélynyújtás. A tűz megelőzés szabályai. A munkakörökre vonatkozó követelmények. A munkahelyi magatartás szabályai. Az állatokkal, növényekkel való foglalkozás szabályai. A műszaki eszközökre, berendezésekre vonatkozó általános szabályok.	Munka-, tűz-, környezet- és állatvédelmi ismereteket sajátít el. Munkavédelmi oktatáson vesz részt. Gyakorolja az elsősegélynyújtást. Gyűjtse össze az elsősegélynyújtó láda eszközlétjét és azok szavatossági idejét. Ellenőrizze a tűzoltó-berendezések érvényességi idejét. Adott telep alaprajzán jelölje be a fokozottan tűzveszélyes helyeket és a tűzoltó berendezéseket, a menekülés útvonalait. Gyűjtőmunka során munkahelyi szabálygyűjteményt, munkarendet készít.	A tanuló képes lesz: – értelmezni a munka-, tűz-, környezet- és állatvédelemmel kapcsolatos alapfogalmakat. A tanuló képes lesz: – ismertetni és felismerni a baleset keletkezésének okait. A tanuló képes lesz: – ismertetni a baleseti ellátás, az elsősegélynyújtás feladatait, – alapvető elsősegélynyújtás elvégzésére. A tanuló képes lesz: – kíséret nélkül biztonságosan tartózkodni az állattartó telepen, növénytermesztő-, kertészeti telepen,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmény
			– balesetveszélyes szituációt megoldani, – ismertetni a munkahelyi magatartás szabályait, – ismertetni az állatokkal, növényekkel való foglalkozás szabályait, – ismertetni a műszaki eszközökre, berendezésekre vonatkozó általános szabályokat.

14. Élelmiszereink: laboratóriumi és számítási gyakorlatok

14.1. Az élelmiszer-termelés kialakulása és fejlődése 20 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az élelmiszertermelés a XX. század előtt és fejlődése a XX. században. Ismeretek rendszerezése, az alapfogalmak megértése, a megfigyelőképesség fejlesztése.	Élelmiszertermelés a középkorban, a XVIII., a XIX., és a XX. században.	Elemzés írásos és képi ismeretforrások segítségével.	A tanulók legyenek képesek: – ismeretanyagot gyűjteni az élelmiszer-feldolgozás kialakulásáról, – az ismeretanyagot történelmi korszakokba beilleszteni.
A magyar élelmiszeripar helyzete 1990 után és helye a nemzetgazdaságban. A fogalmak megismerése, az ismeretek precíz rendszerezése.	Privatizáció, a nagyüzemek átalakulása. Az élelmiszer-ellátás, mint stratégiai feladat. A mezőgazdaság, az állattenyésztés és az élelmiszeripar kapcsolata. Feladatok az EU-csatlakozás előtt és napjainkban. Feladatok a korszerű táplálkozás meghonosításában, a közfogyasztásra szánt élelmezésben.	Elemzés írásos és elektronikus ismeretforrások felhasználásával, tablók, beszámolók készítése.	A tanulók legyenek képesek: – gazdálkodási formák, szervezetek működését bemutatni az élelmiszergazdaságban, – a mezőgazdaság és élelmiszeripar szerepét bemutatni az EU-csatlakozás előtti időszakban és napjainkban.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az élelmiszeripar ágazatainak felsorolása. A szakkifejezések szakszerű alkalmazása, összefüggések keresése.	Növényi termékeket feldolgozó iparok. Állati termékeket feldolgozó iparok.	Információk gyűjtése szakkönyvek és szakmai folyóiratok segítségével.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni az élelmiszeripar ágazatait, – ismertetni a mezőgazdasági alapanyagok és a feldolgozott élelmiszerek közötti kapcsolatot.

14.2. Táplálkozási alapismeretek 36 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Táplálkozási ismeretek. Alapfogalmak definiálása, igényes megfogalmazása és alkalmazása.	Az ember által fogyasztott növényi és állati eredetű élelmiszerek. Táplálkozási szokások Magyarországon. A tápanyagok energia tartalma.	Feladattal vezetett elemzés adott ismeretforrás felhasználásával. Tanulási útmutató: Zöldségek és főzelékfélék. Tojás és tojáskészítmények. Tablók, beszámoló készítése.	A tanulók legyenek képesek: – megkülönböztetni a növényi és állati eredetű élelmiszereket, – a táplálkozási szokásokat elemezni – a táplálkozás élettani hatásokat elemezni – a tápanyagok energiatartalmát ismertetni.
Az élelmiszerek élettani hatása és a környezetszennyezés. A fogalmak tudatos és szakszerű használata.	Az élelmiszerek élettani hatása. A levegő-szennyezés és a víz fertőzöttsége. Az élelmiszerek útján terjedő egészségártalmak.	A tanult ismeretek, törvényszerűségek felismerése a hétköznapi életben és az üzemlátogatások során.	A tanulók legyenek képesek – az élelmiszerek élettani hatását értékelni, – a környezet-szennyezés hatásait bemutatni – az élelmiszerek egészségre gyakorolt ártalmas hatásait ismertetni, – az üzemlátogatás során szerzett tapasztalatokat és eredményeket értékelni.

14.3. Munka- és környezetvédelem, higiénia 55 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Munkavédelmi alapfogalmak. A fogalmak pontos definiálása, precizitás elvárása.	A munkavédelem fogalma, fő területei. A baleset fogalma és megelőzésének szabályai. Foglalkozási ártalmak.	Információk gyűjtése a tanulók tapasztalatainak felhasználásával.	A tanulók legyenek képesek: – a munkavédelem elemeit alkalmazni, – a balesetek megelőzésének módjait ismertetni, – a foglalkozási ártalmak megelőzési módjait alkalmazni.
Környezetvédelmi alapfogalmak. A fogalmak pontos definiálása.	Környezetvédelem a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban.	A tanult ismeretek felismerése a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari üzemek látogatása során.	A tanulók legyenek képesek: – a környezetvédelmi alapismereteket felhasználni, – felismerni a környezeti károkat a mezőgazdaság és élelmiszeripar területén.
Higiénia. Fogalmak pontos definiálása, a kifejezések szakszerű használata.	A higiénia fogalma és területei. A személyi higiénia. Tisztító- és fertőtlenítőszer.	A kémiában tanult ismeretek rendszerezése, ismételése.	A tanulók legyenek képesek: – elsősegélyt nyújtani, sérüléseknél, és mérgezéseknél segédkezni.
Elsősegélynyújtás. A sérülések ismerete. A munka során előforduló egyszerű sérülések ellátása. A kommunikációs készség fejlesztése.	Elsősegélynyújtás sérülésnél, csonttörésnél, égési sérülésnél, mérgezésnél.	A kémiában tanult ismeretek rendszerezése, ismételése.	A tanulók legyenek képesek: – elsősegélyt nyújtani, sérüléseknél és mérgezéseknél segédkezni.

14.4. Laboratóriumi alapgyakorlatok 54 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A laboratóriumok feladatainak, előírásainak megismerése. A laboratóriumi eszközök alkalmazása. A megismerő- és megfigyelőképesség fejlesztése.	Munkaszabályok a laboratóriumban. Baleset-megelőzés, elsősegélynyújtás. Üveg-, porcelán- és fémeszközök. Műszerek és mérőeszközök.	Üveg-, porcelán- és fémeszközök felismerése, biztonságos használata. Tanulási útmutató: Laboratóriumi eszközök. Műszerek és mérőeszközök használata.	A tanulók legyenek képesek: – az élelmiszer-ipari laboratóriumban használt eszközöket felismerni és bemutatni, – a mérőeszközök és műszerek alapvető

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			tulajdonságait ismertetni (pl. érintésvédelem).
Fontosabb anyagok megismerése, jellemzése.	Savak, lúgok. A vegyszerek ártalmai. Mérgező anyagok.	A vegyszerek tulajdonságainak megismerése, a munkavédelmi szabályoknak megfelelő használata. Vegyszerekkel kapcsolatos ismeretek.	A tanulók legyenek képesek: – a vegyszerek tulajdonságait megismerni és bemutatni, – a mérgező vegyszereket felismerni.
Fizikai mennyiségek ismételése és használata.	Hosszmérés. Területmérés. Tömegmérés. Térfogatmérés. Hőmérsékletmérés. Időmérés.	Tömegmérés és térfogatmérés hibátlan elvégzése. Hosszmérés fogalma, mértékegységei, mérőeszközei. Terület fogalma, mértékegységei és a közöttük levő összefüggések mérése. Tömegmérés és eszközei. Térfogatmérés és eszközei. Hőmérsékletmérés és eszközei. Időmérés.	A tanulók legyenek képesek: – a mértékegységeket hibátlanul átváltani, – a méréseket önállóan elvégezni.
Egyszerű műveletek elvégzése.	Oldatkészítés. Szűrés.	Százalékos és anyagmennyiség-koncentrációs oldatok készítése. Oldatok, tömegszázalékos oldatok készítése. A légköri nyomáson történő szűrés és a vákuumszűrés gyakorlása. Szűrés.	A tanulók legyenek képesek: – önállóan munkát végezni az oldatkészítés és a szűrés területén.
Mezőgazdasági, élelmiszeripari laboratóriumok látogatása, megismerése, megfigyelése. Igényességre nevelés. Együttműködési készség fejlesztése.	Mezőgazdasági laboratórium. Élelmiszer-ipari laboratórium.	A laboratóriumi látogatások alatt tapasztalt megfigyelések feldolgozása és dokumentálása.	A tanulók legyenek képesek: – a laboratóriumi látogatás eseményeit önállóan megfigyelni, értelmezni és dokumentálni.

14.5. Szakmai számítások 36 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Nyersanyag-összetétel számítása. Egyszerű számítások elvégzése. Pontosság, igényesség fejlesztése.	Szárazanyag-tartalom meghatározása. Víztartalom meghatározása.	Szárazanyag-tartalom és víztartalom meghatározása néhány élelmiszerben, az eredmények értékelése.	A tanulók legyenek képesek: – a munkát önállóan elvégezni és az eredményeket önállóan kiértékelni.
Koncentrációs számítás. A definíciók ismerete, egyszerű számítások elvégzése.	Százalékos és anyagmennyiség-koncentrációs oldatok számítása. Egyszerű számítások elvégzése.	Az egyszerű számítási feladatok önálló végzése, az összetett feladatok csoportos megoldása.	A tanulók legyenek képesek: – a munkát önállóan elvégezni, – az eredményeket kiértékelni és a szakirodalomban meghatározott eredményekkel összehasonlítani.
Gazdasági számítások ismerete és önálló elvégzése. Pontosságra nevelés.	Termékkihozatal, nyereség és veszteség.	Nyereség és veszteség számítása. Egyszerű számítások elvégzése.	A tanulók legyenek képesek: – értelmezi a vizsgálatok tapasztalatait és az eredményeket kiértékelni.

14.6. Szakmai tanulmányút 21 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
(Tan)üzem látogatása. A tanultak rendszerezése és következtetések levonása a tapasztalatok alapján. Komplex információk kezelése. Kritikai gondolkodásra nevelés.	Mezőgazdasági és élelmiszer-ipari üzem működésének tanulmányozása.	A mezőgazdasági, élelmiszer-ipari termelés higiéniai és munkavédelmi feladatainak megfigyelése, következtetések levonása.	A tanulók legyenek képesek: – az üzemlátogatáson tapasztalt ismereteket rendszerezni, – a tapasztalatok alapján következtetéseket levonni, – az üzemlátogatásokat dokumentálni.

7. Az ellenőrzés és az értékelés módszerei

Túl a jogi és tanügyi kereteken a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

A kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságcikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetencia alapú értékelési rendszert az alapvizsgával összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és órarendileg is szükségszerűen differenciált, ezért a heti, havi, illetve modulzáró, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükséges lehet egy-egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, munkaszervezés, időbeosztás, dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe, saját és mások munkájának elemzésébe vonjuk be a tanulókat.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályoznia azt, hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a gyakorlati oktatás elsődleges feladata felkészíteni diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra, segíteni az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszközlista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenységcentrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely, taniroda) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely vagy labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódva fogalmazzuk meg elveinket.

1. A tanterem, gyakorlóhelyek, tanirodák kérdése a tanulásszervezésnek meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tanterem padsora. A hagyományos berendezés esetén, még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymásnak háttal ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tanterem átrendezését és kistanterem bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük a csoportos, az egyéni és az önálló tanulás segítésére, tehát a tanterem berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kiségek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítás-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely még felébresztheti a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethossziglan tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép és elfogadható oldalszám) s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segítenie és pozitívan motiválnia kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl. hálók, testmodellek fából, papírból, fémből stb.), de szükséges beszerezni a gyakorlati oktatáshoz elengedhetetlen eszközöket is a tanműhely számára.

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tarjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tantervből választott modulok jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére történhet. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységek rovatban feltüntetett projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- Élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat.
- Tanár és tanuló együttes tevékenysége.
- Kooperatív módszerek alkalmazása.
- Projektmódszer alkalmazása (technikai projektek).
- Differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére.
- A tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása.
- A módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez.
- Önálló, otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés vagy feladatok otthoni befejezése.
- A szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása.
- Beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből.
- Anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása.
- Az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, az iskolán kívüli rendezvényeken.
- Videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése.
- Motorikai mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása.
- Folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés.

AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével, a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában biztosítják a fejlesztési feladatok és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatkozó hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó oktatás célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választhatóak. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve, és dőlt betűvel vannak szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámban való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. Az egészségügyi szakmai alapozó oktatás célja

A szakmai alapozó oktatás célja olyan általános ismeretek nyújtása, olyan értékek tudatosítása, mélyítése és olyan gyakorlati képességek kialakítása, valamint azon készségek fejlesztése, melyek megalapozzák és formálják az egészségügyi szakmákhoz szükséges szemlélet kialakítását.

A tanítás célja, hogy felkészítse a tanulókat az önálló és csoportban végzendő tevékenységekre, ezeken keresztül megfelelő tapasztalatszerzésre. Emellett segíteni kell a megalapozott pályaválasztási döntést, a segítő attitűd megerősödését, hogy a tanulók szociálisan érzékeny emberként képesek legyenek segíteni rászoruló embertársaikon.

A szakmai alapozó oktatás célja alapvetően azoknak a funkcionális készségeknek, képességeknek a fejlesztése, amelyek a mindennapi élethez és a szakképzésbe való belépéshez feltétlenül szükségesek.

3. Kompetenciaszintek

3.1. Alapkompetenciák

A tanuló legyen képes:

- az egészségi állapottal kapcsolatos jelenségek problémaközpontú bemutatására,
- bemutatni az egészség és az egészszkulturáltság összefüggéseit,
- felismerni az egészség és a környezet közötti kölcsönhatásokat,
- különböző helyzetekben verbális és non verbális kommunikációs jelzéseket megérteni,
- a társas érintkezés szabályait érzékeltetni,
- a metakommunikációs jelzéseket megérteni,
- az emberi test felépítését bemutatni,
- megérteni az egyes szervrendszerek működésének egymásra gyakorolt hatását,
- egyszerű gondozási feladatokat bemutatni,
- egyszerű ápolási feladatokat bemutatni,
- a vészhelyzeteket felismerni és különböző helyzetekben elsősegélyt nyújtani,
- az emberrel kapcsolatosan a humánus empátikus szemlélet közvetítésére,
- helyes munkaeszköz megválasztására, tiszta, esztétikus munkavégzésre,
- kézzel készíthető ajándéktárgyakat és díszítő tárgyat előállítani,
- az életvitel során a tanult mindennapi teendőket alkalmazni,
- a kulturális értékeket megérteni és közvetíteni.

3.2. Kiegészítő kompetenciák

A tanuló legyen képes:

- különböző helyzetekben verbális és non verbális kommunikációs jelzéseket alkalmazni,
- a társas érintkezés szabályait alkalmazni,
- a metakommunikációs jelzéseket elemezni,
- egyszerű gondozási feladatokat alkalmazni,
- egyszerű ápolási feladatokat alkalmazni,
- ismereteit úgy rendszerezni, melyek alapján képes bekapcsolódni a szakmai képzésbe,
- a lelki egészségfejlesztés modul során megtanult ismereteit saját lelki egészségfejlesztésének szolgálatában használni.

4. Az egészségügyi szakmai alapozó oktatás fejlesztési feladatai

A cél, hogy az egészségügyi szakmai alapozás elsajátítása során folyamatosan erősödjön a tanulási és szakmai motiváció, fejlődjön a tanulók emberi és családi problémákat észlelő, értékelő képessége. Emellett fejlődjön ki megfelelő problémaérzékelő és problémamegoldó képesség, valamint alakuljon ki az önálló szakmai tanulás, az önálló feladatmegoldás igénye és képessége és a tanulók érezzék meg a tanulási eredmények, sikerek értékét, örömet.

Az oktatás során fejleszteni kell a szóbeli és írásos kommunikációs képességeket. A szóbeli kommunikációban el kell érni azt, hogy a tanulóknak kialakuljon a nyelvi és alapvető szakmai kifejezések szabatos használatára való képesség, a kulturált kapcsolatteremtő képesség, az önértékelés és mások meghallgatásának képessége. Fontos, hogy a tanulók merjenek véleményt alkotni és legyenek képesek toleráns magatartás tanúsítására, a másság helyes értelmezésére és elfogadására.

A humánus és etikus magatartás mellett fejleszteni kell a tanulók esztétikai érzékét, a saját munkájukkal kapcsolatos igényességet is.

Alakítani és fejleszteni kell az egészséget megőrző/fejlesztő magatartáskultúrát.

Az egészségügyi szakmai alapozó ismeretek és szakmai alapozó gyakorlatok elsajátítása során fejleszteni kell a tanulók kötelességtudatát, empátiáját, saját magukért és embertársaikért érzett felelősségtudatát.

A szakmai alapozó oktatás során fejleszteni szükséges a tanulók figyelemösszpontosító képességét, kezűgyességét, a munkabírást és a fegyelmezett munkavégzést.

5. A 10. évfolyam óraterve

„A” modulok – alap	296 óra
„B” modulok – választható	111 óra
Óraszámjavaslat a 10. évfolyamon összesen:	407 óra

Modul neve	Óraszám
„A” (10. évf.)	
Elsősegélynyújtás	55
Ápolás, gondozás I.	241
– az emberi test felfedezése	55
– gondozás	93
– ápolás	93
„B”	
Lelki egészségfejlesztés	49
Ápolás, gondozás II.	62

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

1. 01 10 01 Elsősegélynyújtás 55 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A megfigyelő és helyzetfelismerő képesség fejlesztése A vészhelyzet és a saját teljesítőképesség határának felismerése, illetve ezen képesség fejlesztése A helyzetnek megfelelő, magatartási, viselkedési normák kialakítása A tanulók felkészítése arra, hogy képesek legyenek az alapvető elsősegély-nyújtási feladatok elvégzésére	Az elsősegélynyújtó kötelességei, különös tekintettel a kockázatok felmérésére Tennivalók vészhelyzetben: – az eszméletlenség – az újraélesztés – heveny rosszullétek – fájdalommal járó kórképek – belgyógyászati balesetek – mérgezések – sérülések – elsősegélynyújtás különleges helyzetekben. Az elsődleges ellátás szabályai, a fertőzések kivédése	Tájékozódás, tennivalók megtervezése, a helyszín biztosítása, segítők bevonása Segélykérés. Mentőhívás A család értesítése A sérültek vizsgálata (eszmélet, légzés, pulzus, rendellenes testhelyzet) Elsősegélynyújtás ájulás esetén Szabad légutak biztosítása Stabil oldalfekvő helyzet biztosítása Befúvásos lélegeztetés Sebzések, vérzések elsődleges ellátása fajtától függően Termikus sérülések elsődleges ellátása: – égési sérülések osztályozása, az elsődleges ellátás tennivalói – fagyási sérülések ellátása, tennivalók a szervezet általános lehűlése esetén – tennivalók állati harapások és rovarcsípések esetén – tennivalók törések és ízületi sérülések esetén – csuklás csillapítása – hasmenés és hányás csillapítása Mérgek. Leggyakoribb mérgezések és az elsősegélynyújtó feladatai Tennivalók idegen testek esetén A házi patika felszerelése	A tanulók legyenek képesek: – bemutatni a mentőhívást egy adott szituációban, – bemutatni a sérültek vizsgálatát, – ismertetni az alapszintű újraélesztés technikáját és menetét, kompetenciájának határait, – stabil oldalfekvő helyzetet biztosítani, – bemutatni az ájult elhelyezését, – felsorolni a heveny rosszullétek lehetséges okait, – elsődleges ellátást nyújtani belgyógyászati balesetek, mérgezések, sérülések esetén, – ismertetni a tennivalókat hőpangás esetén, – elsődleges ellátást nyújtani törött végtag esetén, – ismertetni a házi patika felszerelését, gyógyszereit, – felsorolni a legismertebb gyógynövényeket, azok hatásait, – gyógynövényfőzetet készíteni.

2. 01 10 02 Ápolás-gondozás I. 241 óra

01 10 02.1. Az emberi test felfedezése 55 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az emberi test felépítése és működése – az alapok megismertetése, a legfontosabb életjelenségek észlelési képességének fejlesztése	A sejt, a szövetek, szervek és szervrendszerek	Kérdve kifejtés Posztertkészítés Mikroszkópos vizsgálat: sejtek, szövetek Rajzkészítés: a sejt	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a sejtalkotókat, – a szöveteket, szerveket és szervrendszereket.
Holisztikus emberszemlélet kialakítása A mozgás életműködésekre gyakorolt hatásának felismertetése	A mozgás szervrendszere, a csontváz és az izomrendszer. A mozgás kedvező hatása az életműködésekre. A mozgás szervrendszere, a csontváz és az izomrendszer, ízületek. A szervezet nagyobb csontjai, ízületei.	Rajzkészítés: az ízületek szerkezete Csontváz tanulmányozása Izomtérkép, izommodell tanulmányozása Oktatófilm megtekintése: a mozgásszervrendszer	A tanulók legyenek képesek: – jellemezni a csontokat, izmokat és az ízületeket, – megnevezni a főbb csontokat és felsorolni a nagyobb izmokat, – ismertetni a mozgásrendszer hatását az életműködésekre.
A biológiai tantárgy keretén belül megszerzett ismereteket alkalmazva az emberi test felépítése és működése közötti ok-okozati összefüggések felismertetése	A keringés szervrendszere: – a szív – az erek – a vér – a nyirokkeringés	Szemléltetés, magyarázat, kiselőadás, Rajzkészítés: a szív Szívmodell tanulmányozása Értéktérkép tanulmányozása A vérkeringés tanulmányozása Oktatófilm (OPTICART): a szív.	A tanulók legyenek képesek: – jellemezni a szív működését, – megmagyarázni a kis- és a nagyvérkör működését, – felsorolni a vér alkotóelemeit, – jellemezni a nyirokrendszer részeit.
A környezeti tényezők és az életmód szervezetre gyakorolt hatásának felismertetése	A légzőrendszer: – a légutak anatómiája és a légzés mechanizmusa	Magyarázat, vita, számítógéppel végzett munka A légutak (gége, hörgők, tüdő) Modell tanulmányozása	A tanulók legyenek képesek: – megnevezni a légzőrendszer részeit, – megmagyarázni a légzés mechanizmusát.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az egészség értéként történő tudatosítása, az egészséges táplálkozással kapcsolatos ismeretek fejlesztése	Az emésztőrendszer: – az emésztőrendszer szakaszai – a máj – a tápanyagok, vitaminok – az emésztés	Szemléltetés, külső előadó meghívása, kiselőadás Az emberi modell emésztőszerveinek tanulmányozása Rajzkészítés: a fog Oktatófilm: az emésztőrendszer	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni az emésztőrendszer szakaszait, – megmagyarázni a máj szerepét, – meghatározni a tápanyagok és a vitaminok szerepét az emésztésben.
A tanulók környezettudatos magatartásának fejlesztése A kiválasztás szerepének hangsúlyozása az anyagcserében	A kiválasztórendszer: – a vese – a vizeletelvezető és -gyűjtő rendszer	Számítógéppel végzett munka, poszterkészítés A vesemodell tanulmányozása Rajzkészítés: a vese Oktatófilm: a kiválasztás	A tanulók legyenek képesek: – megnevezni a vese részeit és felsorolni a vizeletelvezető és -gyűjtő rendszer részeit, – megmagyarázni a kiválasztás jelentőségét az anyagcserében.
A felelős szexuális magatartásról szerzett ismeretek bővítése A nőgyógyászati rákszűrés jelentőségének hangsúlyozása	Nemi jelleg: – női nemi szervek – a menstruációs ciklus – férfi nemi szervek – a szaporodás élettana	Munkalappal irányított munka, vita, játék, esettanulmány, megbeszélés	A tanulók legyenek képesek: – megnevezni a női és férfi nemi szervek részeit és megmagyarázni a menstruációs ciklust, – ismertetni a szaporodást, – megmagyarázni a magasabb idegműködés jelentőségét.
A tanulók empátiás készségének fejlesztése Az agykérgi működés jelentőségének hangsúlyozása a törzsfejlődés során	Az idegrendszer: – az agyvelő – a gerincvelő – a reflexek – a második jelzőrendszer	Szemléltetés. Agyvelő-gerincvelő modell tanulmányozása	A tanulók legyenek képesek: – megnevezni az agyvelő és a gerincvelő részeit, – megmagyarázni a reflexek működését.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók egészségmegőrző szemléletének tudatosítása Az érzékszervi működések és a környezet kapcsolatának hangsúlyozása	Az érzékszervek: – a látószerv – a halló- és egyensúlyozó szerv – a szagló- és ízlelőszerv – a bőr, mint érzékszerv – az emlő – az érzékszervek szerepe a környezethez való alkalmazkodásban	Szemléltetés, megbeszélés, poszterkészítés Az egyes érzékszervi modellek tanulmányozása Oktatófilm: az érzékszervek Rajzkészítés: a szem	A tanulók legyenek képesek: – megnevezni az érzékszervek fajtáit és részeit, – megmagyarázni az érzékszervek jelentőségét a környezethez való alkalmazkodásban.

01 10 02.2. Gondozás 93 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók egészségmegőrző szemléletének tudatosítása, olyan pozitív attitűdök kialakítása, melyek segítik az élethelyzetekből adódó problémák megoldását	Bevezetés a gondozás alapjaiba Az egyedfejlődés szakaszai A gondozás, mint integrált tevékenység	Gyermekekori élmények felelevenítése Csecsemőkori képekből tablóképzítés, pl. a csecsemő ruházata akkor és most	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni az egyedfejlődés szakaszait.
A családtervezés, a terhesgondozás és a szülés folyamatának megismertetése, az összefüggések megértetése, társadalmi jelentőségének felismertetése	Szülők leszünk: – szexualitás – családalapítás – fogamzásgátlás – a terhes nő életmódja, terhesgondozás – felkészülés a szülésre	Film megtekintése. Vita Következtetések levonása csoportban Felmerülő kérdések megbeszélése a védőnővel vagy más szakemberrel Ételbemutató készítése a helyes és helytelen táplálkozásról	A tanulók legyenek képesek: – definiálni a szexualitást, – csoportosítani a fogamzásgátló módszereket, – felsorolni a terhesgondozás feladatait.
Az újszülöttekkel kapcsolatos megfigyelési feladatok pontosságának fejlesztése Az életkori sajátosságok elsajátíttatása Gondozási szükségletek és az abból adódó feladatok felismertetése	Újszülött a családban: A méhen belüli fejlődés jelentősége, az újszülött élettani sajátosságai, szükségletei, testi és egyéb jellemzői Az újszülött fogadása, táplálása, gondozása A fertőtlenítés jelentősége		A tanulók legyenek képesek: – felsorolni az életkorra jellemző tevékenységformákat, – jellemezni az újszülött alapvető életkori sajátosságait, – ismertetni a leggyakrabban használt fertőtlenítőszereket.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók felelősségteljes családi életre való felkészítése Az újszülöttekkel kapcsolatos tevékenységek gondos végzésére, a gyermek megfigyelésére való felkészítés	Az újszülött érkezése, fogadása a családban Szoptatás és elválasztás	A szoptatás körülményeinek megteremtése A természetes és mesterséges táplálás összehasonlítása tablóképzéssel Újszülött fogadásának megtervezése projekt munkában	A tanulók legyenek képesek: – az újszülött fogadásához megfelelő körülményeket demonstrálni, – a szoptatás jelentőségét ismertetni, – a szoptatáshoz megfelelő körülményeket teremteni.
A tanulók egészségmegőrző szemléletének kialakítása A kötelességtudat, a felelősségérzet kialakítása, fejlesztése	Az első év: Az egészséges csecsemő élettani sajátosságai A csecsemő gondozása A kisdedkor: Az 1–3 éves kisgyermek fejlődési sajátosságai, gondozása és a helyes szokások kialakítása	Intézménylátogatás: bölcsőde, gyermekotthon, családi napközi Játszótér-látogatás Megfigyelés dokumentálása A látottak megbeszélése, élménybeszámoló	A tanulók legyenek képesek: – csoportosítani a 0–1 éves csecsemő gondozási feladatait a szükségletek szerint, – felsorolni a kisdedkor sajátosságait, – megmagyarázni a helyes szokások kialakításának jelentőségét.
A tanulók gyermek iránti szeretetének és felelősségének kialakítása A szakszerű eszközválasztás megtanítása Felkészítés a csoportmunkában való tevékenységre	A csecsemő és kisgyermek testméreteinek felvétele A csecsemő és kisgyermek fürdetése A csecsemő és kisgyermek pelenkázása A csecsemő és kisgyermek öltöztetése az évszaknak és a tevékenységeknek megfelelően Az öltöztetés alapelvei A csecsemő és kisgyermek helyes táplálása A csecsemő és kisgyermek játéktevékenysége	Az újszülött, csecsemő fogadásának, tartásának gyakorlása Testtömeg- és testhosszmérés Mell- és fejkörfogatmérés Fürdetés, pelenkázás, öltöztetés Csecsemő etetése Játékkészlet összeállítása korcsoportonként Játékkészítés	A tanulók legyenek képesek: – bemutatni a csecsemő és a kisgyermek testméreteinek felvételét, – bemutatni a biztonságos fürdetést és pelenkaváltást, – elmondani a helyes táplálás ismérveit, – megválasztani az életkornak megfelelő játékot.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók empátiás készségének felszínre hozása és fejlesztése	Óvodás- és iskoláskor: A játék szerepe Iskolaérettség	Óvodalátogatás: játéktevékenység megfigyelése, dokumentálása Információgyűjtés iskolaérettség vonatkozásában Tapasztalatok megbeszélése kerekasztal formájában, saját élmény	A tanulók legyenek képesek: – leírni a játék szerepét, – meghatározni az iskolaérettség követelményeit.
A tanulók közösségbe való beilleszkedésének segítése	Serdülőkor: A pubertás és a pubertáskor jellemzői A társas kapcsolatok jellemzői és problémái	Megbeszélés Film megtekintése Irodalmi példák gyűjtése	A tanulók legyenek képesek: – a serdülőkor problémáit jellemezni.
A tanulási és szakmai motiváció kialakítása és fejlesztése	Az ifjúkor és felnőttkor: Családtervezés Családalapítás Szűrővizsgálatok és azok jelentősége	Megbeszélés, tablókészítés	A tanulók legyenek képesek: – megmagyarázni a családtervezés és a szűrővizsgálatok jelentőségét.
A szakmai tanulmányi tevékenység által a választott életpályához való kötődés erősítése	Az időskor: Az időskor szakaszai, élettani sajátosságai Az idősek gondozása	Látogatás időotthonban	A tanulók legyenek képesek: – elmondani az idősek gondozásának sajátosságait és feladatait, – csoportosítani az idősek gondozási feladatait szükségletek szerint.

01 10 02.3. Ápolás 93 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az empátia, tolerancia és segítőkészség fejlesztése	Az ápolás célja, feladata, helyszínei Az ápolói munkakörök Ápolói kompetenciák Az ápolást, gondozást folytatókkal szembeni elvárások (külső megjelenés, viselkedés, legfontosabb személyiségjegyek)	A gyakorlóterem bemutatása, szemléltetés	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni az ápolókkal szembeni elvárásokat.
A megfigyelőképesség és felelősségtudat, az önállóság és döntésképeség fejlesztése A beteg, sérült, megváltozott képességű emberek elfogadását segítő magatartás fejlesztése	Emberi szükségletek A szükségletek hierarchiája Az ember sajátos szükségletei betegség esetén Alapvető és magasabb rendű szükségletek kielégítésének lehetőségei a különböző ápolási helyszíneken Ápolási modellek és azok alkalmazása a mindennapi gyakorlatban	Munkalappal irányított munka	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni az emberi szükségletek rendszerét, – azonosítani a szükségletek kielégítésének módjait, – értelmezni az ápolási modelleket.
Gondos, figyelmes munkavégzés iránti igény kialakítása	A fertőtlenítés célja és módjai A leggyakrabban használt fertőtlenítőszer A beteg környezetének és használati eszközeinek fertőtlenítése A kéz fertőtlenítése	Szemléltetés, kérdve kiejtés, kiállítás	A tanulók legyenek képesek: – megfogalmazni a fertőtlenítés célját, jelentőségét, – megnevezni a leggyakrabban használt fertőtlenítőszereket.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A figyelmesség, a felismerőképesség fontosságának erősítése A jellemző elváltozások felismertetése A megfigyelőképesség fejlesztése Az empátia, tolerancia és segítőkészség fejlesztése	A beteg ágya és annak felszerelése a különböző ápolási helyszíneken A beteg elhelyezésének lehetőségei az ágyban Fekvési és fektetési módok A beteg kényelmét szolgáló eszközök és ezek alkalmazásának feltételei, lehetőségei az ápolat igényeinek figyelembevételével Az ápolat megfigyelése A megfigyelés célja, jellemzői és szabályai A tünetek formái Az ápolat általános megtekintése: fekvés, járás, testtartás, arc, bőr Az ápolat magatartásának megfigyelése A tudat megfigyelése Görcsös állapotok megfigyelése A hőmérséklet, pulzus, légzés megfigyelése	Szemléltetés, csoportmunka, szerepjáték	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni és jellemezni a fekvési és fektetési módokat, – felsorolni a beteg kényelmét biztosító eszközöket, – ismertetni a kényelmi eszközök alkalmazásának szabályait, – megfogalmazni a megfigyelés célját, jellemzőit, szabályait, – elmondani a megfigyelés során tapasztalható eltéréseket és legjellemzőbb változásokat.
A beteg, sérült, megváltozott képességű emberek elfogadását segítő magatartás fejlesztése	Ágyazás és ágyhúzás ápolásra szoruló gyermeknél és felnőttél Ágyazás és ágyhúzás üres ágyon Ágyazás és ágyhúzás oldalra fordítható gyermeknél és felnőttél Az ágyban használható kényelmi eszközök alkalmazása	Szemléltetés, megbeszélés, gyakorlás	A tanulók legyenek képesek: – bemutatni különféle ágyazási módokat gyermeknél és felnőttél egyaránt, – különféle kényelmi eszközöket készíteni, és azokat megfelelően alkalmazni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók felkészítése arra, hogy megfontoltan tudják megválasztani a szükséglethez igazodó segítségnyújtást az ápolás során	Az ápolásra szoruló higiénés szükségletének biztosítása: – az ápolásra szoruló testének lemosása – segédkezés fürdésnél – segédkezés szájtoalett biztosításához, műfogsor tisztán tartása – segédkezés a haj ápolásában – körömápolás Az ápolásra szoruló etetése: – előkészítés tálaláshoz – segédkezés étkezésnél Gumieszközök (termofor és jégtömlő alkalmazása) Lázás állapot jellemzői és a lázcsillapítás módjai Ápolás-gondozás otthoni körülmények között: – az ápolásra szoruló napirendjének kialakítása – az ápolásra szoruló szükséglet-kielégítésének lehetőségei – a mozgásukban korlátozottak segédeszközei – a segédeszközök alkalmazásának módja A segédeszközök alkalmazásának szabályai és veszélyei	Bemutatás, gyakorlás	A tanulók legyenek képesek: – elvégezni az ápolásra szoruló gyermek és felnőtt higiénés szükségletének kielégítését, – étkezéshez, etetéshez megfelelően előkészíteni, az étkezésben segédkezni, – a gumieszközöket különböző testtájakon szabályosan alkalmazni, – felsorolni a lázas állapot jellemzőit, – bemutatni a fizikális lázcsillapítás módjait, – megtervezni egy ápolásra szoruló gyermek és felnőtt napirendjét, – bemutatni a különböző segédeszközöket és ismertetni az alkalmazás során előforduló veszélyeket.

Választható modulok „B”

3. 01 10 03 Lelki egészségfejlesztés 49 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tantárgy tanulásmódszertanának elsajátítása.	Tanulásmódszertan	– megbeszélés – frontális munka – bemutatás – önálló és csoportos munka	
Holisztikus szemlélet fejlesztése	A pszichológiáról általában: Az általános lélektan fogalma, tárgya, jelentősége, helye a tudományok rendszerében A pszichológiai tudományok felosztása A pszichológia története	– frontális munka	A tanulók legyenek képesek: – felvázolni az általános tudnivalókat a pszichológia tantárgyról,
Az érzékelés fejlesztése A megfigyelőképesség fejlesztése az érzékelés során A tolerancia (tűrőképesség) kialakítása és fejlesztése	Az érzékelés és észlelés A megismerési folyamatokról általában Az érzékelés fogalma és fiziológiai alapja Az érzékelés folyamata A látás, a szaglás, a hallás és az ízlelés Bőrérzékelés, testérezékelés A fájdalom érzékelése Fájdalomcsillapítás Érzékenység Egyéni eltérések Abszolút küszöb, különbségi küszöb Észlelési tartomány	– frontális munka – egyéni munka – csoportmunka	– megfogalmazni a megismerési folyamatokat (érzékelés, észlelés, figyelem, tanulás, emlékezés, gondolkodás, döntéshozatal és képzelet) – elmagyarázni és bemutatni az érzékelési folyamatokat, – megfogalmazni, megtapasztalni az ingertulajdonságokat, – felvázolni a fájdalom és a tanulás közötti összefüggéseket,
Az észlelés fejlesztése	Az észlelés fogalma és alapjai Tárgyak, pontok, csíkok, vonalak észlelése Tér- és nagyságészlelés, a mozgás észlelése Időészlelés	– frontális munka – egyéni munka – csoportmunka	– az érzéketeket egységes egésszé integrálni, – elmondani a távolság és a mozgás észleléséről szerzett információit, tapasztalatait,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	Hamis vagy torzított észlelet: érzéki csalódások, illúziók		– ismertetni a geometriai jellegű, a mozgáscsalódásokat, az akusztikus és a vizuális csalódásokat, az illúzió és a hallucináció lényegét,
Az információgyűjtés, adatgyűjtés fejlesztése	A tanulás szerepe az észlelésben Tapasztalat A tapasztalat és a tapasztalás szerepe az észlelési folyamatban	– frontális munka – páros munka – csoportmunka	– meghatározni a perceptuális tanulás lényegét,
A megfigyelőképesség fejlesztése	A figyelem fogalma és fiziológiai alapjai A figyelem működése A figyelem fajtái és tulajdonságai	– frontális munka – irányított csoportmunka	– megfogalmazni a figyelem fajtáit,
A tanulás, a munka és a pihenés helyes időarányainak kialakítása és fejlesztése	Az alvás és ébrenlét Álom és ábrándozás	– frontális munka – egyéni munka – megbeszélés – vita – ábrándozásra irodalmi példák gyűjtése	– elmondani az alvás fázisait és az álmok létrejöttének okait, – ismertetni az ábrándozás pozitív és negatív hatásait,
Koncentrálóképeség fejlesztése	A tudat fogalma és jellemzői, tudati állapotok	– frontális munka – csoportmunka	– felvázolni a különböző tudati állapotokat és az azokat létrehozó tényezőket,
A tanulási motiváció kialakítása és fejlesztése	A tanulás fogalma, a tanulási folyamatok osztályozása A tanulás fajtái	– frontális munka – egyéni munka – csoportmunka	– elmondani a megismerési tevékenységeket és a tanulás fajtáit, – megfogalmazni röviden az alábbi fogalmakat: = imprinting = habituáció = klasszikus kondicionálás = látens tanulás = belátásos tanulás = verbális tanulás = szociális tanulás

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az emlékezőképesség fejlesztése	Az emlékezés fogalma és fizioiogiája A felismerés és felidézés Az emlékezés szakaszai, a felejtés okai Az emlékezés zavarai A képzelet kialakulása, vizuális képzelet A képzelet csoportosítása	– frontális munka – egyéni munka – koncentrációs gyakorlatok – memoritergyakorlatok	– felvázolni az emlékezés, a felismerés és felidézés folyamatait és az azokat meghatározó tényezőket, – különbséget tenni a minőségi és a mennyiségi emlékezetzavar között, – meghatározni a képzelet kialakulását.

4. 01 10 04 Ápolás-gondozás II. 62 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló megfigyelőképességének fejlesztése	A gondozott megfigyelése, bőr, arc, alkat, test.	Látogatás szociális intézményben, megfigyelőlap alapján	A tanulók legyenek képesek: – megfigyelni a beteg bőrét, – megfigyelni a gondozott arcát, testét, alkatát.
A tanuló kezgyességének és pontosságának fejlesztése	A gondozott testtömegének mérése, testkörfogat. Az ember alapvető paramétereinek számolása és mérése: hőmérsékletmérés, pulzusszámolás, légzésszámolás, vérnyomásmérés	A paraméterek számolásának, mérésének bemutatása, kivitelezés csoportos és páros munkában, adatok rögzítése	A tanulók legyenek képesek: – testtömeget, testkörfogatot, testhőmérsékletet mérni, – pulzust, légzést számolni, – vérnyomást mérni.
A tanuló megfigyelőképességének és gondosságának, segítőkészségének fejlesztése	Fektetési módok: háton fektetés, oldalfektetés, hason fektetés, kivérzett személy fektetése A gondozott és a sérült ember öltöztetése és vetkőztetése A gondozott ágyának az elkészítése ágyneműcsere Táplálkozási tudnivalók Borogatások	Látogatás egészségügyi intézményben megfigyelőlap alapján Az intézményben látottak megbeszélése, a feladatok rendszerezése a feladatok gyakorlása	A tanulók legyenek képesek: – a gondozottat különböző helyzetekbe fektetni, – a gondozottat öltöztetni, vetkőztetni, az ágyát elkészíteni, – ágyneműt cserélni, – segíteni a táplálkozásban, – a gondozottnál borogatást alkalmazni.

7. Ellenőrzés, értékelés módszerei

A jogi és tanügyi kereteken túl a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi értékelése és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságcikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetencia alapú értékelési rendszert az alapvizsgával összhangban kell kifejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és az órarend szempontjából is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához egy részfeltétel előzetes előírására lehet szükség.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás és a dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Fontos, hogy az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat mind saját, mind mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata, hogy felkészítse a diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra és segítse őket az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszközlista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A programtevékenység centrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), gyakoroltató célú szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küszködő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket:

1. A tantermek, műhelyek kérdése a tanulásszervezés meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tantermek padsora. A hagyományos berendezés esetén, még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymásnak háttal ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tantermek átrendezését és kis tantermek bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha rendelkezésre állnának a szaktanteremben nyitott polcokon a fontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyvek és az egyéb eszközök alkalmasak kell, hogy legyenek a csoportos, az egyéni és az önálló tanulás segítésére, tehát a tantermek berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kiségek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítási-tanulási folyamatba. A képi látásmód ugyanis segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely felébredtheti még a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethosszig tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segíteni és motiválni kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedezett cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani, de szükséges beszerezni a szakmai alapozó oktatáshoz elengedhetetlen eszközöket is a tanműhely számára.

Végül neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tartjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét és a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítésének figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámokon a szabadon tervezhető órák terhére változtatni lehet. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatóak a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat
- tanár és tanuló együttes tevékenysége
- kooperatív módszerek alkalmazása
- projektmódszer alkalmazása (technikai projektek)
- differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére
- a tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása
- a módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez
- önálló, otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés vagy feladatok otthoni befejezése
- a szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása
- beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel
- a szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése
- a szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből
- anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása
- az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken
- videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése
- motorikai mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása
- folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a figyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport kezdeti képességét figyelembe véve az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

10. Megjegyzések

A: alapmodul

B: választható modul

1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma

3. és 4. számjegy: az évfolyam száma

5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül

7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás

A SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével, a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában biztosítják a fejlesztési feladatok és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutató hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó oktatás célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választhatóak. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve, és dőlt betűvel vannak szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámban való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. A szociális szakmai alapozó oktatás célja

Olyan általános ismeretek nyújtása, azon készségek fejlesztése, olyan értékek tudatosítása, mélyítése, és gyakorlati képességek kialakítása, melyek megalapozzák és formálják a segítő szakmákhoz szükséges szemlélet kialakítását.

A tanítás célja, hogy felkészítse a tanulókat az önálló és csoportban végzendő tevékenységekre, ezeken keresztül megfelelő tapasztalatszerzésre. Emellett segíteni kell a megalapozott pályaválasztási döntést, a segítő attitűd megerősödését, hogy a tanulók szociálisan érzékeny emberként képesek legyenek segíteni rászoruló embertársaikon.

A szakmai alapozó oktatás célja alapvetően azoknak a funkcionális készségeknek, képességeknek a fejlesztése, amelyek a mindennapi élethez és a szakképzésbe való belépéshez feltétlenül szükségesek.

3. Kompetenciaszintek

3.1. Alapkompetenciák

A tanuló legyen képes:

- szituációs körülmények között az elsősegélynyújtó feladatait bemutatni
- alapszinten újraélesztést végrehajtani
- elsődleges sebellátást végezni
- összeállítani a „házi patikát”
- bemutatni a szociális munka kialakulásának történetét
- csoportosítani és bemutatni a szociális munka különböző formáit
- ismertetni a szociális munkához kapcsolódó sajátos etikai szabályokat
- egyszerű ápolási feladatokat bemutatni a különböző korosztályoknál
- az egyéni szükségleteknek megfelelően ápolási feladatokat végrehajtani
- fertőtlenítő eljárásokat alkalmazni
- fizikális gyógy módokat alkalmazni
- bemutatni a család és társadalom összefüggésének jelentőségét
- a különböző életkorú gyermekeknél gondozási feladatokat kivitelezni
- jellemezni a serdülő- és ifjúkor sajátosságait
- bemutatni az időskorúak gondozásának sajátosságait

3.2. Kiegészítő kompetenciák

A tanuló legyen képes:

- toleráns és támogató viselkedésre a speciális gondozás során
- a fogyatékkal élők gondozásába bekapcsolódni
- a segítségnyújtás technikáit alkalmazni
- bemutatni a társadalmi segítségnyújtás formáit és lehetőségeit
- elfogadni a tudatos életvezetésnek a lelki egészségre kifejtett hatását
- a romboló hatású élvezeti szerek tagadására
- relaxációs gyakorlatok bemutatására
- önszervező csoportok szervezeti és működési feltételeinek bemutatására

4. A szociális szakmai alapozó oktatás fejlesztési feladatai

A szociális szolgáltatások szakmai alapozó oktatásának fejlesztési feladatai szoros összefüggésben állnak a kompetenciával. A fejlesztési feladatokat meghatározza, hogy a szakiskolai szakmai alapozó oktatás olyan szakmára készít fel, melynek konkrét elvárásai vannak a szociális munkát végzőkkel szemben. Ebből adódóan hangsúlyozottan fejleszteni szükséges a tanulók önzetlen, szolgálatkész viselkedését és a környezeti változásokhoz alkalmazkodni tudó magatartás kialakulását.

A szakmai alapozó oktatás keretében olyan szituációs gyakorlatok megoldására van szükség, melynek során a tanuló képessé válik a különböző élethelyzetekben a vitás, nehéz- és érdekütköztető létrehozó események eredményes és hatékony megoldására. Fel kell készíteni a tanulót arra, hogy társaival közös tevékenységre legyen alkalmas. Ki kell alakítani a tanulóknál azt a képességet, hogy hozzáállásuk a feladatokhoz, a munkához nyitott és érdeklődő legyen. Valamint váljanak alkalmassá arra, hogy a feladatokat gyakorlatias módon tudják értelmezni és az elérendő célok érdekében a szükséges lépéseket és a munkafolyamatot tudják helyesen végrehajtani. Fejleszteni szükséges a munkavégzésből adódó következmények reális felismerését és a mulasztások következményeinek

hatásait. Fontos, hogy a tanulók ismerjék a szociális munka végzéséhez kapcsolódó alapvető szabályokat, előírásokat és ezek figyelembevételével, betartásával tevékenykedjenek.

Végül ki kell alakítani a tanulóknak azt a képességet, hogy felismerjék a hiányosságait, hibáikat és törekedjenek ezek korrekciójára, illetve megszüntetésére. Ezt segíti elő az önképzés igényének felkeltése és belsővé válása.

Kiemelt fejlesztési feladatok:

A szociális szolgáltatások szakmai alapozó oktatása során folyamatosan erősíteni kell a tanulási és a szakmai motivációt, fejleszteni kell a tanulók emberi és családi problémákat észlelő, értékelő képességét, valamint a problémaérzékelő és problémamegoldó képességét. El kell érni azt, hogy kialakuljon az önálló szakmai tanulás, az önálló feladatmegoldás igénye és képessége, valamint érezzék meg a tanulók a tanulási eredmények, sikerek értékét, örömet.

Fejleszteni szükséges a szóbeli és írásos kommunikációs képességeket. A szóbeli kommunikációban ki kell alakítani a nyelvi és az alapvető szakmai kifejezések szabatos használatára való képességet, a kulturált kapcsolatteremtő képességet, az önértékelés és a mások meghallgatásának képességét. Cél az is, hogy fejlődjön a tanulók véleményalkotó képessége és legyenek képesek toleráns magatartás tanúsítására, a másság helyes értelmezésére és elfogadására.

Kiemelten fontos feladat fejleszteni a tanuló saját tevékenységének, munkájának célszerű, tervezett szervezését.

A kognitív és affektív képességek mellett kellő hangsúlyt célszerű fektetni a pszichomotoros képesség fejlesztésére is.

A humánus és etikus magatartás mellett fejleszteni kell a tanulók esztétikai érzékét, a saját munkájukkal kapcsolatos igényességüket is.

Alakítani és fejleszteni kell az egészséget megőrző/fejlesztő magatartáskultúrát, valamint a környezettudatos magatartást.

A szociális szolgáltatások szakmai alapozó oktatása során fejleszteni kell a tanulók kötelességtudatát, empátiáját, saját magukért és embertársaikért érzett felelősségtudatát.

A szakmai alapozó oktatás során fejleszteni szükséges a tanulók figyelemösszpontosító képességét, kezűgyességét, a munkabírást és a fegyelmezett munkavégzést.

5. A 10. évfolyam óraterve

„A” modulok – alap	296 óra
„B” modulok – választható	111 óra
Óraszámjavaslat a 10. évfolyamon, alapmodulok összesen:	296 óra
Kiegészítő modulok a 10. évfolyamon összesen:	407 óra

Modul neve	Óraszám
„A” modul	
Elsősegélynyújtás	55
Bevezetés a szociális munka világába	37
Ápolás	93
Gondozás	111
„B” modul	
Speciális gondozás	57
Lelki egészségvédelem	54

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

Alapmodulok:

1. 02 10 01 Elsősegélynyújtás 55 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Fejleszteni kell a megfigyelő és helyzetfelismerő képességet, a vészhelyzet és a saját teljesítőképesség határainak felismerő képességét Ki kell alakítani a helyzetnek megfelelő, magatartási, viselkedési normákat Fel kell készíteni a tanulókat arra, hogy képesek legyenek az alapvető elsősegélynyújtási feladatok végzésére	Az elsősegélynyújtó kötelességei, különös tekintettel a kockázatok felmérésére Tennivalók vészhelyzetben: – az eszméletlenség – az újraélesztés – heveny rosszullétek – fájdalommal járó kórképek – belgyógyászati balesetek – mérgezések – sérülések – elsősegélynyújtás különleges helyzetekben Az elsődleges ellátás szabályai, a fertőzések kivédése	Tájékozódás, tennivalók megtervezése, a helyszín biztosítása, segítők bevonása Segélykérés, mentőhívás A család értesítése A sérültek vizsgálata (eszmélet, légzés, pulzus, rendellenes testhelyzet) Elsősegélynyújtás ájulás esetén Szabad légutak biztosítása Stabil oldalfekvő helyzet biztosítása Befúvásos lélegeztetés Sebzések, vérzések elsődleges ellátása fajtától függően Termikus sérülések elsődleges ellátása: – égési sérülések osztályozása, az elsődleges ellátás tennivalói – fagyási sérülések ellátása, tennivalók a szervezet általános lehűlése esetén – tennivalók állati harapások és rovarcsípések esetén – tennivalók törések és ízületi sérülések esetén – csuklás csillapítása – hasmenés és hányás csillapítása Mérgek, leggyakoribb mérgezések és az elsősegélynyújtó feladatai Tennivalók idegen testek esetén A házi patika felszerelése	A tanulók legyenek képesek: – bemutatni a mentőhívást egy adott szituációban, – bemutatni a sérültek vizsgálatát, – bemutatni az alapszintű újraélesztés technikáját és menetét, kompetenciája határain belül, – stabil oldalfekvő helyzetet biztosítani, – bemutatni az ájult elhelyezését, – felsorolni a heveny rosszullétek lehetséges okait, – elsődleges ellátást nyújtani belgyógyászati balesetek, mérgezések, sérülések esetén, – ismertetni a tennivalókat hőpangás esetén, – elsődleges ellátást nyújtani törött végtag esetén, – ismertetni a házi patika felszerelését, gyógyszereit, – felsorolni a legismertebb gyógynövényeket, azok hatásait, – gyógynövényfőzetet készíteni.

2. 02 10 02 Bevezetés a szociális munka világába 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az együttérzés, az empátia, az egymásért érzett felelősség fejlesztése A segítségnyújtás lehetőségének felismerése, a gyengébbekben való segítőkészség fejlesztése	A szociális munka története Az egymásról való gondoskodás formái a polgári átalakulás előtt A szociális munka, mint szakmai tevékenység önállósulása a XVII–XX. században Milyen okok miatt van ma szükségük Magyarországon az embereknek segítségre?	Gyűjtőmunka, könyvtárhasználat, internethasználat Feldolgozás csoportmunkában	A tanulók legyenek képesek: – beszélni a szolidaritásról, – ismertetni a szociális munka kialakulását.
A holisztikus szemlélet erősítése A tudatos értékválasztás segítése A szabadsággal együtt járó felelősség tudatosítása Az emberi jogok tiszteletben tartásának erősítése Az önismeret és az önkritika fejlesztése	A szociális munka jellemzői: – értékek vezérlik: humanizmus (az ember értékének, méltóságának, egyediségének és autonómiájának tisztelete), szabadság, egyenlőség, szolidaritás, tolerancia – az embert sokirányú meghatározottságban fogja fel (holisztikus szemlélet) A szociális szakemberek sokoldalú felkészítésének tartalma (a szociális munka több szakember együttműködésével végezhető) A szociális munka személyiségre gyakorolt terhei	A témához kapcsolódó irodalmi művek, tanulmányok gyűjtése, feldolgozása, értelmezése	A tanulók legyenek képesek: – az embert, mint sokoldalúan meghatározott holisztikus lényt értelmezni, – ismertetni a szociális munka sajátosságait és jellemzőit, – értelmezni és megfogalmazni a szakma jellemzőit és követelményeit, szembesítve az egyéni ambíciókkal.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Élményt, ismeretet nyújtani arról, hogyan élnek és dolgoznak a szociális szakemberek	A szociális munka formái és alapfogalmai: – szociális munka egyénekkkel és családokkal – csoportokban végzett szociális munka – közösségi szociális munka A szociális szakember személyiségének védelme	Intézménylátogatás a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézményekben Intézménylátogatás gyermekjóléti vagy gyermekvédelmi intézményben	A tanulók legyenek képesek: – csoportosítani a szociális munka különböző formáit, – leírni az egyes formák feladatait.
Az erkölcsi érzék erősítése, a követelmények tudatosítása, hangsúlyozottan a segítő foglalkozásúaknál Erkölcsi dilemmákkal való szembesítés és ezen helyzetekben való döntési kompetencia erősítése A diszkréció erősítése A titoktartás képességének kialakítása, erősítése	A szociális munka etikai kérdései és szabályai: – a szociális munka sajátos etikai felelőssége – a szakmai bizalom és a titoktartás – a szociális munka etikai szabályai – a szociális munka 'Szakmai etikai kódex'-e	A szociális munka 'Szakmai etikai kódex'-ének tanulmányozása.	A tanulók legyenek képesek: – megfogalmazni az etika lényegét, – ismertetni az alapvető etikai szabályokat, – elemezni az információőrzés szabályait.

3. 02 10 03 Ápolás 93 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az empátia, tolerancia és segítőkészség fejlesztése	Az ápolás célja, feladata, helyszínei Az ápolói munkakörök Ápolói kompetenciák Az ápolást, gondozást folytatókkal szembeni elvárások (külső megjelenés, viselkedés, legfontosabb személyiségjegyek)	Ötletbörze az ápolói szerepről Az 'Ápolói etikai kódex' megismerése. Intézetlátogatás, beszélgetés az ápolókkal Feljegyzés készítése a tapasztaltakról A tapasztalatok megbeszélése	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni az ápolókkal szembeni elvárásokat.
A megfigyelőképesség és felelősségtudat, az önállóság és döntésképesség fejlesztése A beteg, sérült, megváltozott képességű emberek elfogadását segítő magatartás fejlesztése	Emberi szükségletek A szükségletek hierarchiája Az ember sajátos szükségletei betegség esetén Alapvető és magasabb rendű szükségletek kielégítésének lehetőségei a különböző ápolási helyszíneken Ápolási modellek és azok alkalmazása a mindennapi gyakorlatban	Egyéni (saját) szükségletek listázása Kerekasztal-beszélgetés a szükségletek kielégítésének lehetőségeiről A témához kapcsolódó szakirodalom gyűjtése	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni az emberi szükségletek rendszerét, – azonosítani a szükségletek kielégítésének módjait, – értelmezni az ápolási modelleket.
Gondos, figyelmes munkavégzés iránti igény kialakítása	A fertőtlenítés célja és módjai A leggyakrabban használt fertőtlenítőszer A beteg környezetének és használati eszközeinek fertőtlenítése A kéz fertőtlenítése	Fertőtlenítőoldat készítése Kéz- és eszközfertőtlenítés végzése	A tanulók legyenek képesek: – megfogalmazni a fertőtlenítés célját, jelentőségét, – megnevezni a leggyakrabban használt fertőtlenítőszereket.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A figyelmesség, a felismerőképesség fontosságának erősítése A megfigyelőképesség fejlesztése A jellemző elváltozások felismerése	A beteg ágya és annak felszerelése a különböző ápolási helyszíneken A beteg elhelyezésének lehetőségei az ágyban, fekvési és fektetési módok A beteg kényelmét szolgáló eszközök és ezek alkalmazásának feltételei, lehetőségei az ápolási igényeinek figyelembevételével Az ápolás megfigyelése, a megfigyelés célja, jellemzői és szabályai A tünetek formái Az ápolás általános megtekintése: fekvés, járás, testtartás, arc, bőr Az ápolás magatartásának megfigyelése A tudat megfigyelése Görcsös állapotok megfigyelése A hőmérséklet, pulzus, légzés megfigyelése	Intézetlátogatás Szituációs gyakorlat, élettani paraméterek megfigyelése egymáson	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni és jellemezni a fekvési és fektetési módokat, – felsorolni a beteg kényelmét biztosító eszközöket, – ismertetni a kényelmi eszközök alkalmazásának szabályait, – megfogalmazni a megfigyelés célját, jellemzőit, szabályait, – elmondani a megfigyelés során tapasztalható eltéréseket és legjellemzőbb változásokat.
A tisztaság, rendezettség iránti igény fejlesztése	Ágyazás és ágyhúzás ápolásra szoruló gyermeknél és felnőttél Ágyazás és ágyhúzás üres ágyon Ágyazás és ágyhúzás oldalra fordítható gyermeknél és felnőttél Az ágyban használható kényelmi eszközök alkalmazása	Ágyazások Kényelmi eszközök készítése és alkalmazása	A tanulók legyenek képesek: – bemutatni különféle ágyazási módokat gyermeknél és felnőttél egyaránt, – különféle kényelmi eszközöket készíteni és azokat megfelelően alkalmazni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Képessé kell tenni a tanulót arra, hogy megfontoltan tudja kiválasztani a szükségletehez igazodó segítségnyújtást az ápolás során.	Az ápolásra szoruló higiénés szükségletének biztosítása: – az ápolásra szoruló testének lemosása – segédkezés fürdésnél – segédkezés szájoalelt biztosításához, műfogsor tisztán tartása – segédkezés a haj ápolásában – körömápolás Az ápolásra szoruló etetése: – előkészítés tálaláshoz – segédkezés étkezésnél Gumieszközök (termofor és jégtömlő alkalmazása) Lázás állapot jellemzői és a lázcsillapítás módjai Ápolás-gondozás otthoni körülmények között: – az ápolásra szoruló napirendjének kialakítása – az ápolásra szoruló szükséglet-kielégítésének lehetőségei – a mozgásukban korlátozottak segédeszközei – a segédeszközök alkalmazásának módja A segédeszközök alkalmazásának szabályai és veszélyei	Mosdatás, fürdetés előkészítése, végrehajtása Fogmosás előkészítése, segédkezés Hajápolás és hajmosás Körömápolás Borotválás A beteg testének tisztán tartása (projekt) Tálalás, etetés Fizikális gyógmódok alkalmazása Fizikális lázcsillapítás gyakorlása (technikai projekt) Gyermekek és felnőttek napirendjének elkészítése Szituációs gyakorlat a segédeszközök alkalmazásához	A tanulók legyenek képesek: – elvégezni az ápolásra szoruló gyermek és felnőtt higiénés szükségletének kielégítését, – étkezéshez, etetéshez megfelelően előkészíteni, az étkezésben segédkezni, – a gumieszközöket különböző testtájakon szabályosan alkalmazni, – felsorolni a lázas állapot jellemzőit, – bemutatni a fizikális lázcsillapítás módjait, – megtervezni egy ápolásra szoruló gyermek és egy felnőtt napirendjét, – bemutatni a különböző segédeszközöket és ismertetni az alkalmazás során előforduló veszélyeket.

4. 02 10 04 Gondozás 111 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók egészségmegőrző szemléletének tudatosítása, olyan pozitív attitűdök kialakítása, melyek segítik az élethelyzetekből adódó problémák megoldását	Bevezetés a gondozási alapismeretekbe Az egyedfejlődés szakaszai A gondozás, mint integrált tevékenység		A tanulók legyenek képesek: – felsorolni az egyedfejlődés szakaszait.
A családtervezés, a terhesgondozás és a szülés folyamatának megismerése, az összefüggések megértése, a társadalmi jelentőségének felismerése	Szülők leszünk: – szexualitás – családalapítás – fogamzásgátlás – a terhes nő életmódja, terhesgondozás – felkészülés a szülésre	Tablókészítés (plakát, leporelló) Életmódbeli tanácsok gyűjtése szakirodalom felhasználásával és internethasználattal	A tanulók legyenek képesek: – definiálni a szexualitást, – csoportosítani a fogamzásgátló módszereket, – felsorolni a terhesgondozás feladatait.
Az újszülöttekkel kapcsolatos megfigyelési feladatok pontosságának fejlesztése Az életkori sajátosságok elsajátítása Gondozási szükségletek és az abból adódó feladatok felismerése	Újszülött a családban: A méhen belüli fejlődés jelentősége, az újszülött élettani sajátosságai, szükségletei, testi és egyéb jellemzői Az újszülött fogadása, táplálása, gondozása A fertőtlenítés jelentősége	Gyűjtőmunka Újszülött fogadásának megtervezése projekt munkában Újszülöttkori fényképek megfigyelése, megállapítások összegzése A szoptatás körülményeinek megteremtése, előkészítés A természetes és mesterséges táplálás összehasonlítása, tablókészítés	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni az életkorra jellemző tevékenységformákat, – jellemezni az újszülött alapvető életkori sajátosságait, – újszülött fogadásához megfelelő körülményeket demonstrálni, – a szoptatás jelentőségét ismertetni, – a szoptatáshoz megfelelő körülményeket teremteni – ismertetni a leggyakrabban használt fertőtlenítőszereket.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók egészségmegőrző szemléletének kialakítása A kötelességtudat, a felelősségérzet kialakítása és fejlesztése	Az első év: Az egészséges csecsemő élettani sajátosságai A csecsemő gondozása A kisdedkor: Az 1–3 éves kisgyermek fejlődési sajátosságai, gondozása és a helyes szokások kialakítása	Intézetlátogatás (pl. bölcsőde, gyermekotthon, családi napközi, játszótér) Megfigyelés dokumentálása A látottak megbeszélése	A tanulók legyenek képesek: – csoportosítani a 0–1 éves csecsemő gondozási feladatait a szükségletek szerint, – felsorolni a kisdedkor sajátosságait, – megmagyarázni a helyes szokások kialakításának jelentőségét.
A tanulók gyermek iránti szeretetének és felelősségének kialakítása Szakszerű eszközválasztás megtanulása Felkészítés csoportmunkában való tevékenységre	A csecsemő és kisgyermek testméreteinek felvétele A csecsemő és kisgyermek fürdetése A csecsemő és kisgyermek pelenkázása A csecsemő és kisgyermek öltöztetése az évszaknak és a tevékenységeknek megfelelően Az öltöztetés alapelvei A csecsemő és kisgyermek helyes táplálása A csecsemő és kisgyermek játéktevékenysége	Az újszülött, csecsemő fogásának, tartásának gyakorlása Testtömeg- és testhosszmérés Mell- és fejkörfogatmérés Fürdetés, pelenkázás Öltöztetés (technikai projekt) Csecsemő etetése Játékkészlet összeállítása korcsoportokként Játékkészítés	A tanulók legyenek képesek: – bemutatni a csecsemő és kisgyermek testméreteinek felvételét, – bemutatni a biztonságos fürdetést és pelenkaváltást, – elmondani a helyes táplálás ismérveit, – megválasztani az életkornak megfelelő játékot.
Felszínre hozni és fejleszteni a tanulók empátiás készségét	Óvodás- és iskoláskor: A játék szerepe Iskolaérettség.	Óvodalátogatás Játéktevékenység megfigyelése és dokumentálása Információgyűjtés iskolaérettség vonatkozásában	A tanulók legyenek képesek: – leírni a játék szerepét, – meghatározni az iskolaérettség követelményeit.
Segíteni a tanulók közösségbe való beilleszkedését	Serdülőkor: A pubertás és a pubertáskor jellemzői A társas kapcsolatok jellemzői és problémái	Sajátélmény feldolgozása, irodalmi példák gyűjtése Kerekasztal-beszélgetés	A tanulók legyenek képesek: – a serdülőkor problémáit jellemezni.
A tanulási és szakmai motiváció kialakítása és fejlesztése	Az ifjúkor és felnőttkor: Családtervezés, családalapítás Szűrővizsgálatok és azok jelentősége	Jövőképalkotás Kerekasztal-beszélgetés a védőnővel és az iskolaorvossal	A tanulók legyenek képesek: – megmagyarázni a családtervezés és a szűrővizsgálatok jelentőségét.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szakmai tanulmányi tevékenység által erősödjön a választott életpályához való kötődés	Az időskor: Az időskor szakaszai, élettani sajátosságai Az idősek gondozása	Intézménylátogatás idősek otthonában (idősek napközi otthona, idősek klubja) Beszélgetés a gondozottakkal (életmód, szokások, napirend, szabadidős tevékenységek) Az élmények feldolgozása	A tanulók legyenek képesek: – elmondani az idősek gondozásának sajátosságait és feladatait, – csoportosítani az idősek gondozási feladatait szükségletek szerint.

Választható modulok:

5. 02 10 05 Speciális gondozás 57 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A fogyatékkal élők elfogadásának erősítése, segítő attitűd kialakítása	Fogyatékoság fajtái, jellemzői A fogyatékkal élők speciális gondozási feladatai gyermekeknél és felnőttkorban	Internethasználat Könyvtárhasználat Adatgyűjtés Fogyatékkal élők intézetének meglátogatása	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a fogyatékoság fajtáit, jellemzőit, – toleráns és támogató viselkedésre.
A mozgásfogyatékosok életminőségét javító speciális gondozási feladatok megismertetése A segítségnyújtás technikájának elsajátítása	Mozgásfogyatékoságból adódó speciális gondozási feladatok Önellátás elősegítése Fejlesztési lehetőségek	Mozgássérültek intézetében intézetlátogatás Korai fejlesztőintézet látogatás Szituációs gyakorlatok, eszközhasználat	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a mozgásfogyatékosok életminőségét javító gondozási feladatokat, – a segítségnyújtás technikáját alkalmazni.
A látásfogyatékos személyek életét nehezítő tényezők megismerése	Látásfogyatékos személyek segítése Kommunikációs lehetőségek	Látogatás a gyengén látók és vakok intézetében Szituációs feladatok „Bizalomjáték” Interjúkészítés látásfogyatékosokkal tervezett szempontsor alapján	A tanulók legyenek képesek: – látásfogyatékos személyek életét nehezítő tényezőket felsorolni, – kommunikációt elősegítő lehetőségeket ismertetni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A siketek és nagyothallók életviteli és kommunikációs nehézségeinek megismertetése	Siketek és nagyothallók speciális gondozási feladatai Speciális kommunikáció	Siketek és nagyothallók intézetének látogatása Logopédiai fejlesztő foglalkozás megtekintése Az intézetlátogatások után tapasztalatok megbeszélése, feldolgozása	A tanulók legyenek képesek: – a siketek és nagyothallók életviteli nehézségeit megfogalmazni, – a kommunikációs nehézségek áthidalási módjait ismertetni.
A társadalmi segítségnyújtás formáinak, lehetőségeinek megismerése	A társadalmi segítségnyújtás formái és lehetőségei	Internethasználat Helyzetfelmérés a lakókörnyezetben a középületek akadálymentesítéséről	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a társadalmi segítségnyújtás formáit és lehetőségeit.

02 10 06 Lelki egészségvédelem 54 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A lelki egészség fogalmának és jelentőségének megismertetése	A lelki egészség fogalma A lelki egészségvédelem jelentősége	Könyvtárhasználat Internethasználat Fogalommeghatározások gyűjtése, elemzése	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a lelki egészség fogalmát, – megfogalmazni a lelki egészség jelentőségét.
A lelki egyensúly megtartása Tudatos életvezetés	A lelki egyensúly megtartásának módszerei, napirend Tanulás és pihenés egyensúlya A rendszertelen életmód következményei Legális és illegális élvezeti szerek hatása a szervezetre	Időmérleg készítése Napirendkészítés Könyvtárhasználat Internethasználat Bűnvédelmi és áldozatvédelmi referenssel beszélgetés Beszélgetés az iskolai védőnővel Beszélgetés mentálhigiénés szakemberrel	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a lelki egyensúly megtartásának módszereit, – elfogadni a tudatos életvezetésnek a lelki egészségre kifejtett hatását, – a lelki egészséget károsító tényezők kerülésére, – a romboló hatású élvezeti szerek tagadására.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Önsegítő, támogató csoportok szervezési, működési feltételeinek megismerése	Az önsegítés kölcsönösségi rendszere A támogató csoportok szervezésének alapelvei	A lakókörnyezetben működő önsegítő csoportok feltérképezése Beszélgetés önsegítő, támogató csoport vezetőjével	A tanulók legyenek képesek: – az önsegítő csoport kölcsönösségi viszonyait elfogadni, – ismertetni a támogató csoport működésének szabályait.
A relaxációs tréningek szervezetre kifejtett hatásának megismerése A gyakorlatok hatásának megtapasztalása, a befolyásoló tényezők tudatosítása	Relaxációs gyakorlatok szervezetre kifejtett hatása A gyakorlatok ismertetése és végrehajtása	Relaxációs gyakorlatok végzése	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a relaxációs tréning szervezetre kifejtett hatását, – megfogalmazni a tréning hatását befolyásoló tényezőket, – önként részt venni a gyakorlatokban.

7. Ellenőrzés, értékelés módszerei

A jogi és tanügyi kereteken túl a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi értékelése és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságcikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetencia alapú értékelési rendszert az alapvizsgával összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és az órarend szempontjából is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükség lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, munkaszervezés, időbeosztás, dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Fontos, hogy az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat, mind saját, mind társaik munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról sem, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata, hogy felkészítse a diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra és segítse őket az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszközlista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A programtevékenység centrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küszködő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket:

1. A tantermek, műhelyek kérdése a tanulásszervezés meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tantermek padsora. A hagyományos berendezés esetén, még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymásnak háttal ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tantermek átrendezését és kis tantermek bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha rendelkezésre állnának a szaktanteremben nyitott polcokon a fontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenni a csoportos, az egyéni és az önálló tanulás segítésére, tehát a tantermek berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kiegészépek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolhatja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítási-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely felébresztheti a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethosszig tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segíteni és motiválni kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl.: hálók, testmodellek fából, papírból, fémből stb.), de szükséges beszerezni a szakmai alapozó oktatáshoz elengedhetetlen eszközöket is a tanműhely számára.

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tarjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét és a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképésítésének figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámokon a szabadon tervezhető órák terhére változtatni lehet. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatóak a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat
- tanár és tanuló együttes tevékenysége
- kooperatív módszerek alkalmazása
- projektmódszer alkalmazása (technikai projektek)
- differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére

- a tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása
- a módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez
- önálló, otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés vagy feladatok otthoni befejezése
- a szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása
- beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel
- a szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése
- a szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből
- anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása
- az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken
- videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése
- motorikai mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása
- folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a figyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport kezdeti képességét figyelembe véve az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

10. Megjegyzések

A: alapmodul

B: választható modul

1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma

3. és 4. számjegy: az évfolyam száma

5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül

7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás

A GÉPÉSZET SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével, a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában erősítik a fejlesztési feladatokat és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatkozó hiány pótlása, az alap- és kulskompetenciák, valamint a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó képzés célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választható modulok. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve, és dőlt betűvel vannak szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámú való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. A gépészet szakmai alapozó oktatás célja

A szakiskolák 10. évfolyamán folyó szakmai alapozó oktatás során egy szakmacsoport közös (elméleti és gyakorlati) szakmai ismereteinek oktatása és a készségek, képességek fejlesztése folyik. E tantárgyak keretében a tanulók az általános szakmai ismeretek elsajátítása mellett megismerkednek a kiválasztott szakmacsoport jellemző technológiáival, az itt használt anyagokkal, megismerik a szakmacsoportba tartozó szakképesítéseket, ezáltal segítséget kapnak az Országos Képzési Jegyzékben szereplő, számukra leginkább megfelelő szakképesítés kiválasztásához.

Az oktatás célja a szakmacsoport közös elméleti és gyakorlati ismereteinek a közlése, valamint a jellemző technológiák, anyagok és a szakmacsoport szakképesítéseinek bemutatása.

A tananyag tanításának célja, hogy fejlessze és erősítse a tanulók képességeit, készségeit, bővítse, rendszerezze és elmélyítse a közismereti tantárgyak keretében tanultakat. Fontos, hogy a tanulók szerezzék meg mindazokat az általános gépészeti ismereteket, képességeket, amelyek tanulmányaik folytatásához, a választott szakma elméleti és gyakorlati ismereteinek elsajátításához és majdan a gyakorlati munkavégzéshez szükségesek.

Emellett elérendő cél, hogy fejlődjön a tanulók műszaki szemlélete, kreativitása, logikus problémamegoldó gondolkodása, valamint célirányos műszaki feladatmegoldó képessége.

Az elsajátítás során lényeges, hogy fejlődjön a tanulók majdani szakmai tantárgyak tanulásához szükséges képessége. Különösen az ismeretelemzés és -értékelés, a fogalomalkotó gondolkodás, a kreativitás, a tapasztalatszerzés és az ismeretalkalmazás képessége, az algoritmus-alkalmazási, számítási és rajzképességek, a szóbeli és írásos, ill. rajzi szakmai kommunikációs képességek. A tanulóban alakuljon ki, fejlődjön, erősödjön meg saját munkájukkal szembeni igényesség. Szakmai tudásuk legyen átgondolt, célszerű, eredményes, a szóbeli kommunikációban törekedjenek a szakkifejezések szabatos és helyes használatára, írásos munkáikban, rajzfeladataikban az igényes külalakra, számításaikban a pontosságra.

Szokjanak hozzá a tanuláshoz, az önálló produktív feladatmegoldáshoz, érezzék meg a tanulási eredmények, sikerek értékét, örömét. Váljon tudatos döntéssé a szakmaválasztás, erősödjék a tanulási és szakmai motiváció. Ismerjék meg, fogadják el és tudatosan alkalmazzák a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási szabályokat, magatartásformákat.

A szakmai alapozó oktatás alapvető feladata azoknak a készségeknek, képességeknek a fejlesztése, amelyek a szakképzésbe való belépéshez feltétlenül szükségesek.

Tevékenységük során alakuljon ki, fejlődjön és erősödjön a szakmához, a választott munkához, életpályához való kötődésük.

Alakuljon ki és erősödjön a tanulóban a kötelességtudat, a felelősségérzet, mások munkájának, eredményeinek, teljesítményének tisztelete. Lássák meg a környezetet, a technika, a szakma mögött az embert és a természetet, tiszteljék annak értékeit. A tanulók legyenek képesek a feladatok megoldásában alkalmazni a tanult törvényeket, eljárásokat, módszereket, ismerjék meg az anyagok tulajdonságait, előállításuk módját, felhasználási lehetőségeit, tudjanak véleményt alkotni az egyszerű szerkezeti elemekről, műszaki megoldásokról.

A tanulók legyenek tájékozottak az anyagok tulajdonságairól, felhasználásukról. Alkalmazzák az egyes tantárgyakban tanult, itt felhasználható ismereteiket, kompetenciákat.

Használják szakszerűen a rajzeszközöket, helyesen alkalmazzák a géprajzi szabványokat, jól értelmezzék a gépészeti rajzokban megjelenő műszaki információkat. Legyenek képesek gépészeti rajzokat tárgyakkal pontosan és részletesen összevetni. Tudják alkalmazni műszaki ismereteiket, gépelemekkel kapcsolatos egyszerűbb számítási feladatokban.

Tudjanak megadott szempontok szerint elemezni, értékelni, legyenek képesek rajzok, leírások valóságos tárgyak modellek alapján megérteni műszaki megoldásokat.

Tudjanak szabványokat, katalógusokat, műszaki táblázatokat kezelni, alkalmazni műszaki ismeretforrásként.

A tanulók tudásuk alapján – további szakmai tanulmányaik során is – legyenek képesek a tanult fogalmakat, törvényeket, módszereket, ismereteket, eljárásokat alkalmazni.

A gépészet – gyakorlatias, sokszínű, tartalmas, aktív tanulói magatartást és pozitív tanulási élményeket is eredményező – bemutatásával keltse fel a tanulók érdeklődését a szakmacsoport szakmai tevékenységeinek gyakorlati és elméleti alapjai iránt. Mutassa be a gépészet fejlődési tendenciáit, bizonyítsa be gazdasági jelentőségét.

Mutassa be a szakmacsoport szakképesítéseiben dolgozók tevékenységeit, a gépészeti pályák szépségét, sajátosságait, távlatait. Segítse a tanulókat leendő szakmájuk kiválasztásában, egyéni életpályájuk reális megtervezésében. Alakítsa ki a tanulóban az igényességet saját magukkal és munkavégzésükkel szemben, valamint a környezetükkel és embertársaikkal szembeni felelősségérzetüket.

A tananyagtartalom lehetőséget biztosít az elméletben tanultak gyakorlati alkalmazására, bővíti a tanulók műszaki tevékenységeinek körét.

A gépészetben alkalmazott munkaműveletek gyakorlati, sokszínű, aktív tanulói magatartást és gyakorlati tanulási élményeket is eredményező bemutatásával felkelti a tanulók érdeklődését a szakmacsoport munkaműveletei, technológiai iránt.

Ezenkívül lehetőséget teremt a szakmai elméleti és gyakorlati tananyag elsajátításához szükséges képességek, készségek fejlesztéséhez, a szakmacsoport szakképesítéseinek munkaköreiben szükséges megfelelő magatartás kialakulásához, a tanulási és szakmai motiváció fejlesztéséhez, megerősítéséhez. Körültekintő, igényes, pontos és biztonságos munkavégzésre, tudatos és felelősségteljes szakmai magatartásra nevel.

3. Kompetenciaszintek

– Alapkompetenciák

A tanuló legyen képes:

- a szakmai kifejezéseket megérteni,
- a szakma alapvető biztonsági szabályait betartani,
- felismerni az egészség és a környezet közötti kölcsönhatásokat,
- munkáját a környezetvédelmi szabályok betartásával végezni,
- munkája során tudatos, egészségvédő magatartást tanúsítani,
- szakmai tapasztalatait, eredményeit dokumentálni,
- cselekedeteit kontrollálni és szabályozni,
- manuális tevékenysége során a szabályokat, utasításokat végrehajtani.

– Kiegészítő kompetenciák

A tanuló legyen képes:

- a szakmai munkában problémamegoldó technikák alkalmazására,
- a szakmai munkája során szükséges együttműködésre,
- a csoportnormákhoz alkalmazkodni,
- olvasott szöveget értelmezni,
- a szakmai számításokat elvégezni,
- az olvasás, írás, beszédkésztség fejlesztésére természettudományos világszemlélet kialakítására
- önálló tanulási képességre a tevékenységhez kapcsolódó ismeretek elsajátítása során.

4. A gépészet szakmai alapozó oktatás fejlesztési feladatai

- különböző lehetőségek, esetek bemutatásával fejleszteni az életvezetési problémák megoldására vonatkozó képességeket
- a műszaki alapismeretek alkalmazhatóságának felismerése, a problémamegoldó gondolkodás kialakítása
- a következtetés képességének kialakítása
- komplex információk kezelése, a döntési képesség kialakítása
- formailag és tartalmilag rendezett, szabály szerinti előkészítő és gyakorlati munka iránti igény kialakítása
- értelmes, műszakilag pontos és igényes szóbeli megfogalmazások kialakítása

- a megértés igényének kialakítása, oksági összefüggések felfedezésére való törekvés
- gyakorlati problémák helyes megoldási képességének kialakítása
- a következetes, tervszerű, balesetmentes és pontos munkavégzés igényének kialakítása
- időérzék és térszemlélet kialakítása
- a kritikai gondolkodás képességének fejlesztése
- a szóbeli, írásbeli, rajzi és elektronikus kommunikáció alapjainak kialakítása
- a probléma megoldása szempontjából lényeges és lényegtelen információk megkülönböztetésére vonatkozó képességek kialakítása
- a mért adatok vizsgálata során az ellenőrzési képességek kialakítása, fejlesztése

5. A 10. évfolyam óraterve

„A” modulok – alap	290 óra
„B” modulok – választható	117 óra
Óraszámjavaslat a 10. évfolyamon összesen:	407 óra

Modul neve	Óraszám
„A”	
05.10.01. Műszaki ábrázolás	74 óra
05.10.02. Előrajzolás a térben	18 óra
05.10.03. Lemezalakítási módok	74 óra
05.10.04. Kézi forgácsolási műveletek	38 óra
05.10.05. Erőhatással történő fémipari kötési módok	86 óra
„B”	
05.10.06. Felületkezelés	18 óra
05.10.07. Súrlódás	6 óra
05.10.08. Gépi forgácsolás alapjai	46 óra
05.10.09. Hegesztés, forrasztás	47 óra
Összesen:	407 óra

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalmai

1. 05.10.06. Felületkezelés 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Munkaműveletek önálló elvégzése	Mechanikus felületkezelési módok Tisztítás, előkészítés Simítás, csiszolás Festés előtti felületkezelés Zsírtalanítás	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek Felületkezelési, felülettisztítási műveletek alumínium vagy acéllemezen Projektfeladat	A tanulók legyenek képesek: – felismerni az alkatrészek felületi szennyeződésének típusát, annak megfelelően kiválasztani az alkalmas eszközt, elvégezni a tisztítási műveleteket, – önállóan elvégezni a felületcsiszolási műveleteket, – önállóan elvégezni a zsírtalanítást, fémiszta felületet kialakítani.

2. 05.10.01. Műszaki ábrázolás 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A metszet, a szelvény fogalma, jelrendszerének alkalmazása, egyszerűsített ábrázolások szabályainak szakszerű alkalmazása	Metszeti ábrázolás Egyszerű és összetett metszetek	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek Egyszerű testek ábrázolása metszetben, füzetben és A/4-es rajzlapon, projektfeladat Forgástestek ábrázolása félvetületben, félnézet-félmetszetben füzetben és A/4-es rajzlapon Lépcsős metszetek alkalmazása csoportmunkában Differenciált feladatok	A tanulók legyenek képesek: – a metszeteket rendszerezni, – jelrendszerüket ismertetni, szerkesztési feladatokat elvégezni, – különbséget tenni metszet és szelvény között, – alkatrészt összetett metszetben ábrázolni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Méretmegadás szabályainak elsajátítása, mérethálózat felépítése	Méretmegadás elemei, mérethálózat felépítése Rajzi szabályok	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek Szabványlapok használata, rajzolás feladatok Bázisméret, szerkesztési és technológiai bázisok megválasztása, indoklása	A tanulók legyenek képesek: – szabvány szerinti, megfelelő méreteztetésű méretezett rajzot készíteni, – alkalmazni a különleges méretmegadások szabályait, – alkalmazni a bázisméreteket, a szerkesztési és technológiai bázisokat.
Kiviteli szabványelőírások helyes alkalmazása	Alkatrészrajz, műhelyrajz Rajzi szabványok Rajzolás	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek Szabványlapok használata, rajzolás feladatok Alkatrészrajzok készítése füzetbe és A/4-es rajzlapra Differenciált feladatok	A tanulók legyenek képesek: – a rajzi szabványok és szabványok alkalmazásával méretezett rajzot készíteni.
Kiviteli szabványelőírások helyes alkalmazása	Összeállítási rajz Rajzi szabványok Rajzolás	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek Szabványlapok használata, rajzolás feladatok Összeállítási rajz készítése füzetbe és A/4-es rajzlapra Differenciált feladatok	A tanulók legyenek képesek: – helyesen értelmezni az összeállítási rajz fogalmát, – a rajzi szabványok és szabványok alkalmazásával összeállítási rajzot készíteni.

3. 05.10.02. Előrajzolás a térben 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Munkaműveletek önálló elvégzése	Mérés, ellenőrzés Mérés eszközei Jelölőeszközök	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek Előrajzolási műveletek alumínium vagy acél munkadarabra Projektfeladat	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani a feladat elvégzéséhez szükséges eszközöket, – a minőségi követelményeknek eleget tenni.
Egyenesek, körök, ívek szerkesztése a munkadarabokra	Síkmértani szerkesztések Előrajzolás a térben Tételek	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek Előrajzolási műveletek alumínium vagy acél munkadarabra Projektfeladat	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani a szükséges előrajzoló-, jelölőeszközöket, – az előrajzolást szakszerűen elvégezni, – a saját munkájukat elemezni, korrigálni, eredményeket ellenőrizni, értékelni.

4. 05.10.03. Lemezalakítási módok 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az erő és erőrendszerek fogalma, jelölése, jellemzőinek ismerete	Statika Erőrendszerek Síkbeli erőrendszerek Egyensúly fogalma, annak biztosítása	Csoportos, páros tevékenységek Adatgyűjtés, összehasonlítás A matematika és fizika tantárgyakban tanult ismeretek alkalmazása Egyszerűbb szerkesztések és számítási feladatok végzése	A tanulók legyenek képesek: – egyéb tantárgyakban szerzett ismereteiket hasznosítani, – az erőt ábrázolni, összetevőkre bontani, erők eredőjét meghatározni, – az erő nyomatékát meghatározni, – ismertetni az erő jelét, mértékegységeit és az eredő erő kiszámításának módját.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A meghatározandó adatok értékének becsléssel történő megállapítása, ill. igényes, pontos munkavégzés	Tartók statikája Egyszerű és konzolos tartók	Csoportos, páros tevékenységek Adatgyűjtés, összehasonlítás A matematika és fizika tantárgyakban tanult ismeretek alkalmazása Egyszerűbb szerkesztések és számítási feladatok elvégzése	A tanulók legyenek képesek: – kéttámaszú tartók reakcióerőit, veszélyes keresztmetszetét, maximális hajlító nyomatékát meghatározni.
Alakítások, technológiák	Terhelési módok Egyszerű igénybevételek Húzott és hengerelt acélok alkalmazása Egyszerűbb acélszerkezetek Csőszerkezetek elemei Csőhajlítási eljárások Képlékenyalakítási eljárások: – kovácsolás és sajtolás – hengerlés – huzal-, rúd- és csőhúzás – mélyhúzás	Csoportos, páros tevékenységek Adatgyűjtés, összehasonlítás A matematika és fizika tantárgyakban tanult ismeretek alkalmazása Egyszerűbb számítási feladatok elvégzése Látogatás egy fémszerkezetes építkezésen, ill. üzemben, gyárban	A tanulók legyenek képesek: – felismerni és ismertetni az egyszerű igénybevételeket, – acélszerkezetek, csőszerkezetek igénybevételeit felismerni, ismertetni, – acélcsőveket adott sugárral meghajlítani, – ismertetni a képlékenyalakítás lényegét

5. 05.10.04. Kézi forgácsolási műveletek 38 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Kézi forgácsoló műveletek igényes elsajátítása Kézi forgácsoló műveletek gyakorlása	Forgácsolás elmélete és gyakorlata Forgácsolás szerszámai, eszközei Balesetmentes munkavégzés	Csoportos, páros tevékenységek Adatgyűjtés, összehasonlítás Alumínium, ill. acél munkadarabok, csődarabok alakítása kézi forgácsolással Projektmunka	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani a feladathoz megfelelő eszközöket, – faragás, vésés, fűrészelés, reszelés, fűrés, süllyesztés forgácsolási műveleteket önállóan elvégezni, – információkat értelmezni, következtetéseket megfogalmazni.

6. 05.10.05. Erőhatással történő fémipari kötési módok 92 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az egyszerű igénybevételek fogalmának ismerete, csoportosításuk, méretezési és ellenőrzési feladatok megoldása	Szilárdságtan Igénybevételek (egyszerű és összetett) Húzó, nyomó igénybevétel Hajlító igénybevétel Nyíró igénybevétel Csavaró igénybevétel Tartók jellemző igénybevétele Veszélyes keresztmetszet fogalma, jellemzői	Csoportos, páros tevékenységek Adatgyűjtés, összehasonlítás A matematika és fizika tantárgyakban tanult ismeretek alkalmazása Egyszerűbb számítási feladatok elvégzése Látogatás egy fémszerkezetes építkezésen, ill. üzemben, gyárban	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a feszültség fogalmát, csoportosítását, – a normális és csúsztató feszültségek értékét meghatározni, – méretezési feladatokat megoldani egyszerű igénybevételek esetében, – ismertetni e jellemzők jelölését, mértékegységét, kiszámításának módját, – meghatározni a tartó veszélyes keresztmetszetének helyét, – ismertetni a csavarónyomaték jellemzőit, kiszámításának módját, – kiszámítani a szegecsben ébredő nyírófeszültséget
A súrlódás, az energia, a munka, a teljesítmény, a hatásfok fogalmának, jellemzőinek ismerete	Súrlódás, munka, teljesítmény, hatásfok	Csoportos, páros tevékenységek Adatgyűjtés, összehasonlítás	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a súrlódás, az energia, a munka, a teljesítmény, a hatásfok megjelenési formáit, kiszámításának módját, mértékegységét.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Kötésmódok felosztása, kötések készítésének elsajátítása	Kötések, kötési módok Oldható és nem oldható kötésmódok Csavarkötések Szegecskötések Kézi menetkészítés eszközei	Csoportos, páros tevékenységek Adatgyűjtés, összehasonlítás Csavarkötés készítése Lemezek összekötése szegeccsel Menetfűrés és menetmetszés Projektmunka	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a kötési módokat, – felsorolni gyakorlati alkalmazásait, – a kézi menetvágás, menetfűrés műveleteit önállóan elvégezni, – csavar- és szegecskötés műveleteit önállóan elvégezni, – fogalmakat alkotni közvetlen tapasztalatok alapján, – a szükséges védőeszközöket rendeltetésszerűen alkalmazni.

7. 05.10.08. Gépi forgácsolás alapjai 46 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Gépi forgácsoló műveletek igényes elsajátítása Gépi forgácsoló műveletek gyakorlása	Gépi forgácsolás elmélete és gyakorlata Gépi forgácsolás gépei, szerszámai, eszközei Esztergagépek, esztergálás Gyalugépek, gyalulás Köszörűgépek, köszörülés Marógépek, marás Balesetmentes munkavégzés	Csoportos, páros tevékenységek Adatgyűjtés, összehasonlítás Esztergálási műveletek, nagyolás, simítás Lépcsőstengely-esztergálás Éltompítás, sorja eltávolítása köszörüléssel	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani a feladathoz megfelelő gépeket, eszközöket, – nagyoló esztergálási műveleteket önállóan elvégezni, – egyszerűbb köszörülési feladatokat önállóan elvégezni, – információkat értelmezni, következtetéseket megfogalmazni.

8. 05.10.09. Hegesztés, forrasztás 47 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Kötésmódok felosztása, kötések készítésének elsajátítása	Lánchegesztés alapjai Villamos ívhegesztés technológiája	Csoportos, páros tevékenységek Adatgyűjtés, összehasonlítás Látogatás a hegesztőműhelyben, kézi ívhegesztéssel készített tompavarrat	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a lánchegesztés lényegét, – ismertetni a kézi ívhegesztés lényegét, – tanári felügyelet mellett, egyszerű tompavarratot készíteni kézi ívhegesztéssel.

7. Ellenőrzés, értékelés módszerei

A jogi és tanügyi kereteken túl a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi értékelése és az önértékelés. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságcikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetencia alapú értékelési rendszert az alapvizsgával összhangban kell kifejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és az órarend szempontjából is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükség lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, munkaszervezés, időbeosztás, dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Fontos, hogy az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat mind saját, mind mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata, hogy felkészítse diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra és segítse őket az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszközlista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenységcentrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küszködő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket:

1. A tantermek, műhelyek kérdése a tanulásszervezés meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tantermek padsora. A hagyományos berendezés esetén, még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymásnak háttal ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tantermek átrendezését és a kis tantermek bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is rendelkezésre állnának nyitott polcokon a fontosabb kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyvek és az egyéb eszközök alkalmasak kell, hogy legyenek a csoportos, az egyéni és az önálló tanulás segítésére, tehát a tantermek berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtetett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kisgépek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolhatja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítás-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely felébresztheti a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethosszig tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segíteni és motiválni kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl.: hálók, testmodellek fából, papírból, fémből stb.), de szükséges beszerezni a szakmai alapozó oktatáshoz elengedhetetlen eszközöket is a tanműhely számára.

Végül neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tarjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét és a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok a szabadon tervezhető órák terhére növelhetőek. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat
- tanár és tanuló együttes tevékenysége
- kooperatív módszerek alkalmazása.
- projektmódszer alkalmazása (technikai projektek)
- differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére
- a tanórai munka kérdés-feleletes irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása
- a módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez
- önálló otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés vagy a feladatok otthoni befejezése
- a szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása
- beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel
- a szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése
- a szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből
- anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása

- az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken
- videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése
- motorikai mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása
- folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a figyelemre, figyelemre és a pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport kezdeti képességeit figyelembe véve az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez igazítani. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

10. Megjegyzés

A modulok számozása

- A: alapmodul
- B: választható modul
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül
- 7. és 8. számjegy: modulon belüli bontás

AZ ELEKTROTECHNIKA-ELEKTRONIKA SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével, a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában erősítik a fejlesztési feladatok és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatkozó hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe való bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó képzés célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választhatóak. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve és dőlt betűvel vannak szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámban történő feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. Az „Elektronika-elektrotechnika” szakmai alapozó oktatás célja

A szakiskolákban a 10. évfolyamon a szakmai alapozó oktatás tantárgy tanításának célja az elektrotechnika-elektronikai szakképesítések közös szakmai elméleti ismereteinek feldolgozása, a műszaki képességek és készségek fejlesztése, valamint:

- a választott szakterület iránti elkötelezettség, hivatástudat és olyan gondolkodásmód kialakítása, amely a szakképesítésekhez kapcsolódó szakmai elméleti és gyakorlati tudnivalókban az eligazodást előkészíti,
- a logikus gondolkodás, a problémamegoldó készség és a környezeti szemlélet fejlesztése,
- alakuljon ki a tanulóknál a műszaki tudás gyarapításának igénye,
- alakuljon ki a tanulóknál a szakmai alapozó ismeretek és a szakmai alapozó gyakorlatok egymásra utaltságának felismerése,
- a tantárgy tanulása során alakuljanak ki a tanulóknál a szakmai tantárgyak tanulásához szükséges képességek, különösen az ismeretelemző gondolkodás, az algoritmikus gondolkodás, az önálló ismeretszerzés képessége, a kreativitás, az ismeretek alkalmazási képessége,

- fejlessze a szóbeli és a rajzos szakmai kommunikációs képességeket,
- a tantárgyi tevékenység során alakuljon ki a tanulóknak a mások munkájának, eredményeinek, teljesítményeinek tisztelete, fejlődjön és erősödjön meg a tanulók saját szakmai munkájukkal kapcsolatos kötelességtudata, felelősségérzete, igényessége,
- a tanítás-tanulás folyamatában alakítsa ki a geometriai, a rajzi és a műszaki fogalmak helyes értelmezését, valamint tudatos alkalmazását,
- alakítsa ki a tanulók rajzi kommunikációs jártasságát, hogy rajzban is ki tudják fejezni magukat, képesek legyenek műszaki rajzok, szakmai magyarázó rajzok olvasására, megértésére, valamint használatára, képesek legyenek képzeletük, gondolataik rajzi megjelenítésére,
- a tantárgy a gyakorlati tevékenységeken keresztül erősítse a tanulók motivációját és segítse a pályaépítést,
- a tanulók ismerkedjenek meg az elektrotechnika-elektronikai szakképesítések gyakorlásához szükséges mérő-, előrajzoló és jelölőeszközökkel,
- egyszerűbb kézi megmunkálási darabolási, szabási műveleteket el tudjanak végezni,
- szakszerűen tudják a feladathoz igazodva használni a kézi megmunkálás eszközeit (vágó, fűrészelő, vezetékcsupaszoló stb.), legyenek képesek rajz vagy mintadarab alapján az egyszerűbb munkadarabok elkészítéséhez szükséges technológiai folyamatot átgondolni és a munkavédelmi előírások betartásával a feladatot megoldani,
- fejlessze a tanulók logikai készségét,
- készítse fel a tanulókat a műszaki dokumentáció megértésére, alkalmazására.

3. Kompetenciaszintek

– Alapkompetenciák

A tanuló legyen képes:

- a szakmai kifejezéseket megérteni,
- a szakma alapvető biztonsági szabályait betartani,
- felismerni az egészség és a környezet közötti kölcsönhatásokat,
- a munkáját a környezetvédelmi szabályok betartásával végezni,
- a munkája során tudatos, egészségvédő magatartást tanúsítani,
- a szakmai tapasztalatait, eredményeit dokumentálni,
- a cselekedeteit kontrollálni és szabályozni,
- manuális tevékenysége során a szabályokat, utasításokat végrehajtani.

– Kiegészítő kompetenciák

A tanuló legyen képes:

- a szakmai munkában problémamegoldó technikák alkalmazására,
- a szakmai munkája során szükséges együttműködésre,
- a csoportnormákhoz alkalmazkodni,
- olvasott szöveget értelmezni,
- a szakmai számításokat elvégezni,
- olvasás, írás, beszéd-készség fejlesztésére természettudományos világszemlélet kialakítására,
- önálló tanulási képességre a tevékenységhez kapcsolódó ismeretek elsajátítása során.

4. Kiemelt fejlesztési feladatok

- a mesterséges környezet jellemzése, jelenségeinek vizsgálata, elemzése a rendeltetés, a környezetvédelem és a technológia szempontjai szerint
- a termelés, technológiák és a mesterséges környezet állapota, változásai kapcsolatának elemzése
- a foglalkozások és a mesterséges környezet kapcsolatrendszer
- a pályák rendszerezése és osztályozása
- a felelősségteljes munka örömeinek és szépségének felismerése
- a hagyományos és modern pályák
- a problémahelyzet szabatos meghatározása szóban és írásban, szükség szerint rajzban
- a gondolat konvencióknak megfelelő megjelenítése szóban, azok szakszerű leírása, látszati és műszaki ábrázolása
- a tudatos választás szerepe a sikeres feladatmegoldásban

5. A 10. évfolyam óraterve

„A” modulok – alap	281 óra
„B” modulok – választható	126 óra

Óraszámjavaslat a 10. évfolyamon összesen: 407 óra

Modul neve	Óraszám
„A” alap	
06 10 01 Villamos szakrajzi ismeretek	54
06 10 02 Villamosságtani alapismeretek	74
06 10 04 Villamosszerelési és -ipari anyagalakítások	79
06 10 05 Villamos mérések	74
„B” választható	
06 10 03 Környezetvédelem, biztonságtechnika és munkavédelem	34
06 10 02 02 Villamosság és energiaátalakítás	46
06 10 05 02 Speciális villamos mérőműszerek	46

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

Éves óraszámjavaslat: 407 óra

Modulok felsorolása óraszámjavaslattal:

Villamosipari alkalmazások	407 óra
– Villamos szakrajzi ismeretek	54 óra
– Villamosságtani alapismeretek	120 óra
– Környezetvédelem, biztonságtechnika és munkavédelem	34 óra
– Villamosszerelési és -ipari anyagalakítások	79 óra
– Villamos mérések	120 óra

A foglalkozások alapvetően gyakorlatorientáltak, ezért kb. 10-12 fős csoportokban való foglalkozás ajánlott.

1. 06 10 01 Villamos szakrajzi ismeretek 54 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Alakuljon ki a tanulóknak a vizuális látásmód a műszaki életben Fejlődjön a térlátásuk, a vázolóképességük és a rekonstruáló képességük Alakuljon ki a fizikai áramkör képe, a kapcsolási rajz és a valóság összekapcsolása Fejlődjön az elemzőképesség, a logikus gondolkodásmód	Szabványos rajz elemei és a dokumentációk – szabványbetűk és számok – sík és térmértani fogalmak – vetületi és axonometrikus ábrázolás – a képsíkrendszerben való látásmód Villamosipari rajz – huzalozási rajzok, egyvonalas ábrázolás – villamos rajzjelek és szimbólumok Készülék (berendezés) dokumentáció – elvi áramköri rajz – elrendezési rajz – robbantott ábra – rajzolvasság gyakorlása Villamos hálózatok kivitelezési rajzai – épületrajzok – vezetéknymvonalak Világítási hálózatok – egyvonalas huzalozási terv – kezelő-, kapcsolóelemek rajzai – fogyasztók rajzjelei – világítástervezés	Többségében egyéni munkafeladatokon keresztül Készítsenek papírból testeket Állapítsák meg az otthoni lakás energiaellátásának vezetékhálózatát Mérjék fel a lakásban alkalmazott villamos kapcsoló és csatlakozószerelvényeket Projektfeladat készítése	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni és megérteni a műszaki rajz alapvető szabályait, – megválasztani a rajzlapok fajtáit, méreteit, – kiválasztani és biztonságosan használni a rajzeszközöket, – kivitelezni a vázlatrajzot, – alkalmazni a villamos rajz elemeit, valamint olvasni a villamos rajzokat, – azonosítani az elvi és elrendezési rajzokat, – eligazodni az épületrajzokon és a villamos hálózati rajzokon.

2. 06 10 02 Villamosságtani alapismeretek 120 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az általános iskolában tanult fizikai ismeretek és a 9. évfolyamon tanult villamossági ismeretek bővítése Szabályismeret és szabálykövetés igényének növelése Az ismeretszerző, értékelő gondolkodás fejlesztése Az írásos és szóbeli szakmai kommunikációs képességek fejlesztése A szakszerű kifejezések használata Számolási és számítási készség fejlesztése	Villamosságtani alapfogalmak – az elektromosság és technikai jelentősége – az anyagszerkezet és a villamos kölcsönhatás – az elektromos töltés fogalma, jele és mértékegysége – a feszültség fogalma, jele és mértékegysége – az áramerősség fogalma, jele és mértékegysége – az ellenállás és vezetés fogalma, jele és mértékegysége – vezetők, szigetelők, félvezetők A villamos áram hatásai – a hőhatás jellemzői, alkalmazása – vegyi hatás jellemzői, alkalmazása Az áram élettani hatása A villamos tér – a villamos tér jelenségei – kapacitás és kondenzátor – a kondenzátorok fajtái, főbb jellemzői A mágneses tér – a mágneses teret jellemző mennyiségek – erőhatás mágneses térben Az elektromágneses indukció – az indukciótörvény – az önindukció Egyenáramú hálózatok – az egyszerű áramkör fogalma és részei – Ohm-törvény – az ellenállás meghatározása – Kirchhoff-törvények	Egyéni megfigyelések kiscsoportos feldolgozások során Minden lehetséges szemléltetést használjon fel az oktató (filmek, animációk, számítógépes programok) Katalógusok használata A villamos gépek szerkezeti részeit (kisebb-nagyobb) mutassuk be, szedessük szét a tanulókkal és ezen keresztül értsék meg a villamos gépek alapösszefüggéseit Projektfeladat készítése	A tanulók legyenek képesek: – felismerni az áram villamos, mágneses, vegyi és élettani hatásait, – felsorolni az alap- és származtatott mennyiségeket és mértékegységeiket, – felsorolni az egyenáramú alapáramkör elmeit és jellemzőit, – elvégezni a soros, párhuzamos és vegyes áramköri kapcsolás számításait, – értelmezni a váltakozó áram jellemzőit, – alkalmazni a villamosságtan alaptörvényeit, – elemezni az áramköröket jellemzőik alapján, – értelmezni az indukció és a mágneses tér jellemzőit, – felsorolni a villamos gépek alapjellelmeit.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	Anyagok villamos jellemzői – alkatrészek, félkész és késztermékek jellemzőinek bemutatása Fogyasztók váltakozó áramú áramkörben – a váltakozó áram jellemzői – váltakozó áramú alapáramkör – szinuszos mennyiségek, jellemzők – egyszerű váltakozó áramú áramköri elemek jellemzői, hatásai – teljesítmény- és fázisviszonyok a váltakozó áramú áramkörben – a fázisjavítás fogalma, szükségessége, jellemzői Villamos gépek – a villamos gépek működésének alapjai, csoportosításuk – transzformátor elve, szerkezeti kialakítása, vasmag és tekercstípusok – villamos forgógépek működésének alapjai, fajtái, felhasználásuk jellemzői		

3. 06 10 03 Környezetvédelem, biztonságtechnika és munkavédelem 34 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A környezetvédelemre való törekvés általános igényének kialakítása Az élet- és vagyonbiztonság tudatos alkalmazására való törekvés fejlesztése A környezettudatos szemlélet és magatartás igényének kialakítása Figyelmes és fegyelmezett viselkedésre nevelés	A környezetvédelem általános és szakmai vonatkozásai az elektrotechnika-elektronika szakmacsoportban A villamosenergia-előállítás környezeti hatásai – hő- és vízi erőművek légszennyező és környeztkárosító hatásai – a helyi villamosenergia-termelés lehetőségei és környezeti hatásai – szél- és napenergia hasznosítása – a legfontosabb légszennyező anyagok A villamos energia szállításának környezeti hatásai – nagyfeszültségű hálózatok kiépítésének környezetvédelmi szempontjai. – légvezetékek és földkábelek alkalmazása, táj- és természetvédelmi szempontok – kisfeszültségű villamos hálózatok kivitelezésének környezetvédelmi kérdései	Adatgyűjtés egyéni, illetve csoportos alapon Alkalmazások a környezetben Szemléltetés, film, videó, televízió stb. Szakmai kirándulás Projektfeladat készítése	A tanulók legyenek képesek: – csoportosítani a környeztkárosító hatásokat, – ismertetni a szerelés, szerviztevékenység során alkalmazott anyagok, technológiák környeztkárosító hatásait, – bemutatni a levegő- és talajszennyezés fontosabb forrásait – bemutatni a veszélyes hulladék keletkezésének lehetőségeit és azok semlegesítésének módjait – ismertetni a zajártalom forrásait, hatásait és azok csökkentésének lehetőségeit – ismertetni a gyártás, üzemeltetés, szerelés, javítás során betartandó környezetvédelmi előírásokat és eljárásokat.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A munkavégzéssel kapcsolatos eljárások megismerése során alakuljon ki a tudatos, megelőző szabálykövető magatartás, főként a gyakorlati tevékenységben van döntő szerepük Átgondolt, tervszerű cselekvésre nevelés Szabályok és előírások betartására nevelés	A munkavédelem alapfogalmai és tartalma – az államigazgatás munkavédelmi feladatai – a munkavédelem szervezeti és jogi kérdései, törvényi szabályozása – jogszabály-ismertetés – baleset, munkabaleset, foglalkozási ártalom, megbetegedés, a veszélyforrás fogalma – a munkavégzés tárgyi és személyi feltételei	Baleseti lehetőségek (kézi, gépi szerszámok, létra, vegyi anyagok stb.) ismertetése Munkahelyek megtekintése és kiértékelése Konkrét műveleteken, tevékenységi formákon, gépek működésén keresztül mutassuk be a veszélyeket és a helyes megoldásokat Projektfeladat készítése	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a munka- és munkásvédelem célját, az alapvető szabályokat, – ismertetni az alkalmazó felelősségét, – alkalmazni a vonatkozó jogszabályokat, – ismertetni a tűzvédelmi szabályokat, valamint kezelni a tűzoltó készüléket, – alkalmazni a villamos biztonságtechnika előírásait, – megválasztani a szükséges munkavédelmi eszközöket és felszereléseket.

4. 06 10 04 Villamosszerelési és -ipari anyagalakítások 125 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az alkotás igényének kialakítása, fejlesztése A manuális képességek, készségek fejlesztése Műveletek tervszerű, tudatos elvégzéséhez szükséges magatartás kialakítása Az elméletben megismertek alkalmazása, szabályok követése A pontosság, a munkamozdulatok összerendezettségének kialakítása Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az esztétikai igény fejlesztése, a tehetség kibontakoztatása Az együttműködési készség kialakítása	Huzalmunkák és előkészítő műveletek – tényleges méretre vágás – csupaszolás, vezetékkötések – csatlakozók készítése, szerelése – gyengeáramú és információátviteli hálózat szerelvényei – tekercselés és impregnálás bemutatása – demonstráció és szemléltetés – gyakorló feladatok végzése műszaki-pedagógiai előírásoknak megfelelően	Egyénekre szabott, kiscsoportos foglalkozások tartása Projektfeladatok megszervezése, kialakítása Projektfeladat készítése	A tanulók legyenek képesek: – a villamos vezetékhanyagokat méretre vágni – a vezetékeket pontosan méretre vágni úgy, hogy ne vagy csak minimális hulladék keletkezzen – a tekercsek készítéséhez szükséges vezető és szigetelőanyagokat megkülönböztetni – lágyforrasztásokat szakszerűen elvégezni – világítási és más egyszerű áramköröket szakszerűen kialakítani

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A végzett munkával kapcsolatos felelősségtudat fejlesztése A teljesítményképes munkavégzés kialakítása	Forrasztási gyakorlatok – a forrasztás jellemzői – forrasztanyagok és szerszámok – a forrasztás műveleti sora – a keményforrasztás szemléltetése – gyakorló feladatok végzése műszaki-pedagógiai előírásoknak megfelelően Világítási áramköri és elektronikai alapgyakorlatok – alkatrészkezelés és -előkészítés – huzalok, kivezetések előkészítése – szerelvények előkészítése – alapáramkörök összeállítása – gyakorló feladatok végzése műszaki-pedagógiai előírásoknak megfelelően Egyenirányítós tápegység készítése		

5. 06 10 05 Villamos mérések 120 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Alakuljon ki a tanulóknak a pontos és a minőségi feladatvégzés igénye és a környezet pontos megismerésének vágya Logikus gondolkodás fejlesztése A mennyiségek és méretjellemzők fontosságának tudatosítása A biztonsági előírások betartására való törekvés növelése A mennyiség alapú gondolkodás fejlesztése Szabálykövetés és a műszaki kommunikációs képességek fejlesztése Pontosságra, figyelemre és igényességre nevelés Komplex gondolkodás fejlesztése Számolási készség fejlesztése Elemzőkészség fejlesztése Technikai kommunikáció fejlesztése Önállóságra nevelés	Mérőterem és mérőhely rendje A villamos mérés alapjai, fogalmak – közvetlen és közvetett mérés – méretjellemzők, adatok, prefixumok – mérési jegyzőkönyv felépítése Méréstechnika alapjai – pontosság, hibák, korrekciók – sorozatmérés, átlagok – adatkezelés és -feldolgozás – a mérőeszközök használatának szabályai – villamos és méréstechnikai jellemzők, elvi működés, pontossági besorolás – felépítés, kezelés – leolvasás, adatfeldolgozás – kombinált műszerek – méréshatár és ennek kiterjesztése – demonstráció Egyenáramú alpmérések – feszültségmérés – árammérés Ellenállásmérők használata Váltakozó áramú alpmérések – kapacitásmérés – induktivitásmérés – mérőkapcsolások összeállítása mérési utasítás alapján – adatfelvétel és -feldolgozás – mérési jegyzőkönyv felvétele	A méréseket általában törpefeszültségű táplálás mellett végezzék a tanulók, mindaddig, amíg nem alakul ki bennük a villamos árammal kapcsolatos veszélyek felismerése és azok biztonságtechnikai előírásainak kellő ismerete és gyakorlata A mérésre kijelölt egységeket először szemléltessük, majd utána gyakoroltassuk a tanulókkal Az egyenáramú és a váltakozó áramú mérésekre vannak számítógépes feldolgozások, vegyük igénybe, illetve a tanulókkal gyakoroltassuk a számítógépes programokat Projektfeladat készítése	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a mérőterem rendjét, – alkalmazni a vonatkozó élet- és vagyonvédelmi előírásokat, – ismertetni az áramütés veszélyeit, – betartani a mérési utasításokat, – alkalmazni az elemi meteorológiai előírásokat, – szakszerűen használni a mérőeszközöket, – összeállítani vázlat alapján egyen- és váltakozó áramú mérőkapcsolásokat, – utasítás alapján mérési adatokat felvételezni és csoportosítani, – az elméletben tanult törvényszerűségeket méréssel igazolni, – jegyzőkönyvet készíteni, – felismerni a törvényszerűségeket.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	Speciális műszerek használata – érintésvédelmi mérőeszközök – fémkeresők és jelkövetők – lakatfogók – jelalakvizsgáló bemutatása – bemutató jellegű mérés Energiaforrások és tápegységek – specifikus jellemzők mérése – bemutató jellegű mérés – gyakorló feladatok végzése műszaki-pedagógiai előírásoknak megfelelően		

7. Ellenőrzés, értékelés módszerei

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi értékelése és az önértékelés. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához kapcsolódó újságcikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb.). A megfelelő kompetencia alapú értékelési rendszert az alapvizsgálóval összhangban kell kifejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és az órarend szempontjából is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükség lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

A jogi és tanügyi kereteken túl a szakiskolában a nevelési feladatok sajátosságos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás, valamint a dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem

feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat és megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Fontos, hogy az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat mind saját, mind mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról sem, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata, hogy felkészítse a diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra, illetve segítse őket az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszközlista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenységcentrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küszködő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket:

1. A tantermek, műhelyek kérdése a tanulásszervezés meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tantermek padsora. A hagyományos berendezés esetén, még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymásnak háttal ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tantermek átrendezését és kis tantermek bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is rendelkezésre állnának nyitott polcokon a fontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük a csoportos, az egyéni és az önálló tanulás segítésére, tehát a tantermek berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kisgépek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítás-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely felébresztheti a tanulás iránti igényt és megalapozhatja az élethosszig tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segíteni és motiválni kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl. hálók, testmodellek fából, papírból, fémből stb.), de szükséges beszerezni a szakmai alapozó oktatáshoz elengedhetetlen eszközöket is a tanműhely számára.

Végül neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tarjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét és a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére változtathatók. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A 10. évfolyamon az A1. A2. modult szakmai alapozó elméletként, a többi modult szakmai alapozó gyakorlatként kell alkalmazni.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat
- tanár és tanuló együttes tevékenysége
- kooperatív módszerek alkalmazása
- projektmódszer alkalmazása (technikai projektek)
- differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére
- a tanórai munka kérdés-feleletes, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása
- a módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez
- önálló otthoni, kreatív feladatokra való ösztönzés vagy feladatok otthoni befejezése
- a szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása
- beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel
- a szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése
- a szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből
- anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása
- az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken
- videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése
- motorikai mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása
- folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a fegyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport kezdeti képességeit figyelembe véve az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

10. Megjegyzés**A modulok számozása**

- A: alapmodul
- B: választható modul
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül
- 7. és 8. számjegy: modulon belüli bontás

A VEGYIPARI SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKIKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével, a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában erősítik a fejlesztési feladatokat és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatkozó hiány pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó képzés célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választható modulok. A kiegészítő modulok vagy külön anyag-részként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve, és dőlt betűvel vannak szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámú való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. A vegyipari szakmai alapozó oktatás célja

Azoknak a funkcionális képességeknek és készségeknek a fejlesztése, amelyek a szakképzésbe való belépést segítik.

A vegyipar fő területeinek bemutatásával a tanulók tájékozottságának bővítése, a szakmai érdeklődés felkeltése, a megalapozott pályaválasztási döntés elősegítése.

A választott szakmacsoport iránti elkötelezettség és hivatástudat kialakítása.

A szakmacsoport munkaköreiben szükséges felelősségteljes magatartás kialakítása a gyakorlati feladatok elvégzése során.

A természettudományos közismereti tantárgyak keretében tanult, a szakmai tanulmányokhoz szükséges ismeretek bővítése, rendszerezése, elmélyítése.

Tevékenységhozzájáruló módszerek alkalmazásával a tanulási és szakmai motiváció fejlesztése és megerősítése, a szakmacsoportra jellemző képességek és készségek fejlesztése.

A vegyipari szakmai alapozó gyakorlatok oktatása során az általános gyakorlati ismeretek elsajátíttatása, összefüggéseinek bemutatása, a manuális készségek, képességek, az érzékelés, a

mozgások fejlesztése. A tanulók szerezzenek jártasságot az anyagok felismerésében, alkalmazásban, megmunkálásában. Legyenek képesek egyszerű szerelési feladatok megoldására.

A vegyipari szakmai alapozó ismeretek és szakmai alapozó gyakorlatok adjanak átfogó tájékozottságot a vegyiparban alkalmazott legáltalánosabb természettudományos, műszaki és elméleti ismeretekről, a technikai eszközökről, berendezésekről, tevékenységekről. Ismertesse a legfontosabb gépelemeket és ezek alkalmazási lehetőségeit, rendszerezze a tanulók műszaki rajzi ismereteit, gyakoroltassa a rajzolvasást.

Szerezzék meg a tanulók mindazokat az általános műszaki ismereteket, amelyek elengedhetetlenek a vegyipari technológiák és műveletek, valamint a szakmai gyakorlat elsajátításához.

A szakmai alapozó oktatás során fejlődik a tanulók értő olvasási, számolási képessége. Képessé válnak a szakma alapvető műveleteinek végrehajtására, a biztonsági szabályok betartására, a munkát irányítókkal és a munkatársakkal való együttműködésre.

3. Kompetenciaszintek

Alap

A tanuló legyen képes:

- a szakmai kifejezéseket megérteni,
- a szakma alapvető biztonsági szabályait betartani,
- felismerni az egészség és a környezet közötti kölcsönhatásokat,
- munkáját a környezetvédelmi szabályok betartásával végezni,
- munkája során tudatos, egészségvédő magatartást tanúsítani,
- szakmai tapasztalatait, eredményeit dokumentálni,
- cselekedeteit kontrollálni és szabályozni,
- manuális tevékenysége során a szabályokat, utasításokat végrehajtani.

Kiegészítő

A tanuló legyen képes:

- szakmai munkájában a problémamegoldó technikák alkalmazására,
- a szakmai munkája során szükséges együttműködésre,
- a csoportnormákhoz alkalmazkodni,
- az olvasott szöveget értelmezni,
- a szakmai számításokat elvégezni,
- olvasás, írás, beszédképesség fejlesztésére, természettudományos világszemlélet kialakítására,
- önálló tanulásra – a tevékenységhez kapcsolódó ismeretek elsajátítása során.

4. A vegyipari szakmai alapozó oktatás fejlesztési feladatai

A szakmai alapozó oktatás általános célja, hogy segítse a tanulók további iskola- és pályaválasztását. Összetevői: az egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztése; a legfontosabb pályák, foglalkozási ágak tartalmának, követelményeinek és a hozzájuk vezető utaknak, lehetőségeknek, alternatíváknak tevékenységek és tapasztalatok útján történő megismerése; a lehetőségeknek és a valóságnak, a vágyaknak és a realitásoknak az összehangolása. Tudatosítanunk kell a tanulóknak, hogy életpályájuk során többször is pályamódosításra kényszerülhetnek.

Az iskolának – a tanulók életkorához és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a *munka világáról*. Ennek érdekében olyan feltételek, tevékenységek biztosítására van szükség, amelyek

elősegíthetik, hogy a tanulók kipróbálhassák képességeiket, elmélyedhessenek az érdeklődéseiknek megfelelő területeken, ezzel is fejlesztve ön- és pályaismeretüket.

A szakmai alapozó oktatás csak hosszabb folyamat során és csak akkor lehet eredményes, ha a különböző tantárgyak, órán és iskolán kívüli területek, tevékenységek összehangolásán alapul. A szakmai alapozó oktatás területén található kompetenciák közül kiemelt figyelmet igényel *a rugalmasság, az együttműködés és a bizonytalanság kezelésének a képessége* egyéni és társadalmi szinten egyaránt.

A tanulók hatékony társadalmi beilleszkedéséhez, az együttéléshez és a részvételhez elengedhetetlenül szükséges a *szociális és társadalmi kompetenciák* tudatos, pedagógiailag megtervezett fejlesztése. Olyan szociális motívumrendszer kialakításáról és erősítéséről van szó, amely gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt hordoz magában. A szociális kompetenciák fejlesztésében kiemelt feladat a segítséssel, együttműködéssel, vezetéssel és versengéssel kapcsolatos területek erősítése. Ezzel párhuzamosan szükséges a *társadalmi-állampolgári kompetenciák* körét is meghatározni, nevezetesen a jogaitak érvényesítő, a közéletben részt vevő és közreműködő tanulók képzéséről van szó. A szociális és társadalmi kompetenciák fejlesztésének fontos részét képezik a gazdasággal, az öntudatos fogyasztói magatartással, a versenyképesség erősítésével kapcsolatos területek, mint például a vállalkozási, a gazdálkodási és a munkaképesség, szoros összefüggésben az ún. *cselekvési kompetenciák* fejlesztésével. A fent említett kompetenciák természetesen a természettudományos szemlélet folyamatos alakításának, a szakmai kompetenciák elsajátításának, fejlesztésének nem pusztán kiegészítői, hanem alapjai.

5. A 10. évfolyam óraterve

„A” modulok – alap

296 óra

„B” modulok – választható

111 óra

Óraszámjavaslat a 10. évfolyamon összesen:

407óra

Modul neve	Óraszám
„A”	
1. A halmazállapotok vizsgálata	12
2. Elemi gázok	18
3. A víz és vizsgálata	12
4. A kén és vegyületeinek tulajdonságai, vizsgálata	24
5. A nitrogén vegyületei	24
6. A kősó, mint nyersanyag	24
7. Fémek és vegyületeinek vizsgálata	18
8. Laboratóriumi alapműveletek	30
9. Szervetlen készítmények	36
10. Szervetlen ionok kimutatása	36
11. Műszakirajz-olvasási gyakorlat	18
12. Anyagismeret	18
13. Vegyipari üzemi alapfeladatok	26
Összesen:	296
„B”	
1. A szén és vegyületei	39
2. A szerves vegyipar nyers- és alapanyagai	24
3. Összetett szervetlen készítmények	24
4. Egyszerű szerves preparátumok előállítása	24
Összesen:	111

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

1. 08 10 01 A halmazállapotok vizsgálata 12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szakmai tantárgyak elsajátításához szükséges korábbi ismeretek bővítése, elmélyítése. A szakmai nyelv szabatos és helyes használatának kialakítása. Az ismeretszerző, értékelő gondolkodás fejlesztése.	A gáz-, folyadék- és szilárd halmazállapot jellemzése. A halmazállapot-változások: – párolgás, forrás, olvadás, fagyás, szublimáció. A kristályrácsok típusai: – molekula, – ionrács, – atomrács, – fémes rács.	A különböző halmazállapotok tanulmányozása: – a gázhalmazállapot tulajdonságainak gyűjtése, rendszerezése, – a gázhalmazállapot néhány tulajdonságának bemutatása, – a folyadék-halmazállapot tulajdonságainak gyűjtése, rendszerezése, – a folyadék-halmazállapot néhány tulajdonságának bemutatása, – a szilárd halmazállapot tulajdonságainak gyűjtése, rendszerezése, – a szilárd halmazállapot néhány tulajdonságának bemutatása. A halmazállapot-változások bemutatása vagy elvégzése: – párolgás, forrás, olvadás, fagyás, szublimáció. – Fizikai állandók mérése: = olvadáspont mérése, = forráspont mérése, = dermedéspont mérése.	A tanulók legyenek képesek: – a halmazállapotokat szakszerűen jellemezni, – a halmazállapotokat megkülönböztetni, – a halmazállapot-változásokat felismerni, – a rács típusok jellemzőit ismertetni.

2. 08 10 02 Elemi gázok 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az ismeretszerző, értékelő gondolkodás fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés képességének és az ismeretek alkalmazási képességének kialakítása. A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása.	A szervesetlen vegyipar néhány nyers- és alapanyaga. Elemi gázok. A levegő: – nitrogén, oxigén, nemesgázok. A hidrogén. A klór.	Demonstrációs és tanulói kísérletek elvégzése: – leírt kísérletek, jelenségek közös értelmezése, – reakcióegyenletek írása, – sztöchiometriás számítások végzése, – gyűjtőmunka a nemesgázok felhasználásáról.	A tanulók legyenek képesek: – a bemutatott kísérleteket megfigyelni, és a jelenségeket értelmezni, – a gázhalmazállapot jellemzőit alkalmazni, – a nitrogén, oxigén, klór és a hidrogén tulajdonságait ismertetni, – a nitrogén, az oxigén, klór és a hidrogénjellemző reakcióit egyenlettel felírni.

3. 08 10 03 A víz és vizsgálata 12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az ismeretszerző, értékelő gondolkodás fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés képességének és az ismeretek alkalmazási képességének kialakítása. A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása.	A víz és vizsgálata: – a víz mint oldószer, – a víz mint reagens, – kísérletek sók vizes oldatával, – a víz keménysége.	Demonstrációs és tanulói kísérletek elvégzése: – leírt kísérletek, jelenségek közös értelmezése, – reakcióegyenletek írása, – sztöchiometriai számítások végzése.	A tanulók legyenek képesek: – a víz fizikai és kémiai tulajdonságait ismertetni, – indikátorpapírral megállapítani a kémhatást, – értelmezni a vízkeménységet és vízlágyítást.

4. 08 10 04 A kén és vegyületeinek tulajdonságai, vizsgálata 24 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szakmai tantárgyak elsajátításához szükséges kémiai ismeretek bővítése, elmélyítése. A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése.	A kén és vegyületei: – a kén tulajdonságainak bemutatása, – viselkedése melegítés hatására, – égetése, – a kénsav tulajdonságainak bemutatása, – néhány szulfát bemutatása.	Demonstrációs és tanulói kísérletek elvégzése: – leírt kísérletek, jelenségek közös értelmezése, – reakcióegyenletek írása, – sztöchiometriás számítások végzése.	A tanulók legyenek képesek: – a kén és kénsav fizikai és kémiai tulajdonságait ismertetni, – a kén oxidjainak képződési reakcióját felírni, – a kénsav előállítás reakcióegyenletét felírni, – a szulfátok képletét felírni.

5. 08 10 05 A nitrogén vegyületei 24 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szakmai tantárgyak elsajátításához szükséges kémiai ismeretek bővítése, elmélyítése. A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése.	A nitrogén vegyületei: – az ammónia tulajdonságainak bemutatása, – az ammónium-hidroxid tulajdonságainak bemutatása, – a salétromsav tulajdonságainak bemutatása, – néhány nitrát tanulmányozása.	Demonstrációs és tanulói kísérletek elvégzése: – leírt kísérletek, jelenségek közös értelmezése, – reakcióegyenletek írása, – sztöchiometriás számítások végzése.	A tanulók legyenek képesek: – az ammónia, a salétromsav fizikai és kémiai tulajdonságait ismertetni, – az ammónia képződési reakcióját felírni, – a legjelentősebb nitrátok képletét felírni.

6. 08 10 06 A kősó, mint nyersanyag 24 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szakmai tantárgyak elsajátításához szükséges kémiai ismeretek bővítése, elmélyítése. A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése.	A kősó mint nyersanyag: – ionok a kősóoldatban, – a kősófeldolgozás termékei (klór, hidrogén-klorid, nátrium-hidroxid).	Demonstrációs és tanulói kísérletek elvégzése: – a semleges kémhatás bemutatása, – elektrolízis végrehajtása, – leírt kísérletek, jelenségek közös értelmezése, – reakcióegyenletek írása, – sztöchiometriás számítások végzése.	A tanulók legyenek képesek: – a sav és bázis fogalmat helyesen alkalmazni, – a nátrium-hidroxid és a sósav fizikai és kémiai tulajdonságait ismertetni, – a sók képződési reakcióját felírni.

7. 08 10 07 Fémek és vegyületeinek vizsgálata 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szakmai tantárgyak elsajátításához szükséges kémiai ismeretek bővítése, elmélyítése. A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése.	A fémek és vegyületeinek vizsgálata: – a fémek tulajdonságai, – a fémek korróziója, – a fém-oxidok (alumínium-oxid, vas-oxid).	Demonstrációs és tanulói kísérletek elvégzése: – leírt kísérletek, jelenségek közös értelmezése, – reakcióegyenletek írása, – sztöchiometriás számítások végzése.	A tanulók legyenek képesek: – a fémek és oxidjainak fizikai és kémiai tulajdonságait ismertetni, – oxidok képződését és vízzel történő reakcióját felírni, – az amfoter oxid fogalmát értelmezni.

8. 08 10 08 Laboratóriumi alapműveletek 30 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A laboratóriumi alapműveletek ismeretanyagának elsajátíttatása. Az ismeretszerző, értékelő gondolkodás fejlesztése. A manuális készségek és képességek fejlesztése a laboratóriumban. Saját és mások munkájának, teljesítményének értékelésével a személyiség fejlesztése.	Laboratóriumi alapműveletek. Hőátadási műveletek: – melegítés, hűtés. Laboratóriumi elválasztó műveletek: – lecsapás, – dekantálás, – szűrés, vákuumszűrés, – szárítás, izzítás, – bepárlás, – kristályosítás, – desztillálás, – szublimálás, – extrakció.	Melegedési és hűlési görbék felvétele: – légfürdő, vízfürdő, olajfürdő alkalmazása, – víz, jég, hűtőkeverék alkalmazása. Elválasztó műveletek: – porkeverék elválasztása (szublimálás, lecsapás, szűrés), – olajos magvak extrakciója (bepárlás, desztilláció), – oldat töményítése bepárlással, – kristályosítás hűtéssel, – kristályvíztartalom meghatározása izzítással.	A tanulók legyenek képesek: – leírás alapján önállóan elvégezni a laboratóriumi műveleteket, – kiválasztani a munkavégzéshez szükséges eszközöket, – a készülékeket szakszerűen összeszerelni, – alkalmazni a munka-, tűz- és balesetvédelmi ismereteket, – rögzíteni munkájuk tapasztalatait.

9. 08 10 09 Szervetlen készítmények 36 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Műszaki dokumentáció (recept) értelmezési képességének kialakítása. Munkatervezési és -szervezési készség kialakítása. A munkaidővel való helyes gazdálkodás kialakítása.	Szervetlen készítmények előállítása a műveletek összetett alkalmazásával: – lecsapás, – kristályosítás, – kémiai oldás alkalmazása, – a termékek tisztítása.	Egyszerű szervetlen preparátum készítése: – lecsapás, szűrés, szárítás műveleteinek végrehajtása (Ajánlott preparátumok: CaCO_3 , BaSO_4 stb.), – fém oldása savban, (oldás, bepárlás, hűtés, kristályosítás, szűrés, szárítás műveleteinek végrehajtása) (Ajánlott preparátumok: CuSO_4 , ZnSO_4 stb.)	A tanulók legyenek képesek: – a sztöchiometriai számításokat elvégezni, – a felhasznált anyagokat és eszközöket előkészíteni, – a készülékeket összeszerelni, – a műveleteket megfelelő sorrendben végrehajtani, – a laboratóriumi munkát dokumentálni.

10. 8 10 10 Szervetlen ionok kimutatása 36 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A megismerő és megfigyelő képesség fejlesztése.	Szervetlen ionok kimutatása jellemző reakcióik alapján: – a leggyakoribb kationok kimutatása, – a leggyakoribb anionok kimutatása, – ionreakciók, redox folyamatok egyenlettel történő leírása.	Kémcsőreakciók végzése – jellemző reakciók megfigyelése, – az elvégzett reakciók egyenlettel történő leírása.	A tanulók legyenek képesek: – egyszerű elemzéseket elvégezni, – értelmezni a vizsgálatok tapasztalatait és az eredményeket kiértékelni, – azonosítani a leggyakoribb kationokat és anionokat, – a lejátszódó folyamatokat egyenlettel leírni, – a munkájukat szakszerűen dokumentálni.

11. 08 10 11 Műszakirajz-olvasási gyakorlat 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Rajzeszközök szakszerű alkalmazási, a géprajzi szabványok helyes értelmezési képességének fejlesztése. Szerelési utasítások értelmezési, műszaki leírások felhasználási képességének fejlesztése a szerelések során.	Műszaki rajz: – gépészeti rajzok szabványai, – egyszerű vetületi ábrázolás, – üreges testek ábrázolása: a metszet fogalma, – robbantott ábrák ismertetése, jelentősége a szerelési gyakorlatokban.	Egyszerű szerkesztések végzése: – szabványos jelölések alkalmazása, – egyszerűbb összeállítási rajzok készítése.	A tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a méretmegadás szabályait, – vetületi ábrát olvasni, – egyszerű, metszeti ábrát olvasni, – összeállítási rajzot olvasni, – értelmezni a műszaki dokumentációkat, műszaki leírásokat.

12. 08 10 12 Anyagismeret 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Szerelési gyakorlatok megvalósításához szükséges elméleti tudás fejlesztése. Szerelési utasítások értelmezési, műszaki leírások felhasználási képességének fejlesztése a szerelések során. A halmazállapotok és a tárolás, valamint az anyagmozgatás jellegzetességeinek, összefüggéseinek tudatosítása. Szerelési algoritmusok kialakítása a műszaki gyakorlatban. Biztonságos balesetmentes munkavégzésre való képesség kialakítása. Szakmai érdeklődés felkeltése a vegyipar iránt az alapvető műveletek megtanításával.	Anyagismeret: – nyersanyag, alapanyag, segédanyag hulladék fogalma, – szigetelő, tömítő anyagok, – energiagazdálkodás, – hagyományos és megújuló energiaforrások, – energiatakarékosság, – gépelemek, – anyagtárolás, anyagmozgatás, – aprítás és osztályozás, – munkavédelem és baleset-elhárítás szabályai.	Gyártási folyamatok anyagcentrikus elemzése: – megfelelő tömítések kiválasztása méret és a tömítendő anyag tulajdonságai szerint, – gyűjtőmunka a korszerű energiaforrásokról, – gépelemek rendszerezése, – anyagtárolók szükséges méretének meghatározása, – anyaghalmaz rendszerezése méret szerint.	A tanulók legyenek képesek: – megválasztani a tömítő és szigetelő anyagokat, – ismertetni az energiatakarékosság követelményeit, módjait, – megnevezni a gépelemek pontos nevét, felhasználási területét, – ismertetni az alapvető ipari tárolási, anyagmozgatási eszközöket, – ismertetni a balesetmentes, biztonságos munkavégzés szabályait, – ismertetni a környezetvédelem fogalmát, feladatait, lehetőségeit.

13. 08 10 13 Vegyipari üzemi alapfeladatok 26 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek és képességek fejlesztése a műszaki szerelési feladatokban. Az elméletben megismertek alkalmazása, szabályok betartatása. A pontosság, precizitás, a munkamozdulatok összerendezettségének kialakítása. A szerelés igényei szerinti logikai készség fejlesztése. A munkához való pozitív viszony kialakítása. Együttműködési készség növelése. Felelősségtudat növelése. Saját és mások munkájának, teljesítményének értékelésével a személyiség fejlesztése. Az érdeklődés felkeltése a vegyipar iránt.	Vegyipari üzemi alapfeladatok: – oldható és oldhatatlan csőkötések, – csőszerelvények, (különböző csap, szelep, tolózár, biztonsági szelep), – ventilátor és szivattyú, – aprítógép, aprítási művelet, – szitasor, szitálás, a művelet kiértékelése, – mágneses szeparálás, – látogatás egy vegyipari üzemben, a látottak megfigyelése.	Csőkötések készítése: – oldható és oldhatatlan csőkötések készítése, – csőszerelvények bontása, illetve összeszerelése (különböző csap, szelep, tolózár, biztonsági szelep), – ventilátor és szivattyú szétszerelése, illetve ismételt összeszerelése, – aprítógép szét-, illetve összeszerelése, aprítási művelet megvalósítása, – szitasor szerelése, szitálás, a művelet kiértékelése, – mágneses szeparálás, fajtázási gyakorlat különböző anyagok keverékével.	A tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a munkavégzéssel kapcsolatos elemi munkavégzési szokásokat (testtartás, rend, pontosság), – kiválasztani a megfelelő anyagot és eszközt, alkatrészt a különféle szerelési feladatokhoz, – betartani a balesetmentes eszközhasználat szabályait, – robbantott ábrák alapján alkatrészeket felismerni, illetve a helyes szerelési sorrendet megállapítani, – ismertetni a készülékelemek ki- és beszerelésének szabályait, – munkát végezni műveletterv alapján, – a különböző halmazállapotú anyagok tárolására, illetve mozgatására alkalmas eszközöket felismerni, – egyszerű aprító eszközt működtetni szaktanári felügyelet mellett, – osztályozó műveletet megvalósítani, kiértékelni, – fajtázni az anyagokat eltérő tulajdonságaik alapján, – munkájukat szakszerűen és balesetmentesen végezni, – a munkát értékelni és megbecsülni.

14. „B” 08 10 14 A szén és vegyületei. 39 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szakmai tantárgyak elsajátításához szükséges kémiai ismeretek bővítése, elmélyítése. A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése.	A szén és vegyületei: – grafit, gyémánt, – szén-dioxid, szénsav, – karbonátok.	Tanulókísérletek – szén-dioxiddal, – szénsavval, – karbonátokkal.	A tanulók legyenek képesek: – a szén és vegyületeinek fizikai és kémiai tulajdonságait ismertetni, – a szén oxidjának képződési reakcióját felírni, – a szénsav-előállítás reakcióegyenletét felírni, – a karbonátok képletét felírni.

15. „B” 08 10 15 A szerves vegyipar nyers- és alapanyagai 24 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szakmai tantárgyak elsajátításához szükséges kémiai ismeretek bővítése, elmélyítése.	A szerves vegyipar nyers- és alapanyagai. A földgáz: – nyílt láncú telített szénhidrogének. A kőolaj: – gyűrűs telített szénhidrogének, – aromás vegyületek.	Gyűjtőmunka a kőolajipar termékeiből (termékminta, prospektus stb.): – demonstrációs és tanulói kísérletek elvégzése, – leírt kísérletek, jelenségek közös értelmezése, – reakcióegyenletek írása.	A tanulók legyenek képesek: – megnevezni az alkánokat, felírni gyökcsoportos képletüket, – felírni az alkánok izomereinek képletét, – kiszámítani az elemi összetételt, – felírni az alkánok égésének reakcióját, – megnevezni a cikloalkánokat és aromásokat, – ismertetni az alkánok tulajdonságait.

16. „B” 08 10 16 Összetett szervetlen készítmények 24 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szakmai gyakorlati feladatok elsajátításához szükséges manuális ismeretek bővítése, elmélyítése, készségek fejlesztése. Az értő, értelmező olvasás fejlesztése szakmai szövegek (receptúrák) olvasásával, azok gyakorlati végrehajtásával.	Laboratóriumi alapműveletek. Hőátadási műveletek: – melegítés, hűtés. Laboratóriumi elválasztó műveletek: – lecsapás, – dekantálás, – szűrés, vákuumszűrés, – szárítás, izzítás, – bepárlás, – kristályosítás, – desztillálás, – szublimálás, – extrakció.	Szervetlen készítmények előállítása: – légfürdő, vízfürdő, olajfürdő alkalmazása, – víz, jég, hűtőkeverék alkalmazása. Elválasztó műveletek: – porkeverék elválasztása (szublimálás, lecsapás, szűrés), – oldat töményítése bepárlással, – kristályosítás hűtéssel, – szárítás.	A tanulók legyenek képesek: – leírás alapján önállóan elvégezni a laboratóriumi műveleteket, – kiválasztani a munkavégzéshez szükséges eszközöket, – a sztöchiometriai számításokat elvégezni, – a készülékeket szakszerűen összeszerelni, – alkalmazni a munka-, tűz- és balesetvédelmi ismereteket, – rögzíteni munkájuk tapasztalatait.

17. „B” 08 10 17 Egyszerű szerves preparátumok előállítása 24 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szakmai gyakorlati feladatok elsajátításához szükséges manuális ismeretek bővítése, elmélyítése, készségek fejlesztése. Az értő, értelmező olvasás fejlesztése szakmai szövegek (receptúrák) olvasásával, azok gyakorlati végrehajtásával. A szerves kémiai alapfolyamatok fogalmának megismertetése. A laboratóriumi műveletek gyakoroltatása egyszerű szerves kémiai alapfolyamatok végrehajtásával.	Laboratóriumi alapfolyamatok: – halogénezés, – szulfonálás, – diazotálás. Laboratóriumi elválasztó műveletek: – keverés, – dekantálás, – szűrés, vákuumszűrés, – szárítás, – bepárlás, – desztillálás, – extrakció.	Szerves készítmények előállítása: – légfürdő, vízfürdő, olajfürdő alkalmazása, – víz, jég, hűtőkeverék alkalmazása. Elválasztó műveletek: – keverékek elválasztása (szűrés, desztillálás), – szárítás, extrahálás.	A tanulók legyenek képesek: – leírás alapján önállóan elvégezni a laboratóriumi műveleteket, – kiválasztani a munkavégzéshez szükséges eszközöket, – meghatározni a szerves anyagok moláris tömegét, – a sztöchiometriai számításokat elvégezni megadott reakcióegyenlet alapján, – a készülékeket szakszerűen összeszerelni, – alkalmazni a munka-, tűz- és balesetvédelmi ismereteket, – rögzíteni munkájuk tapasztalatait.

7. Az ellenőrzés, értékelés módszerei

Túl a jogi és tanügyi kereteken a szakiskolában a nevelési feladatok sajátosságos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságcikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetenciaalapú értékelési rendszert az alapvizsgálával összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és órarendileg is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükséges lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás, dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat, saját és mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata, felkészíteni diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra, segíteni őket az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszközlista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenységcentrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket.

1. A tantermek, műhelyek kérdése a tanulásszervezésnek meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tantermek padsora. A hagyományos berendezés esetén még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymás mögött ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tantermek átrendezését és kistantermek bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük arra, hogy a csoportos, az egyéni és az önálló

tanulást segítsék, tehát a tantermek berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kiségek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítás-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely felkeltheti még a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethossziglan tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül fontosak a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép, és elfogadható oldalszám), s emellett a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága is segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segítenie és motiválnia kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl. hálók, test-modellek fából, papírból, fémből, stb.), de szükséges beszerezni a szakmai alapozó oktatáshoz elengedhetetlen eszközöket is a tanműhely számára..

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tarjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére valósítható meg. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- Élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat.
- Tanár és tanuló együttes tevékenysége.
- Kooperatív módszerek alkalmazása.
- Projektmódszer alkalmazása (technikai projektek).
- Differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére.
- A tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása.
- A módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez.
- Önálló otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés, vagy feladatok otthoni befejezése.
- A szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása.
- Beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből.
- Anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása.
- Az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken.
- Videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése.
- Motorikus mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása.
- Folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés.

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a figyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport belépő képességeit figyelembe véve, az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

10. Megjegyzés**A modulok számozása**

- A. alapmodul,
- B. választható modul,
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma,
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma,
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül,
- 7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás.

AZ ÉPÍTÉSZETI ÉS ÉPÍTÉSI SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán az általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével, a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában erősítik a fejlesztési feladatokat és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatkozó hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó képzés célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választható modulok. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve, és dőlt betűvel vannak szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámban való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. Az építészeti és építési szakmai alapozó oktatás célja

Az alapozó képzés tanításának célja egyfelől általános ismeretek nyújtása, készségek, képességek fejlesztése, amelyek a mindennapi élethez és a szakképzésbe való belépéshez is feltétlenül szükségesek. Másrészt viszont az építészeti és építési szakmai alapozó oktatás alapvető célja olyan ismeretrendszer és alkalmazható tudás kialakítása, amely megalapozza az építészet szakmacsoportba tartozó szakképesítések elsajátításához szükséges ismereteket és kialakítja a szükséges építészeti szemléletet, a választott szakmacsoport iránti elkötelezettséget és hivatástudatot. Bővítsé, rendszerezze és mélyítse el a közismereti tantárgyak keretében tanultakat és mutasson rá azoknak az építőipari szakmákkal való kapcsolatára.

Fontos feladat felkészíteni a tanulókat az önálló és csoportos tevékenységre, ezeken keresztül a megfelelő tapasztalatszerzésre. Segíteni kell az önálló szakmai tanulás, feladatmegoldás igényének kialakítását a tanulóknál, a tanulási eredmények, sikerek értékének, örömének átélését, miáltal a tanulási és szakmai motiváció folyamatosan erősödhet.

A szakmai alapo­zó oktatásban való aktív részvétellel a tanulók ismerjék meg személyiségüket, egyéni adottságaikat, szerezzenek tapasztalatokat a munkahelyi légkör­ről, a munkatársi kapcsolatok­ról, kötöttségekről, váljanak együttműködők­ké, legyenek segítőkészek.

Alakuljon ki a választott szakmacsoport iránti elkötelezettség és hivatástudat.

Fejlessze a tanulók ismereteit az építmények rendeltetéséről, funkcionális kialakításáról. Alakítsa ki a tanulók helyes szemléletét a természetes és épített környezet­ről. Az építészet és az építőipar területeinek és összefüggéseinek bemutatásával segíteni kell a tanulókat, hogy megfelelően tájékozódjanak azaz Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakképesítésekről, és így ki tudják választani a számukra leginkább megfelelőt.

Tájékoztatás az építőipari szakmák kialakulásáról, az építészet és építéstörténet főbb korszakairól.

Szerezzenek tapasztalatot az anyagok és a belőlük készült tárgyak tulajdonságairól (anyag, szerkezet, forma, esztétikum). Hívja fel a figyelmet az építőanyagok környezeti hatásaira.

Alapozza meg a tanulók ismereteit az építési tevékenységekről, az építés folyamatáról. Fontos, hogy megszerezzék a tanulók mindazokat az általános építészeti, építőipari ismereteket, amelyek tanulmányaik folytatásához, a választott szakma elméleti és gyakorlati ismereteinek elsajátításához és a majdani gyakorlati munkavégzéshez szükségesek.

Az építőiparra jellemző alapvető munkaműveletek kézi és gépi kivitelezése a választott területen.

Hívja fel a figyelmet a szerszámok, eszközök és gépek biztonságos, balesetmentes használatára, a minőségi előírások betartására, a minőség-ellenőrzés és minőség­tanúsítás jelentőségére és fontosságára.

Cél a vizuális megismerő és az esztétikai befogadó képesség kialakítása, a kreatív és produktív képességek kibontakoztatása.

A tanulók értsék meg a tanulói jogviszony és szerződés, a munkaviszony és a munkaszerződés tartalmát, a legfontosabb tanulói és munkavállalói jogokat és kötelezettségeket.

3. Kompetenciaszintek

Alap

A tanuló legyen képes:

- a szakmai kifejezéseket megérteni,
- a szakma alapvető biztonsági szabályait betartani,
- felismerni az egészség és a környezet közötti kölcsönhatásokat,
- munkáját a környezetvédelmi szabályok betartásával végezni,
- munkája során tudatos, egészségvédő magatartást tanúsítani,
- szakmai tapasztalatait, eredményeit dokumentálni,
- cselekedeteit kontrollálni és szabályozni,
- manuális tevékenysége során a szabályokat, utasításokat végrehajtani.

Kiegészítő

A tanuló legyen képes:

- szakmai munkájában a problémamegoldó technikák alkalmazására,
- a szakmai munkája során szükséges együttműködésre,
- a csoportnormákhoz alkalmazkodni,
- az olvasott szöveget értelmezni,

- a szakmai számításokat elvégezni,
- az olvasás, írás és a beszédkésztség fejlesztésére, a természettudományos világszemlélet kialakítására,
- az önálló tanulásra – a tevékenységhez kapcsolódó ismeretszerzésre.

4. Az építészeti és építési szakmai alapozó oktatás fejlesztési feladatai

A tananyag tanulása során fejlődjenek a tanulóknak a szakmai tárgyak tanulásához szükséges képességei, így különösen:

- az ismeretelemző-értékelő gondolkodás,
- az algoritmikus gondolkodás,
- az önálló ismeretszerzés képessége,
- az ismeretek alkalmazásának képessége,
- tanulási és szakmai motivációja,
- saját szakmai munkájukkal kapcsolatos kötelességtudat, felelősségérzet, igényesség,
- a szóbeli, írásos és rajzos szakmai kommunikáció képessége.

Alakuljon ki, fejlődjön és erősödjön meg a tanulóknak

- a helyzetfelismerő képesség,
- a nyelvi és alapvető szakmai kifejezések szabatos használatára való képesség,
- a másik ember kommunikációjának pontos felismerése,
- a konfliktusokat toleráló képessége,
- a mások munkájának, eredményeinek, teljesítményeinek tisztelete,
- a természet szeretete, annak értékeinek tisztelete,
- a szakmai nyelv szabatos és helyes használata,
- írásos és rajzbeli munkáikban az igényes külalak,
- távolságbecslési képesség,
- mérési képessége,
- az építőanyagok egyszerűbb vizsgálatának képessége,
- az épületek és környezetük harmonikus kialakításának felismerési képessége.

Munkájuk során fejlődjön a tanulók:

- vizuális érzékelése,
- figyelemösszpontosító képessége,
- munkabírása,
- kezűgyessége,
- időbeosztása,
- munkavégzésük fegyelmezettsége, pontossága,
- együttműködési képessége,
- kötelességtudata,
- felelősségérzete.

5. A 10. évfolyam óraterve

„A” modulok – alap

296 óra

„B” modulok – választható

111 óra

Óraszámjavaslat a 10. évfolyamon összesen:

407 óra

Modul neve	Óraszám
„A” alapmodulok	
Bevezetés az építészeti vizuális kommunikációba (Műszaki rajz)	74
Környezetvédelem és ökológia az építési tevékenységben	37
Manuális készségfejlesztés (Építőanyagok megmunkálása)	148
Határozd meg a helyét (Kitűzési alapgyakorlatok)	37
Alapmodulok összesen	296
„B” választható modulok	
Építőipari szaknyelv használata	18,5
Építőipari idegen nyelv	37
Egészségvédelem, munkabiztonság	18,5
Az építőipari szakmák	37
Választható modulok összesen	111
Alap- és választható modulok összesen	407

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

Alapmodulok

1. 09 10 01 Bevezetés az építészeti vizuális kommunikációba (Műszaki rajz) 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A pontosság, a rendszeret igényének kialakítása.	Bevezető ismeretek, rajztechnika.	Rajzolás: – a rajzeszközök előkészítése, használata, – rajzlapok méretre vágása, – ábrázolási módok és ezek összehasonlítása, – vonalvezetési gyakorlatok.	A tanulók legyenek képesek: – érzékelteni a tárgyak elrendezését a térben, – a rajzolás eszközeit kezelni, – ismertetni a rajzlapok méreteit, – elvégezni a rajzlapok keretezését, a szövegmezőt elhelyezni, – alkalmazni a rajzok formai előírásait!
Az arányérzék fejlesztése.	Vonalak, vonalfajták, lépték, méret alkalmazása [szabványos vonalfajták, vonalvastagságok, lépték fogalma, alkalmazása, méretmegadás (kótázás) elemei, szabályai].	Szemléltetés, film. Tapasztalatok elemzése. Rajzolási gyakorlatok: – szabványos vonalfajták, – vonalvastagságok, – lépték alkalmazása, – méretmegadás (kótázás szabályainak alkalmazása), – rajzolvasási gyakorlatok.	A tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a szabványos vonalfajákat és vonalvastagságokat, – használni a léptéket, – mértani idomokat átmásolni, – a nagyítás és a kicsinyítés szabványos arányait felsorolni, – a nagyítás – kicsinyítés eljárásait alkalmazni, – felismerni a méretmegadás elemeit!

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szabványok szükségességének bevezetése.	Szabványbetűk és számok.	Megbeszélés. Gyűjtőmunka (háztartásban alkalmazott termékeken feltüntetett szabványok). Szabványbetűk és számok írása.	A tanulók legyenek képesek: – alkalmazni az álló tömbírást, nagy- és kisbetűket, számokat, írásjeleket név- és címfeliratok készítésére, – esztétikai szempontok szerinti változtatásokat végrehajtani!
Arányérzék és esztétikai igény fejlesztése.	Természet utáni rajzolás, perspektíva. Szabadkézi rajzolás természet után (síklapú testek ábrázolása, forgástestek ábrázolása, a perspektivikus ábrázolás szabályai, elhelyezés, vázolás).	Megbeszélés. Rajzolási gyakorlatok: – síklapú testek (hasáb, kocka, csonkolt test) ábrázolása perspektívában, – forgástestek (henger, kúp, csonka kúp) ábrázolása perspektívában, – látszat utáni ábrázolás. (A feladatokat különböző horizontvonal-magasságokkal kell megoldani!)	A tanulók legyenek képesek: – érzékeltetni a tárgyak elrendezését a térben, – síklapú testek (hasáb, kocka, csonkolt test) ábrázolása során a perspektív ábrázolás szabályait alkalmazni, – forgástestek (henger, kúp, csonka kúp) rajzolása során a perspektív ábrázolás szabályait alkalmazni, – bemutatni a horizontvonal változtatásával a perspektivikus kép változását szabadkézzel!
A kreativitás fejlesztése.	Sík- és térmértani szerkesztések.	Szerkesztési gyakorlatok: – párhuzamos és merőleges rajzolása, – szakasz arányos felosztása, – érintő szerkesztése körhöz, – körbe írt, kör köré írt szabályos négyszög szerkesztése, – síklapú testek rajzolása, – görbék (ellipszis, kosárgörbe, építészeti ívek stb.)	A tanulók legyenek képesek: – párhuzamost és merőleget rajzolni, – szakaszt felosztani arányosan, – érintőt szerkeszteni körhöz, – körbe írt, kör köré írt szabályos négyszöget szerkeszteni, – síklapú testet osztályozni, jellemezni, rajzolni, – görbéket szerkeszteni

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
		szerkesztése, – ívelt felületű testek származtatásának bemutatása, jellemzése	(ellipszis, kosárgörbe, építészeti ívek stb.), – ívelt felületű testeket származtatni, jellemezni!
A térlátás fejlesztése.	Vetületi ábrázolás (vetítési módok, két képsíkos ábrázolás, pont, egyenes, sík, síklapú testek ábrázolása).	Megbeszélés, szemléltetés, gyakorlás: – a vetítési módok ismertetése, – vetítési sík modellek alkalmazása, – pontok, egyenesek ábrázolása két képsíkon.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a vetítési módokat, – pontokat, egyeneseket ábrázolni két képsíkon, – síkokat, síklapú testeket, ívelt felületű testeket ábrázolni két képsíkon!
– A síkbeli ábrázolás és a tér közötti összefüggések felismerése.	Axonometrikus ábrázolás.	Megbeszélés, szemléltetés, gyakorlás. Síklapú testek ábrázolása: – ferdeszögű – kétméretű (kavallier) axonometriában, – egyméretű axonometriában. – Ívelt felületű testek ábrázolása. – Képeivel adott testet ábrázolni axonometriában. – A vetületivel adott test ábrázolása axonometriában.	A tanulók legyenek képesek: – ferdeszögű – kétméretű (kavallier) axonometriában, egyméretű axonometriában síklapú és ívelt felületű testeket ábrázolni, – képeivel adott testet ábrázolni axonometriában!
– A képi ábrázolás, a valóság és a méretek összefüggésének megértése.	Síkmetszési feladatok, képsíkba forgatás.	Metszési alapeladatok bemutatása. Szemléltetés, gyakorlás. Papír makettek készítése egyszerű metszett testekről.	A tanulók legyenek képesek: – metszési alapeladatokat elvégezni, – hasábokat és forgástesteket metszeni vetítésíkkal, – kúp és henger síkmetszetét felismerni, – szakasz valódi méretét meghatározni!

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
– Egyszerű építészeti rajzok szerkesztése, kész rajzok értelmezése, méretarány és lépték használata.	Építészeti tervjelölések (alaprajzi jelölések, metszeti jelölések, homlokzati rajz jelölései, helyszínrajzi jelölések, épületszerkezetek jellemző jelölései, építőanyagok jelölései, épületgépészeti jelölések).	Szemléltetés és gyakorlás: – vonalazási gyakorlatok, – építőanyagok jellemző jelöléseinek tanulmányozása, – tervek tanulmányozása, épületszerkezetek jellemző jelöléseinek megismerése, – felületképzések jelöléseinek gyakorlása, – ismerkedés az épületgépészeti jelölésekkel, ábrázolásokkal.	A tanulók legyenek képesek: – a műszaki rajzok és ábrák vonalaikat alkalmazni, – felismerni az építőanyagok jellemző jelöléseit, – megkülönböztetni az épületszerkezetek jellemző jelöléseit, – bemutatni a felületképzések jelöléseit, – megnevezni az épületgépészeti jelöléseket, ábrázolásokat!
Rajzolás, műszaki rajzok rajzjelöléseinek alkalmazása.	Építmények tervrajzai.	Rajzok ismertetése. Rajzolás gyakorlatok: – alaprajz, – metszeten ábrázolt szerkezetek, – homlokzatok, – részletrajzok épületrészek, – helyszínrajzon ábrázolt rajzi elemek, – szerkezetek fényképének és rajzának elemzése.	A tanulók legyenek képesek: – értelmezni az alaprajzot, – megérteni a metszeten ábrázolt szerkezeteket, – bemutatni a nézetrajz – homlokzatrajz összefüggéseit, – megnevezni a részletrajzon ábrázolt épületrészeket, – alkalmazni a helyszínrajzon ábrázolt rajzi elemeket!
Tervdokumentáció használatának ismerete.	Tervdokumentáció.	A tervdokumentáció ismertetése. Ismerkedés a tervdokumentációkkal. A tervdokumentáció rendezése.	A tanulók legyenek képesek: – a kiviteli dokumentáció tartalmát megérteni, – a tervdokumentáció részeit szétválogatni, – az összefüggő rajzokat csoportosítani, – a tervdokumentációból egy adott feladathoz szükséges tervet, terveket kiválasztani!

2. 09 10 02 Környezetvédelem és ökológia az építési tevékenységben 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A környezetvédelem fontosságának megértése.	Környezetvédelem. Környezeti ártalmak. Védekezési módok. Természetes környezet. Épített környezet. A környezetvédelem feladatai.	Kérdve kifejtés. Megbeszélés. Vita. Tabló készítése csoportmunkában a lakókörnyezetben, a településen előforduló környeztkárosításokról.	A tanulók legyenek képesek: – a környezetvédelem fogalmát tárgykörét ismertetni, – az alapvető környezeti ártalmakat felsorolni, – a környezeti ártalmak elleni védekezés szükségességét érzékeltetni, – az építési tevékenység és a környezet kapcsolatára rávilágítani, – a természetes és az épített környezetet értelmezni!
A környezetvédelemre való törekvés általános igényének kialakítása. A környezettudatos szemlélet és magatartás igényének kialakítása.	A környezetvédelem általános és szakmai vonatkozásai az építészet szakmacsoportban. Hulladékok keletkezése, kezelése: – építőanyagok minősítése, környezetvédelmi besorolása, – hulladékok osztályozása, – veszélyes hulladékok kezelésének és ártalmatlanításának szabályai, – hulladékok újrahasznosítása.	Ismertessék a tanulók az építési tevékenység során betartandó környezetvédelmi előírásokat és eljárásokat. Szemléltetés, film. Tapasztalatok elemzése. Környeztkárosítás következményeinek bemutatása. Tanulmányi séta. Hulladékgyűjtési akció szervezése.	A tanulók legyenek képesek: – csoportosítani a környeztkárosító hatásokat, – bemutatni a levegő- és talajszennyezés fontosabb forrásait, – bemutatni a veszélyes hulladék keletkezésének lehetőségeit, – ismertetni a zajártalom hatásait!
Ökológiai szemlélet kialakítása. Figyelmes és fegyelmezett viselkedésre nevelés.	Ökológia tárgya. Ökológiai alapfogalmak. Természeti egyensúly. Fenntartható fejlődés. Környezetkímélő anyagok, eljárások.	Videó nézése, interaktív multimédiás anyagok tanulmányozása a témakörben. Megbeszélés. Vita. Építkezések, épületek meglátogatása.	A tanulók legyenek képesek: – a legfontosabb ökológiai alapfogalmakat felsorolni, – megérteni a természeti egyensúly fontosságát,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			– a fenntartható fejlődés fogalmát értelmezni, – az ökológiai szempontból környezetkímélő építési anyagokat, eljárásokat körvonalazni!

3. 09 10 03 Manuális készségfejlesztés (Építőanyagok megmunkálása) 148 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A különféle téglák mint a munka tárgyának megismerése.	Építőanyagok darabolása (darabolóeszközök, a darabolás folyamata, téglák darabolása, burkolóanyagok darabolása).	Megfigyelés. Megbeszélés. Kézi darabolás. Gépi darabolás. Gyakorlás.	A tanulók legyenek képesek: – megfelelő darabolóeszközöket kiválasztani, – különféle téglák darabolását bemutatni, – különféle anyagok darabolását elvégezni, – néhány gyakrabban használt burkolóanyag méretre vágását elvégezni!
Az építőiparban használatos anyagok keverési szabályainak alkalmazása.	Az építőanyagok előkészítése, keverése (beton keverése, habarcs keverése, festék keverése, burkolatragasztók keverése).	Szemléltetés, film. Tapasztalatok elemzése. Keverési eszközök előkészítése, alkalmazása, karbantartása. Gyakorlás.	A tanulók legyenek képesek: – betonkeverést bemutatni, – habarcskeverést bemutatni, – festékek keverését bemutatni, – burkolatragasztók keverésére!
Az építőiparban használatos anyagok bedolgozási szabályainak alkalmazása a munkaeszközök szakszerű használatával.	Anyagok bedolgozása (betonozási munkák, vakolási munkák).	Megbeszélés. Tömörítési módok és eszközök megismerése, alkalmazása. Térburkoló elem készítése betonkeveréssel és a sablonba való bedolgozással. Vakolóeszközök bemutatása, kipróbálása.	A tanulók legyenek képesek: – egyszerű betonozási feladatot végezni, – egyszerű vakolási munkát bemutatni!

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A felületi megmunkálások megismerése.	Az épületszerkezetek felületi megmunkálása (megmunkáló és felületképző szerszámok, festési munkák, burkolási munkák).	Megfigyelés. Megbeszélés. Szerszám kiválasztás, szerszámhasználat, karbantartás. Gyakorlás.	A tanulók legyenek képesek: – festési munkát elkészíteni, – burkolási feladatot elvégezni, – megmunkáló és felületképző szerszámokat használni!
Felületképzések megismerése	Anyagok felületképzése (felületképzések, anyagok keverése, festési, tapétázási munkák és szerszámaik, felületképző szerszámok)	Megfigyelés Megbeszélés Szerszám kiválasztás, szerszámhasználat, karbantartás. Gyakorlás	A tanulók legyenek képesek: – fő anyagok keverésére, – a festési, mázolás és tapétázási munkák szerszámainak használatára, – felületképző szerszámokat használni!

4. 09 10 04 Határozd meg a helyét! 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A földmérés szerepének ismerete.	A kitűzés szerepe.	Megbeszélés. Vita.	A tanulók legyenek képesek: – megfogalmazni a kitűzés szerepét!
A földmérés feladatainak megismerése.	A kitűzés feladata.	Szemléltetés, film. Tapasztalatok elemzése.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a kitűzés feladatait!
A földmérés alapfogalmainak használata.	A kitűzés alapfogalmai.	Szemléltetés, film. Megbeszélés.	A tanulók legyenek képesek: – használni a kitűzési alapfogalmakat!
A földmérés egyszerű eszközeinek használata.	A kitűzés egyszerű eszközei.	Projekt V: Keresd a kincset. Az iskola udvarán kijelölt pontok megkeresése távolság- és szögméréssel, szöveges utasítás alapján, vázlatkészítés.	A tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a kitűzőrudat, – használni a mérőszalagot!

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A több építési szakma területén szükséges szögek kitűzésének rendszerezése.	Szögkitűzés egyszerű eszközökkel.	Szemléltetés. Megfigyelés. Eszközök megismerése, alkalmazása. Gyakorlás.	A tanulók legyenek képesek: – derékszöget kitűzni mérőszalaggal, – bemutatni a szögtükörrel történő kitűzést, – bemutatni a szögprizma és a kettős szögprizma használatát!
Egyszerűbb függőleges kitűzési feladatok ellátása.	Függőleges irányú pontátvitel a talajra.	Megfigyelés. Megbeszélés. Eszközök megismerése, alkalmazása. Gyakorlás.	A tanulók legyenek képesek: – bemutatni a vetítés eszközeit: = zsinóros vetítő vagy függő, = merev vetítő vagy vetítőbot!
Egyszerűbb vízszintes kitűzési feladatok ellátása.	Vízszintes egyenes vagy sík kijelölése.	Megfigyelés. Megbeszélés. Vízszint kitűzése tokos és csöves vízmértékkel. Gyakorlás.	A tanulók legyenek képesek: – szemléltetni a vízszintes egyenes vagy sík kijelölését!
Egyszerű szögmérő műszer alkalmazása.	Általános szögmérő műszer.	Megfigyelés. Megbeszélés. Eszköz megismerése, alkalmazása. Gyakorlás.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni az általános szögmérő műszer alkalmazását!
Egyéb mérések ismerete.	Magasságmérési és szintezési feladatok	Megfigyelés. Megbeszélés. Gyakorlás.	A tanulók legyenek képesek: – körvonalazni a magasság fogalmát, – bemutatni a szintezés alapelvét!
Az épületen kívüli kitűzések eszközeinek és módszereinek ismerete.	Épületek kitűzése.	Megfigyelés. Megbeszélés. Zsinórállvány építése. Gyakorlás.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni az épületek helyének kitűzését, – ismertetni a zsinórállvány készítésének menetét!

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az épületen belüli kitűzések eszközeinek és módszereinek ismerete.	Épületen belüli kitűzések.	Megfigyelés. Megbeszélés. Gyakorlás.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a közbenső főfalak, pillérek kitűzését, – ismertetni válaszfalak helyének kitűzését, nyílászárók tengelyének kitűzését!
A szakmai gyakorlatban előforduló egyszerűbb kitűzési feladatok ellátása a lényeges, egyszerűbb mérési-kitűzési eljárásokkal és eszközök használatával.	Kitűzési munkák gyakorlása.	Megfigyelés. Megbeszélés. Összetett mérési, kitűzési, kijelölési feladat elvégzése. Gyakorlás.	A tanulók legyenek képesek: – használni egyenes deszkát, – alkalmazni a benéző keresztet, – használni a csapózsínórt, – használni a függőt, – használni a függőző kalodát, – használni a mérőlécet, – használni a fa-, fém-, műanyagtokos vízmértékeket, – használni a csöves vízmértéket, – használni a derékszöget, – használni a körzőt, – használni a szögprizmát!

5. 09 10 05 Építőipari szaknyelv használata 18,5 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása.	Belső munkakapcsolatok kialakítása. A korrekt munkakapcsolatok. Tényezők, amelyek befolyásolják az együtt dolgozók kapcsolatait. Munkahelyi kapcsolatok: – szóban (személyesen), – írásban, – telefonon. Saját munka megszervezése a tevékenység egyszerűsítésére.	Megfelelő kapcsolat kiépítése a munkatársakkal.	A tanulók legyenek képesek: – udvarias, együttműködő kapcsolatokat kiépíteni a munkatársakkal, – a kapott írásos közlések alapján dolgozni, – az információkat pontosan továbbadni a munkatársaknak, – a munkatársaktól érkezett kéréseket pontosan teljesíteni, – a tevékenység megkönnyítésére a munkát helyesen megszervezni, – a kapott írásos közlések alapján dolgozni, és: mások számára is jól érthető információkat adni!
Az építészeti alapfogalmak, a szakkifejezések szakszerű alkalmazása.	Építészeti alapfogalmak: – épületszerkezetek elnevezései, – építési módok szakkifejezései. Építőipari szerszámok, kisgépek és gépek elnevezései és alkalmazási területei.	Beszédgyakorlatok. Szemléltető ábrák alapján a látottak szakszerű ismertetése.	A tanulók legyenek képesek: – megkülönböztetni épületszerkezetek elnevezését, – felsorolni építési módok szakkifejezéseit, – felsorolni az épületszerkezeteket, – felsorolni az építőipari szerszámok, kisgépek és gépek elnevezését és alkalmazási területeiket!

6. 09 10 06 Építőipari idegen nyelv 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Szakmai kifejezések értelmezése és használata. Az emlékezés és a felidézés képességének fejlesztése.	Az idegennyelv-tanulás módszertana. Szótanulási gyakorlatok Szótárhasználati gyakorlatok.	Gyakorlás, egyéni és csoportmunka.	A tanulók legyenek képesek: – idegen nyelvi szótárt használni, – idegen nyelvi szöveget készíteni (írás és kiejtés)!
A tanuló tudja használni az adott idegen nyelvet a témakörökhöz kapcsolódó helyzetekben. Fejlődjön a négy nyelvi alapkészségük.		Megfigyelés. Gyakorlás.	A tanulók legyenek képesek: – az egyes szakmai témakörökhöz kapcsolódó, szöveg, információ, párbeszéd elvégzésére!
Alkalmazza a szakmai témakörökhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben szükséges alapvető nyelvtani szerkezeteket. Beszédében törekedjen az érthető kifejezésekre.		Az egyes szakmai témakörökhöz kapcsolódó hallott/látott/olvasott szövegek, információk feldolgozása szóban, írásban, rajzos formában.	A tanulók legyenek képesek: – az egyes szakmai témakörökhöz kapcsolódó, hallott, olvasott szöveg, információ, párbeszéd elvégzésére!

7. 09 10 07 Egészségvédelem és munkabiztonság 18,5 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Ismeretek szerzése az egészségről mint dinamikus, változó egyensúlyi állapotról. Összefüggések felismerése a személyi, lelki és környezeti higiéné között. Az egészséges környezet tervezésének képessége. Az egészségkultúra fejlesztése.	Az egészség mint érték. Az egészség fogalmának értelmezése. A higiéné fogalma és területei. A személyi és környezeti higiéné kapcsolata. Lelki egészségvédelem. Munka, pihenés, szórakozás.	Beszélgetés és vita egy-egy témáról.	A tanulók legyenek képesek: – értelmezni az egészségkultúrát az általános kultúra részeként, – meghatározni az egészség fogalmát, – tágra értelmezni az egészséget, – megfogalmazni a személyi és környezeti higiéné kapcsolatát, – beszélni a lelki egészségvédelemről, – jellemezni a munka, pihenés, szórakozás helyes arányát!

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az egészséget befolyásoló környezeti ártalmak felismerése. Az egészséges táplálkozással kapcsolatos ismeretek fejlesztése. A tűrő- és állóképesség fejlesztése.	A környezeti ártalmak hatásai az egészségre. A betegség hatása a szervezetre. Életmód – egészséges életmód.	Beszélgetés és vita egy-egy témáról.	A tanulók legyenek képesek: – megszerezni a környezeti ártalmakat, – megnevezni az egészséges táplálkozás ismérveit, – segítséggel összeállítani a kortársaknak szóló egészségnevelő előadást!
Az egészséget befolyásoló környezeti ártalmak felismerése. Az egészséges táplálkozással kapcsolatos ismeretek fejlesztése. A tűrő- és állóképesség fejlesztése.	A környezeti ártalmak hatásai az egészségre. A betegség hatása a szervezetre. Életmód – egészséges életmód.	Beszélgetés és vita egy-egy témáról.	A tanulók legyenek képesek: – megszerezni a környezeti ártalmakat, – megnevezni az egészséges táplálkozás ismérveit, – kitartóan végezni feladataikat, – zavaró körülmények közepette is tevékenykedni!
A munkáltatók és a munkavállalók munkavédelmi jogainak és kötelességeinek megismerése. Az ismeretszerzés eredményeinek feldolgozása, értelmezése.	A veszélyekkel kapcsolatos eljárások és azok jelentésének folyamata. A munkáltatók és a munkavállalók munkavédelmi jogai és kötelességei.	Ismertetés. Megbeszélés. Vita.	A tanulók legyenek képesek: – a veszélyekkel kapcsolatos eljárásokat ismertetni, – a munkáltatók és a munkavállalók munkavédelmi jogait és kötelességeit felsorolni!
A biztonságos munkavégzés követelményeinek megismerése.	Biztonságos munkavégzés (biztonság fogalma, munkavédelmi előírások, munkavédelmi eszközök, építőipari balesetforrások).	Ismertetés. Szemléltetés, munkavédelmi eszközök bemutatása. Megbeszélés. Vita.	A tanulók legyenek képesek: – az általános munkavédelmi előírásokat ismertetni, – felsorolni fontos munkavédelmi eszközöket, – néhány speciális építőipari balesetforrást megnevezni!

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Problémaelemző képesség fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések logikájának kialakítása.	A védőruha alkalmazásának esetei és azok fajtái. A helyes, illetve a megfelelő öltözködés, felszerelés kiválasztása veszélyes anyagok használata esetén és normál munkavégzés esetén. Védőfelszerelés: védősisak, védőszemüveg, fül dugó, védőkesztyű, térdvédő, porálarc és maszk, védőöv. Munkaruha (kezeslábas), védőcipő, védőálarc, védőmellény, térdvédő.	A veszélyek felismerése. A veszélyek elhárítása és jelentése.	A tanulók legyenek képesek: – konkrét probléma esetén annak azonosítására, – tiszta, rendes, veszélyektől mentes munkaterületet fenntartani, – a megfelelő védőruhát, védőfelszerelést kiválasztani, – a veszélyeket magában rejtő körülményeket (baleseteket) elhárítani, megoldani, – védőintézkedéseket megtenni a veszélyes anyagok használata esetén, – a munkavédelmi előírásoktól eltérő eseményt felismerni és jelenteni!

8. 09 10 08 Az építőipari szakmák 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Összefüggések felismerése.	Az építési tevékenység összetettsége.	Megbeszélés. Videó megtekintése. Megbeszélés. Vita.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a mesterséges környezet kialakítását!
Tájékozódás.	Mit csinál: a kőfaragó, az ács, a kőműves, a hidegburkoló, a melegburkoló, a festő-mázoló és tapétázó, a bádogos, az épületlakatos.	Munkahely-látogatás. Kivitelezési helyszíneken látottak megbeszélése. Ismertessék a tanulók az építési tevékenység során látottakat!	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni az egyes foglalkozások feladatait, – munkaterületeit, – szerszámaikat és gépeit, – munkakörülményeit!

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Információgyűjtés.	Mi a szerelőipar, milyen foglalkozások tartoznak hozzá?	Munkahely-látogatás. Gyűjtsenek adatokat, képeket! Megbeszélés. Vita.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a szerelőipari foglalkozások feladatait, – munkaterületeit, – szerszámaikat és gépeit, – munkakörülményeit!

7. Az ellenőrzés, értékelés módszerei

Túl a jogi és tanügyi kereteken a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságcikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetenciaalapú értékelési rendszert az alapvizsgával összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és órarendileg is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükséges lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás, a dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat, saját és mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyet.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata, felkészíteni diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra, segíteni az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszközlista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenységcentrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket.

1. A tantermek, műhelyek kérdése a tanulásszervezésnek meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tantermek padsora. A hagyományos berendezés esetén még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymás mögött ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tantermek átrendezését és kistantermek bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük arra, hogy a csoportos, az egyéni és az önálló tanulást segítsék, tehát a tantermek berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kisgépek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítási-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely felébresztheti még a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethossziglan tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép, és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segítenie és motiválnia kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl. hálók, test-modellek fából papírból, fémből, stb.), de a szakmai alapozó oktatáshoz elengedhetetlen eszközöket szükséges beszerezni a tanműhely számára.

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tarjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére valósíthatók meg. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- Élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat.
- Tanár és tanuló együttes tevékenysége.
- Kooperatív módszerek alkalmazása.
- Projektmódszer alkalmazása (technikai projektek).
- Differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére.
- A tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása.
- A módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez.
- Önálló otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés, vagy feladatok otthoni befejezése.
- A szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása.

- Beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből.
- Anyaggyűjtemények, portfoliók, dokumentációk összeállítása.
- Az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken.
- Videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése.
- Motorikus mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása.
- Folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés.

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a fegyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport belépő képességeit figyelembe véve, az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

10. Megjegyzés

A modulok számozása

- A. alapmodul,
- B. választható modul,
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma,
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma,
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül,
- 7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás.

A KÖNNYŰIPARI SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével, a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában biztosítják a fejlesztési feladatok és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatkozó hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó oktatás célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választhatóak. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve, és dőlt betűvel vannak szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámban való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. A könnyűipari szakmai alapozó oktatás célja

A könnyűipar területeinek és összefüggéseinek bemutatásával a tanulók tájékozottságának a tapasztalati úton való kibővítése, a szakmacsoportra jellemző képességek és készségek fejlesztése tevékenységorientált módszerek alkalmazásával.

A szakmai érdeklődés felkeltése, a megalapozott pályaválasztási döntés elősegítése.

Tájékoztatás a könnyűipari szakmák kialakulásáról, az öltözködés- és divattörténet főbb állomásairól.

A szakmacsoportban leggyakrabban felhasznált nyersanyagok fajtáinak, tulajdonságainak, feldolgozhatóságának, használhatóságának és viselési jellemzőinek a megismertetése.

A vizuális megismerő és az esztétikai befogadó képesség kialakítása, a kreatív és produktív képességek kibontakoztatása.

A könnyűiparra jellemző alapvető munkaműveletek kézi és gépi kivitelezése a választott ruha-, textil-, bőr-, szőrme-, cipőipari területen. Az eszközök és gépek biztonságos, balesetmentes használata a minőségi előírások betartásával.

3. Kompetenciaszintek

– Alap

A tanuló legyen képes:

- megérteni a szakmai kifejezéseket,
- betartani a szakma alapvető biztonsági szabályait,
- felismerni az egészség és a környezet közötti kölcsönhatásokat,
- munkáját a környezetvédelmi szabályok betartásával végezni,
- munkája során tudatos, egészségvédő magatartást tanúsítani,
- szakmai tapasztalatait, eredményeit dokumentálni,
- cselekedeteit kontrollálni és szabályozni,
- manuális tevékenysége során a szabályokat, utasításokat végrehajtani,

– Kiegészítő

A tanuló legyen képes:

- szakmai munkájában a problémamegoldó technikák alkalmazására,
- a szakmai munkája során szükséges együttműködésre,
- a csoportnormákhoz alkalmazkodni,
- az olvasott szöveget értelmezni,
- a szakmai számításokat elvégezni,
- az olvasás, írás és beszédképesség fejlesztésére, természettudományos világszemlélet kialakítására,
- önálló tanulási képességre – a tevékenységhez kapcsolódó ismeretek elsajátítása során.

4. A könnyűipari szakmai alapozó oktatás fejlesztési feladatai

A könnyűipari szakmák iránt az érdeklődés felkeltése a hozzájuk kapcsolódó tevékenységeket bemutató gyakorlati foglalkozások során, a szakmai kompetenciák kialakítása. A megismerés-befogadás, az algoritmikus gondolkodás, a kreativitás és az információk alkalmazási képességének fejlesztése.

A kézügyesség, az arányérzék, a térlátás, az ízlés, a műszaki műveltség, az írásos és szóbeli szakmai kommunikációs képesség, a kép- és ábraolvasási, az értelmezési képesség fejlesztése.

Az együttműködési készség és a problémamegoldó képesség fejlesztése.

A megfelelő önértékelés kialakítása és mások munkájának, eredményeinek, teljesítményének a tisztelése.

A tevékenységközpontú feldolgozás során a viselkedéskultúra, az önismeret és a kommunikáció fejlesztése.

Kiemelt fejlesztési feladatok

A manuális képességek, készségek fejlesztése az alapvetően kézműves jellegű szakmák megalapozásához. A modulok technikai projekteken való feldolgozásával a megismerő, megfigyelő képességek fejlesztése, az ok-okozati összefüggések tapasztalati úton való felismerése. A könnyűipari szakmák elsajátításához szükséges szakmai alapkompentenciák kialakítása.

5. A 10. évfolyam óraterve

„A” modulok – alap

„B” modulok – választható

Óraszámjavaslat a 10. évfolyamon:

„A” modul:

296 óra

„B” modul:

74 óra

Összóraszámjavaslat a 10. évfolyamon:

376 óra

Sorszám	„A” modul neve	Óraszám
10 10 01.	Öltözékek nyersanyagai	37
10 10 02.	Öltözködéskultúra	37
10 10 03.	Aránytanulmányok az emberi testről	24
10 10 04.	Színek keverése	12
10 10 05.	Az alapruhatár és kiegészítői	24
10 10 06.	A műszaki ábrázolás alapjai	14
10 10 07.	Bevezetés a varrás világába	30
10 10 08.	Egyszerűbb darabok, apróárúk, ajándékok készítése	52
10 10 09.	Varrat-és varrástípusok	24
10 10 10.	Kisalkatrészek készítése	42
	„B” modul neve	
10 10 11.	Egyszerűbb darabok, apróárúk, ajándékok készítése bőrből	37
10 10 12.	Tanulásmódszertan	37

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

1. 10 10 01. Öltözékek nyersanyagai 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A megismerő, megfigyelő képességek fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések logikájának kialakítása. Az ismeretszerző, értékelő gondolkodás fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés képességének és az ismeretek alkalmazási képességének kialakítása. A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása.	Természetes és vegyi szálanyagok: – Anyagvizsgálatok – A szálanyagok fajtái – A szálanyagok csoportosítása.	Vizsgálatok megfigyeléssel, érzékeléssel, lupéval, mikroszkóppal, égetéssel. Kiválasztás a vizsgálati eredmények alapján. Rendszerezés a tapasztalatok alapján. A természetes és vegyi szálanyagok fajtáinak felelevenítése, eredetük, viselési és feldolgozási tulajdonságaik rendszerezése. Ajánlott projekt: – Öltözékek nyersanyagai.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – meghatározni az alapanyagok legfontosabb tulajdonságait szubjektív módszerekkel és egyszerű eszközök segítségével. – Ismertetni, rendszerezni, és megkülönböztetni a könnyűiparban felhasznált nyersanyagokat eredetük, viselési tulajdonságaik, feldolgozhatóságuk és felhasználhatóságuk alapján. – Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek értelmezni a vizsgálatok tapasztalatait, és az eredményeket kiértékelni.
Az önálló ismeretszerzés képességének és az ismeretek alkalmazási képességének kialakítása. A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása.	Bőrök és műbőrök.	Fajtái, eredetük, viselési és feldolgozási tulajdonságaik rendszerezése.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – ismertetni a könnyűiparban felhasznált nyersanyagokat eredetük, viselési tulajdonságaik, feldolgozhatóságuk és felhasználhatóságuk alapján.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az önálló ismeretszerzés képességének és az ismeretek alkalmazási képességének kialakítása. A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása.	Szőrmék.	Származásuk, viselési és feldolgozási tulajdonságaik rendszerezése.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – ismertetni a könnyűiparban felhasznált nyersanyagokat eredetük, viselési tulajdonságaik, feldolgozhatóságuk és felhasználhatóságuk alapján.

2. 10 10 02. Öltözködéskultúra 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A megismerő, a befogadó képesség fejlesztése, a műalkotások, kompozíciók elemzése. Az ismeretszerzési képességek fejlesztése, a párhuzamok keresése a történelmi korok, a művészeti alkotások és a viseletek között.	Ókori viseletek.	Egyiptomi, görög és római öltözetek összehasonlítása. Egyszerű lepelruhák készítése, a redőzés technikájának és öltözetformáló szerepének elsajátítása. Ajánlott projekt: – Öltözködéskultúra – Egyiptom ppt. – Görög ppt. – Római ppt.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – felismerni a különböző korok legalapvetőbb, jellegzetes viseleteit, felismerni a divat jelentőségét és szerepét a kulturált öltözködés kialakításában.
A megismerő, a befogadó képesség fejlesztése, a műalkotások, kompozíciók elemzése. Az ismeretszerzési képességek fejlesztése, a párhuzamok keresése a történelmi korok, a művészeti alkotások és a viseletek között.	Középkori viseletek.	A bizánci, a román kor és a gótika öltözeinek fejlődéstörténeti összehasonlítása. A női és férfi viselet különválásának elemzése. Szabással kialakított ruhaformák jellemzése, egyszerű rajzi ábrázolása. Ajánlott projekt: – Öltözködéskultúra – Bizánc ppt. – Román ppt. – Gótika ppt.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – felismerni a különböző korok legalapvetőbb, jellegzetes viseleteit, felismerni a divat jelentőségét és szerepét a kulturált öltözködés kialakításában.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A megismerő, a befogadó képesség fejlesztése, a műalkotások, kompozíciók elemzése. Az ismeretszerzési képességek fejlesztése, a párhuzamok keresése a történelmi korok, a művészeti alkotások és a viseletek között.	Az újkor öltözetei.	A reneszánsz, a barokk és a rokokó viseletek formai változásának összehasonlítása. A korra jellemző női vagy férfiviselet ábrázolása rajzban. Kollázs készítése a korszakra jellemző alapanyagok felhasználásával. Műalkotásokról képek gyűjtése a viselet jellemzőinek figyelembevételével. Ajánlott projekt: – Öltözködéskultúra – Reneszánsz ppt. – Barokk ppt.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – felismerni a különböző korok legalapvetőbb, jellegzetes viseleteit, felismerni a divat jelentőségét és szerepét a kulturált öltözködés kialakításában.
A megismerő, a befogadó képesség fejlesztése, a műalkotások, kompozíciók elemzése. Az ismeretszerzési képességek fejlesztése, a párhuzamok keresése a történelmi korok, a művészeti alkotások és a viseletek között.	A XIX. század divatirányzatai.	A klasszicizmus, az empire, a romantika, a historizmus és a szecesszió jellegzetes ruhadarabjainak összehasonlítása. Divatlapokból képek gyűjtése szoknyák, nadrágok formáiról, és összehasonlításuk a XIX. század stílusjegyeivel. Ajánlott projekt: – Öltözködéskultúra – XIX. század ppt.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – felismerni a különböző korok legalapvetőbb, jellegzetes viseleteit, felismerni a divat jelentőségét és szerepét a kulturált öltözködés kialakításában.
A megismerő, a befogadó képesség fejlesztése, a műalkotások, kompozíciók elemzése. Az ismeretszerzési képességek fejlesztése, a párhuzamok keresése a történelmi korok, a művészeti alkotások és a viseletek között.	A XX. század divatja.	Divatlapokból, könyvekből, régi újságokból vagy divattörténeti korokból képek gyűjtése a jellegzetes sziluettekről. Tetszőlegesen választott tervező munkásságának bemutatása, dokumentálása. Képek gyűjtése és rendszerezése az öltözet egyes elemeiről, díszítéseiről.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – felismerni a különböző korok legalapvetőbb, jellegzetes viseleteit, felismerni a divat jelentőségét és szerepét a kulturált öltözködés kialakításában.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
		Ajánlott projekt: – Öltözködéskultúra – XX. század ppt.	
A megismerő, a befogadó képesség fejlesztése, a műalkotások, kompozíciók elemzése. Az ismeretszerzési képességek fejlesztése, a párhuzamok keresése a történelmi korok, a művészeti alkotások és a viseletek között.	Magyar viseletek.	Képek, rajzok gyűjtése a jellegzetes magyar viseletről és átalakulásáról a honfoglalástól a XVIII. század végéig. Egy történelmi korszak öltözetének, díszítőelemeinek stilizált ábrázolása a jellegzetes színek használatával. Ajánlott projekt: – Öltözködéskultúra – Magyar viseletek ppt.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – felismerni a magyar viselet fejlődéstörténetének legalapvetőbb, jellegzetes öltözetlemeit.

3. 10 10 03. Aránytanulmányok az emberi testről 24 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek és képességek fejlesztése. Az arányérzék, a szemmérték, esztétikai érzék és ízlés fejlesztése. A munkamozdulatok pontosságának, összerendezettségének fejlesztése.	Az emberi test sematikus figurája.	A testfelosztás egysége alapján női arányfigura szerkesztése a nevezetes szintvonalak bejelölésével. Ajánlott projekt: – Aránytanulmányok az emberi testről	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – meghatározni a normál emberi test arányait az egyes testrészek szakszerű megnevezésével, és elkészíteni a felnőtt emberi test arányos vázlatrajzát.
A manuális készségek és képességek fejlesztése. Az arányérzék, a szemmérték fejlesztése.	A fej, a kéz és a láb szerkesztése, ábrázolása.	Az arc elől- és oldalnézeti szerkesztése vízszintes osztásokkal, különböző kéz- és lábtartások ábrázolása. Egyszerű fotók, művészeti portrék alapján vázlatrajzok készítése. Ajánlott projekt: – Aránytanulmányok az emberi testről	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – meghatározni a normál emberi test arányait az egyes testrészek szakszerű megnevezésével, és elkészíteni a fej, a kéz és a láb vázlatrajzát.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek és képességek fejlesztése. Az arányérzék, a szemmérték fejlesztése. Az ismeretszerző, befogadó és megfigyelő képességek fejlesztése. A vizuális emlékezet és alkotó fantázia fejlesztése.	A mozdulat kialakítása, kontrapoztos vázlatok készítése.	A test szimmetriatengelyének elhajlása egyszerű vonalakkal felvázolva a mozdulat statikájának elemzésével. Az ellentétes irányú mozgásokból összetevődő egyensúlyi helyzetek reprodukálása. Az arányfigura kivágott testrészeivel a mozdulatok modellezése. Ajánlott projekt: – Aránytanulmányok az emberi testről	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – meghatározni a normál emberi test arányait az egyes testrészek szakszerű megnevezésével, és elkészíteni a felnőtt emberi test arányos vázlatrajzát kontrapoztállásban.
A manuális készségek és képességek fejlesztése. Az arányérzék, a szemmérték fejlesztése. Az ismeretszerző, befogadó és megfigyelő képességek fejlesztése. Önálló esztétikai ítéelőképesség, önkifejezési készségek megvalósításának fejlesztése.	Testalkattípusok a törzs és a láb arányai szerint.	A hosszú és rövid törzsű alkat arányainak kialakítása egyszerű „pálcika” figurán. Különböző alkati sajátosságok megfigyelése, jellemzése és vonalas ábrázolása. Ragasztással az arányfigura kivágott testrészeinek elmozdítása az alkatoknak megfelelően. Ajánlott projekt: – Aránytanulmányok az emberi testről	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – meghatározni a különböző testalkattípusok jellemzőit, és ábrázolni a törzs arányai szerint.

4. 10 10 0 4. Színek keverése 12 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek és képességek fejlesztése. Az ismeretszerző és befogadó képesség fejlesztése. A vizuális nyelv tudatos alkalmazása. Az esztétikum, az ízlés fejlesztése.	Színkeverés.	A főszínek kiválasztása, a második és a harmadik rend színeinek előállítása a színkeverés szabályai, törvényszerűségei alapján. Színátmenetek készítése. A főszínek átmeneteivel mellékszínek kikeverése. Ajánlott projekt: – Színek keverése	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – a színeket keverni, alkalmazni a színkeverés elvét, a színek tulajdonságait, és kiválasztani a színkeveréshez szükséges eszközöket.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek és képességek fejlesztése. Az ismeretszerző és befogadó képesség fejlesztése. Az ízlés, önálló esztétikai ítélőképesség, önkifejezési készségek megvalósításának fejlesztése.	Színkör, a színek telítettsége.	12 színből álló színkör szerkesztése a főszínek, a második és a harmadik rend színeinek bejelölésével, és megfestésével. A színóra minden egyes színének, a feketével három fokozatban, fehérrel négy fokozatban történő keverése. Ajánlott projekt: – Színek keverése	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – színkört készíteni, a színeket keverni és kiválasztani a színkeveréshez szükséges eszközöket.
A manuális készségek és képességek fejlesztése. Az ismeretszerző és befogadó képesség fejlesztése. A kreativitás fejlesztése. A szín-, forma-, és arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék, ízlés, a munkamozdulatok pontosságának, összerendezettségének fejlesztése.	Színszerkezetek.	A nevezetes színszerkezetek alapján harmonikus és kontraszthatású színek kompozíciók készítése. A négy évszak hangulatának, alapszínének kiválasztása alapján színek kompozíciók kialakítása színes papírok felragasztásával Öltözetvariációk készítése tetszőleges színcsoportosításokkal, színszerkezetekkel. Ajánlott projekt: – Színek keverése	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – alkalmazni a színkeverés elvét, a színek tulajdonságait, különböző színek kontrasztokat és színharmóniákat összeállítani. – Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek formához rendeltet alkalmazni és bemutatni a színek egymásra gyakorolt hatását, a színek kombinációk hatásait, a színarányok szerepét adott felületen.

5. 10 10 05. Az alapruhatár és kiegészítői 24 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A kézügyesség, a szín- és arányérzék, az ízlés, az esztétikai érzék fejlesztése. Az ismeretszerző, befogadó, elemző képesség fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések felismerése. A rajzos szakmai kommunikáció fejlesztése. Az igényesség, a szakszerűség kialakítása.	Modell- és gyártmányrajzok.	Egyszerű ruhadarabokról elől- és hátulnézeti síkba kiterített rajzok készítése a próbababa segítségével. Divatlapból kiválasztott ruhadarab modell- és gyártmányrajzának elkészítése. Ajánlott projekt: – Az alapruhatár és kiegészítői	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – kiválasztani az alapvető öltözékek elemeit, meghatározni a jellemző divatvonalakat, valamint a modellek technológiai szempontból fontos részleteit különböző technikákkal divatlapok, fotók, filmek, modellrajzok tanulmányozása alapján. Megrajzolni az alapruhaformákat és azok részletmegoldásainak variációit. – Ismertetni az anyagtársítások szakmai és esztétikai szempontjait.
A kézügyesség, a szín- és arányérzék, az ízlés, az esztétikai érzék fejlesztése. Az ismeretszerző, befogadó, elemző képesség fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések felismerése. A rajzos szakmai kommunikáció fejlesztése. A tehetség kibontakoztatása. Az igényesség, a szakszerűség kialakítása.	Sziluettek.	Divatlapokból, képzőművészeti könyvekből, régi újságokból vagy divattörténeti korokból képek gyűjtése a jellegzetes sziluettekről. Kompozíciók készítése az arányfigura és az egyes sziluettek betűjelével. Vonalas ábrázolással öltözképzések készítése a különböző sziluettek felhasználásával. Ajánlott projekt: – Az alapruhatár és kiegészítői	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – a testalkattípusok öltöztetésénél szakszerűen alkalmazni az öltözképzéstípusokat, ruhaszilvetteket, és különböző technikákkal vázlatait elkészíteni. – Meghatározni a jellemző divatvonalakat, valamint a modellek technológiai szempontból fontos részleteit divatlapok, fotók, filmek, modellrajzok tanulmányozása alapján.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A kézügyesség, a szín- és arányérzék, az ízlés, az esztétikai érzék fejlesztése. Az ismeretszerző, befogadó, elemző képesség fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések felismerése. A problémamegoldó képesség fejlesztése. A szakmai érzék fejlesztése a különböző alapanyagok, ruhaformák és mintázatok stílusos társítására. A rajzos szakmai kommunikáció fejlesztése. A tehetség kibontakoztatása.	Az alapruhatár.	Rajzok, képek gyűjtése és rendszerezése az alapruhatár elemeiről, részleteiről. Az adott testalkatnak legmegfelelőbb modellek kiválasztásával harmonikus öltözképváltozások összeállítása. Háromrészes öltözképváltozók tervezése. Ajánlott projekt: – Az alapruhatár és kiegészítői	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – különböző technikákkal különböző stílusú és típusú öltözetek vázlatait elkészíteni, – ismertetni az anyagtársítások szakmai és esztétikai szempontjait, illetve anyagtársítási mintákat összeállítani. – Ismertetni a különféle célú öltözetek összeállításának szempontjait, kiválasztani az alapvető öltözékek elemeit, meghatározni a jellemző divatvonalakat és a modellek technológiai szempontból fontos részleteit divatlapok, fotók, filmek, modellrajzok tanulmányozása után.
A kézügyesség, a szín- és arányérzék, az ízlés, az esztétikai érzék fejlesztése. A szakmai érzék fejlesztése a különböző alapanyagok, ruhaformák és mintázatok stílusos társítására. Az ismeretszerző, befogadó, elemző képesség fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések felismerése. A problémamegoldó képesség fejlesztése. A rajzos szakmai	Kiegészítők.	Képek gyűjtése, rajzok készítése különböző öltözképváltozókról, és párosításuk az öltözetképváltozásokkal. Viselettörténeti képek gyűjtése, a régi fejfedők, cipők átalakítása napjaink divatjának megfelelően átalakítva, beillesztésük az alapruhatárba. Ajánlott projekt: – Az alapruhatár és kiegészítői	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – különböző technikákkal különböző stílusú és típusú ruha-, cipő- és öltözképváltozó modellek, öltözetek vázlatait elkészíteni. – Ismertetni az anyagtársítások szakmai és esztétikai szempontjait, anyagtársítási mintákat összeállítani, és – ismertetni a különféle célú öltözetek

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
kommunikáció fejlesztése. A tehetség kibontakoztatása.			összeállításának szempontjait. – Kiválasztani a legmegfelelőbb kiegészítőket egy adott öltözethez figyelembe véve azok pozitív és negatív öltözetformáló szerepét.
A kézügyesség, a szín- és arányérzék, az ízlés, az esztétikai érzék fejlesztése. Az ismeretszerző, befogadó, elemző képesség fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések felismerése. A problémamegoldó képesség fejlesztése. A rajzos szakmai kommunikáció fejlesztése. A tehetség kibontakoztatása. Az igényesség, a szakszerűség kialakítása.	Divatrajz-olvasás, divatrajz gyakorlatok.	Divatfotók alapján modellrajzok, divatgrafikák készítése. Arányjavító vízszintes osztásokkal kialakított egy-, két- és háromrészes ruha tervezése. Ajánlott projekt: – Az alapruhatár és kiegészítői	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – különböző technikákkal különböző stílusú és típusú ruha-, cipő- és öltözekek kiegészítő modellek, öltözetek vázlatait elkészíteni. – Meghatározni a jellemző divatvonalakat divatlapok, fotók, filmek, modellrajzok tanulmányozása alapján, és a modellek technológiai szempontból fontos részleteit. – Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek igényesen alkalmazni a különböző szíkontraszthatásokat az öltözetek összeállításánál, és modelleket tervezni az aktuális divattrendekhez igazodva.

6. 10 10 06. A műszaki ábrázolás alapjai 14 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A megfigyelő és ismeretszerző képesség fejlesztése. A pontosság, a precizitás, az igényesség fejlesztése. A térlátás fejlesztése. Az ábraolvasási képesség fejlesztése. A műszaki műveltség kialakítása. A képzelet, az emlékezés és a logikai készség fejlesztése.	Rajzi alapismeretek: – a műszaki ábrázolás szabványai, – rajzfajták. A műszaki rajz alaki követelményei: – rajzeszközök, – a rajzlapok méretei, – a műszaki rajzok vonalai. Szabványírás. Méretmegadás a műszaki rajzokon.	Az országos és a nemzetközi szabványok megismerése. Diagramok, nomogramok, funkcionális vázlatok, alkatrészbrajzok, munkadarabrajzok, készítése, értelmezése. Vonalzók, körző, betűsablonok használatának elsajátítása, begyakorlása. A vonalfajták alkalmazásának begyakorlása. Az álló és a 75°-os dőlésszögű szabványbetűk elsajátítása. Méretek elhelyezése, méretháló kialakítása a szabványnak megfelelően. Ajánlott projekt: – A műszaki ábrázolás alapjai	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – rendeltetésszerűen használni a szükséges rajzeszközöket, kiválasztani a helyes méretarányokat és szabványos méreteket, vonalvastagságokat. – Elvégezni a sík- és térmértani alapszerkesztéseket. – Értelmezni a rajzos dokumentációkat.
A térlátás fejlesztése. Az ábraolvasási képesség fejlesztése.	Vetületi ábrázolás: – vetítési módok, – ténegyedek értelmezése, – képsíkok.	A merőleges, ferde és középpontos vetítés értelmezése. Az európai és amerikai módszer értelmezése és alkalmazása. Ajánlott projekt: – A műszaki ábrázolás alapjai	Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek – vetületi és axonometrikus ábrákat készíteni.

7. 10 10 07. Bevezetés a varrás világába 30 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek és képességek továbbfejlesztése. A motorikai képességek fejlesztése. A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék és ízlés továbbfejlesztése. A pontosság, precizitás, a munkamozdulatok összerendezettségének a kialakítása.	A varrógép szakszerű és balesetmentes kezelése, karbantartása. Egyszerű varrási műveletek.	A varrógép szakszerű és balesetmentes kezelésének, egyszerű karbantartásának elsajátítása. Egyszerű alakzatok készítésének begyakorlása papíron és textílián. Ajánlott projekt: – Bevezetés a varrás világába	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – alkalmazni a munkavégzéssel kapcsolatos elemi munkavégzési szokásokat (testtartás, rend, pontosság). – Beállítani, szabályozni, tisztítani, szakszerűen és balesetmentesen használni az alapvető szerszámokat, eszközöket, gépeket, berendezéseket, – Egyszerű alakzatokat helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint elkészíteni. – Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek hibájukat felismerni és kiküszöbölni.

8. 10 10 08. Egyszerűbb darabok, apróáruk, ajándékok készítése 52 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek és képességek továbbfejlesztése A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék és ízlés továbbfejlesztése. A pontosság, precizitás, a munkamozdulatok összerendezettségének a kialakítása. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a tehetség kibontakoztatása. Az együttműködési készség és a problémamegoldó	Egyszerűbb darabok, apróáruk, ajándékok készítése.	Terítők, párnahuzatok, egyéb apróáruk, ajándéktermékek készítése különböző technológiai és díszítési megoldásokkal. Ajánlott projekt: – Terítő készítése – Párnahuzat készítése – Ajándékok készítése	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – beállítani, szabályozni, tisztítani, szakszerűen és balesetmentesen használni az alapvető szerszámokat, eszközöket, gépeket, berendezéseket. – Kiválasztani a megfelelő anyagokat és eszközöket a különféle feldolgozási technikákhoz. – Egyszerű termékeket, apróárukat, ajándéktermékeket

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
képesség fejlesztése. Saját és mások munkájának, teljesítményének értékelése, a személyiség fejlesztése.			helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint elkészíteni, díszíteni. – Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek hibájukat felismerni és kiküszöbölni. – Pontosn, szakszerű és kitartó munkát végezni.

9. 10 10 09. Varrat-és varrástípusok 24 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek és képességek továbbfejlesztése A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék és ízlés továbbfejlesztése. A pontosság, precizitás, a munkamozdulatok összerendezettségének a kialakítása. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a személyiség fejlesztése, a tehetség kibontakoztatása.	A leggyakrabban alkalmazott varrat- és varrástípusok, a nedves hőmegmunkálás.	Mintavarratok és varrások készítése. Ajánlott projekt: – Varrat- és varrástípusok	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – beállítani, szabályozni, tisztítani, szakszerűen és balesetmentesen használni az alapvető szerszámokat, eszközöket, gépeket, berendezéseket. – A leggyakrabban alkalmazott varrat- és varrástípusokat a mintakendőn gazdaságosan, helyes sorrendben, a minőségi előírások szerint elkészíteni. – Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek hibájukat felismerni és kiküszöbölni. – Pontos, szakszerű és kitartó munkát végezni. – Használni a könnyűiparban használatos szakkifejezéseket.

10. 10 10 10. Kisalkatrészek készítése 42 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek és képességek továbbfejlesztése. A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék és ízlés továbbfejlesztése. A pontosság, precizitás, a munkamozdulatok összerendezettségének a kialakítása. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a személyiség fejlesztése, a tehetség kibontakoztatása.	Kisalkatrészek készítése, a ragasztás technológiája.	A ruházati termékeken leggyakrabban alkalmazott kisalkatrészek elkészítése. Ajánlott projekt: – Kisalkatrészek készítése	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – beállítani, szabályozni, tisztítani, szakszerűen és balesetmentesen használni az alapvető szerszámokat, eszközöket, gépeket, berendezéseket. – A leggyakrabban alkalmazott kisalkatrészeket gazdaságosan, helyes sorrendben, a minőségi előírások szerint elkészíteni. – Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek hibájukat felismerni és kiküszöbölni. – Pontos, szakszerű és kitartó munkát végezni. – Használni a könnyűiparban használatos szakkifejezéseket.

11. 10 10 11. Egyszerűbb darabok, apróáruk készítése bőrből 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális készségek és képességek továbbfejlesztése A motorikus képességek fejlesztése. A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék és ízlés továbbfejlesztése. A pontosság, precizitás, a munkamozdulatok összerendezettségének a kialakítása. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a tehetség kibontakoztatása. Az együttműködési készség és a problémamegoldó képesség fejlesztése. Saját és mások munkájának, teljesítményének értékelése, a személyiség fejlesztése.	Egyszerűbb darabok, apróáruk készítése	Tartók, tokok, táskák, egyéb apróáruk készítése bőrből. Ajánlott projekt: – Ajándékok készítése bőrből	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – beállítani, szabályozni, tisztítani, szakszerűen és balesetmentesen használni az alapvető szerszámokat, eszközöket, gépeket, berendezéseket. – Kiválasztani a megfelelő anyagokat és eszközöket a különféle feldolgozási technikákhoz. – Egyszerű termékeket, apróárukat bőrből helyes sorrendben, gazdaságosan, a minőségi előírások szerint elkészíteni, díszíteni. – Kiegészítő szinten a tanulók legyenek képesek hibájukat felismerni és kiküszöbölni. – Pontos, szakszerű és kitartó munkát végezni.

12. 10 10 12. Tanulásmódszertan 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Kifejezőképesség fejlesztése, gyakoroltatása,	Visszatekintés a tanulási előéletemre.	Felmérés, probléma feltárása.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – megfogalmazni és elmondani saját tanulási módszerüket, stílusokat.
Problémafeltáró, problémamegoldó képesség fejlesztése.	Tanulás, tudás. Tanulási stílusok. Tanulás technikája, tanulási stratégiák. Tanulási orientáció. Megtanulni tanulni. Gyenge pontok a tanulásban. Gondolkodási kultúra fejlesztése. Önművelés.	Elméleti alapok. Kérdve kifejtés. Megbeszélés. Vita.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – aktívan bekapcsolódni a vitákba, felismerni saját tanulási problémáikat.
Olvasási technika fejlesztése. Szókincs fejlesztése. Lényegkiemelés és jegyzetelés fejlesztése.	Tanulásmódszertan: – Olvasástechnika – Olvasási szokások – Olvasási készségek – Olvasási gyakorlatok – Szókincsfejlesztési gyakorlatok – Jegyzetelési gyakorlatok – Lexikonhasználat – Lényegkiemelési gyakorlatok	Gyakorlás, egyéni és csoportmunka.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – hangsúlyosan, akadálytalanul olvasni, olvasott szöveget értelmezni, értelmező kéziszótárt használni, diktálás után jegyzetet készíteni.
Logikai képességfejlesztés. Koncentrációs képesség fejlesztése.	Tanulásmódszertan: – Logikai játékok – Koncentrációs gyakorlatok – Számolás fejben – Feladatmegoldások – Feladatmegoldások ellenőrzése – Házi feladatok elkészítésének módszerei	Gyakorlás, egyéni és csoportmunka.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – fejszámolásban alpműveleteket végezni, kétjegyű számsort emlékezetből felidézni, nevük kezdőbetűjéhez alliteráló jelzőt illeszteni, szóláncot emlékezetből felidézni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az emlékezés és a felidézés képességének fejlesztése.	Tanulásmódszertan: – Emlékezés technikája – A felidézés és a felismerés különbsége – Memoriterek – Szótanulási gyakorlatok – Szótárhasználati gyakorlatok	Gyakorlás, egyéni és csoportmunka.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – idegen nyelvi szótárt használni, idegen nyelvi szöveget készíteni (írás és kiejtés), legalább 3 verset (szépirodalmi) fejből elmondani.
A számítógépes ismeretek fejlesztése.	Számítógépes egyéni tanulást segítő programok.	Egyéni munka, tanári segítségadás.	Alapszinten a tanulók legyenek képesek – alkalmazni a számítógépes egyéni tanulást segítő programokat.

7. Az ellenőrzés, értékelés módszerei

Túl a jogi és tanügyi kereteken a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságikká értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetenciaalapú értékelési rendszert az alapvizsgálattal összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és órarendileg is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükséges lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás, a dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat, saját és mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyet.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata felkészíteni diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra, segíteni őket egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszköz-lista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenység centrikus, gyakorlat orientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket.

1. A tanterem, műhelyek kérdése a tanulásszervezésnek meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tanterem padsora. A hagyományos berendezés esetén még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymás mögött ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tanterem átrendezését és kistanterem bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük arra, hogy a csoportos, az egyéni és az önálló tanulást segítsék, tehát a tanterem berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kisgépek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítás - tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely felébresztheti még a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethossziglan tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül fontosak a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép, és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága is segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segítenie és motiválnia kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl.: hálók, test-modellek fából, papírból, fémről, stb.), de a szakmai alapozó oktatás hoz elengedhetetlen eszközöket szükséges beszerezni a tanműhely számára.

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tartjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére valósítható meg. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő és alkalmazásközpontú feldolgozására

- Élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat.
- Tanár és tanuló együttes tevékenysége.
- Kooperatív módszerek alkalmazása.
- Projektmódszer alkalmazása (technikai projektek).
- Differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére.
- A tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása.
- A módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez.

- Önálló otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés, vagy feladatok otthoni befejezése.
- A szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása.
- Beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből.
- Anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása.
- Az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken.
- Videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése.
- Motorikus mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása.
- Folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés.

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a fegyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport belépő képességeit figyelembe véve, az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

10. Megjegyzés

A modulok számozása

- A. alapmodul,
- B. választható modul,
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma,
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma,
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül,
- 7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás.

A FAIPARI SZAKMAI ALAPOZÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével, a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában biztosítják a fejlesztési feladatok és a szakmai alapozás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatkozó hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe való bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó képzés célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választhatóak. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve, és dőlt betűvel lettek szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámban való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

A gyakorlati jártasságok kialakítását mindig komplex produktív terméken végeztessük, amelynek elkészítéséhez szükséges a szakmai információk értelmezése, a kommunikáció, a vállalkozási ismeretek alkalmazása, a szakismeretek, az anyagok és a szerszám kiválasztása, a becslés, mérés, berajzolás, a szakmai műveletek végzését, a munkavédelmi előírások alkalmazása, szállítás, raktározás, stb. A módszerek közül ajánljuk a projekt módszer alkalmazását minél több esetben, de bármely módszer alkalmazható a körülményeknek és a lehetőségeknek megfelelően.

A faipar nagyon veszélyes üzem, még a kézi szerszámok is komoly baleseti veszélyt jelentenek a szakszerűtlen használat során, ezért mindenképpen az elméletnek meg kell előznie a gyakorlati tevékenységet. Célszerű az elméleti oktatást, de főleg a rajzolási készségek kialakítását tantermi körülmények között folytatni, mert a gyalupad nem alkalmas a rajzolásra és írásra.

2. A faipari szakmai alapozás célja

A 10. évfolyamon a fő cél, hogy a tanulókkal megszerettessük a faipart, az elméleti és gyakorlati foglalkozásokon felkeltsük érdeklődésüket valamelyik faipari szakképesítés iránt, megtanítsuk őket az önálló ismeretszerzésre, mutassuk be a faipari információs forrásokat (tankönyvek, multimédiás

tananyagcsomagok, CD-k, videók, szakkönyvek, dokumentációk, Internet stb.). Mutassuk be a faipari veszélyforrásokat, és alakítsuk ki a tanulóknak az ezeket elhárító felelős magatartási és viselkedési normákat, a csoportban való munkavégzés képességét.

A szakiskolákban a 10. évfolyamon a szakmai alapozás oktatása keretében a faipari szakmacsoport közös szakmai (elméleti és gyakorlati) ismereteinek megismertetése; készségek, képességek fejlesztése folyik. A szakmai alapozás oktatása keretében a tanulók az általános szakmai elméleti ismeretek elsajátítása mellett megismerkednek a faipari szakmacsoport jellemző technológiáival, a felhasznált anyagokkal, megismerik a faipari szakmacsoportba tartozó szakképesítéseket, s felkészülnek az Országos Képzési Jegyzékben szereplő konkrét szakképesítés kiválasztására.

A tananyag célja, hogy fejlessze, formálja a tanulók műszaki szemléletét, alapozza meg a szakmai műveltséget, a készségek, képességek fejlesztésével készítsen fel a valamelyik faipari szakképzés eredményes elvégzésére.

Mutassa be a faipari pályák szépségeit, termékeit, veszélyeit, a faipar hasznosságát, környezeti hatásait, fejlődésének irányát. Segítse a tanulókat leendő szakmai szerepük kiválasztásában, megfogalmazásában, egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

Teremtse feladathelyzeteket a tanulónak képességeik, szakmai tehetségük kibontakoztatására, keltse fel az érdeklődést a szakmai tevékenységek mélyebb elméleti alapjai iránt.

Biztosítson lehetőséget a szakmacsoport munkaköreiben szükséges megfelelő magatartás kialakulásához.

Neveljen a szakmai tevékenységekkel kapcsolatban tudatos, felelősségteljes magatartásra, alakítsa ki a tanulóknak a pontos és minőségi munkavégzés igényét, a környezettel szembeni felelősségérzetet, tudatosítsa a faipari termelés környezeti hatásait.

Fejlessze a logikus gondolkodást, a célirányos műszaki feladatmegoldó, a lényegmegragadó képességet.

Bővítse a tanulók ismereteit környezetükről, alakítsa ki a tanulók önálló ismeretszerzésének igényét.

Fejlessze a tanulók rajzképességét, esztétikai érzékét, segítse térképészkedésük kialakítását.

A faipar területén az elmélethez kapcsolódó manuális tevékenységek elsajátításán keresztül segítse elő a motivációt, erősítse a megalapozott pályaválasztást. Készítse fel a tanulókat az önálló és a csoportban történő munkavégzésre is. A szerszámok használata során neveljen fegyelemre, pontosságra, megbízhatóságra. Tanítsa meg a balesetmentes munkavégzés feltételeinek megteremtését, hívja fel a figyelmet az előírások betartásának fontosságára.

3. Kompetenciaszintek

Alap

A tanuló legyen képes:

- a szakmai kifejezéseket megérteni,
- a szakma alapvető biztonsági szabályait betartani,
- felismerni az egészség és a környezet közötti kölcsönhatásokat
- munkáját a környezetvédelmi szabályok betartásával végezni,
- munkája során tudatos, egészségvédő magatartást tanúsítani,
- szakmai tapasztalatait, eredményeit dokumentálni,
- cselekedeteit kontrollálni és szabályozni,
- manuális tevékenysége során a szabályokat, utasításokat végrehajtani.

Kiegészítő

A tanuló legyen képes:

- szakmai munkájában problémamegoldó technikák alkalmazására,
- a szakmai munkája során szükséges együttműködésre,
- a csoportnormákhoz alkalmazkodni,
- az olvasott szöveget értelmezni,
- a szakmai számításokat elvégezni,
- az olvasás, írás és a beszédképesség fejlesztésére, természettudományos világszemlélet kialakítására,
- önálló tanulási képességre – a tevékenységhez kapcsolódó ismeretek elsajátítása során.

4. A faipari szakmai alapozás fejlesztési feladatai

A tananyag oktatása során fejlődjenek a tanulók tanuláshoz szükséges képességei, így különösen az ismeretelemző-értékelő, szintetizáló, fogalomalkotó, általánosító gondolkodás, az önálló tapasztalatszerzés és ismeretalkalmazás képessége, a kreativitás, a logikus gondolkodás.

Fejlődjön a tanulók célirányos műszaki feladatmegoldó képessége, rajzkészségeik.

A szóbeli és írásos szakmai kommunikációban használják helyesen a szakmai kifejezéseket, értsék a szakmai alapfogalmakat, használják a gondolatközlés rajzi formáit. Alakuljon ki és fejlődjön a tanulók szépérzéke, erősödjön meg a saját munkájukkal kapcsolatos igényességük, tanulásuk legyen átgondolt, célszerű és eredményes, írásos munkáikban, rajzfeladataikban törekedjenek az igényes külalakra, számítási eredményeikben a pontosságra.

A tananyag elsajátítása során a tanulók váljanak képessé szakmai leírások, táblázatok, grafikonok használatára, faipari szakrajzok, ábrák helyes értelmezésére, a mértékrendszerek szakszerű, biztos alkalmazására.

A tantárgyi tevékenység végzése során erősödjék a tanulóknak a kötelességtudat, a felelősségérzet, a mások munkájának, eredményeinek, teljesítményeinek tisztelete.

Ismerjék meg, fogadják el és tudatosan alkalmazzák a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási szabályokat, magatartásformákat.

A szakmai tanulmányi tevékenység által alakuljon ki a munkához, életpályához való kötődésük.

A tananyag elsajátítása során fejlődjenek a tanulók szakmai gyakorlatok elvégzéséhez szükséges képességei, így különösen az önálló tapasztalatszerzés képessége, a kreativitás, a gyakorlati feladatmegoldó képesség.

Munkájuk során szakszerűen tudjanak leírásokat, szakirodalmat, táblázatokat használni, rajzokat értelmezni.

Munkájuk során fejlődjön térlátásuk, munkabírásuk, kézügyességük, finomodjanak mozdulataik, munkavégzésük legyen egyre fegyelmezettebb, pontosabb.

Tanulják meg beosztani a rendelkezésükre álló időt, a kéziszerszámok, eszközök balesetmentes, biztos használatát, maradéktalanul tartsák be a munka- és tűzvédelmi szabályokat.

A tanulók legyenek képesek a tanult kézi műveleteket önállóan elvégezni, az eszközöket célszerűen és szakszerűen használni, ismerjék meg a faipari technológiákat, eljárásokat, felhasznált anyagokat, ezek környezetre gyakorolt hatásait. Legyenek képesek ismereteiket alkalmazni, tapasztalataikat felhasználni gyakorlati munkájuk, illetve későbbi tanulmányaik során.

Szakszerűen készítsenek el rajz alapján egyszerű munkadarabokat.

Kiemelt fejlesztési feladatok

Az alapvető erkölcsi, etikai normák iránti fogékonyság fejlesztése.

A nemzeti kultúránk részét képező faipari értékek megismertetésével a nemzettudat, a nemzeti önismeret, a hazaszeretetet fejlesztése.

Az asztalosság mint az európai közös szakképesítés megismerésével az európai azonosságtudat kifejtése a magyarságtudat megtartásával.

A faipar potenciális környezetszennyező voltának feltárásával a környezettudatos magatartás fejlesztése.

Az információs és kommunikációs kultúra és a megismerési képességek fejlesztése.

Az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása.

A pozitív beállítódások, magatartások és szokások kialakítása.

A felnőttekre, a munkavállalókra és a közösségi emberekre jellemző tulajdonságok fejlesztése.

5. A 10. évfolyam óraterve

„A” modulok – alap,	296 óra
„B” modulok – választható,	111 óra
Óraszámjavaslat a 10. évfolyamon:	407 óra

Modul neve	Óraszám
„A”	296
Faipari rajzi ábrázolási gyakorlatok	148
A faipari szakmai alapozó gyakorlatok – alkotómunka	148
„B”	111
Díszítő faragás készítése – Művészetek	61
Kommunikáció és önismeret	50

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

A faipari szakmai alapozás integrált tantárgy, amely magában foglalja a faipari szakmai alapozó ismereteket és a faipari szakmai alapozó gyakorlatokat. A modulok óraszámait egyenlő arányban kell megosztani az elmélet és a gyakorlat között. Valamennyi modul, mind az elmélet, mind a gyakorlat csoportbontásban szervezendő, ugyanis a javasolt módszer a projekt módszer, amely igényli az egyéni és csoportmunkát, figyelembe veszi az egyéni haladási sebességet, a nagyobb mértékű tanári segítségadást, ami csak csoportbontásban valósítható meg.

Az elmélet–gyakorlat ajánlott aránya 40–60 %.

1. 11 10 01 Faipari rajzi ábrázolási gyakorlatok 148 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Kombinációs készség fejlesztése. A rajzolási készségek fejlesztése. A pontosság, a precizitás, az igényesség kialakítása, a kreativitás fejlesztése. A célszerűség, az esztétikum, az ízlés érvényre juttatása. Saját és mások munkájának, teljesítményének értékelése.	Szabadkézi formavázlat feladata, célja, tartalma. A faipari termékek rendeltetése. A termék formai kialakítása. Felhasználható anyagok. A gyártási technológia.	Szabadkézi formavázlat készítése: – fali polcról, – furnérozott díszdobozról, – karácsonyfatalpról, – üvegtartóról, – konyhai ülőkéről, – fürdőszobaszekrényről, Kézi technológia művelet sor meghatározása. Információgyűjtés a felhasználható anyagokról.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – a gondolkodás és cselekvés elemi egységeit rendszer jellegű egésszé szervezni, – hiba nélkül értelmezni a műszaki információkat, – szabadkézi vázlatot készíteni, Kiegészítő szinten: – a gondolkodás és cselekvés elemi egységeit rendszer vagy folyamat jellegű egésszé szervezni, – hiba nélkül meghatározni a felhasználható anyagokat, technológiákat, – a további tervezéshez alkalmas vázlatrajzot készíteni, – a funkció – forma – anyag – gyártás egységét biztosítani.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Logikus gondolkodás fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés képességének és az ismeretek alkalmazási képességének kialakítása. A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása.	A formaterv és a vetületi rajzok feladata, célja, tartalma. Méretarány. A faipari termékek fő méretei. Nézetirány.	Formaterv készítése: – fali polcról, – furnérozott díszdobozról, – karácsonyfatalpról, – üvegtartóról, – konyhai ülőkéről, – fürdőszobaszekrényről, A fenti faipari termékek elől-, felül- és oldalnézeti vetületeinek megrajzolása. Információk gyűjtése a faipari termékek funkcionális méreteiről.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – a logikai összefüggések felismerésére, – vetületi rajzok elkészítésére, – a termékek funkcionális méreteinek értelmezésére, Kiegészítő szinten – a logikai összefüggések felismerésére, és az ezekkel összefüggő műveletek elvégzésére, – a termékek funkcionális méreteinek alkalmazására a tervezésnél, – a szükséges és elégséges vetületek meghatározására.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A gyakorlatias feladatértelmezés fejlesztése. Az ismeretszerző és befogadó képesség fejlesztése. A manuális készségek és képességek fejlesztése. A kreativitás fejlesztése.	A kiviteli rajz feladata, célja, tartalma. Metszetrajzok. Csomóponti rajzok. Méretezés. Anyagjelölések.	Kiviteli rajzok készítése: – fali polcról, – furnérozott díszdobozról, – karácsonyfatalpról, – üvegtartóról, – konyhai ülőkéről, – fürdőszoba-szekrényről, A szükséges csomóponti rajzok meghatározása, elkészítése a fenti termékeknél. Darabjegyzékek készítése. Anyagszükségletek meghatározása.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – a célok elérése érdekében meghatározni a teendőit, – az alapanyagokat ismertetni, – a rajzokat értelmezni, – a darabjegyzéket értelmezni, Kiegészítő szinten – a kitűzött célok elérése érdekében meghatározni a szükséges munkafolyamatot, – a méretet és a mennyiséget meghatározni, – az anyagfajtát kiválasztani, anyagjelölést alkalmazni, – a fakötéseket szakszerűen alkalmazni.
Az állhatatosság fejlesztése. Az ismeretszerző és befogadó képesség fejlesztése. A rajzolási készségek és képességek fejlesztése. A kreativitás fejlesztése.	Az alkatrészrajz tartalma, feladata. Az alkatrészek alakja, mérete, megmunkálása. A nézeti rajzok.	Alkatrészrajzok készítése: – fali polcról, – furnérozott díszdobozról, – karácsonyfatalpról, – üvegtartóról, – konyhai ülőkéről, – fürdőszoba-szekrényről, Az alkatrészek méreteinek meghatározása a fenti termékeknél. Az alkatrészek anyagszükségleteinek kiszámítása. Az alkatrészek gyártási folyamatainak megtervezése, leírása.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – a cél, vagy a feladat által igényelt rövidebb kitartásra, – alkatrészrajzok elkészítésére, – a méretek kiolvasására, Kiegészítő szinten – a cél, vagy a feladat által igényelt kitartásra a feladat elvégzéséig, – az anyagszükségletek meghatározására, – a technológiai folyamatok meghatározására.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az absztrakt gondolkodás fejlesztése. A vizuális nyelv tudatos alkalmazása. A manuális készségek és képességek fejlesztése. Az ismeretszerző, befogadó és megfigyelőképességek fejlesztése. Az arányérzék, szemmérték fejlesztése.	A műhelyrajz tartalma, feladata. A műhelyrajz alkalmazása, előnyei.	Műhelyrajzok készítése: – fali polcról, – furnérozott díszdobozról, – karácsonyfatalpról, – üvegtartóról, – konyhai ülőkéről, – fürdőszoba-szekrényről, A termékek anyagszükségletének kiszámítása. Árajánlatok készítése.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – a rendszerek, folyamatok és kapcsolatok egészben történő felismerésére és leírására, – az összerajzolt alkatrészek jeleit értelmezni, – az alkatrészek és a megmunkálási részletek (alj, csap, vasalások helyei stb.) felismerésére rajzról, Kiegészítő szinten – a rendszerek, folyamatok és kapcsolatok részekre bontására, a részek közötti összefüggések feltárására és leírására, – az anyagszükséglet kiszámítására, – árajánlat készítésére.

2. 11 10 02 A faipari szakmai alapozó gyakorlatok – alkotómunka 148 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az absztrakt gondolkodás fejlesztése. A vizuális nyelv tudatos alkalmazása. A manuális készségek és képességek fejlesztése. Az ismeretszerző, befogadó és megfigyelőképességek fejlesztése. Az arányérzék, szemmérték fejlesztése.	A fali polc rendeltetése, formája. A fali polc szerkezete, kivitele. A fali polc mérete, anyaga. Tűrés.	Fali polc készítése. A kapott információk értelmezése. (Leírás, rajzok, értékelési szempontok) Az alkatrészek meghatározása. A műveleti sorrend meghatározása. Az anyagok kiválasztása. A szerszámok kiválasztása. Alkatrészek szabása. Az alkatrészek kigyalulása. Szerkezeti kötések készítése. Csiszolás. Felvasalás. Összeállítás. Felületkezelés.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – a rendszerek, folyamatok és kapcsolatok egészben történő felismerésére és leírására, – az összerajzolt alkatrészek jeleinek értelmezésére, – a műveleti sorrend betartására, Kiegészítő szinten – a rendszerek, folyamatok és kapcsolatok részekre bontására, a részek közötti összefüggések feltárására és leírására, – elkészíteni a műszaki ismertető alapján az alkatrészeket és a tartozékokat, – az alkatrészeket méretre megmunkálni, a tűréshatár +1 mm, – a szerkezeti kötések kialakítani úgy, hogy szorosan illeszkedjenek, a nyílás max. 0,5 mm legyen, – a polcot derékszögben illeszteni, az eltérés az átlóban max. 2 mm legyen.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A logikus gondolkodás fejlesztése. Az ismeretszerző, befogadó, elemző képesség fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések felismerése. A problémamegoldó képesség fejlesztése. A rajzos szakmai kommunikáció fejlesztése. A tehetség kibontakoztatása. Az igényesség, a szakszerűség kialakítása.	A furnérozott díszdoboz rendeltetése, formája, mintája. A furnérozott díszdoboz szerkezete, kivitele. A furnérozott díszdoboz mérete, anyaga.	Furnérozott díszdoboz készítése. A kapott információk értelmezése. (Leírás, rajzok, értékelési szempontok) Az alkatrészek meghatározása. A műveleti sorrend meghatározása. Az anyagok kiválasztása. A szerszámok kiválasztása. Lapalkatrészek készítése. Furnérteríték képzése. A ragasztóanyag előkészítése. A furnér ragasztása. Szerkezeti kialakítás. Csiszolás végzése. Felületkezelés végzése. Összeállítás. Felvasalás.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – a funkció-forma összefüggés felismerésére, – az információk értelmezésére, – a rajzok olvasására, Kiegészítő szinten – a logikai összefüggések felismerésére, és az ezekkel összefüggő műveletek elvégzésére, – a furnérozott alkatrészek elkészítésére, a doboz összeállítására.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Állóképesség kialakítása. A kézügyesség, a szín- és arányérzék, az ízlés, az esztétikai érzék fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések felismerése. A problémamegoldó képesség fejlesztése. A rajzos szakmai kommunikáció fejlesztése. A tehetség kibontakoztatása. Az igényesség, a szakszerűség kialakítása.	A karácsonyfatalp rendeltetése, formája, mintája. A karácsonyfatalp szerkezete, kivitele. A karácsonyfatalp mérete, anyaga.	Karácsonyfatalp készítése. A kapott információk értelmezése. (Leírás, rajzok, értékelési szempontok) Az alkatrészek meghatározása. A műveleti sorrend meghatározása. Az anyagok kiválasztása. A szerszámok kiválasztása. Az alkatrészek szabása. Az alkatrészek kigyalulása. A szerkezeti kötések készítése. Fúrás végzése. Összeállítás. Csiszolás végzése. Felületkezelés végzése.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – az általánostól alacsonyabb fizikai teljesítőképességre, – A termék összeállítására tűréshatáron kívül, Kiegészítő szinten – általános fizikai teljesítőképességre, – az alkatrészeket méretre megmunkálni, tűréshatár +1 mm, – a szerkezeti kötések kialakítani úgy, hogy szorosan illeszkedjenek, a nyílás max. 0,5 mm legyen, – a talpat derékszögben illeszteni, az eltérés az átlóban max. 2 mm legyen, – a munkavégzés biztonságos végzésére.
A pontosság, a precizitás, az igényesség fejlesztése. A térlátás fejlesztése. Az ábraolvasási képesség fejlesztése.	Az üvegtartó rendeltetése, formája, mintája. Az üvegtartó szerkezete, kivitele. Az üvegtartó mérete, anyaga.	Üvegtartó készítése. A kapott információk értelmezése. (Leírás, rajzok, értékelési szempontok) Az alkatrészek meghatározása. A műveleti sorrend meghatározása. Az anyagok kiválasztása. A szerszámok kiválasztása. Az alkatrészek szabása. Az alkatrészek kigyalulása. Szerkezeti kötések készítése. Összeállítás. Csiszolás végzése. Felületkezelés végzése.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – a rábízott feladatokat az elvárt módon elvégezni, – a terméket lecsiszolni, Kiegészítő szinten – a rábízott feladatokat időben és az elvárt módon elvégezni, – a felületet hibamentesen kialakítani, – a felületet előkészíteni felületkezeléshez, – a felületkezelést elvégezni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A realitásérzék fejlesztése. A vizuális nyelv tudatos alkalmazása. A manuális készségek és képességek fejlesztése. Az ismeretszerző, befogadó és megfigyelőképességek fejlesztése. Az arányérzék, szemmérték fejlesztése.	A konyhai ülőke rendeltetése, formája. A konyhai ülőke szerkezete, kivitele. A konyhai ülőke mérete, anyaga.	Konyhai ülőke készítése. A kapott információk értelmezése. (Leírás, rajzok, értékelési szempontok) Méreték és forma azonosítása és levétele a rajzokról, Az alkatrészek meghatározása. A műveleti sorrend meghatározása. Az anyagok kiválasztása. A szerszámok kiválasztása. Alkatrészek szabása. Alkatrészek kigyalulása. Szerkezeti kötések összerajzolása, készítése. Összeállítás. Csiszolás végzése. Felületkezelés végzése.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – a tevékenységeiket a következményeikkel együtt a valós viszonyoknak megfelelően megtervezni, – hiba nélkül értelmezni a műszaki információkat, – alapvető forgácsolási műveleteket végezni, Kiegészítő szinten, – a tevékenységeiket a következményekkel együtt a valós viszonyoknak megfelelően megtervezni és irányítani, – alkatrészeket méretre megmunkálni, tűréshatár +1 mm, – a szerkezeti kötések kialakítani úgy, hogy szorosan illeszkedjenek, a nyílás max. 0,5 mm legyen, – a szerkezetet derékszögben illeszteni, az eltérés az átlóban max. 2 mm legyen, – a munkavégzés biztonságos végzésére.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az állóképesség kialakítása. A kézügyesség, a szín- és arányérzék, az ízlés, az esztétikai érzék fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések felismerése. A problémamegoldó képesség fejlesztése. A rajzos szakmai kommunikáció fejlesztése. A tehetség kibontakoztatása. Az igényesség, a szakszerűség kialakítása.	A fürdőszobaszekrény rendeltetése, formája. A fürdőszobaszekrény szerkezete, kivitele. (korpusz, ajtó, hátlap) A fürdőszobaszekrény mérete, anyaga. Vasalatok, rögzítő elemek.	Fürdőszobaszekrény készítése. A termék összeállítása alkatrészeiből, felvasalása. A kapott információk értelmezése. (Leírás, rajzok, értékelési szempontok) A méretek és a forma azonosítása és levétele rajzokról. Az alkatrészek meghatározása. (korpuszalkatrészek, ajtóalkatrészek) A műveleti sorrend meghatározása. Anyagok kiválasztása. A szerszámok kiválasztása. Az alkatrészek szabása. Az alkatrészek kigyalulása. Szerkezeti kötések összerajzolása, készítése. Összeállítás. Csiszolás végzése. Felületkezelés végzése. Felvasalás.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – az általánostól alacsonyabb fizikai teljesítőképességre, – A termék összeállítására tűréshatáron kívül, Kiegészítő szinten – általános fizikai teljesítőképességre, – az alkatrészek méretét kialakítani a műhelyrajzhoz viszonyítva a megfelelő tűréssel, – a szerkezeti kötések kialakítani úgy, hogy szorosan illeszkedjenek, a nyílás max. 0,5 mm legyen, – a korpuszt, illetve a szárnyat derékszögben illeszteni, az eltérés az átlóban max. 2 mm legyen, – a szárnyat síkban kialakítani, – a szárnyat a korpuszhoz illeszteni, és a hézag ne haladja meg a 2 mm-t, ne szoruljon.

3. 11 10 03 Díszítő faragás készítése – (választható) 61 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A realitásérzék fejlesztése. A vizuális nyelv tudatos alkalmazása. A manuális készségek és képességek fejlesztése. Az ismeretszerző, befogadó és megfigyelőképességek fejlesztése. Az arányérzék, szemmérték fejlesztése. A művészeti érzék fejlesztése. A művészeti kifejezőmód fejlesztése.	A díszítő faragás fogalma, fajtái. A faragás története. Faragási módok (ékrovás, lapos faragás, domború faragás, körplasztika) Faragható anyagok. A méretek és a forma azonosítása és levétele rajzokról. Termékek: faragott tálca, ostornyél, mángorló, tükörkeret kenyértartó stb.	A faragás méretének, mintájának meghatározása. Faragott termék tervezése. Információk gyűjtése stílbútorokról, és azok rajzairól múzeumlátogatás során, szakmai könyvekből. (ülőke, asztalláb, sorminták, rozetták, domború bútorfaragványok, ajtóbetét intarzia) Faragóeszközök élezése, fenése.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – a tevékenységeiket a következményekkel együtt a valós viszonyoknak megfelelően megtervezni, – hiba nélkül értelmezni a műszaki információkat, – alapvető geometriai szerkesztő műveleteket végezni, Kiegészítő szinten, – a tevékenységeiket a következményekkel együtt a valós viszonyoknak megfelelően megtervezni és irányítani, – hiba nélkül meghatározni a faragás méreteit, mintáját, – a faragóeszközöket megélezni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A harmónia fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés képességének és az ismeretek alkalmazási képességének kialakítása. A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása. A művészeti kifejezőmód fejlesztése.	A faragás formai meghatározása. Információforrások: egyszerű faragási rajzok, faragott tárgyak képei. A szabás, keresztmetszeti megmunkálás, fakötések, faragás és ragasztás technológiája. Anyagkiválasztás az alkatrészkészítéshez.	Mintarajz megtervezése. Az alkatrészek berajzolása, a faragás formájának (ékvás, lapos faragás) berajzolása. Műhelyrajz készítése a faragott termékhez, mintához. A termékalkatrészek berajzolása természetes fára rajz segítségével. Alkatrészek: faragott tálca, ostornyél, mángorló, tükörkeret alkatrészei, szekrényajtó, asztalláb, kenyértartó alkatrészei, stb. Információgyűjtés a szabás, keresztmetszeti megmunkálás, fakötések, faragás és ragasztás technológiájáról. Információgyűjtés az anyagok jellemzőiről, használatuk előnyeiről, hátrányairól. Anyagok kiválasztása az alkatrészek gyártásához.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – az értelmi szintű belső egyensúly kialakítására és fenntartására, – műhelyrajz olvasására, – műhelyrajz értelmezésére, Kiegészítő szinten – az értelmi-érzelmi szintű belső egyensúly kialakítására és fenntartására, – faragási minta mérethelyes berajzolására, – a faragás formájának alakhű átrajzolására, – az anyagnorma pontos elkészítésére, – az arányok, adatok, részletek szakszerű jelölésére, – a faragási motívumok berajzolására: feleljenek meg az adott alaknak.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A terhelhetőség fejlesztése. Az ismeretszerző és befogadó képesség fejlesztése. A manuális készségek és képességek fejlesztése. A kreativitás fejlesztése.	Az ékfáragás és a lapos faragás fogalma, a faragás elkészítése kézi műveletekkel. Az ékrovás metszsmódjai. (hármassvágás, vékony vonal metszése, mély barázda és vastag vonal metszése) A hármassvágás munkamenete. Mély barázda metszése (rajz, középmetszés, kikönnyítés, készre metszés). A lapos faragás munkamenete. (minta felrajzolása, alap kikönnyítése, minta szélének leszúrása, alap simára faragása)	Ékrovás készítése. Lapos faragás készítése. Alkatrészek: faragott tálca, ostornyél, mángorló, tükörkeret alkatrészek, szekrényajtó, asztalláb, kenyértartó alkatrészei, stb. Kész faragott termék összeállítása.	A tanulók legyenek képesek: Alapszinten – a feladat igényelte erőfeszítés kiváltására, – az alkatrészek és a faragás elkészítésére a tűréshatáron kívül, Kiegészítő szinten – a feladat igényelte erőfeszítés kiváltására és fenntartására, – alkatrészek méret szerinti megmunkálására, – a faragást elkészíteni a megadott forma szerint.

4. 11 10 04 Kommunikáció és önismeret – (választható) 50 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók kapcsolatteremtő képességének fejlesztése. Az interaktív kapcsolatok törvényszerűségeinek megismertetése. A segítő kapcsolatokhoz szükséges érzékenység alakítása, fejlesztése	Bevezetés Az érintkezés kultúrája Az általános kommunikációban tanultak felelevenítése. Az érintkezés kultúrája – Személyészlelés – Érintkezési formák Kommunikáció a segítő szakmában A segítő szakma értelmezése Segítő kapcsolatok a szociális munkában	Egyéni Csoportos Frontális Beszélgetés Kérdés-felelet Ötletroham	A tanulók legyenek képesek: – az interaktív kapcsolatok törvényszerűségeinek alkalmazására – a segítő kapcsolathoz szükséges érzékenység kifejezésére

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók emberismeretének fejlesztése. A hiteles véleményalkotás segítése az emberek viselkedéséről, gondolatairól és érzéseiről. A személyiség észlelés során magabiztosság, optimizmus, becsvágy, önzetlenség fejlesztése. A verbális és a nonverbális kommunikáció harmonizálása.	Emberi kapcsolatok. Üzenetek a kommunikációban A szimmetrikus és az aszimmetrikus kommunikáció A közvetlen kommunikáció szabályszerűségei. A kapcsolat felvétele és a kapcsolattartás, a kapcsolat lezárása Gyakorlat	Egyéni és csoportos beszélgetés Kérdés-felelet Frontális munka Szituációs játék Munkalappal irányított munka Egyéni és csoportos tevékenység	A tanulók legyenek képesek: – az emberi kapcsolataikban hiteles képet alkotni az emberi viselkedésről, gondolatairól és érzéseiről – magabiztos, optimista, önzetlen viselkedés kapcsolataiban
A segítő kapcsolat működésének megismertetése. A segítő magatartás kialakítása	Segítő kapcsolat Segítő magatartás Segítő beszélgetés	Szituációs játék Döntésjáték	A tanulók legyenek képesek: – a segítő kapcsolat dinamikájának ismertetésére – a segítő magatartás prezentálására
Gondozási problémák felismerése és probléma-megoldási stratégiák elsajátíttatása	Problémamegoldás a gondozásban Esettanulmányok feldolgozása Gyakorlatok	Egyéni tevékenység Csoportos tevékenység Esettanulmány feldolgozása	A tanulók legyenek képesek: – a problémák felismerésére, megfogalmazására – problémamegoldó technikák alkalmazására
Önérvényesítő és felelős kommunikáció kialakítása különböző életkorú személyekkel. Érdekérvényesítő technikák megismertetése.	Önérvényesítő és felelős kommunikáció különböző korú személyekkel. Érdekérvényesítési technikák Asszertivitás Agresszivitás Nem asszertív magatartás Gyakorlat	Csoportos gyakorlat Kérdőív kitöltés	A tanulók legyenek képesek: – interaktív kapcsolataikban hatékonyan kommunikálni, az életkornak megfelelően – érdekérvényesítő technikákat alkalmazni

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A csoport jellemzőinek, működésének, a team-munka szabályainak és nehézségeinek megismertetése és átélése. A konfliktus helyzetek felismerése és megoldási technikák alkalmazása.	A csoportkommunikáció A csoportok jellemzői A csoportos együttműködés A sikeres team-munka jellegzetességei A team-munka csapdái A csoportos döntéshozatal alapelvei Csoportjelenségek Konfliktuskezelés Gyakorlat	Egyéni és csoportos tevékenység Projekt munka: Ünnepség előkészítése	A tanulók legyenek képesek: – a csoportjelenségek felismerésére – hatékonyan együttműködni a csoport tagjaival – a konfliktuskezelési technikák alkalmazására
A meghallgatás, megfigyelés, az odafordulás képességének fejlesztése. Az empátiakészség fokozása. Az érzelmek kimutatásának elősegítése.	A meghallgatás alapelvei Meghallgatás, megfigyelés Odafordulás, értelmezés Az aktív hallgatás Az empátia jelentősége Az aktív hallgatás jelei, zavarai Az érzelmek reprodukálása Gyakorlat	Egyéni és csoportos tevékenység	A tanulók legyenek képesek: – a hangok tudatosítására – koncentrálni a másik személy meghallgatására – értelmezni az üzenetek jelentéseit – érzelmeiket hitelesen kimutatni
A hatékony kommunikáció kialakítása	A kommunikációs technikák formai követelményei A dialógusra való képesség A megfelelő időzítés, türelem és várakozás A kommunikációs technika fejlesztése Az eredményes közlés kritériumai Gyakorlat	Egyéni és csoportos tevékenység	A tanulók legyenek képesek: – hatékony és eredményes kommunikációt folytatni – a kommunikációs technikákat alkalmazni
A kommunikációs képességek gyarapítása. Az üzenetek jelentőségének felismerése a kommunikációban. A tömegkommunikáció hatásának helyes értelmezése.	Tájékoztatás Az információ joga A jó kommunikáció kritériumai Üzenetek a kommunikációban A tömegkommunikáció jelentősége, hatékonysága, felhasználása A jó kommunikáció kritériumai Gyakorlat	Egyéni és csoportos tevékenység	A tanulók legyenek képesek: – kommunikációs készségük fejlesztésére – a kommunikációs üzenetek valós értelmezésére – a tömegkommunikáció hatásainak célszerű alkalmazására

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A személyiségi jogok védelme, titoktartási szabályainak betartása	A hallgatáshoz való jog Titoktartási kötelezettség A személyiségi jogok védelme Gyakorlat	Egyéni és csoportos tevékenység	A tanulók legyenek képesek: – elfogadni az egyén hallgatáshoz való jogát – gyakorolni a titoktartási kötelezettséget
Az interjúkészítés, beszélgetés szabályainak megismertetése, szabályos interjú készítése	Interjúkészítés és szabályok a hatékonyság elérése érdekében Gyakorlat	Egyéni és csoportos tevékenység Interjúkészítés	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a beszélgetés szabályait – interjút készíteni és az információt rögzíteni
A szocializáció és családi szocializáció fogalmának meghatározása. A családi szocializáció szerepének megismerése történelmi koronként és kultúránként. A hagyományok és szerepviselkedés-minták kapcsolatának hangsúlyozása	Szocializáció Családi szocializáció A családfa Gyakorlat	Egyéni és csoportos tevékenység Családfakészítés	A tanulók legyenek képesek: – a szocializáció és családi szocializáció jelentőségét ismertetni – bemutatni a családi szocializáció jellemzőit történelmi koronként és kultúránként
Tudósítás, beszámoló készítése formai követelményeinek megismertetése. Tudósítás, riport készítése	Beszámoló A riport Gyakorlat	Egyéni és csoportos tevékenység	A tanulók legyenek képesek: – beszámolót készíteni kulturális eseményekről, rendezvényekről – alkalmazni a riport tényközlő jellegét, modern stílusát, színes irodalmi formációkat

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az önismeret fogalmának, lényegének és történetiségének megismertetése	Az önismeret fogalma, lényege, történeti áttekintése. Az önismereti csoportmunka szabályai. Fikció, játék, realitás a csoportmunka során.		A tanulók legyenek képesek: – ismertetni az önismeret fogalmát, lényegét
A személyiség ismert és rejtett dimenzióinak felfedezése. A hiányos önismeret okainak, következményeinek feltárása. A változás és változtatás szükségességének felismertetése. A képességek fontosságának felismerése a pályaválasztásban. A tanulás és önismeret összefüggéseinek feltárása.	Az önismereti kerék és a Johari - ablak. A tanulás és az önismeret összefüggései. A hiányos önismeret okai és következményei. A képességek szerepe a pályaválasztásban. A változás és változtatás szükségessége.	Önismereti strukturált gyakorlatok	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a személyiség dimenzióit – megfogalmazni a hiányos önismeret következményeit – ismertetni a változás és változtatás, valamint a személyiség fejlődésének összefüggéseit – bemutatni a tanulás és az önismeret kapcsolatát a saját tanulási szokásaik tükrében
A testképnek, énképnek mint az önismeret tényezőinek valós megismerése. Az önismeret fejlesztése. Saját énídeál meghatározásával elősegíteni az önismeret fejlődését, jövőkép kialakítását. Az interperszonális készségek gyarapítása. A személyiség tulajdonságok erősítése, pozitív irányú változtatása.	Szerep, norma, indulatáttétel, interakció. A csoportfejlődés fázisai. Testkép, énkép, énídeál. Az interperszonális készségek és személyiség-tulajdonságok.	Önismereti strukturált gyakorlatok	A tanulók legyenek képesek: – saját személyiségjegyeiket felsorolni, önmagukat bemutatni – testképüket, énképüket jellemezni – énídeáljukat megfogalmazni – interperszonális készségeiket eltérő élethelyzetekben alkalmazni – a személyiség tulajdonságaik tudatosítására és pozitív irányú változtatására

7. Az ellenőrzés, értékelés módszerei

Túl a jogi és tanügyi kereteken, a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságcikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetencia alapú értékelési rendszert az alapvizsgával összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és órarendileg is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükséges lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás, a dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat, saját és mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a szakmai alapozás elsődleges feladata felkészíteni diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra, segíteni az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszköz-lista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenységcentrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket.

1. A tanterem, műhelyek kérdése a tanulásszervezésnek meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tanterem padsora. A hagyományos berendezés esetén még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymás mögött ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tanterem átrendezését és kistanterem bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük arra, hogy a csoportos, az egyéni és az önálló tanulást segítsék, tehát a tanterem berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kiségek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítás-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely felkeltheti még a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethossziglan tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül a fontosak a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága is segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segítenie és motiválnia kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl.: hálók, test-modellek fából papírból, fémből, stb.), de a szakmai alapozáshoz elengedhetetlen eszközöket szükséges beszerezni a tanműhely számára..

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tarjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére valósíthatók meg.. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő és alkalmazásközpontú feldolgozására

- Élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat.
- Tanár és tanuló együttes tevékenysége.
- Kooperatív módszerek alkalmazása.
- Projektmódszer alkalmazása (technikai projektek).
- Differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére.
- A tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása.
- A módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez.
- Önálló otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés, vagy feladatok otthoni befejezése.
- A szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása.
- Beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése Internetről, könyvekből.
- Anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása.
- Az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken.
- Videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése.
- Motorikus mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása.
- Folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés.

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a fegyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport belépő képességeit figyelembe véve, az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

10. Megjegyzés:

A modulok számozása

- A. alapmodul,
- B. választható modul,
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma,
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma,
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül,
- 7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás.

A NYOMDAIPARI SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában biztosítják a fejlesztési feladatok és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatkozó hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó képzés célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választhatóak. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve és dőlt betűvel vannak szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámú való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az elmélet-gyakorlat integrált megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. A nyomdaipari szakmai alapozó oktatás célja

A szakiskolák 10. évfolyamain folyó szakmai alapozó oktatás során egy szakmacsoport közös (elméleti és gyakorlati) szakmai ismereteinek oktatása; készségek, képességek fejlesztése folyik. A szakmai alapozó oktatás keretében a tanulók az általános szakmai ismeretek elsajátítása mellett megismerkednek a kiválasztott szakmacsoport jellemző technológiáival, az itt használt anyagokkal, megismerik a szakmacsoportba tartozó szakképesítéseket, ezáltal segítséget kapnak az Országos Képzési Jegyzékben szereplő, számukra leginkább megfelelő szakképesítés kiválasztásához.

Az oktatás célja, hogy a nyomdaipari szakmák gyakorlatias, sokszínű, tartalmas, aktív tanulói magatartást és pozitív tanulási élményeket is eredményező bemutatásával keltse fel a tanulók érdeklődését a szakmacsoport szakmai tevékenységeinek elméleti és gyakorlati alapjai iránt. Alakuljon ki a választott szakmacsoport iránti elkötelezettség és hivatástudat.

Az alapozó tananyag tanításának célja, hogy fejlessze és erősítse a tanulók képességeit, készségeit, bővítse, rendszerezze és elmélyítse a közismereti tantárgyak keretében tanultakat és rámutasson azoknak a nyomdaipari szakmákkal való kapcsolatára. Fontos, hogy megszerezzék a tanulók mindazokat az általános nyomdaipari ismereteket, amelyek tanulmányaik folytatásához, a választott

szakma elméleti és gyakorlati ismereteinek elsajátításához és a majdani gyakorlati munkavégzéshez szükségesek.

Az oktatás ideje alatt erősíteni kell a tanulók műszaki szemléletét, kreativitását, logikus problémamegoldó gondolkodását, célirányos műszaki feladatmegoldó képességét.

A szakmai alapozó oktatás feladata, hogy mutassa be a nyomdaipar fejlődési tendenciáit, bizonyítsa be gazdasági jelentőségét, ismertesse meg a szakmacsoport szakképesítéseiben dolgozók tevékenységeit, a nyomdaipari pályák szépségét, sajátosságait, távlatait. Segítse a tanulókat leendő szakmájuk kiválasztásában, egyéni életpályájuk reális megtervezésében. Alakítsa ki a tanulóknak az igényességet saját magukkal és munkavégzésükkel szemben, illetve a környezetükkel és embertársaikkal szembeni felelősségérzetet.

Hívja fel a figyelmet a minőség-ellenőrzés és minőségtanúsítás jelentőségére és fontosságára. Emelje ki az anyagvizsgálatok jelentőségét a késztermék minőségére vonatkozóan.

Ismertesse meg a biztonságos munkavégzés követelményeit, azok betartásának fontosságát.

Olyan gyakorlati ismeretek kialakítása, amelyek képessé teszik a tanulókat a szakképzési szakaszban a szakmai gyakorlat megszerzésére. Alakítsa ki a tanulóknak a szakmai elmélet és a szakmai gyakorlat egymásra utaltságának felismerését.

Teremtsen lehetőséget a szakmai elméleti és gyakorlati tananyag elsajátításához szükséges képességek, készségek fejlesztéséhez, a szakmacsoport szakképesítéseinek munkaköreiben szükséges megfelelő magatartás kialakulásához, a tanulási és szakmai motiváció fejlesztéséhez, megerősítéséhez, a körültekintő, igényes, pontos és biztonságos munkavégzés, illetve a tudatos és felelősségteljes szakmai magatartás elsajátítására.

A nyomdai termelés a szakmák egy egészen sajátos rendszerét alkotja. Az egyes üzemszempontok szorosan egymásra vannak utalva a termelési folyamatban, mégis önálló tevékenységet folytatnak.

Az ország szakiskolaiban a helyi nyomdák igényei szerint előfordul, hogy csak egy-egy szakma oktatására kerül sor. Azonban a teljes rendszert ismernie kell minden tanulónak. A nyomdai termelés berendezései (különösen a nyomtatás területén) nagy értékű, összetett gépek, melyek beállítását, kezelését, karbantartását csak az odavonatkozó speciális balesetvédelmi oktatáson részt vett dolgozó végezheti, tanuló nem. Ezért a nyomógépekkel és az összetett kikészítő üzemszempont gépeivel kapcsolatban csupán elméleti ismeretek elsajátítására van lehetőség.

A kerettanterv Enciklopédia c. modulja lehetőséget ad a szakmacsoport valamennyi tevékenységével való ismerkedésre, ami a tanuló szakmai kultúráján kívül az általános műveltséget is fejleszti. Egyúttal a szakmai tájékozottságot bővíti. Ezek a témák a vizsgakövetelmények között nem szerepelnek, ám a szakma fontosnak tartja ezen ismeretek meglétét.

3. Kompetenciaszintek

Alap

A tanuló legyen képes:

- a szakmai kifejezéseket megérteni,
- a szakma alapvető biztonsági szabályait betartani,
- felismerni az egészség és a környezet közötti kölcsönhatásokat,
- munkáját a környezetvédelmi szabályok betartásával végezni,
- munkája során tudatos, egészségvédő magatartást tanúsítani,
- szakmai tapasztalatait, eredményeit dokumentálni,
- cselekedeteit kontrollálni és szabályozni,
- manuális tevékenysége során a szabályokat, utasításokat végrehajtani,

Kiegészítő

A tanuló legyen képes:

- szakmai munkájában a problémamegoldó technikák alkalmazására,
- a szakmai munkája során szükséges együttműködésre,
- a csoportnormákhoz alkalmazkodni,
- az olvasott szöveget értelmezni,
- a szakmai számításokat elvégezni,
- az olvasás, írás és a beszédkésztség fejlesztésére, természettudományos világszemlélet kialakítására,
- önálló tanulási képességre – a tevékenységhez kapcsolódó ismeretek elsajátítása során.

4. A nyomdaipari szakmai alapozó oktatás fejlesztési feladatai

A szakmai alapozó oktatás alapvető feladata azoknak a készségeknek, képességeknek a fejlesztése, amelyek a szakképzésbe való belépéshez feltétlenül szükségesek.

A tanulmányok során fejlődjenek a tanulóknak a szakmai tantárgyak tanulásához szükséges képességei, különösen az ismeretek gyakorlati alkalmazása, a kreatív gondolkodás, a tapasztalatszerzés képessége, a számítási és rajzképességek, a szóbeli és írásos, ill. rajzi szakmai kommunikációs képességek. A tanulóknak alakuljon ki, fejlődjön, erősödjön meg a saját munkájukkal kapcsolatos igényesség. Szakmai tudásuk legyen átgondolt, célszerű, eredményes, a szóbeli kommunikációban törekedjenek a szakkifejezések szabatos és helyes használatára, írásos munkáikban, rajzfeladataikban az igényes külalakra, számításaikban a pontosságra. Válják tudatos döntéssé a szakmaválasztás, erősödjék a tanulási és szakmai motiváció.

Szokjanak hozzá a tanuláshoz, az önálló produktív feladatmegoldáshoz, érezzék meg a tanulási eredmények, sikerek értékét, örömet. Ismerjék meg, fogadják el és tudatosan alkalmazzák a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási szabályokat, magatartásformákat. Válják tudatos döntéssé a szakmaválasztás, erősödjék a tanulási és szakmai motiváció. Tevékenységük során alakuljon ki, fejlődjön és erősödjön a választott szakmához, életpályához való kötődésük.

Alakuljon ki és erősödjön a tanulóknak a kötelességtudat, a felelősségérzet, mások munkájának, eredményeinek, teljesítményének tisztelete. Lássák meg a környezetet, a technika, a szakma mögött az embert és a természetet, tiszteljék annak értékeit. A tanulók legyenek képesek a feladatok megoldásában alkalmazni a tanult törvényeket, eljárásokat, módszereket, ismerjék meg a nyomdaiparban használatos anyagok tulajdonságait, előállításuk módját, felhasználási lehetőségeit.

Legyenek képesek a feladat megoldását a megadott szempontok szerint értékelni, a megfelelő műveletsort kiválasztani és végrehajtani.

A tanulók legyenek tájékozottak az anyagok tulajdonságairól, felhasználásukról. Alkalmazzák az egyes tantárgyakban tanult, itt felhasználható ismereteiket.

5. A 10. évfolyam óraterve

„A” modulok – alap, **296 óra**

„B” modulok – választható **111 óra**

Óraszámjavaslat 10 évfolyamon összesen: **407 óra**

„A” modulok	
Nyomdaipari szakmai alapo- zó ismeretek	
Anyagok jellemzői	37 óra
Enciklopédia	37 óra
Nyomdaipari szakmai alapo- zó gyakorlatok	
Alkotómunka	222 óra
„B” választható modulok	
Szakmai számítások	18,5 óra
Vizuális kultúra	18,5 óra
Nyomdai berendezések (gyakorlat)	74 óra

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

„A” modulok

1. 12 10 01 Anyagok jellemzői (37 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Ismerjék meg a tanulók a különböző nyomdatermékek alapanyagait és a nyomdatermékek előállításához szükséges segédanyagokat. Sajátítsák el mindazokat az alapismereteket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a nyomdatermékek előállításához a megfelelő anyagokat ki tudja választani a tanuló. A fegyelem és a fegyelem fejlesztése.	A nyomdaiparban használatos anyagok rendszerezése. Alapanyagok, segédanyagok a nyomdaiparban.	Több nyomdatermék bemutatása alapján ismerjék fel a termék alapanyagait és segédanyagait.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni és jellemezni a fémes, nemfémes anyagokat, meghatározni nyomdaipari jelentőségüket, – megérteni a nyersanyagok, alapanyagok, segédanyagok fogalmát, – bemutatni, ismertetni az alapanyagok alapvető fizikai, kémiai, mechanikai és technológiai tulajdonságait, – különbséget tenni a hulladék és a melléktermék között, – felismerni, milyen

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
			főbb anyagokat használnak fel a nyomdaipari késztermék előállításán során.
Ismerjék meg a tanulók a technológiában használt alapanyagok fajtáit, azok kiválasztásának szempontjait.	Nyomathordozók rendszerezése, fajtái. A papír fogalma, alap- és segédanyagai. A nyomdai szempontból fontos tulajdonságai. Pórusos és tömör szerkezetű nyomathordozók. Szabványos papírméretek.	A nyomtatási technológia és a nyomathordozók összhangjának bemutatása. A papír lényegesebb tulajdonságainak meghatározása (gyártási irány, négyzetmétertömeg). Szabványos papírméretek meghatározása.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a műanyagok, műgumik, textíliák, papír, bőr, gumi, fényképeszeti anyagok tulajdonságait, – ismertetni felhasználási területeiket, – alkalmazni a nyomdai felhasználás szempontjából fontos papírtulajdonságokat, – alkalmazni a szabványos papírméreteket.
Ismerjék meg a géptermi technológiákban alkalmazott nyomdafestékeket, azok tulajdonságait, kiválasztásuk szempontjait, kezelésük módjait.	A nyomdafestékek technológiai csoportosítása. A nyomdaipari festékek tulajdonságai, optikai, szerkezeti, száradási tulajdonságok.	A nyomdafesték nyomtatási szempontból fontos tulajdonságainak meghatározása (viszkózítás, tixotrópia, tack, száradóképesség).	A tanulók legyenek képesek: – meghatározni a festéktulajdonságokat a technológia függvényében, – meghatározni a nyomdafesték alapanyagait, típusait és a nyomtatás szempontjából lényeges tulajdonságait.
Ismerjék meg a tanulók a technológiában használt alapanyagok fajtáit, azok kiválasztásának szempontjait.	A könyvkötő ragasztóanyagok fajtái és alapvető tulajdonságai. A könyvkötő ragasztóanyagok csoportosítása: – állati eredetű ragasztók, – növényi eredetű ragasztók, – műanyag eredetű ragasztók.	Ismertessük a ragasztóanyagok jellemzőit.	A tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a könyvkötő ragasztóanyagok különböző fajtáit.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Ismerjék meg a tanulók a technológiában használt alapanyagok fajtáit, azok kiválasztásának szempontjait.	A könyvkötő fűzőanyagok felosztása és alapvető tulajdonságai.	Ismerlessük a fűzőanyagok felosztását és jellemzőit.	A tanulók legyenek képesek: – megérteni a fűzőanyagok felosztását és jellemzőit.
Ismerjék meg a tanulók a technológiában használt alapanyagok fajtáit, azok kiválasztásának szempontjait.	A könyvkötő borítóanyagok felosztása és alapvető tulajdonságai.	Ismerlessük a borítóanyagok alapvető tulajdonságait, a borítóanyagok felosztását.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a borítóanyagok alapvető tulajdonságait, – alkalmazni a borítóanyagok felosztását.
Ismerjék meg a tanulók a technológiában használt alapanyagok fajtáit, azok kiválasztásának szempontjait.	A fémek anyagok – vas, réz, alumínium, – betűfém-ötvözet.	Ismerlessük a fémek anyagok alapvető tulajdonságait, a betűfém-ötvözet összetételét.	A tanulók legyenek képesek: – jellemezni a vasat, a könnyű- és a színesfémeket, ezek ötvözeit, – felsorolni a felhasználási területeiket.

2. 12 10 02 Enciklopédia (37 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A tanulók ismerjék a nyomdászat történetét, a magyar nyomdákban végzett munkát és a magyar könyvművészet kiemelkedő alkotásait.	Az írás kialakulása. A könyvnyomtatás kialakulása. Gutenberg munkássága és találmányai. Híres magyar nyomdák és nyomdászok.	Ősnyomtatványok és sokszorosító technikák. Gutenberg találmánya: a betűöntés és a nyomtatósajtó. A negyvenkét soros Biblia.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni a híres nyomtatványokat.
Az enciklopédia modul tanításának célja, hogy a nyomdaipari technológia rövid áttekintésével a tanulók megismerjék tevékenységük helyét, szerepét a technológiai folyamatban, és tisztában legyenek a főbb nyomtatási eljárások jellemzőivel. A megismerő- és megfigyelőképesség fejlesztése.	A nyomdai termelés szerkezete és folyamata. A nyomdatérmekek rendszerezése, jellemzői.	Különböző nyomdatérmekek vizsgálata a készítés szerint.	A tanulók legyenek képesek: – a nyomdaipari technológia műveleteit, – szakmájuk helyét, szerepét a technológiai folyamatban, – megkülönböztetni a könyv, a folyóirat, a napilap, a kereskedelmi és alkalmi nyomtatványok fő jellemzőit.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A tanulók ismerjék meg a nyomóforma-készítés alapjait, a hagyományos és elektronikus technikát, ismerjék meg eszközszerét. A megismerő- és megfigyelőképesség fejlesztése.	A nyomóforma-készítés technológiája. Klisékészítés. Ofszetlemez készítése. Mélynyomó henger készítése.	Formakészítő üzembrész látogatása.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a formakészítés technológiáját különböző nyomtatási eljárások esetén.
Ismerjék meg a nyomatok, nyomtatási eljárások jellemzőit. A megismerő és megfigyelő képesség fejlesztése.	Nyomtatási eljárások elve, jellemzői. Nyomtató eljárások és nyomógépek rendszerezése.	Nyomatvizsgálatok, nyomatjellemezők, fő ismertető jegyek keresése. Nyomdalátogatások.	A tanulók legyenek képesek: – megkülönböztetni az egyes nyomtatási eljárások főbb jellemzőit, – felismerni a különböző nyomtatási eljárással készült nyomtatásokat.
Ismerjék meg a nyomtatványfeldolgozás tevékenységét.	A kötéstípusok jellemzői. A könyvgyártás technológiája. Nyomtatványfeldolgozó eljárások.	Kikészítő üzembrész látogatása.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a nyomtatványfeldolgozás műveleteit, – megkülönböztetni az egyes nyomtatványfeldolgozó gépeket.

3. 12 10 03 Alkotómunka modul (222 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A modul célja, hogy a tanulók közre tudjanak működni az ofszet-, magasnyomó- és flexográfai nyomógépek munkafolyamatainak elvégzésében a vezető gépmesterek szakmai irányítása mellett.	A nyomóforma előkészítése nyomtatáshoz. Papírok előkészítése nyomtatáshoz. Nyomógépek előkészítése. Munkaműveletek nyomógépeken. Karbantartás és tisztítás. Nyomdalátogatás.	Munkaműveletek végrehajtása, ismerkedés az egyszerű felépítésű nyomógépekkel. A nyomógépek alapbeállításai, a műveletek technológiai sorrendje. A hazánkban üzemelő főbb nyomtatási eljárások nyomógép típusai, azok felépítése, műszaki adatai és szerkezeti elemei.	A tanulók legyenek képesek: – a munkaműveletek előkészítésére, – felkészülni az önálló ismeretszerzésre, a korszerű technika, technológia megismerésére.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Fontos a helyes munkaeszköz-megválasztás, a tiszta, esztétikus és balesetmentes munkavégzésre nevelés. Fejlessze a tanulók kézügyességét, szín-, forma- és arányérzékét, szemmértékét.	A kötészeti munka felosztása, a technológia ismertetése. Kézi műveletek a kikészítő üzembrészben.	Kézi könyvkötészeti műveletek alkalmazása az alábbi termékek készítése során: – fényképalbum, – hamisbetáblázott kötésű könyv, – mappa.	A tanulók legyenek képesek: – a megadott termékeket szakszerűen elkészíteni, – szakszerűen használni a kéziszerszámokat, – megérteni a könyvkötészeti munkák felosztását, területeit, a szakmában alkalmazott anyagokat és gazdaságos felhasználásukat.
Fontos a helyes munkaeszköz-megválasztás, a tiszta, esztétikus és balesetmentes munkavégzésre nevelés. Megmutassa a technológiai eljárások sokszínűségét, kombinálhatóságát, a műveletek logikai sorrendjét.	Gépi műveletek a kikészítő üzembrészben. Nyomdalátogatás.	Az ívvágógép, a sorszámozó-, a bígelő-, a perforáló- és a drótfűzőgép használata.	A tanulók legyenek képesek: – szakszerűen kezelni és használni az egyszerű könyvkötészeti gépeket.

4. 12 10 04 Szakmai számítások (18,5 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A nyomdai termelés rendszerében való biztonságos eligazodás.	Gyártástervezés és munkatáska. A szerzői- és a nyomdai ív fogalma. Szabványos kéziratoldal.	Ismerkedés a munkatáska rovataival.	A tanulók legyenek képesek: – elmagyarázni a gyártás-előkészítés feladatait, – értelmezni a munkatáska utasításait.
A könyv és más nyomdatermékek terjedelmének és a gyártáskor felhasznált anyagok számítása, egyszerű matematikai műveletek szakszerű alkalmazása.	A könyv terjedelmének meghatározása. A nyomdatermékek gyártásához felhasznált anyagok csoportjai. A papírmennyiség számítása. Könyvkötészeti anyagok meghatározása. A hozzálék fogalma.	Az „n” számítás gyakorlása. A papírív számítása. A papír tömegének számítása. Előzőképpapír, lemez-és vászonszükséglet számítása a szálirány figyelembevételével. Egyszerű és összetett (illusztrációs) feladatok gyakorlása.	A tanulók legyenek képesek: – kiszámítani a könyv terjedelmét adatok alapján, – kiszámítani a felhasznált anyagok mennyiségét adatok alapján, – különbséget tenni a kiemelt, a technológiai és a műveleti anyagok között.

5. 12 10 05 Vizuális kultúra (18,5 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A tanulók kapjanak általános képet az ember által felhalmozott vizuális kultúráról, ismerjék meg a művészettörténet főbb korszakainak stílusjegyeit, szélesedjen látásmódjuk és formálódjon esztétikai érzékük. Igazodjanak el a művészeti korok jellemzői között. Ismerjék meg a művészeti ágakat, azok jellemzőit. Ismerjék meg a főbb kompozíciós elveket. Az alkalmazás képességének fejlesztése. Önálló ötletek, tervezési ötletek megvalósítása.	A művészettörténet tárgya. A művészeti ágak felosztása, funkciója (képzőművészet, iparművészet). A művészet kezdetei (ősközösségi társadalmak). Az ókori kultúrák művészete. A korai középkor művészete. A barokk művészete. A klasszicizmus és a romantika. Modern művészeti irányzatok. Korok tipográfiája.	Vázlatrajzok készítése: – a főbb művészeti korok jellemző jegyeit bemutatva, – geometrikus, növényi, állati és természeti formájú ornamentikák, – rajzos, szerkesztett és fotóillusztrációk.	A tanulók legyenek képesek: – a művészettörténet főbb stíluskorszakainak egyedi sajátosságait bemutatni, – az egyes korszakok kiemelkedő alkotásait ismertetni, – a műalkotásban rejlő gondolatiság (a művészi üzenet) lényegét, ennek összefüggését az adott kor társadalmi körülményeivel összhangban elemezni.

6. 12 10 06 Nyomdai berendezések modul (74 óra)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A nyomdai berendezések modul tanításának célja, hogy rendszerezze és közvetítse azokat az ismereteket, melyek elsajátítása után a tanulók képesek lesznek a szakmai gyakorlat során előforduló egyszerű termékek előállítására különböző nyomógépen. Rendszerezze a különböző nyomtatási eljárások nyomógépeit, azok általános felépítését. Ismertesse meg a tanulókkal a nyomógépek típusait, felépítését, fő szerkezeti elemeit, azok beállítását, ismertesse meg a fontosabb nyomatjellemzőket.	A gépterem berendezései, segédeszközök, szerszámok. Az ofszet-, a magas- és flexográfiaia nyomógépek rendszerezése, szerkezeti elemei. A nyomógépek felépítése, működése.	Elméleti ismeretek a felsorolt témákban. Munkaműveletek nyomógépeken.	A tanulók legyenek képesek: – a nyomtatás fogalmát, a nyomtatási eljárások rendszerét, – a sík- és az ofszet-nyomtatás elvét, jellemzőit, alkalmazási területeit, – a magas- és flexo-nyomtatás elvét, jellemzőit, alkalmazási területeit, – a nyomdaipari, illetve a géptermi alapfogalmakat, – a gépterem berendezéseit, – a nyomógépek típusait, – a nyomógépek felépítését, fő szerkezeti egységeit.
A nyomdai berendezések modul tanításának célja, hogy rendszerezze az alapismereteket: a könyv szerkezetét és a kinyomott ívek részeit, felkészítse a tanulókat a részműveleteket végző gépek szakszerű kiszolgálására, egyszerűbb gépek kezelésére. Mutasson rá a késztermékek szakszerű kezelésére és csomagolására.	A nyomtatványfeldolgozó üzem berendezései, kézi szerszámok. A könyv felépítése. A könyvkötés fajtái. Kereskedelmi nyomtatványok. A könyvkötés fejlődéstörténete.	A késztermékek csomagolása. A félkész és késztermékek szakszerű kezelése és tárolása.	A tanulók legyenek képesek felismerni és bemutatni: – a könyvkötés fajtáit és azok jellemzőit, – a kereskedelmi nyomtatványféleségeket, – az üzem berendezéseit, – az üzemben előállított termékek tárolását és csomagolását, – az egyes gépek kiszolgálását és kezelését.

7. Az ellenőrzés, értékelés módszerei

Túl a jogi és tanügyi kereteken a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságcikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetenciaalapú értékelési rendszert az alapvizsgálóval összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és órarendileg is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükséges lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás, a dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat, saját és mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata, felkészíteni diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra, segíteni az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszközlista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenységcentrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket.

1. A tanterem, műhelyek kérdése a tanulásszervezésnek meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tanterem padsora. A hagyományos berendezés esetén még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymás mögött ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tanterem átrendezését és kistanterem bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük arra, hogy a csoportos, az egyéni és az önálló tanulást segítsék, tehát a tanterem berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kiségek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítás-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely fekeltheti még a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethossziglan tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül fontosak a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép, és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága is segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segítenie és motiválnia kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl. hálók, test-modellek fából, papírból, fémből stb.), de szükséges beszerezni a szakmai alapozó oktatáshoz elengedhetetlen eszközöket is a tanműhely számára.

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tarjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére valósíthatók meg. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- Élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat.
- Tanár és tanuló együttes tevékenysége.
- Kooperatív módszerek alkalmazása.
- Projektmódszer alkalmazása (technikai projektek).
- Differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére.
- A tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása.
- A módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez.
- Önálló otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés, vagy feladatok otthoni befejezése.
- A szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása.
- Beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből.
- Anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása.
- Az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken.
- Videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése.
- Motorikus mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása.
- Folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés.

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a fegyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport belépő képességeit figyelembe véve, az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

10. Megjegyzés:

A modulok számozása

- A. alapmodul,
- B. választható modul,
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma,
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma,
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül,
- 7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás.

A KÖZLEKEDÉSI SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével, a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában biztosítják a fejlesztési feladatok és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatkozó hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó képzés célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választhatóak. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve és dőlt betűvel vannak szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámú való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az elmélet-gyakorlat integrált megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. A közlekedési szakmai alapozó oktatás célja

A szakiskolában a 10. évfolyamon a **szakmai alapozó oktatás** tantárgy tanításának célja a közlekedéstechnikai szakképesítések közös (elméleti és gyakorlati) szakmai ismereteinek oktatása; készségek, képességek fejlesztése folyik. E tantárgyak keretében a tanulók az általános szakmai ismeretek elsajátítása mellett megismerkednek a kiválasztott szakmacsoport jellemző technológiáival, az itt használt anyagokkal, megismerik a szakmacsoportba tartozó szakképesítéseket, ezáltal segítséget kapnak az Országos Képzési Jegyzékben szereplő, számukra leginkább megfelelő szakképesítés kiválasztásához.

A tananyag tanításának célja, hogy fejlessze és erősítse a tanulók képességeit, készségeit, bővítse, rendszerezze és elmélyítse a közismereti tantárgyak keretében tanultakat. Szerezzék meg a tanulók mindazokat az általános gépészeti ismereteket, képességeket, amelyek tanulmányaik folytatásához, a választott szakma elméleti és gyakorlati ismereteinek elsajátításához és a majdani gyakorlati munkavégzéshez szükségesek.

Fejlessze a tanulók műszaki szemléletét, kreativitását, logikus problémamegoldó gondolkodását, célirányos műszaki feladatmegoldó képességét.

Az elsajátítás során fejlődjenek a tanulók majdani szakmai tantárgyak tanulásához szükséges képességei. Különösen az ismeretelemzés-értékelés, fogalomalkotó gondolkodás, a kreativitás, a tapasztalatszerzés és ismeretalkalmazás képessége, az algoritmus-alkalmazási, számítási és rajzképességek, a szóbeli és írásos, ill. rajzi szakmai kommunikációs képességek. A tanulóknak alakuljon ki, fejlődjön, erősödjön meg saját munkájukkal szembeni igényessége. Szakmai tudásuk legyen átgondolt, célszerű, eredményes, a szóbeli kommunikációban törekedjenek a szakkifejezések szabatos és helyes használatára, írásos munkáikban, rajzfeladataikban az igényes külalakra, számításaikban a pontosságra.

Szokjanak hozzá a tanuláshoz, az önálló produktív feladatmegoldáshoz, érezzék meg a tanulási eredmények, sikerek értékét, örömet. Váljon tudatos döntéssé a szakmaválasztás, erősödjék a tanulási és szakmai motiváció. Ismerjék meg, fogadják el, és tudatosan alkalmazzák a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási szabályokat, magatartásformákat.

A szakmai alapozó oktatás alapvető feladata azoknak a készségeknek, képességeknek a fejlesztése, amelyek a szakképzésbe való belépéshez feltétlenül szükségesek.

Tevékenységük során alakuljon ki, fejlődjön és erősödjön a szakmához, a választott munkához, életpályához való kötődésük.

Alakuljon ki és erősödjön a tanulóknak a kötelességtudat, a felelősségérzet, mások munkájának, eredményeinek, teljesítményének tisztelete. Lássák meg a környezetet, a technika, a szakma mögött az embert és a természetet, tiszteljék annak értékeit. A tanulók legyenek képesek a feladatok megoldásában alkalmazni a tanult törvényeket, eljárásokat, módszereket, ismerjék meg az anyagok tulajdonságait, előállításuk módját, felhasználási lehetőségeit, tudjanak véleményt alkotni az egyszerű szerkezeti elemekről, műszaki megoldásokról.

A tanulók legyenek tájékozottak az anyagok tulajdonságairól, felhasználásukról. Alkalmazzák az egyes tantárgyakban tanult, itt felhasználható ismereteiket, kompetenciákat.

Használják szakszerűen a rajzeszközöket, helyesen alkalmazzák a szabványokat, jól értelmezzék a műszaki rajzokban megjelenő információkat. Legyenek képesek a rajzokat a megfelelő tárgyakkal pontosan és részletesen összevetni. Tudják alkalmazni műszaki ismereteiket a gépelemekkel kapcsolatos egyszerűbb számítási feladatokban.

Tudjanak megadott szempontok szerint elemezni, értékelni, legyenek képesek rajzok, leírások valóságos tárgyak, modellek alapján megérteni műszaki megoldásokat.

Tudjanak szabványokat, katalógusokat, műszaki táblázatokat kezelni, alkalmazni azokat mint műszaki ismeretforrást.

A tanulók tudásuk alapján – további szakmai tanulmányaik során is – legyenek képesek a tanult fogalmakat, törvényeket, módszereket, ismereteket, eljárásokat alkalmazni.

Gyakorlatias, sokszínű, tartalmas, aktív tanulói magatartást és pozitív tanulási élményeket is eredményező bemutatással keltse fel a tanulók érdeklődését a szakmacsoport szakmai tevékenységeinek gyakorlati és elméleti alapjai iránt. Mutassa be a gépészet fejlődési tendenciáit, bizonyítsa be gazdasági jelentőségét.

Mutassa be a szakmacsoport szakképesítéseiben dolgozók tevékenységeit, a szakmacsoport sajátosságait, távlatait. Segítse a tanulókat leendő szakmájuk kiválasztásában, egyéni életpályájuk reális megtervezésében. Alakítsa ki a tanulóknak az igényességet saját magukkal és munkavégzésükkel szemben, felelősségérzetet környezetükkel és embertársaikkal szemben.

A tananyagtartalom lehetőséget biztosít az elméletben tanultak gyakorlati alkalmazására, bővíti a tanulók műszaki tevékenységeinek körét. Lehetőséget teremt a szakmai elméleti és gyakorlati tananyag elsajátításához szükséges képességek, készségek fejlesztéséhez, a szakmacsoport

szakképesítéseinek munkaköreiben szükséges megfelelő magatartás kialakulásához, a tanulási és szakmai motiváció fejlesztéséhez, megerősítéséhez. Körültekintő, igényes, pontos és biztonságos munkavégzésre, tudatos és felelősségteljes szakmai magatartásra nevel.

3. Kompetenciaszintek

Alap

A tanuló legyen képes:

- a szakmai kifejezéseket megérteni,
- a szakma alapvető biztonsági szabályait betartani,
- felismerni az egészség és a környezet közötti kölcsönhatásokat,
- munkáját a környezetvédelmi szabályok betartásával végezni,
- munkája során tudatos, egészségvédő magatartást tanúsítani,
- szakmai tapasztalatait, eredményeit dokumentálni,
- cselekedeteit kontrollálni és szabályozni,
- manuális tevékenysége során a szabályokat, utasításokat végrehajtani,
- az olvasott szöveget értelmezni,
- a szakmai számításokat elvégezni,
- önálló tanulási képességére a tevékenységhez kapcsolódó ismeretek elsajátítása során.

Kiegészítő

A tanuló legyen képes:

- szakmai munkájában a problémamegoldó technikák alkalmazására,
- a szakmai munkája során szükséges együttműködésre,
- a csoportnormákhoz alkalmazkodni,

4. A közlekedési szakmai alapozó oktatás fejlesztési feladatai

Különböző lehetőségek, esetek bemutatásával fejleszteni az életvezetési problémák megoldására vonatkozó képességeket.

A műszaki alapismeretek alkalmazhatóságának felismerése, a problémamegoldó gondolkodás alakítása.

A következtetés képességének alakítása.

Komplex információk kezelése, a döntési képesség kialakítása.

Formailag és tartalmilag rendezett, szabály szerinti előkészítő és gyakorlati munka iránti igény kialakítása.

Értelmes, műszakilag pontos és igényes szóbeli megfogalmazások kialakítása.

A megértés igényének kialakítása, oksági összefüggések felfedezésére való törekvés.

Gyakorlati problémák helyes megoldási képességének kialakítása.

Kialakítani a következetes, tervszerű, balesetmentes és pontos munkavégzés igényét.

Az időérzés és a térszemlélet kialakítása.

A kritikai gondolkodás képességének fejlesztése.

A szóbeli, írásbeli, rajzi és elektronikus kommunikáció alapjainak kialakítása.

A probléma megoldása szempontjából lényeges és lényegtelen információk megkülönböztetésére vonatkozó képességek kialakítása.

A mért adatok vizsgálata során az ellenőrzési képességek kialakítása, fejlesztése.

5. A 10. évfolyam óraterve

„A” modulok – alap	296 óra
„B” modulok – választható	111 óra
Óraszámok összesen:	407 óra

Modul neve:	Óraszám
„A” modulok – alap	296
13.10.01. Műszaki ábrázolás	74
13.10.02. Felületkezelés	18
13.10.03. Előrajzolás a térben	18
13.10.04. Lemezalakítási módok	74
13.10.05. Kézi forgácsolási műveletek	38
13.10.06. Erőhatással történő fémipari kötési módok	74
„B” modulok – választható	
13.10.07. Hegesztés, forrasztás	74
13.10.08. Anyagvizsgálatok	37

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

1. A. 13.10.01. Műszaki ábrázolás 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A metszet, a szelvény fogalma, jelrendszerének alkalmazása, egyszerűsített ábrázolások szabályainak szakszerű alkalmazása.	A 01.01. Metszeti ábrázolás. Egyszerű és összetett metszetek.	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek. Egyszerű testek ábrázolása metszetben, füzetben és A/4-es rajzlapon. Projektfeladat. Forgástestek ábrázolása félvetületben, félnézet-félmetszetben füzetben és A/4-es rajzlapon. Lépcsős metszetek alkalmazása csoportmunkában. Differenciált feladatok.	A tanulók legyenek képesek: – a metszeteket rendszerezni, – jelrendszerüket ismertetni, szerkesztési feladatokat elvégezni, – különbséget tenni metszet és szelvény között, – alkatrészt összetett metszetben ábrázolni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A méretmegadás szabályainak elsajátítása, mérethálózat felépítése.	A 01.02. A méretmegadás elemei, a mérethálózat felépítése. Rajzi szabályok.	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek. Szabványlapok használata, rajzolás feladatok. Bázisméretetek, szerkesztési és technológiai bázisok megválasztása, indoklása.	A tanulók legyenek képesek: – szabvány szerinti, megfelelő méreteztetésű méretezett rajzot készíteni, – alkalmazni a különleges méretmegadások szabályait, – alkalmazni a bázisméreteket, a szerkesztési és technológiai bázisokat.
Kiviteli szabványelőírások helyes alkalmazása.	A 01.03. Alkatrészrajz, műhelyrajz. Rajzi szabványok. Rajzolás.	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek. Szabványlapok használata, rajzolás feladatok. Alkatrészrajzok készítése füzetbe és A/4-es rajzlagra. Differenciált feladatok.	A tanulók legyenek képesek: – a rajzi szabályok és szabványok alkalmazásával méretezett rajzot készíteni.
Kiviteli szabványelőírások helyes alkalmazása.	A 01.04. Összeállítási rajz. Rajzi szabványok. Rajzolás.	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek. Szabványlapok használata, rajzolás feladatok. Összeállítási rajz készítése füzetbe és A/4-es rajzlagra. Differenciált feladatok.	A tanulók legyenek képesek: – helyesen értelmezni az összeállítási rajz fogalmát, – a rajzi szabályok és szabványok alkalmazásával összeállítási rajzot készíteni.

2. A. 13.10.02. Felületkezelés 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Munkaműveletek önálló elvégzése.	A 02.01 Mechanikus felületkezelési módok. Tisztítás, előkészítés, Simítás, csiszolás Festés előtti felületkezelés Zsírtalanítás	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek. Felületkezelési, felülettisztítási műveletek alumínium, vagy acéllemezen. Projektfeladat.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni az alkatrészek felületi szennyeződésének típusát, annak megfelelően kiválasztani az alkalmas eszközt, elvégezni a tisztítási műveleteket – önállóan elvégezni a felületcsiszolási műveleteket – önállóan elvégezni a zsírtalanítást, fémtisztá felületet kialakítani

3. A. 13.10.03. Előrajzolás a térben 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Munkaműveletek önálló elvégzése.	A 03.01. Mérés, ellenőrzés. Mérés eszközei. Jelölőeszközök.	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek. Előrajzolási műveletek alumínium vagy acél munkadarabra. Projektfeladat.	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani a feladat elvégzéséhez szükséges eszközöket, – a minőségi követelményeknek eleget tenni.
Egyenesek, körök, ívek szerkesztése a munkadarabokra.	A 03.02. Síkmértani szerkesztések Előrajzolás a térben Tételek.	Csoportos, páros és egyedi tevékenységek. Előrajzolási műveletek alumínium vagy acél munkadarabra. Projektfeladat.	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani a szükséges előrajzoló-, jelölőeszközöket, – az előrajzolást szakszerűen elvégezni, – a saját munkájukat elemezni, korrigálni, eredményeket ellenőrizni, értékelni.

4. A. 13.10.04. Lemezalakítási módok 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Alakítások, technológiák.	A 04.01 A hajlítás elmélete, a hajlítás szerszámai.	Adatgyűjtés, összehasonlítás. A matematika és fizika tantárgyakban tanult ismeretek alkalmazása. Egyszerűbb számítási feladatok elvégzése.	A tanulók legyenek képesek: – Az egyéb tantárgyakban szerzett ismereteiket hasznosítani,
A szerkesztések pontossága és a munkadarabok pontossága közötti összefüggés tudatosítása. A gyakorló munka végzése közben javuljon a tanulók monotonitástűrése, a monoton munkavégzés fegyelmezett elviselése.	A 04.02. Lemezek („Z”, „U”, szögletes kengyel, lépcsős lemez, síklapú és forgástestek) hajlítása, domborítás.	Csoportos, páros tevékenységek. Lemezből kivágott hálózatokból hajlítással elkészíteni a síklapú és forgástesteket. Lemezeket domborítani rajz szerinti méretre.	A tanulók legyenek képesek: – rajz szerinti méretre (az előző tananyagrészen kivágott lemez hálózatokból) síklapú és a forgástesteket (kocka, hasáb, szabályos ötszög alapú hasáb, szabályos hatszög alapú hasáb, négyzet alapú gúla, szabályos ötszög alapú gúla, szabályos hatszög alapú gúla, henger, kúp, gömb, körgyűrű felület) készíteni.

5. A. 13.10.05. Kézi forgácsolási műveletek 38 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Kézi forgácsoló műveletek igényes elsajátítása. Kézi forgácsoló műveletek gyakorlása.	A 05.01. A forgácsolás elmélete és gyakorlata. A forgácsolás szerszámai, eszközei. Balesetmentes munkavégzés.	Csoportos, páros tevékenységek. Adatgyűjtés, összehasonlítás. Alumínium, ill. acél munkadarabok, csődarabok alakítása kézi forgácsolással. Projektmunka.	A tanulók legyenek képesek: – kiválasztani a feladathoz megfelelő eszközöket, – a faragás, vésés, fűrészelés, reszelés, fűrés, süllyesztés forgácsolási műveleteket önállóan elvégezni, – információkat értelmezni, következtetéseket megfogalmazni.

6. A. 13.10.06. Erőhatással történő fémipari kötési módok 92 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Kötésmódok felosztása, Kötések készítésének elsajátítása.	A 06.01. Kötések, kötési módok. Oldható és nem oldható kötésmódok. Csavarkötések. Szegecskötések. Kézi menetkészítés eszközei.	Csoportos, páros tevékenységek. Adatgyűjtés, összehasonlítás. Csavarkötés készítése. Lemezek összekötése szegeccsel. Menetfűrés és menetmetszés. Projektmunka.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a kötési módokat, – felsorolni gyakorlati alkalmazásait, – a kézi menetvágás, menetfűrés, műveleteit önállóan elvégezni, – a csavar- és szegecskötés műveleteit önállóan elvégezni, – fogalmakat alkotni közvetlen tapasztalatok alapján, – a szükséges védőeszközöket rendeltetésszerűen alkalmazni.

7. B. 13.10.07. Hegesztés, forrasztás 47 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Kötésmódok felosztása, Kötések készítésének elsajátítása.	B 07.01. Lángvágás, Gázhegesztés alapjai. Villamos ívhegesztés technológiája.	Csoportos, páros tevékenységek. Adatgyűjtés, összehasonlítás. Látogatás a hegesztőműhelyben. Kézi ívhegesztéssel készített tompavarrat.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a lánghegesztés lényegét – ismertetni a kézi ívhegesztés lényegét – tanári felügyelet mellett, egyszerű tompavarratot készíteni kézi ívhegesztéssel

8. B. 13.10.08. Anyagvizsgálatok 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
<i>A különböző anyagokról a gyakorlati munka végzése közben szerzett ismeretek és az anyag szerkezetére vonatkozó tudományos ismeretek közötti szintézis kialakítása.</i>	<i>B 08.01. A szerkezeti anyagok tulajdonságai: fizikai, technológiai, kémiai. Roncsolásos anyagvizsgálatok: szakító vizsgálat, ütővizsgálat, kifáradási vizsgálat, keménységmérések és a mérések elvégzése. Technológiai vizsgálatok: hajlítási próba, mélyhúzó vizsgálat, csavarási próba és a vizsgálatok elvégzése. Roncsolásmentes vizsgálatok: mágneses repedésvizsgálat, jelzőfolyadékos repedésvizsgálat és a vizsgálatok elvégzése. Üzemlátogatások.</i>	<i>Csoportos, páros tevékenységek. Adatgyűjtés, összehasonlítás. Anyagvizsgálatok végzése. Az anyagvizsgálatok eredményének értékelése a felhasználás szempontjából. Üzemlátogatások. . Aaz üzemlátogatás tapasztalatainak kiértékelése. Projektmunka.</i>	<i>A tanulók legyenek képesek: – ismertetni az anyagvizsgálatokat, – a vizsgálatokról mérőlapot készíteni, – a kapott eredmények alapján a vizsgált anyagokat a felhasználás szempontjából minősíteni.</i>

7. Az ellenőrzés, értékelés módszerei

Túl a jogi és tanügyi kereteken a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetenciaalapú értékelési rendszert az alapvizsgálóval összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és órarendileg is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükséges lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás, a dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat, saját és mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata, felkészíteni diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra, segíteni az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszköz-lista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenység centrikus, gyakorlat orientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket.

1. A tanterem, műhelyek kérdése a tanulásszervezésnek meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tanterem padsora. A hagyományos berendezés esetén még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymásmögött ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tanterem átrendezését és kistanterem bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük a csoportos, az egyéni és az önálló tanulás segítésére, tehát a tanterem berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kisgépek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítás-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely fekeltheti még a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethossziglan tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül fontosak a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép, és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága is segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segítenie és motiválnia kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl.: hálók, test-modellek fából, papírból, fémből stb.), de szükséges beszerezni a szakmai alapozó oktatás hoz elengedhetetlen eszközöket is a tanműhely számára..

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tartjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére valósítható meg. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- Élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat.
- Tanár és tanuló együttes tevékenysége.
- Kooperatív módszerek alkalmazása.
- Projektmódszer alkalmazása (technikai projektek).
- Differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére.
- A tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása.
- A módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez.
- Önálló otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés, vagy feladatok otthoni befejezése.
- A szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása.
- Beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből.
- Anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása.
- Az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken.
- Videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése.
- Motorikus mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása.
- Folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés.

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a figyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport belépő képességeit figyelembe véve, az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

10. Megjegyzés**A modulok számozása**

- A. alapmodul,
- B. választható modul,
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma,
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma,
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül,
- 7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás.

A KÖRNYEZETVÉDELLEM–VÍZGAZDÁLKODÁS SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában erősítik a fejlesztési feladatokat és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatózó hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe való bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó képzés célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választhatóak. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve és dőlt betűvel vannak szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámúban való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása indokolja valamennyi modulja esetén a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. A környezetvédelem–vízgazdálkodás szakmai alapozó oktatás célja

A Környezetvédelem–vízgazdálkodási alapismeretek oktatásának célja a szakmacsoportba sorolt szakképesítések szakmai elméleti és gyakorlati alapismeretei közül a kiemelt és közös alapozást nyújtó témakörök elsajátítása, a természettudományos tantárgyak tanulásakor szerzett elméleti ismeretek, rendszerezése, kiegészítése.

A készségek és képességek fejlesztésével törekedjen arra, hogy a tanulók képesek legyenek a gazdasági, technikai változások felismerésére, követésére és a hozzájuk való aktív alkalmazkodásra.

Járuljon hozzá a szakmacsoport szakmáinak gyakorlásához nélkülözhetetlen aktív magatartás, felelősség-tudat és műszaki szemlélet kialakításához, és erősítse a tanulók szakmacsoporton belüli további tanulmányainak motivációját.

Fejlessze a tanulók személyiségét azáltal, hogy a környezetvédelmi, vízgazdálkodási problémák megoldási lehetőségeinek és módjainak megismerésével fejlődik problémakezelő és -megoldó készségük, kreativitásuk.

A szakmacsoport tevékenységeinek sokszínű, tartalmas, aktív tanulói magatartást és tanulási élményeket is eredményező bemutatásával keltse fel a tanulók érdeklődését a szakmacsoport iránt, bizonyítsa be számukra annak gazdasági jelentőségét, hosszú távú fejlődőképességét.

Mutassa be a pályák távlatait, segítse a tanulókat leendő szakmai szerepük kiválasztásában, megfogalmazásában, egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

3. Kompetenciaszintek

3.1. Alap

A tanuló legyen képes:

- a szakmai kifejezéseket megérteni,
- a szakma alapvető biztonsági szabályait betartani,
- felismerni az egészség és a környezet közötti kölcsönhatásokat,
- munkáját a környezetvédelmi szabályok betartásával végezni,
- munkája során tudatos, egészségvédő magatartást tanúsítani,
- szakmai tapasztalatait, eredményeit dokumentálni,
- cselekedeteit kontrollálni és szabályozni,
- manuális tevékenysége során a szabályokat, utasításokat végrehajtani.

3.2. Kiegészítő

A tanuló legyen képes:

- szakmai munkájában problémamegoldó technikák alkalmazására,
- a szakmai munkája során szükséges együttműködésre,
- a csoportnormákhoz alkalmazkodni,
- az olvasott szöveget értelmezni,
- az olvasás, írás és a beszédkészség fejlesztésére,
- önálló tanulási képességre – a tevékenységhez kapcsolódó ismeretek elsajátítása során.

4. A környezetvédelem–vízgazdálkodás szakmai alapozó oktatás fejlesztési feladatai

Környezeti nevelés

A környezeti nevelés átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók **környezettudatos magatartásának**, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezeti válság elmélyülésének megakadályozására, elősegítve az élő természet fennmaradását és a **társadalmak fenntartható fejlődését**.

A fenntarthatóság pedagógiai gyakorlata feltételezi az egész életen át tartó tanulást, amelynek segítségével olyan tájékozott és tevékeny állampolgárok nevelődnek, akik kreatív, problémamegoldó gondolkodásmóddal rendelkeznek, eligazodnak a természet és a környezet, a társadalom, a jog és a gazdaság terén, és felelős elkötelezettséget vállalnak egyéni vagy közös tetteikben.

Mindez akkor valósítható meg, ha a különös figyelmet fordítunk a tanulók természettudományos gondolkodásmódjának fejlesztésére. Ha a tanulók érzékennyé válnak környezetük állapota iránt, képesek lesznek a környezet sajátosságainak, minőségi változásainak megismerésére és elemi szintű értékelésére, a környezet természeti és ember alkotta értékeinek felismerésére és megőrzésére, a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességeik vállalására és jogaik gyakorlására. A környezet ismeretén és a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartás egyéni és közösségi szinten egyaránt a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelv.

A környezeti nevelés során a tanulók ismerjék meg azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak. Konkrét hazai példákon ismerjék fel a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív egyénre gyakorolt hatásait a környezeti következmények tükrében.

A tanulók kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésére való törekvés váljék meghatározóvá. Magatartásukban alakuljon ki és erősödjön meg a személyes biztonságra való törekvés. Szerezzenek személyes tapasztalatokat az együttműködés, a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén.

5. A 10. évfolyam óraterve

„A” modulok – alap	296 óra
„B” modulok – választható	54 óra
Óraszámjavaslat a 10. évfolyamon:	350 óra

Modul neve	Óraszám
A (alapmodulok)	
Környezettudatos élet a településeken	8
Mit tudhatunk meg egy település térképéről?	8
Tájékozódás a települési önkormányzat környezetvédelmi-, vízgazdálkodási feladatairól	8
Energia ma és holnap	8
Készítsük el egy háztartás energiamérlegét!	8
Látogatás egy megújuló energiát termelő, hasznosító telepen	16
Hogyan látjuk el a települést vízzel?	16
Végezzünk vízmennyiség-méréseket!	16
Végezzünk tesztjellegű ivóvíz-minőségi vizsgálatokat!	24
Látogassunk meg egy vízműtelepet!	16
A szennyvíz és a települések	16
Látogassunk meg egy szennyvíztisztító telepet!	16
Fürdőkultúra Magyarországon és környezetünkben	8
Látogassunk meg egy közfürdőt!	16
Hulladék a településeken	16
Miből tevődik össze háztartásunk hulladéka?	8
Szervezzük meg a szelektív hulladékgyűjtést	8

Modul neve	Óraszám
környezetünkben!	
Komposztáljunk!	16
Látogatás egy hulladéklerakón és/vagy átrakón és/vagy hulladékudvarban	16
Közlekedés, szállítás	8
Mérjük fel közlekedési szokásainkat!	8
Milyen környezeti hatásai vannak a közlekedésnek környezetünkben?	8
Ismerjük meg lakóhelyünk értékeit!	16
Ismerjük meg egy környezetvédelmi és/vagy természetvédelmi és/vagy városvédő egyesület tevékenységét!	8
Összesen:	296
B (választható modulok)	
Településszépítési munkák	36
Egészséges életmód, egészséges táplálkozás	9
Mindennapi környezetvédelem otthonunkban	9
Összesen:	54

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

1. 14 10 01 Környezettudatos élet a településeken 8 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A helyes értékrend, a tisztesség, a becsületesség alakítása, fejlesztése. A hagyományostól és megszokottól eltérő, környezettudatosabb életviteli lehetőségek felismerési képességének alakítása.	A települések kialakulása, típusai. Települési infrastruktúra. Környezetvédelmi problémák és feladatok egy településen.	Az általános iskolában tanult, a témához kapcsolódó ismeretek felidézése, rendszerezése. A témához kapcsolódó tanári és tankönyvbeli információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése. A témához kapcsolódó kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a fontosabb település-típusokat, – értelmezni az infrastruktúra fogalmát, – felismerni lakóhelyük konkrét környezeti problémáit.

2. 14 10 02 Mit tudhatunk meg egy település térképéről? 8 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az áttekinthetőség, az információgyűjtés és információfeldolgozás képességének fejlesztése. Sajátos jelrendszerek dekódolási képességének kialakítása.	A térképek jelölései, méteraránya. A települések alaprajzi rendszere. A települések úthálózata. A települések közlekedési hálózata. A települések zöldterületei.	Egyénileg és /vagy kiscsoportban települési térképeket tanulmányoz. Útvonaltervet készít. Távolságokat határoz meg. Térképjeleket olvas.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni a térképek jelöléseit, – összehasonlítani az egyes települések alaprajzi rendszereit, – meghatározni egy adott célpont elérési útvonalát, megnevezni az ahhoz szükséges közlekedési útvonalakat, közlekedési eszközöket, – megnevezni az adott település jelentősebb zöldterületeit.

3. 14 10 03 Tájékozódás a települési önkormányzat környezetvédelmi, vízgazdálkodási feladatairól 8 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az ismeretszerző, megfigyelő- és befogadóképességek fejlesztése. Mások megértésének képessége. A kritikus szemlélet kialakítása.	A települési önkormányzatok környezetvédelmi vonatkozású alapellátási feladatai. A települési vízgazdálkodás feladatai. Település-egészségügyi feladatok.	Felkeresi a polgármesteri hivatalt. Figyel és jegyzetel a szóbeli tájékoztatón. Települési környezetvédelmi programot, kapcsolódó önkormányzati rendeletet tanulmányoz.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a települési önkormányzatok környezetvédelmi vonatkozású alapellátási feladatait, – tanulmányozni a település környezetvédelmi programját, – tanulmányozni a település egy adott önkormányzati rendeletét.

4. 04 10 04 Energia ma és holnap 8 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A megszerzett ismeretek értelmezési és rendszerezési képességének fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása. Az általános tanulási képességek fejlesztése.	Energiahordozók csoportosítása, jellemzőik. Energiatakarékossági lehetőségek. Megújuló energiaforrások (nap-, szél-, víz-, geotermikus energia, biomassza).	Az általános iskolában tanult, a témához kapcsolódó ismeretek felidézése, rendszerezése. A témához kapcsolódó tanári és tankönyvbeli információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése. A témához kapcsolódó kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – bemutatni az energiahordozók fajtáit és jellemző tulajdonságait, – felismerni az energiatakarékossági lehetőségeket, – értékelni a megújuló energiaforrások előnyeit, hátrányait.

5. 14 10 05 Készítsük el egy háztartás energiamérlegét! 8 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A problémaelemző és a rendszerező képesség fejlesztése. A számszerűsítési képesség alakítása.	Az energiatermelés lehetőségei. Az energiatermelés környezeti hatásai. A háztartási energiafogyasztás mérése. A háztartási energiafogyasztás költsége.	Összegyűjti a háztartás különféle energiaigényeit. Meghatározza egy adott időszak fogyasztását (leolvassa és rögzíti a fogyasztásmérők állását). Összegyűjti az energiaárakat és kiszámítja a felhasznált energia költségét. Takarékossági lehetőségeket kutat fel. Feldolgozza, megvitatja, bemutatja megfigyeléseit, információit.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni az energiatermelés lehetőségeit, – ismertetni az energiatermelés környezeti hatásait, – leolvasni a gázórát, – leolvasni a vízórárt, – leolvasni a villanyórát, – a számlákat értelmezni, – a számlák összegét kiszámítani, – az energiatakarékosságra javaslatokat tenni.

6. 14 10 06 Látogatás egy megújuló energiát termelő, hasznosító telepen 16 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A kritikus szemlélet, az információgyűjtés és információfeldolgozás terepi körülmények közötti alkalmazásának fejlesztése. A mások meghallgatására irányuló képesség kialakítása.	A napenergia. A szélenergia. A geotermikus energia. A biomassa.	Felkeresi a megújuló energiát termelő, hasznosító telepet. Figyel és jegyzetel a szóbeli tájékoztatón. A terepen (megadott szempontok szerint) megfigyel, és megfigyeléseit rögzíti (pl. rajzol, jegyzetel, fényképez, videofelvételt készít). Feldolgozza, megvitatja, bemutatja megfigyeléseit, információit.	A tanulók legyenek képesek: – bemutatni a megújuló energiahordozók fajtáit és jellemző tulajdonságait, – értékelni a megújuló energiaforrások előnyeit, hátrányait, – adott szempontok alapján beszámolót készíteni a látogatásról.

7. 14 10 07 Hogyan látjuk el a települést vízzel? 16 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az általános tanulási képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása. A logikus gondolkodás fejlesztése.	Az ivóvíz-ellátási módok története, fejlődése. Mire használjuk a vizet? Milyen a jó ivóvíz? Víztakarékossági lehetőségek a településeken.	Az általános iskolában tanult, a témához kapcsolódó ismeretek felidézése, rendszerezése. A témához kapcsolódó tanári és tankönyvbeli információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése. A témához kapcsolódó kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – bemutatni a vízellátási módok fejlődéstörténetét, – felsorolni a vízfelhasználókat, – ismertetni a fontosabb vízminőségi jellemzőket, – felismerni a víztakarékossági lehetőségeket.

8. 14 10 08 Végezzünk vízmennyiség-méréseket! 16 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A gyakorlatias feladatértelmezés, a precizitás és a pontosság fejlesztése. A matematikai készség fejlesztése, a matematikában tanult kapcsolódó elméleti ismeretek eszközként történő használatának kialakítása.	A vízhozam fogalma. Közvetlen vízhozam-mérési módok. Közvetett vízhozam-mérési módok.	Terepen, esetleg szabadtéri mérőpályán mérjen különféle módon vízhozamot. Ennek keretében végezzen: – hosszúság- (távolság-, mélység-, átbukásimagasság-) mérést, – időmérést stopperórával, – víztérfogat-mérést köböző edénnyel, – vízsebesség-mérést sebességmérő szárnnyal, – számoljon: = sebességet, = területet (szabályos és szabálytalan síkidom), = vízhozamot (térfogatáramot), – kezeljen: = kézi csörlőt, = evezős csónakot. A vízen végzett munkákra vonatkozó szabályok figyelembevételével és azokat betartva dolgozzon!	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a vízhozam fogalmát, – felsorolni a vízhozam közvetlen mérési módjait, – felsorolni a vízhozam közvetett mérési módjait, – vízhozamot mérni köbözéssel, – vízhozamot mérni kifolyónyílással ellátott mérőedénnyel, – vízhozamot mérni mérőbukókkal, – vízsebességet mérni úszóval és sebességmérő műszerrel, – vízmélységet mérni, – a keresztmetszvény területét kiszámolni.

9. 14 10 09 Végezzünk tesztjellegű ivóvízminőség vizsgálatokat! 24 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A gyakorlatias feladatértelmezés, a precizitás, a pontosság és a megbízhatóság fejlesztése. A módszeres munkavégzés képességének alakítása.	Az ivóvíz pH-ja. Az ivóvíz keménysége. Az ivóvíz nitráttartalma. Az ivóvíz nitríttartalma. Az ivóvíz ammónia-tartalma. Az ivóvíz foszfáttartalma.	Ivóvízből mintát vesz gyorsvizsgálathoz. A tesztvizsgálat végrehajtására vonatkozó szabályok figyelembevételével és ezeket betartva dolgozik. Gyorsvizsgáló (teszt) felszerelést használ. Mérési eredményt meghatároz (leolvas, számol) és rögzít.	A tanulók legyenek képesek: – tesztek segítségével megmérni az ivóvíz pH-ját, keménységét, nitrát-, nitrit-, ammónia- és foszfortartalmát, – mérési eredményeiket kiértékelni.

10. 14 10 10 Látogassunk meg egy vízműtelepet! 16 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A kritikus szemlélet, az információgyűjtés és információfeldolgozás terepi körülmények közötti alkalmazásának fejlesztése. A lényegfelismerés képességének alakítása.	A vízművek feladata, fajtái. Vízbeszerzési módok. Vízkezelés. Tárolás, szállítás, elosztás.	Felkeresi a vízműtelepet. Figyel és jegyzetel a szóbeli tájékoztatón. A terepen (megadott szempontok szerint) megfigyel, és megfigyeléseit rögzíti (pl. rajzol, jegyzetel, fényképez, videofelvételt készít). Feldolgozza, megvitatja, bemutatja megfigyeléseit, információit.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a vízművek feladatát, – ismertetni a vízbeszerzési módokat, – felsorolni az ivóvízkezelés technológiai lépéseit, – ismertetni az adott vízmű tárolási, szállítási, elosztási rendszerét, – információit, megfigyeléseit jegyzőkönyvbe rögzíteni.

11. 14 10 11 A szennyvíz és a települések 16 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az általános tanulási képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása. A logikus gondolkodás fejlesztése.	A szennyvíz kezelésének története (ókor, középkor, napjaink). Mit tegyünk, ha nincs csatorna? Csapadékvíz a településeken.	Az általános iskolában tanult, a témához kapcsolódó ismeretek felidézése, rendszerezése. A témához kapcsolódó tanári és tankönyvbeli információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése. A témához kapcsolódó kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – bemutatni a csatornázás kialakulását, fejlődését, jelenlegi helyzetét, – ismertetni a közműpótló berendezések szerepét, – elmagyarázni a csapadékvíz-elvezetés módjait.

12. 14 10 12 Látogassunk meg egy szennyvíztisztító telepet! 16 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A kritikus szemlélet, az információgyűjtés és információfeldolgozás terepi körülmények közötti alkalmazásának fejlesztése. A lényegfelismerés képességének alakítása	A mechanikai szennyvíztisztítás célja, műtárgyai. A biológiai szennyvíztisztítás célja, műtárgyai. A kémiai szennyvíztisztítás célja, műtárgyai.	Felkeresi a szennyvíztisztítótelepet. Figyel és jegyzetel a szóbeli tájékoztatón. A terepen (megadott szempontok szerint) megfigyel, és megfigyeléseit rögzíti (pl. rajzol, jegyzetel, fényképez, videofelvételt készít). Feldolgozza, megvitatja, bemutatja a megfigyeléseit, információit.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a szennyvíztisztító telepek feladatát, szerepét, – megfigyelni, és információkat gyűjteni az adott szennyvíztisztító telep mechanikai szennyvíztisztításáról, – megfigyelni, és információkat gyűjteni az adott szennyvíztisztító telep biológiai szennyvíztisztításáról, – megfigyelni, és információkat gyűjteni az adott szennyvíztisztító telep kémiai szennyvíztisztításáról, – információit, megfigyeléseit beszámolóban rögzíteni.

13. 14 10 13 Fürdőkultúra Magyarországon és környezetünkben 8 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A figyelem, a kritikus szemlélet és az információfeldolgozás képességének fejlesztése.	A közfürdő fogalma, feladatai. A természetes és mesterséges vizű közfürdők. Magyarország természetes és mesterséges vizű közfürdői. Magyarországi gyógyfürdők.	Az általános iskolában tanult, a témához kapcsolódó ismeretek felidézése, rendszerezése. A témához kapcsolódó tanári és tankönyvbeli információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése. A témához kapcsolódó kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a közfürdő fogalmát, feladatait, – csoportosítani a közfürdőket, – megnevezni és térképen bejelölni a magyarországi nevezetesebb fürdőhelyeket.

14. 14 10 14 Látogassunk meg egy közfürdőt! 16 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A kritikus szemlélet, az információgyűjtés és információfeldolgozás terepi körülmények közötti alkalmazásának fejlesztése. A lényegfelismerés képességének alakítása.	A közfürdők üzemeltetése. Medencetípusok. A közfürdő vizének minősége. A közfürdő szennyvizének főbb szennyező anyagai.	Felkeresi a közfürdőt. Figyel és jegyzetel a szóbeli tájékoztatón. A terepen (megadott szempontok szerint) megfigyel, és megfigyeléseit rögzíti (pl. rajzol, jegyzetel, fényképez, videofelvételt készít). Feldolgozza, megvitatja, bemutatja a megfigyeléseit, információit.	A tanulók legyenek képesek: – információkat gyűjteni az adott közfürdő üzemeltetéséről, – megnevezni a medencetípusokat, – információkat gyűjteni a közfürdő vizének minőségi követelményeiről, – megnevezni a közfürdő szennyvizének főbb szennyező anyagait és azok hatását a környezetre, – információit, megfigyeléseit beszámolóban rögzíteni.

15. 14 10 15 Hulladék a településeken 16 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A megszerzett ismeretek értelmezési és rendszerezési képességének fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása. Az általános tanulási képességek fejlesztése.	A32.1. A hulladék mennyisége és összetétele. A32.2. Hogyan gyűjtjük a hulladékot? A33.3. Hulladék-hasznosítási lehetőségek. A33.4. A hulladék mennyiségének csökkentési lehetőségei a településeken és a háztartásokban.	Az általános iskolában tanult, a témához kapcsolódó ismeretek felidézése, rendszerezése. A témához kapcsolódó tanári és tankönyvbeli információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése. A témához kapcsolódó kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – információkat gyűjteni a településükön keletkező hulladékok mennyiségéről és összetételéről, – ismertetni a településükön alkalmazott gyűjtési módokat, – a hasznosítás szempontjából összehasonlítani az egyes hulladékfajtákat, – megkülönböztetni a hulladékhasznosítás módjait, – megfigyeléseiket adott szempontok alapján jegyzőkönyvbe rögzíteni.

16. 14 10 16 Miből tevődik össze háztartásunk hulladéka? 8 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A gyakorlatias feladatértelmezés és a módszeres munkavégzés képességének fejlesztése. Az elővigyázatosság, valamint a figyelem képességének fejlesztése.	A települési hulladékok fogalma, a települési hulladékok köre. A települési hulladékok összetétele. Települési veszélyes hulladékok.	Szétválogatja a hulladékot anyagfajták szerint. Felismeri a hasznosítható hulladékokat. Felismeri a veszélyes hulladékokat. Megméri a különféle hulladékok tömegét, és százalékszámítást végez.	A tanulók képesek lesznek: – ismertetni a települési hulladékok fogalmát, a települési hulladékok körét, – felismerni, megnevezni a települési hulladékok főbb összetevőit, – tömegmérés alapján százalékos összetételt számolni, – megkülönböztetni a települési veszélyes hulladékokat, – megfigyeléseiket, mérési és számítási adataikat jegyzőkönyvbe rögzíteni.

17. 14 10 17 Szervezzük meg a szelektív hulladékgyűjtést környezetünkben! 8 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Új ötletek, megoldások kipróbálása. A türelem és az udvariasság fejlesztése. A kezdeményező készség és a kommunikációs képességek alakítása.	A szelektív gyűjtés fogalma. A szelektív gyűjtés célja. A szelektív gyűjtés módjai. A szelektív gyűjtés eszközei.	Környezetében felméri a hasznosítható hulladékokat. Kiválasztja a megfelelő gyűjtőedényeket. Elhelyezi megfelelő helyen a gyűjtőedényeket. Tájékoztató feliratokat készít és helyez el. Tájékozódik a szelektíven gyűjtött hulladékok hasznosítási lehetőségeiről.	A tanulók képesek lesznek – ismertetni a szelektív hulladékgyűjtés fogalmát, – ismertetni a szelektív hulladékgyűjtés célját, – ismertetni a szelektív hulladékgyűjtés módját, – ismertetni a szelektív hulladékgyűjtés eszközeit, – a hulladékokat anyag szerint szétválogatni, – a gyűjtő helyeket kijelölni, – a szelektív gyűjtőedényeket megfelelő módon jelölni, – a szelektív gyűjtőszigeteket feltérképezni.

18. 14 10 18 Komposztáljunk! 16 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A megbízhatóság, a módszeres munkavégzés képességének alakítása. A motiválhatóság és a motivációs készség fejlesztése.	Komposztálható anyagok. A komposztálás során lejátszódó folyamatok. A komposztálás megvalósítása. A komposzt felhasználása.	Összegyűjti és aprítékolja a komposztálható hulladékot. Depóniákra vagy komposztáló ládába helyezi a hulladékot. Figyeli a folyamat technológiai jellemzőit. Felhasználja az elkészült komposztot.	A tanulók képesek lesznek: – kiválasztani, összegyűjteni és előkészíteni a komposztálható anyagokat, – figyelemmel kísérni a komposztálás folyamatát (nedvességtartalom beállítása, forgatás stb.), – felhasználni a kész komposztot.

19. 14 10 19 Látogatás egy hulladéklerakón és/vagy átrakón és/vagy hulladékudvarban 16 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A kritikus szemlélet, az információgyűjtés és információ-feldolgozás terepi körülmények közötti alkalmazásának fejlesztése. A lényegfelismerés képességének alakítása.	A hulladéklerakó és/vagy átrakó és/vagy hulladékudvar kialakításának célja, feladata. A hulladéklerakó és/vagy átrakó és/vagy hulladékudvar üzemeltetése. A gyűjtés/ szállítás/ lerakás lehetséges káros környezeti hatásai.	Felkeres egy hulladéklerakót és/vagy átrakót és/vagy hulladékudvart. Figyel és jegyzetel a szóbeli tájékoztatón. A terepen (megadott szempontok szerint) megfigyel, és megfigyeléseit rögzíti (pl. rajzol, jegyzetel, fényképez, videofelvételt készít). Feldolgozza, megvitatja, bemutatja a megfigyeléseit, információit.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a hulladéklerakó és/vagy átrakó és/vagy hulladékudvar kialakításának célját, feladatát, – információkat gyűjteni a hulladéklerakó és/vagy átrakó és/vagy hulladékudvar üzemeltetéséről, – megfogalmazni a hulladéklerakó és/vagy átrakó és/vagy hulladékudvar lehetséges környezeti káros hatásait, – információit, megfigyeléseit adott szempontok szerint jegyzőkönyvben rögzíteni.

20. 14 10 20 Közlekedés, szállítás 8 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A megszerzett ismeretek értelmezési és rendszerezési képességének fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása. Az általános tanulási képességek fejlesztése.	Közúti közlekedési, szállítási módok és lehetőségek a települések között és a településeken belül. Vasúti közlekedési, szállítási lehetőségek a települések között. Vízi közlekedési, szállítási módok és lehetőségek a települések között és a településeken belül. Légi közlekedési, szállítási módok és lehetőségek a települések között és a településeken belül.	Az általános iskolában tanult, a témához kapcsolódó ismeretek felidézése, rendszerezése. A témához kapcsolódó tanári és tankönyvbeli információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése. A témához kapcsolódó kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a közúti közlekedési, szállítási módokat és lehetőségeket a települések között és a településeken belül, – ismertetni a vasúti közlekedési, szállítási lehetőségeket a települések között, – ismertetni a vízi közlekedési, szállítási módokat és lehetőségeket a települések között és a településeken belül, – ismertetni a légi közlekedési, szállítási módokat és lehetőségeket a települések között és a településeken belül, – egy adott település közlekedési és szállítási lehetőségeit elemezni, információikat, megfigyeléseiket jegyzőkönyvben rögzíteni.

21. 14 10 21 Mérjük fel közlekedési szokásainkat! 8 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az információgyűjtés és az interperszonális rugalmasság alakítása. A megbízhatóság és a rendszerezőképesség fejlesztése.	Tömegközlekedési eszközök. Gépjárművek. Kerékpározás. Gyaloglás, sétálás.	Összeírja a családtagokra jellemző közlekedési módokat. Összegyűjti a rendelkezésre álló más közlekedési lehetőségeket. Megállapítja és összehasonlítja a különféle közlekedési költségeket. Bemutatja és megvitatja munkája eredményét.	A tanulók legyenek képesek: – forgalomszámlálást végezni a tömegközlekedési eszközökön, – felmérni önmaguk és/vagy családjuk közlekedési szokásait, – összehasonlítani az egyes tanulók és/vagy családjaik közlekedési szokásait, – a közlekedési költségeket összehasonlítani, – összehasonlítani az egyes közlekedési módok környezetvédelmi, egészségügyi hatásait.

22. 14 10 22 Milyen környezeti hatásai vannak a közlekedésnek környezetünkben? 8 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A logikus gondolkodás, a problémaelemző készség és a lényegfelismerés képességének fejlesztése.	A közúti közlekedés környezeti hatásai. A vasúti közlekedés környezeti hatásai. A vízi közlekedés környezeti hatásai. A légi közlekedés környezeti hatásai. A települések védelme a közlekedés káros hatásaitól.	Összegyűjti a településen a közlekedési lehetőségeket, módokat. Megvizsgálja az egyes közlekedési módok környezeti hatásait. Felméri a negatív hatások csökkentésére alkalmazott megoldásokat. Bemutatja és megvitatja munkája eredményét.	A tanulók legyenek képesek – felismerni a közúti közlekedés környezeti hatásait (légszennyezés, zajhatás), – felismerni a vízi közlekedés környezeti hatásait (vízszenyezés, zajhatás), – felismerni a légi közlekedés környezeti hatásait (zajhatás, légszennyezés), – összehasonlítani a különböző típusú járművek szennyezőanyag-kibocsátását, zajterhelését, – ismertetni a közlekedésből származó környezetszennyezés megelőzésének és csökkentésének lehetőségeit.

23. 14 10 23 Ismerjük meg lakóhelyünk értékeit! 16 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az ismeretszerző, megfigyelő és befogadó képességek fejlesztése. Mások megértésének képessége. A kritikus szemlélet alakítása.	Természeti értékek lakóhelyünkön és szűkebb környezetében. Az épített környezet értékei. Kultúrtörténeti emlékek. Hagyományörzés, lokálpatriotizmus.	Az általános iskolában tanult, a témához kapcsolódó ismeretek felidézése, rendszerezése. A témához kapcsolódó tanári és tankönyvbeli információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése. A témához kapcsolódó kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni lakóhelyük természeti és épített értékeit, – értelmezni a lokálpatriotizmus fogalmát, – bemutatni a lakóhely védett értékeit.

24. 14 10 24 Ismerjük meg egy környezetvédelmi és/vagy természetvédelmi és/vagy városvédő egyesület tevékenységét! 8 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az ismeretszerző-, megfigyelő- és befogadóképességek fejlesztése. Mások megértésének képessége. A kritikus szemlélet, a helyes értékrend, a tisztesség, a becsületesség alakítása, fejlesztése. A hagyományostól és megszokottól eltérő, környezettudatosabb életviteli lehetőségek felismerési képességének alakítása.	A civil szervezetek kialakulása, céljai. Az egyesület tevékenysége. Az egyesület elért eredményei.	Felkeres egy környezetvédelmi-, vagy természetvédelmi-, vagy városvédő tevékenységet folytató civil szervezetet. Figyel és jegyzetel a szóbeli tájékoztatón. A terepen (megadott szempontok szerint) megfigyel, és megfigyeléseit rögzíti (pl. rajzol, jegyzetel, fényképez, videofelvételt készít). Feldolgozza, megvitatja, bemutatja a megfigyeléseit, információit.	A tanulók képesek lesznek: – ismertetni az adott egyesület kialakulását, céljait, – ismertetni az adott egyesület tevékenységét, eredményeit, – felismerni a szervezetekkel való együttműködés lehetőségeit, – információikat, megfigyeléseiket adott szempontok alapján beszámolóban rögzíteni.

Választható modulok:

25. 14 10 25 Településszépítési munkák 36 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A megbízhatóság, a módszeres munkavégzés, a környezet iránti igényesség és a gyakorlatias feladatértelmezés alakítása.	Zöldterületet létrehoz. Zöldterületet gondoz.	Terepet rendez. Magágy-előkészítést végez. Ültet és vet. Gyomirtást végez. Növényápolási munkákat végez.	A tanulók legyenek képesek: – talajművelő tevékenységet végezni, – gyept létesíteni, – növényeket telepíteni, – öntözést végezni, – fákat metszeni, – tápanyagot pótolni, – növényvédelmi tevékenységet végezni, – gyept gondozni.

26. 14 10 26 Egészséges életmód, egészséges táplálkozás 9 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az igényesség, a kritikus gondolkodás, a motiválhatóság alakítása.	Életmód, urbanizációs ártalmak: – egészséges életmód, – stressz, depresszió, öngyilkosság, – dohányzás, – alkoholfogyasztás, – drogfogyasztás, – AIDS, – Mozgáshiány, – környezeti ártalmak. Egészséges táplálkozás: – egészséges táplálékok, – biotermékek, – E-számok.	Az általános iskolában tanult, a témához kapcsolódó ismeretek felidézése, rendszerezése. A témához kapcsolódó tanári és tankönyvbeli információk feldolgozása, a lényeg felismerése, kiemelése és rendszerezése. A témához kapcsolódó egyéb információforrások megismerése. A témához kapcsolódó kiegészítő információk gyűjtése és feldolgozása.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni és alkalmazni az egészséges életmód jellemzőit, – felismerni a káros szenvedélyek megelőzésének lehetőségeit, megismerni azok következményeit, – megérteni az egészséges táplálkozás fontosságát, – felmérni a környezetszennyezés egészségkárosító hatásait, – ismertetni a biotermékek jellemzőit, – információkat gyűjteni az E-számok jelentéséről.

27. 14 10 27 Mindennapi környezetvédelem otthonunkban 9 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A helyes értékrend, a tisztesség, a becsületesség alakítása, fejlesztése. A hagyományostól és megszokottól eltérő, környezettudatosabb életviteli lehetőségek felismerési képességének alakítása.	Vásárlás és hulladék. Energiatakarékosság. Takarékos vízfelhasználás. Vegyai anyagok használata. Kertgondozás.	Tanulmányozza a fogyasztóvédelmi előírásokat. Összegyűjti a családon belüli takarékosági lehetőségeket. Felkutat a mindennapi életvitel során alkalmazható környezetbarát megoldásokat. Bemutatja, megvitatja munkája eredményét.	A tanulók legyenek képesek: – a környezetbarát vásárlási szokásokat alkalmazni, – felismerni az energia-megtakarítás fontosságát, lehetőségeit a mindennapi életükben, – felismerni a vízzel való takarékoság fontosságát, lehetőségeit, – felismerni és alkalmazni a vegyi anyagokat helyettesítő megoldásokat, – alkalmazni a környezetkímélő növényvédelmet.

7. Az ellenőrzés, értékelés módszerei

Túl a jogi és tanügyi kereteken a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságcikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetenciaalapú értékelési rendszert az alapvizsgával összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és órarendileg is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükséges lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás, a dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat, saját és mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata, felkészíteni diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra, segíteni az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszköz-lista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenységcentrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket.

1. A tanterem, műhelyek kérdése a tanulásszervezésnek meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tanterem padsora. A hagyományos berendezés esetén még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymás mögött ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tanterem átrendezését és kistanterem bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük a csoportos, az egyéni és az önálló tanulás segítésére, tehát a tanterem berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kiségek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítás-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alapelehetőség, amely felébresztheti még a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethossziglan tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül fontosak a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép, és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága is segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segítenie és motiválnia kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl. hálók, test-modellek fából, papírból, fémből stb.), de a szakmai alapozó oktatáshoz elengedhetetlen eszközöket szükséges beszerezni a tanműhely számára.

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tartjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére változtathatók. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- Élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat.
- Tanár és tanuló együttes tevékenysége.
- Kooperatív módszerek alkalmazása.
- Projektmódszer alkalmazása (technikai projektek).
- Differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére.
- A tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása.
- A módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez.
- Önálló otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés, vagy feladatok otthoni befejezése.
- A szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása.

- Beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből.
- Anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása.
- Az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken.
- Videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése.
- Motorikus mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása.
- Folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés.

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a figyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport belépő képességeit figyelembe véve, az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

10. Megjegyzés

A modulok számozása

- A. alapmodul,
- B. választható modul,
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma,
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma,
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül,
- 7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás.

AZ ÜGYVITEL SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában biztosítják a fejlesztési feladatok és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatkozó hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó képzés célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választhatóak. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve és dőlt betűvel vannak szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámú való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. Az ügyviteli szakmai alapozó oktatás célja

Az Ügyviteli szakmai alapozó ismeretek és szakmai alapozó gyakorlatok oktatásának célja az ügyviteli szakmacsoport általános ismereteinek a megtanítása, a készségek, képességek fejlesztése, valamint olyan ismeretrendszer, tudás és gyakorlati ismeretek kialakítása, amely megalapozza és formálja az ügyvitel szakmacsoportához szükséges szemléletet. Készítse fel a tanulókat az önálló és csoportban történő tevékenységre, és ezen keresztül a megfelelő tapasztalatszerzésre. Segítse a megalapozott pályaválasztási döntés megerősítését, fejlessze azokat a készségeket és képességeket, amelyek a szakképzésbe való belépéshez feltétlenül szükségesek. Rendszerezze és mélyítse el a közismereti tantárgyak keretében tanultakat, fejlessze, alapozza meg a szakmai műveltséget.

A szakmacsoport aktív tanulói magatartást és tanulási élményeket is eredményező bemutatásával:

- hívja fel a tanulók figyelmét a szakmacsoportba tartozó szakképesítések sajátosságaira,
- keltse fel az érdeklődésüket az egyes szakképesítések iránt,

- mutassa be a pálya szépségét, nehézségeit, fejlődésének irányát, a munkaterületen dolgozók tevékenységét,
- segítse a tanulók szakmaválasztását, egyéni életpályájuk reális megtervezését,
- biztosítson lehetőséget a szakmacsoport munkaköreihez szükséges magatartás, képesség kialakításához, a tanulási és szakmai motiváció fejlesztéséhez, megerősítéséhez,
- alakítsa ki a tanulóknál a pontos és minőségi munkavégzés igényét, a környezettel szembeni felelősségérzetet,
- fejlessze a logikus gondolkodást,
- bővítse a tanulók ismereteit környezetükről, alakítsa ki a tanulók önálló ismeretszerzésének igényét.

3. Kompetenciaszintek

Áttekintő képesség (alapszint)	Elemző készség (kiegészítő szint)
Legyen képes rendszerek, folyamatok és kapcsolatok egészben történő felismerésére és leírására.	Legyen képes rendszerek, folyamatok és kapcsolatok részekre bontására, a részek közötti összefüggések feltárására és leírására.
Legyen képes a gondolkodás, valamint a cselekvés elemeit rendszerezni.	Legyen képes a gondolkodás, valamint a cselekvés elemi egységeit folyamat jellegű egészszé szervezni.
Legyen képes a logikai összefüggések felismerésére.	Legyen képes a logikus gondolkodással összefüggő műveletek megvalósítására.
Legyen képes konkrét probléma esetén annak azonosítására.	Legyen képes a problémaelemző képesség birtokában ok-okozati relációk meghatározására.
Legyen képes egy problémán belül saját rendszer felállítására.	Legyen képes a saját logikai rendszerének kommunikációjára.
Legyen képes új ismeretek befogadására.	Legyen képes a megtanult ismeretek alkalmazására.
Legyen képes önmaga ellenőrzésére.	Legyen képes feladatkörébe tartozó tevékenységek ellenőrzésére.
Legyen képes egyszerű célok elérése érdekében meghatározni teendőit.	Legyen képes az elérendő célok elérése érdekében meghatározni a szükséges munkafolyamatot.
Legyen képes önálló cselekvés kezdeményezésére.	Legyen képes másokat is önálló kezdeményezésre készíteni.

(Természetesen nem várható el minden kompetencia tudatos fejlesztése, csupán a személyiségrajz kapcsán felismert leggyengébb pontok korrigálása. Viszont az ügyviteli dolgozónak olyan sokrétű képzettséggel, képességtárral kell rendelkeznie, hogy az összetett feladatait el tudja látni. Legalább törekedni kell az alábbiakra.)

Állóképesség	Rendelkezzen általános fizikai kondícióval és teljesítőképesseggel.
Kiegyensúlyozottság	Legyen magatartása mások számára átlátható; érzelmi megnyilvánulásai álljanak arányban az élethelyzetekkel, történetekkel.
Stressztűrés	Legyen képes a munkával és a mindennapos együttéléssel járó konfliktusok kezelésére.
Alaposság	Legyen képes a feladat igényelte részletességig hozzávetőlegesen lebontani vagy felépíteni tevékenységét.
Elővigyázatosság	Legyen képes összpontosítani akaratát valamely feladat elvégzésére huzamosabb időn keresztül.
Figyelem	Legyen képes a feladat igényelte határok, a feladatvégzésből adódó következmények reális felismerésére.
Kitartás/Precizitás	Legyen képes figyelmét általában fenntartani és több eseményt is egyszerre követni, függetleníteni magát a környezeti hatásoktól.
Gyakorlat	A munkatevékenység során legyen képes eltérni a szokáskövető magatartástól és érdeklődni az új megoldási lehetőségek iránt.
A termelőeszközök használatának képessége	Legyen képes a tevékenység igényelte ismereteket és készségeket magabiztosan gyakorolni.
Az előírások, ismeretek és az azokhoz való igazodás	Tudásának részét képezze a munkára vonatkozó törvények, a rendeletek, szabályok felsorolása és figyelembevétele.
Érvelési képesség	Legyen közléseinek jól érthető logikája.
Idegennyelv-ismeret	Legyen képes az elvárt ismereti szinten alapvető és érthető kommunikációra; helyes írásbeli és szóbeli közlésformákra.
Információgyűjtés/információfeldolgozás képessége	Legyen képes a környezetből érkező hatások általános értelmezésére, korábbi ismeretein nyugvó értelmezésére és az információk sok helyen való fellelésére, megadott szempont szerinti rendezésére.
Önfejlesztő képessége	Legyen képes felismeri hiányosságait és próbálja azokat javítani.
Együttműködő képesség	Legyen képes a feladatai megoldása, céljai elérése során a társaival való közös tevékenységre.
Kultúrák közötti különbségek észrevétele	Legyen képes a másság elismerésére, elfogadására.
A felelősségvállalás képessége	Legyen képes belátni saját tevékenysége rövid és hosszú távú következményeit is és vállalja azokat.

4. Az ügyviteli szakmai alapozó oktatás fejlesztési feladatai

A tananyag tanulása során fejlődjenek a tanulóknak a szakmai tantárgyak tanulásához szükséges képességei, így különösen:

- az ismeretelemző-értékelő gondolkodás,
- az önálló ismeretszerzés, az ismeretek alkalmazásának képessége,
- a szóbeli és írásos szakmai kommunikáció képessége.

Alakuljon ki, fejlődjön, erősödjön meg a tanulók:

- saját munkájukkal kapcsolatos igényessége,
- az önálló tanulás, feladatmegoldás igénye,
- a szakmához, a választott életpályához való kötődés.

5. A 10. évfolyam óraterve

„A” modulok – alap,	296 óra
„B” modulok – választható	111 óra
Óraszámjavaslat a 10. évfolyamon összesen	407 óra

Modul neve	Óraszám
A	
Ügyviteli szakmai alapozó ismeretek	148
Ügyviteli szakmai alapozó gyakorlatok	148
B	
Ügyviteli szakmai alapozó ismeretek	74
Ügyviteli szakmai alapozó gyakorlatok	37

Modul neve	Óraszám
A (alap)	
Mindennapi ismeretek	74
Irodai ismeretek	74
Gépírás (információkezelés)	148
B (választható)	
Jogi ismeretek	56
Állampolgári ismeretek (jogi ismeretek)	18
Szakmai idegen nyelv	37

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

1. 16 10 01 Mindennapi ismeretek 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Azon készségek, tevékenységek, képességek fejlesztése, amelyek a mindennapi életvitel során a tanulók, családtagjaik és a közvetlen környezetükben élők számára hasznosíthatók. Az empátikus magatartás kialakítása. A tanulók környezet-tudatos magatartásának kialakítása. Értékmegőrzés, a katasztrófák megelőzése. A rendezett, tiszta életér, környezet. Az információk megtalálási, elemzési, felhasználási képességének, az adekvát válaszadás, a rendszerezés, a kiemelés képességének fejlesztése. A felelősségérzet kialakítása. A kommunikációs eszközök fizikai és normatív szabályok szerinti használata.	Az egyén magánéleti harmóniája Problémák, konfliktusok jelenlétének, kialakulásának felismerése A devianciák A devianciák kezelése Agresszív, asszertív viselkedés jellemzőinek összegyűjtése Konfliktuskezelési módok A mindennapi ismeretek gyakorlatának célja, feladata A mindennapi életünk során használt kommunikációs eszközök	A problémákat feltárni segítő: – interaktív játék – rajz – rajzelemzés – szociometriai mérés Adott szituációt ábrázoló kép elemzése A kép, illetve filmrészlet alapján a helyzet megoldásának technikái A megbeszélést követő rendszerezés, értékelés, megoldás táblázatok, konfliktuskezelő játék Győztes-vesztes teszt, szerepjáték Célmeghatározás konkrét példákon keresztül Helyes és helytelen megoldások szembeállítása szituációs játékkal	A tanuló legyen képes: – a gyakorlatok során megélt tapasztalatok alapján következtetéseket megfogalmazni – kialakítani az önértékelés szabályrendszerét – a fenti képességgel változtatni viselkedésén – érzelmeiket, élményeiket őszintén megfogalmazni – ötleteiket rendszerezni, írásban rögzíteni – a kommunikációs eszközök leleményes használatára
A sokoldalú tájékozódás, tájékozottság igénye. Empátikus magatartás kialakítása. Az idegenforgalomban való részvétel fontosságának felismerése. Az aktív pihenés jelentőségének felismerése. Takarékos szemléletmód kialakítása.	Kulturális és egyéb szabadidős tevékenységek, kirándulások tervezése és szervezése. Felkészülés a nevezetes ünnepek megünneplésére. Családi ünnepek szervezése. Mozi, színház, múzeum, hangversenyek, kiállítások megtekintésének módjai, viselkedés.	Informálódás, tájékozódás, pl. programfüzetekből, értelmezések. Térkép alapján tájékozódás. Vevőtájékoztatók, használati-kezelési útmutatók gyűjtése és értelmezésük Nemzetközi jelzések értelmezése. Programterv (kulturális és	A tanuló legyen képes – térkép (helyi, egyszerűbb) alapján tájékozódni, – vevőtájékoztatókat helyesen értelmezni, – nemzetközi jelzések között kiigazodni, – egyszerű utazási, kulturálódási programokat, kirándulásokat megszervezni,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
		egyéb szabadidős tevékenységek, kirándulások) készítése, a hozzá kapcsolódó költségekkel együtt. Üdülési csekkek elfogadásának gyakorlata (szállodák, gyógyfürdők stb.).	– a kiadásokat megtervezni: takarékosagra törekedni.
A felelősségérzet kialakítása (önmagunk, mások, munkahely, lakóhely, utódok, stb. iránt). A tudatos, környezetvédő magatartás fontosságának felismerése. A tisztaság, rend szerepe a környezetvédelemben. A tüzmegeelőzés szerepe.	Az elsősegélynyújtás alapvető ismeretei. Baleset- és veszélyforrások. Munkavédelem, az egészség- és a munkavédelem összefüggése. Személyes és munkáltatói feladatok az egészség- és munkavédelem terén. A környezetvédelem és a tűzvédelem, feladatai. A környezetvédelem területei. A szűkebb környezet ismerete, fokozott védelme. Használatos eszközök, felszerelések, berendezések. Tűzvédelem. A tűzjelzés módja. A kézi tűzoltó készülékek.	Az elsősegélynyújtó doboz tartalmának megismerése. Háztartási eszközök biztonságos használatának bemutatása. A mentők értesítése szituációs gyakorlat keretében. Munkavédelmi táblák, feliratok, jelzések készítése. Kirándulás: helyi tűzoltóság. Kézi tűzoltó készülékek használatának bemutatása. A gyakorlati munkahelyek tűzvédelmi munkájának megfigyelése: házi dolgozat készítése! Tűzvédelmi jelzések, táblák, feliratok készítése.	A tanuló legyen képes – a biztonságos munkavégzésre, – háztartási eszközöket biztonságosan használni, – a munkavédelmi előírások betartására, – elsősegélynyújtásra, – a szűkebb környezet tudatos védelmére, tisztaságának megóvására, – a tűzvédelmi előírások betartására, – a környezeti, vagyoni károk megelőzésére.

2. 16 10 02 Irodai ismeretek 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az irodai környezethez való alkalmazkodás, magatartás tudatosításának fejlesztése. Értékek felismertetése. A mindennapi életvitel szabályainak megfogalmaztatása, a helyes megoldások, alapproblémák sikeres kezelése. Önmegvalósítási szükségletek: az önkitaljesítés elérése és a lehetőségek megvalósításának fejlesztése.	Az ügyviteli munkahely Az irodai ügyvitel fogalma, feladatai Az ügyintézők feladatai Az együttműködés lélektana, szervezeti kapcsolatok, kapcsolat a főnökkel, munkatársakkal A munkahely kialakítása: tér, világítás, bútorok, integrált iroda	Tanári közlésen alapuló frontális osztálymunka Esettanulmány, szituációs játék, megbeszélés Videofilm, konkrét fotó, hibás elemek felismerése Megadott elemekből irodaépítés	A tanuló legyen képes: – felidézni az „adminisztráció” történelmi fejlődését, – felismerni a különböző munkahelyek ügykezelését, – értelmezni az ügyviteli folyamatokat, – elkülöníteni a különböző munkaköröket, feladatköröket, – berendezni egy irodát.
A tárgyalási készség fejlesztése (több viszonylatban tanáridiák, beosztott-főnök stb.).	A tárgyalás, tárgyalástechnika. Értekezletek: beszámoló jellegű, problémamegoldó, döntéshozó értekeztet.	Videofilm segítségével a tárgyalási technikák felismertetése A szóbeli technikák, műfajok példa alapján megbeszélése Konkrét szituációs játékon keresztül a döntéshozás lépései, a helyes döntés, a döntés motivációi	A tanulók legyenek képesek: – a tárgyalás kimenetelét is eldöntő környezet kialakítását ismertetni, – a tárgyalás szakaszait felismerni, – az értekezletek szükségességét elfogadni, – értekezletet előkészíteni, megszervezni (helye, környezete, vezetése stb.), – írásbeli dokumentációt készíteni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A nyelvi készség fejlesztése. A nyelv létformáinak (írás, beszéd) bemutatása.	Levelezési ismeretek A levél fogalma, formája, készítése Levéltitok, adatvédelem Az önéletrajz típusai, szerkezete. Önéletrajz írása. Formai és tartalmi követelménye Kísérőlevél Személyazonosító igazolvány és útlevelegénylés Nyomtatványok kitöltésének szabályai Kérdőívek kitöltése Válaszadás megkeresésekre, felmérésekre	Az információkezelési tanulmányok alapján a levélfajták elemzése Egy fiktív pályázat írásbeli dokumentumainak elkészítése Esettanulmány: Mely személyi iratot hordjunk mindig magunkkal Tennivalók elveszett személyi okiratok pótlására Erkölcsei bizonyítvány igénylése Tényleges kérdőívek gyűjtése Egy konkrét eset (pl. véleménykutatás) elemzése	A tanuló legyen képes: – az üzleti, magán- és hivatalos leveleket a tartalmi és formai elvárásoknak megfelelően megfogalmazni – a hivatalos nyelvet alkalmazni – az üzleti levél fajtáit felsorolni – az elvárásoknak megfelelő önéletrajzot készíteni – formanyomtatványokat értelemszerűen kitölteni – használati utasítást értelmezni – a hatósági bizonyítványok és igazolványok fogalmát, szerepét ismertetni.
Az irodai munka sokrétűségének megismertetése Információk keresésének megtanítása Az információtovábbító eszközök kezelésének elsajátíttatása A sikeres ügyintézői, üzleti tevékenység alapvető kívánalmainak megfelelő készségek, képességek fejlesztése (memória, beszéd, kapcsolattartás stb.)	Könyvtárhasználat Irodai kommunikáció Az irodai kommunikációs eszközök használata: számítógép diktafon üzenetrögzítő telefon telefax Internet	Az iskolai könyvtár közös meglátogatása Esettanulmányok Konkrét gépkezelés Megadott címek, témák megkeresése	A tanuló legyen képes: – könyvtári anyagokból meghatározott információt kigyűjteni – az irodai munkához szükséges alapvető eszközöket kezelni – a telefonálás szabályait alkalmazni – telefonhívást indítani és fogadni – a telefonkönyvet rendeltetésszerűen használni – felsorolni a segélyhívó számokat – menetrendeket használni – postai nyomtatványokat felhasználható módon kitölteni – a számítógép használatára

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A mindennapi formális érintkezési viselkedésszabályok alkalmazásának fejlesztése (megjelenés, megnyilatkozás)	Illem, etikett, protokoll, viselkedési szabályok Névjegy, névjegyhasználat	Szituációs játékokon keresztül Névjegykártya gyűjtése, elemzése	A tanuló legyen képes: – a köszönés, a bemutatás, a bemutatkozás, a megszólítás szabályait alkalmazni, – a magán és hivatalos névjegyek tartalmi és formai követelményeit ismertetni, – névjegykártyát készíteni.
A tanulók gondolkodási képességeinek fejlesztése A felvételi beszélgetést vezető személy kérdezéstechnikájának tudatosítása	Álláskeresés Álláskeresési technikák Felvételi interjú	Szituációs játék, tesztek	A tanuló legyen képes: – bemutatni egy interjú szituációt, – álláspályázatot készíteni.

3. 16 10 03 Gépírás (Információkezelés) 148 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A billentyűk kezelésének megszilárdítása, a tízujjas vakírás módszerén alapuló másolási készség megszilárdítása, a feltételes reflexek megerősítése, az írás sebességének fokozása.	A betűk, számok és írásjelek, valamint a funkcionális billentyűk kezelésének ismétlése mozdulat-, szó- és sorgyakorlatokkal.	– mozdulatgyakorlatok írása – szógyakorlatok írása – mondatgyakorlatok írása – összefüggő másolási szövegek gyakorlása – sebességfokozó gyakorlatok – állóképességet fokozó gyakorlatok	A tanulók legyenek képesek: – a billentyűzetet tízujjas vakírásos technikával kezelni, – 10 perc alatt ismeretlen, közepes nehézségű, nyomtatott szöveget 800 karakter leütési sebességgel másolni, – munkájukat precízen, pontosan, hibamentesen, kitartóan végezni.
A szövegszerkesztő program alapfunkcióinak megtanítása.	Új állomány létrehozása, mentése, megnyitása, átnevezése, munka több állománnyal. A keresés és csere funkció, ugrás a szövegben, a tabulálás módja és fajtái, a nyomtatás módjai, nyomtató kiválasztása és használata, patron- vagy tonercsere.	– tanári magyarázat – fogalmak, szakkifejezések értelmezése – feladat bemutatása – irányított gyakorlás – ellenőrzés, javítás – feladatok egyéni megoldása, ellenőrzése, javítása, értékelése	A tanulók legyenek képesek: – az alapvető könyvtár- és fájlkezelési műveleteket végrehajtani, – szövegrészletet keresni és cserélni, – a szöveg megadott részére ugrani,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			– a megfelelő nyomtatási paramétereket megválasztani, – a nyomtatóban festékpatront vagy tonert cserélni.
A szövegszerkesztő program általánosan használt funkcióinak, parancsainak megtanítása.	Oldalbeállítás, fejléc és lábléc alkalmazása, oldalszámozás beszúrása, szimbólumok elhelyezése, felsorolás alkalmazása, táblázatok készítése és formázása, a táblázat celláiban műveletek végzése, rendezés, stílus és sablon használata, boríték címezése, címke készítése.	– tanári magyarázat – fogalmak, szakkifejezések értelmezése – feladat bemutatása – irányított gyakorlás – ellenőrzés, javítás – feladatok egyéni megoldása, ellenőrzése, javítása, értékelése	A tanulók legyenek képesek: – a dokumentum margóit beállítani, – fejléceket és lábléceket létrehozni, – a dokumentumokat oldalszámokkal ellátni, – szimbólumokat beszúrni, – felsorolást alkalmazni, – táblázatokat létrehozni, formázni, celláiban különböző műveleteket végrehajtani, tartalmát megadott szempontok szerint rendezni, – stílus alkalmazásával formázni, – sablont létrehozni, – borítékot és címkét címezni.
A táblázatkezelő program alapvető használatának elsajátíttatása.	A program felületének bemutatása, menük és ikonok. Munkaterület, cellák, cellatartalom. Adatbevitel, a cella tartalmának módosítása, törlése. Műveletek végzése, rendezés. Grafikus ábrázolás.	– tanári magyarázat – fogalmak, szakkifejezések értelmezése – feladat bemutatása – irányított gyakorlás – ellenőrzés, javítás – feladatok egyéni megoldása, ellenőrzése, javítása, értékelése	A tanulók legyenek képesek: – a programablak részeit megnevezni, azonosítani, – adatokat bevinni a cellákba, – a cellák tartalmát módosítani, törölni, – a cellák adataival műveleteket végezni, – meghatározott szempontok szerint rendezni, – grafikusan ábrázolni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A formaalakítás megalapozása számítógépes szövegszerkesztéssel.	A vállalati belső és külső levelezésből minták bemutatása és feldolgozása. A hivatalos szervekkel való kapcsolattartás iratai: önéletrajz, kérvény, kérelem, fellebbezés, panasz, bejelentés, javaslat, beadványok. Szövegformázás az adott szövegszerkesztő program lehetőségeit kihasználva. Javítás, kijelölés, kiemelés, másolás, mozgatás, keresés, helyettesítés pontos végrehajtása a program lehetőségeinek ismeretében.	– tanári magyarázat a hivatalos levelezés kialakulásáról, annak tartalmáról, anyaggyűjtés a történelmi ismeretekre alapozva – a beadványok formai követelményei (felzetes levél) – a gyakorlati életből hozott mintalevelek bemutatása – feladat megoldásának bemutatása – feladatok egyéni megoldása, ellenőrzése, javítása	A tanulók legyenek képesek: – minta alapján az iratokat esztétikusan megformázni, szövegrészeket kijelölni, javítani, kiemelni, – szövegrészeket másolni, mozgatni, – szövegrészeket keresni és helyettesíteni.
Egyszerű iratok, levelek formai elemeinek megismertetése.	Az egyszerű iratok, levelek formai elemeinek megtanítása, létrehozásuk begyakoroltatása. Nyugta, elismervény, kötelezvény, megrendelés, jegyzőkönyv, feljegyzés készítése. Számla, készpénzes számla szabályos elkészítése, pénztárbizonylatok használata. Bizonylatok számítógépes kitöltése. A beérkező és kimenő postai küldeményekkel, levelekkel kapcsolatos feladatok megismertetése.	– az egyszerű iratok formai és tartalmi követelményei – a levél fajtái (magán és hivatalos) – a levelek formai és tartalmi követelményei – a hivatalos levél bemutatása – a nyomtatvány és levél alakú irat fogalma – a nyomtatványok kitöltési szabályai	A tanulók legyenek képesek: – egyszerű iratokat és leveleket önállóan szerkeszteni, – számlát, készpénzes számlát megfelelően készíteni, – pénztárbizonylatokat használni, azokat számítógéppel kitölteni, – a beérkező és kimenő levelekkel kapcsolatos feladatokat ellátni.
Az önálló, valamint a csoportmunka magatartási, önértékelési, hibafeltárási, elemzési, korrigálási szabályainak, módszereinek tudatosítása.	Az önálló soralakítás, kéziratból való másolás, diktálás utáni szövegek rögzítése, ügyességi feladatok végrehajtása.	– kéziratból történő másolás technikájának megismertetése – szövegolvasás – szövegértés – a diktálás utáni írás technikájának megismertetése	A tanulók legyenek képesek: – a kapott gyakorlati feladatot önállóan értelmezni, önállóan és csoportmunkában precízen, hibamentesen végrehajtani,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
		– ellenőrzés, javítás fontossága	– a csoporton belül összhangot kialakítani, az értékelést és kritikát elfogadni, – munkájukban a feltárt hibát kijavítani.
A helyesírási készség fejlesztése.	A szövegszerkesztő program helyesírás- ellenőrző funkciójának megismertetése, alkalmazásának begyakoroltatása.	– helyesírási gyakorlatok írása – a helyesírás-ellenőrző funkció megismertetése, gyakorlása	A tanulók legyenek képesek: – a szövegszerkesztő program helyesírás- ellenőrző funkcióját használni, azon beállításokat végrehajtani.
Az ügyviteli-igazgatási terület adminisztrációs munkáinak, ügyirat-, dokumentum- és bizonylatkezelési alapismereteinek elsajátíttatása és gyakoroltatása.	Telekommunikációs és adatátviteli eszközök használatának bemutatása, alkalmaztatása. Több fővonalas telefonkészülék, fax kezelése, az internet használata (böngészés, letöltés, e-mail, chat).	– az eszközök alkalmazásának bemutatása a tanteremben – szituációs feladat keretében az eszközök alkalmazásának gyakorlása – csoportos feladatmegoldás	A tanulók legyenek képesek: – használni a telefont, a több fővonalas telefont, a faxot, – az interneten keresni, anyagot letölteni, – elektronikusan levelezni.

4. 16 10 04 Jogi ismeretek 56 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az emberi együttélés közös szabályainak, a magatartási normáknak, a jogi kapcsolatok bemutatása	1. Jogi alapfogalmak A játékszabályok és a jogszabályok közötti különbségek	Frontális osztálymunka, tanári magyarázat, fogalomalkotás Ötletbörze, példák gyűjtése, rendszerezése, különbségek feltárása Önálló és csoportos adatgyűjtés az alkalmazásra Véleménykutatás otthon, társak, ismerősök, rokonok körében az alkalmazást illetően Internethasználat – keresés az adott témában (törvényfigyelés)	A tanulók legyenek képesek: – definiálni a legfontosabb jogi fogalmakat, – értelmezni a jogszabály érvényességét és hatályosságát, – alkalmazni a különböző jogszabályok jelölését.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az államszervezet felépítésének megismertetése	2. Az alkotmány tartalma és jelentősége Az államigazgatási szervek és a jogalkotó szervek Az állampolgárság	Frontális osztálymunka, tanári magyarázat, fogalomalkotás, felsorolás Rajzos vázlatára készítése Önálló munka, jogok és kötelességek csoportosítása Internethasználat – keresés az adott témában	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni az államszervezet felépítését, – felsorolni az állampolgárok alapvető jogait és kötelességeit.
A társadalom vagyoni viszonyainak megismertetése. A mindennapi életvitelhez kapcsolódó kötelek megismertetése.	3. A polgári jog A tulajdonviszony alanyai, tárgya és tartalma A szerződés fogalma és megkötése A házassági vagyonszövetség	Frontális osztálymunka, tanári magyarázat, fogalomalkotás Új ismeret közlése a tanár által Jogok és kötelezettségek felismerése Szerződés tartalmi és formai elemeinek felismerése Internethasználat – keresés az adott témában (törvényfigyelés)	A tanulók legyenek képesek: – értelmezni a cselekvőképesség és a jogképesség feltételeit, – megkülönböztetni a jogviszony alanyait, – megnevezni olyan jogokat és kötelezettségeket, amelyek a tulajdonhoz kötődnek, – ismertetni a szerződés tartalmi és formai elemeit, – felsorolni a házasságkötés jogi kötelekeit.
A közgazdasági szemlélet és gondolkodásmód fejlesztése érdekében – tudatosítja, hogy a szerződés két fél közös megállapodásával jön létre – megmutatja, hogy a munkaviszony olyan jogi kapcsolat, amelyben mindkét félnek jogai és kötelezettségei vannak – megnevezi, hogy az elmaradt jövedelem vagy kiesett kereset jogi értelemben eleme a kárnak	4. A munkaviszony alanyai A munkaszerződés A munkaviszony keletkezése A munkaviszony megszűnése Munkavállalói jogok Munkavállalói kötelezettségek	Tanulópárok alakítása csoportos munkához Ötletbörze, példák gyűjtése, rendszerezése Új ismeret közlése a tanár által Munkaszerződés elemzése Csoportalkotás, csoportmegbeszélés Internethasználat – keresés az adott témában (megszűnés, megszüntetés)	A tananyag tárgyalása után a tanulók tudják, hogy: – Melyik törvény képezi a munkajogi szabályozás alapját – Mi a munkajogi törvényi szabályozás indoka és alapelve – Melyek az érdekvédelem alapvető fórumai – Melyek a munkaviszony létesítésének alapvető szabályai – Mit kell és mit lehet meghatározni a munkaszerződésben

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
– tudatosítja, hogy a vétkes károkozás kártérítési felelősséggel jár			– Milyen időtartamra jöhet létre munkaviszony – Melyek a munkavállaló jogai és kötelezettségei a munkaviszonyban – Melyek a munkáltató kötelezettségei – Mikor áll fenn a munkavállaló kártérítési felelőssége – Mikor terheli a munkáltatót kártérítési felelősség a munkavállalóval szemben – Mi a különbség a munkaviszony megszűnése és megszüntetése között – Melyek a munkaviszony megszűnésének esetei – Hogyan szüntethető meg a munkaviszony – Mi az eljárás a munkaviszony megszűnése, ill. megszüntetése esetén

5. 16 10 05 Állampolgári ismeretek/Jogi ismeretek 18 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az emberi együttélés közös szabályainak felismerése A jogszabályok az egymáshoz való viszony kialakításában A társadalmat mozgató írott és íratlan szabályok megismertetése A magatartási normák és a jogi kapcsolatok bemutatása A jogszabályok írásképe	Jogi alapfogalmak A jogszabályok hierarchiája Az etika, a szokásjog és a törvény szabályozó ereje A norma hagyományai A törvényi jelölések felismerése és használata	Az alapfogalmak ötletbörzéje, megadott szövegből történő kigyűjtése A fogalom definíciószerű meghatározása Törvényfigyelés és alkotás a kompetencia alapján A játékszabályok és a jogszabályok közötti különbségek feltárása Kapcsolatkeresés a törvény szövege, valamint az erkölcsi szokásjog között	A tanuló legyen képes: – definiálni a legfontosabb jogi fogalmakat – értelmezni a jogszabály érvényességét és hatályosságát – a törvényi hierarchia felismerésére – a társadalmi, jogi szabályok felismerésére, alkalmazására

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		Szövegelemzés, a jelölések kigyűjtése, alkalmazása	– alkalmazni a különböző jogszabályok jelölését
Az alkotmány jelentőségének felismertetése Az államszervezet felépítésének megismertetése Az állampolgárság tudatosítása Az állampolgári jogok gyakorlása Az állampolgári kötelességtudat	A legfőbb jogi norma, az alkotmány Az alkotmány tartalma, szerkezeti elemei Az államszervezet felépítésének és működésének sémája Az állampolgárság fogalma, jogi jellemzői A hazaszeretet A magyar választási rendszer jellemzői	A történelmi alkotmányok összevetése Az alkotmány szerkezeti, tartalmi struktúrájának elemzése rövid részlet segítségével Az államszervezet felépítésének bemutatása, elemzése ábra segítségével A működési folyamatok ismertetése konkrét eseteken keresztül A jogalkotás folyamatának felismertetése szituációk segítségével A tudatos állampolgárság kialakítása a tanuló saját életéből vett példa alapján A magyar felségjelvényeken keresztül a tudatos hazaszeretet bemutatása Szituációs gyakorlatban helyi önkormányzati választás szimulálása A kapcsolódó dokumentáció elkészítése	A tanuló legyen képes: – felismerni az alkotmány jelentőségét – ismertetni az államszervezet felépítését – felsorolni az állampolgárok alapvető jogait és kötelességeit. Alakuljon ki a tanulóknál: – az állampolgári jogok gyakorlásának igénye, – az állampolgári kötelességtudat
Az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazása	Bíróági tárgyalás Képviselő-testületi ülés A választási rendszer Üzleti tárgyalás	A jogszabály értelmezésével, a törvény betartásával kapcsolatos kérdések megbeszélése Jegyzőkönyv készítése a hallottakról Iskolai diákképviselői választás Az iskolai demokrácia gyakorlati működése, működtetése Hozzászólás, felszólalás, beadvány A felek magatartására, a jogszabályi háttérre vonatkozó komplex vizsgálat	A tanuló legyen képes: – értelmezni a látottakat – alkalmazni az elméleti ismereteit

6. 16 10 06 Szakmai idegen nyelv 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az irodahelyiségek felépítésének, helyiségeinek általános megismerése.	Az irodák általános felépítése, berendezése	Irodák, ügyviteli helyek látogatása: – Figyelje meg, milyen helyiségek vannak a meglátogatott irodában, hogyan alakították ki az ügyviteli munkahelyeket, készítsen feljegyzést. – A látottak megbeszélése az órán. – Véleménynyilvánítás. – Az egyszerű idegen szavak összegyűjtése és begyakorlása tanári segítséggel.	A tanuló legyen képes – a megfigyelési szempontok alapján bemutatni az iroda helyiségeit, berendezési tárgyait.
Az önálló ismeretszerzés képességének a fejlesztése.	Az ügyviteli munkahelyek	Egyéni gyűjtőmunka, majd ennek órai megbeszélése. A tanórán a diákok által összegyűjtött ügyviteli szövegek, nyomtatványok elemzése egyszerű idegen szavakkal.	A tanuló legyen képes – önálló munkára.
Olvasási, szövegértési készség, a szóbeli kifejezőkészség fejlesztése.	Idegen nyelvű szövegek elemzése	Gyűjtsön idegen nyelvű szövegeket. Órai csoportmunka keretén belül vitassák meg azok tartalmát.	A tanuló legyen képes: – az olvasott szöveg tartalmát ismertetni, – gondolatait önállóan, érthetően megfogalmazni.
A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése.	Ügyviteli szituációk	Szituációs gyakorlatok. Szerepjátékok. A tanulók közösen játszanak el mindennapi ügyintézési élethelyzeteket. Vitassák meg a látottakat.	A tanuló legyen képes – egyszerű kommunikációs eszközök használatára.

7. Az ellenőrzés, értékelés módszerei

Túl a jogi és tanügyi kereteken a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport

tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságcikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetenciaalapú értékelési rendszert az alapvizsgálóval összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és órarendileg is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükséges lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás, a dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat, saját és mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata, felkészíteni diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra, segíteni az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszközlista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenységcentrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket:

1. A tanterem, műhelyek kérdése a tanulásszervezésnek meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tanterem padsora. A hagyományos berendezés esetén még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymás mögött ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tanterem átrendezését és kistanterem bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük a csoportos, az egyéni és az önálló tanulás segítésére, tehát a tanterem berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kisgépek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítás-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely felkeltheti még a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethossziglan tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül fontosak a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága is segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segítenie és motiválnia kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl.: hálók, test-modellek fából, papírból, fémből stb.), de a szakmai alapozó oktatáshoz elengedhetetlen eszközöket szükséges beszerezni a tanműhely számára.

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tarjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére valósítható meg. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- Élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat.
- Tanár és tanuló együttes tevékenysége.
- Kooperatív módszerek alkalmazása.
- Projektmódszer alkalmazása (technikai projektek).
- Differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére.
- A tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása.
- A módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez.
- Önálló otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés, vagy feladatok otthoni befejezése.
- A szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása.
- Beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből.
- Anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása.
- Az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken.
- Videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése.
- Motorikus mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása.
- Folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés.

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a figyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport belépő képességeit figyelembe véve, az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

Megjegyzés: a modulok számozása

- A. alapmodul
- B. választható modul
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma,
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma,
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül,
- 7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás.

AZ INFORMATIKA SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában biztosítják a fejlesztési feladatok és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatkozó hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó képzés célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választhatóak. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve, és dőlt betűvel vannak szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámban való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

Mindenképpen indokolt a tantárgy összehangolása a közismereti informatika tantárggyal. Mivel e tárgy jórészt a közismereti informatikában tanultakra épül, indokolt az óraszámok összevonása, és így először a két tantárgy által biztosított összes óraszámban a közismereti informatika teljes anyagának átvétele. Csak ezután célszerű hozzákezdeni a szakmai informatika tananyagának feldolgozásához. Ez vonatkozik a 9. és a 10. évfolyamra is.

2. Az informatika szakmai alapozó oktatás célja

A szakiskolák 10. évfolyamán folyó szakmai alapozó oktatás legfontosabb célja a szakmacsoport közös (elméleti és gyakorlati) általános technikai alapismereteinek elsajátíttatása. A szakmai alapozó oktatás keretében a tanulók az általános szakmai ismeretek elsajátítása mellett megismerkednek a kiválasztott szakmacsoport jellemző technológiáival, az itt használt anyagokkal, megismerik a szakmacsoportba tartozó szakképesítéseket, ezáltal segítséget kapnak az Országos Képzési Jegyzékben szereplő, számukra leginkább megfelelő szakképesítés kiválasztásához. Az oktatásnak fel kell készíteni a tanulókat a csoportban végzett munkára, a kommunikációra a csoport tagjaival.

Az oktatás célja a szakmacsoportra vonatkozó közös elméleti és gyakorlati ismeretek átadása, a jellemző technológiák, anyagok, a szakmacsoporthoz tartozó szakképesítések bemutatása. Alapvető cél azoknak a funkcionális képességeknek és készségeknek a fejlesztése, amelyekre a következő, szakképzési fázisban majd szükség lesz.

Fontos feladat, hogy az alapozó oktatás bővítse, rendszerezze és elmélyítse a közismereti tantárgyak keretében tanultakat. Szerezzék meg a tanulók mindazokat az általános műszaki ismereteket, amelyek tanulmányaik folytatásához, a választott szakma elméleti és gyakorlati ismereteinek elsajátításához szükségesek.

Fejlessze a tanulók műszaki szemléletét, kreativitását, logikus problémamegoldó gondolkodását, célirányos műszaki feladatmegoldó képességét.

Mutassa be a szakmacsoport szakképesítéseiben dolgozók tevékenységeit, az informatikai pályák szépségét, sajátosságait, távlatait. Segítse a tanulókat leendő szakmájuk kiválasztásában, egyéni életpályájuk reális megtervezésében. Alakítsa ki a tanulóknak az igényességet saját magukkal és munkavégzésükkel szemben, felelősségérzetüket környezetükkel és embertársaikkal szemben.

A tantárgy bemutatja az elméletben tanultak gyakorlati alkalmazási lehetőségeit, bővíti a tanulók műszaki tevékenységeinek körét.

Lehetőséget teremt a szakmai elméleti és gyakorlati tananyag elsajátításához szükséges képességek, készségek fejlesztéséhez, a szakmacsoport szakképesítéseinek munkaköreiben szükséges megfelelő magatartás kialakulásához, a tanulási és szakmai motiváció fejlesztéséhez, megerősítéséhez. Körültekintő, igényes, pontos és biztonságos munkavégzésre, tudatos és felelősségteljes szakmai magatartásra nevel.

3. Kompetenciaszintek

– Alap

A tanuló legyen képes:

- a szakmai kifejezéseket megérteni,
- a szakma alapvető biztonsági szabályait betartani,
- felismerni az egészség és a környezet közötti kölcsönhatásokat,
- munkáját a környezetvédelmi szabályok betartásával végezni,
- munkája során tudatos, egészségvédő magatartást tanúsítani,
- szakmai tapasztalatait, eredményeit dokumentálni,
- cselekedeteit kontrollálni és szabályozni,
- manuális tevékenysége során a szabályokat, utasításokat végrehajtani.

– Kiegészítő

A tanuló legyen képes:

- szakmai munkájában a problémamegoldó technikák alkalmazására,
- a szakmai munkája során szükséges együttműködésre,
- a csoportnormákhoz alkalmazkodni,
- az olvasott szöveget értelmezni,
- a szakmai számításokat elvégezni,
- az olvasás, írás és a beszédképesség fejlesztésére, a természettudományos világszemlélet kialakítására,
- önálló tanulásra – a tevékenységhez kapcsolódó ismeretek elsajátítása során.

4. Az informatika szakmai alapozó oktatás fejlesztési feladatai

Az elsajátítás során a tanulónak fejlődjenek a szakmai tantárgyak tanulásához szükséges képességei. Különösen az ismeretelemzés-értékelés, fogalomalkotó gondolkodás, a kreativitás, a tapasztalatszerzés és ismeretalkalmazás képessége, az algoritmusalkalmazási, számítási és rajzképességek, a szóbeli és írásos, ill. rajzbeli szakmai kommunikációs képességeinek kell fejlődnie. A tanulóknak ki kell, hogy alakuljon, fejlődjön, erősödjön a saját munkájukkal kapcsolatos igényesség. A tanulónak el kell érniük, hogy szakmai tudásuk legyen átgondolt, célszerű, eredményes, a szóbeli kommunikációban törekedjenek a szakkifejezések szabatos és helyes használatára, írásos munkáikban, rajzfeladataikban az igényes külalakra, számításaikban a pontosságra.

Hozzá kell szokniuk a tanuláshoz, az önálló produktív feladatmegoldáshoz, érezzék meg a tanulási eredmények, sikerek értékét, örömet. El kell érni, hogy váljon tudatos döntéssé a szakmaválasztás, fejleszteni kell a tanulási és szakmai motivációt. Fejlődni kell a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási szabályoknak, magatartásformáknak.

A szakmai alapozó oktatás alapvető feladata azoknak a készségeknek, képességeknek a fejlesztése, amelyek a szakképzésbe való belépéshez feltétlenül szükségesek.

Ki kell fejlődnie és meg kell erősödnie a szakmához, a választott munkához, életpályához való kötődésüknek.

Alakuljon ki és erősödjön a tanulóknak a kötelességtudat, a felelősségérzet, a mások munkájának, eredményeinek, teljesítményének tisztelete. A pedagógus segítse, hogy lássák meg a környezetet, a technika, a szakma mögött az embert és a természetet, tiszteljék azok értékeit. A tanulók legyenek képesek a feladatok megoldásában alkalmazni a tanult törvényeket, eljárásokat, módszereket, ismerjék meg az anyagok tulajdonságait, előállításuk módját, felhasználási lehetőségeit, tudjanak véleményt alkotni az egyszerű szerkezeti elemekről, műszaki megoldásokról.

Bővülni kell a tanulók tájékozottságának az anyagok tulajdonságairól, felhasználásukról. Tudják alkalmazni az egyes tantárgyakban tanult, itt felhasználható ismereteiket.

Fejlődni kell a rajzeszközök használatának, a tanulók alkalmazzák helyesen a szabványokat, értelmezzék jól a rajzokban megjelenő műszaki információkat. Legyenek képesek a rajzokat a tárgyakkal pontosan és részletesen összevetni.

Fejlődni kell az elemző és értékelő képességüknek, legyenek képesek rajzok, leírások valóságos tárgyak, modellek alapján megérteni a műszaki megoldásokat.

Fejlődni kell a tanult fogalmak, törvények, módszerek, ismeretek, eljárások, katalógusok, műszaki táblázatok alkalmazási képességének.

5. A 10. évfolyam óraterve

„A” alapmodulok:	296 óra
„B” választható modulok:	111 óra
A 10. évfolyam óraszám összesen:	407 óra

„A” alapmodulok	296 óra
Számítógépes hálózatok	100 óra
Számítógépes grafika	100 óra
Számítógépes prezentáció	96 óra

„B” választható modulok	111 óra
Számítógépes programozás	56 óra
Elektrotechnika	55 óra

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

1. 07 10 01 Számítógépes hálózatok 100 óra (A)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók biztonságos hálózatkezelési képességének fejlesztése.	Hálózatok felépítése, csoportosítása. Hálózatok topológiája. A hálózatok előnyei, hátrányai az egyedi gépekkel összehasonlítva. Belépési folyamat, jelszó megváltoztatása. Az azonosítás különféle módjai. Az Internet alapfilozófiája, működése. Internetes beállítási gyakorlatok. Naplózás, biztonsági megfontolások. A közös könyvtár használata és parancsai lokális hálózatokban. Levelezés az interneten. Levelezési lehetőségek (webes felület, célprogramok). A levelező programok legfontosabb paramétereinek beállítása. Levelek, üzenetek továbbítása, internethívás lebonyolítása cím és címszó szerint. Csatolt állományok kezelése. Veszélyhelyzetek a csatolt állományoknál. Távoli szerver erőforrásainak elérése, programok indítása. Adatvétel és -küldés a távoli szerverre.	Megfigyelés, információgyűjtés, megbeszélés, kipróbálás számítógépen, gyakorlás számítógépen. A változtatások hatásainak elemzése, megvitatása. Könyvtármegosztás beállítása. Belépés hálózatokba. Fiókok beállítása. E-mail írás. Levelezőprogram beállítása. E-mail fiók létrehozása nyilvános szerveren. Csatolt fájlok küldése és olvasása, kibontása. A Telnet-program kezelése. SSH programok beállítása. Programfuttatás távoli számítógépen.	A tanulók legyenek képesek: – belépni a helyi hálózatba, – internetes és intranetes kapcsolatokat létrehozni, – E-mail-t írni, olvasni, – levelezőfiókot beállítani, – távoli számítógépeket hálózaton keresztül elérni, – böngészőprogramot kezelni, – böngészőprogramot beállítani, – az Interneten keresni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	Biztonságos távoli kapcsolat (SSH) megvalósítása. Célprogramok beállítása. Fájlok letöltése és feltöltése távoli számítógépek használatával. Célprogramok FTP-hez. Letöltésvezérlő segédprogramok. Böngészőprogramok használata. A legelterjedtebb böngészőprogramok felsorolása. Böngészőprogramok beállítása. Az URL fogalma. Biztonsági kérdések. Az SSL fontossága. Keresés az Interneten. Keresőszerverek felsorolása. A Google használata. Keresési feltételek beállítása.	FTP-program kezelése. Beállítások. Böngészőprogramok kezelése, beállítása, Keresőszerverek kezelése. Keresések a világhálón.	

2. 07 10 02 Számítógépes grafika 100 óra (A)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A manuális képességek, készségek és a kreativitás fejlesztése. Gondolatok, érzelmek, hangulatok kifejezési képességének fejlesztése. A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék és ízlés továbbfejlesztése. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a tehetség kibontakoztatása.	Grafikus szerkesztőprogramok, képfeldolgozás, multimédia. Ábrázolás, képmegjelenítés a számítógép segítségével. Képformátumok. A ponttérképes és a vektorgrafikus ábrázolások előnyei, hátrányai. A színek ábrázolása. Tömörített képformátumok. Veszteséges és veszteségmentes tömörítés.	Megfigyelés, információgyűjtés, megbeszélés, kipróbálás számítógépen, gyakorlás számítógépen. A változtatások hatásainak elemzése, megvitatása. Eszközök kezelése. Szoftverek kipróbálása, kezelése. Színkeverés additív és szubtraktív módon. Képek tömörítése, kibontása.	A tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a pont, vonal, poligon, körív rajzolásának lépéseit, a képelem-sokszorozást, az elforgatást és a tükrözést, – alkalmazni tudni a különböző képformátumokat, felbontásokat, szintartalmakat,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	Számítógépes rajzolóprogramok bemutatása. Rajzolóprogramok funkciói, beállítása. Különböző mértani alakzatok rajzolása. Képdigitalizálók és szkennerek működése, programozásuk. Képek digitalizálása, digitalizálók kezelése. Képrögzítési elvek és formátumok. Mozgóképek formátumainak áttekintése. Speciális műszakirajzó-célprogramok. A CAD-program célja, szolgáltatásai és főbb jellemzői. Alapelemek készítése CAD-program segítségével. Rétegek, méretezés. A különböző képformátumok, felbontások, szinttartalmak lényege és felhasználási területei. Képek, ábrák megnyitása, konvertálása és mentése különböző formátumokban az adott rajzó- vagy képszerkesztőprogram segítségével. A legfontosabb képtulajdonságok kezelése a képfeldolgozó programokban. Képek jellemzőinek módosítása	Egyszerű ábrák, alakzatok készítése általános célú rajzóprogrammal. Képek, rajzok, szövegek szkennelése. Szövegek felismertetése egyszerű OCR-program segítségével. Egyszerű 2D rajzok készítése. Egyszerű műszaki rajz készítése CAD-programmal. Képek nézegetése, módosítása, konvertálása, mentése. Képek szkennelése. Képek módosítása, alakítása.	– képet, ábrát megnyitni, konvertálni és elmenteni különböző formátumokban az adott rajzó vagy képszerkesztő-program segítségével, – megnevezni a CAD-program célját és főbb jellemzőit, – valamely CAD-program alapfunkcióit kezelni, – egyszerű ábrákat készíteni a CAD-programban.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék és ízlés továbbfejlesztése. A munkához való pozitív viszony kialakítása. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a tehetség kibontakoztatása.	Képfeldolgozó programok és főbb szolgáltatásai. Összehasonlítás a jellemzőik alapján. Különböző képformátumok, felbontások, szinttartalmak és felhasználási területeik. A jellemzők módosításának megoldása, hatásai. Képek, ábrák megnyitása, konvertálása és mentése különböző formátumokban az adott rajzoló- vagy képszerkesztőprogram segítségével. A képek átalakítása, módosítása. Tömörítés célprogramokkal. A tömörítés hatásai, előnyök, hátrányok.	Megfigyelés, információgyűjtés, megbeszélés, kipróbálás számítógépen, gyakorlás számítógépen. A változtatások hatásainak elemzése, megvitatása. Eszközök kezelése. Szoftverek kipróbálása, kezelése. Képfeldolgozó programok kezelése, beállítása.	A tanulók legyenek képesek: – kezelni valamilyen képfeldolgozó programot, – a formátumokat felismerni, konvertálni, – input egységről önállóan képet beolvasni, – egyszerű szkennert és digitális fényképezőgépet alapfokon kezelni.

3. 07 10 03 Számítógépes prezentáció 96 óra (A)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A kreativitás fejlesztése. Gondolatok, érzelmek, hangulatok kifejezési képességének fejlesztése. A vizuális kommunikációs képességek fejlesztése. A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék és ízlés továbbfejlesztése. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a tehetség kibontakoztatása.	Előadás tervező célja, használata, szolgáltatásai. A programok szolgáltatásai. Bemutató tervezés. Szövegek, ábrák, táblázatok képek kezelése. A háttér megválasztása. Sablon használata. Beépített sablonok. Az animációk csoportosítása. Az animációk hatásai, működése. Az animációk kiválasztása a tartalom alapján. Az előadás dialapjai, a diavarázsló és az egyéni formátum használata.	Megfigyelés, információgyűjtés, megbeszélés, kipróbálás számítógépen, gyakorlás számítógépen. A változtatások hatásainak elemzése, megvitatása. Szoftverek kipróbálása, kezelése. Alapszintű diák készítése. Képek, zene, videó beillesztése a prezentációba. Prezentációk készítése.	A tanulók legyenek képesek: – alkalmazni egy általánosan elterjedt előadástervezőt, annak szolgáltatásait.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	Szöveg, szín, háttér és átlátszóság beállítása. Rétegek kezelése. Képek csatolása, animációja, időzítése. A hangok funkciója a vetítés folyamán. A hangeffektusok beállítása.		
A szín-, forma-, arányérzék, szemmérték, esztétikai érzék és ízlés továbbfejlesztése. A munkához való pozitív viszony kialakítása. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a tehetség kibontakoztatása.	Szövegtervezés, elrendezés, tördelés. Betűtípusok, színek hatása, kezelése. Képek, objektumok illesztése, méretezése. Digitális effektusok kiválasztása (áttűnés, képváltás, hanghatások, színváltások). Vetítési beállítások, animáció, slideshow.	Megfigyelés, információgyűjtés, megbeszélés, kipróbálás számítógépen, gyakorlás számítógépen. A változtatások hatásainak elemzése, megvitatása. Szoftverek kipróbálása, kezelése. Animációk beállítása. Prezentációk készítése.	A tanulók legyenek képesek: – kezelni valamilyen prezentációs programot, – diákat rendezni, objektumokat beszúrni, – animációt beállítani, – egy egyszerű előadást elkészíteni, – kész előadásokat betölteni, levetíteni.

4. 07 10 04 Számítógépes programozás 56 óra (B)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A munkához való pozitív viszony kialakítása. Az új iránti fogékonyság, a kreativitás, az igényesség kialakítása, a tehetség kibontakoztatása.	Informatikai, programozási alapfogalmak Informatikai alapfogalmak átismétlése: bináris számrendszerek, logikai műveletek, DeMorgan azonosságok, műveletek precedenciája. A kódolás fogalma, kódrendszerek, az ASCII-kódrendszer. A számítógépes adatábrázolás, adatok tárolása, fix és lebegőpontos adatábrázolás. A közismereti informatikában tanultak rendszerezése és gyakorlati alkalmazhatósága.	Megfigyelés, információgyűjtés, megbeszélés. Számítások, programrészletek írása, kipróbálása. ASCII-kód tanulmányozása, kódolás-dekódolás. Konvertálás a számrendszerek között.	A tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a programozás általánosan elterjedt eszközeit, – alkalmazni az aktuálisan alkalmazott programnyelvek főbb lehetőségeit, – kiválasztani a felhasználási lehetőségeket, – egyszerűbb programot fordítani és szerkeszteni, könyvtár-fájlokat, meghajtókat és forrásobjektumokat kezelni,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	Az ASCII-szabvány. Átszámítás kettes, tízes és tizenhatos rendszerben. Az adattárolás fajtái és jellemzői.		– eligazodni az adatszerkezetek általános tulajdonságai és típusai között, – felismerni az adatdeklaráció szerepét, a változók érvényességi körét, – elágazási feltételt megfogalmazni, kezelni a programozási megoldásait.
Az ismeretszerző, értékelő gondolkodás fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés és az ismeretek alkalmazási képességének kialakítása. A szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességek fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása.	A programozás eszközei A kódolás és a forrásprogram fogalma, a programnyelvek működése, generációi és típusai: interpreter programok, compiler programok, objektumorientált programok. A fordítás és szerkesztés folyamata. Programkönyvtárak. Programkód és programnyelv. Utasítások, adatok, függvények, eljárások és objektumok fogalma, célja és tartalma egy adott nyelvben. A fejlesztői környezet és követelményei.	Megfigyelés, információgyűjtés, megbeszélés. Algoritmuskészítés. Számítások, programrészletek írása, kipróbálása. Fordítóprogram futtatása. Egyszerű programok készítése.	A tanulók legyenek képesek: – a programkészítés lépéseit alkalmazni, – a feladathoz programnyelvet választani, – egyszerű algoritmust készíteni.
Az ismeretszerző, értékelő gondolkodás fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés és az ismeretek alkalmazási képességének kialakítása. Az ok-okozati összefüggések felismertetése. A problémamegoldó képesség fejlesztése.	Értékadás, változók, konstansok Típus, változó, konstans fogalma, deklarációja, szerepe a programban. A programok szerkezete, főbb elemeik (fogalmak): programfej és deklaráció, értékadások. Összetett adatszerkezet. Adatelemzés, adatszerkezet felépítése. Típusok kiválasztása.	Megfigyelés, információgyűjtés, megbeszélés. Számítások, programrészletek írása, kipróbálása. Egyszerű deklarációk, értékadások az adott programnyelvben. Vektorok, sztringek, mátrixok deklarációja az adott programnyelvben.	A tanulók legyenek képesek: – a program fejrészét, a változókat megtervezni, – az adatbevitelt megtervezni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	Egyszerű adatszerkezet megfogalmazása. Műveletek összetett adatszerkezetekkel: – vektorok, – sztringek, – mátrixok.		
Az ismeretszerző, értékelő gondolkodás fejlesztése. A kreativitás fejlesztése. A képzelet, az emlékezés és a logikai készség fejlesztése. A szakkifejezések szakszerű használatának kialakítása.	Elágazások és ciklusok szervezése Elágazások típusai, vizsgálatuk: elágazások, esetvizsgálatok, iterációk, elől és hátul tesztelő ciklus, számláló típusú ciklus. Feltételes elágazás tervezése. Ha - akkor - egyébként szerkezet. Esetelemzés és -szétválasztás. Példák ciklusokra. A ciklusteszt helyének meghatározása. Szándékolt kilépés ciklusból.	Megfigyelés, információgyűjtés, megbeszélés. Számítások, programrészletek írása, kipróbálása. Egyszerű programok írása.	A tanulók legyenek képesek: – a programban elágazásokat megtervezni, – az elágazások típusát a feladathoz kiválasztani, – ciklusokat alkalmazni.
Az ismeretszerző, értékelő gondolkodás fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés és az ismeretek alkalmazási képességének kialakítása.	Programozástechnikai alapismeretek, programtervezés A tanult programnyelv fejlesztői környezete, telepítése, használata. A tanult programnyelv szolgáltatásai, forráskód szerkesztés, szintaktikai szabályok alkalmazása, ellenőrzése. Fordítás, szerkesztés. Az objektumkönyvtár használata. Tesztelés. Kódolási gyakorlatok, deklarációk, programtörzs készítése.	Megfigyelés, információgyűjtés, megbeszélés. Számítások, programrészletek írása, fordítása, tesztelése, kipróbálása. Programfordítás, programszerkesztés. Egyszerű programok tesztelése.	A tanulók legyenek képesek: – a programkészítés lépéseit alkalmazni, – a feladathoz programnyelvet választani, – egyszerű algoritmust készíteni.

5. 07 10 05 Elektrotechnika 55 óra (B)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A természettudományos gondolkodás fejlesztése. Az ismeretszerző, értékelő gondolkodás fejlesztése.	Villamos alapfogalmak Feszültség, áram, töltés, ellenállás, vezetőképesség definíciója. Alapvető ellenállás-számítások. Ellenállások hőfokfüggése (NTK, PTK). Ellenállások a gyakorlatban, rajzjelek, mérési problémák.	Megfigyelés, információgyűjtés, tanulmányozás, megvitatás, rajzolás, kísérlet, mérés. Kiselőadás tartása, megvitatása. Ellenállások mérése.	A tanulók legyenek képesek: – használni a villamos alapfogalmakat, – alapvető ellenállás számításokat elvégezni, – ellenállásokat kiválasztani a jellemzőik alapján.
A problémamegoldó képesség fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések felismertetése.	Egyenáramú hálózatok Az áramkör fogalma, egyenáramú hálózatok alaptörvényei (Ohm-törvény, Kirchhoff-törvény). Ellenállás hálózatok, eredő ellenállás számítások. Az alaptörvények igazolása. Nevezetes hálózatok: feszültségosztó.	Megfigyelés, információgyűjtés, tanulmányozás, megvitatás, rajzolás, kísérlet, mérés. Kiselőadás tartása, megvitatása. Egyszerű hálózatok mérése.	A tanulók legyenek képesek: – az alaptörvények egyszerű számításait elvégezni, – az egyszerűbb villamos hálózatokban az alaptörvényeket alkalmazni.
Az ismeretszerző, befogadó, elemző képesség fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések felismertetése.	A villamos áram hatásai Hőhatás: kapcsolat a villamos és a hőenergia között, testek melegekedése, fajhő, a hőhatás jellemző alkalmazásai (fűtés és melegítés, izzólámpa, olvadó biztosító, vezeték méretezése feszültségesésre hőhatás alapján és áramsűrűségre). Vegyi hatás: folyadékok vezetése, anyagok kiválasztása. Az elektrolízis jellemző felhasználásai (réz- és alumíniumgyártás, eloxálás, galvanizálás, galvánelemek, akkumulátorok, korrózióvédelem).	Megfigyelés, információgyűjtés, tanulmányozás, megvitatás, rajzolás, kísérlet, mérés. Kiselőadás tartása, megvitatása. Kísérlet végzése. Anyagok viselkedésének tanulmányozása mágneses térben.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni a villamos áram hatásait, – a gyakorlatban alkalmazni az elméleti ismereteket.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	Élettani hatás: az élettani hatás fogalma, az áram hatása az ideg- és izomrendszerre, járulékos hatások. Mágneses hatás: a Föld mágneses terének, az árammal átjárt vezetőnek a mágneses tere, a mágneses tér hatása a mozgó töltéshordozóra, örvényáramok, hiszterézis.		
A megfigyelő és ismeretszerző képesség fejlesztése. A műszaki műveltség kialakítása.	Energiaforrások A villamos munka és teljesítmény fogalma, mértékegységei és számításai. A hatásfok fogalma, számítása, villamos készülékek jellemző hatásfokai, az ellenállások terhelhetősége. Ideális és valódi generátorok, belső ellenállás, forrásszűrés, kapocsfeszültség. A feszültséggenerátorok üzemi állapotai: üresjárás, rövidzárlat, terhelés. Az illesztés fogalma és gyakorlati jelentősége.	Megfigyelés, információgyűjtés, tanulmányozás, megvitatás, rajzolás, kísérlet, mérés. Kiselőadás tartása, megvitatása. Villamos mérés. Számítások.	A tanulók legyenek képesek: – villamos teljesítményt és munkát számolni, – kapocsfeszültséget számolni, – ellenállást kiválasztani a terhelhetőség alapján, – illesztést alkalmazni a gyakorlati alkalmazásokban (számítógépes hálózatok).
A megfigyelő és ismeretszerző képesség fejlesztése. A műszaki műveltség kialakítása.	Villamos erőter A villamos tér fogalma, jellemzői és szemléltetése: az elektromos töltések egymásra hatása, Coulomb törvénye, a térerősség, jelenségek a villamos erőterben: kisülés, csúcshatás, megosztás, árnyékolás. Anyagok viselkedése villamos térben: a villamos térerősség és az anyag kapcsolata, a dielektromos állandó, az anyagok viselkedése	Megfigyelés, információgyűjtés, tanulmányozás, megvitatás, rajzolás, kísérlet, mérés. Kiselőadás tartása, megvitatása. Az anyagok viselkedésének tanulmányozása a villamos térben.	A tanulók legyenek képesek: – a villamos tér legalapvetőbb jelenségeit felismerni, gyakorlati megvalósításait kezelni, – egyszerűbb számításokat elvégezni (eredő kapacitás, energia, időállandó).

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	villamos erőterben, polarizáció, átütés, átütési szilárdság, dielektromos veszteség, piezovillamos jelenség.		
A megfigyelő és ismeretszerző képesség fejlesztése. A műszaki műveltség kialakítása.	Kondenzátorok, kapacitások: a kapacitás fogalma, jele és mértékegysége, a síkkondenzátor kapacitása, a kondenzátorok gyakorlati kivitele, főbb jellemzői, katalógusadatok, a kondenzátorok energiája és veszteségei, a kondenzátorok párhuzamos, soros és vegyes kapcsolásai, az eredők meghatározása. Töltés, kisütés, energia: kondenzátorok feltöltése és kisütése, az időállandó fogalma, gyakorlati jelentősége.	Megfigyelés, információgyűjtés, tanulmányozás, megvitatás, rajzolás, kísérlet, mérés. Kiselőadás tartása, megvitatása. Számítások gyakorlása. Kísérlet.	
A megfigyelő és ismeretszerző képesség fejlesztése. A műszaki és természettudományos műveltség kialakítása.	Mágneses erőter A mágneses erőter jellemzői és szemléltetése: a mágneses tér jellemzői, a mágneses indukció, a fluxus, a gerjesztés, a mágneses térerősség fogalma, jele és mértékegységei. Erőhatások mágneses erőterben: az állandó mágnes, a Föld és az árammal átjárt vezető mágneses tere, csavar- és jobbkéz-szabály, gerjesztési törvény, az indukció és a térerősség kapcsolata, a mágneses tér és az áram kölcsönhatása, erőhatás mágnes és ferromágneses anyagok között, a mágneses tér hatása a mozgó töltéshordozókra. Anyagok viselkedése mágneses térben: a	Megfigyelés, információgyűjtés, tanulmányozás, megvitatás, rajzolás, kísérlet, mérés. Kiselőadás tartása, megvitatása. Kísérletek. Anyagok tulajdonságainak tanulmányozása.	A tanulók legyenek képesek: – a mágneses tér legalapvetőbb jelenségeit felismerni, a gyakorlati megvalósításait kezelni, – egyszerűbb számításokat elvégezni (indukált feszültség).

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	mágneses permeabilitás, az elemi mágnesség, dia-, para- és ferromágneses anyagok, mágnesezés, mágnesezési görbék, hiszterézis görbék, hiszterézis veszteség, kemény- és lágymágneses anyagok, tekercs, vasmag, szórás, légrés.		
	Elektromágneses indukció: elemi számítások mágneses körökben, az elektromágneses indukció fogalma, mozgási és nyugalmi indukció, örvényáramok és hasznosításuk, az önindukció fogalma és jelentősége, jobbkéz-szabály.	Kísérlet.	

7. Ellenőrzés, értékelés módszerei

Túl a jogi és tanügyi kereteken a szakiskolában a nevelési feladatok sajátosságos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságcikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetenciaalapú értékelési rendszert az alapvizsgával összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és órarendileg is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükséges lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás, a dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is szükséges ellenőrizni.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat, saját és mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata felkészíteni diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra, segíteni őket az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszközlista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenységcentrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket:

1. A tantermek, műhelyek kérdése a tanulásszervezés meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tantermek padsora. A hagyományos berendezés esetén még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymás mögött ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tantermek átrendezését és kistantermek bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük arra, hogy segítsék a csoportos, az egyéni és az önálló tanulást, tehát a tantermek berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kisgépek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítás-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely felébresztheti még a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethossziglan tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül fontosak a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép és elfogadható oldalszám), emellett a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segítenie és motiválnia kell az önálló tanulást is, hiszen később az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl.: hálók, test-modellek fából papírból, fémből stb.), de a szakmai alapozó oktatáshoz elengedhetetlen eszközöket szükséges beszerezni a tanműhely számára.

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tarjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

Javasolt taneszközlista:

AV eszközök:

- számítógép vagy notebook vagy Tablet PC
- írásvetítő
- projektor
- vetítővászon vagy aktív tábla
- videolejátszó, TV
- nagyméretű falitábla

Falitáblák:

- műszerek, mérési elvek, készülékek
- görög kis- és nagybetűk
- használatos prefixumok és jelek
- szabványos rajzjelek
- szabványrészletek
- ábrázolási módok
- bemutató rajzok, faliképek

Demonstrációs eszközök:

- modellek, mechanizmusok
- demonstrációs műszerek

A számítástechnikai labor felszereltsége

A helyiség kialakításának szempontjai

A laborokat javasolt 12–16 tanuló befogadására tervezni. Ideális esetben minden tanuló önállóan dolgozik. Ha erre nincs mód, tanulópárok dolgozhatnak egy-egy munkahelyen.

A munkaasztalok nagy méretűek, a terem talpazatához vannak rögzítve. Felületükön biztonságosan el kell férni a számítógépeknek és az állandóan szükséges eszközöknek úgy, hogy az adatrögzítés és -feldolgozás is lehetséges legyen. A labor berendezésénél és használatánál be kell tartani az ide vonatkozó munkavédelmi és biztonságtechnikai, valamint tűzvédelmi szabályokat.

Audiovizuális eszközök, információhordozók:

- írásvetítő
- projektor
- vetítővászon vagy aktív tábla
- videolejátszó, TV
- nagyméretű falitábla
- fóliák, videofilmek, diaképek
- hálózatra kapcsolt számítógépek monitorral
- nyomtató
- szkennер
- digitális kamera
- állandó Internet-kapcsolat
- a tananyaghoz kapcsolódó szoftverek

Falitáblák:

- számítógép hardvereszközök
- szoftverek
- számítógépes hálózatok

9. Módszertani ajánlások**9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben**

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- Élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat.
- Tanár és tanuló együttes tevékenysége.
- Kooperatív módszerek alkalmazása.
- Projektmódszer alkalmazása (technikai projektek).
- Differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére.
- A tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása.
- A módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez.
- Önálló otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés, vagy feladatok otthoni befejezése.
- A szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása.
- Beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből.
- Anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása.
- Az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken.
- Videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése.
- Motorikus mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása.
- Folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés.

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a figyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport belépő képességeit figyelembe véve, az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

Megjegyzés: a modulok számozása

- A. alapmodul
- B. választható modul
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma,
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma,
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül,
- 7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás.

A KERESKEDELEM-MARKETING, ÜZLETI ADMINISZTRÁCIÓ SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában erősítik a fejlesztési feladatokat és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutató hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe való bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó képzés célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választhatóak. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve és dőlt betűvel vannak szedve..

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámúval való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. A kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmai alapozó oktatás célja

A kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmai alapozó ismeretek és gyakorlatok oktatásának célja olyan ismeretrendszer és alkalmazható tudás kialakítása, amely megalapozza és formálja a szakmacsoportba tartozó szakképesítésekhez szükséges szemléletet.

A szakmacsoport aktív tanulói magatartást és tanulási élményeket is eredményező bemutatásával:

- felhívja a tanulók figyelmét a szakmacsoportba tartozó szakképesítések sajátosságaira,
- felkelti a tanulók érdeklődését az egyes szakképesítések iránt,
- bemutatja a pálya szépségét, nehézségeit, fejlődésének irányát, a munkaterületen dolgozók tevékenységét,
- elősegíti a tanulók szakmaválasztását, egyéni életpályájuk reális megtervezését,
- lehetőséget biztosít a szakmacsoport munkaköreihez szükséges magatartás, képesség kialakításához, a tanulási és szakmai motiváció fejlesztéséhez, megerősítéséhez,

- kialakítja a tanulóban a pontos és minőségi munkavégzés igényét, a környezettel szembeni felelősségérzetet,
- fejleszti a logikus gondolkodást,
- bővíti a tanulók ismereteit környezetükről, kialakítja a tanulók önálló ismeretszerzésének igényét.

A szakmai alapozó oktatás feldolgozása modulrendszerben történik.

E kerettanterv a szakiskolák 10. osztályai számára a kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmacsoportban ad ajánlást az iskolák számára a szakmai alapozó képzés tartalmára, időbeli tagolására, időkereteinek és arányainak a meghatározására.

A tevékenységközpontú oktatás, a projektjellegű feldolgozási módszer alkalmazása elősegítheti a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatását, motiválását, felkészítését a szakmaválasztásra.

A kerettanterv rugalmas, moduláris struktúrájú, lehetőséget ad a helyi pedagógiai programban megfogalmazottak megvalósítására is.

3. Kompetenciaszintek

A kerettanterv lehetőséget ad a szakmai alapozó oktatás keretében a kompetenciák fejlesztésére is.

Alapmodulok kompetenciái	A tanulók legyenek képesek
alaposság	a feladat igényelte részletességig lebontani és felépíteni a tevékenységeket
állóképesség	átlagos fizikai kondícióra és teljesítőképességre
döntési képesség	a lehetőségek közti választásra
együttműködési készség	a feladataik megoldása, céljaik elérése során a közös tevékenységre
figyelem	a figyelmüket fenntartani
gyakorlatias feladatértelmezés	a célok elérése érdekében meghatározni teendőiket
Idegennyelv-ismeret	az elvárt ismereti szinten érthető kommunikációra
írásos kommunikáció képessége	a kapott írásos közlések alapján dolgozni
kezdeményszerzőképesség	önálló cselekvés kezdeményezésére
kitartás	a cél vagy a feladat által igényelt energiabefektetés fenntartására
kompromisszumképesség	mások véleményét figyelembe venni
Konfliktuskezelő-készség	az élethelyzetek, a munkaszituációk során, vitás, nehéz helyzetek, érdekütköztetések kezelésére
megbízhatóság	elvégezni a rájuk bízott feladatokat
munkához való hozzáállás	a feladatokat kellő hozzáállással elvégezni
munkaszervezés	saját tevékenységüket megfelelő módon szervezni
önismeret	ismerni saját erősségeiket és gyengeségeiket
pontosság	a rájuk bízott feladatot az elvárt módon elvégezni
precizitás	a munkájuk pontosságára ügyelni
rendszerzőképesség	saját rendszer felállítására
segítőkészség	mások irányában támogató magatartást tanúsítani
szakmai ismeret	a tevékenység igényelte ismereteket és készségeket a szakmai alapozó oktatáshoz megszerezni
szóbeli kommunikációs készség	megfelelő, érthető beszédképességgel rendelkezni
tanulási képesség	új ismereteket befogadni
utasítások megértésének képessége	rendelkezni a tudatos odafigyelési szándékkal

Kiegészítő (választható) modulok kompetenciái	A tanulók legyenek képesek
hibákból való tanulás képessége	a hibás eredmény felismerésére
informatikai eszközök használata	megfelelő szinten szövegszerkesztési feladatokat elvégezni
együttműködési készség	a feladataik megoldása, céljaik elérése során a hozzájuk közel állókkal való közös tevékenységre
figyelem	a figyelmet rövid távon fenntartani
gyakorlatias feladatértelmezés	egyszerű célok elérése érdekében meghatározni teendőiket
Idegennyelv-ismeret	az elvárt ismereti szinten alapvető és érthető szakmai kommunikációra
írásos kommunikáció képessége	a kapott írásos közlések alapján dolgozni
szakmai ismeret	a tevékenység igényelte ismereteket és készségeket a szakmai alapozó oktatáshoz megszerezni
szóbeli kommunikációs készség	megfelelő, érthető beszédkészséggel rendelkezni
tanulási képesség	új ismereteket befogadni
rendszerezőképesség	saját rendszer felállítására
segítőkészség	mások irányában támogató magatartást tanúsítani
szakmai ismeret	a tevékenység igényelte ismereteket és készségeket a szakmai alapozó oktatáshoz megszerezni
szóbeli kommunikációs készség	megfelelő beszédkészséggel rendelkezni, érthetően beszélni

4. A kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmai alapozó oktatás kiemelt fejlesztési feladatai

A modulok teljesítése során:

- a tanulók készüljenek fel a felnőtt lét szerepeire,
- fejlődjön a tanulók ismeretelemző és ismeret alkalmazási képessége,
- a tanulók munkája, tevékenysége legyen átgondolt, célszerű, eredményes,
- fejlődjön a tanulók írásos és a szóbeli szakmai kommunikációs képessége,
- alakuljon ki, erősödjön a tanulók saját munkájukkal kapcsolatos igényessége,
- a tanulók törekedjenek a szóbeli kommunikációban a nyelv, a szakkifejezések szabatos használatára,
- alakuljon ki a tanulóknál az önálló szakmai tanulás, a feladatmegoldás igénye,
- a tanulók érezzék meg az eredményeik, tevékenységük értékét, örömét,
- a tanulók váljanak képessé különböző ismeretforrások használatára, az információk helyes értelmezésére, az ismeretek alkalmazására,
- a tanulók tevékenységeiben az embertársainak a tisztelete váljék meghatározóvá,
- fejlődjenek a tanulók ismeretalkotó, önálló tapasztalatszerző, valamint a gyakorlati feladatmegoldó képességei,
- a tanulók használják fel a mindennapi életükben, az iskolai tevékenységükben az iskolai éveik során elsajátított szakmai alapozó ismereteket,
- alakuljon ki a személyi, a munkahelyi, a technológiai higiénia betartásának az igénye,
- erősödjön a szakmai motiváció, váljon tudatossá a szakmaválasztás,
- a tanulók ismerjék meg a szakmai tevékenységekhez szükséges információk kiválasztásának, rendszerezésének a módjait,
- alakuljon ki a tanulók alapvető eszközhasználati ismerete.

5. A 10. évfolyam óraterve

Óraszámjavaslat:

– Alap modulok:	296 óra
– Választható modulok:	111 óra
Óraszámjavaslat a 10. évfolyamon összesen:	407 óra

Modul neve	10. osztály
„A” alapmodulok	
Kommunikáció és viselkedéskultúra*	185
Család, háztartás	74
Tágabb környezetünk	37
Évi óraszám:	296 óra
„B” választható modulok	
Gépírás-szövegszerkesztés*	37
Szakmai idegen nyelv*	37
Mindennapi ismeretek	37
Évi óraszám:	111 óra

* csoportbontásban tanítandó

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

„A” modulok:

1. 17 10 01 Kommunikáció és viselkedéskultúra 185 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
Olvasási, szövegértési készség, a szóbeli kifejezőkészség fejlesztése.	A kereskedelemmel kapcsolatos írások megbeszélése.	Gyűjtsön kereskedelemmel kapcsolatos írásokat helyi vagy országos szakmai lapokból, az Internetről. Ismertesse társaival az olvasott szöveg tartalmát. Szövegértést ellenőrző tesztek kitöltése tanára által kijelölt szöveg alapján.	A tanuló képes lesz: – az olvasott szöveg tartalmát ismertetni, – gondolatait önállóan, érthetően megfogalmazni.
Reális ön- és társismeret kialakítása, ezen képességek gyakorlati alkalmazása.	Beszédgyakorlatok. Ki vagyok én, milyen vagyok én. Képességek rendszere. Ki milyen képességekkel rendelkezik. Tulajdonságaim – melyek azok a tulajdonságok, amiket fontosnak tartok. Családfa megbeszélése.	Projektfeladat megoldása: A projekt címe: Ki vagyok én? Bemutakozás, bemutatás (család, barát, iskola). Önismereti, fejlesztő gyakorlatok végrehajtása a tanár útmutatása alapján.	A tanuló képes lesz: – szóban vagy írásban bemutatkozni, – társait bemutatni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
		Személyiséglista készítése feladatlapok és kérdőív segítségével. Családfa készítése. Házi dolgozat készítése: „A szüleim mesélték rólam” címmel.	
A csoportban végzett munka képességének kialakítása. Fejlesszük a tanulók – problémamegoldó képességét, – kritikai gondolkodását, – együttműködési képességét, – kommunikációs képességét.	A csoportmunka fontosságának, szabályainak megismerése. Konfliktusok a kapcsolatokban, konfliktus-megoldási módok. Az egyéni érdek és csoportérdek érvényesítése a csoportmunkában.	Csoportmunka a kiadott feladatok alapján. Szituációs feladatok. A konfliktusok megoldására szolgáló szituációs gyakorlatok.	A tanuló képes lesz: – csoportban munkát végezni, – alkalmazkodni a csoport tagjaihoz, – bemutatni a végzett munka eredményét, – alkalmazni a konfliktus megoldási módokat.
Személyiség típusok megismerése, megfigyelőkéesség fejlesztése, a tanultak gyakorlati alkalmazása.	Személyiség típusok: – egyén, – személyiség, – személy, – személyiségi, – jellem, – vérmérséklet típusok, – alkati típusok, – önismeret.	Hallgassa meg tanára előadását az egyes személyiség típusokról. Határozzák meg egymás személyiségjegyeit és véleményezzék, hogy pozitív vagy negatív „töltése” van! Készítsen házi dolgozatot „Hogyan tudom akaratomat érvényesíteni” címmel.	A tanuló képes lesz: – felismerni az egyes személyiség-típusokat, – a csoport tagjait jellemezni.
A szóbeli kifejezőkészség, kompromisszumkészség fejlesztése, a kapcsolatteremtés, konfliktuskezelés szabályainak tudatos alkalmazása.	Előadás, disputa.	Csoportokban folytassanak a tanár által megadott témában vitát! A vita eredményét a csoport vezetője fogalmazza meg! Véleményezzék egymás munkáját!	A tanuló képes lesz: – felismerni az önálló és csoportban való munkavégzéshez szükséges tulajdonságokat, – értelmesen, világosan kifejezni önmagát.
Infokommunikációs eszközök megismerése, alkalmazása. A pontosság, a precizitás, az igényesség kialakítása, a kreativitás fejlesztése. Kommunikációs eszközök szakszerű kiválasztása.	Infokommunikációs eszközök használata (telefon, telefax, számítógép). Szövegszerkesztés, Internethasználat.	Egyszerű szöveg írása a tanára által megadott témában, formázása, továbbítása. Meghatározott témában információ gyűjtése a megismert eszközök segítségével. Folytasson beszélgetést telefonon társával a	A tanuló képes lesz: – egyszerűbb szöveget esztétikus formában elkészíteni, – a kommunikációs eszközök segítségével továbbítani (sms, telefax, e-mail)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
		megadott témában. A telefonálás szabályait figyelembe véve társaival értékeljék a beszélgetést.	– a telefonálás szabályainak megfelelően telefonbeszélgetést folytatni.

2. 17 10 02 Család, háztartás 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
A tanulói készségek fejlesztése, valamint olyan szemléletmód kialakítása, amelynek során előtérbe kerül a(z) – takarékoság, – a tudatos tervezés, – ismeretek alkalmazási képessége. A tanulókkal felismertetni az életminőség fontosságát. Megismertetni a háztartásokra ható piaci működési zavarok és az életminőség kapcsolatát.	Gazdálkodás az idővel. Gazdálkodás a pénzzel (bevétel, kiadás, megtakarítás). Gazdálkodás az emberi erővel. Életmód, életvitel: – az ember és lakása, – lakás a világban, – táplálkozás, ruházkodás, higiénia, egészségmegőrzés, – gondoskodás a gyerekekről, idősekről, betegekről. A piac működési zavarai.	Időmérleg készítése (tervezés, becslés, számolás). Projektfeladat megoldása: A projekt címe: Családi költségvetés. Egy költségvetés értelmezése tanári segítséggel. Saját költségvetés készítése. Készítsen lakás alaprajzot, majd rendezze be azt! Gyűjtsön példát a különböző országok lakáskultúrájából! Állítson össze napi étrendet, beszélgessenek a ruházkodási szokásokról, a higiénia jelentőségéről az egészség megőrzésében! Hallgassa meg tanára előadását az alap- és a speciális gondoskodásról! Határozzák meg társaival közösen az életminőség lényegi elemeit! Projektfeladat megoldása: A projekt címe: A piac működési zavarai Gyűjtsön példát környezetéből a piac működési zavaraira, társaival vitassák meg a példát! Vizsgálják meg, milyen hatással vannak az egyes problémák az életminőség alakulására!	A tanuló képes lesz: – elkészíteni családja költségvetését, – felismerni az életminőség fontosságát, – az összefüggéseket felismerni a piac működési zavarai és az életminőség alakulása között.

3. 17 10 03 Tágabb környezetünk 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
Az egyes nemzetgazdasági ágak szerepének értelmezése a termelési körfolyamatban. A kereskedelem gazdasági szerepének értelmezése. A megismerő, az információkat alkalmazó képességek fejlesztése.	A gazdálkodás körfolyamata. A gazdaság szereplői, ágai. A kereskedelem szerepe a gazdálkodásban.	Hallgassa meg tanára magyarázatát a gazdálkodás körfolyamatáról! Tanári irányítás mellett, csoportmunkában gyűjtsék össze, és fogalmazzák meg, hogy mi a feladatuk az egyes nemzetgazdasági ágaknak! Projektfeladat megoldása: A projekt címe: Vállalkozások formái A tanulók gyűjtsenek össze környezetükben működő vállalkozásokat és szerezzenek információt arról, hogy mivel foglalkoznak. Csoportmunka keretében az összegyűjtött vállalkozásokat sorolják be a megfelelő nemzetgazdasági ágba! Keressenek kapcsolatot az egyes vállalkozások között.	A tanuló képes lesz: – felsorolni a gazdálkodás körfolyamatának elemeit, – ismertetni az egyes gazdasági ágakat, – felismerni az egyes nemzetgazdasági ágak szerepét, – felismerni és elmagyarázni a kereskedelmi munka lényegét, jelentőségét, – leírni az egyes szereplők közötti kapcsolatot.
A kereskedelem szerkezetének megismerése, az önálló ismeretszerzés képességének és az ismeretek alkalmazására való képesség kialakítása.	A kereskedelem felépítése.	Tekintsen meg egy filmet a kereskedelem tagozódásáról! Vizsgálják meg, hogy a tanár által megadott listán szereplő áruk honnan kerülnek a boltokba! Látogassanak meg kis- és nagykereskedelmi egységeket és gyűjtsék össze, hogy kikkel állnak üzleti kapcsolatban!	A tanuló képes lesz: – bemutatni a kereskedelem szerkezetét.

„B” modulok:**4. 17 10 04 Gépírás-szövegszerkesztés 37 óra**

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
A gyakorlati életben általánosan előforduló egyszerű ügyiratok formai elemeinek megismertetése, precíz, pontos kivitelezésének elsajátíttatása.	Az egyszerű magánjogi ügyiratok fogalma, formai követelményeinek ismertetése, szemléltetése, gyakorlati kivitelezése minta alapján. Az egyszerű magánjogi ügyiratok fogalma, formai követelményeinek ismertetése, szemléltetése, gyakorlati kivitelezése tömb formájú szöveg szabványformába öntésével.	Ügyiratminták készítése forma követéssel, formába öntéssel, majd diktálás után. Az eredményesség időszakos felmérése feladatlap, illetve tesztfeladat segítségével.	A tanuló képes lesz: – nyomtatott, tömbformátumú szövegből elkészíteni a szabvány előírásainak megfelelő egyszerű magánjogi ügyiratokat.
Ismerje meg és sajátítsa el a készség szintjén az egyszerű magánjogi ügyiratok megfogalmazását, és szabvány forma szerinti kivitelezését önállóan.	Egyszerű magánjogi ügyiratok önálló, megfogalmazása és szabvány formájú elkészítése.	Ügyiratok önálló megfogalmazása szituációs feladatok alapján. Az eredményesség időszakos felmérése szituációs feladatlap segítségével.	A tanuló képes lesz: – egyszerű magánjogi ügyiratok önálló megfogalmazása és szabvány formájú elkészítése szituációs feladatlap alapján szövegszerkesztő programmal.
Pályára orientáló komplex feladatlap önálló megoldására való felkészítés.	Tanórai, témaorientált konzultáció és egyéni feladat megoldás segítése.	Nyugta, meghatalmazás, kötelezvény, elismervény ügyiratok önálló megfogalmazása, a dokumentumok formázása szövegszerkesztő programmal, adathordozóra mentése és nyomtatása önállóan szituációs feladatok alapján.	A tanuló képes lesz: – házi dolgozatot előírt határidőre a tanult magánjogi ügyiratok témaköréből Word szövegszerkesztő programmal, nyomtatott kivitelben, irattartóba fűzve készíteni.
A gyakorlati életben általánosan előforduló üzleti és hivatalos levelek formai elemeinek megismertetése, precíz, pontos kivitelezésének elsajátíttatása.	A hivatalos és üzleti levelek fogalma, formai követelményeinek ismertetése, szemléltetése, gyakorlati kivitelezése minta alapján. A hivatalos és üzleti levelek tartalmi, formai követelményeinek ismertetése, szemléltetése, gyakorlati kivitelezése tömb formájú szöveg szabványformába öntésével.	Audiovizuális eszközök segítségével mintalevelek készítése, frontális és egyéni munkával. Hivatalos és üzleti levelek formába öntése nyomtatott tömbösített szövegből, és kéziratból való másolással, illetve gépbe diktálás után. Az eredményesség időszakos felmérése feladatlap, illetve tesztfeladat segítségével.	A tanuló képes lesz: – nyomtatott, tömbformátumú szövegből elkészíteni a szabvány előírásainak megfelelő hivatalos és üzleti leveleket.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
Ismerje meg és sajátítsa el a készség szintjén az üzleti és hivatalos levelek legépelését és szabványforma szerinti kivitelezését diktálás alapján.	Az üzleti és hivatalos levelek legépelése és szabványforma szerinti kivitelezése diktálás alapján.	Üzleti-, illetve hivatalos levél diktálás utáni gépelése szabvány formában. Az elkészített levél formázása, mentése, nyomtatása. Az eredményesség időszakos felmérése tesztfeladat segítségével.	A tanuló képes lesz: – a hivatalos és üzleti levelek diktálás utáni és szabvány formájú elkészítésére szövegszerkesztő programmal.
Ismerje meg és sajátítsa el a készség szintjén az üzleti és hivatalos levelek megfogalmazását, és szabványforma szerinti kivitelezését önállóan.	Általánosan használt hivatalos és üzleti levelek önálló megfogalmazása és szabvány formájú elkészítése.	Kereskedelmi, munkaügyi tárgykörű és hivatali levelek önálló megfogalmazása, a dokumentumok formázása szövegszerkesztő programmal, adathordozóra mentése és nyomtatása önállóan szituációs feladatok alapján. Az eredményesség időszakos felmérése feladatlap, szituációs feladatlap segítségével.	A tanuló képes lesz: – a hivatalos és üzleti levelek önálló megfogalmazására és szabvány formájú elkészítésére szituációs feladatlap alapján szövegszerkesztő programmal.
Pályára orientáló komplex feladat önálló megoldására való felkészítés.	Tanórai, témaorientált konzultáció és egyéni feladat megoldás segítése.	Üzleti és hivatalos levelek önálló megfogalmazása, szabvány formájú elkészítése, formázása.	A tanuló képes lesz: – az üzleti és hivatalos levelek témaköréből, Word szövegszerkesztő programmal, nyomtatott kivitelben, irattartóba fűzve készíteni.

5. 17 10 05 Szakmai idegen nyelv 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
Az értékesítő helyek felépítésének, helyiségeinek általános megismerése.	A boltok, áruházak helyiségei és berendezései.	Boltok, áruházak látogatása – Figyelje meg, milyen helyiségek vannak a látogatott egységekben, – az elárusító helyiség nagyságát, színvilágát, bútorait, készítsen feljegyzést. – A látottak megbeszélése az órán.	A tanuló képes lesz: – a megfigyelési szempontok alapján bemutatni a boltok helyiségeit, berendezési tárgyait.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
		– Véleménynyilvánítás. – Az egyszerű idegen szavak összegyűjtése és begyakorlása tanári segítséggel.	
Az önálló ismeretszerzés képességének a fejlesztése.	Milyen áruk találhatók az egyes polcokon.	Egyéni gyűjtőmunka, majd ennek órai megbeszélése. A tanórán a diákok által összegyűjtött áruk, ill. azok illusztrációinak egyszerű német szavakkal való elemzése.	A tanuló képes lesz: – önálló munkára.
Olvasási, szövegértési készség, a szóbeli kifejezőkészség fejlesztése.	Az árucímkék rövid, általános ismertetése.	– Gyűjtsön német nyelvű árucímkéket. – Órai csoportmunka keretén belül vitassák meg azok tartalmát.	A tanuló képes lesz: – az olvasott szöveg tartalmát ismertetni, – gondolatait önállóan, érthetően megfogalmazni.
A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése.	Értékesítési szituációk.	Szituációs gyakorlatok. Szerepjátékok. A tanulók közösen játszanak el mindennapi kereskedelmi élethelyzeteket. Vitassák meg a látottakat.	A tanuló képes lesz: – egyszerű kommunikációs eszközök használatára.

6. 17 10 06 Mindennapi ismeretek 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
A hivatalok, közszolgáltatók ügyfélfogadásának ismerete. A regionális szervek szerepe (EU).	Hivatalos ügyek intézése. Útlevél, erkölcsi bizonyítvány igénylése, lakcímváltozás intézése, személyes okmányok pótlása, menetrend használata, álláskeresési technikák. Az Internet használata.	Információkérés, módjai, lehetőségei, Telefonkönyv használata, Menetjegy igénylés, Dokumentumok beszerzése, és helyes kitöltése, fénymásolás Áruvásárlás az Internetről. Állásinterjúk készítése.	A tanuló képes lesz: – kulturáltan tájékozódni személyesen és telefonon a hivatalokban, – dokumentumokat szabályosan kitölteni.
A sokoldalú tájékozódás, tájékozottság igénye. Empatikus magatartás kialakítása. Az idegenforgalomban való részvétel fontosságának felismerése.	Kulturális és egyéb szabadidős tevékenységek, kirándulások tervezése és szervezése. Felkészülés a nevezetes ünnepek megünneplésére.	Informálódás, tájékozódás, pl. programfüzetekből, értelmezések. Térkép alapján tájékozódás. Vevőtájékoztatások, használati - kezelési	A tanuló képes lesz: – térkép (helyi, egyszerűbb) alapján tájékozódni, – vevőtájékoztatókat helyesen értelmezni, – nemzetközi jelzések között kiigazodni,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
Az aktív pihenés jelentőségének felismerése. Takarékos szemléletmód kialakítása.	Családi ünnepek szervezése. Mozi, színház, múzeum, hangversenyek, kiállítások megtekintésének módjai, viselkedés.	útmutatók gyűjtése és értelmezésük. Nemzetközi jelzések értelmezése. Programterv (kulturális és egyéb szabadidős tevékenységek, kirándulások) készítése, a hozzá kapcsolódó költségekkel együtt. Üdülési csekkek elfogadásának gyakorlata (szállodák, gyógyfürdők stb.).	– egyszerű utazási, kulturálódási programokat, kirándulásokat megszervezni, – a kiadásokat megtervezni: takarékoságra törekedni.
A felelősségérzet kialakítása (önmagunk, mások, munkahely, lakóhely, utódok stb. iránt). A tudatos környezetvédő magatartás fontosságának felismerése. A tisztaság, a rend szerepe a környezetvédelemben. A tüzmegeelőzés szerepe.	Az elsősegélynyújtás alapvető ismeretei. Baleset- és veszélyforrások. Munkavédelem, az egészség- és a munkavédelem összefüggése. Személyes és munkáltatói feladatok az egészség- és munkavédelem terén. A környezetvédelem és a tűzvédelem, feladatai. A környezetvédelem területei. A szűkebb környezet ismerete, fokozott védelme. Használatos eszközök, felszerelések, berendezések. Tűzvédelem. A tűzjelzés módja. A kézi tűzoltókészülékek.	Az elsősegélynyújtó doboz tartalmának megismerése. Háztartási eszközök biztonságos használatának bemutatása. A mentők értesítése szituációs gyakorlat keretében. Munkavédelmi táblák, feliratok, jelzések készítése. Kirándulás: helyi tűzoltóság. A kézi tűzoltó készülékek használatának bemutatása. A gyakorlati munkahelyek tűzvédelmi munkájának megfigyelése: házi dolgozat készítése! Tűzvédelmi jelzések, táblák, feliratok készítése.	A tanuló képes lesz: – a biztonságos munkavégzésre, – háztartási eszközöket biztonságosan használni, – a munkavédelmi előírások betartására, – elsősegélynyújtásra, – a szűkebb környezet tudatos védelmére, tisztaságának megővására, – a tűzvédelmi előírások betartására, – a környezeti, vagyoni károk megelőzésére.

7. Az ellenőrzés, értékelés módszerei

Túl a jogi és tanügyi kereteken a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket

kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságcikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetenciaalapú értékelési rendszert az alapvizsgával összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és órarendileg is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükséges lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás, a dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat, saját és mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata felkészíteni diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra, segíteni az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszköz-lista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenységcentrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is elegendő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket.

1. A tanterem, műhelyek kérdése a tanulásszervezésnek meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tanterem padsora. A hagyományos berendezés esetén még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymás mögött ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tanterem átrendezését és kistanterem bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük a csoportos, az egyéni és az önálló tanulás segítésére, tehát a tanterem berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kiségek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítási-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely felkeltheti még a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethossziglan tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül fontosak a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép, és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága is segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segítenie és motiválnia kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl. hálók, test-modellek fából, papírból, fémből stb.), de a szakmai alapozó oktatáshoz elengedhetetlen eszközöket is szükséges beszerezni a tanműhely számára..

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tartjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére valósíthatók meg. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- Élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat.
- Tanár és tanuló együttes tevékenysége.
- Kooperatív módszerek alkalmazása.
- Projektmódszer alkalmazása (technikai projektek).
- Differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére.
- A tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása.
- A módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez.
- Önálló otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés, vagy feladatok otthoni befejezése.
- A szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása.
- Beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből.
- Anyaggyűjtemények, portfoliók, dokumentációk összeállítása.
- Az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken.
- Videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése.
- Motorikus mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása.
- Folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés.

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a fegyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport belépő képességeit figyelembe véve, az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

Megjegyzés: a modulok számozása

- A. alapmodul,
- B. választható modul,
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma,
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma,
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül,
- 7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás.

A VENDÉGLÁTÁS-IDEGENFORGALOM SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában biztosítják a fejlesztési feladatok és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatkozó hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó képzés célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választhatóak. A kiegészítő modulok külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámú való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. A vendéglátás-idegenforgalom szakmai alapozó oktatás célja

A szakiskolában a 10. évfolyamokon a szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás keretében a vendéglátás-idegenforgalom szakmacsoportban a szakmai alapozó ismeretek elsajátítása, az alapkészségek fejlesztése folyik.

A szakmai alapozó oktatás motiválhatja a tanulókat a választandó szakmáik megismerésére; képességeik, készségeik kipróbálására, elősegítve döntésüket a megalapozott pályaválasztásban.

A szakmai alapozó oktatás:

- biztosítson lehetőséget a szakmacsoport fontosabb munkaköreiben szükséges magatartási formák megismeréséhez,
- segítse elő a tanulási és a szakmai motiváció fejlesztését, megerősítését,
- biztosítson olyan feltételeket, tevékenységeket, amelyek elősegíthetik azt, hogy a tanulók kipróbálhassák képességeiket, és elmélyedhessenek a szakmai érdeklődésüknek megfelelő vendéglátási területeken,

- adjon lehetőséget a tanulóknak a képzés során megszerzett tapasztalataik rendszerezésére, értékelésére, elemzésére,
- segítse a logikai gondolkodás képességének, az ok-okozati alapösszefüggések felismerésének a kialakulását,
- készítse fel a tanulókat az önálló és a csoportban történő munkavégzésre,
- segítse a tanulókat a leendő szakmájuk kiválasztásában,
- adjon lehetőségét a tanulóknak arra, hogy a szakmai tevékenységekkel kapcsolatban tudatos, felelősségteljes magatartás alakuljon ki,
- alakítsa ki a tanulóknak a pontos, minőségi munkavégzés igényét, a környezettel szembeni felelősségérzetet,
- hozza felszínre és fejlessze a tanulók beleélő képességét,
- fejlessze ki a tanulók problémakezelő képességét és kreativitását,
- segítse a tanulóknak az új osztály (iskola) közösségbe történő beilleszkedését, valamint azon személyi attitűdök kialakítását, amelyek a társadalmi együttélés folyamán, illetve a vendéglátási területen kiemelten fontosak,
- járuljon hozzá ahhoz, hogy a tanulók pozitív élményeken alapuló és eredményes munkát végezzenek majd a választott vendéglátási életpályájukon,
- segítse elő a személyre szabottabb szakmaválasztást, fokozódjon a tanulóknak a szakma iránti elkötelezettségük, valamint kapjanak tágabb képet az egyes vendéglátási szakmák munkaterületeiről, tevékenységi köreiről.

3. Kompetencia-szintek

Alapmodulok kompetenciái	A tanulók legyenek képesek
alaposság	a feladat igényelte részletességig lebontani és felépíteni a tevékenységeket
állóképesség	átlagos fizikai kondícióra és teljesítőképessegre
döntési képesség	a lehetőségek közti választásra
együttműködési készség	a feladataik megoldása, céljaik elérése során a hozzájuk közel állókkal való közös tevékenységre
figyelem	a figyelmet rövid távon fenntartani
gyakorlatias feladatértelmezés	egyszerű célok elérése érdekében meghatározni teendőiket
Idegennyelv-ismeret	az elvart ismereti szinten alapvető és érthető kommunikációra
írásos kommunikáció képessége	a kapott írásos közlések alapján dolgozni
kezdemenyezőkészség	önálló cselekvés kezdeményezésére
kitartás	a cél vagy a feladat által igényelt energiabefektetés fenntartására
kompromisszumra való képesség	mások véleményét figyelembe venni
Konfliktuskezelő-készség	az élethelyzetek, a munkaszituációk során vitás, nehéz helyzetek, érdekütközések kezelésére
megbízhatóság	elvégezni a rájuk bízott feladatokat
munkához való hozzáállás	a feladatokat kellő hozzáállással elvégezni
munkaszervezés	saját tevékenységüket megfelelő módon szervezni
önismeret	ismerni saját erősségeiket és gyengeségeiket
pontosság	a rájuk bízott feladatot az elvart módon elvégezni
precizitás	a munkájuk pontosságára ügyelni
rendszerező képesség	saját rendszer felállítására
segítőkézség	mások irányában támogató magatartást tanúsítani

Alapmodulok kompetenciái	A tanulók legyenek képesek
szakmai ismeret	a tevékenység igényelte ismereteket és készségeket a szakmai alapoó oktatáshoz megszerezni
szóbeli kommunikációs készség	megfelelő beszédkészséggel rendelkezni, érthetően beszélni
tanulási képesség	új ismereteket befogadni
utasítások megértésének képessége	rendelkezni a tudatos odafigyelési szándékkal
Kiegészítő (választható) modulok kompetenciái	A tanulók legyenek képesek
hibákból való tanulás képessége	a hibás eredmény felismerésére
gépelési képesség	megfelelő szinten gépelési feladatokat elvégezni
együtműködési készség	a feladataik megoldása, céljaik elérése során a hozzájuk közel állókkal való közös tevékenységre
figyelem	a figyelmet rövid távon fenntartani
gyakorlatias feladatértelmezés	egyszerű célok elérése érdekében meghatározni teendőiket
Idegennyelv-ismeret	az elvart ismereti szinten alapvető és érthető szakmai kommunikációra
íráos kommunikáció képessége	a kapott íráos közlések alapján dolgozni
szakmai ismeret	a tevékenység igényelte ismereteket és készségeket a szakmai alapoó oktatáshoz megszerezni
szóbeli kommunikációs készség	megfelelő beszédkészséggel rendelkezni, érthetően beszélni
tanulási képesség	új ismereteket befogadni

4. A Vendéglátás-idegenforgalom szakmai alapoó oktatás fejlesztési feladatai

A modulok tanulása során:

- a tanulók készüljenek fel a felnőtt lét szerepeire,
- fejlődjön az ismeretelemző és az ismeretalkalmazási képességük,
- munkájuk, tevékenységük legyen átgondolt, célszerű, eredményes,
- fejlődjön az íráos és a szóbeli szakmai kommunikációs képességük,
- alakuljon ki, erősödjön a tanulók saját munkájukkal kapcsolatos igényessége,
- törekedjenek a szóbeli kommunikációban a nyelv, a szakkifejezések szabatos használatára,
- alakuljon ki a tanulóban az önálló szakmai tanulás, a feladatmegoldás igénye,
- érezzék meg az eredményeik, tevékenységük értékét, örömet,
- váljanak képessé különböző ismeretforrások használatára, az információk helyes értelmezésére, az ismeretek alkalmazására,
- tevékenységeikben az embertársainak és a vendég tisztelete válják meghatározóvá,
- fejlődjön a tanulók ismeretalkotó, önálló tapasztalatszerző, valamint a gyakorlati feladatmegoldó képességei,
- használják fel a mindennapi életükben, az iskolai tevékenységükben az iskolai éveik során elsajátított szakmai alapoó ismereteket,
- alakuljon ki a személyi, a munkahelyi, a technológiai higiénia betartásának az igénye,
- erősödjék a szakmai motivációjuk, váljon tudatossá a szakmaválasztásuk,
- ismerjék meg a szakmai tevékenységekhez szükséges információk kiválasztásának, rendszerezésének a módjait,
- alakuljon ki az alapvető vendéglátási eszközhasználati ismeretük.

5. A 10. évfolyam óraterve

A modulok –Alap: 296 óra

B modulok kiegészítő: 111 óra

Óraszámjavaslat a 10. évfolyamon összesen: 407 óra

Modul neve	Óraszám
„A” alapmodulok	
Gasztronómiai alapgyakorlatok*	111
Ismerkedés a vendéglátó üzletekkel	74
A vendéglátás dolgozói, a vendégek	37
Kommunikáció és viselkedéskultúra*	74
Összesen	296
„B” választható modulok	
A korszerű táplálkozás alapjai	37
Szakmai idegen nyelv*	37
Régióink étkezési hagyományai	37
Összesen	111

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

„A” alapmodulok

1. 18 10 01 Gasztronómiai alapgyakorlatok 111 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Fejlődjön az ismeretelemző, -alkalmazási, -csoportosítási képességük.	Cukrászati alapok: – a cukrászat szerepe, – szinterei, – a cukrászati tevékenységek, – a termékek értékesítése stb.	Egyéni és/vagy csoportmunka keretében fogalomalkotások, kategóriák kialakítása.	A tanulók legyenek képesek: – elsajátítani a cukrászati alapfogalmakat.
Közös munkafeladatok elvégztetése, az együttműködés fejlesztése. A rajzkészség, a kreativitás fejlesztése.	Tancukrászda: – kialakítása, helyiségek (raktárak, előkészítők, termelőhely, kiegészítő helyiségek, szociális helyiségek), – helyiségkapcsolatok (az áru útja), – kiképzése, – főbb cukrászati berendezések, gépek, eszközök, felszerelési tárgyak.	Projektek készítése. Egyéni, csoportos gyakorlati feladatok adása. Berendezési tárgyak alaprajzon való elhelyezése.	A tanulók legyenek képesek: – értelmezni az egyes helyiségek kapcsolatát, – a beérkező áruk útját követni, – megismerni az alapvető cukrászati berendezéseket, felszerelési eszközöket, gépeket.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A balesetmentes, biztonságos munkavégzés (elsősegélynyújtási alapok, munka-, tűzvédelem) kialakítása.	Biztonságos munkavégzés: a tancukrászat baleseti lehetőségei és megelőzésük, elsősegélynyújtás, munka-, tűzvédelmi utasítások, környezetvédelmi előírások.	Projektek készítése. Elsősegélynyújtási táblázatok tanulmányozása. Esettanulmányok megbeszélése.	A tanulók legyenek képesek: – megnevezni, alkalmazni a tancukrászati baleseti lehetőségeket, munka-, tűzvédelmi utasításokat, – elsajátítani az elsősegélynyújtási alapokat, – környezettudatos magatartást kialakítani.
A gyakorlatok végzéséhez szükséges alapképességek, kialakítása. Munkájuk, tevékenységük legyen átgondolt, eredményes.	Cukrászati alpműveletek, tevékenységek: – előkészítő műveletek (pl. összekeverés), – alpműveletek (pl. sütés), – befejező műveletek (pl. díszítés).	Projektek készítése. Egyéni, csoportos gyakorlati feladatok adása. Cukrászati gyakorlatok (néhány alapvető munkafolyamat elvégzése, alapvető cukrászati termékek elkészítése).	A tanulók legyenek képesek: – megkülönböztetni a különböző cukrászati eljárásokat, műveleteket, – egyénileg és/vagy csoportban a legalapvetőbb cukrásztechnológiai alpműveleteket elvégezni.
Fejlődjön az ismeretelemző, -alkalmazási, -csoportosítási képességük.	Értékesítés: – szerepe, – színterei, – folyamatai, – munkakörök stb.	Projektek készítése. Egyéni és/vagy csoportmunka keretében fogalomalkotások, kategóriák kialakítása.	A tanulók legyenek képesek: – elsajátítani az értékesítési alapfogalmakat.
Közös munkafeladatok elvégztetése, az együttműködés fejlesztése. A rajzkészség, a kreativitás fejlesztése.	Tanétterem: – kialakítása, – a helyiségkapcsolatok, – főbb éttermi berendezési, felszerelési tárgyak, eszközök, – rendje.	Projektek készítése. Egyéni, csoportos gyakorlati feladatok adása. Berendezési tárgyak alaprajzon való elhelyezése.	A tanulók legyenek képesek: – az étel útját követni, – megismerni a felszolgálat alapvető felszerelési, berendezési tárgyait, eszközeit.
A balesetmentes, biztonságos munkavégzés (munka-, tűzvédelem) kialakítása.	Biztonságos munkavégzés: a tanétterem baleseti lehetőségei és megelőzésük, elsősegélynyújtás, munka-, tűzvédelmi utasítások.	Projektek készítése. Esettanulmányok megbeszélése.	A tanulók legyenek képesek: – megnevezni, alkalmazni a tanéttermi baleseti lehetőségeket, munka-, és tűzvédelmi utasításokat.
A gyakorlatok végzéséhez szükséges alapképességek, kialakítása. Munkájuk, tevékenységük legyen átgondolt, eredményes.	Felszolgálati alpműveletek: – a felszolgálat általános szabályai, – az éttermi felszolgálat munkafolyamatai:	Projektek készítése. Egyéni, csoportos felszolgálati gyakorlati alpfeladatok adása, végzése.	A tanulók legyenek képesek: – megkülönböztetni a különböző felszolgálati eljárásokat, műveleteket,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	– előkészületek, a vendég fogadása, az ételek, italok felszolgálása, a vendég távozási utáni feladatok.		– egyénileg és/vagy csoportban a legalapvetőbb felszolgálási alpműveleteket elvégezni.

2. 18 10 02 Ismerkedés a vendéglátó üzletekkel 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A fogalommegértés, a problémamegoldó gondolkodás, az ismeretalkalmazási képesség fejlesztése, az összefüggések rendszerezése. Alakuljon ki az önálló tanulás, és a feladatmegoldás igénye.	Vendéglátási alapfogalmak: – a vendéglátás fogalma, – feladatai, formái, jelentősége, – kapcsolata az idegenforgalommal, – vállalkozási formák, – a vendéglátás hazai története, kialakulása – a vendéglátás tevékenységi körei, – vendéglátás tevékenységének tárgyi, személyi feltételei.	Vezetett, irányított beszélgetések osztálykeretben. Egyéni és/vagy csoportmunka keretében fogalomalkotások, kategóriák kialakítása. Gyűjtőmunka.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a vendéglátás feladatait, tevékenységi köreit, – megmagyarázni a vendéglátás és az idegenforgalom kapcsolatát, – megismerni vendéglátásunk rövid történetét, – értelmezni a vendéglátás tevékenységi köreit, – felsorolni a vendéglátás tárgyi és személyi feltételeit.
A problémamegoldó gondolkodás, az ismeretalkalmazási képesség fejlesztése. A rajzkészség, a kreativitás fejlesztése.	A vendéglátó üzletek: – fajtái, – tevékenységei, – főbb helyiségei, – helyiségek kapcsolatok, – főbb berendezési tárgyai, gépei, eszközei.	Projektek készítése. Vendéglátó üzletek látogatása, megfigyelése megadott szempontok alapján. Berendezési tárgyak alaprajzon való elhelyezése.	A tanulók legyenek képesek: – megszerezni a vendéglátó üzletek fajtáit, – megismerni az egyes vendéglátó egységek főbb tevékenységeit, – csoportosítani a vendéglátó üzletek helyiségeit, berendezési tárgyait, gépeit, eszközeit, – meghatározni az egyes tárgyak, gépek, eszközök szerepét.
A megfigyelések rendszerezése. Az áru útjának nyomon követése.	Látogatások különböző vendéglátó egységekben.	Projektek készítése. Berendezési tárgyak alaprajzon való elhelyezése.	A tanulók legyenek képesek: – a meglátogatott vendéglátó egységekről megadott szempontsor

A rajzkészség, kreativitás fejlesztése.		Irányított megfigyelések. Videók, fotók készítése.	alapján írásban és/vagy szóban megfigyeléseket tenni, beszámolni, illetve különböző megadott projekttevékenységeket végezni.
---	--	---	--

3. 18 10 03 A vendéglátás dolgozói, a vendégek 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Fogalommegértés, problémamegoldó gondolkodás, ismeretalkalmazási képesség fejlesztése, az összefüggések rendszerezése. A jó vendéglátós ismérveinek megismerése.	A vendéglátás dolgozói: – a vendéglátási szakmák, munkakörök, – a szakmai szépségek, nehézségek, – a vendéglátóssal szemben támasztott követelmények (pl. általános, szakmai, erkölcsi stb.).	Projektek készítése. Találkozás neves vendéglátós szakemberekkel. Interjúkészítés.	A tanulók legyenek képesek: – felsorolni a vendéglátási szakmákat, munkaköröket, – megismerni az egyes szakmák szerepét, feladatait, – felsorolni a vendéglátásban a dolgozókkal kapcsolatos alapvető követelményeket.
A vendégtípusok, a vendégigények rendszerezése, megismerése. Alakuljon ki az önálló szakmai tanulás és feladatmegoldás igénye.	A vendég: – fogalma, – igényei, – jogai. Fogyasztói érdekvédelem. Vendégtípusok.	Projektek készítése. A kapcsolatteremtés (pl. vendég-pincér) szabályai. Szituációs gyakorlatok. A konfliktuskezelési technikák, a konfliktusok megoldására szolgáló gyakorlatok végzése.	A tanulók legyenek képesek: – megismerni a vendég szerepét, jogait, – rendszerezni a vendégigények fajtáit, – megérteni a fogyasztói érdekvédelem szerepét, – csoportosítani, jellemezni a főbb vendégtípusokat.
A jövőkép kialakítása. A szakmaválasztás elősegítése. Az érdeklődés felkeltése a szakács szakma iránt.	A szakácsokkal szemben támasztott követelmények: – képességek, készségek, – személyiségjegyek, – szakmai követelmények, – egészségügyi alkalmassági feltételek.	Projektek készítése. Szakácsok meghívása. Irányított, vezetett beszélgetések osztálykeretben. Interjúkészítés.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni a szakácsokkal szemben támasztott alapvető képességeket, készségeket, személyiségjegyeket, szakmai követelményeket, – megismerni az egészségügyi alkalmassági feltételeket.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A jövőkép kialakítása. A szakmaválasztás elősegítése. Az érdeklődés felkeltése a cukrász szakma iránt.	A cukrászokkal szemben támasztott követelmények: – képességek, készségek, – személyiségjegyek, – szakmai követelmények, – egészségügyi alkalmassági feltételek.	Projektek készítése. Cukrászok meghívása. Irányított, vezetett beszélgetések osztálykeretben. Interjúkészítés.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni a cukrászokkal szemben támasztott alapvető képességeket, készségeket, személyiségjegyeket, szakmai követelményeket, – megismerni az egészségügyi alkalmassági feltételeket.
A jövőkép kialakítása. A szakmaválasztás elősegítése. Az érdeklődés felkeltése a pincér szakma iránt.	A pincérekkel szemben támasztott követelmények: – képességek, készségek, – személyiségjegyek, – szakmai követelmények, – egészségügyi alkalmassági feltételek.	Projektek készítése. Pincérek meghívása. Irányított, vezetett beszélgetések osztálykeretben. Interjúkészítés.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni a pincérekkel szemben támasztott alapvető képességeket, készségeket, személyiségjegyeket, szakmai követelményeket, – megismerni az egészségügyi alkalmassági feltételeket.

4. 18 10 04 Kommunikáció és viselkedéskultúra 74 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Fogalommegértés, problémamegoldó gondolkodás, ismeretalkalmazási képesség, az összefüggések rendszerezése.	A kommunikáció: – fogalma, – elemei, – folyamata, – formái.	Vezetett beszélgetések osztálykeretben. Egyéni és/vagy csoportmunka keretében fogalomalkotások, kategóriák kialakítása.	A tanulók legyenek képesek: – elsajátítani a kommunikáció alapfogalmait, – megismerni, alkalmazni a kommunikáció folyamatát, formáit.
Az önjellemzés, a saját imázs kialakítás eszközeinek tudatos alkalmazása. Az önértékelés szerepének megismerése. Személyiségfejlesztés.	Önmegismerés: – Veleszületett adottságaink és a tanult viselkedés. – Ki vagyok én? – A serdülőkor. A kívánt saját imázs kialakítása: mozgás, hanghordozás, öltözködés.	Projektek készítése. Szituációs szerepjátékok. Kommunikációs gyakorlatok. Vezetett beszélgetések osztálykeretben. Serdülőkori önismereti gyakorlatok.	A tanulók legyenek képesek: – mások figyelmét felkelteni, – a másokban keltett benyomást tudatosan befolyásolni, – kialakítani a saját imázsukat, – felismerni önmaguk képességeit.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A csoportmunka fontosságának felismerése. Etikai, erkölcsi (jog) szabályok tudatos alkalmazása, szabálykövető magatartás kialakítása.	A csoportmunka szabályai, tevékenységeinek vizsgálata: – mások meghallgatása, – előítélet legyőzése, – figyelem mások iránt, – empátia, – etikai, erkölcsi (jog)szabályok alkalmazása.	Projektek készítése. Vezetett beszélgetések osztálykeretben. Szituációs szerepjátékok. Kommunikációs gyakorlatok.	A tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a csoportmunka szabályait, – különböző élethelyzetekben kapcsolatot létesíteni csoporttársaikkal, – felismerni a kudarc és a siker összetevőit, – felismerni az etikai, erkölcsi (jog)szabályok jelentőségét, – alkalmazni ezeket a szabályokat.
A kapcsolatteremtés szabályainak tudatos alkalmazása.	A kapcsolatteremtés szabályai, tevékenységei: – köszönés, – bemutatkozás, – megszólítás, – társalgás.	Projektek készítése. Szituációs szerepjátékok. Kommunikációs gyakorlatok.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni a kapcsolatteremtés fontosságát, – tudatosan alkalmazni a helyes bemutatkozási, megszólítási, köszönési, társalgási formákat.
A kommunikációs eszközök szakszerű kiválasztása és alkalmazása. Személyiségfejlesztés.	A kommunikációs eszközök: – beszéd, – írás, – jelek, – képek. Metakommunikáció (testbeszéd).	Projektek készítése. Kommunikációs eszközök helyes kiválasztása, használata.	A tanulók legyenek képesek: – a megfelelő kommunikációs eszközöket kiválasztani és alkalmazni.
Konfliktuskezelési technikák alkalmazása.	Konfliktusok a gyakorlatban. Konfliktusok megoldási lehetőségei.	Projektek készítése. Szituációs szerepjátékok. Konfliktus megoldására szolgáló gyakorlatok elvégzése.	A tanulók legyenek képesek: – szituációs gyakorlatokban alkalmazni a konfliktus megoldási módokat.
Az öltözködés és a személyi higiénia fontosságának felismerése.	Öltözködés, higiénia: – testi higiénia, – személyi higiénia, – az öltözködés fontossága.	Projektek készítése. Szituációs szerepjátékok. Kommunikációs gyakorlatok.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni a személyi higiénia, az öltözködés fontosságának szerepét,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			– alkalmazni az alapvető testi ápoltság jellemzőit, – megismerni, alkalmazni az alkalomnak megfelelő öltözködési módokat.

„B” választható modulok

5. 18 10 05 A korszerű táplálkozás alapjai 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A fogalommegértés, a problémamegoldó gondolkodás, az ismeretalkalmazási képesség fejlesztése, az összefüggések rendszerezése.	Táplálkozási alapfogalmak, a táplálkozás jelentősége. Az egészséges életvitel és a táplálkozás összetevői. A tápanyagok fő csoportjai. A szervezet tápanyag- és energiaszükséglete.	Vezetett, irányított beszélgetések osztálykeretben. Egyéni és/vagy csoportmunka keretében fogalomalkotások, kategóriák kialakítása.	A tanulók legyenek képesek: – megismerni a táplálkozási alapfogalmakat, – megismerni és alkalmazni az egészséges életvitel alapjait, – csoportosítani a tápanyagokat.
A helyes táplálkozási szokások rögzítése, az egészséges életmód szerepe.	Táplálkozási szokások hazánkban. A helyes táplálkozási ritmus: a reggeli, az ebéd, a vacsora helyes mennyisége, arányai. Étrend összeállítása, napi, heti étrend. Az egészséges életmód alapjai, a rendszeres testmozgás szerepe. Különleges táplálkozási formák: vegetarianizmus, biotáplálkozás.	Projektek készítése. Napi, heti étrend összeállítása. Egy gyorsétteremi hálózati kínálat értékelése. Heti kollégiumi (menzai) étrend vizsgálata.	A tanulók legyenek képesek: – megismerni a helyes táplálkozási ritmust, – étrendet (napi, heti) összeállítani, – felismerni a rendszeres testmozgás szükségességét, – felismerni és alkalmazni a helyes életmód, az egészséges táplálkozási szokások szerepét.
A helytelen táplálkozási szokások felderítése, a változtatási lehetőségek.	A kiegyensúlyozatlan táplálkozás következményei: elhízás, lesoványodás, cukorbetegség stb. Diétás táplálkozás. Helytelen szokások a hazai táplálkozásban.	Projektek készítése. A helyes és a helytelen táplálkozási szokások összehasonlító vizsgálata.	A tanulók legyenek képesek: – az egészséget károsító táplálkozási hatásokat elkerülni, – a helytelen étkezési szokásokat megváltoztatni.

6. 18 10 06 Szakmai idegen nyelv 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanuló tudja használni az adott idegen nyelvet a vendéglátási témakörökhöz kapcsolódó helyzetekben.	A vendéglátós szakemberekkel szemben támasztott követelmények. Szakmai terveim ismertetése. Szakács, cukrász, pincér szakma.	Tények, összefüggések tárgyalása egyszerű nyelvi eszközökkel.	A tanulók legyenek képesek: – megismerni és használni az egyes témakörökhöz kapcsolódó alapvető szakmai szókincset és nyelvtani szerkezetet.
Fejlődjön a négy nyelvi alapkészségük. Beszédében törekedjen az érthető kifejezésekre.	A vendéglátó üzletek fajtái. A vendéglátó üzletek fontosabb berendezési tárgyai, eszközei.	Alapvető szakmai szókincssel lebonyolított, irányított beszélgetések egyénileg, párban, csoportban.	A tanulók legyenek képesek: – szakmai témájú beszédhelyzetekben magukat megértetni, – a tanult anyagra épülő 8-10 soros idegen nyelvű szöveget megérteni, szóban összefoglalni.
Alkalmazza a szakmai témakörökhöz kapcsolódó kommunikatív helyzetekben szükséges alapvető nyelvtani szerkezeteket.	A vendéglátásban felhasznált főbb alapanyagok. A konyha kialakítása, berendezése. Az alapanyagok előkészítése. Ételek készítése. Étterem. Az ételek, italok felszolgálása.	Az egyes szakmai témakörökhöz kapcsolódó hallott/látott/olvasott szövegek, információk feldolgozása szóban, írásban, rajzos formában.	A tanulók legyenek képesek: – szótár segítségével néhány ismeretlen szót tartalmazó idegen nyelvű szakmai szöveget magyar nyelvre fordítani.

7. 18 10 07 Régiók étkezési hagyományai 37 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A fogalommegértés, a problémamegoldó gondolkodás, az ismeretalkalmazási képesség fejlesztése, az összefüggések rendszerezése.	Hazai gasztronómiai hagyományok. Egy régió (tájegység) gasztronómiai sajátosságai.	Projektek készítése. Egyéni és/vagy csoportmunka keretében fogalomalkotások, kategóriák kialakítása. Gyűjtőmunka, szövegolvasás szakirodalomból.	A tanulók legyenek képesek: – megismerni a fontosabb hazai gasztronómiai hagyományokat, – megismerni a régió (tájegység) gasztronómiai jellegzetességeit.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A szövegértés, lényegkiemelés, kérdezés. Önálló kutató-, gyűjtőmunka.	A régióban (tájegységben) felhasznált élelmi anyagok, elkészítési eljárások. Jellegzetes ételek, italok.	Projektek készítése. Receptek gyűjtése. Régi étlapok gyűjtése. Gyűjtőmunka, szövegolvasás a szakirodalomból.	A tanulók legyenek képesek: – összegyűjteni, rendszerezni a tájegység jellegzetes élelmi anyagait, elkészítési eljárásait, ételeit, italait.
A szövegértés, lényegkiemelés, kérdezés. Önálló kutató-, gyűjtőmunka.	Egy régió (tájegység) étkezési szokásai, ünnepi hagyományai.	Projektek készítése. Találkozás neves vendéglátós szakemberekkel. Gyűjtőmunka, szövegolvasás a szakirodalomból. Interjúkészítés.	A tanulók legyenek képesek: – megismerni, összegyűjteni a régió (tájegység) étkezési szokásait, ünnepi hagyományait.

7. Ellenőrzés, értékelés módszerei

Túl a jogi és tanügyi kereteken a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetenciaalapú értékelési rendszert az alapvizsgával összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és órarendileg is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükséges lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás, a dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat, saját és mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata, felkészíteni diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra, segíteni az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszköz-lista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenységcentrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket.

1. A tanterem, műhelyek kérdése a tanulásszervezésnek meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tanterem padsora. A hagyományos berendezés esetén még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymás mögött ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tanterem átrendezését és kistanterem bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük a csoportos, az egyéni és az önálló tanulás segítésére, tehát a tanterem berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kisgépek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítási-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely felébresztheti még a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethossziglan tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül fontosak a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép, és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága is segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segítenie és motiválnis kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani, de a szakmai alapozó oktatáshoz elengedhetetlen eszközöket szükséges beszerezni a tanműhely számára.

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tartjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére valósítható meg. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő és alkalmazásközpontú feldolgozására

- Élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat.
- Tanár és tanuló együttes tevékenysége.
- Kooperatív módszerek alkalmazása.
- Projekt módszer alkalmazása (technikai projektek).
- Differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére.
- A tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása.
- A módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez.

- Önálló otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés, vagy feladatok otthoni befejezése.
- A szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és műhelyek látogatása.
- Beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből.
- Anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása.
- Az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken.
- Videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése.
- Motorikus mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása.
- Folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés.

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a figyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport belépő képességeit figyelembe véve, az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

Megjegyzés: a modulok számozása

- A. alapmodul,
- B. választható modul,
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma,
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma,
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül,
- 7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás.

AZ EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában biztosítják a fejlesztési feladatok és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatkozó hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe való bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó képzés célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választhatóak. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve és dőlt betűvel vannak szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámúval való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. Az egyéb szolgáltatások szakmai alapozó oktatás célja

Olyan általános ismeretek nyújtása, azon készségek, képességek fejlesztése, olyan ismeretrendszer, tudás és gyakorlati ismeretek kialakítása, amelyek a mindennapi élethez és a szakképzésbe való belépéshez is feltétlenül szükségesek.

A tanítás célja felkészíteni a tanulókat az önálló és csoportos tevékenységre, ezen keresztül a megfelelő tapasztalatszerzésre. Segíteni a megalapozott pályaválasztási döntést, a tanulóknál az önálló szakmai tanulás, feladatmegoldás igényének kialakítását a tanulási eredmények, sikerek értékének, örömeinek megtapasztaltatását. A tantárgyi tevékenység során folyamatosan erősödjen a tanulási és szakmai motiváció, váljon tudatos döntéssé a szakmaválasztás.

A szakmai alapozó oktatás célja alapvetően azoknak a funkcionális készségeknek, képességeknek a fejlesztése, amelyek a mindennapi élethez és a szakképzésbe való belépéshez is feltétlenül szükségesek.

Az egyéb szolgáltatások szakmai alapozó oktatás során a tanulók ismerjék meg saját személyiségüket, egyéni adottságaikat, szerezzenek tapasztalatokat a munkahelyi légkorról, a munkatársi kapcsolatokról, kötöttségekről, legyenek együttműködők, segítőkészek. Legyenek tisztában az etnikum, kisebbség, népcsoport fogalmakkal, kulturális hagyományaik ismeretében fogadják el a nyelvi-kulturális különbségeket. Szerezzenek tapasztalatot az anyagok és a belőlük készült tárgyak tulajdonságairól (anyag, forma, esztétikum). Megszerzett ismereteik alapján tudják megszerezni a legfontosabb pénzügyi fogalmakat, értsék a költség, kiadás, ráfordítás, bevétel, fedezeti összeg, eredmény fogalmakat és kapcsolatukat az eredménnyel. A tanulók értsék meg a munkaviszony és munkaszerződés fogalmak tartalmát, a legfontosabb munkavállalói jogokat és kötelezettségeket.

3. Kompetenciaszintek

– Alap

A tanuló legyen képes:

- a szakmai kifejezéseket megérteni,
- a szakma alapvető biztonsági szabályait betartani,
- felismerni az egészség és a környezet közötti kölcsönhatásokat
- munkáját a környezetvédelmi szabályok betartásával végezni,
- munkája során tudatos, egészségvédő magatartást tanúsítani,
- szakmai tapasztalatait, eredményeit dokumentálni,
- cselekedeteit kontrollálni és szabályozni,
- manuális tevékenysége során a szabályokat, utasításokat végrehajtani.

– Kiegészítő

A tanuló legyen képes:

- szakmai munkájában problémamegoldó technikák alkalmazására,
- a szakmai munkája során szükséges együttműködésre,
- a csoportnormákhoz alkalmazkodni,
- az olvasott szöveget értelmezni,
- az olvasás, írás és a beszédkézség fejlesztésére,
- önálló tanulási képességre – a tevékenységhez kapcsolódó ismeretek elsajátítása során.

4. Az egyéb szolgáltatások szakmai alapozó oktatás fejlesztési feladatai

Fejlődjön a helyzetek, a másik ember kommunikációja pontos felismerésének, a konfliktusok toleráns, kultúrált megoldásának képessége. A humánus és etikus magatartás mellett fejlessze a szóbeli és írásos szakmai kommunikációs képességeket, a rajzolási képességeket. A szóbeli kommunikációban fejlődjön a nyelvi és alapvető szakmai kifejezések szabatos használatára való képesség, a kulturált kapcsolatteremtő képesség, az önértékelés és a mások meghallgatásának képessége. Alakuljon és fejlődjön véleményalkotó képességük, és legyenek képesek toleráns magatartás tanúsítására, a másság helyes értelmezésére és elfogadására. A humánus és etikus magatartás mellett fejleszteni kell a tanulók esztétikai érzékét, a saját munkájukkal kapcsolatos igényességet is. Munkájuk legyen átgondolt, célszerű, eredményes, a szóbeli kommunikációban törekedjenek a nyelv, a szakkifejezések szabatos használatára, munkáikban az igényes külalakra.

Fejlessze a tanulóknak a szakmai tantárgyak tanulásához szükséges képességeit (térérzékelés, térszemlélet, analízis, szintetizálás, konstrukció, rekonstrukció, arányérzékelés, szemléletesség, forma- és tömegfelismerő képesség), az ismeretelemző-értékelő gondolkodás, az önálló ismeretszerzés, az ismeretek alkalmazási képességét.

Munkájuk során fejlődjön vizuális érzékelésük, figyelemösszpontosító képességük, munkabírásuk, kezűgyességük, finomodjanak mozgólataik, munkavégzésük legyen egyre fegyelmezettebb, pontosabb, törekedjenek a hibátlan munkavégzésre, fogadják el annak fontosságát.

Tanulják meg beosztani a rendelkezésükre álló időt, az eszközök balesetmentes, biztos használatát, maradéktalanul tartsák be a munkavédelmi és egyéb biztonsági szabályokat. Ismerjék meg, fogadják el és tudatosan alkalmazzák a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási szabályokat, magatartásformákat.

A tantárgyi tevékenység végzése által erősödjenek bennük a kötelességtudat, a felelősségérzet, a mások munkájának, eredményeinek, teljesítményeinek tisztelete, a tanulási és szakmai motiváció, alakuljon ki a szakmához, a választott munkához, életpályához való kötődés, váljon tudatos döntéssé a szakmaválasztás.

5. A 10. évfolyam óraterve

„A” modulok – alap: 296 óra

„B” modulok – választható: 111 óra

Óraszámjavaslat 10. évfolyamon összesen: 407 óra

Modul neve	Óraszám
A	
Elsősegélynyújtás	56
Rajz-festés	56
Tájékozódás a gazdasági környezetben	56
Anyagok megismerése	37
Alkotómunka	91
B	
Kézműves mesterségek	111

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

„A” alapmodulok

1. 19 10 01 Elsősegélynyújtás óraszám: 56

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Fejleszteni kell a megfigyelő- és helyzetfelismerő képességet, a vészhelyzet és a saját teljesítőképesség határainak felismerő képességét. Ki kell alakítani a helyzetnek megfelelő magatartási, viselkedési normákat. Fel kell készíteni a tanulókat arra, hogy képesek legyenek az	Az elsősegélynyújtó kötelességei, különös tekintettel a kockázatok felmérésére. Tennivalók vészhelyzetben: az eszméletlenség, az újraélesztés, heveny rosszullét, fájdalommal járó kórképek, belgyógyászati balesetek, mérgezések, sérülések,	Tájékozódás, tennivalók megtervezése, a helyszín biztosítása, segítők bevonása. Segélykérés. Mentőhívás. A család értesítése. A sérültek vizsgálata (eszmélet, légzés, pulzus, rendellenes testhelyzet). Elsősegélynyújtás ájulás esetén. Szabad légutak biztosítása. Stabil oldalfekvő helyzet biztosítása.	A tanulók legyenek képesek: – bemutatni a mentőhívást egy adott szituációban, – bemutatni a sérültek vizsgálatát, – ismertetni az alapszintű újraélesztés technikáját és menetét, kompetenciájának határait,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
alapvető elsősegély-nyújtási feladatok végzésére.	elsősegélynyújtás különleges helyzetekben. Az elsődleges ellátás szabályai, a fertőzések kivédése.	biztosítása. Befűvások lélegeztetés. Sebzések, vérzések elsődleges ellátása fajtától függően. Termikus sérülések elsődleges ellátása: égési sérülések osztályozása, az elsődleges ellátás tennivalói, fagyási sérülések ellátása, tennivalók a szervezet általános lehűlése esetén. Tennivalók állati harapások és rovarcsípések esetén. Tennivalók törések és izületi sérülések esetén. Csuklás csillapítása. Hasmenés és hányás csillapítása. Mérgek. Leggyakoribb mérgezések és az elsősegélynyújtó feladatai. Tennivalók idegentestek esetén. A házi patika felszerelése.	– stabil oldalfekvő helyzetet biztosítani, – bemutatni az ájult elhelyezését, – felsorolni a heveny roszullétek lehetséges okait, – elsődleges ellátást nyújtani belgyógyászati balesetek, mérgezések, sérülések esetén, – ismertetni a tennivalókat hőpangás esetén, – elsődleges ellátást nyújtani törött végtag esetén, – ismertetni a házi patika felszerelését, gyógyszereit, – felsorolni a legismertebb gyógynövényeket, azok hatásait, – gyógynövény főzetet készíteni.

2. 19 10 02 Rajz-festés óraszám: 56

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Alakuljon ki, fejlődjön a szépérzékük, erősödjön meg a saját munkájukkal kapcsolatos igényességük.	Bevezetés. Betűrajz.	Rajztömb készítése, keretezés, szövegmező. Betűk rajzolása, szerkesztése. Monogramok. Egyenes és ívelt formájú szövegelhelyezés.	A tanulók legyenek képesek: – a betűcsaládok ismeretében esztétikus feliratot tervezni a megfelelő betűtípus kiválasztásával, – egyenes és ívelt formájú szövegelhelyezést esztétikusan kivitelezni.
Fejlődjön kézügyességük, finomodjanak mozdulataik.	Kézügyességi gyakorlatok, csuklógyakorlatok.	Körök, oválisok, csigavonalak, hullám-, spirálvonalak szerkezeti rajzolása.	A tanulók legyenek képesek: – folyamatos görbétet lendületesen, oldottan

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			rajzolni.
A megfigyelőképesség, az arányérzékelés, az esztétikai érzék fejlesztése.	Méretezés, szerkesztés.	Méretetek, formák, térelemek meghatározása. Tárgyak, munkaeszközök ábrázolása. Tárgyak elemzése és újratervezése.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a méretmegadás elemeit, – egyszerűbb tárgyak mérethálózatát elkészíteni.
Fejlessze a tanulók képességeit (térérzékelés, térszemlélet, analízáló, szintetizáló, konstrukciós, rekonstrukciós, arányérzékelési, szemléletességi, forma- és tömegfelismerő képesség). Neveljen a színek, a vonalak, tónusok, formák, a tér pontos megfigyelésére, a kifejezési technikák, eljárások alkalmazására, fegyelmezett, igényes munkavégzésre.	Anatómiai rajzgyakorlatok. Anatómiai alapfogalmak. Fejtartások ábrázolása. Hajviseleti elemek rajzolása, árnyékolása.	Csontváz, kéz rajzolása. Előlnézet, oldalnézet, hátulnézet rajzolása. Lefelé, illetve felfelé tekintő fej rajzolása, frontális, félprofil-, profilbeállítás rajzolása. Hullám, fonat, lokni szerkezeti és tónusos rajzolása.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni az emberi test felépítését, arányait, a bőr és izom formaalakító szerepét, – ismertetni az emberi fej arányait, a fej, nyak és váll felépítését, – megkülönböztetni az arc- és fejformákat, – különböző arc- és fejformákhoz készíthető hajviseleteket rajzolni.
Segítse a művészetek, az esztétikum megértését, az értékek megismerését, elfogadását, járuljon hozzá a tanulók érzelmvilágának gazdagodásához. Mutassa be a tervezés és kivitelezés folyamatát.	Fogalmak, stílusjegyek. Tárgy- és környezetkultúra. Színkör.	Tárgytervezés, mintázás. Színkeverés. A színek egymásra hatásának megfigyelése.	A tanulók legyenek képesek: – növényekből készült termékeket tervezni, rajzolni, – alkalmi virágdíszeket, szárazvirág- és selyemnövénykompozíciókat ábrázolni, – díszítő kellékeket, ruha- és hajdíszeket ábrázolni.

3. 19 10 03 Tájékozódás a gazdasági környezetben óraszám: 56

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Fejlessze a tanulók ismereteit a gazdasági élet alapvető területeiről (szükségletek, termelés, javak, munkamegosztás, gazdálkodás, piac,	A gazdaság alapjai. Miért tanulunk gazdasági ismereteket? Napjaink gazdasága – mire ad magyarázatot a gazdasági elmélet?	A tananyaghoz kapcsolódó adatok, információk gyűjtése. Önálló beszámolók, kiselőadások megtartása.	A tanulók legyenek képesek: – a megismert fogalmakat szabatosan, tudatosan megfogalmazni

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
kereslet, kínálat), ismertesse meg a termelési tényezőket, a kereslet, a kínálat és a piac kapcsolatát, csoportosítsa a javakat. Segítse a mindennapi tapasztalatok felhasználását a tanulás folyamatában. Segítse az ismeretszerzés technikáinak minél szélesebb megismerését és alkalmazását – írott sajtó, elektronikus adatbázisok használata, tájékozódás kézikönyvekben, folyóiratokban, az interneten, filmélmények hasznosítása.	Alapfogalmak: a szükséglet, az igény és a kereslet fogalma; a termelés, a gazdálkodás, a munkamegosztás fogalma, termelési tényezők; a csere, a forgalom, az ügylet (tranzakció), a szerződés, a piac, a jövedelem és az elosztás fogalma; a fogyasztás fogalma, a fogyasztás tárgyai, a fogyasztás formái.		(szükségletek, termelés, javak, munkamegosztás, gazdálkodás, piac, kereslet, kínálat), – felsorolni a termelési tényezőket, – egyszerű példán bemutatni a kereslet, a kínálat és a piac kapcsolatát, – csoportosítani a javakat.
Segítsen megismerni, rendszerezni és megérteni azokat az elméleti gazdasági ismereteket, amelyek elsajátításával a tanulók képesek lesznek tájékozódni a gazdaság, a munka és a vállalkozások világában. Segítse a gazdasági szemlélet, gondolkodásmód kialakítását, a gazdasági életben meghatározó szereplők megismerését, a döntéseik megalapozását. Segítse a mindennapi gazdasági események értelmezését, a munkavállalói és vállalkozói életpálya megismerését, ösztönözzön a tanult gazdasági összefüggések, törvényszerűségek gyakorlati alkalmazására.	A piac: a piac szerkezete, az árak összehasonlítása a piacon. A piacok csoportosítása: értékesítési piac, alapanyag és beszállítói piac, a munkaerőpiac, pénz- és tőkepiac. A piac résztvevői, gazdasági döntések meghozatala. Mit állítsunk elő? Hogyan állítsuk elő? Kinek állítsuk elő?	A tananyaghoz kapcsolódó adatok, információk gyűjtése. Önálló beszámolók, kiselőadások megtartása	A tanulók legyenek képesek: – bemutatni a gazdasági szereplőket és kapcsolataikat, – rendszerezni a legfontosabb pénzügyi fogalmakat, – értelmezni a munkaviszony és munkaszerződés fogalmak tartalmát, – felsorolni a legfontosabb munkavállalói jogokat és kötelezettségeket, – saját választott szakképesítésüknek megfelelően marketingtervet készíteni, – példákon keresztül bemutatni a költség, kiadás, ráfordítás, bevétel, fedezeti összeg, eredmény fogalmakat és kapcsolatukat az eredménnyel.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Szemléletfejlesztés, a háztartás feladatainak, a háztartás pénzgazdálkodásának elemzése.	A háztartások gazdálkodása: a család és a háztartás fogalma, munkamegosztás a háztartásban, jövedelemszerzési módok, a családi költségvetés készítésének szempontjai – gazdasági döntések.	A családi költségvetés készítése.	A tanulók legyenek képesek: – példákon keresztül bemutatni a háztartás bevételeinek és kiadásainak számítását, – megkülönböztetni a háztartás munkavállalói és jövedelemfelhasználó kapcsolatrendszerét.
Grafikonok, írásos, képi és elektronikus ismeretforrások használata, az elemzőképesség fejlesztése.	Gazdasági egységek: a gazdasági egységek szerepe, a gazdasági egységek formái (vállalkozási formák), vállalkozások (gazdasági egységek) alapítása, vállalkozások (gazdasági egységek) működése, vállalkozások (gazdasági egységek) felépítése, életpálya tervezés – mi az életpálya.	Feladattal vezetett, önállóan végrehajtott elemzési feladatok elvégzése grafikonok, írásos, képi és elektronikus ismeretforrások felhasználásával.	A tanulók legyenek képesek: – jellemezni a vállalkozások és a többi gazdasági szereplő kapcsolatát, – megkülönböztetni az üzleti vállalkozást és a nonprofit vállalkozást, a vállalkozási formákat, a vállalkozási formák előnyeit és hátrányait, – a saját választott szakképesítésüknek megfelelő vállalkozási formát kiválasztani.

4. 19 10 04 Anyagok megismerése óraszám: 37

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az anyagok tulajdonságainak megkülönböztetése.	Az anyagok tulajdonságai. Az anyagok fizikai, kémiai, technológiai tulajdonságai, változásai, környezeti hatásai.	Megfigyelés, Csoportosítás, Gyűjtőmunka.	A tanulók legyenek képesek: – megmagyarázni a csoportosítás szempontjait.
A kémiai törvényszerűségek szabatos, tudatos megfogalmazása szóban és írásban.	Kémiai reakciók. Sav-bázis reakciók, savak és lúgok a háztartásban. Redoxireakciók: lassú és gyors égés, fertőtlenítőszer (színtelenítő vegyszerek).	Reakciók vizsgálata, kísérletek végzése	A tanulók legyenek képesek: – helyesen különböztetni a fizikai-kémiai változásokat, a szerves és szervetlen anyagokat,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			– pontosan megfogalmazni a tanult kémiai törvényszerűségeket, – indokolni a háztartási és veszélyes hulladékok kezelésének szabályait, – ismertetni az egészséget károsító anyagok hatását, érvelni a használatuk ellen.
A megismert anyagok szakszerű használata a mindennapi és szakmai munka során. A veszélyes hulladékok felismerése és biztonságos kezelése.	Alap- és segédanyagok. Fontosabb fémek, fémoxidok. Nemfémes elemek, nemfém-oxidok. Vegyületek. Növényi és oxidatív színezők, festékek. A víz jelentősége, élettani szerepe. A háztartásban és a technológiai folyamatok során használt anyagok (gipsz, mészkő, üveg; oldószerek, csiszolóanyagok, ragasztószerek) fizikai, kémiai, technológiai tulajdonságai, az előírásnak megfelelő felhasználásuk.	Anyagok tulajdonságainak vizsgálata, tapasztalatgyűjtés.	A tanulók legyenek képesek: – felismerni tulajdonságaik alapján mintákon, tárgyakon a tanult anyagokat, – helyesen megítélni az anyagok használhatóságát, előnyeiket, esetleges egészségkárosító hatásait.
Az oldás és oldhatóság fogalma, az oldhatóságot befolyásoló tényezők tudatosítása, százalékszámítás gyakoroltatása.	Az elegyek fogalma, a koncentráció fajtái és értelmezésük, számításuk, alkalmazásuk a kémiai reakciók esetén.	Szakmai számítások.	A tanulók legyenek képesek: – adott összetételű oldat összetevőit számítani vízmentes szilárd anyagból, kristályvizes sóból, oldatból keveréssel, hígítással.

5. 19 10 05 Alkotómunka óraszám: 91

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A tanulók kézügyességének, esztétikai érzéküknek és alkotókészségüknek fejlesztése mellett fokozza a tanulók kreativitását, juttassa őket sikerélményekhez. A szakmai tanulmányi tevékenység által alakuljon ki, erősödjön a szakmához, a választott munkához, életpályához való kötődésük. A választott szakképesítés alpműveleteivel esztétikus tárgyak előállítása.	Szolgáltatások megtervezése, előkészítése. Szolgáltatási etika, a reklám fogalma. A reklámpszichológia alapjai.	Igény felmérése, információk beszerzése. Szerszámok, gépek, alap- és segédanyagok, díszítő kellékek, kiválasztása. Kiállítások, bemutatók, vásárok, versenyek szervezése. A választott szakképesítés munkahelyeinek látogatása.	A tanulók legyenek képesek: – a szakmacsoportba tartozó gyakorlóhelyek látogatása során a megadott megfigyelési szempontok alapján információt szerezni a látogatott szakképesítésekről.
Esztétikai érzék fejlesztése, a balesetmentes munkavégzés körülményeinek megteremtése, a veszélyes hulladékok felismerése és biztonságos kezelése, környezettudatos magatartás fejlesztése.	Fazekas, kerámiakészítő.	Agyag-előkészítés. Alpműveletek: az agyag formálhatósága, új bábok, körtemuzsika készítése, hurkatechnika alkalmazása. A korongozás alapfogásai: középre fogás, kifűrés, csőbehúzás, széthúzás. Díszítés. Írókázás gyakorlása.	A tanulók legyenek képesek: – megkülönböztetni az agyag-előkészítés hagyományos és gépi módját, – az agyagot előkészíteni, – egyszerű tárgyat előállítani hurkázási technikával, – korongon virágcserepet készíteni, – írókázással egyenletes díszítő motívumot rajzolni.
Esztétikai érzék fejlesztése, a balesetmentes munkavégzés körülményeinek megteremtése, a veszélyes hulladékok felismerése és biztonságos kezelése, környezettudatos magatartás fejlesztése.	Üvegmozaik készítése anyagában színezett síküvegből.	Tervezés, sablonkészítés, síküvek jelölése, szabása, az élek csiszolása, formák illesztése, az üvegdarabok elhelyezése a sablonon, darabok számozása, a síküvek ragasztása, peremkészítés, ragasztóanyag elsimítása, üvegdarabkák berakása, kész üvegpanel tisztítása.	A tanulók legyenek képesek: – alkalmazni a jelölő és előrajzoló technikákat, az üvegágas szerszámait és eszközeit, a kézi gravírozógépet használni, – ismertetni a ragasztóanyagokat, a leggyakoribb hibaforrásokat és kiküszöbölni azokat.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Esztétikai érzék fejlesztése, a balesetmentes munkavégzés körülményeinek megteremtése, a veszélyes hulladékok felismerése és biztonságos kezelése, környezettudatos magatartás fejlesztése.	Sík- és öblösüvegek festése: a kézi festés szerszámai, eszközei, egyéb festési módok készítése, festés beégetése, előkészítő műveletek, az égetés folyamatai.	Síküvegfajták kiválasztása, síküvegek tisztítása, előkészítése a festéshez, öblösüvegfajták kiválasztása, előkészítése a festéshez, festékek előkészítése, kezelése, színek keverése, festés ecsettel, festék felvitele sablon segítségével, egyszerű természeti formák, összetett formák, (szitanyomás, matricák felvitele),	A tanulók legyenek képesek: – sík- és öblösüvegre festeni ecsettel, sablon segítségével, – ismertetni a szitanyomás technológiáját, – ismertetni az öblösüvegfajták tulajdonságait, alkalmazási területeit, – alkalmazni a száraz és a vizes tisztítás anyagait, eljárásait, – ismertetni a színezőfestékek, a zsíros és sovány festékek tulajdonságait, alkalmazását, – ismertetni a színek keverését, a hígítószer, kötőanyag, olaj mennyiségét és szerepét, ismereteiket alkalmazni tárgyaláskor, – ismertetni a sablonok szerepét a tömeggyártásban, az egyéb üvegdiszítési lehetőségeket, a beégetést előkészítő műveleteket és az égetés folyamatát, ismereteiket alkalmazni tárgyaláskor.
Az esztétikai érzék fejlesztése, a balesetmentes munkavégzés körülményeinek megteremtése, a veszélyes hulladékok felismerése és biztonságos kezelése, környezettudatos magatartás fejlesztése.	Képek keretezése. Keretek fajtái, keretanyagok. Keretezési módok.	Keret anyagának kiválasztása, keretanyag gérbevágása, képkeretek összeállítása, üvegek szabása, képek előkészítése keretezésre, kasírozás, képek keretbe helyezése, rögzítése, paszpartuzás.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a képkeretlecek anyagait, a sarkok illesztésének és rögzítésének lehetőségeit, a kasírozás és a paszpartuzás célját, anyagait,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			– szakszerűen használni az illesztőfűrészt és a gérládát, – a képet a keretben rögzíteni, a kép hátoldalát lezárni.
Az esztétikai érzék fejlesztése, a balesetmentes munkavégzés körülményeinek megteremtése, a veszélyes hulladékok felismerése és biztonságos kezelése, környezettudatos magatartás fejlesztése.	Szálasanyagokból készült tárgyak. Gyékény, szalma, csuhéj, fűzfavessző tulajdonságai. A fonás és csomózás technikái a gyakorlatban, hagyományok.	Egyszerű fonási technológiák, a toldás lehetősége. Szálasanyagokból fonás (aratókoszorú, játékok stb. készítése). Egyéniségnek megfelelő esztétikus hajviseletek készítése.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a szerszámok biztonságos, szakszerű használatát, az alkalmazott anyag tulajdonságait, megmunkálásának lehetőségeit, eszközeit, – esztétikus tárgyakat tervezni és készíteni.
Az esztétikai érzék fejlesztése, a balesetmentes munkavégzés körülményeinek megteremtése, a veszélyes hulladékok felismerése és biztonságos kezelése, környezettudatos magatartás fejlesztése. A szövés technikai biztonságának megszerzése, a mintakialakítás és mintatartás gyakorlata.	Szövés. A különféle textilipari nyersanyagok bemutatása. A legősibb szövött textíliák és csomózott szőnyegek eredete, alapanyagai, technikái, mintakincse. Az ősi kézi szövés módjai.	Egyszerű, játékos szövésgyakorlatok. Szövés szövőkereten, állványon, szövőszéken. Egyenletes szövés, feszítés, tömörítés, szélszövés gyakorlása.	A tanulók legyenek képesek: – ismertetni a szerszámok biztonságos, szakszerű használatát, az alkalmazott anyag tulajdonságait, megmunkálásának lehetőségeit, eszközeit, – esztétikus tárgyakat tervezni és készíteni.

6. 19 10 06 Kézműves mesterségek: 111

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
A díszítőművészet és a kézműves mesterségek jellemzőinek megismertetése, a helyi sajátosságok és eltérő stílusok megismertetése.	Népművészet, díszítőművészet, mesterségek: fazekasság (tárgytípusok, díszítmények), szalma, csuhéj, vesszőfonás, a lakás szövött és hímzett ünnepi textíliái, a vetett ágy, ácsolt és asztalos bútorok, pásztorművészet,	Gyűjtőmunka, interjú, könyvtározás, Internet, múzeum, tájházlátogatás, népművészeti tárgyak gyűjtése, tablókészítés – Agyagtárgyak készítése – Kosárfonás, csuhéj díszítárgyak, játékok, szalmafonás	A tanulók legyenek képesek: – megfogalmazni a természetes anyagok szerepét a népművészetben, – jellemezni a népművészet stíluskorszakait, – felismerni és bemutatni a népművészeti

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
	régi és új stílus a díszítőművészetben, stílusközpontok.	– Szövés, fonás, hímzés: öltözködés. – Makett készítése – Csont- és fafaragás	tárgyakat, ismertetni az egyes mesterségek legfőbb munkafolyamatait és technológiáit, – elmondani a díszítési eljárásokat.

7. Az ellenőrzés, értékelés módszerei

Túl a jogi és tanügyi kereteken a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetencia alapú értékelési rendszert az alapvizsgálóval összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és órarendileg is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükséges lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás, a dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat saját és mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata, felkészíteni diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra, segíteni őket az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszköz-lista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenységcentrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket.

1. A tanterem, műhelyek kérdése a tanulásszervezésnek meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tanterem padsora. A hagyományos berendezés esetén még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymás mögött ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tanterem átrendezését és kistanterem bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük a csoportos, az egyéni és az önálló tanulás segítésére, tehát a tanterem berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kiségek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítás-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely fekeltheti még a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethossziglan tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül fontosak a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép, és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segítenie és motiválnia kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl. hálók, test-modellek fából papírból, fémből, stb.), de a szakmai alapozó oktatáshoz elengedhetetlen eszközöket szükséges beszerezni a tanműhely számára..

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecslésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tarjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére valósítható meg. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- Élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat.
- Tanár és tanuló együttes tevékenysége.
- Kooperatív módszerek alkalmazása.
- Projektmódszer alkalmazása (technikai projektek).
- Differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére.
- A tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása.
- A módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez.
- Önálló otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés, vagy feladatok otthoni befejezése.
- A szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása.
- Beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből.
- Anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása.
- Az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken.
- Videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése.
- Motorikus mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása.
- Folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés.

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a figyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport belépő képességeit figyelembe véve, az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

Megjegyzés: a modulok számozása

- A. alapmodul,
- B. választható modul,
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma,
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma,
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül,
- 7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás.

A MEZŐGAZDASÁGI SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével, a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában erősítik a fejlesztési feladatokat és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatkozó hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe való bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó képzés célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választhatóak. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve és dőlt betűvel vannak szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámában történő feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. A mezőgazdasági szakmai alapozó oktatás célja

A szakiskolák 10. évfolyamán szakmai alapozó oktatás folyik, amelynek során biztosítani kell az egyén képességének kibontakoztatásával a fiatalok sikeres életpályára való felkészítését, a szakmacsoportba tartozó OKJ szerinti szakképesítések megalapozott választását.

A szakmai alapozó oktatás modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérképre való tekintettel helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában biztosítják a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A mezőgazdasági szakmacsoport tartalmában egymástól jelentősen eltérő szakképesítéseket foglal össze. Ezért a kerettanterv valamennyi szakképesítés alapozására nem térhet ki. Ajánlott, hogy a kerettantervi tananyagon kívül a helyi programokban kerüljön kidolgozásra a választható „B” modulok tematikája, ilyen területek pl. a halászs, vadászs, erdészs, térképészs.

A szakmai alapoó oktatás moduljai elősegítik a szakmai információgyűjtés digitális formáinak alkalmazását és a szakmai idegen nyelv megalapozását. A kerettanterv adaptálásakor biztosítani kell a digitális tananyagok és a szakmai idegen nyelv elsajátításának lehetőségeit.

Mutassa be a választott szakmacsoport fontosabb tevékenységeit. A tevékenységek megismerésén keresztül az elméleti ismeretekkel segítse elő a pályaválasztást, vagy a korábbi választást erősítse meg, növelve ezzel a szakmatanulás iránti motivációt, lehetővé téve a sikerélményhez jutást.

Segítsen eligazodni az állattenyésztő, növénytermesztő, agrárgépész szakképesítések követelményei között.

Alapozza meg a választott szakma műveléséhez szükséges alapvető készségek kialakítását.

3. Kompetenciaszintek

Alapmodulok kompetenciái	A tanulók legyenek képesek
alaposság	a feladat igényelte részletességig lebontani és felépíteni a tevékenységeket
állóképesség	átlagos fizikai kondícióra és teljesítőképességre
döntési képesség	a lehetőségek közti választásra
együttműködési készség	a feladataik megoldása, céljaik elérése során a hozzájuk közel állókkal való közös tevékenységre
figyelem	a figyelmet rövid távon fenntartani
gyakorlatias feladatértelmezés	egyszerű célok elérése érdekében meghatározni teendőiket
Idegennyelv-ismeret	az elvárt ismereti szinten alapvető és érthető kommunikációra
írásos kommunikáció képessége	a kapott írásos közlések alapján dolgozni
kezdemenyezőkészség	önálló cselekvés kezdeményezésére
kitartás	a cél vagy a feladat által igényelt energiabefektetés fenntartására
kompromisszumra való képesség	mások véleményét figyelembe venni
konfliktuskezelőkészség	az élethelyzetek, a munkaszituációk során vitás, nehéz helyzetek, érdekütközések kezelésére
megbízhatóság	elvégezni a rájuk bízott feladatokat
munkához való hozzáállás	a feladatokat kellő hozzáállással elvégezni
munkaszervezés	saját tevékenységét megfelelő módon szervezni
önismeret	ismerni saját erősségeiket és gyengeségeiket
pontosság	a rájuk bízott feladatot az elvárt módon elvégezni
precizitás	a munkájuk pontosságára ügyelni
rendszerező képesség	saját rendszer felállítására
segítőkézség	mások irányában támogató magatartást tanúsítani
szakmai ismeret	a tevékenység igényelte ismereteket és készségeket a szakmai alapoó oktatás hoz megszerezni
szóbeli kommunikációs készség	megfelelő beszédkészséggel rendelkezni, érthetően beszélni
tanulási képesség	új ismereteket befogadni
utasítások megértésének képessége	rendelkezni a tudatos odafigyelési szándékkal

Kiegészítő (választható) modulok kompetenciái	A tanulók legyenek képesek
hibákból való tanulás képessége	a hibás eredmény felismerésére
gépelési képesség	megfelelő szinten gépelési feladatokat elvégezni
együttműködési készség	a feladataik megoldása, céljaik elérése során a hozzájuk közel állókkal való közös tevékenységre
figyelem	a figyelmet rövidtávon fenntartani
gyakorlatias feladatértelmezés	egyszerű célok elérése érdekében meghatározni teendőiket
idegennyelv-ismeret	az elvárt ismereti szinten alapvető és érthető szakmai kommunikációra
írásos kommunikáció képessége	a kapott írásos közlések alapján dolgozni
szakmai ismeret	a tevékenység igényelte ismereteket és készségeket a szakmai alapozó oktatáshoz megszerezni
szóbeli kommunikációs készség	megfelelő beszédképességgel rendelkezni, érthetően beszélni
tanulási képesség	új ismereteket befogadni

4. A mezőgazdasági szakmai alapozó oktatás fejlesztési feladatai

Alakuljon ki a tanulóknak, hogy utasításra feladatokat el tudjanak végezni. A feladat elvégzése történjen egyedül, valamint együttműködésben, csoportban. E tevékenységük során fejlődjön a problémamegoldó képességük.

A fejlesztés feladata, hogy a tanulók a lényeges állomások kiemelésével megismerjék az állattenyésztés, a növénytermesztés és kertészet, valamint a gépészet kialakulását, az alapvető munkatevékenységeket elsajátítsák.

Ismerjék meg a tanulók a gazdasági haszonállatok, a termesztett szántóföldi és kertészeti növények faji sajátosságait, a gépészetben alkalmazott anyagok tulajdonságait, tudjanak különbséget tenni a mezőgazdaság ágazatai között. A tanulók ismerjék meg a fő ágazatok alaptevékenységeit.

Ismerjék és alkalmazzák az egyes mezőgazdasági munkakörökre vonatkozó alapvető munka-, tűz-, környezet-, és állatvédelmi előírásokat. Baleset esetén az ellátás szabályai szerint cselekedjenek.

5. A 10. évfolyam óraterve

„A” alapmodulok	Óraszám
Állattenyésztési alapozó gyakorlatok	99 óra
Növénytermesztési, kertészeti alapozó gyakorlatok	99 óra
Mezőgazdasági műszaki alapozó gyakorlatok	98 óra
Éves óraszám összesen:	296 óra

Ajánlott, hogy a kerettantervi tananyagon kívül a helyi programokban kerüljön kidolgozásra a választható „B” modulok tematikája, ilyen területek pl. a halászsport, vadászsport, erdősport, térképészség. Az erre tervezhető óraszám 111 óra/tanév.

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

1. 20 10 01 Állattenyésztési alapozó gyakorlatok 99 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmény
A tanulók általános tanulóképességük fejlesztése során ismerjék meg a különböző gazdasági állatfajokon belüli típusokat, fajtákat és hibrideket. A tanulók megismerőképességük fejlesztése során ismerjék meg a gazdasági állatok szervezetének felépítését és azok termelésben betöltött szerepét. A tanulók megismerőképességük fejlesztése során ismerjék meg gazdasági haszonállataink testtájait. A tanulók általános tanulóképességük fejlesztése során ismerjék meg a különböző gazdasági állatfajokkal etethető takarmányokat. A tanulók megismerőképességük és lényegfelismerésük fejlesztése során ismerjék meg a testalakulás és a termelés fontosabb összefüggéseit. A tanulók megismerőképességük és lényegfelismerésük fejlesztése során ismerjék meg a fontosabb takarmányokat és az állati termékek minősége közötti alapvető összefüggéseket. A tanulók általános tanulóképességük fejlesztése során értsék meg az etetés és itatás fontosságát. A tanulók információ-gyűjtő képességük	A faj, típus, fajta, hibrid. Az állati szervezet felépítése. A haszonállatok termék-előállítás. Az egyes állatfajok testtájai. Az egyes állatfajokkal etethető takarmányok. Az egyes állatfajok testalakulása és termelése. Takarmányok felismerése. Az állati termékek és minőségük. Az etetés, itatás rendje. Takarmánykiadagolás. Állattitítás. Állattenyésztéssel, takarmányozással kapcsolatos adatok gyűjtése. Az istállórend kialakítása.	Megfigyeli és összehasonlítja a gazdasági állatfajokat, típusokat, fajtákat és hibrideket. Megfigyeli és összehasonlítja a gazdasági állatfajok szervezetének felépítését és azok termelésben betöltött szerepét. Megfigyeli és összehasonlítja a gazdasági állatfajok testtájait. Megfigyeli és összehasonlítja a gazdasági állatfajokkal etethető különböző takarmányokat. Megfigyeli és összehasonlítja a gazdasági állatfajok testalakulása és termelése közötti összefüggéseket. Megfigyeli, majd felismeri a fontosabb takarmányok és az állati termékek minősége közötti alapvető összefüggéseket. Megfigyeli és gyakorolja az etetés, itatás rendjét. Végrehajtja a takarmány kiadagolását és az itatást. Adatokat gyűjt, feldolgoz, értelmez és összehasonlít az állattenyésztéssel és takarmányozással kapcsolatban. Végrehajtja a napi és alkalmi takarítási feladatokat.	A tanuló képes lesz: – felismerni és megkülönböztetni a fajt és típust, – felismerni és megkülönböztetni a fajtákat és hibrideket. A tanuló képes lesz: – bemutatni az emlősállat és madár szervezetének felépítését, – érti a termelésben betöltött szerepüket. A tanuló képes lesz: – felsorolni az egyes állatfajok testtájait. A tanuló képes lesz: – felismerni, felsorolni az egyes állatfajokkal etethető takarmányokat. A tanuló képes lesz: – élő állaton bemutatni a testtájakat, – ismertetni azok termelési vonatkozásait. A tanuló képes lesz: – felismerni a különböző takarmányokat, – ismertetni azok termékminőségre vonatkozó hatásait. A tanuló képes lesz: – végrehajtani a takarmány kiadagolását, – bemutatni az etetés, itatás rendjét. A tanuló képes lesz: – Az állattenyésztés és takarmányozás terén: = adatokat gyűjteni, = adatokat feldolgozni, = adatokat értelmezni,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmény
fejlesztése során ismerjék meg az adatgyűjtés módjait. A tanulók a gyakorlatias feladatértelmezés képességük fejlesztése során vegyenek részt az istállórend kialakításában.			= adatokat összehasonlítani, A tanuló képes lesz: végrehajtani a napi- és időszakos istállórend kialakítását.

2. 20 10 02 Növénytermesztési, kertészeti alapozó gyakorlatok 99 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmény
A tanulók általános tanulókéességük fejlesztése során ismerjék meg a termesztett növényfajokon belüli típusokat, fajtákat és hibrideket. A tanulók megismerőkéességük fejlesztése során ismerjék meg a talaj-előkészítés munkáit. A tanulók megismerőkéességük fejlesztése során ismerjék meg az ültetés, vetés, palántázás munkáit. A tanulók megismerőkéességük fejlesztése során ismerjék meg a növényápolás munkáit. A tanulók megismerőkéességük fejlesztése során ismerjék meg a betakarítás munkáit. A tanulók információgyűjtő képességük fejlesztése során ismerjék meg az adatgyűjtés módjait. A tanulók a gyakorlatias feladatértelmezés képességük fejlesztése során vegyenek részt a növénytermesztés és kertészet alaptevékenységeiben. Sajátítsák el az egyszerűbb szerszámok helyes használatát.	A faj, fajta, hibrid. A talajművelés alpműveletei. Az ültetés, vetés, palántázás módjai. A növényápolás módjai, munkái. A növények betakarításának módjai, munkái. Növénytermesztéssel, kertészettel kapcsolatos adatok gyűjtése. A talajművelés, ültetés, vetés, palántázás, növényápolás, betakarítás fizikai munkái, mezőgazdasági munkás szintű feladatai.	Megfigyeli és összehasonlítja a termesztett növényfajokat, fajtákat és hibrideket. Megfigyeli és összehasonlítja a talaj-előkészítés munkáit. A megfigyelésről szóbeli és írásbeli beszámolót készít. Megfigyeli és összehasonlítja az ültetés, vetés, palántázás módjait és munkáit. A megfigyelésről szóbeli és írásbeli beszámolót készít. Megfigyeli és összehasonlítja a növényápolás módjait és munkáit. A megfigyelésről szóbeli és írásbeli beszámolót készít. Megfigyeli és összehasonlítja a növények betakarításának módjait és munkáit. A megfigyelésről szóbeli és írásbeli beszámolót készít. Országos és helyi adatokat gyűjt, feldolgoz, értelmez és összehasonlít a növénytermesztéssel, kertészettel kapcsolatban. Végrehajtja a napi feladatokat.	A tanuló képes lesz: – felismerni és megkülönböztetni a fajt, – felismerni és megkülönböztetni a fajtákat és hibrideket. A tanuló képes lesz: – bemutatni a talaj-előkészítés munkáit, – érti a talajművelés és termésfokozás közötti összefüggést, – megérti a talajművelés környezetre gyakorolt hatásait. A tanuló képes lesz: – bemutatni az ültetés, vetés, palántázás módjait és munkáit. A tanuló képes lesz: – bemutatni a növény módjait és munkáit. A tanuló képes lesz: – bemutatni a növények betakarításának módjait és munkáit. A tanuló képes lesz: a növénytermesztés és kertészet terén – adatokat gyűjteni, – adatokat feldolgozni, – adatokat értelmezni, – adatokat összehasonlítani. A tanuló képes lesz: – gyakorlati foglalkozáson utasításra fizikai munkát végezni.

3. 20 10 03 Mezőgazdasági műszaki alapozó gyakorlatok 98 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmény
A módszeres munkavégzési képesség fejlesztése során a leggyakrabban használt anyagok megmunkálásának előkészítése, valamint a megmunkáláshoz használt fűrőgépek és szerszámok használata. A módszeres munkavégzési képesség fejlesztése során a leggyakrabban használt lemezanyagok megmunkálásának előkészítése, valamint az alakításhoz használt eszközök és szerszámok használata.	Az alkalmazott szerszámok jellemzői. A megfogás, előrajzolás, a fűrőellenőrzés és a fűrés folyamata. Az alkalmazott szerszámok jellemzői. A megfogás, előrajzolás, hajlítás folyamata.	A munkapad és satu beállítása. Munkadarab megfogása, előkészítése fűréshez. Munkadarab előrajzolása. A fűrő élszögeinek, élének ellenőrzése. A fűrőgépek (kézi, állványos) előkészítése. A fűrés folyamata. Az elkészített furat utómunkálása. Munkadarab megfogása, előkészítése lemezalakítási folyamathoz. Munkadarab kivágása ollóval. Munkadarab egyengetése. Munkadarab hajlítási feladatai: – egyenes, – íves, – domborítás.	A tanuló képes lesz: – a munkahely megfelelő előkészítésére, – a munkadarabon végzett munkaműveletekhez szükséges megfogási módok kiválasztására és biztonságos megfogására, – a munkadarab előrajzoláshoz szükséges eszközök kiválasztására és az előrajzolás elvégzésére, – a fűrő és a fűrőgépek előkészítésére, – furatok kijelölése és a fűrés előkészítése és fűrés végrehajtása, – furatok utómunkálására. A tanuló képes lesz: – a munkadarab előrajzoláshoz szükséges eszközök kiválasztására és az előrajzolás elvégzésére, – a lemez munkadarabok kivágására lemezvágó ollóval, – hajlítási feladatok elvégzésére, – lemez munkadarab egyengetésére.
A módszeres munkavégzési képesség fejlesztése során a melegalakítás eszközeinek használata. A módszeres munkavégzési képesség fejlesztése során a lánghegesztés és keményforrasztás eszközeinek használata.	A munkadarab előkészítése. A melegalakítás eszközei. A melegalakítás folyamata. A munkadarab előkészítése. A lánghegesztő berendezés kialakítása. A hegesztés folyamata. A keményforrasztás eszközei és anyagai.	A munkadarab előkészítése. A melegalakító eszközök előkészítése (szerszámok, hőforrás, hűtőberendezés, stb.). A melegalakítás végrehajtása. Alakítás utáni feladatok elvégzése. A munkadarab előkészítése és	A tanuló képes lesz: – a melegalakító eszközök használatára, – a melegalakítás végrehajtására, – a munkadarab alakítás utáni kezelésére. A tanuló képes lesz: – a munkadarab és hegesztő-berendezés hegesztésre való előkészítésére,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmény
	A keményforrasztás folyamata.	összeillesztése. A hegesztéshez használt gáznyomás beállítása. Különböző hegesztési varratok kialakítása. A keményforrasztás eszközeinek előkészítése. A keményforrasztáshoz használt gáznyomás beállítása. A keményforrasztás végrehajtása.	– hegesztési varratot készíteni, – a hegesztési varrat ellenőrzésére és javítására, – a munkadarab és hegesztő-berendezés keményforrasztásra való előkészítésére, – lemezek, csövek keményforrasztásának elvégzésére, – a keményforrasztott kötés ellenőrzésére, javítására.
A módszeres munkavégzési képesség fejlesztése során az ívhegesztés eszközeinek használata, különböző technológiák alkalmazása. A módszeres munkavégzési képesség fejlesztése során a köszörülés eszközeinek használata. A módszeres munkavégzési képesség fejlesztése során a szegecseles eszközeinek használata.	A munkadarab előkészítése a hegesztési eljárásokhoz. A bevont-elektrodás ívhegesztés technológiája. A védőgázos ívhegesztés technológiája. A köszörülési eljárások technológiája. A köszörülés folyamata. A szegecseles technológiája. A tápanyag-visszapótlás módjai. A talajművelés folyamata. A vetés módjai. Növényápolási technológiák. Betakarítási technológiák.	A munkadarab megmunkálása és összeillesztése. A hegesztéshez szükséges elektróda és áramerősség kiválasztása. A bevont elektrodás hegesztés elvégzése. A védőgázos ívhegesztéshez szükséges védőgáz és áramerősség kiválasztása, beállítása. A védőgázos ívhegesztés végrehajtása. A munkadarab előkészítése. A köszörülés eszközeinek előkészítése. A kézi köszörülés végrehajtása. Köszörülés állványos köszörővel. A munkadarab és az eszközök előkészítése. A szegecseles végrehajtása. Megfigyelni a tápanyag-visszapótlás munkafolyamatát. Megfigyelni a talajművelés során alkalmazott gépek munkáit és az egymáshoz	A tanuló képes lesz: – a munkadarab és hegesztő-berendezés hegesztésre való előkészítésére, – hegesztési varratot készíteni bevontelektrodás ívhegesztő készülékkel, – hegesztési varratot készíteni védőgázos ívhegesztő készülékkel, – a hegesztési varrat ellenőrzésére és javítására. A tanuló képes lesz: – a munkadarab köszörülésre való előkészítésére, – kéziköszörő használatára darabolásra, csiszolásra, – állványos köszörővel alkatrészen köszörülési feladatot végezni, – állványos köszörővel szerszámmélezési feladatokat végezni. A tanuló képes lesz: – a munkahely megfelelő előkészítésére,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmény
A tanulók megismerőképességük fejlesztése során ismerjék meg a mezőgazdaságban alkalmazott munkagépek felhasználási területeit.		kapcsolódó munkafolyamatokat. Megfigyelni a különböző növényfajták vetése során használt gépek munkáit. Megfigyelni a növényápolás során használt gépek munkáit.	– a munkadarab szegecselésre való előkészítésére, – szegecselési feladatot elvégezni. A tanuló képes lesz: – adott szempontok szerint az alapos megfigyelésre, – ismertetni a növénytermesztés során használt munkagépek feladatait és a végzett munkát.

7. Az ellenőrzés, értékelés módszerei

Túl a jogi és tanügyi kereteken a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságcikk értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetenciaalapú értékelési rendszert az alapvizsgálóval összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és órarendileg is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükséges lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás, a dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat, saját és mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a szakmai alapozó oktatás elsődleges feladata, felkészíteni diákjainkat a megfelelő szakmaválasztásra, segíteni az egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszköz-lista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenységcentrikus, gyakorlatorientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket.

1. A tantermek, műhelyek kérdése a tanulásszervezésnek meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tantermek padsora. A hagyományos berendezés esetén, még az alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymás mögött ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tantermek átrendezését és kistantermek bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük a csoportos, az egyéni és az önálló tanulás segítésére, tehát a tantermek berendezése döntő jelentőségű a tanulásszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kisgépek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítási-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely felkeltheti még a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethossziglan tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül fontosak a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép, és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága is segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segítenie és motiválnia kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl. hálók, test-modellek fából papírból, fémből, stb.), de a szakmai alapozó oktatás hoz elengedhetetlen eszközöket szükséges beszerezni a tanműhely számára..

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tarjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére valósítható meg. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- Élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat.
- Tanár és tanuló együttes tevékenysége.
- Kooperatív módszerek alkalmazása.
- Projektmódszer alkalmazása (technikai projektek).
- Differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére.
- A tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása.
- A módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez.
- Önálló otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés, vagy feladatok otthoni befejezése.
- A szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása.

- Beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből.
- Anyaggyűjtemények, portfoliók, dokumentációk összeállítása.
- Az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken.
- Videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése.
- Motorikus mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása.
- Folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés.

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a figyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport belépő képességeit figyelembe véve, az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

Megjegyzés: a modulok számozása

- A. alapmodul,
- B. választható modul,
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma,
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma,
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül,
- 7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás.

AZ ÉLELMISZERIPARI SZAKMAI ALAPOZÓ OKTATÁS KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik, amelyek során biztosítani kell a tanulók képességeinek kibontakoztatásával a sikeres életpályára való felkészülést, a megalapozott szakmaválasztást.

A tanterv modulrendszerű, tevékenységközpontú, amelynek alapján az iskola a modultérkép figyelembevételével a helyi tantervében részletesen szabályozza azokat a közismereti modulokat, amelyek a szakmacsoportba tartozó szakképesítések vonatkozásában biztosítják a fejlesztési feladatok és a szakmai alapozó oktatás sikerességét.

A szakiskola 9. évfolyamán folyó képzés elsődleges célja az általános műveltség megszilárdítása, az alapismeretekben mutatkozó hiányok pótlása, az alap- és kulcskompetenciák, valamint a szakképzésbe való bekapcsolódáshoz szükséges ismeretek, készségek, képességek fejlesztése és az élethosszig tartó tanulás igényének, képességének kialakítása. A 10. évfolyamon folyó szakmai alapozó képzés célja a megalapozott szakmaválasztás elősegítése.

Az egyes modulok „A” és „B” körbe tartoznak, amelyek közül az „A” jelűek kötelezően választandók, a „B” jelűek pedig az iskola pedagógiai programjának *helyi tantervében meghatározott* órakeret terhére választhatóak. A kiegészítő modulok vagy külön anyagrészként, külön címmel szerepelnek, vagy – amennyiben szervesen illeszthetők egy modulhoz – valamely „A” modul mellé lettek beépítve és dőlt betűvel vannak szedve.

Az óratervben rendelkezésre álló időkeret felhasználása történhet az egyes alapmodulok magasabb óraszámban való feldolgozásával is.

A 10. évfolyamon a modulok feldolgozása során törekedni kell az integrált elmélet-gyakorlat megvalósítására.

A szakmai alapozó oktatás kompetenciaalapú, tevékenységközpontú feldolgozása valamennyi modul esetén indokolja a csoportbontás alkalmazását a tanítási folyamat megszervezésekor.

2. Az élelmiszeripari szakmai alapozó oktatás célja

A szakmacsoport közös elméleti ismereteinek nyújtása, a készségek, képességek fejlesztése, a jellemző technológiák, munkaműveletek, a felhasznált anyagok, a szakmacsoport szakképesítésének bemutatása. Cél, hogy a tantárgy tanítása továbbfejlessze és erősítse a tanulók eddig megszerzett készségeit, bővítse, rendezze és mélyítse el a közismereti tantárgyak keretében tanult ismereteket, alapozza meg az élelmiszeripari-műszaki szemléletet. Adjon átfogó tájékozottságot az élelmiszeriparban alkalmazott természettudományos, műszaki és elméleti ismeretekről, a technikai eszközökről, gépekről, tevékenységekről. Mutassa be az élelmiszeriparban dolgozók tevékenységét, az élelmiszeripari pályák sajátosságait, távlatait. Segítse a tanulókat leendő szakmai szerepük kiválasztásában, megfogalmazásában, egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

Az élelmiszeripari szakmai alapozó ismeretek oktatásának alapvető célja azoknak a funkcionális készségeknek, képességeknek a fejlesztése, amelyek a szakképzésbe való belépéshez feltétlenül szükségesek. A tanulók elméleti hiányosságainak pótlása is ezt a célt szolgálja. Az élelmiszeripar

általános ismereteinek elsajátítása, összefüggéseinek bemutatása, a készségek, képességek fejlesztése, valamint olyan tudás, ismeretrendszer, alkalmazási képességek kialakítása, amely megalapozza és formálja a szakmacsoport tevékenységeihez illeszkedő szemléletet. Készítse fel a tanulókat az önálló és csoportos tevékenységekre.

Az élelmiszeripar sokszínű, aktív tanulói magatartást és tanulási élményeket is eredményező bemutatásával keltse fel érdeklődésüket a szakmacsoport iránt, segítse őket egyéni életpályájuk reális megtervezésében.

Az élelmiszeripari szakmai alapozó gyakorlatok oktatásának célja az általános gyakorlati ismeretek elsajátítása, összefüggéseinek bemutatása, a manuális készségek, képességek, az érzékelés, a mozgások fejlesztése. A készségek, képességek fejlesztése mellett a jellemző technológiák, munkaműveletek, a felhasznált anyagok, a szakmacsoport szakképesítéseinek bemutatása.

A tantárgy tanítása fejlessze tovább és erősítse a tanulók eddig megszerzett készségeit. Adjon alapot az élelmiszervizsgálatokhoz, a szakmai műveletek elvégzéséhez. Neveljen a körültekintő, pontos, igényes, biztonságos munkavégzésre, a tudatos, felelősségteljes szakmai és környezetvédelmi magatartásra.

3. Kompetenciaszintek

– Alap

A tanuló legyen képes:

- a szakmai kifejezéseket megérteni,
- a szakma alapvető biztonsági szabályait betartani,
- felismerni az egészség és a környezet közötti kölcsönhatásokat,
- munkáját a környezetvédelmi szabályok betartásával végezni,
- munkája során tudatos, egészségvédő magatartást tanúsítani,
- szakmai tapasztalatait, eredményeit dokumentálni,
- cselekedeteit kontrollálni és szabályozni,
- manuális tevékenysége során a szabályokat, utasításokat végrehajtani.

– Kiegészítő

A tanuló legyen képes:

- szakmai munkájában a problémamegoldó technikák alkalmazására,
- a szakmai munkája során szükséges együttműködésre,
- a csoportnormákhoz alkalmazkodni,
- az olvasott szöveget értelmezni,
- az olvasás, írás és a beszéd-készség fejlesztésére,
- önálló tanulási képességre – a tevékenységhez kapcsolódó ismeretek elsajátítása során.

4. Az élelmiszeripari szakmai alapozó oktatás fejlesztési feladatai

A tantárgy tanulása során fejlődjenek a tanulóknak a szakmai tantárgyak tanulásához szükséges képességei, különösen az ismeretelemző, értelmező gondolkodás, a tapasztalatszerzés, a kreativitás, a szóbeli és írásbeli kommunikációs képességek.

Az élelmiszeripari szakmai alapozó ismeretek mutassa be az élelmiszeripar történetét, sokszínűségét, fontosságát, jelentőségét, helyét a magyar nemzetgazdaságban, hívja fel a figyelmet a táplálkozás élettani hatására. A tanulók ismerjék fel, lássák meg a környezet, a technika, a szakma mögött az embert és a természetet, tiszteljék azok értékeit. Alkossanak véleményt tudásuk alapján az információkról, tudják összevetni a tapasztalataikat a tanult ismereteikkel, azokat adott szempontok szerint elemezni.

Az élelmiszeripari szakmai alapozó ismeretek tanulása fejlessze az önálló és produktív feladatmegoldást, érezze meg a tanuló a tanulási eredmények, sikerek értékét, örömet. Alakuljon ki és erősödjön az élelmiszeripari munkához, életpályához való kötődésük. Szeressék a természetet, tiszteljék annak értékeit. Legyenek képesek önként feladatokat megoldani, alkalmazzák a szakmai ismereteiket. Ismerjék fel az élelmiszeripari technológiák, anyagok tulajdonságait, környezeti hatásukat.

Az élelmiszeripari szakmai alapozó gyakorlatok tanulása során fejlődjön a gyakorlati feladatmegoldódó képességük, ismeretalkotó és szintetizáló gondolkodásuk. Értelmezzék, fogadják el és tudatosan alkalmazzák a gyakorlati tevékenységek végzéséhez szükséges szabályokat. Tanulják meg beosztani a rendelkezésükre álló időt, sajátítsák el az eszközök balesetmentes, biztos használatát.

Az élelmiszeripari szakmai alapozó gyakorlatok tanulása során tanulják meg önállóan végrehajtani az egyszerű műveleteket. Tudjanak az eszközökkel helyesen és célszerűen dolgozni. Ismerjék meg a felhasznált anyagokat, és használják önállóan az alkalmazott eljárásokat, Tudatosan alkalmazzák a szakmai tevékenységekhez szükséges magatartási szabályokat, magatartásformákat.

5. A 10. évfolyam óraterve

Modulok felsorolása óraszámjavaslattal

Élelmiszeripari szakmai alapozó ismeretek	148 óra
Élelmiszeripari szakmai alapozó gyakorlatok	222 óra
Laboratóriumi alapmérések, alapműveletek	112 óra
Hőkezeléses műveletek (Konyhatechnika)	95 óra
Üzemlátogatás	15 óra
Óraszámjavaslat a 10. évfolyamon összesen:	370 óra

6. A 10. évfolyam kerettantervi tartalma

1. 21 10 01 Élelmiszeripari szakmai alapozó ismeretek 148 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az élelmiszeripari termelés történetének megismerése. Komplex információk kezelése.	Múzeumok, néprajzi, szakmai, ipartörténeti gyűjtemények. A termelés technológiájának és eszközeinek fejlődése.	Beadásra szánt beszámolók készítése.	A tanulók legyenek képesek: – az élelmiszeripari ágazatokat bemutatni, – az ágazatokra jellemző műveleteket leírni.
Információk az élelmiszeriparról. Az alapvető jellemzők ismerete. A fogalmak tudatos használata.	Kik dolgozhatnak az élelmiszeriparban. Érvényesülési lehetőségek. Az élelmiszerek minőségi követelményei. Az élelmiszertörvény.	Információk gyűjtése a tanulók ismereteinek a felhasználásával és kiadványok segítségével.	A tanulók legyenek képesek: – az élelmiszer minőségi követelményeit betartani, – az élelmiszertörvényt alkalmazni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
Az élelmiszerek nyersanyagainak megismerése, jellemzőik felsorolása.	A nyersanyagok és csoportosításuk.	A kémiában tanultak ismételése és rendszerezése.	A tanulók legyenek képesek: – meghatározni az alapanyagok neveit, legfontosabb tulajdonságait szubjektív módszerekkel és egyszerű eszközök segítségével, – megkülönböztetni az élelmiszeripar alapanyagait, ismertetni azok legjellemzőbb felhasználási területeit és tulajdonságait.
Az élelmiszeripari műveletek ismerete.	Az élelmiszeripari műveletek főbb csoportjai és jellemzőik, környezeti hatásuk.	A fizikában tanultak ismételése, összefüggések megállapítása. <i>Tanulási útmutató:</i> <i>21 10 01 1 A vezetékekben áramló közeg jellemzői.</i> <i>21 10 01 2 A vezetékekben áramló közeg jellemzőinek kiszámítása.</i> <i>21 10 01 3 A hő terjedése áramlással, vezetéssel, sugárzással. I</i>	A tanulók legyenek képesek: – az élelmiszeripari műveleteket rendszerezni, – az élelmiszeripar legáltalánosabb műveleteit elvégezni.
Növényi eredetű élelmiszerek felismerése, megismerése.	A gabonafélék és liszt alapanyagú termékek. Sütőipari, cukrász- és édesipari termékek. Zöldségfélék és gyümölcsök.	Technológiai utasítások elemzése. <i>21 10 01 4 A tárolás, raktározás műveletei.</i>	A tanulók legyenek képesek: – a növényi eredetű alapanyagok összetételi jellemzőit ismertetni, – a felhasználási területeket meghatározni, – a technológiai utasításokat elemezni.
Állati eredetű élelmiszerek megismerése.	Hús és hústermékek, baromfi, hal és vad. Tej és tejtermékek.	Technológiai utasítások elemzése.	A tanulók legyenek képesek: – az állati eredetű alapanyagok összetétének jellemzőit ismertetni,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Elérhető eredmények
			– a felhasználási területeket meghatározni, – a technológiai utasításokat elemezni.
Élvezeti szerek ismerete, jellemző hatásuk megismerése. Kritikai gondolkodásmódra nevelés.	Alkoholtartalmú italok. Fűszerek. Kávé. Dohány.	Technológiai utasítások elemzése.	A tanulók legyenek képesek: – az élvezeti szerek hatásait ismertetni, – az élettani hatásokat felismerni.
Az élelmiszerek alkotóelemeinek megismerése. Mikroorganizmusok felismerése és csoportosítása. Megfigyelőképesség fejlesztése.	Szénhidrátok, zsírok, fehérjék, vitaminok. A mikroorganizmusok életfeltételei, káros és hasznos tevékenységük. A növényi eredetű anyagok mikroflórája.	A kémiában tanultak ismétlése. A biológiában tanultak ismétlése.	A tanulók legyenek képesek: – az élelmiszerek alkotóelemeinek kémiai szerkezetét megismerni, – táplálkozás-élettani hatását leírni.

2. 21 10 02 Laboratóriumi alpmérések, alpműveletek 112 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
Mérőeszközök, mérőműszerek megismerése.	Laboratóriumi mérőeszközök és mérőműszerek fajtái.	Laboratóriumi mérőeszközök és mérőműszerek alkalmazása. <i>Tanulási útmutató:</i> <i>21 10 02 1 Laboratóriumi mérőeszközök és mérőműszerek.</i>	A tanulók legyenek képesek: – az alkalmazott mérőeszközöket működtetni.
Alpmérések, alpműveletek elvégzése, gyakorlása. A manuális készség fejlesztése.	Mérés élelmiszeriparban alkalmazott mérőeszközökkel. Tömegmérés táramérlegen és analitikai mérlegen. A vízminőség meghatározása. Az élelmiszeriparban felhasznált vízzel szemben támasztott követelmények. Sűrűségmérés. Oldatok készítése. Bepárlás, kristályosítás.	Önálló munkavégzés laboratóriumi körülmények között. Pl. pH-mérő használata. <i>21 10 02 2 Tömegmérés táramérlegen.</i> <i>21 10 02 3 A vízminőség meghatározása.</i> <i>21 10 02 4 Sűrűségmérés.</i> <i>21 10 02 5 Kristályosítás.</i> <i>21 10 02 6 Bepárlás.</i>	A tanulók legyenek képesek: – meghatározni az alapfogalmakat, – megfelelő pontosságú és koncentrációjú oldatot készíteni, – laboratóriumi alpműveleteket elvégezni.
Mennyiségi analízis elvégzése és gyakorlása. Pontos munkavégzés megkövetelése, a probléma-	Tömeg szerinti elemzés. Térfogatós elemzés.	Önálló munkavégzés laboratóriumi munkakörülmények között.	A tanulók legyenek képesek: – önállóan tömeg- és térfogatmérést végezni,

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
megoldás fejlesztése.		21 10 02 7 Tömeg szerinti elemzés – nedvesség-, illetve szárazanyag-tartalom meghatározása. 21 10 02 8 Térfogatos elemzés. 21 10 02 9 pH-mérés. 21 10 02 10 Mérés refraktométerrel.	– önállóan sav-bázis titrálást végezni.
A keverés megismerése, a művelet elvégzése.	Szilárd, folyékony, nagy viszkozitású és képlékeny anyagok keverése.	Különböző halmazállapotú és állagú élelmiszerek keverése, a művelet gyakorlása.	A tanulók legyenek képesek: – önállóan eszközöket kiválasztani a keveréshez, – keverési műveleteket önállóan elvégezni.
Aprítás. A művelet megismerése és elvégzése.	Szeletelés, darabolás, őrlés, darálás.	Az aprítási műveletek gyakorlása.	A tanulók legyenek képesek: – önállóan eszközöket kiválasztani a szeleteléshez, daraboláshoz stb., – önállóan elvégezni ezeket a műveleteket.
Ülepítés, szűrés. Az eszközök használata, a műveletek gyakorlása. Az igényesség fejlesztése.	Gravitációs és centrifugális ülepítés.	Az ülepítések önálló elvégzése.	A tanulók legyenek képesek: – önállóan eszközöket kiválasztani az ülepítéshez, – önállóan megfogalmazni az ülepítés célját, paramétereit.
Préselés. A művelet megismerése. A megfigyelőképesség fejlesztése.	Gyümölcsök préselése. Formázó préselés.	A préselési feladatokat csoportokban végzik a tanulók.	A tanulók legyenek képesek: – csoportmunkában préselő műveleteket elvégezni.
Szitálás. A sziták használatának gyakorlása.	Szemcsés anyagok szitálása.	A szitálás műveletének gyakorlása. 21 10 02 11 Szitálás	A tanulók legyenek képesek: – a szitáló műveleteket önállóan elvégezni, – a művelet célját önállóan meghatározni.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
Az osztályozás műveletének megismerése.	Gyümölcsök, zöldségek különböző szempontok alapján történő osztályozása.	Osztályozó műveletek önálló végrehajtása.	A tanulók legyenek képesek:

3. 21 10 03 Hőkezeléses műveletek (Konyhatechnika) 95 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
Előfőzés, főzés, sütés, pörkölés. A művelet gyakorlása.	Zöldségfélék előfőzése. Levesek főzése. Húsok, tésztafélék sütése. Olajos magvak pörkölése.	A főzés és a sütés gyakorlása. A pörkölés gyakorlása.	A tanulók legyenek képesek: – főzési és sütési műveleteket receptek alapján önállóan végrehajtani.
A hűtés, fagyasztás eszközeinek alkalmazása.	Különböző élelmiszerek hűtése. Húsok és gyümölcsök fagyasztása. Mirelit áruk.	A felsorolt témák gyakorlása.	A tanulók legyenek képesek: – hűtési műveleteket önállóan végrehajtani, – mirelit árut készíteni.

4. 21 10 04 Üzemlátogatás 15 óra

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Ajánlott tevékenység	Elérhető eredmények
Élelmiszeripari (tan)üzemek látogatása. Komplex információk kezelése. Az együttműködési készség fejlesztése.	Egyneműsítő és szétválasztó műveletek felismerése. Hőtani műveletek felismerése.	Az ismeretek dokumentálása.	A tanulók legyenek képesek: – önállóan megfigyelést végezni, – a látottakat értelmezni, – önállóan véleményt alkotni, – a látogatás eseményeit dokumentálni.

7. Az ellenőrzés, értékelés módszerei

Túl a jogi és tanügyi kereteken a szakiskolában a nevelési feladatok sajátos értékelési szempontok megfogalmazását teszik szükségessé. Ez lehet csoportra, egyénre igazított, az egyén fejlődését megerősítő helyi követelményrendszer.

Egy kooperációra épülő pedagógiai program az ötfokú skálán értékelt dolgozatok és feleletek rendszerénél tágabb értékelési lehetőséget nyújt. Fontos szerepet kap a szöveges értékelés, a csoport tanár általi és önértékelése. A feladatlapok feldolgozása során végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. Mindehhez megfelelő méréseket kell kidolgozni (pl. önálló kísérlet, projekt bemutatása, témához csatlakozó újságikkal értelmezése, önálló kutatómunka eredményének bemutatása, az együttműködés egyszerű közös feladatban, önálló

munkavégzés, eszközkészítés). Az értékelés során olyan általános kompetenciák jelennek meg, mint előadókészség, lényeglátás, lényegkiemelés, szövegértés, forráshasználat, prezentáció készítése, együttműködési készség stb. A megfelelő kompetenciaalapú értékelési rendszert az alapvizsgálóval összhangban kell fejleszteni.

A tantárgystruktúrában a teljes tananyagmennyiség egyetlen egységet jelent. Egyetlen tantárgyi érdemjegy írható a dokumentumokba. Mivel a feldolgozás jellege és tartalma módszertanilag és órarendileg is szükségszerűen differenciált, ezért a havi, félévi, év végi érdemjegyek „összetevőit” helyben kell szabályozni. Az érdemjegy átlagolással történő megállapításához szükséges lehet egy részfeltétel előzetes előírására.

Az elméleti tudás vagy a megértés ellenőrzése történhet szóban vagy írásban.

A gyakorlati tevékenységek megítélése komplex feladat, melyben szerepet kap a munka eredményessége, a munkaszervezés, az időbeosztás, a dokumentálás. Mivel a gyakorlati modul elméletigényes, ezért nem elegendő csak a gyakorlat manuális részének értékelése, hanem feladatlapokkal, tesztekkel, számítási feladatokkal az elméleti ismeretek elsajátítását is ellenőrizni szükséges.

A produktum, a gyakorlati munkadarab értékelésekor érdemes figyelembe venni az eszközök kezelésének szakszerűségét, a balesetmentes munkavégzést és az igényességet is.

Az előre közölt ellenőrzési és értékelési szempontok motiválhatják a tanulókat. A humánus és igazságos értékrend következetes alkalmazása és a fejlődés elismerése a tanulók számára szintén motiváló tényező lehet.

Az osztályzatok mellett mindig fontos a szöveges értékelés, mely felhívja a figyelmet a hibákra, hiányosságokra, kiemeli a pozitívumokat, megmutatja a további fejlődési lehetőségeket. Az értékelés igazodjon a tanulók eltérő adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat saját és mások munkájának elemzésére.

A modulokat külön-külön is érdemjeggyel kell értékelni. Az iskolának a helyi tantervében kell szabályozni azt, hogy hogyan alakítja ki a végső érdemjegyet. Ajánlott a matematikai átlagolás után a gyakorlati érdemjegy felé kerekíteni a tantárgy végső érdemjegyét.

8. A taneszköz-kiválasztás elvei

A taneszköz-lista egy szűkített tárgyi feltételrendszer meghatározó része. Ennek ajánlása csak gondolatébresztő lehet, mivel az oktatás szervezeti keretei (lehetőségei) és a helyi pedagógiai program eltérő megvalósítást tesz lehetővé az egyes iskolákban. A javaslat törekszik az oktatás széles körű és rugalmas támogatására.

A program tevékenységcentrikus, gyakorlat orientált, interaktív (tanulói közreműködés vagy foglalkoztatás), mérés jellegű és gyakoroltató célú (tanműhely) szervezési kereteket feltételez.

Az óraszám és a tananyag komplexitása ebben az oktatási formában szoros tantárgyi koncentrációt igényel, amely speciális hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében.

Mindezek figyelembevételével minimálisan egy speciálisan felszerelt szaktanterem és egy a munkavédelmi előírásoknak is eleget tevő műhely/labor szükséges.

A tanítás-tanulás infrastruktúrájának két eleméhez kapcsolódóan fogalmazzuk meg elveinket.

1. A tantermek, műhelyek kérdése a tanulásszervezésnek meghatározó eleme. Az új módszerekhez nehezen illeszkedik a normál tantermek padsora. A hagyományos berendezés esetén még az

alapvető kommunikáció is lehetetlen, hiszen a tanulók egymás mögött ülnek. Csoportmunkára, differenciálásra, projektekre ez a tantermi forma alkalmatlan. Ezért ajánljuk a normál tantermek átrendezését és kistantermek bekapcsolását, ha erre lehetőség van. Jó lenne, ha a szaktanteremben is ott lennének nyitott polcokon a legfontosabb enciklopédiák, kézikönyvek.

Az audiovizuális technika kiegészítheti, illetve pótolhatja ennek egy részét. A könyveknek és az egyéb eszközöknek alkalmasnak kell lenniük a csoportos, az egyéni és az önálló tanulás segítésére, tehát a tantermek berendezése döntő jelentőségű a tanulósszervezés szempontjából. Gondolnunk kell arra is, hogy a szakiskolai tanulók jelentős része csak az iskola által teremtett keretek között tud tanulni.

2. A taneszközök fajtáinak többféle rendszerezése ismeretes: nyomtatott, grafikai, auditív eszközök, vizuális információhordozók, audiovizuális eszközök, tanulókísérleti, tanári demonstrációs eszközök, oktatócsomagok, szerszámok, kisgépek, oktatástechnikai eszközök.

A taneszközök egy része a tanári képességek kiterjesztésére irányul, vannak olyanok is, amelyek az önálló ismeretszerzést célozzák. Minden esetben szükséges a tanári irányítás, tehát a tanárt egyetlen eszköz sem pótolja.

Fokozottan ajánlott az audiovizuális hordozók bekapcsolása a tanítási-tanulási folyamatba. A képi látásmód segíti az élmények iránti fogékonyság kialakulását.

A szakiskolák tanulói számára a konkrét cselekvésen alapuló gondolkodásfejlesztés az alaplehetőség, amely felkeltheti még a tanulás iránti igényt, megalapozhatja az élethossziglan tartó tanulást.

A tankönyvválasztás szempontjai közül fontosak a külső formai jegyek (színesség, jó tördelés, egyszerű áttekinthetőség, rövid mondatok, megfelelő betűméret, sok vizuális élmény: ábra, rajz, fénykép, és elfogadható oldalszám), s a minimálisan szükséges tananyagtartalomra épülő változatos és fokozatos nehézségű gyakorlati feladatok sokasága is segítheti céljainkat. Az a legtermészetesebb alapkövetelmény, hogy a szükséges minimális tananyagtartalom didaktikai szempontból kifogástalan legyen. A tankönyvnek segítenie és motiválnia kell az önálló tanulást is, hiszen később, az élet problémáinak megoldásánál nem lesz mindig mellettünk egy tanár.

Az elméleti és a gyakorlati oktatást és a tanulók gyakorlottságát segítik, illetve a balesetmentes munkavégzést lehetővé teszik az alább felsorolt taneszközök.

- Korszerű üzemekről, laboratóriumokról, technológiákról, mérési módszerekről készült videofilmek.
- Munkavédelmi felszerelések.
- Laboratóriumi eszközök és készülékek.
- Laboratóriumi személyi számítógép nyomtatóval és szoftverrel együtt.
- Vegyszerek.

A szemléltetést és a felfedeztető cselekvést támogató eszközök egy részét a tanulók is elő tudják állítani (pl. hálók, test-modellek fából, papírból, fémből stb.), de a szakmai alapozó oktatáshoz elengedhetetlen eszközöket szükséges beszerezni a tanműhely számára.

Neveljük a tanulókat az eszközök megbecsülésére azzal is, hogy vigyázunk rájuk, rendben tarjuk azokat, s helyükre rakva mások számára is elérhetővé, élvezhetővé tesszük a velük való foglalkozást.

A taneszközök kiválasztásának másik alapelve, hogy vegyük figyelembe a tananyag jellegét, szerkezetét, a követelményeket.

9. Módszertani ajánlások

9.1. Javaslatok a tanterv adaptálására, felhasználására a helyi tantervekben

A helyi tanterveket az iskola sajátosságainak, személyi és tárgyi feltételeinek, illetve szakképesítéseinek figyelembevételével kell kialakítani. Az óraszámok növelése a szabadon tervezhető órák terhére változtathatók. A modulterkép figyelembevételével a szakmai alapozó oktatás hatékonysága növelhető.

A tanév során a modulok sorrendje felcserélhető, több modul párhuzamosan és integráltan is feldolgozható, de a modulok zárásaként fontos az összegzés, a rendszerezés. A modulokon belüli témák mennyiségének meghatározása, ütemezése szaktanári feladat.

A tantervben az ajánlott tevékenységekhez feltüntetett ajánlott projektek adaptálhatók a „Szakiskolai fejlesztési program” tananyagfejlesztéséből.

9.2. Javaslatok az egyes tananyagrészek fejlesztő- és alkalmazásközpontú feldolgozására

- Élményszerű, változatos, felfedező-felismerő, tapasztalatszerző, aktív tanulási folyamat.
- Tanár és tanuló együttes tevékenysége.
- Kooperatív módszerek alkalmazása.
- Projektmódszer alkalmazása (technikai projektek).
- Differenciált csoportmunka alkalmazása a felzárkóztatás elősegítésére.
- A tanórai munka kérdés-feleletes feldolgozása, irányítottan megfigyelő, elemző, ötletrohammal való feldolgozása.
- A módszerek szükség szerinti keverése, amelyek igazodnak a tanulók igényeihez.
- Önálló otthoni kreatív feladatokra való ösztönzés, vagy feladatok otthoni befejezése.
- A szakmacsoport tevékenységéhez kapcsolódó múzeumok és kézműves műhelyek látogatása.
- Beszélgetések, interjúk készítése a szakmacsoport neves képviselőivel.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó filmek megtekintése.
- A szakmacsoport tevékenységeihez kapcsolódó anyagok gyűjtése internetről, könyvekből.
- Anyaggyűjtemények, portfóliók, dokumentációk összeállítása.
- Az elkészített termékek kiállítása a teremben, az iskolában, iskolán kívüli rendezvényeken.
- Videofelvételek készítése és a tevékenységek elemzése.
- Motorikus mozgásfejlesztő gyakorlatok játékos alkalmazása.
- Folyamatos, változatos mérés, fejlesztő értékelés.

A gyakorlatokon a tanulói alkotóvágy tudatos kihasználásával a művelettanítás jól szolgálhatja a fegyelemre, figyelemre és pontosságra nevelés lehetőségeit.

Az iskolák szabadságfoka és felelőssége egyaránt nagy. A tanulócsoport belépő képességeit figyelembe véve, az oktatás ütemét célszerű a befogadó-feldolgozó lehetőségekhez illeszteni. A tanulók folyamatos fejlődésének visszaigazolása lehet a hatékonyság növekedésének garanciája.

Megjegyzés: a modulok számozása

- A. alapmodul,
- B. választható modul,
- 1. és 2. számjegy: a szakmacsoport száma,
- 3. és 4. számjegy: az évfolyam száma,
- 5. és 6. számjegy: a modul sorszáma az adott szakmacsoporton és évfolyamon belül,
- 7. és 8. számjegy: a modulon belüli bontás.

A PÁLYAORIENTÁCIÓ KERETTANTERVE A SZAKISKOLÁK 9–10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

1. Bevezetés

Az életpálya-építés

Az egyéni életút tervezésében jelentős kulturális módosulás történt az elmúlt évtizedekben. A karrier tervezése az egyenes algoritmusok világából az elágazó algoritmus felé módosult. Amikor arra a kérdésre keressük a választ, „mi szeretnénk lenni”, akkor már nem elegendő egyetlen szakma és annak egyre magasabb szintű megjelölése vagy valamilyen egymást követő pozíciók felsorolása. A lehetőségek köre kitágult, az egymásra épülő, egymásból következő életpálya-építés mellett megjelentek az alternatívák, az esélylatolgatások, amelyek egymás mellett és nem egymásra épülve fogalmazódnak meg.

Mindezekből következik, hogy az életpálya-építés nem pusztán egyetlen foglalkozás, s az ahhoz szükséges szakmai képzés és végzettség megszerzésének kijelölését jelenti. Az életpálya-építés stratégiájának a következő területekre kell minden esetben kiterjednie:

- a lehetséges alternatívák meghatározása,
- az egyes foglalkozások várható trendjeinek (szakmai ismeretek változása, munkakör szélesedése/szűkülése, gazdasági földrajz szerinti alakulása stb.) elemzése,
- az egyes foglalkozások tartós gyakorlásával kapcsolatos követelmények (szakmai ismeretek megújításának várható gyakorisága és mértéke, a szakma gyakorlásához szükséges személyes fizikai, szellemi, mentális megfelelés fenntartása) elemzése,
- a lehetséges és kívánt foglalkozások átjárhatóságának vizsgálata.

Személyközpontúság az életpálya-építésben

Minden ember rendelkezik önmagáról kialakított képpel, identitással. Fejlődésünk során ez először kezdetlegesen jelenik meg, majd egyre több elemmel bővül, végül az egyénre jellemző saját tartalommal szilárdul meg, s lesz a felnőtt személyiség meghatározója. Természetesen a 9. évfolyam célcsoportjára ez a szilárd identitás még nem jellemző. Életkori sajátosságaik alapján azonban annak irányai, főbb jellemzői, tartalmai már jól kivehetők, s alapként használhatók az életpálya-építésben és az annak részét képező pályaaorientációban.

A különböző identitáselméletek közül olyan elmélet alkalmazása célszerű, amelynek mérhetősége egyszerű eszközökkel biztosítható, elemei pedig információt nyújtanak az egyén pályaelképzeléseiről. A sikeres és alaposan végig vezetett életpálya-építéshez, orientáláshoz szükséges, hogy ne egyetlen elmélet alapján gondolkodjunk, mert az nem ad, nem adhat minden tekintetben átfogó képet az adott emberről.

Életpálya-építés – munkamód – tanulási mód

Fiatal korban a munkamóddal leginkább rokon viselkedés a tanulási mód. Ennek elemzése, azonosítása járulékos adatként lényeges az életpálya-építésben, mint egyfajta kontroll eljárás. Az életpálya-modell realitásképeségére megfelelő extrapolációt jelent, ha azt összevetjük a konkrét tanulási tevékenységgel, tanulási móddal. Amennyiben az tapasztalható, hogy a valós tanulási mód, illetve a hozzá rendelhető munkamódok harmonikusan illeszthetők a felállított életpálya-modellhez, abban az esetben a modell érvényesnek tekinthető.

Pályaválasztás és pályaaorientáció

A sikeres pályaválasztás gyakorlati szempontból három alaptényező alkalmas, illetve megfelelő együttállásán alapszik. Ezek a betölthető foglalkozások, a tanulható szakmák és az egyén személyisége, jellemzői. Ennek az együttállásnak lehetnek ideális és lehetnek reális szintjei. Alapvetően az ideális szint megfogalmazása, rögzítése szükséges a pályaválasztás során, hiszen az életpálya-építés nem alapozódhat eleve kompromisszumra. Az ideális szintet reálissá formáló tényezők:

- az egyén mobilitási képessége,
- a kiválasztott foglalkozás jövőképe, telítettsége,
- az adott szakmai képzési lehetőségek köre,
- az egyénnek vagy a családjának anyagi és egyéb vonatkozású forrásképessége,
- munkaerő-piaci ismeretek megszerzése.

2. A pályaaorientáció tanításának célja

A pályaaorientáció célja a sikeres pályaválasztáshoz szükséges három alaptényező megfelelő együttállásának feltárása, az együttálláshoz szükséges személyes aktivitások megtervezése, és az egyéni életpálya-elképzelések alapján a pályaválasztási döntés segítése, tudatosítása.

A pályaaorientáció folyamatában a következő kérdések megválaszolása szükséges a cél elérése érdekében:

1. Az életpályatervben kigondolt, illetve meghatározott foglalkozás vagy foglalkozások eléréséhez megfelelő egyéni jellemzőkkel rendelkezik-e a konkrét személy?
2. Az életpályatervben kigondolt, illetve meghatározott foglalkozás vagy foglalkozások eléréséhez milyen szakmai képzés elvégzésére van szükség?
3. Az egyéni jellemzők alapján mely foglalkozások betöltése látszik a legmegfelelőbbnek a konkrét személy számára?
4. Az egyéni jellemzők alapján milyen szakmai képzés sikeres elvégzése a legvalószínűbb a konkrét személy számára?
5. A tanult szakma megfelelő-e az életpályatervben kigondolt, illetve meghatározott foglalkozás vagy foglalkozások betöltéséhez?
6. A tanult szakmában érvényesülhetnek-e a konkrét személy egyéni jellemzői?

3. Kompetenciaszintek

3.1. Alap

Az önmeghatározás, helyzetelemzés elérendő alapkompenciái:

- Képes önmaga megfogalmazására, elhatárolására más identitásoktól.
- Képes önmaga kritériumokat felállítani saját értékeléséhez, képes indokolni feltételválasztását és a jelölt eredmény miértjét.

Alapkompenciák a szerep- és pozíciómeghatározás, valamint az együttműködési képesség vonatkozásában:

- Képes meghatározott feladatok nyomán ráhangolódni egy másik személyre, rövid időn belül megtalálja vele a közös nyelv lehetőségét.
- Saját érveit ki tudja fejteni, s képes a különböző vélemények közötti kompromisszum meghozatalára.

Az önmeghatározás alapkompenciái az életpálya-építés vonatkozásában:

- Képes a felelősségvállalásra a személyes kapcsolatok kialakításában, a konfliktusok kezelésében.
- Képes a racionális döntéshozatalra.
- Képes egy-egy szakterület jellemzésére, a kapcsolódó szakmai képzések, foglalkozások, pályák meghatározására.
- Képes saját tanulási módjának (tanulási stílus, a sikeres tanuláshoz szükséges környezet) mint munkamódnak az értelmezésére és beépítésére életpálya-tervezésébe.
- Képes egyéni terv készítésére osztálytársak, barátok, szülők véleménye alapján.
- Képes az egyéni terv korrekciójára a fejlődésből adódó változások figyelembevételével.

3.2. Kiegészítő

Önmeghatározás, helyzetelemzés vonatkozásában:

- Az alapkompenciák kialakításakor a kritériumok kívülről adottak, s csak néhány szabad önismereti elemet tartalmaznak (pl. mennyi idő van egy adott feladatra, s ő mennyi idő alatt teljesített, mit jelent a két érték viszonya). A kiegészítő kompetenciák az önmeghatározást, helyzetelemzést a nagyobb önállóság szintjére emelik, amely által elérhető a társas összehasonlítás.
- További kiegészítő kompetencia ezen a területen a feltételek bővítése esetén is biztonsággal kialakított énkép, reális helyzetmeghatározás önmaga jellemzőiről, lehetőségeiről, adottságairól.

Szerep- és pozíciómeghatározás, valamint az együttműködési képesség vonatkozásában:

- Az alapvető kapcsolati megoldásokon (közös nyelven folytatott kommunikációs és kompromisszumos helyzetek kialakításának képessége) képes saját elsődleges szerepjellemzőnek figyelembevételével megoldások kezdeményezésére.
- Legvégső kimenetnél egy tág keretek között megfogalmazott kooperációs helyzetben önállóan találja meg a megoldáshoz szükséges partnereit, a képviselendő szerepeket – akár a másodlagos szerepjellemzők alkalmazásával is –, amelyek az elvárt produktum létrehozásához szükségesek.

Önmeghatározás az életpálya-építés vonatkozásában:

- Képes tájékozódni a foglalkozások, pályák változó világában.
- Képes a változó lehetőségek követésére a munkaerőpiacon.
- Képes elemezni és értékelni a munkavállaló szerepeit és lehetőségeit, és képes az elemzési eredményeket összevetni saját elképzeléseivel.

4. Kiemelt fejlesztési feladatok

Énkép, önismeret vonatkozásában meg kell teremteni a lehetőséget a tanulók reális önismeretének kialakítására, fejlesztésére. A megvalósítás fizikai környezete ennek a célnak az elérését kell hogy segítse. A folyamat elemeinek, az elemek egymásra épülésének, kapcsolódásainak alkalmasnak kell lenniük az egyéni és a csoportos fejlesztésre, a személyes jellemzők erősítésére, a társas képességek működtetésére. A tantárgy tartalmának kialakítása, felépítése prioritásként kezeli a társas környezettel szembeni érzékenység, az alapvető erkölcsi, etikai normák iránti fogékonyság kialakítását. A pályaorientációs folyamat jellemzője, hogy a tanulók maguk is aktív részeseivé válnak a folyamatnak, ennek biztosítása a teljes folyamat során szükséges.

Hon- és népismeret vonatkozásában kiemelten kell kezelni a történelmileg is meghatározó, nagy múltú kulturális értékeket, az életpálya-építés szempontjából hosszú távon is fenntartandó elemeket. Elsősorban a munka világához kötődő természeti és társadalmi környezettel kell megismertetni a tanulókat, s ki kell alakítani bennük a hazánk és a más népek által elért értékek, eredmények megbecsülését.

Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra vonatkozásában a lehetséges életpályamodell kialakításánál figyelembe veendő, hogy hazánk európai uniós tagsága által a személyes jövő nem csak a nemzet határain belül, illetve nem csak magyar nemzetiségű állampolgárokkal együttműködve alakítható. A tanulóknak meg kell ismerniük a munka világának hazai és európai sajátosságait, jellemzőit, értékeit, lehetőségeit, a különböző kultúrák munkavállalást, egyéni életutat befolyásoló hatását.

Környezeti nevelés vonatkozásában a sikeres pályaeorientáció jellemzője kell hogy legyen a környezettudatos magatartás kialakítása. Az életpálya-építés elágazó algoritmusú felfogása alapján a jövőbeli célok elérésének egyik eszközéül kiemelendő a tudás szerepe, az ismeretek elévülése és – az új technológiák fejlődése miatt – az egész életen át tartó tanulás szükségessége.

Információs és kommunikációs kultúra vonatkozásában egyre magasabb kompetenciaszintre emelve kell megteremteni a megismerési képességek fejlesztését, különös tekintettel a megfigyelési, kódolási, értelmezési, indoklási, bizonyítási képességekre. A kommunikációs fejlesztés tekintetében kiemelten kell kezelni az önkifejezést, a megértésnek, a meghallgatás képességének, illetve az asszertív viselkedésnek a kialakítását, a társas érintkezések kompromisszumos – fejlettebb szinten konszenzusos – megélésének gyakorlatát.

Tanulás vonatkozásában a pályaeorientáció maga is tanulás, de az ismeretelsajátítás a kognitív terület hangsúlyáról áttevődik az affektív fejlesztés hangsúlyára. Továbbá a tanulás mint aktivitás önálló tartalomként is feldolgozandó a pályaeorientációban.

Testi és lelki egészség vonatkozásában kiemelten kell kezelni az egyes foglalkozások egészségügyi, fizikai és pszichikai kockázatait. Az életpálya kialakításakor minden esetben szem előtt kell tartani, hogy a kockázatok ne haladják meg az egyén meglévő vagy a megfelelő fejlesztéssel elérhető terhelhetőségeit.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire vonatkozásában a pályaeorientáció elsődleges célja ennek a szempontnak a teljes körű érvényre juttatása. Ebből adódóan a Nemzeti Alaptantervben meghatározott kiemelt fejlesztési feladatok maradéktalanul teljesítendőek.

5. A 9. évfolyam tanterve

A pályaeorientáció 9. évfolyamán – évi 74 órai időkeretben – az egymásra épülés sorrendjében és a megadott időtartamban a következő modulokat javasoljuk feldolgozni.

A – alapmodulok

Modul neve, jele	Óraszám
Érdeklődés, PoÉrd	4
Képességek, PoKép	6
Munkával kapcsolatos értékek, PoÉrt	4
Célok (pályacélok kialakítása), PoCél	4
Tanulási stílus, tanulási környezet, PoTan	6
Munkamód, PoMmód	4
Kockázati tényezők, PoKo	6
Társas kapcsolatok, szociális jellemzők, PoTk	4

Modul neve, jele	Óraszám
Végzettség – Hasonló foglalkozások, PoHf	4
Információszerzés pályákról, foglalkozásokról, PoInsz	16
Információk összevetése, összeillesztése, PoIni	16

B – választható modulok

Az *Információszerzés pályákról, foglalkozásokról* és az *Információk összevetése* című (*PoInsz* és *PoIni*) modulok feldolgozási módjaiban javasolunk választhatóságot. Mindkét modul elvégzése kötelező, azonban a tanulók érdeklődése, aktivitása, kreativitási igénye szerint a tanár döntésére bízunk, hogy a foglalkozási információkkal kapcsolatos két modulnak csak egy-egy vagy valamennyi témáját feldolgozzák-e a foglalkozások 32 órája során.

Az eredményes foglalkozásvezetés lényeges feltétele: a pályaaorientációt végző tanár attitűdjének, eszközrendszerének változtatása (moderáció, visszajelzés és órán kívüli, egyéni konzultáció). Ennek fejlesztésére többféle tanártovábbképzés ajánlható.

1. Érdeklődés modul (modul jele: PoÉrd)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Öndefiníció. Verbális kommunikációs kompetencia, együttműködés, érvelés, konszenzus, kreativitás.	Munkatevékenységben megnyilvánuló érdeklődés feltárása, egyéni és csoportos feldolgozása. Érdeklődési irányok. Egyéni és csoportprofil. Érdeklődés és képesség viszonya. Családi hagyományok.	Egyéni gyűjtés – naponta végzett kedvelt tevékenységeim (10 cselekvés felsorolása szóban, írásban kis kártyákra). Csoportos feldolgozás – kis csoportok a hasonló tevékenységek alapján. Feladat – közös pontok keresése a tevékenységekben, ennek alapján fölérendelt kategóriák, elnevezések létrehozása. Érdeklődés definíciója – ötletbörze tanári moderálással. Kulcsszavak gyűjtése, a fogalom meghatározása. Kulcsszavak: személyiség egy jellemzője és mozgatója, tevékenységben válik láthatóvá, érzelemvezérelt, pozitív megközelítés, kíváncsiság, érdek. Jellemzői. Tanári prezentáció. Gyakorlat: ötletbörze „Milyen érdeklődési irányok lehetségesek?”	– Képes önmaga megfogalmazására, elhatárolására más identitásoktól. – Képes önmaga kritériumokat felállítani saját értékeléséhez, képes indokolni feltételválasztását és a jelölt eredmény miértjét.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		Tanári prezentáció – érdeklődési típusok bemutatása (irányító, szociális, újító, módszeres, tárgyas). Egyéni gyakorlat – mindenki próbálja magát besorolni: tapasztalatai alapján melyik típusba tartozhat? Csoportos megbeszélés – milyen élmények, tapasztalatok alapján történt a besorolás? Az azonos csoportba tartozók tapasztalatainak összevetése. Egyéni munka: kérdőív kitöltése (1. Mellékletben), az egyéni érdeklődés, profil megállapítása. Kitöltés után: élmények, egyéni profilok megbeszélése. Az egész csoportra dominánsan jellemző csoportprofil létrehozása. További feldolgozási lehetőségek: érdeklődés és képesség viszonya, tantárgyi érdeklődés – pályaérdeklődés, érdeklődés és családi hagyományok felismerése a pályaválasztásban, foglalkozások presztízse és e szerinti rangsorolása.	

2. Képességek modul (modul jele: PoKép)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Öndefiníció. Verbális kommunikáció. Együttműködés. Érvelés, konszenzus.	A képességek fajtái, egyéni és csoportos feldolgozás. Pedagógiai szemléletformálás. Közös pontok keresése. Képességek és készségek definíciója.	Egyéni gyűjtés – naponta végzett kedvelt tevékenységeim (10 cselekvés felsorolása szóban, írásban kis kártyákra) – tovább folytatjuk a feldolgozási munkát. Mindenki tekintse át a tevékenység listáját, ha szükségesnek tartja, egészítse ki. Csoportos feldolgozás – kiscsoportok alakítása a hasonló tevékenységek alapján. Forgószínpad: a kiscsoportok összetétele „fogaskerékszerűen” változhat, cserélődhet. Feladat – a tevékenységek elvégzéséhez milyen képességek, készségek szükségesek. Kiemeléssel, megerősítéssel. A gyakorlat célja: a tanulók fedezzék fel, hogy a tevékenységekhez mennyi készség szükséges, különböző mértékben (domináns-kiegészítő készség az adott tevékenységhez). Hasonló tevékenységek és különböző tevékenységek csoportosítása, a hozzájuk szükséges készségek hogyan rendezhetők csoport(ok)ba, ennek alapján főlé rendelt kategóriák, elnevezések létrehozása. Tanári moderálással ötletbörze. Kulcsszavak gyűjtése, a fogalom meghatározása.	– Kiscsoportos helyzetekben képes hatékonyan munkálkodni (szempontot váltani, élményeit visszajelezni, társai viselkedését, munkáját értékelni). – Képes ön maga kritériumokat felállítani saját értékeléséhez, képes indokolni feltételválasztását.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		Kulcsszavak: a személyiség kapacitásbeli jellemzője, lehetőségek és korlátok, tevékenységben válik láthatóvá, hajlam, tehetség. Jellemzői: domináns vezetőképeség, kiegészítő képesség, a gyengébben fejlett készségek fejleszthetősége. Lehetséges csoportosításai: részképességek, kulcsképeségek. Tanári prezentáció: képességekről, kulcsképeségekről.	

3. Képességek modul (PoKép)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Verbális kommunikáció. Kreativitás. Érvelés. Konszenzus. Saját teljesítőképeség becslése.	Képességirányok. Részképességek. Egyéni képeségsprofil. Csoportprofil.	Feladat az előző gyakorlatsor gyűjtései és következtetései alapján – ötletbörze: „Milyen képeség irányok lehetségesek?” A gyűjtött képeségirányok tartalmát hogyan magyaráznák el a másik csoportbelieknek? – definíciók készítése. Tanári prezentáció a munkához kapcsolódó részképességek fajtáiról (példa: irodai munkához szükséges részképességek – ezek jobb megismerését segítő kompetencialista bemutatásával). Egyéni gyakorlat – megbecsülni az erősségnek számító és a nehézséget okozó képeségterületet. Csoportos megbeszélés: Milyen területeket jelöltek meg erősségként és gyengeségként? Milyen tapasztalatok alapján történt a megállapítás? Az azonos csoportba tartozók tapasztalatainak összevetése.	A foglalkozások során a hangsúly a teljesítményorientáltság helyett az erőforrások megfogalmazásán, tudatosításán van! – Képes erőforrásainak felmérésére, tudatosítására. – Képessé válik a csoportban rejlő erőforrások felmérésére, a csoportban rejlő kohéziós erő felhasználására.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		Egyéni munka: a kérdőív kitöltése, majd az egyéni képességprofil megállapítása (Kérdőív a képességek megismeréséhez, 2. számú melléklet). Az önbecslő kérdőív támogatja az általános és a rész képességek megismerését; feltérképezi a tanulók legfontosabb képességterületeit, amelyek a kérdőív kitöltői számára szűkíthetik az érdeklődésre számot tartó szakmák körét. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a gyakorlat fiatal és felnőtt célcsoport számára egyaránt sikeresen alkalmazható. A kérdőív segítségével összegyűjtött képességeket a résztvevők felírják a Pályairányultságom c. összesítő lapra. Élmények, egyéni profilok megbeszélése. A téma csoportos összegzése, lezárása. A csoportra dominánsan jellemző képességterület-kombináció (csoportprofil) megállapítása.	

4. Értékek modul (jele: PoÉrt)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Öndefiníció, verbális kommunikációs kompetencia. Normakövetés, együttműködés.	Az értékek fogalmának megismertetése. Az értékek fontossága, rangsorolása. Egyéni értéklista, értékstruktúra-profil. Csoportprofil (domináns értékstruktúra).	Gyűjtés egyénileg: 10 olyan érték, amelyről úgy gondolják, hogy fontos számukra. A felírt tételeket rangsorolják, az első három helyre kerüljenek a számukra legfontosabbak. A tevékenység attól függően változik, mennyire okoz nehézséget az érték	– Képes önmaga megfogalmazására, elhatárolására más identitásoktól. – Képes önmaga kritériumokat felállítani saját értékeléséhez.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		fogalmának kezelése az egyén és a csoport számára. Előre kidolgozott kártyákról a tanulók válasszák ki azt a 10 értéket, amelyről úgy gondolják, hogy fontos számukra. A feladat egyéni megoldást kíván, a kártyákhoz mindenki szabadon férjen hozzá, választásaiban ne befolyásolja, hogy a társai mit választanak. Ha az érték fogalmával való munkáltatás a csoport számára nehézséget jelent, akkor a pedagógus – a többi fogalomhoz hasonlóan – kerítsen sort az érték fogalmának tisztázására (kulcsszavak gyűjtése, definíció csoportos megalkotása). Páros vagy kiscsoportos feldolgozás – szimpátia alapján párok vagy kiscsoportok alakítása (a feldolgozást segítő kérdés: Milyen értékeket gyűjtöttél és választottál ki? Az első három helyre került érték fontosságát illusztráld rövid történet vagy élmény elmesélésével!). Az egyéni értéklista felülbírálása, amely tanulással, munkával, foglalkozás betöltésével kapcsolatos. Tanári moderáció. Egyéni lista, csoportos gyakorlat, vásár, kiállítás. Egyéni munka: kérdőív kitöltése (Super-féle Munka-érték kérdőív, l. melléklet), értékelése.	

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		Élmények, egyéni profilok megbeszélése, domináns értékekhez pályagyűjtés. A csoport értékstruktúrája, témaösszegzés.	

5. Célok (pályacélok) kialakítása modul (modul jele: PoCél)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Stratégiaalkotás: célok kitűzése.	Vágyak, álmok megfogalmazása (átívelés a múltból a jövőbe). A jelenlegi célok tudatosítása. Akcióterv, a konkrét lépések megtervezése. Az eddigi kérdőívek eredményeinek szintetizálása. Jövőbeli tervek. Értékek és célok egymáshoz rendelése.	Egyéni gyűjtés múltból, jövőről (vágyak, álmok). Csoportos feldolgozás – nem verbális formával (Amerikából jöttem, Pályaactivity c. játékok), verbális formával (vágyott foglalkozás történetbe ágyazott bemutatása), megbeszélés formájában (példák, események). Dramatikus megjelenítés – a vágyott foglalkozás egy jövőbeli munkanapjának bemutatása. Jelenlegi célok írásos megfogalmazása egyénileg vagy párosan (amelyért hajlandó erőfeszítéseket tenni). Fontos tanári hangsúly: a vágyak és a célok különválasztása! A téma feldolgozásához (4. sz. melléklet: „Akcióterv a célok valóra váltásához”) egyéni vagy páros formában. További lehetőségek egyéni vagy páros feldolgozásra, csoportos megbeszélésre – Kiscsoportban, plénum előtti megbeszélés: összevetések során milyen következtetésekre jutottak a tanulók, szükség van-e és milyen változtatásokra?	– A kezdeti, átélés szintjétől a kisebb részfeladatokban való, aktív részvételen át képessé válik a tervezés folyamatának kognitív szintű megismerésére és valamilyen szintű megvalósítására. – Betekintést nyerhet a célmódosítás, a menet közbeni problémamegoldás kulisszatitkaiba. – Helyzetek átkeretezése, szempontváltás mint a rugalmasság fejlesztésének eszközei.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		Egyénileg: tanulással, munkával kapcsolatos terv írása, távlati időbeli megjelölés a megvalósítás módjának jelölésével. Jelenlegi célok és jövőbeli tervek viszonya, illeszkedésük az egyéni profilhoz – milyenek a fejlődési, fejlesztési irányok? Egyéni vagy páros formában „Értékek célok” című gyakorlat (5. sz. melléklet). A tanulók rangsorolják a kártyákon bemutatott életcélokat (hasonlítsák össze a feltárt értékrangsor).	

6. Tanulási stílus – tanulási környezet modul (modul jele: PoTan)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Önmeghatározás, helyzetelemzés, tudatosítás, verbális kommunikáció.	A tanulás módjainak, összetevőinek áttekintése. Tanulási típusok és a típusokhoz rendelt tanulást segítő módszerek megismerése. A tanulási stílus mint a tanulást befolyásoló tényező. A tanulási stílus és a tanulás (tantárgyak). Tanulási stílus – tanulási módszer.	Egyéni munka – zajsztint, megvilágítás, időpont, a tanulás társas összetevői szerinti áttekintés (írásban, jelölve). Összefoglalás. Egyéni feladat: egy felmérési eredményben „kakuktktojás” keresése. Saját tapasztalatok alapján páros gyakorlat végzése. Tanári előadás a tanulási típusokról. Egyéni munka a saját tanulást segítő módszerekről. Önbecslő eljárással az egyéni tanulási stílus meghatározása. Tanulási stílusok kérdőívének kitöltése (6. sz. melléklet). Kiértékelés. Az önbecsléssel meghatározott és a kiértékelt eredmények közötti különbség megállapítása, véleményalkotás az eltérés	– Tanulási motivációja emelkedik, képes jobban elkülöníteni a tanulási folyamat összetevőit. – Képessé válik önmaga tanulási folyamatának tudatos szabályozására.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		lehetőséges okairól. Kiscsoportos megbeszélés. Egyéni munka – tantárgyakhoz illeszkedő tanulási stílusok bejelölése a táblázatban. Az egyénileg legsikeresebb tantárgy és a hozzá kapcsolható tanulási stílus kiválasztása. Tanári prezentáció a tanulási módszerek csoportosításáról. Egyéni véleményformálás saját tapasztalatok alapján a legeredményesebb tanulási módszerekről. Egyéni gyakorlatok a tanulási módszerek és a tanulási stílusok párosításával. Kiscsoportok alakítása a tanulási stílus alapján: módszerek gyűjtése, gondolatok megbeszélése.	

7. Munkamód modul (modul jele: PoMmód)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Öndefiníció. Együttműködés, érvelés, konszenzus.	A munkamód és a munkakörülmény szerepének értékelése az egyén életében. Egyéni igények a munkavégzés módjával és körülményeivel kapcsolatban. A munkamód dimenziói. Egyéni profil kialakítása.	Gyűjtés – egyéni gyakorlat a jövőbeli munkavégzésre: amiket szeretne, amiket elkerülni szeretne, és amiket elvisel. Összevetés: a gyűjtött jellemzők és a célok felállításakor kialakult pályaelképzelések kínálta munkamódokkal és munkakörülményekkel; összhang vagy ellentmondás? Csoportos feldolgozás tanári irányítással. Kiscsoportok alakítása a hasonló pályacélok alapján. Tűrőhatárok az azonos pályairányt választók körében (az egyéni tapasztalatok eltérése miatt termékeny vitákra kerülhet sor).	– A tanulók felfedezik: egy pálya elképzelése vagy választása során milyen egyéni igények jelentkeznek a feladat és munkavégzés módjait, körülményeit illetően. – Toleranciájuk fejlődik; az azonos pályairányt választóknak különbözőek lehetnek a tűrőhatárai. – Együttműködési készségük fejlődik.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		Kulcsszavak gyűjtése, a fogalom meghatározása. Tanári prezentáció – felosztási lehetőségek a munkamódok tudatosítására; faktorok jellemzése. Kérdőív kitöltése (7. sz. melléklet) és kiértékelése. További feldolgozási lehetőségek: a kérdőív kitöltése előtti és a kitöltésével nyert tapasztalatok összevetése. Tanulási stílus és az előnyben részesített munkamódok összeillesztése.	

8. Kockázati tényezők, munkakörülmények modul (modul jele: PoKo)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Önmeghatározás, öndefiníció. Együttműködés, érvelés, konszenzus.	A korábbi modulok figyelembevételével kiválasztott, kedvelt foglalkozások vizsgálata a munkakörülmények szempontjából. Munkatevékenységek kockázati tényezői.	Kérdőív kitöltése (8. sz. melléklet). Egyéni gyűjtés: erősségnek tartott fizikai tevékenységek (kedvelt időtöltés, szabadidős tevékenység, sportbeli teljesítmény alapján). A tevékenység jellemzői: gyakoriság, időtartam, az egyén által kívánt fejlődés iránya. Csoportos megbeszélés – kiscsoportok alakítása hasonló vagy különböző fizikai tevékenységek és a teherbírás jellemzői alapján. Tanári prezentáció – kockázati tényezők területeiről, munkakörülmények ártó hatásairól.	– Célok realitásvizsgálata. – Egyéni és pályakövetelmények illeszkedési módjához támpontok feltárása és tudatosulása.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		Egyéni munka – Kockázati kérdőívek, fizikai és pszichikai jellemzők (9. és 10. sz. melléklet). Értékelés – csoportos megbeszélés.	

9. Társas kapcsolatok, szociális jellemzők modul (modul jele: PoTk)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Verbális kommunikáció, öndefiníció. Szerep- és pozíciómeghatározás. Önprezentáció. Kreativitás, együttműködés, érvelés, konszenzus.	A tanuló szűkebb és tágabb szociális tere. Szociális jellemzők és munkakapcsolatok áttekintése.	Egyéni gyűjtés – saját életének azon személyei (család, barátok, rokonok, iskola, sportkör), akikkel szívesen osztja meg örömét, ill. bánat esetén vigasztalást nyújtanak, segítséget adhatnak. Társak: akikre számítani lehet, akiktől tanulni lehet, akik példát nyújtanak. Sematikus rajzkészítés – szociális atom. Az eddigi tapasztalatok számbavétele: iskolaválasz- tási, szakmaválasztási döntési helyzetben eddig már tanácsot adtak. Hogyan történt ez? Páros vagy csoportos témafeldolgozás és megbeszélés. Párok vagy kiscsoportok képzése – ha egymást ke- vésbé ismerő vagy egymás- sal lazább kapcsolatban álló tagok kerülnek össze, akkor nagyobb esély van a téma részletes feldolgozá- sára, mint akkor, ha a szim- pátia alapján létrejövő ba- ráti párok vagy csoportok „kölcsonösen biztosítják” egymást. A rajzok bemutatása. Tanári moderáció – szociális jellemzőkről és a munkakapcsolatokról.	– Szociális kapcsolatok tudatosítása, az egyén különféle szerepeinek tapasztalása, szereptorlódások felismerése. – Szerepek tudatosulása, érzelmi és kognitív szempontok szerinti elemzése.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		Kiscsoportos feladat – megrajzolják egy adott módszerrel választott szakma képviselőjének kapcsolati térképét. (Szempontok: végzettség, munkatartalom; belső, külső, hierarchikus; a kapcsolat erőssége, pl. felelősség, egymástól függés; gyakoriság szerint). Kollázs-, montázstechnikák. Csoportos megbeszélés – kapcsolódva a „B” terepgyakorlathoz és az interjúkészítéshez.	

10. Végzettség - Hasonló foglalkozások modul (modul jele: PoHf)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A képzés és a képzettség jelentőségének tudatosítása, alternatívák meglátása. Kreativitás, együttműködés, érvelés, konszenzus.	Foglalkozások áttekintése a végzettség szintjei és azok átlépése alapján. Segédanyagok, internetes honlapok biztosítása. Pályaívek.	Tanári prezentáció végzettség szerepéről: a foglalkozás ellátásához, gyakorlásához szükséges minimális iskolai végzettség, képzettség. Az adott foglalkozáshoz azonos szinten vagy a végzettségbeli szint átlépésével tartalmilag kapcsolódó foglalkozások köre. Egy foglalkozás egy másik, hasonló foglalkozással áll kapcsolatban akkor, amikor egy új, másfajta tevékenység elsajátításával, új szakma gyakorlására nyílik lehetőség. A korábbi szakmából adódó tapasztalatok, az elsajátított készségek (átvihető készségek) gyorsítják az új szakma tanulását. A hasonló foglalkozások kapcsolódhatnak:	– A tanulók példát kapnak akár az egész életet is átfogó pályatervezésre és pályaeépítésre. – Motivációs szintjük emelkedik produktumaik, rajzos, színes, ötletes megoldásaik, sikerélményük nyomán.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		– ugyanazon végzettségi szinten (pl. burkoló, épületburkoló, épületszigetelő, épületszobrász), – szintátlépéssel (épületszobrász > műemléki díszítő, műemléki fenntartó technikus, helyreállító restaurátor). Tanári moderáció – kiscsoportos feladat – az előző órán készült, Foglalkozások társas kapcsolatai c. térképen szereplő szakmák végzettségeinek és szintjeinek bejelölése. Ajánlott irodalom feldolgozása (11. sz. mellékletben). Egyéni vagy páros, esetleg kiscsoportos feladat – egy kedvelt szakma pályáivének megalkotása (a pályacélok kitűzésekor a lehetséges szakmák közül a csoport egyet választ, középpontba helyezi. A csoport tagjai kapcsolódásokat keresnek: tartalmi hasonlóság alapján, végzettségbeli szint átlépéssel egymásra épülő foglalkozások láncolatát állítják össze). Kiállítás, bemutató szervezése a pályáívekből.	

11. Információszerzés pályákról/foglalkozásokról modul (modul jele: PoInsz)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Több szempontúság formálása – a pályákkal való változatos ismerkedési módok útján.	Különböző pályák megfigyelése tantermi gyakorlat keretében (leírások, filmek).	A tanár vagy a csoportvezető katalógust készít, listát állít össze a videofilmekről. A csoport tagjai a listát átnézve csoportosítják a pályákat. A csoportosítás szempontjait: – meghatározhatják maguk a résztvevők is a korábbi foglalkozásokon szerzett ismereteik felhasználásával (pl.: melyik szakmát ismerjük legjobban vagy legkevésbé, a további tanulmányok végzése szempontjából vélhetően a leghasznosabb információkhoz juthatunk általa; fizikai, kétkézi munka vagy szellemi munka; mire irányul a tevékenység: növények - állatok - emberek - gépek - irodai ügyintézés; a munkavégzés helyszíne alapján: szabadban - belső térben - mindkét helyen stb.), – ill. egy előzetes tematikus terv alapján a csoportvezető instruálhatja. A videofilmek listáját pályakörök szerint is csoportosítják, és az összetartozó pályák filmjeit egymás után tekintik meg. Ha több hasonló vagy egymáshoz kapcsolódó foglalkozásról szóló film van a birtokunkban, érdemes nagyobb figyelmet szentelni a munkafolyamatok egymáshoz kapcsolódására, annak megfigyelésére, hogy a bemutatott pályán dolgozók munkájuk során milyen más szakmájú	– Az információszerzés és kapcsolattartás formáinak önálló megválasztásával és gyakorlásával a tanulók információfelvételi szintje tágul, a korábbi önismereti elemek használatából származó tudás egyéni szintetizálódása történik.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		emberekkel tartják a kapcsolatot. A hasonló szakmáknál a hasonlóság, különbözőség jegyeit is részletesen megbeszélhetjük. Megfigyelési szempontok kiosztása a tanulók között. Videofilmek megtekintése, szempontok szerinti megbeszélése – csoportban (a film tartalmának újdonságértéke, eltérő tapasztalatok megfogalmaztatása, érzelmi viszony az adott pályához: mennyire tudják magukat elképzelni az adott pályán, mi az, ami kimaradt a látottakból).	

12. Információszerzés pályákról/foglalkozásokról modul (modul jele: PoInsz)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Több szempontúság formálása a különböző pályákkal való változatos ismerkedési módok útján. A 10. évfolyam szakmai alapozó tárgyainak előkészítése.	Termelőüzemek, tanműhelyek látogatása. Részvétel munkapróbákon.	Tanári előkészítés, moderálás. Az interjú jelentős előkészítést igényel – vezérfonalát a beszélgetésre készülő párok alakítják ki a tanár segítségével. Megfigyelési szempontok megfogalmazása: munkatevékenységek, eszközök, anyagok, a szakemberek együttműködése, az észlelhető munkakörülmények: extrém hideg-meleg hatások, por- és zajártalmak. Egyes esetekben hangsúlyt kaphatnak: a munkavégzéshez szükséges egészségügyi alkalmassági feltételek, speciális képességek, készségek megléte, fejlesztése, a pályán való előrelépés lehetőségei, a munkarend jellemzői.	– Az ismeretek állandó frissítése és bővítése szükségességének felismerése, tudatosulása. – A tanulók és a tanárok partneri együttműködésének kipróbálása, az együttműködési és az alkalmazkodási képesség erősödése.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		Páros gyakorlat. A szakmákkal, pályákkal kapcsolatos életközeli ismeretek megszerzésének egyik legkézenfekvőbb módja a munkafolyamatok megfigyelése a helyszínen, a szakma képviselőivel való irányított vagy kötetlen beszélgetés, interjúkészítés. A munkapróbákban való részvétel összehangolt előkészítő és megvalósító munkát kíván. Az egy-egy ilyen esemény sikeres lebonyolítása során nyert tapasztalatok a későbbi, ún. projektek megvalósítását tehetik hatékonyá és élvezetessé.	

13. Információk összevetése, összeillesztése modul (modul jele: PoIni)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Kreativitás (csoport) és együttműködés.	Személyes élmények, ismeretek és tapasztalatok összeillesztése.	Egyéni, páros vagy kiscsoportos feladat. Pályafa – családi pályafa készítése – kreatív technikák (montázs, kollázs) alkalmazása. Amikor az egyéni családfa megalkotásából (a család tagjainak a szakmáját kutatva) a feladatmegoldás a kiscsoportos munkába vált, akkor a hangsúly az egyeditől az általános felé tolódik. Az adott történelmi korszakban a szakmák jellemzői, társadalmi megbecsültségük, a szakma gyakorlása körüli szokások. Kiállítás a pályaaorientációs foglalkozásokon készült anyagokból (a koncepció kialakításától a megvalósításig szinte minden a csoport kreativitásán és	– Az éntudat erősödése, a motivációs szint emelkedése. – A család szerepének és a szociális környezet jelentőségének felismerése, tudatosodása.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
		együttműködésén alapszik, a pedagógus szerepe a motiváció felkeltésében és a folyamat fenntartásában van). Mindkét feladat jól kapcsolható nagyobb közösségeknek szóló projektekhez.	

6. A 10. évfolyam tanterve

A 10. évfolyamon a Szakmai alapozás című tárgy keretében javasoljuk folytatni a pályaorientáció témaköreinek 9. évfolyamon megkezdett oktatását.

Javasoljuk, hogy a következőkben összefoglalt modultartalom évi 72 órai időkeretben Pályaépítési ismeretek néven kerüljön a foglalkozások körébe.

Modul neve, jele	Óraszám
Életszerepeink, PoÉsz	6
A munka világa, PoMvi	4
Változó lehetőségek a munkaerőpiacon, PoVI	4
A munkavállalásról bővebben, PoMvb	6
Szakmai követelmények, a munkavégzés hatásai az emberre, PoSzk	6
Üzem és tanműhely látogatás, szakmai előadások, PoUI	16
Álláskeresési praktikák. Önéletrajz készítése, PoÁk	6
Konfliktusok kezelése. A konfliktusok során tanúsított „magatartás”, PoKf	6
A munkaügyi központok munkája, PoMk	4
Európai Unió és a munkavállalás, közösségi jogok, lehetőségek, PoEu	4
Tanulói portfóliók bemutatása, egyéb tevékenységek, PoPf	10

1. Életszerepeink modul (modul jele: PoÉsz)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az öndefiníció további fejlesztése, az önismeret fejlesztése. Lehetőség és valóság összehangolása, a társadalmi és az állampolgári kompetenciák elmélyítése. A felelősségteljes munka örömeinek és szépségeinek felismerése.	Tanulói, munkavállalói szerep, családi és társadalmi szerepek. Milyen leszek? Milyen férfi, ill. nő lesz belőlem? Az ember jövőképe – karriertervezés, életpálya-építés, egyéni boldogulás.	Egyéni gyűjtés, csoportos feldolgozás, kreatív szövegalkotás írásban vagy szóban, beszélgetés, dramatikus szerepjátékok.	– Képesek önmaguk megfogalmazására, elhatárolására más identitásoktól. – Képesek a különböző szerepek jellemzőinek felismerésére, megfogalmazására, elhatárolására. – Képesek az aktuális élethelyzetből kiindulva jövőképet kialakítani.

2. A munka világa modul (modul jele: PoMvi)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A jogkövető magatartás fejlesztése A prezentációs képesség, a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése. A fenntartható fejlődés gondolatának megismerése a környezetben.	A munka szerepe az ember életében. A társadalom és a gazdaság kapcsolata. A modern gazdaság felépítése. Munkajogi alapismeretek: munkaviszony, munkaidő és pihenőidő, munkabér.	Dramatikus játékok, gyűjtőmunka, beszámolók, prezentáció készítése.	– Képesek elemezni és értékelni a munkavállaló szerepét és lehetőségeit. – Képesek az elemzési eredményeket összevetni saját elképzeléseikkel.

3. Változó lehetőségek a munkaerőpiacon modul (modul jele: PoVI)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A megértés és a meghallgatás képességének fejlesztése. Szóbeli és írásbeli szövegalkotás. A „munkaerő mint áru” elv felismertetése.	A munkaerőpiac fogalma, jellemzői. A munkaerő-piaci folyamatok jellemzése. A munkanélküliség fogalma, jellemzői.	Dramatikus játékok, gyűjtőmunka, fogalommagyarázat kreatív módon.	– Képesek a változó lehetőségek követésére a munkaerőpiacon.

4. A munkavállalásról bővebben modul (modul jele: PoMvb)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Szociális és társadalmi kompetenciák (közéletben való részvétel) fejlesztése. A jogérvényesítő magatartás és a cselekvési kompetenciák fejlesztése.	Tanulói és munkavállalási jogok, kötelezettségek. Tanulószerződések, a kamarák szerepe és feladata. A munkavállaláshoz kapcsolódó támogatási és szolgáltatási lehetőségek. A szakképzésben és a munkavállalásban érvényben lévő támogatási formák (ösztöndíj, szakképzési támogatás).	Dramatikus játékok, gyűjtőmunka, szövegalkotás, szövegértelmezés, tanári előadás, látogatás a kamará(k)ban, beszélgetés.	– Megismerik a kamarák szerepét, feladatait, a különböző támogatási formákat. – Jogi ismereteik fejlődnek, tudják, hogy mi a feladata a tanulószerződésnek. – Felismerik, hogy milyen fontos szerepet játszanak a kamarák a társadalmi és a gazdasági életben.

5. Szakmai követelmények, a munkavégzés hatásai az emberre modul (modul jele: PoSzk)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Reális önismeret fejlesztése, képességek és lehetőségek összehangolása, az egész életen át tartó tanulás szükségességének elmélyítése.	A szakmai alkalmasság és a szakmai követelmények összefüggései. Egészségügyi kizáró követelmények. Szakmai ártalmak.	Dramatikus játékok, gyűjtőmunka, csoportosítás, beszélgetés, megbeszélés.	– Megismerik az egyes foglalkozások fizikai és pszichológia kockázatait. – Felismerik, hogy a választott szakma

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A környezettudatos magatartás erősítése, a munkához szükséges információk rendszerezése egyéni igény szerint. Az intuíciónak szerepe az egyes pályákon, a szakértelem szerepének belátása. Egészséges életvitel.	Az egészségmegőrzés lehetőségei.		kockázatai nem haladhatják meg az egyén meglévő vagy megfelelő fejlesztéssel elérhető terhelhetőségét (Hangsúlyozottan kell kezelni a foglalkozások gyakorlásából adódó lehetséges egészségügyi kockázatokat, megbetegedési valószínűségeket).

6. Üzem és tanműhely látogatás, szakmai előadások modul (jele: PoUI)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
A pályaismeret fejlesztése. A kommunikációs készségek fejlesztése, az együttműködési készség fejlesztése. Az eredményesség és a siker szerepének megismerése az életútban.	A tanulók érdeklődése és a helyi lehetőségek szerint különböző üzem és tanműhely meglátogatása – megfigyelési napló készítése előzetesen megadott szempontok alapján, majd a látottak megbeszélése, értékelése. Beszélgetés különböző szakmákat gyakorló mesterekkel.	Látogatás különböző műhelyekben, üzemekben. Látogatási napló készítése. Beszélgetés, vita, megbeszélés.	– A szűkebb környezet gazdaságtörténetének, gazdasági hagyományainak megismerése, a nemzettudat erősítése. – Megismerkednek különböző szakmákat gyakorló mesteremberekkel, azok munkahelyével, fejlődik szakmaismeretük. – Képesek egy-egy szakterület, szakma jellemzésére.

7. Álláskeresési praktikák. Önéletrajz készítése modul (modul jele: PoÁk)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Az információszerzés technikájának fejlesztése, a felelősségvállalás mértéke, iránya a munkavégzés folyamatában. A viselkedéskultúra, etikett, protokoll szerepének megismerése a mindennapi érvényesülésben.	Marketingszemléletű állásadászat: informálódni, jól reagálni, megfelelni, aktivizálódni. Különböző információs csatornák ismerete. Jelentkezés az állásra: üzenetküldés, érdeklődés, kapcsolatfelvétel a hirdetővel (telefon, fax, e-mail, esetleg levél), személyes találkozás.	Dramatikus szerepjátékok, gyűjtőmunka, különböző típusú életrajzok készítése. Internethasználat – az információszerzés technikáinak gyakorlása.	– Képes lesz önállóan különböző típusú önéletrajzok készítésére. – Megismerkedik a legfontosabb álláskereső technikákkal, s képes azokat felhasználni. – Ismeri a legfontosabb információs forrásokat.

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
	Önéletrajztípusok (hagyományos kronologikus, amerikai típusú, szerepközpontú, funkcionális, kombinált önéletrajzi levél). Felvételi beszélgetés, viselkedés, etikett.		

8. Konfliktusok kezelése. A konfliktusok során tanúsított „magatartás” modul (jele: PoKf)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Kreatív, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, felelős kötelezettségvállalás. A szociális kompetenciák fejlesztése (segítségnyújtás, együttműködés), a konfliktuskezelés technikáinak alkalmazása, önszabályozás.	A munkáltatók és a munkavállalók követelményei közötti különbségek. Kommunikációs képességek fejlesztése (írásbeli, szóbeli, nonverbális). A magatartás formálása: önkritika, önértékelés. Konfliktuskezelés: munkaadó és munkavállaló, megrendelő és munkavállaló, ügyintéző és munkavállaló között.	Dramatikus szerepjátékok, egyéni munka: kérdőív kitöltése, megbeszélés, vita. Csoportos feldolgozás.	– Képesek önmaguk kritériumokat felállítani saját értékelésükhöz, képesek indokolni feleletválasztásukat és a jelölt eredmény miértjét. – Az alapvető kapcsolati megoldásokon (közös nyelven folytatott kommunikációs és kompromisszumos helyzetek kialakításának képessége) képesek megoldások kezdeményezésére.

9. A munkaügyi központok munkája c. modul (modul jele: PoMk)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Cselekvési kompetenciák fejlesztése. Kommunikációs képességek fejlesztése. Jártasság a munkajogi ügyek intézésében.	A munkaügyi központok szerepe, felépítése. A munkaügyi központok feladata, szolgáltatásai.	Látogatás a munkaügyi központban vagy annak egyik kirendeltségén. Tabló készítése, megbeszélés, beszélgetés csoportban.	– Megismeri a helyi munkaügyi központok működését, tisztában van feladatukkal s azzal is, hogy milyen esetekben fordulhat segítségért a központokhoz.

10. Az Európai Unió és a munkavállalás, közösségi jogok, lehetőségek modul (modul jele: PoEu)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Nyitottság, tolerancia fejlesztése. Problémaérzékenység növelése, megoldási lehetőségek keresése. A munka világának európai sajátosságai: jellemzőik és értékeik megismerése.	Az EU rövid története, alappillérei, szervezetei, intézményei. Állampolgárként az EU-ban. Munkavállalás az EU-ban. Europass. Pályázati lehetőségek.	Gyűjtőmunka, látogatás az EU-Pontban, kiselőadás, tabló készítése.	– Az Európai Unióról szerzett ismereteik bővülnek, tudnak élni a megnövekedett lehetőségekkel. – Magyarságtudatukat megőrizve váljanak európai polgárokká. – Felismerik, hogy hazánk európai uniós tagsága által a személyes jövő nem csak a nemzet határain belül, illetve nem csak magyar nemzetiségű állampolgárokkal együttműködve alakítható.

11. Tanulói portfóliók bemutatása, egyéb tevékenységek modul (jele: PoPf)

Fejlesztési feladatok	Témák, tartalmak	Tevékenység	Elérhető eredmények
Képességfejlesztés: szóbeli és írásbeli szövegalkotás, kifejezés és prezentáció, alternatívákban való gondolkodás, kommunikáció. A versenyképességgel kapcsolatos területek fejlesztése.	Egyéni portfóliók áttekintése.	Beszámolók, előadások, megbeszélés, vita, prezentációk készítése és bemutatása.	– Képesek saját érveik kifejtésére, mások érveinek meghallgatására. – Képesek a racionális döntéshozatalra.

7. Az értékelés módszerei

Az értékelés a tanulási folyamat sajátos tevékenységterülete. A hagyományos pedagógiában döntően a tanulóra irányuló tanári tevékenység volt, melyben – egyéb értékelési funkciók mellett: a tanulók szelekciója, a pályaválasztás orientálása – a minősítés jutott hangsúlyos szerephez.

Mit, hogyan értékel a pedagógus a pályaorientáció területén? Az érdeklődést, az egyéni gondolkodást, kreativitást, problémalátást, problémamegoldó készséget, sokoldalú, célszerű problémamegközelítést, eszközhasználatot, tanulási módszert, kitartást, együttműködést stb. Az értékelési módok személyesek, alapos megismerés alapján az egyénnek szólnak, segítő, formáló, buzdító, megerősítő, metakommunikatív, szóbeli értékelés a domináns. A munka, maga a tevékenység, az elvégzett feladat, a megismerés öröme jelent visszajelzést, megerősítést s további motivációt. Szerves része az önértékelés.

A pályaorientáció területén nem minősítünk jeggyel, hanem szövegesen értékeljük a tanulók munkáját évente legalább két alkalommal.

Az aktívan dolgozó diáknak felelősséget kell vállalnia saját munkájáért. Ennek egyik feltétele, hogy magában az értékelési folyamatban is partner lehessen. Látnia kell saját fejlődését, eredményét és problémáit annak érdekében, hogy felkészülhessen az életpálya-építésre, az élethosszig tartó tanulásra.

A tevékenységközpontú pályaorientáció lényegesen megnöveli az olyan szóbeli és írásbeli tanulói produktumok számát és formáját, amelyet nem lehet a „helyes válasz” kipipálásával értékelni. Önmagunk és a tanulók előtt is konkréttá és nyilvánvalóvá kell tenni a jó munka követelményeit. Világosan kell látnunk és a tanulókkal láttatnunk a célokat, és már a folyamatot megelőzően pontosan kell ismerniük az értékelés kritériumait ahhoz, hogy tanulásukat, tevékenységüket tudatosan és felelősen alakíthassák. Többek között tudniuk kell, mitől jó egy prezentáció vagy egy portfólió, mitől hatékony vagy problémás a csoport munkája, milyen szempontoknak kell megfelelnie egy szóbeli megnyilatkozásnak, ki a hatékony vitatkozó vagy mitől jó az érvelés. Mindez a cél eléréséhez szükséges követelmények részletes és konkrét szempontokra bontásával és közzétételével történhet. A kritériumrendszerre alapozott értékelés a folyamatban formatív, kimenetnél szummatív szerepet tölthet be.

Irodalom:

Csapó Benő: A tanulói teljesítmények értékelésének mérési módszerei = Pöcze Gábor (szerk.): A közoktatási intézmények tevékenységének tervezése és ellenőrzése, OKI, 1997.

Falus Iván – Kimmel Magdolna: A portfólió, Oktatás-módszertani kiskönyvtár, Gondolat Kiadói Kör ELTE BTK Neveléstudományi Intézet, 2003.

Golnhoffer Erzsébet: A pedagógiai értékelés = Didaktika (Falus Iván szerk.), Nemzeti Tankönyvkiadó, 1999.

Hunyadi Györgyné – M. Nádas Mária: Osztályozás? Szöveges értékelés? (Modern pedagógia a gyakorlatban), Dinasztia Kiadó, 2004.

Kagan, Spencer dr.: Kooperatív tanulás, Ökonet Kft, 2001.

8. A foglalkozásokhoz javasolt taneszközök

- Az egyes modulok foglalkozásaihoz javasolt eszközök, *kérdőívek* „A pályaorientációs kerettanterv melléklete” c. részben a tanterv végén található meg – a modulok leírásában használt sorszárok alatt.
- A következőkben felsoroljuk azokat a felületeket, amelyeket az egyéni és csoportos gyűjtési, tájékoztatósi munkákban javasolunk használni.

www.afsz.hu

www.diak.lap.hu

www.epalya.hu

www.extra.hu/tankor

www.felveteli.hu

www.felvetelizo.hu

www.felvi.hu

www.fisz.hu

www.npk.hu

www.om.hu
www.palya.hu
www.palyainfo.hu
www.palyakezdo.hu
www.palyanet.hu
www.palyaorientacio.lap.hu
www.palyatars.hu
www.palyavalasztas.hu
www.sulinet.hu
www.szakkepzes.hu
www.szakma.hu
www.taninfo.hu
www.tanul.hu
www.tka.hu
www.tovabbtanulas.hu
www.webmutato.hu/palyavalaszto

Megyei munkaügyi központok honlapjai

- **Szakmaismertető filmek** (a Szakiskolai Fejlesztési Program I. szakaszának Pályaorientációs projektje keretében 34 szakmáról és 1 szakmacsoportról készültek 8-10 perces szakmaismertető filmek háromféle adathordozón (VHS, CD, DVD). A filmeket a program iskolái a rendelt módon és példányszámban a fejlesztés keretében megkapták. Az NSZI az utánrendelést adathordozói költség felszámításával tágabb körben is elérhetővé teszi.
- **Előkészületben (fejlesztés alatt)** A 9. osztály javasolt pályaorientációs kerettantervi moduljaihoz kapcsolódóan ez év tavaszára készül el a SzakmaInfo című, multimédiás CD, amely a kerettanterv feladatbankjához illeszkedik. Az információs rendszer három nagy egységből (foglalkozási, képzési és önbecslő eljárások) áll, amelyeken a feladatok változatos megjelenítési módokon, multimédiás eszközökkel (szövegekkel, animációkkal, filmekkel) végezhetők el.

9. Módszertani ajánlások

Középpontban a tanulói tevékenység

A sikeres pályaorientációs tanári tevékenység érdekében a pedagógusokban is ki kell alakítani vagy meg kell erősíteni a következő készségeket és attitűdöket:

- Készségek:
 - = alapvető kommunikációs jártasságok (információnyújtás, aktív odafigyelés, kérdezési technikák, összegzés stb.),
 - = kapcsolati készségek (tiszteletnyújtás, empátia),
 - = előadás-technika,

- = változási készség,
- = csoportvezetési készségek, a stratégiaátadás képessége,
- = kreativitás,
- = konfliktuskezelés, problémamegoldó készség,
- = mentorálási készségek,
- = fejlett módszertani kultúra.
- Attitűdök:
 - = tisztelet, hitelesség,
 - = előítélet-mentesség,
 - = a másik ember elfogadása, tolerancia,
 - = nyitottság, közvetlenség, rugalmasság,
 - = önbizalom, kiegyensúlyozottság,
 - = segítőkészség, szenzibilitás,
 - = önkritika, önreflexió,
 - = optimizmus, pozitivitás.

Ezek a készségek és attitűdök különböző továbbképzések, felkészítések során fejleszthetők, kialakíthatók. A szakiskolai kerettantervhez felkészítési program is kapcsolódik, amelynek keretében a pedagógusok szakmai felkészítése megtörténik.

A képzési program az alábbi témakörökre épül:

- A pályafejlődés és a pályaaorientáció elméleti kérdései, a pályatervezés folyamata és szakaszai.
- Pályainformáció és munkaerő-piaci ismeretek.
- A pályadöntéshez szükséges ismeretek és készségek, a pályaválasztást segítő módszerek.
- A pályaaorientáció jogi keretei, intézményi rendszere és tevékenységi formái.
- A konfliktusok felismerése, valamint a hatékony tanári kommunikáció módszerei a diákok fejlesztésében.
- A projekt módszer megismertetése.
- A hatékony tanítás módszerei.

Stratégia – módszer – eljárás és technika

Az oktatási módszerek az oktatási folyamatnak állandó, ismétlődő összetevői, a tanár és a tanuló tevékenységének részei, amelyek különböző célok érdekében eltérő stratégiákba szerveződve kerülnek alkalmazásra. Nem tekinthetők az oktatási folyamat legkisebb, tovább nem osztható elemeinek, mert ezeket különféle eljárások, fogások, tevékenységelemek, technikák alkotják. A stratégia a módszereknek, eszközöknek, szervezési módoknak egy adott cél érdekében, a konkrét feltételek figyelembevételével létrehozott egyedi kombinációja. Nagy Sándor szerint az oktatási folyamatban alkalmazott tanítási-tanulási stratégiákon azokat a – kognitív belső tartalmakat tekintve komplex – eljárásrendszereket értjük, amelyek segítségével a diák képes kialakítani az alapvető gondolkodási és megismerési műveleteket, egyúttal eljut odáig, hogy ezeket új problémamegoldásokban is alkalmazza (Falus szerk. Didaktika).

A tanulási-tanítási módszerek listája

- Tanári és tanulói előadás (kiselőadás)
- Tanári és tanulói magyarázat
- Tanári és tanulói elbeszélés
- Megbeszélés
- Vita

- Szemléltetés
- Projekt vagy projektszerű tanulás
- Kooperatív tanulás
- Szimuláció, szerepjáték, játék
- Drámajáték
- Házi feladat
- Tanulói portfólió
- Kreatív írás
- Mentális modellezés
- Tanári és tanulói kérdezés
- Kutatás

A szakirodalom és a gyakorlat alapján a strukturált csoportfoglalkozási forma is jól alkalmazható a pályaaorientációs munkában. Ez az új és korszerű módszer alkalmas a pályaválasztás iskolában történő előkészítésére.

A strukturált csoportfoglalkozás kötött felépítésű. A foglalkozás általában öt elemet tartalmaz.

- Hangulatteremtés: ezzel az elemmel elválasztjuk a hagyományos ismeretátadástól ezt a foglalkozási formát (pl.: játék, zene, fejtörő a foglalkozás kezdetén).
- Célkitűzés: tudatosodjon a résztvevőkben, ma mit kell tennünk önmagunkért, ezt legtöbbször rövid közlés formájában célszerű megoldani.
- Ismeretfeldolgozás: meghatározott tartalmú, strukturált gyakorlatok segítségével dolgozza fel a csoport a témát.
- Személyes hozam: egyéni megnyilatkozásokat hívunk, kérdésre válaszokat gyűjtünk, amelyekben a résztvevők megfogalmazzák, mit kaptak, mit nyertek a foglalkozás révén (az egyéni igények, érdekek megfogalmaztatása igen fontossá válik a további közös munka szempontjából).
- A következő foglalkozás előkészítése: az ismeretfeldolgozás szakaszában sokszor építünk a résztvevők önálló munkájára, amit két foglalkozás között kell elkészíteniük (pl.: interjúkészítés, folyóiratcikkek vagy önéletrajz írása). Ezeket a feladatokat mindig előre kell kiadni és megbeszélni, mert ha az egyéni munkák nem készülnek el, ebben a foglalkozási formában nem helyettesíthetők a tanári tevékenységgel, mert a foglalkozásoknak önellenőrzésre és aktivitásra kell épülniük.

Ez a módszer jól hasznosítható a pályaaorientációt tanító pedagógusok képzése során is. A gyakorlat során elsajátítják azokat a legfontosabb készségeket, attitűdöket és ismereteket, amelyekre szükségük lesz a munkájuk folyamán.

A szakmai életút iskola- és pályaválasztási szakaszai és intézményei

Életszakaszok	Intézmények	Szakemberek	Felügyelet
10-14 év Az általános iskolák felső tagozatos tanulói, valamint a 8 és 6 osztályos gimnáziumok tanulói.	Nevelési tanácsadók. Pályaválasztási tanácsadó intézmények. FIT-ek.	Pályaválasztási felelős, pályaaorientációs tanár. Pályaválasztási tanácsadó, tanulási és pályatanácsadó, pályakorrekciós tanácsadó. Képességfejlesztő	Oktatási Minisztérium. Egészségügyi Minisztérium. Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium.

Életszakaszok	Intézmények	Szakemberek	Felügyelet
		pedagógus, gyógypedagógus. Foglalkozási információs tanácsadó, rehabilitációs tanácsadó, iskolai szociális munkás. Pedagógiai szakpszichológus, tanácsadó szakpszichológus.	
14-18 év A gimnáziumok tanulói. A szakközépiskolák tanulói. A szakképzésben részesülő tanulók. Munkavállalók (munkanélküliek).	Nevelési tanácsadók. Pályaválasztási tanácsadó intézmények. FIT-ek. OFIK, az Országos Felsőoktatási Információs Központ a felsőfokú szakmai képzés és a felsőoktatási információk forrása, az Europass hazai kezelője. Tempus Alapítvány.	Pályaválasztási felelős, pályaorientációs tanár. Pályaválasztási tanácsadó, tanulási és pályatanácsadó, pályakorrekciós tanácsadó. Képességfejlesztő pedagógus, gyógypedagógus. Foglalkozási információs tanácsadó, rehabilitációs tanácsadó, iskolai szociális munkás. Pedagógiai szakpszichológus, tanácsadó szakpszichológus.	Oktatási Minisztérium. Egészségügyi Minisztérium. Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium.
18-25 év Munkavállalók (munkanélküliek). A szakképzésben részesülő tanulók és hallgatók. Főiskolai hallgatók. Egyetemi hallgatók.	Nevelési tanácsadók. Pályaválasztási tanácsadó intézmények. FIT-ek. A felsőoktatási intézmények diáktanácsadó irodái. Ifjúsági irodák. Karrier tanácsadó irodák. OFIK, az Országos Felsőoktatási Információs Központ a felsőfokú szakmai képzés és a felsőoktatási információk forrása, az Europass hazai kezelője. Tempus Alapítvány.	Pályaválasztási tanácsadó, tanulási és pályatanácsadó, pályakorrekciós tanácsadó, foglalkozási információs tanácsadó. Rehabilitációs tanácsadó, pályainformációs tanácsadó, munkavállalási tanácsadó. Munka- és pályatanácsadó, karrier tanácsadó. Ifjúsági tanácsadó, diáktanácsadó. Pedagógiai szakpszichológus, tanácsadó szakpszichológus.	Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium. Oktatási Minisztérium. Egészségügyi Minisztérium. Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium.

*A pályaaorientációs kerettanterv 1. számú melléklete***ÉRDEKLŐDÉS – KÉRDŐÍV**

A következőkben 50 állítást találsz, amelyek különböző munkatevékenységekhez és munkatípusokhoz kapcsolódnak. Mivel az emberek nagyon különbözőek lehetnek a munkamód és munkával kapcsolatos érdeklődés terén is, ezért nincsenek jó vagy rossz válaszok.

Mindegyik állításról dönts el, hogy az állításban szereplő tevékenységet mennyire szereted, kedveled vagy kevésbé kedveled. Törekedj arra, hogy a kérdés elolvasása után az öt válaszlehetőség közül azt válaszd, amely megítélésed szerint a leginkább jellemző rád.

1. egyáltalán nem jellemző
2. kevésbé jellemző
3. bizonytalan vagyok abban, hogy jellemző-e rám
4. eléggé jellemző rám
5. teljesen rám illik

1. Szeretek hosszú időn át ugyanazzal a munkával foglalkozni.	
2. Szeretek tárgyakat, dolgokat készíteni és / vagy javítani.	
3. Szeretem jobban megismerni a dolgokat, hogy velük kapcsolatban elméleti, gyakorlati kérdéseket vessek fel vagy oldjak meg.	
4. Szeretek bajban lévő vagy beteg embereknek segíteni.	
5. Örömet okoz, ha mások tevékenységét irányíthatom.	
6. A feladataimat szeretem egyenletes ütemben végezni.	
7. Szeretem az olyan tevékenységeket, amelyek valamilyen módon próbára tesznek.	
8. Érdeklődéssel figyelem, olvasom, hogyan készülnek és hogyan működnek a dolgok, tárgyak.	
9. Szeretek segíteni barátaimnak gondjaik megoldásában.	
10. Örömmel vállalnám a felelősséget egy terv végrehajtásáért, és a véghezvitel során szívesen járulnék hozzá sok apró részlet megoldásához.	
11. Nagyon szeretem azokat a könyveket, televíziós műsorokat, amelyek újszerű tudományos témákról szólnak.	
12. Szívesen dolgozom szerszámokkal, gépekkel.	
13. Szeretek előírt megoldások, minták szerint dolgozni.	
14. Képes vagyok segíteni olyan embereknek, akik türelmetlenek vagy indulatosak.	
15. Szeretek elvállalni és véghez vinni dolgokat.	
16. Szeretem az olyan kétféle munkákat, mint a virágkötés, tapétázás, vízvezeték-szerelés, szabás-varrás vagy autószerelés.	
17. Szeretem lépésről lépésre megtervezni vagy elvégezni a feladataimat.	
18. Szeretek különböző módszereket kipróbálni egy-egy feladat végrehajtásakor.	
19. Olyan munkát szeretnék, ahol gépeket és berendezéseket kell vezérelni, működtetni, figyelni.	
20. Olyan munkát szeretnék, ahol megtervezhetném, irányíthatnám és ellenőrizhetném más dolgozók tevékenységét.	
21. Szeretnék olyan munkát végezni, mellyel az emberek javát szolgálhatom.	
22. Olyan munkát szeretnék, ahol mindig előre megmondják, mit várnak tőlem.	

23. Szeretek szerszámokkal, gépekkel, berendezésekkel dolgozni.	
24. Szívesen végeznék matematikai számításokat különböző technikai eszközök vagy eljárások fejlesztéséhez.	
25. Olyan munkát szeretnék, ahol rászoruló emberek szociális helyzetének javulását segíthetem.	
26. Egy feladat elvégzéséhez szívesen használok szerszámokat, gépeket vagy berendezéseket.	
27. Szívesen lennék felelőse egy tevékenység megszervezésének, és szívesen tervezném meg mások tennivalóját.	
28. Szeretem az emberek gondját viselni.	
29. Szeretem befejezni az egyik feladatot, mielőtt a következőbe belefognék.	
30. Szívesen és könnyen tudok együtt dolgozni más emberekkel.	
31. Szívesen dolgozom különféle anyagokkal, például fával, agyaggal, textillel vagy fémmel.	
32. Szeretem, ha sok különféle dolgról gondolkodhatok.	
33. Voltam már vezetője egy csapatnak, klubnak, társaságnak vagy szervezetnek.	
34. Szeretek a saját ötleteim, terveim alapján dolgozni.	
35. Szeretem, ha már bevált szabályok szerint kell dolgoznom.	
36. Olyan foglalkozást szeretnék, ahol egész nap emberekkel foglalkozhatok.	
37. Olyan foglalkozást szeretnék, ahol inkább technikai eszközökkel, gépekkel vagy tárgyakkal dolgozom, mintsem emberekkel.	
38. Szívesebben irányítok vagy irányítanék egy csoportot, minthogy annak egyik tagjaként vegyek részt a csoport életében.	
39. Szívesen lennék önkéntes egy olyan szervezetben, amely embereken segít.	
40. Szívesen dolgoznék egy kutatási terven.	
41. Szívesen végeznék olyan tevékenységet, amelyet közvetlenül ellenőriznek és minősítenek.	
42. Véleményemmel, akaratommal rendszerint befolyásolni tudom a többieket.	
43. Szeretek elméleti levezetésekben, bizonyításokon keresztül megközelíteni egyes kérdéseket, problémákat.	
44. Szívesen vállalnék olyan munkát, ahol döntéseimért felelős vagyok.	
45. Képes vagyok utasítást elfogadni és a feladatot aszerint elvégezni.	
46. Olyan munkát szeretnék, amelyben az emberekkel kapcsolatba kerülve, velük beszélgetve megismerem a dolgokról, eseményekről alkotott véleményüket.	
47. Olyan foglalkozást szeretnék, ahol saját tevékenységemet úgy szervezem meg, ahogy jónak látom, és a felelősséget is vállalom mindezt.	
48. Olyan kutatásokban, tervekben szeretnék dolgozni, amelyek lehetővé teszik, hogy új tényeket, jelenségeket, gondolatokat fedezzek fel.	
49. Szeretek egy feladatot addig csinálni, amíg be nem fejezem.	
50. Szeretem az olyan elfoglaltságokat, amelyeket egyedül is végezhetek, mint például a modellkészítés, kertészkedés, régi bútorok felújítása vagy fényképek előhívása.	

Értékelés

ÖSSZESÍTŐLAP

Érdeklődési típusok	Pontszám
1. Irányító: 5.; 10.; 15.; 20.; 27.; 33.; 38.; 42.; 44.; 47.	
2. Újító: 3.; 7.; 11.; 18.; 24.; 32.; 34.; 40.; 43.; 48.	
3. Módszeres: 1.; 6.; 13.; 17.; 22.; 29.; 35.; 41.; 45.; 49.	
4. Tárgyias: 2.; 8.; 12.; 16.; 19.; 23.; 26.; 31.; 37.; 50.	
5. Szociális: 4.; 9.; 14.; 21.; 25.; 28.; 30.; 36.; 39.; 46.	

RANGSOR

	ÉRDEKLŐDÉS	Pontszám
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

A pályaaorientációs kerettanterv 2. számú melléklete

KÉRDŐÍV A KÉPESSÉGEK MEGISMERÉSÉHEZ

A kérdőív ahhoz kíván információt adni, hogy a különböző képességeink milyen mértékben fejlettek. Gondold végig, hogy milyen tevékenységekben találsz magad eredményesnek, és eszerint dönts az egyes kérdésekre adott válaszodról.

Minden képességterületen 10 kérdést kell átgondolnod, és minden kérdésre az alábbi 1-től 5-ig terjedő skála segítségével válaszolhatsz:

- 5** – nagyon magas
- 4** – átlagon felüli
- 3** – átlagos
- 2** – átlag alatti
- 1** – nagyon alacsony

A kérdésekre adott válaszok pontszáma alapján állapíthatod meg saját képességszintedet. Ebben az alábbi táblázat segít:

- 46-50** pont: nagyon magas teljesítmény
- 36-45** pont: átlagon felüli teljesítmény
- 26-35** pont: átlagos teljesítmény
- 16-25** pont: átlag alatti teljesítmény
- 10-15** pont: nagyon alacsony teljesítmény

ÁLTALÁNOS TANULÁSI KÉPESSÉG

Hogyan értékeled képességedet a következőkben?

a) Játékszabályok megértése.	☐
b) Előbb átgondolni, aztán cselekedni.	☐
c) Végiggondolni a dolgokat egészen a következményekig.	☐
d) Magyarázatok megértése.	☐
e) Objektívan értékelni a dolgokat és eseményeket.	☐
f) Tananyag megtanulása.	☐
g) Megtalálni az emberek meggyőzéséhez szükséges érveket.	☐
h) A helyes döntés érdekében mérlegelni a dolgokat.	☐
i) Matematikai problémák megoldása.	☐
j) Válaszolni a vitákban.	☐

Összesen:

NYELVI KÉPESSÉG

Hogyan értékeled képességedet a következőkben?

a) Nyomtatott szöveg tartalmának megértése.	☐
b) Kifejezőkészség egy csoport előtt.	☐
c) Pontos és világos információnyújtás.	☐
d) Történet elbeszélése vagy szavalás.	☐
e) Tanulmány vagy novella írása.	☐
f) Vélemények és gondolatok közlése.	☐
g) Másoknak elmagyarázni valamit.	☐
h) Könnyen érintkezésbe lépni másokkal.	☐
i) A mondanivaló érthető kifejezése.	☐
j) Egy történet fő gondolatainak megértése.	☐

Összesen:

SZÁMOLÁSI KÉPESSÉG

Hogyan értékeled képességedet a következőkben?

a) Könnyen dolgozik számokkal.	☐
b) Matematikai számítások gyors és pontos elvégzése.	☐
c) Pontos mérés.	☐
d) Számok gyors összeadása, kivonása.	☐
e) A visszajáró pénz kiszámolása.	☐
f) Megtalálni a hibákat egy számokkal teli oldalon.	☐
g) Kiadások és bevételek kiszámolása.	☐
h) Számok rendezése, összehasonlítása és pontos lejegyzése.	☐
i) Adóbevallások és pénzügyi papírok kitöltése.	☐
j) Kiszámolni, hogy mennyibe kerül mindaz, amit vásárol.	☐

Összesen:

TÉRLÁTÁS

Hogyan értékeled képességedet a következőkben?

a) Geometriai problémák megoldása.	☐
b) Elképzelni, hogy milyen lehet egy doboz kiterítve.	☐
c) Vázlat alapján a teljes dolog elképzelése.	☐
d) Elképzelni, hogy egy ruha részei hogyan illeszkednek egymáshoz.	☐
e) Fényképen a méretek és a távolságok becslése.	☐
f) Arányos rajzolás.	☐
g) Tárgyak felvázolása három dimenzióban papírra.	☐
h) Rajz lemásolása.	☐
i) Tervek alapján elképzelni a dolgokat.	☐
j) Meghatározott geometriai formák elképzelése térben.	☐

Összesen:

FORMÁK ÉRZÉKELÉSE

Hogyan értékeled képességedet a következőkben?

a) Csekély formai eltérések érzékelése rajzon.	☐
b) Mások figyelmét elkerülő, apró részletek észrevétele.	☐
c) Rajz vagy festmény apró részleteinek megkülönböztetése.	☐
d) Vonalvastagság enyhe különbségeinek észlelése.	☐
e) Majdnem egyforma anyagok megkülönböztetése.	☐
f) Színben és formában hasonló dolgok összeválogatása.	☐
g) Kis hibák vagy szakadások észrevétele.	☐
h) Az arcszín vagy az arcbőr kis különbségeinek érzékelése.	☐
i) Parányi minták közötti különbségek megfigyelése.	☐
j) Tárgyakon található repedések, felületi egyenetlenségek ellenőrzése.	☐

Összesen:

IRODAI MUNKÁHOZ SZÜKSÉGES KÉPESSÉGEK

Hogyan értékeled képességedet a következőkben?

a) Nyomtatott oldalon a hibák megtalálása.	☐
b) Összeadási és kivonási hibák ellenőrzése.	☐
c) Nevek és telefonszámok keresése a telefonkönyvben.	☐
d) Írott anyagok és számok pontos átmásolása.	☐
e) Statisztikai kimutatások és jelentések készítése.	☐
f) Kartotékrendszer használata az információk rendszerezésére.	☐
g) Táblázatból az adatok kikeresése.	☐
h) Könyvtári katalógusrendszer használata könyvek keresésekor.	☐
i) Szövegben elrejtett szavak megkeresése.	☐
j) Helyesírási hibák megtalálása nyomtatott szövegben.	☐

Összesen:

A SZEM ÉS A KÉZ KOORDINÁCIÓJA

Hogyan értékeled képességedet a következőkben?

a) Zöldségek és gyümölcsök osztályozása futószalagon.	☐
b) Egyenes vonal húzása szabadkézzel.	☐
c) Labda megütése valamilyen bottal vagy ütővel.	☐
d) Biciklizés keskeny, fehér vonal mentén.	☐
e) A kezek gyors és pontos mozgatása.	☐
f) Tárgyak dobása, illetve elkapása.	☐
g) Játékautomaták vagy elektronikus játékok kezelése.	☐
h) Formák pontos kivágása ollóval.	☐
i) Szögbeverés.	☐
j) Két dolog pontos egymásra illesztése.	☐

Összesen:

KÉZÜGYESSÉG

Hogyan értékeled képességedet a következőkben?

- a) Kéziszerszámok használata, pl. reszelő, olló csavarhúzó stb. ☐
- b) Pontos kézmozdulatokat igénylő gépek kezelése. ☐
- c) Folyamatosan kézzel végzett munka. ☐
- d) Labda vagy más kisebb tárgy elkapása. ☐
- e) Egy üveg kupakjának lecsavarása vagy dugóhúzás. ☐
- f) Tárgyak letörlése, tisztítása kézzel. ☐
- g) A kerékpár kormányának kezelése. ☐
- h) Valaminek a felakasztása anélkül, hogy leejtené. ☐
- i) A kéz használata szükséghelyzetekben, pl. elsősegélynyújtáskor. ☐
- j) Poharak és edények használata anélkül, hogy eltörnének. ☐

Összesen:

AZ UJJAK MOZGÉKONYSÁGA

Hogyan értékeled képességedet a következőkben?

- a) Számológép gombjainak nyomogatása. ☐
- b) Számítógép vagy írógép billentyűzetének használata. ☐
- c) Tűbefűzés. ☐
- d) Érzékeny berendezések pontos beállítása. ☐
- e) Kicsi tárgyakon ujjal végzett munka. ☐
- f) Kis szerszámok vagy eszközök használata. ☐
- g) Apró tárgyak tartása anélkül, hogy leejtené őket. ☐
- h) Tű vagy pénzérme felvétele sima felületről. ☐
- i) Finoman kidolgozott tárgyak készítése ujjakkal. ☐
- j) Apró tárgyak gyors elhelyezése meghatározott helyre. ☐

Összesen:

ÖSSZESÍTŐLAP

KÉPESSÉG	Pontszám
1. Általános tanulási képesség	
2. Nyelvi képesség	
3. Számolási képesség	
4. Térlátás	
5. Formák érzékelése	
6. Irodai munkához szükséges képesség	
7. A szem és a kéz koordinációja	
8. Kézügyesség	
9. Az ujjak mozgékonyága	

RANGSOR

	KÉPESSÉG	Pontszám
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		

A pályaaorientációs kerettanterv 3. számú melléklete

SUPER-féle MUNKAÉRTÉK-KÉRDŐÍV

Az alábbiakban munkával kapcsolatos állításokat olvashatsz. Mindegyik állítás mellett jelöld meg, hogy saját szempontodból mennyire érzed fontosnak az adott állítás tartalmát. Itt tehát nincs jó vagy rossz válasz, az egyedüli helyes válasz az, amelyet te sajátodnak tartasz.

A következő válaszlehetőségek közül választhatsz:

- Ha az adott állítást **egyáltalán nem érzed fontosnak**, akkor az utána következő négyzetbe írd **1-es** számjegyet.
- Ha az állítást **kicsit fontosnak érzed**, akkor a négyzetbe írd **2-es** számjegyet.
- Ha az állítást **eléggye fontosnak érzed**, akkor a négyzetbe írd **3-as** számjegyet.
- Ha az állítást **fontosnak érzed**, akkor a négyzetbe írd **4-es** számjegyet.
- Ha az állítást **nagyon fontosnak érzed**, akkor a négyzetbe írd **5-ös** számjegyet.

OLYAN MUNKÁT SZERETNÉK, AMELYBEN AZ EMBER...

1. szüntelenül új, megoldatlan problémába ütközik.	☐
2. másokon segíthet.	☐
3. sok pénzt kereshet.	☐
4. változatos munkát végezhet.	☐
5. szabadon dönthet a saját területén.	☐
6. tekintélyt szerezhet a munkájával.	☐
7. akár művész is lehet.	☐
8. -t munkatársai befogadják.	☐
9. biztos lehet abban, hogy feladatot kap.	☐
10. megvalósítja önmagát.	☐
11. tisztelheti a főnökét.	☐
12. szép környezetben dolgozhat.	☐
13. nem beszélhet mellé, mert csak jó vagy csak rossz megoldások léteznek.	☐
14. másokat irányíthat.	☐
15. új elképzeléseket alakíthat ki.	☐
16. valami újat alkothat.	☐
17. objektívan lemérheti munkája eredményét.	☐

OLYAN MUNKÁT SZERETNÉK, AMELYBEN AZ EMBER...

18. vezetője mindig helyesen dönt.	☐
19. mindig megfelelő munkával rendelkezik.	☐
20. szebbé teheti a világot.	☐
21. önálló döntéseket hozhat.	☐
22. gondtalan életet biztosíthat magának.	☐
23. új gondolatokkal találkozhat.	☐
24. vezetői képességeire szükség lehet.	☐
25. kényelmes körülmények között dolgozhat.	☐
26. személyes életstílusa érvényesülhet.	☐
27. munkatársai egyben barátai is.	☐
28. biztos lehet abban, hogy munkájáért a többiek megbecsülik.	☐
29. nem csinálja minduntalan ugyanazt.	☐
30. jót tehet mások érdekében.	☐
31. más emberek javát szolgálhatja.	☐
32. sokféle dolgot csinálhat.	☐
33. -re mások felnéznek.	☐
34. jól kijön a munkatársaival.	☐
35. olyan életet élhet, amit a legjobban szeret.	☐
36. nyugodtan dolgozhat (csend, tisztaság stb.).	☐
37. mások munkáját is irányíthatja.	☐
38. szellemileg izgalmas munkát végezhet.	☐
39. magas nyugdíjra számíthat.	☐
40. munkájába másnak nincs beleszólása.	☐
41. szépet teremthet.	☐
42. biztos lehet abban, hogy megfelelő munkát kap akkor is,
ha az adott munka valamilyen okból megszűnik.	☐
43. vezetője megértő.	☐
44. szüntelenül fejlesztheti, tökéletesítheti önmagát.	☐
45. új ötleteire mindig szükség van.	☐

ÉRTÉKELŐLAP**Szellemi ösztönzés****1:** 1 2 3 4 5**23:** 1 2 3 4 5**38:** 1 2 3 4 5**Összesen:****Altruizmus****2:** 1 2 3 4 5**30:** 1 2 3 4 5**31:** 1 2 3 4 5**Összesen:****Társas kapcsolatok****8:** 1 2 3 4 5**27:** 1 2 3 4 5**34:** 1 2 3 4 5**Összesen:****Munkával kapcsolatos biztonság****9:** 1 2 3 4 5**19:** 1 2 3 4 5**42:** 1 2 3 4 5**Összesen:****Anyagiak****3:** 1 2 3 4 5**22:** 1 2 3 4 5**39:** 1 2 3 4 5**Összesen:****Önérvényesítés****10:** 1 2 3 4 5**26:** 1 2 3 4 5**35:** 1 2 3 4 5**Összesen:****Változatosság****4:** 1 2 3 4 5**29:** 1 2 3 4 5**32:** 1 2 3 4 5**Összesen:****Hierarchia****11:** 1 2 3 4 5**18:** 1 2 3 4 5**43:** 1 2 3 4 5**Összesen:****Függetlenség****5:** 1 2 3 4 5**21:** 1 2 3 4 5**40:** 1 2 3 4 5**Összesen:****Fizikai környezet****12:** 1 2 3 4 5**25:** 1 2 3 4 5**36:** 1 2 3 4 5**Összesen:****Presztízis****6:** 1 2 3 4 5**28:** 1 2 3 4 5**33:** 1 2 3 4 5**Összesen:****Munkateljesítmény****13:** 1 2 3 4 5**17:** 1 2 3 4 5**44:** 1 2 3 4 5**Összesen:****Esztétikum****7:** 1 2 3 4 5**20:** 1 2 3 4 5**41:** 1 2 3 4 5**Összesen:****Irányítás****14:** 1 2 3 4 5**24:** 1 2 3 4 5**37:** 1 2 3 4 5**Összesen:****Kreativitás****15:** 1 2 3 4 5**16:** 1 2 3 4 5**45:** 1 2 3 4 5**Összesen:**

A pályaaorientációs kerettanterv 4. számú melléklete

AKCIÓTERV A CÉLOK VALÓRA VÁLTÁSÁHOZ

Milyen lépéseket fogok tenni azért, hogy elérjem a célomat?	Milyen alternatív lehetőségeket keresek akkor, ha a tervezett lépés nem válik be?
1. Mit?	
Mikor?	
2. Mit?	
Mikor?	
3. Mit?	
Mikor?	
4. Mit?	
Mikor?	
5. Mit?	
Mikor?	
6. Mit?	
Mikor?	

A pályaaorientációs kerettanterv 5. számú melléklete

ÉRTÉKEK	CÉLOK
1. Szeretet	Barátságon és szereteten alapuló kapcsolatokat szeretnék kialakítani.
2. Kötelesség	Fontosnak tartom, hogy a rám bízott feladatokat mindig teljesítsem.
3. Szakértelem	Egy meghatározott terület szakértője akarok lenni.
4. Egészség	Meg akarom őrizni a testi és lelki egészségemet.
5. Függetlenség	Olyan munkát akarok választani, hogy szabad maradhassak gondolataimban és a cselekedeteimben.
6. Vezetői képességek	Másokat is irányító, szervező, segítő képességeket és készségeket fogok kifejleszteni magamban.
7. Szülői szerep	Szép és boldog családot szeretnék.
8. Örömek	Élvezni akarom az életet, boldog és megelégedett akarok lenni.
9. Hatalom	Eldönteni, felügyelni szeretném szakterületem változásait, más emberek tevékenységét.
10. Tekintély	Azt szeretném, ha elismert, tisztelt, mások által követett ember lennék.
11. Biztonság	Mindig zavartalan és stabil társadalmi, gazdasági és pénzügyi élethelyzetet akarok magamnak teremteni. Váratlan körülmények között is magabiztos fellépésű szeretnék lenni.
12. Önmegvalósítás	Maximálisan szeretném fejleszteni a kedvező tulajdonságaimat.
13. Mások segítése	Hozzá akarok járulni ahhoz, hogy embertársaim is elégedettek legyenek.
14. Gazdaság	Sok pénzt akarok keresni.

A tanuló feladata, hogy a kártyákon bemutatott életcélokat rangsorolja. Figyelje meg, mi kerül az 1–5 helyre, ezek a vezető értékek mennyire és hogyan érvényesülnek jelenleg az életében. E gyakorlat során feltárt értékrangsort hasonlítsa össze az előző kérdőív eredményeivel!

A pályaaorientációs kerettanterv 6. számú melléklete

A TANULÁSI STÍLUSOK KÉRDŐÍVE

Az évek során biztosan kialakítottad saját tanulási szokásaidat. Feltéhetően szívesen fogadnál minden további javulást ezen a téren. Ez a kérdőív segít megtalálni a saját tanulásod szempontjából legérzékenyebb területeket.

A kérdőív kitöltése várhatóan 10-15 percig tart, de nincs korlátozva. Nincsenek jó vagy rossz válaszok. Ha egy állítással inkább egyetértesz, mint nem, akkor karikázd be az állítás sorszámát. Ha inkább nem értesz vele egyet, akkor húzd át az állítás sorszámát. Mielőtt a kiértékelésbe kezdesz, győződj meg arról, hogy egyetlen állítást sem hagytál ki.

A kiértékelést mindenki saját maga végzi. A végeredmény használhatósága azon múlik, hogy mennyire őszintén töltöd ki a kérdőívet.

1. Általában meg tudom különböztetni, mi a helyes és mi a helytelen.
2. Gyakran vagyok vakmerő.
3. A problémákat lépésről lépésre szoktam megoldani.
4. Mindig egyszerűen és őszintén kimondom, amit gondolok.
5. Azt a feladatot szeretem, ahol van elegendő idő a felkészülésre és a megoldásra.
6. Töreksem arra, hogy mindig új élményeket szerezzek.
7. Szeretek odafigyelni magamra (rendszeres étrendet tartani, rendszeres testmozgást végezni stb.)
8. Döntéseim előtt valamennyi lehetőséget szeretem végiggondolni.
9. Szeretem a rendet.
10. A vitákban arra töreksem, hogy ne térjünk el a tárgytól.
11. Szeretem a jókedvű, könnyed viselkedésű embereket.
12. Alaposan tanulmányozom a részleteket, mielőtt döntésre jutok.
13. Gyakran idegesítenek azok az emberek, akik nem veszik elég komolyan a dolgokat.
14. Mielőtt a magam álláspontját elmondanám, mindig meghallgatom a többiekét.
15. Nyíltan kimutatom az érzéseimet.
16. Zavar, ha valaminek a megoldásában sürgetnek.
17. Mások ötleteit a gyakorlati megvalósíthatóságuk alapján szoktam értékelni.
18. A csendes, zárkózott emberekkel nem érzem jól magam.
19. Idegesítenek azok az emberek, akik mindenbe belekapnak.
20. A szabályok a leggyakrabban azért vannak, hogy legyen miket áthágni.
21. Mások gondolataiban gyakran fedezek fel következetlenséget.
22. Szeretem a rövid, csak a lényeget tartalmazó szövegeket.
23. Szeretem a dolgokat hozzáértő emberekkel megbeszélni.
24. Szeretem a dolgokat kipróbálni, hogy a gyakorlatban működnek-e.
25. Szeretem a logikus válaszokat.
26. Szeretem, ha a társaság középpontja vagyok.

27. Úgy gondolom, a szokatlan ötletek rendszerint nem válnak be a gyakorlatban.
 28. Ha a feladat úgy kívánja, figyelmen kívül kell hagyni az emberek érzéseit.
 29. A feladatok megoldása érdekében bármire hajlandó vagyok.
 30. A sablonos, aprólékos munkát hamar megunom.
 31. Szeretem a dolgok mögött megtalálni az okokat.
 32. Mindig érdekel, hogy vajon mit gondol a többi ember.

A TANULÁSI STÍLUSOK KÉRDŐÍVE – PONTTÁBLÁZAT

Minden bekarikázott sorszám 1 pontot ér, a kihúzott állítások 0 pontot érnek. Az értékelés menete:

- Jelöld be az alábbi listán, melyik állítások sorszámát karikáztad be!
- Amikor minden bekarikázott állítást bejelöltél, függőlegesen add össze a jelölések számát!

	Cselekvő	Alapos	Elméleti	Gyakorlati
	2	5	1	4
	6	8	3	10
	11	12	7	17
	15	14	9	22
	18	16	13	24
	20	19	21	27
	26	23	25	28
	30	32	31	29
Összesen				

A legmagasabb értéket kapott tanulási stílus a te vezető tanulási stílusod a kérdőív alapján. Előfordulhat, hogy több stílusra azonos pontszámot kaptál. Ez nem baj, sőt inkább arra enged következtetni, hogy többféle módon is sikeres lehetsz a tanulásban.

Amennyiben a vezető tanulási stílusod értéke 5 vagy az alatti pontszámot kapott, úgy fontos az adott stílus megerősítése, mert hiába a legjobb a számodra, ha nem elég erős.

*A pályaaorientációs kerettanterv 7. számú melléklete***MUNKAMÓD ÖNBECSLŐ KÉRDŐÍV**

A munkamód önbecslő kérdőív segít átgondolni, hogy milyen munkavégzési módokat és munkakörülményeket részesítesz előnyben.

A kérdőív kitöltése után újabb szempontok alapján vizsgálhatod meg a pályák világát. A létrejövő profil átrajzolhatja: szűkítheti vagy tágíthatja az érdeklődésedre számot tartó szakmák körét.

Olvasd el figyelmesen az alábbi állításokat, és az alábbiak szerint pontozz:

- **1 pont: nagyon fontos**
- **2 pont: fontos**
- **3 pont: nem fontos**

Olyan szakmát / munkakört szeretnék, ahol		Pont-szám
1.	tárgyakkal, eszközökkel, berendezésekkel dolgozom.	
2.	nyersanyagot dolgozok fel és / vagy különféle anyagokat (fa, fém, műanyag, textil) alakítok.	
3.	tárgyakat szerelek össze, javítok meg, az állapotuk, működőképességük megőrzése érdekében karban tartom őket.	
4.	emberekkel kerülök kapcsolatba szóban vagy írásban.	
5.	emberek ügyében járok el, érdeküket képviselem, vagy árukat kínálok nekik megvételre.	
6.	embereket tanítok vagy gyógyítok, ápolok.	
7.	a leggyakrabban magam tervezem és / vagy kivitelezem a munkafeladataimat.	
8.	a munka ütemét és a feladatok fontossági sorrendjét önállóan, magam határozom meg.	
9.	a feladathoz kapcsolódó munkafolyamatot egyedül látom el.	
10.	a leggyakrabban csapatban dolgozom.	
11.	együttműködöm a többi munkatárssal, elfogadva a feladatmegoldásban, munkastílusban és tempóban mutatkozó eltéréseket.	
12.	a csoportmunka hatékonysága érdekében irányító és / vagy feladatvégrehajtó szerepet is vállalok.	
13.	a célt és / vagy a munkavégzés módját előre meghatározzák számomra.	
14.	munkámat megadott szabályok vagy technológiai eljárások szerint végzem.	

Olyan szakmát / munkakört szeretnék, ahol		Pont-szám
15.	nem jellemző, hogy valamiben döntenem kell.	
16.	magam határozom meg a célt és / vagy a feladat elvégzésének módját.	
17.	kísérletezhetek, szabadon alkalmazhatok különböző módszereket, technikákat, eljárásokat.	
18.	gyakran én dönthetek.	
19.	hétfőtől péntekig előre megszabott munkaidőben dolgozom.	
20.	szigorúan be kell tartani a határidőket.	
21.	előre meghatározzák, mikor melyik feladatot végezzem el.	
22.	rugalmas heti munkabeosztásban és munkaidőben dolgozom.	
23.	részmunkaidőben dolgozhatok.	
24.	én magam osztom be, mikor melyik feladatot végezzem el.	
25.	felelősséget vállalhatok emberekért / munkáért vagy az egész szervezet sikeres működéséért.	
26.	feladatokat osztok ki, és utasítást adok, majd ellenőrzöm / számon kérem azok elvégzését.	
27.	vezetője, irányítója vagyok mások tevékenységének vagy munkafolyamatoknak.	
28.	irányítást kapok, előre megmondják, hogy mit tegyek.	
29.	esetenként vagy folyamatosan ellenőrzik, hogyan teljesítettem a rám bízott feladatot.	
30.	csekély vagy mérsékelt felelősséget kell vállalnom.	
31.	változatos feladatok várnak rám.	
32.	sok emberrel kerülök kapcsolatba és / vagy különböző helyszíneken fordulok meg.	
33.	nincs üresjárat, gyors tempóban zajlik a munka.	
34.	a feladatok, a helyszín(ek) kevés változatosságot mutatnak, a tevékenységek ismétlődnek.	
35.	a munkavégzés / a munkafázisok előre kiszámíthatóak.	
36.	a munka lassan, nyugodt tempóban zajlik, előfordulnak unalmasabb feladatok, időszakok is.	
37.	a munkavégzés jól átlátható / rendezett tárgyi környezetben zajlik.	
38.	a munkavégzés során pontosan tudható, hogy kivel milyen formában kell / lehet a munkakapcsolatot tartani.	
39.	a munkavégzés során a tárgyi környezetben és / vagy személyi	

Olyan szakmát / munkakört szeretnék, ahol		Pont-szám
	viszonyokban bekövetkező változások kiszámíthatók, előre megjósolhatók.	
40.	a munkavégzés kevésbé átlátható / rendezetlen tárgyi környezetben zajlik.	
41.	a munkavégzés során nem teljesen tisztázott, hogy kivel milyen formában zajlik a kapcsolattartás, együttműködés.	
42.	a munkavégzés során gyakran történhet változás a tárgyi környezetben és / vagy személyi viszonyokban, illetve a változások kevésbé kiszámíthatók.	

Minden faktorhoz három kérdés kapcsolódik abban a sorrendben, amelyben a faktorok fentebb kifejtésre kerültek.

Tárgyas – 1, 2, 3
Személyközpontú – 4, 5, 6

Önálló – 7, 8, 9
Csoportos – 10, 11, 12

Strukturált – 13, 14, 15
Laza – 16, 17, 18

Rögzített idejű – 19, 20, 21
Kötetlen – 22, 23, 24

Irányító – 25, 26, 27
Végrehajtó – 28, 29, 30

Pörgős – 31, 32, 33
Monoton – 34, 35, 36

Rendezett – 37, 38, 39
Rendezetlen – 40, 41, 42

A pályaaorientációs kerettanterv 8. számú melléklete

MUNKAKÖRÜLMÉNYEK KÉRDŐÍV

Az érdeklődés, képesség, munkamód jellemzői alapján a kedvelt szakmák és foglalkozások körét elengedhetetlen megvizsgálni a munkakörülmények, valamint a kockázatok jellemzői szerint, hogy minél szélesebb képet kaphassunk róluk.

- Átlagostól eltérő környezeti hatások elviselése
Hőmérséklet (hideg, meleg)
Szennyezés (por, füst, zaj, gáz, vegyi anyagok)
Zárt, szűk tér, földalatti munkavégzés
- Stressz
- Egészséget károsító hatások
- Balesetveszély

A Munkakörülmények című kérdőívben bejelölheted azokat az átlagostól eltérő környezeti hatásokat, amelyeket szeretnél elkerülni.

Környezeti hatások		Szeretném elkerülni
1.	Szabadban, az időjárás-változásoknak kitett munka.	
2.	Nagyon hideg környezet.	
3.	Zárt térben fűledt meleg, forró levegő.	
4.	Nedves és / vagy nyirkos munkakörnyezet.	
5.	Zaj és / vagy rázkódás, vibráció.	
6.	Poros, füstös, gőzös, gázos levegő.	
7.	Allergizáló és / vagy vegyi anyagokkal történő munkavégzés.	
8.	Fertőzésveszély.	
9.	Sugárveszély.	
10.	Balesetveszély.	
11.	Zárt / szűk térben és / vagy földalatti helyszínen zajló munkavégzés.	
12.	Stresszhatás. Folyamatosan / időnként nagy feszültséggel járó munkavégzés, gyors ütemben kell dolgozni.	

*A pályaaorientációs kerettanterv 9. számú melléklete***KOCKÁZATI KÉRDŐÍV – FIZIKAI JELLEMZŐK**

A Fizikai jellemzők című kérdőíven bejelölheted azt, hogy a munkavégzéshez szükséges fizikai aktivitásokat milyen szinten tudnád vállalni.

Fizikai megterhelések		Könnyű szinten	Közepes szinten	Nehéz szinten
1.	Huzamos ülés.			
2.	Huzamos állás.			
3.	Huzamos járkálás.			
4.	Alkalmanként súlyok felemelése, húzása, leengedése.			
5.	Kézi erővel vagy eszközök segítségével tárgyak felemelése, cipelése, mozgatása kézben, karban, vállon.			
6.	Tárgyak tologatása vagy húzása, miközben a mozgatás, az eszköz, vagy a berendezés, esetleg az alkalmazott mozdulatok miatt szervezete rázkódik.			
7.	Az átlagostól eltérő testhelyzetben (mint guggolás, térdelés) történik a munkavégzés.			
8.	Testi erő kifejtését igénylő feladatok ellátása.			
9.	Kezek és lábak segítségével mászik és / vagy egyensúlyoz.			
10.	Gyakran görnyed, térdel, guggol vagy ebben a testhelyzetben halad.			
11.	Tárgyakat tart, mozgat a karok, kezek és az ujjak igénybevételével.			
12.	Munkavégzéshez kapcsolódó járás, futás.			
13.	Folyamatos beszéd.			
14.	Hallás igénybevétele (hangerő, hallásfinomság, több hangforrás párhuzamos figyelése stb.).			
15.	A látását használja tárgyak formájának, méretének, távolságának és mozgásának megállapításához és az apró részletek észleléséhez.			
16.	Színek vagy ugyanazon szín árnyalatai között észrevenni az apróbb eltéréseket.			
17.	A szaglását igénylő / irritáló feladatokat végez.			
18.	Az ízlelést igénylő tevékenységeket lát el.			
19.	Munkája során a tapintását használja ahhoz, hogy a megmunkálendő / megvizsgálandó anyagok közötti különbségeket megállapítsa.			
20.	Feladatai ellátásakor testét egyensúlyoznia kell, testére erősített vagy kezében tartott tárgyakkal együtt.			

A pályaaorientációs kerettanterv 10. számú melléklete

KOCKÁZATI KÉRDŐÍV – PSZICHIKAI JELLEMZŐK

A Pszichikai jellemzők című kérdőíven bejelölheted azt, hogy a munka ellátásához szükséges szellemi tevékenységek milyen mértékben vállalhatók számodra.

	Pszichikai tevékenységek	Nem jellemző rám	Jellemző rám	Teljes mértékben ilyen vagyok
1.	Egyszerre két vagy több dologra figyel, vagy párhuzamosan zajló munkafolyamatokat végez.			
2.	Hosszan, kihagyás nélkül összpontosítja figyelmét, a környezeti zajokat kizárva elmélyül egy-egy feladatban.			
3.	Elhangzott vagy olvasott adatokra, mondatokra kis időn belül pontosan visszaemlékszik.			
4.	Térbeli elhelyezkedést, elrendezést kis időn belül pontosan felidéz.			
5.	Dallamot, ritmust kis időn belül pontosan megismétel.			
6.	Információkat, dolgokat, eseményeket hosszabb idő elteltével is helyesen felidéz.			
7.	Térbeli elhelyezkedést, elrendezést hosszabb idő elteltével is helyesen felidéz.			
8.	Dallamot, ritmust hosszabb idő elteltével is helyesen felidéz.			
9.	Inkább hallott vagy olvasott dolgokra emlékszik, mint valamikor látott tárgyakra, képekre, formákra.			
10.	Képeket, ábrákat és a rajtuk lévő részleteket pontosan felidéz.			
11.	Szövegekben a helyesírási hibákat vagy a nyelvi tévedéseket észreveszi.			
12.	Tévedés nélkül észleli a táblázatok szövegeit vagy számadatait.			
13.	Textílián, festett felületen az apró részleteket, eltéréseket felfedezi.			
14.	Műszerek mutatóit, kijelzőit pontosan leolvassa.			
15.	Valódi vagy elképzelt térben a tárgyakat, ábrákat három dimenzióban könnyen meglátja vagy elképzei.			
16.	A térarányokat, méreteket – mérőeszközök nélkül is – megfelelően becsli.			
17.	Adott helyszínen megfelelően eligazodik, emlékezetben és képzeletben is jól elhelyezi önmagát vagy a különböző (terep)tárgyakat.			
18.	Az információkat, eseményeket ésszerűen, következetesen és józan ésszel ítéli meg és kezeli.			
19.	Olyan tárgyakat, személyeket, eseményeket élénken el tud képzelni, amelyek nincsenek a helyszínen vagy a valóságban.			
20.	Az emberek problémáit, érzéseit mélyen átérzi.			

A pályaaorientációs kerettanterv 11. számú melléklete

AJÁNLOTT IRODALOM – A POHF MODUL TEVÉKENYSÉGEIHEZ

Nyomtatott segédanyagok

Iskolaválasztás előtt

Kiadó: Panem Kft. Évente megjelenő kiadvány.

Tanácsadó könyv – a tájékozódás és a választás megkönnyítésére – közli csaknem valamennyi nappali, valamint az iskolarendszeren kívülre kerülők számára megfelelő esti-levelező tagozatú gimnázium, szakközépiskola, szakiskola egyedi sajátosságait, röviden bemutatja arculatukat.

Középiskola után

Kiadó: Okker Oktatási, Kiadói és Kereskedelmi Kft. Évente megjelenő kiadvány.

A Fővárosi Munkaügyi Központ kiadványa a középfokú iskolát végzett diákok, szüleik és tanáraik tájékoztatására készült, a továbbtanulást és a munkába állást kívánja elősegíteni. A kötet témakörei: átképzés, pályaválasztás, továbbtanulás, munkába állás, vállalkozás.

Felsőoktatási Felvételi Tájékoztató

Évente megjelenő kiadvány.

Magyar Közlöny

Kiadó: Magyar Hivatalos Közlönykiadó Kft.

A Magyar Közlönyből a szakképzéssel kapcsolatos hatályos jogszabályokról informálódhat.

Internetes portál

A Nemzeti Szakképzési Intézet honlapja

A honlap szakképzési adatbázisa tartalmazza többek között az Országos Képzési Jegyzéket, az iskolai rendszerű és az iskolarendszeren kívüli szakképzést folytató intézmények, valamint a speciális szakiskolák jegyzékét.

Elérhetőség: www.nsz.hu

A Felsőoktatási Felvételi Iroda honlapja

A honlap a felsőoktatási intézményekről és a továbbtanulási lehetőségekről nyújt tájékoztatást.

Elérhetőség: www.felvi.hu

Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapja

A honlap többek között a foglalkozásokra vonatkozó információkat tartalmaz, mint foglalkozások rendszere (FEOR), keresett szakmák, kereseti lehetőségek.

Elérhetőség: www.afsz.hu

*A pályaaorientációs kerettanterv 12. számú melléklete***SZAKIRODALOM**

- BAGDY E. - TELKES J.: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Tankönyvkiadó, Bp. 1988.
- BALOGH L. – DÁVID I. – GYŐRINÉ – PÁSKINÉ –SZATMÁRINÉ – TÓTH L.(szerk.): Pszichológiai gyakorlatok. KLTE, Debrecen, 1990.
- BARKÓ Endre – GÁL József – SZILÁGYI Klára – VÖLGYESY Pál: Pályát választok. Calibra Kiadó, Budapest, 1996.
- BORSY G. – REGŐCZI M. – SALAMON S.: Pályaválasztási döntés előtt. Fejér Megyei Pedagógiai Intézet, Székesfehérvár, 1992.
- BRUNNER P.: Orvosi útmutató a pályaválasztási tanácsadáshoz. Ifjúsági Egészségtud. Int. Bp. 1998.
- BUGÁN Antal: Érték és viselkedés. Akadémia Kiadó, 1994.
- CSÍKSZENTMIHÁLYI Mihály: Flow – Az áramlat (A tökéletes élmény pszichológiája). Akadémiai Kiadó, 1997.
- CSIRSZKA János: A személyiség munkatevékenységének pszichológiája. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1985.
- CSIRSZKA János: Munka- és pályaaalkalmasság pszichológiája. Tankönyvkiadó, Budapest, 1989.
- CSIRSZKA János: Pályalélektan. Gondolat Kiadó, Budapest, 1966.
- DEESE James – DEESE K. Ellin: Hogyan tanuljak? Panem–McGraw–Hill Kiadó, Budapest, 1992.
- DEHELÁN Éva – POLGÁR Zsuzsa: Pályaválasztásra készülünk. OPI, Budapest, 1985.
- ERDEI Katalin: Az osztályfőnök szerepe a pályaválasztás előkészítésében. Csongrád Megyei Pályaválasztási Intézet, Szeged, 1981.
- HAJTMANN Béla – KLEIN Sándor: Egy pedagógiai szituáció pszichológiai hatásai. Pedagógiai Szemle, 1978/7-8.
- HANKISS Elemér: Érték és társadalom. Magvető Kiadó, 1977.
- HERSKOVITS M.: Igényszint-vizsgálat és pályaválasztás. Akadémiai Kiadó, Bp. 1976.
- JANOVICS László – SZÁSZVÁRI Karina: A képességek alapján történő munkaerő-kiválasztás módszertana. Baranya, Somogy, Tolna, Zala megyei Munkaügyi Központ kiadványa, Pécs, 2000.
- KAPITÁNY Ágnes – KAPITÁNY Gábor: Értérendszerünk. Kossuth Kiadó, 1983.
- KLEIN Sándor: Mit várhat a pedagógia a pszichológiától? TIT Csongrád Megyei Szervezete, 1983.
- KLEIN Sándor: Munkapszichológia. JPTE, Pécs, 1998.
- KOZÉKI Béla: Személyiségfejlesztés az iskolában. Békés Megyei Pedagógiai Intézet, Békéscsaba, 1984.
- N. KOLLÁR-SZABÓ: Pszichológia pedagógusoknak, Osiris Kiadó, 2004. Pályaválasztás és tanulók megismerése című fejezetek
- KUKLA Mária: Pályatervezés, pályadöntés. Kézirat. Szeged, 1998.

- LUDÁNYI Ágnes: Tanulási technikák vizsgálata és fejlesztése középiskolában. Módszertani útmutató pedagógusok számára. Eger, 1993.
- MÉREI Ferenc: A pályaválasztás lélektana. Unitas, Budapest, 1942.
- MÉSZÁROSNÉ TRÁJER Eleonóra: A közvetítő segítő munkája. Humánpolitikai Szemle, 1997/4.
- NAGY Adrienn: Munkanélküliség, foglalkoztatás. Struktúra DC. Kiadó, Budapest, 1992.
- PÁLYAKALAUZ. Országos Munkaügyi Módszertani Központ, Budapest, 1997.
- RITOÓK Pálné – GILLEMONTNÉ TÓTH Mária (szerk.): Pályalélektan. Nemzeti Tankönyvkiadó, 1994.
- RITOÓK Pálné (szerk.): Munkára és pályára nevelés. Tankönyvkiadó, Bp. 1984.
- RITOÓK Pálné: A pályaválasztási döntés helye az életpálya alakulásában. OPTI, Budapest, 1972.
- RITOÓK Pálné: Ifjúkori identitás és pályaszocializáció. Tankönyvkiadó, Budapest, 1989.
- RITOÓK Pálné: Pályaválasztás az iskolai oktató-nevelő munka keretében. In: Pályaválasztási felelősök kézikönyve. MűM, Budapest, 1970.
- RITOÓK Pálné: Problematikus esetek a pályaválasztásban. Pedagógiai Szemle, 1966/4.
- RITOÓK Pálné: Személyiségfejlesztés és pályaválasztás. Tankönyvkiadó, Budapest, 1986.
- RITOÓKNÉ ÁDÁM M. – RODÁK M. (szerk.): Foglalkozási Információk Kézikönyve. OMK, Bp. 1994.
- RITOÓKNÉ ÁDÁM Magda (szerk.): A tanácsadás pszichológiája. Tankönyvkiadó, Budapest, 1992.
- RÓKUSFALVY Pál: Emberré válni – embernek maradni. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1994.
- RÓKUSFALVY Pál: Kérdőívek alkalmazása a munkamagatartás és a személyiségvonások értékelésére. Pszichológiai Tanulmányok XI. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1968.
- RÓKUSFALVY Pál: Pályaválasztás, pályaválasztási érettség. Tankönyvkiadó, Budapest, 1972.
- RÓKUSFALVY Pál: Teljesítménymotiváció és döntés. Pszichológiai Tanulmányok XII. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1970.
- SEMPERGER Piroška: Pályaorientáció a 7–8. évfolyam számára. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1999.
- SZILÁGY Klára: A pályák világa. Kollégium Kft., Budapest, 1997.
- SZILÁGYI Klára – TÓTH Tibor: Orientáció. Önismeret – pályaismeret gimnáziumi tanulók számára. OPI, Budapest, 1983.
- SZILÁGYI Klára – VÖLGYESY Pál: A pályaválasztási döntés-előkészítés pszichológiai és pedagógiai lehetőségei. FPK, Budapest, 1979.
- SZILÁGYI Klára – VÖLGYESY Pál: Pályaorientáció. GATE, Gödöllő, 1996.
- SZILÁGYI Klára – VÖLGYESY Pál: Pályaorientációs foglalkozások tapasztalatai a szakképzésben. Szakképzési Szemle, 1998/3.
- SZILÁGYI Klára (szerk.): Érték és munka. Oktatókutató Intézet, Budapest, 1987.
- SZILÁGYI Klára (szerk.): Tanárképzés és humánszolgáltatás. GATE, Gödöllő, 1996.
- SZILÁGYI Klára: A személyiség értékelésének lehetőségei a tanácsadási folyamatban. GATE, Gödöllő, 1998.

SZILÁGYI Klára: A tanácsadás módszerei I–II. GATE, Gödöllő, 1994.

SZILÁGYI Klára: A tanácsadási elméletek. GATE, Gödöllő, 1993.

SZILÁGYI Klára: Az egyéni tanácsadás – Módszertani kézikönyv. GATE, Gödöllő, 1997.

SZILÁGYI Klára: Munka – pályatanácsadás mint professzió. Kollégium Kft., Budapest, 2000.

SZILÁGYI Klára: Munka Érdeklődés Kérdőív. OMK, Budapest, 1993.

SZILÁGYI Klára: Pályakorrekció és munkatanácsadás. BME, Bp. 1997.

SZILÁGYI Klára: Pályaorientáció. Kollégium Kft. Bp. 2002.

SZILI László: A felvételi beszélgetés, mint az alkalmazás döntő eleme. Humánpolitikai Szemle, 1992/2.

SZISZIK Erika – KULINYI Márton: Akarnak-e a munkanélküliek dolgozni? Munkaügyi Szemle, Budapest, 1996/4.

SZITÓ Imre: A tanulási stratégiák fejlesztése. Iskolapszichológia, 1987/2.

TÍMÁR János (szerk.): Átmenet a tanulásból a munka világába - OECD tanulmányok. Budapest, 1999.

VÁRKONYI Hildebrand: A kiválasztás és az értelmességvizsgálat újabb kérdése. Szeged, 1936.

VASTAGH Zoltán (szerk.): Értékátadási folyamatok és konfliktusok a pedagógiában. JPTE, Pécs, 1995.

VÖLGYESY Pál: A pályaválasztási döntés előkészítése. Tankönyvkiadó, Budapest, 1976.

VÖLGYESY Pál: A pályaválasztási tanácsadás történetének áttekintése hazánkban. GATE, Gödöllő, 1996.

VÖLGYESY Pál: Munkalélektan. GATE, Gödöllő, 1998.

VÖLGYESY Pál: Pályaismeret. GATE, Gödöllő, 1995.

ZACHÁR László: Pályaorientáció 15–18 éveseknek. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1999.

ZAKAR András (szerk.): Pályaélektani tanulmányok. Welfare Kft., Szeged, 1991.

ZAKAR András: A pályaválasztási tanácsadás fejlődés-lélektani elméletei. Pályaválasztás, 1982/2.

ZAKAR András: Pályaválasztási elméletek. Tankönyvkiadó, Budapest, 1988.

ZAKAR András: Regionális pályaválasztási koncepció. PRMKK, Pécs, 2000.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

Kormányrendelet felhatalmazása alapján jelenteti meg a Miniszterelnöki Hivatal a Magyar Közlöny mellékleteként a **HIVATALOS ÉRTESÍTŐT**. A lap hetente, szerdánként, tematikus főrészekben hitelesen közli a legfőbb állami, önkormányzati, társadalmi, gazdasági szervek, illetve szervezetek személyi, szervezeti, igazgatási és képzési, valamint a hírközlési tevékenység (frekvenciagazdálkodás, távközlés, postaügy, informatika) közleményeit, továbbá az üzleti élet híreit. Térítési díj ellenében közzé tesszük a Kincstári Vagyoni Igazgatóság vagyonértékesítési pályázatait, az állami, társadalmi, gazdasági szervezetek, parlamenti pártok, kamarák, helyi önkormányzatok, egyházak, különböző képviseletek közleményeit. Fizetett hirdetésként – akár színes oldalakon is – helyet kaphatnak az Értesítőben a gazdálkodó szervezetek, egyetemek, alapítványok, de magánszemélyek közérdeklődésre számot tartó közlései is.

Összintén reméljük, hogy a hírek, információk, közlemények egy lapban történő pontos és rendszerezett formában való közreadásával sikerül hatékonyabbá és eredményesebbé tenni előfizetőink tájékozódását a hivatali és üzleti életben. Az érdeklődők számára egyéb hasznos információkat is nyújt a lap.

Az Európai Unió Hivatalos Lapja 2004. május 1-jétől az Európai Unió hivatalos nyelveként magyarul is megjelenik. A hivatalos lap L és C sorozatból áll.

Az L (Legislation) sorozatban kerülnek kiadásra az Európai Unió hatályos jogszabályai, az ún. elsődleges jogforrások (alapító szerződések, csatlakozási szerződések, társulási szerződések), továbbá az alábbi jogforrások: *rendeletek, irányelvek, határozatok*.

Az EU Hivatalos Lapjában történő közzétételt követően az évfolyam és a kötet számára, valamint a megjelenés dátumára hivatkozással, cím szerint, 2004. május 1-jétől folyamatosan tájékoztatást adunk a hivatalos lap L kiadásában megjelenő jogi aktusokról a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő **Hivatalos Értesítőben**.

A lap előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó 1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. címén, levélcím: 1394 Budapest 62., Pf. 357; faxszám: 318-6668.

2006. évi éves előfizetési díja: 13 356 Ft áfával.

A **HIVATALOS ÉRTESÍTŐ** egyes számai megvásárolhatók a kiadó közlőnyboltjában (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. telefon/fax: 267-2780) vagy a Közlöny Centrumban (1072 Budapest, Rákóczi út 30., bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán, telefon: 321-5971, fax: 321-5275).

MEGRENDELŐ LAP

Megrendelem a **HIVATALOS ÉRTESÍTŐ** című lapot példányban, és kérem a következő címre kézbesíteni:

Megrendelő neve:

címe (város/község, irányítószám):

utca, házszám:

Ügyintéző (telefonszám):

2006. évi előfizetési díj fél évre 6678 Ft áfával ☐

egy évre 13 356 Ft áfával ☐

Számlát kérek a befizetéshez. ☐

Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát.

Kelt.:

.....
cégszerű aláírás

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény rendelkezik – többek között – a Magyar Köztársaság Kormánya hivatalos lapjának, a **Határozatok Tárá**nak megjelentetéséről.

A Határozatok Tárát szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal a Szerkesztőbizottság közreműködésével, évente mintegy 60 alkalommal jelenik meg.

A Határozatok Tára a Kormánynak azokat a határozatait (kétezres) közli, amelyeknek közzétételét a Kormány elrendelte, továbbá tartalmazza a miniszterelnök határozatait, a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter határozatait, valamint a minisztériumok, az országos hatáskörű szervek, az önkormányzatok közleményeit, hirdetményeit, különféle tájékoztatóit, továbbá azokat a közleményeket stb., amelyeket a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter engedélyez.

A Határozatok Tára megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címén (Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6.; postacím: 1394 Budapest 62, Pf. 357) vagy a 318-6668 faxszámán.

Éves előfizetési díja 2006. évre: 20 664 Ft áfával.

Példányonként megvásárolható a kiadó közlönyboltjában (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6., tel./fax: 267-2780) vagy a Közlöny Centrumban (1072 Budapest, Rákóczi út 30., bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán, tel.: 321-5971, fax: 321-5275).

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a

HATÁROZATOK TÁRA

című lapot példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

2006. évi előfizetési díj egy évre: 20 664 Ft áfával. ☐

fél évre: 10 332 Ft áfával. ☐

Csekket kérek a befizetéshez ☐

Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát!

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A Miniszterelnöki Hivatal és a Belügyminisztérium közös szerkesztésében havonta megjelenő

ÖNKORMÁNYZATOK KÖZLÖNYE

az önkormányzatok számára működésük során hasznos és nélkülözhetetlen tájékozási forrás.

A kiadvány első három része az önkormányzatokat érintő, újonnan kihirdetett jogszabályokat (törvények, rendeletek – ideértve az önkormányzati rendeleteket is –, alkotmánybírósági és egyéb határozatok) közli. Negyedik főrésze közleményeket, pályázati felhívásokat és tájékoztatásokat (szakértők közleményei, az Állami Számvevőszék ajánlásai, az önkormányzatok által elnyerhető támogatások pályázati feltételei, az önkormányzatok éves pénzügyi beszámolóit, alapító okiratok stb.) tartalmaz.

Az **Önkormányzatok Közlönye** előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) címén (postacím: 1394 Budapest 62. Pf. 357) vagy a 318-6668 fax-számán.

2006. évi éves előfizetés díja: 5040 Ft áfával; féléves előfizetés: 2520 Ft áfával.

Példányonként megvásárolható a kiadó közlőnyboltjában (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6., tel./fax: 267-2780) vagy a Közlöny Centrumban (1072 Budapest, Rákóczi út 30., bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán, tel.: 321-5971, fax: 321-5275).

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük az **Önkormányzatok Közlönye** című lapot példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

Az

EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSI KÖZLÖNY

– az egészségbiztosítási ágazat központi igazgatási szerve, az Országos Egészségbiztosítási Pénztár hivatalos lapja – az előfizetői érdekeket szem előtt tartva, kedvező áron kívánja az egészségügyi ágazatban érdekelttek rendelkezésére bocsátani a jogszabályok szövegét, valamint a munkához szükséges aktuális OEP-közleményeket, -felhívásokat, -tájékoztatókat. Lapunk címzettjei elsősorban: az alapellátásban részt vevő háziorvosok; fekvőbeteg-ellátó és szakellátó intézmények; gyógyszer, gyógyászati segédeszközt gyártók, illetve forgalmazók; gyógyfürdők; oktatási intézmények; társadalombiztosítási kifizetőhelyek, foglalkoztatók; könyvelők; adótanácsadók stb.

Az Egészségbiztosítási Közlöny előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) címen (postacím: 1394 Budapest 62. Pf. 357) vagy a 318-6668 fax-számán.

2006. évi éves előfizetési díj: 19 152 Ft áfával, féléves előfizetés: 9576 Ft áfával.

Példányonként megvásárolható a kiadó közlönypoltjában (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6., tel./fax: 267-2780) vagy a Közlöny Centrumban (1072 Budapest, Rákóczi út 30., bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán, tel.: 321-5971, fax: 321-5275).

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük az **Egészségbiztosítási Közlöny** című lapot példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A Magyar Hivatalos Közlönykiadó gondozásában 2004. január 1-jétől jelenik meg a Közbeszerzések Tanácsának hivatalos lapja, a

KÖZBESZERZÉSI ÉRTESÍTŐ

A Közbeszerzési Értesítő megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. címén (postacím: 1394 Budapest 62, Pf. 357.) vagy a 318-6668 faxszámán.

Éves előfizetési díja 2006. évre: 95 760 Ft, fél évre: 50 400 Ft, negyedévre: 26 460 Ft. Példányonként megvásárolható a kiadó közlönypoltjában (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6., tel./fax: 267-2780) vagy a Közlöny Centrumban (1072 Budapest, Rákóczi út 30., bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán, tel.: 321-5971, fax: 321-5275).

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a

KÖZBESZERZÉSI ÉRTESÍTŐ

című lapot példányban, és kérem a következő címre kézbesíteni:

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város/község, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

Előfizetési díj	egy évre	95 760 Ft	☐
	fél évre	50 400 Ft	☐
	negyedévre	26 460 Ft	☐

Csekket kérek a befizetéshez ☐

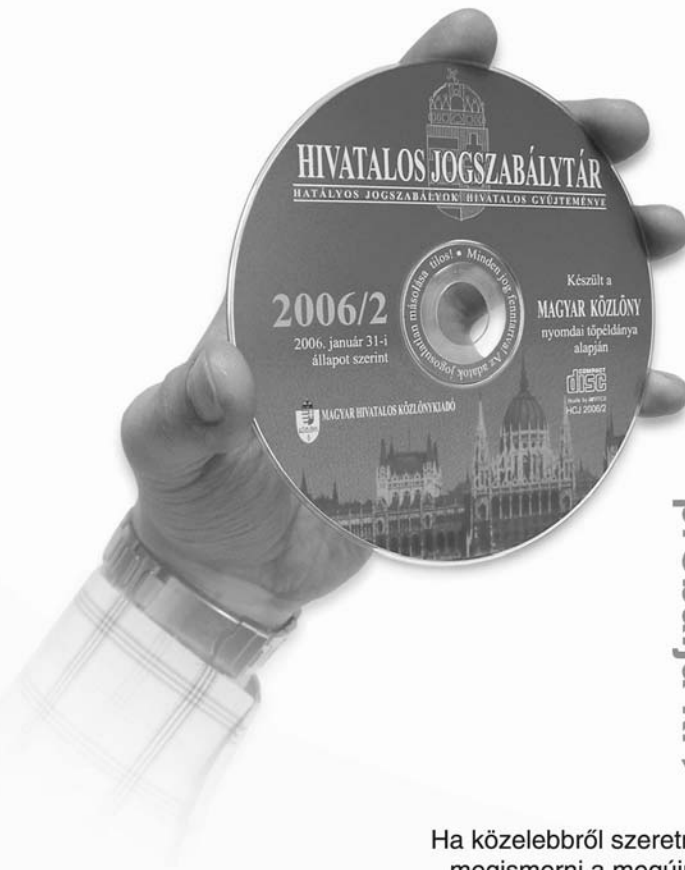
Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát!

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

Ez így kerek!

próbálja ki ►

**MAGYAR HIVATALOS KÖZLÖNYKIADÓ
KÖZLÖNY CENTRUM**

1072 Budapest, Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán)
telefon: 321-5971, fax: 321-5275, e-mail: kozlonycentrum@mhk.hu

Ha közelebbről szeretné megismerni a megújult Hivatalos Jogszabálytár CD kezelését, tartalmát, látogasson el a Magyar Hivatalos Közlönykiadó jogi szolgáltató központjába, a Közlöny Centrumba, ahol az ingyenes használat mellett szakértő segítséget kaphat.

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a Szerkesztőbizottság közreműködésével.

A Szerkesztőbizottság elnöke: dr. Pulay Gyula. A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1–3. Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Kodela László elnök-vezérigazgató. Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: tel.: 317-9999, 266-9290/245, 357 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönyboltjában vagy a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Centrumban (tel.: 321-5971, fax: 321-5275), illetve megrendelhető a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

2006. évi éves előfizetési díj: 90 216 Ft. Egy példány ára: 207 Ft 16 oldal terjedelemtől, utána +8 oldalanként +184 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközlési emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

06.2059 – Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert vezérigazgató-helyettes.

